

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Віталіш Л.П. До питання про темпоральну взаємодію між предикатами у концентрі присудка // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 11-20.

У статті досліджується характер симультанного взаємозв'язку між предикативними висловами, що репрезентовані в синтаксичній структурі речення особовим дієсловом і девербативним іменником. Теоретичним підґрунтям дослідження є положення про предикативний вислів як основну одиницю смислу речення.

Віталіш Л.П. Про розмежування понять предикативність і предикація // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 5-11.

У статті аналізуються погляди на семантичні категорії предикативності і предикації. Подано також розмежування цих понять, що дає змогу уникнути небажаної термінологічної полісемії та синонімії.

Навальна С.Т. Питання методики застосування статистичних критеріїв вірогідності у лінгвістичних дослідженнях // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.53. – С.17-23.

У статті розглядаються засоби визначення загальних оцінок подібності і відмінності порівнюваних сукупностей. У подальшому дослідженні передбачається застосування критеріїв вірогідності, які мають, по-перше, більшу відбіркову силу, а, по-друге, спроможні дати оцінки реалізації окремих елементів функціональної схеми НФД.

Петришина В.У. Принципи відбору найуживаніших медичних термінів // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 50-53.

У статті розглядаються принципи добору найуживаніших медичних термінів. Спочатку подано тлумачення терміна у лексичних рамках мови. Основні ознаки терміна такі: спеціалізований характер значення; точна відповідність з поняттям; належність до однієї з термінологічних систем. У статті згадується і низка медичних словників, які, на думку автора, не є досконалими. Проте останнім часом, на думку автора, у даній галузі є певні зрушення, зокрема, визначення принципів добору медичних термінів: тематичність, частотність та словотворча здатність. Аналіз медичної термінології доводить, що велика кількість медичних термінів має здатність входити до складу термінологічних сполучень, а тому слід враховувати і принцип терміносполучення.

Ятель Г.П. Транспозиційне функціонування прийменника в германських і романських мовах // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 3-10.

Автор аналізує іновації, які виникають через сполучення прийменника з повнозначними частинами мови у германських і романських мовах. В цих мовах існують типологічно ідентичні сполучення прийменника з післяприйменниковими і доприйменниковими елементами, які виникають в межах словосполучень. Прийменник має двоїстий характер: із білатерального засобу зв'язку між повнозначними словами прийменник може перетворитися в словотворчий формант, коли його зв'язок з повнозначним словом стає унілатеральним.

ІСТОРІЯ МОВИ

КЛАСИЧНІ МОВИ

Амусин И.Д. Кумранская параллель к сообщению Плиния Старшего о ессеях // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 58-60.

У статті розглядається схожість між есеями Плінія та його Кумранської спільноти, коротке та виразне послання Плінія Старшого про есеї містить найбільш виразні риси, що характеризують цю секту. Більшого значення сповіщення Плінія отримало після відкриття кумранських рукописів, вивчення яких показало неймовірну близькість між есеями Плінія та Кумранською спільнотою. Один з доказів тотожності есеїв, змальованих Плінієм, та

кумранітів є свідчення Плінія про географічну локалізацію есеїв, що співпадає з місцем де жили творці та власники кумранських рукописів. В сповіщенні Плінія відмічені найбільш характерні особливості соціального ладу есеїв.

Андрєєва К.С. Про деякі успадковані від латинської мови типи лексичної полісемії в сучасній румунській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 101-106.

У даній статті автор представляє дослідження деяких полісемантичних слів у румунській мові, успадкованих із латинської мови та процесу розвитку та впорядкування полісемії. Автор зосереджує увагу на словах, які позначають частини тіла і органи. Ці слова характеризуються великою кількістю лексико-семантичних варіантів. Для латинської мови було дуже характерним використовувати назви частин тіла для наіменування об'єктів з подібними зовнішніми рисами.

Автор статті прослідковує процес розвитку нових значень словами, які позначають частини тіла у латинській мові та цей же процес у румунській мові із словами, які походять із латині. В результаті аналізу автор робить висновок, що ці процеси в обох мовах ґрунтуються на тих же мовних явищах, а саме на метафорі та метонімії.

Баранов Г.М. Названия педагогических профессий в латинском языке // Іноземна філологія. –1980.-Вип.60- С .73-81.

Дослідження римської педагогічної лексики, зокрема назв педагогічних професій, показує, що вона створювалась поступово, розширюючись та урізноманітнюючись. Розвиваючись під сильним впливом грецької педагогічної теорії та практики, вона вибрала в себе цілий ряд грецьких термінів. (sophista, rhetor, grammaticus) Значного поповнення римська педагогічна термінологія досягла в часи імперії, через поширення освіти серед широких верств населення, спеціалізацією навчальних дисциплін, перехід шкіл під державний контроль, а вчителів на державне утримання. Деякі терміни ввійшли в склад педагогічної та наукової лексики народів сучасної Європи: doctor, educator, magister, pedagogus, preceptor, professor, rector, scholasticus та інші.

Білецький А.О. Дедикація Афродіті з Ольвії // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 19-25.

У статті наводиться опис мармурового фрагмента, знайденого на городищі Ольвії. Показано спробу тлумачення напису. Два перші слова з першого рядка перекладено як "божниця", можливі також варіанти – "храм" і "обитель". Також у першому рядку становить інтерес словосполучення статуї божеств, це означає місце, крісло. Потім це словосполучення стали вживати на позначення будь-якої статуї божества. З огляду на епітет "Глюкейя" в другому рядку можна знайти висновок, що в розглянутому написі йдеться про дедикацію справжнього вівтаря. З шостої олімпійської оди Піндара видно, що "глюкейя" вживається як епітет богині Афродіті.

Розповідається про спробу відновлення та датування напису. У первісному тексті 15 літер грецького алфавіту. За своєю формою ці літери близькі до лапідарних шрифтів кінця ІУ-початку ІІІ ст. до н.е. В цілому шрифт простої форми. У літер майже не помітні апекси, стовщення.

Борухович Б.Г. Гомер і Єгипет // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 11-17.

У статті розглядається вживання назви "Єгипет" в "Одісеї" Гомера. Назва " Єгипет" вживається у двох значеннях: він називає так річку Ніл та країну,що розташована по берегах цієї ріки. Слово "Ніл" Гомер не вживає, ця назва потрапила в грецьку мову пізніше. Звідси давні критики вважали, що Гомер жив раніше Гесіода, у якого назва "Ніл" зустрічається. В статті аналізується твір Гомера "Одісея", завдяки якому вчені дізнаються про уявлення Гомера про географію Єгипту та його зв'язок з Давньою Грецією. Вчені доводять, що багатьом гомерівським міфам властиві єгипетські риси. Уявлення Гомера про Єгипет мають дуже конкретний характер: він знав шляхи, що ведуть в цю країну, острів Фарос, місто, яке

він називає Фівами. Йому також відомо, що єгиптяни знані, як відмінні лікарі. Але все ж таки ця країна ще залишалась ворожою, незрозумілою та чужою для греків.

Грінбаум Н.С. Язык Пиндара и надписи Италии и Сицилии // Иноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С.

У статті автор розглядає фонетичні, морфологічні і лексичні явища, спільні для мови Піндара і написів західної окраїни грецького світу – Італії і Сіцилії.

Грінбаум Н.С. Пиндар. Елліністичні та середньовічні рукописні традиції // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 24-29.

Дана стаття присвячена розгляду широкого співставлення еліністичних та середньовічних рукописних сказань, визначенню подібностей та розбіжностей мовних норм. Майже до кінця ХІХ ст. єдиним джерелом текстової традиції Піндара були середньовічні рукописи. Вивчення папірусного матеріалу, який на тисячу років давніший за рукописний, дозволило вперше поставити питання щодо достовірності візантійської традиції. Завдяки папірусним даним вдалося багато уточнити та виправити. Але залишається невирішеним питання співставлення елліністичних та середньовічних рукописів. З вивченням рукописів, вчені намагаються з'ясувати мовні особливості окремих творів Піндара.

Данілова Е.В. Морська термінологічна лексика у пізньосередньовічній латині // Иноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С.45-41.

Автор статті класифікує морську термінологічну лексику за такою схемою:

- 1.Класичні терміни
- 2.Терміни, запозичені з літературної латинської мови
- 3.Новоутворені терміни
  - а) від латинської основи
  - б) від запозиченої основи

На основі цієї класифікації автор пояснює розвиток і становлення такої лексики та її морфологічні особливості.

Карасева Т.А. Относительная хронология изменений вокализма ударного слога в архаическом латинском языке // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 45-50.

У статті розглядаються зміни голосних у латинській мові на основі опису змін їхніх диференційних ознак, найстійкішою з яких була ознака Df-Df. Встановлюється наступна періодизація змін латинських дифтонгів у наголошеному складі: Перший період: eu – ou. Другий період: ou – uu. Третій період: ou – uu, ei – ii.

Кобів Й.У. Развитие классической филологии в Радянській Україні // Иноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 3-12.

У статті аналізується розвиток класичної філології, її головні досягнення: заснування у 1959 році журналу "Проблеми класичної філології", видання багатьох підручників з класичних мов, переклади і популяризація творів античних поетів та письменників. У цій галузі відзначилися: М.Білик, Ю.Мушак, В.Маслюк, П.Стрільців, А.Содомора.

Корыхалова Т.П. Вопросы латинского словообразования в лингвистическом наследии А.А. Грушки // Иноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 3-12.

Стаття присвячена розглядові проблем словотвору в латинській мові, які свого часу досліджував А.А. Грушка. А.А.Грушка вивчав ці проблеми за допомогою зіставного методу і детально-філологічного аналізу. Його праці зробили вагомий внесок у вивчення семантики, етимології, фонетики і морфології слів латинської мови.

Лісовий І.Я. До декрету на честь Папія з Херсонеса // Иноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 35-37.

У 1959 році на території Херсонеса Таврійського було знайдено мармурову плиту з декретом на честь гераклеяця Папія (130-131 рр. н.е.). Значення декрету велике: це перша повністю збережена херсонеська проксенія, видана через рік після напису на честь Діа... гераклеяця. Зіставлення написів показує, що у 30-х рр. 2 ст. н.е. у Херсонесі ще зберігається дорійський діалект. Календар Херсонеса був запозичений у метрополії Гераклеї. Колегія архонтів у Херсонесі замінила колегію стратегів й складалася з шести осіб, як це мало місце в Мегарах.

Оленіч Р.М. Роль логіко-граматичного вчення стоїків у розвитку грецької граматичної науки. // Іноземна філологія. –1980.-Вип.60 –С .32-40.

Стоїки розглядали частини мови у логіко-граматичному плані. Вони створили вчення про основні "акциденції" деяких частин мови. Багато уваги приділили вченню про відмінки, часову систему дієслів у грецькій мові. Їм також належать деякі елементи синтаксичної теорії: визначення слова, речення, класифікації речення. Вони подали основні граматичні ідеї, створили терміни - назви, на яких базуються граматичні дослідження наступних століть, зокрема "Грамматика" Діонісія Фракійця.

Оленіч Р.М. Трактатування прийменників в античній граматичній науці // Іноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С. 40-44.

Виділення прийменника в окрему частину мови та його визначення базується на олександрійській граматичній теорії. Автор статті розглядає теорії про прийменники Аполонія Дискола, Варрона, Палемона і Прісціана.

Орос М.В. Мовознавчі питання в стародавній Греції V – початку IV ст. до н. е. // Іноземна філологія. – 1971. – Вип . 24. – С. 46-52.

Стаття присвячена зародженню мовознавства як науки у стародавній Греції. У V-поч.IVст. до н.е. воно існувало лише як галузь філософії, що охоплювала всі науки. Основоположниками грецького мовознавства вважаються софісти, які заклали основу для створення наукової термінології. Вони розпрацювали питання етимології та синонімії. Оратори зверталися до питання про природу речення і його складових частин. У V-поч. IV ст.до н.е. мовознавча наука у Греції робила лише перші кроки, проте визначні філософи Геракліт, Демокріт, Протагор, Епікур та ін. уже порушували основні питання сучасної лінгвістики.

Орос М.В. Визначення речення в античному мовознавстві // Іноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С. 33-39.

У дограматичний період розвитку грецької граматичної теорії речення тісно пов'язувалося з логічним судженням, що призводило до неправильного розуміння цього поняття. Новий підхід до проблеми речення характерний для мовознавства 19-20 ст., яке намагалось визначити речення логічно і психологічно, але не брало до уваги власне мовні ознаки речення.

Резнікова М.Ф. Ще раз до питання про етимологію *fiō* // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 4-49.

Латинське дієслово *fiō* належить до основи *bhu-*, яке відрізняється від інших форм цієї основи тим, що до його складу входить *-i-*, та пасивністю. Новоперське *bidj* має в своєму складі *-i-*. Значення форм модальне, оптативне. Форми з *-i-* в італійській та кельтських мовах мають пасивне значення, в слов'янсько-балтійських та перській – оптативне. Саме *-i-* надає дієсловам даних значень, на основі чого автор називає цей складовий компонент суфіксом.

Синиця В.Г. З історії латинських медичних термінів на *-tīo* (-SIO) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 70-75.

У статті в загальних рисах подано характеристику ролі суфікса *-tīo* у формуванні латинських медичних термінів – від античності до сьогодення. Стаття знайомить також з

внеском відомих медиків у формування таких слів в медичній лексиці і вказує на зміни в семантиці окремих термінів та використання їх в анатомії, фізіології, терапії і фармакології.

Синиця В.Г. Римська медична термінологія I ст. н.е. (терміни на -tio(sio)). // Іноземна філологія. - 1980. - Вип.60. - С.95-101.

Метою цієї статті є розгляд процесів розвитку медичних термінів з суфіксами -tio(-sio) на основі медичних творів авторів I ст. н.е. - Авна Корнелія Цельсія, Скрібонія Ларга, Плінія Секунда старшого. Словниковий запас сучасної медичної термінології є етимологічно складним. Для встановлення логічних асоціацій необхідно проводити етимологічний аналіз терміна, засвоїти терміноелементи, суфікси та префікси, що беруть найактивнішу участь у творенні нових слів. Таким чином, етимологічний аналіз латинських медичних термінів I ст. н.е. на -tio(-sio) дозволяє поділити їх на три типи: а) терміни, етимологічні зв'язки яких тільки ослаблені; б) терміни з порушеннями етимологічними зв'язками; в) терміни з повністю втраченими етимологічними зв'язками.

Скоробогата Є.І. Походження і роль імен батьків у п'єсах Теренція // Іноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С. 20-23.

Основним джерелом для імен батьків у комедіях Теренція була новоаттична комедія, зокрема п'єси Менандра, які він переробляв. Більшість імен батьків п'єс Теренція належить до ілюструючих імен, значення яких відповідає характерові, зовнішності або професії їхніх носіїв.

Соломонік Е.І. Написи з Херсонеса Таврійського пізньоримського часу // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 28-34.

В останні роки виявлено багато матеріалів, які характеризують історію Херсонеса та його округи в 3-4 ст. н.е. Серед них помітне місце посідають написи, одні з яких дають можливість відновити (імена) римських імператорів, інші свідчать про проникнення в Херсонес різних східних культур. Так, плита з проконнеського мармуру, знайдена у 1891 р. на площі біля Володимирського собору в Херсонесі, містить ім'я імператора Требоніала Галла і дає зрозуміти, що Херсонес був зв'язаний з Галлом ще до його вступу на римський престол.

Інший напис з іменами римських імператорів – латинський. Сполучення імен і датування напису дають можливість припустити, що йдеться про соправителів (співправителів) Ліцінія та Костянтина.

У 1947 р. О.К. Тахтаї випадково знайшов у кам'янілому завалі біля прямокутної башти з боку Римської цитаделі вівтар з місцевого черепашкового вапняку. Напис на вівтарі є першим письмовим свідченням культу Мітри у Херсонесі.

Таривердієва М.А. Когда латынь превратилась в “мертвый” язык. // Іноземна філологія. –1980.-Вип.60- С.101-108.

На думку автора, латинська мова не перетворилась у "мертву" одразу після розпаду Західної Римської імперії в 476 році. Протягом всього середньовіччя в Західній Європі, коли ще тільки формувались нові феодальні держави, існували нові романські мови, для повсякденного спілкування, і латинська мова - мова науки, літератури, офіційно-ділової та технічної сфер. Вони не взаємозамінювались, а взаємодоповнювали одна одну, що дозволяє вважати латинь цього періоду живою мовою. Діяльність гуманістів через скурпульозне наслідування мови "великих древніх" не тільки не "оживила", а навпаки остаточно підтвердила перехід латинської мови в розряд "мертвих".

Тронський І.М. З історії класичної філології в Росії. Суперечки щодо шкільної вимови давньогрецької мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 82-86.

Стаття розглядає питання викладання грецької мови в російських учбових закладах. Знайомство росіян з грецькою мовою пов'язане з Візантією, в зв'язку з цим в Росії була встановлена візантійська вимова давньогрецької мови як в церковній, так і в шкільній

практиці. Пізніше, вже з XVI століття почала розповсюджуватися реформована вимова, яку обґрунтував Еразм в своєму трактаті "De recta latini graecique sermonis pronuntiatione". Розповсюдження реформованої вимови дало підґрунтя різноманітним суперечкам, щодо шкільної вимови давньогрецької мови. Автор статті подає погляди різних вчених-лінгвістів на цю проблему.

Феллер М. Д. Роль класичних мов у формуванні друкарської лексики // Іноземна філологія.—1967.—Вип.13.—С.50-55.

У статті вивчається роль класичних мов у формуванні друкарської лексики. Автор спростовує поширене твердження, що лексика німецьких друкарів в основі своїй запозичена з латини. Насправді далеко не вся друкарська лексика, навіть у XVI-XVII ст., була класичною за походженням. У її формуванні значну роль відіграла народна латинь.

Харсекін О.І. До інтерпретації латинсько-етруської білінгви з Пізавру // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.13. – С.18-21.

У статті автор аналізує напис латинською та етруською мовами, знайдений у Пізаврі, який, хоч і дуже короткий, ще й досі до кінця не інтерпретований у зв'язку з тим, що обидві частини білінгви не зовсім ідентичні: двом латинським термінам в етруській частині відповідають три слова. Автор розглядає ці розбіжності і пропонує свій варіант перекладу.

Шарипкін С.Л. Значення форми на -φi у мові кріто-мікенських написів // Іноземна філологія . – 1971. – Вип. 24. – С. 67-71.

Автор статті досліджує значення, у яких вживались утворення на – φi у мові кріто-мікенських написів, а також у грецькій мові пізнішого періоду, зокрема у Гомера. Вивчення кріто-мікенських написів різних серій, а також використання даних порівняльного вивчення індо-європейської сім'ї, показали, що форми на –φi походять від основ індо-європейської прамови із закінченням –ois, від яких і утворились грецькі форми на –φi. Таким чином, у мові кріто-мікенських написів ці форми вживалися у формі орудного відмінка множини для основ на –a та для зв'язок, і у формі місцевого відмінка множини, однини і двоїни. Автор звертає увагу на те, що в Гомера форми на – φi вживаються у значенні родового і давального відмінків множини.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Данилюк Л.В. Про розвиток однієї аналітичної тенденції в англійській мові // Іноземна філологія. — 1980. – Вип. 58. – С. 7-12.

У статті на матеріалі словосполучень староанглійської мови з прийменниками mid, bi, wiġ розглядається характер взаємодії прийменника та відмінка як двох засобів синтаксичного зв'язку слів у староанглійській мові та визначаються фактори, що сприяли розпаду системи відмінків іменників та граматизації прийменників. Такими факторами були: 1) синонімія відмінків і прийменників як засобів зв'язку слів; 2) полісемія прийменників і можлива їх синонімія; 3) розпад керування як форми синтаксичного зв'язку слів і становлення прийменників як основних засобів зв'язку; 4) багатозначність форм відмінків.

Данилюк Л.В. Про структуру прийменникового словосполучення староанглійської мови // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 51-56.

Виділивши як інваріант прийменникове словосполучення давньоанглійської мови – чотирьохкомпонентну модель, що містить два конститuentи і два члени моделі, – автор розглядає варіювання моделі в одному із можливих аспектів – структурному. Структурне варіювання запропонованого словосполучення, що включає кількісно-структурне і позиційно-структурне, викликане рядом факторів, аналіз яких є істотним у розв'язанні проблеми аналізації граматичного ладу англійської мови.

Егреші М.М. Про часові та видові значення поширеної форми перфекта теперішнього часу // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.12. – С. 67-75.

14 століття в історії Англії відзначається важливими соціальними і економічними змінами, які порушили проблему всенаціональної мови на основі численних діалектів. Процеси утворення і розвитку національної мови відбуваються під впливом визначних постатей і їхніх шедеврів. Джефрі Чосер – відомий англійський поет 14 століття – безсумнівно належить до таких людей. Його "Кентерберійські оповідання" – найважливіша пам'ятка 14 століття. Мова письменника – ланка, за допомогою якої можна вивчити систему мови. Заслуга Чосера полягає не у створенні літературної мови, а в умілому вживанні її.

Жабицька Н.Л. Вираження у мові взаємозв'язків часу і руху (на прикладі темпоральних іменників) // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 33-35.

Метою статті є виявлення відображення в мові зв'язку між часом і рухом на прикладах темпоральних іменників англійської мови. Цей зв'язок чітко проявляється при етимологічному дослідженні слів, що означають час. В основу темпоральних найменувань лягли асоціації часу зі всіма основними видами руху: 1) поступальним; 2) обертальним; 3) циклічним. Приклади, наведені у цій статті, доводять, що зв'язок часу з усіма видами руху є цілком закономірним.

Жабицька Н.Л. Уявлення часу і його відображення лексичними засобами // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 3-8.

Стаття розглядає шляхи відображення часу лексичними засобами на різних рівнях розвитку цивілізації, виділяє найважливіші фактори, які характеризують ці особливості, ілюструє деякі приклади способів вираження специфіки розуміння часу в германських та інших мовах.

Жабицька Н.Л. Циклічність як один з аспектів часу і відображення цього аспекту в мові // Іноземна філологія. – 1980. - Вип. 59. - С. 25-29.

Спостереження показали, що суттєвими аспектами часу в давнині були циклічність і рахунок часу за поколіннями, тим часом як сам час являв собою одну з важливих категорій стародавньої культури. Циклічність часу відображається в нації, мистецтві, побуті, міфології і, очевидно, пояснюється невичлененістю людини з природи, підпорядкування її свідомості періодичним змінам природних сезонів; більш уповільненим ритмом, котрий значною мірою залежить від природних циклів, а також локальним уявленням про час. Якщо в давнину циклічне уявлення про час було нормою, то на сучасному етапі циклічність спостерігається у випадках, коли має місце образне уявлення, що передається метафорою або художнім порівнянням.

Завгороднев Ю.А. Асиміляція скандинавських елементів у середньоанглійській мові (На прикладі скандинавізмів, які зустрічаються у творі "Ормулюм") // Іноземна філологія. – 1980. -Вип.58- С. 23-29.

"Ормулюм" є першим текстом середньоанглійського періоду, в якому з'являється значна кількість скандинавських запозичень. Всі вони завдяки спорідненості двох мов - спільній германській основі, своїй семантиці - відображенні буденних понять, вживанні у повсякденній діяльності повністю асимілювались вже в середньоанглійському періоді, підпорядкувались лексичній, граматичній та фонетичній системі англійської мови.

Задорожний Б.М. Про два дієслова буття в давньоанглійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 10-15.

Автор робить спробу на основі аналізу текстів дослідити категоріальне значення двох, протиставлених собі дієслів буття давньоанглійської мови. Він спростовує твердження, що дієслову *beon* властиве значення футуральності. Воно вживається у висловах з ахронічною чи панхронічною семантикою. *Wesan* виражає конкретні, одноразові події.

Крейн Н.М. Французские заимствования XIX века в английском литературном языке // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 45-50.

У статті розглядаються французькі запозичення 19ст. в англійській мові. Дослідження ґрунтується на даних Оксфордського словника англійської мови та Скороченого оксфордського словника англійської мови. Автор розглядає асиміляцію та функціонування цих запозичень в сучасній англійській мові.

М'ячина І.В. Реверсія типу *to hush < husht, to newmodel < new modelled* // Иноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 25-30.

У статті розглядаються реверсії – утворення дієслів від простих прикметників із кінцевим елементом *-ed* типу *to reese < reesed*, та від складних прикметників з другим дієприкметниковим компонентом *to newmodel < newmodelled*. Особливостями такої реверсії є змішування у свідомості мовця антонімічних форм на *-ed*; можливість кваліфікувати другу частину слів типу “*newmodelled*” як віддієслівну і як відіменникову; реєстрація дати появи нових дієслів, утворення від слів типу “*newmodelled*”.

Автор статті робить такі висновки: розглянута реверсія зумовлюється словозмінними і словотворчими факторами; реверсія є продуктивнішою у сфері складних слів; реверсія дієслів розглянутого типу свідчить про недостатнє розрізнення мовцями дієприкметника II та антонімічного йому прикметника на *-ed*, а також про контамінацію дієслівної та іменної основ в англійській мові.

Огоновська О.В. Розпад груп кореневих морфем – одне з джерел іменних предикативних моделей в англійській мові // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 15-21.

Мета цієї статті – зіставити сучасну форму реалізації предиката з її дієслівним аналогом у діахронному плані та виявити причини зміни форми вираження. Це зроблено на основі давньоанглійських текстів і новоанглійської транспозиції, здійсненої Л. Блейклі. Явище граматичної транспозиції в англійській мові порівнюється з подібним явищем в українській мові. Моделі з іменним елементом виступають заміниками деномінативних дієслів, що знімає функціональну омонімію.

Огоновська О.В., Алексеева А.С. Древнеанглийский язык // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 167-168.

Стаття є коротким оглядом третього видання хрестоматії з англійської мови професора О.І.Смирницького, що появилася у 1955р. Після цього не вийшло жодного збірника такого типу, тому поява збірника вправ з історії англійської мови С.С.Алексеевої стала визначною подією. Посібник Алексеевої охоплює тільки давньоанглійський період. Тексти посібника систематизовані за діалектами і супроводжуються коротким вступом про автора та даний твір. Збірник вправ С.С.Лінського є необхідним доповненням до хрестоматії, на матеріалі якої провадиться аналіз текстів.

Пономаренко Л.О. Шляхи запозичення з латинської мови в англійську // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 16-21.

Перший період запозичень з латині охоплює чотири століття, що передували вторгненню англів, саксів і ютів у Британію. Для нього характерний переважно усний шлях запозичень. З часом, завдяки поширенню на Заході творів художнього, наукового та релігійного характеру латинською мовою, писемний шлях починає переважати. Використання французької мови в ролі історичного джерела особливо типове для третього періоду запозичень з латині, тобто періоду завоювання Англії норманами. З другого боку, латинська мова послужила історичним джерелом ряду грецизмів, єгипетських та старовірських запозичень. Серед латинізмів і грецизмів слід розрізняти слова, дійсно запозичені з цих мов, і слова, штучно утворені із запозиченого матеріалу. Отже, при розмежуванні історичного і етимологічного джерел потрібно враховувати всі показники джерела в їх комплексі.

Харенко М.Ф. Джефрі Чосер і англійська національна мова // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 41-43.

XIV століття в історії Англії позначається важливими соціально-економічними змінами, які виокремили проблему всенациональної мови на основі численних діалектів. Процеси утворення і розвитку національної мови відбуваються під впливом визначних постатей і їхніх шедеврів. Джефрі Чосер – відомий англійський поет XIV століття – безсумнівно відноситься до категорії таких людей. Його "Кентерберійські оповідання" – найбільш важлива пам'ятка 14 століття, яка включає особливості англійської мови. Мова письменника – ланка, за допомогою якої можна вивчити систему мови. Заслуга Чосера полягає не в створенні літературної мови, а у вмілому її використанні.

Шахрай О.Б. Субституція кінцевого елемента слів (На матеріалі слів латинського і грецького походження в англійському мові) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 33-39.

Коли тип запозичених слів з чіткими спільними кінцевими елементами встановлюється в мові-приймачі, кінцевий елемент, що міг більш-менш значно змінитись у звучанні і написанні має тенденцію до субституції на оригінальний кінцевий елемент в нових словах, запозичених з того самого джерела, що належать до одного морфологічного типу. Латинські іменники на – itas (Acc.Sg.-itatem), запозичені в сучасну англійську мову, як правило закінчуються на –ity, за моделлю схожих латинських слів, що раніше потрапили в англійську мову через посередництво французької. Субституція кінцевих елементів за принципом аналогії часто слугує засобом адаптації запозичень.

НІМЕЦЬКА МОВА

Бублик В.Н. Вираження вищо-часових відносин дієприкметниковими сполученнями з werden та sin в історії німецької мови // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 63-67.

У системі неперехідних дієприкметників по лінії вербальності має місце протиставлення корелятивної пари sin і werden. Ця опозиція вкрай слабо представлена мовним матеріалом середньонімецького періоду, тому що посилення аналітичності одного корелята паралельно викликало зникнення другого через нейтралізацію протиставлення між ними по лінії стан:процес. Акціональний тип предикації виражений у дієприкметникових сполученнях однаково стабільно, чого не можна сказати про номінальний тип. Так, у сфері сполучень з перехідним дієприкметником номінальність виражена набагато слабше порівняно з синтаксичною однотипною формою werden + дієприкметник II неперехідний, де номінальна база предикації зберігається послідовно протягом століть аж до зникнення самої форми.

Бублик В.Н. Нейтралізація протиставлення як окремий випадок кореляції станових дієприкметникових форм в середньовісній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 91-97.

Аналіз кореляції елементів sin/werden у системі середньовісній німецького масиву говорить про те, що ця кореляція мала нестабільний, а у формі опозиції – ще й асиметричний характер. Дієприкметникове сполучення з werden характеризується процесуальністю, тоді як його корелят sin – різними відтінками стану. У статті розглядаються позиції, у яких sin+Partizip II може перейняти на себе функції werden+Partizip III. Якщо werden+Partizip II як сильний маркований член опозиції містить у собі пряму вказівку на певну дієслівну ознаку, то слабкий, немаркований член, такої експліцитної вказівки не подає.

Бублик В.Н. Предикативні сполуки з дієприкметником I у німецькій мові 11-15ст // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 54-60.

Автор даної статті аналізує роль предикативних сполук дієслів "sein" і "werden" з дієприкметником I у німецькій мові 11-15 ст. Увагу автора привертає частотність вживання

даних форм, об'єм граматичного змісту, питому вагу серед засобів вираження граматичних відношень. У процесі дослідження автор прослідковує виникнення, історичний розвиток та трансформації вказаних форм, вживання їх у творах німецьких письменників та в офіційних документах. Також автор звертає увагу на існування і розвиток подібних граматичних форм у англійській мові (форма continuous). Крім того, автор звертає увагу на стилістичне навантаження дієприкметникової сполуки в порівнянні з стилістично нейтральною формою дієслова у випадку їхнього паралельного вживання.

Романські мови

Гаврись В.І. До питання про мовні шляхи виникнення німецьких фразеологізмів // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 54-61.

У цій статті вміщено інформацію про мовні шляхи виникнення німецьких фразеологізмів. Показано, що лише у працях А.П.Хазанович, Л.А.Липської цьому питанню відводяться окремі розділи. Розглядається п'ять шляхів виникнення фразеологізмів з точки зору внутрішньомовних змін у процесі розвитку німецької мови.

1) Фразеологічні звороти, в яких ідіоматичність створюється не мотивованістю всіх компонентів словосполучення. Існують різні шляхи утворення ідіоматичних зворотів, проте загальним для них є те, що первісне вільне словосполучення стає якісно новим стійким утворенням.

2) Фразеологічні звороти, в яких ідіоматичність створюється не мотивованістю окремих компонентів словосполучення. Зазначено, що розгляд етимології фразеологічних одиниць дає змогу виявити такі шляхи їх виникнення: а) ідіоматичність може виникнути через наявність у зворотах архаїзмів та історизмів; б) різні семантичні зміни окремих компонентів часто зумовлюють утворення фразеологічних зворотів; в) окремі звороти утворились внаслідок лексичного зсуву різних частин мови.

3) Гіпербола як один із шляхів виникнення фразеологізмів.

4) До мовних шляхів виникнення фразеологізмів відноситься і евфемістична заміна слів або виразів.

Домбровський Р.О. Міноративний пізньолатинський суфікс –ittus, -a та його рефлeksi на ранньому етапі розвитку германських мов // Іноземна філологія. - 1979. - Вип.53. - С.81-89.

Рефлeksi латинського міноративного суфікса –ittus, -a, належать до найпродуктивніших міноративних суфіксів в сучасних романських мовах, за винятком дако-романських. Розповсюдження християнства і завоювання германськими племенами Західної Романії затримали його формування. Суфікс стає повноцінним, високопродуктивним тільки протягом певного періоду самостійного розвитку романських мов.

Крейтор А.М. Вплив німецької мови на розвиток системи математичних термінів української мови в другій половині 19 ст // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 59- 65.

Вплив німецької мови на формування системи математичних термінів української мови зумовлювався, по-перше, тим, що система цих термінів у німецькій мові в 19 ст. була вже цілком сформована, а, по-друге, тим, що розвиток термінів українською мовою штучно гальмувався указами 1863, 1867 та 1891 рр. Наслідком цього впливу є: наявність лексичних запозичень з німецької мови, наявність кальок з німецьких термінів. Усі лексичні запозичення можна поділити на три групи: інтернаціональні терміни, що прийшли з класичних мов через німецьку (гіпотенуза – die Hipotenuse); німецькі лексеми (вартість – der Wert); терміни з інших західноєвропейських мов, засвоєні через посередництво німецької мови (транспортир – нім. Der Transporteur – фр. transporteur). Значно ширше використовується процес калькування німецьких термінів, який поділяють на три групи: семантичний (запозичується мотивація і виражається словотворчими засобами рецептора); словотворчий (копіюється словотвірна структура іноземних термінів); синтаксичний (утворення дво- та багатокомпонентних термінологічних словосполучень). Поряд з позитивним впливом запозичення та калькування німецьких термінів на математичну

термінологію української мови спостерігається й негативний вплив, який полягає у створенні дублетних термінів.

Мірошниченко О.І. Історико-етимологічна характеристика російських лексичних елементів у німецькій мові XVIII- початку XX століття // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 71-77.

Досліджуваний період виділяється в історії російсько-німецьких мовних контактів розширенням лексики, що відноситься до галузі духовної культури та суспільно-економічного життя. Основними джерелами проникнення російської лексики були: історична, географічна, етнографічна література, щоденники, мемуари, художні твори, періодичні видання. Зібрано та досліджено 269 лексичних елементів у німецькій мові XVIII – початку XX століття. Їх історичний, етимологічний і тематичний аналіз дає уяву про характер російсько-німецьких лексичних взаємозв'язків, уточнює історичні шляхи їх проникнення в німецьку мову, дозволяє встановити шляхи і джерела запозичень.

Слободян З.П. Виникнення інфінітива II активного стану в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 53-63.

Стаття висвітлює процес становлення німецької форми інфінітива II активного стану на прикладі перекладів Ноткера, де вона вперше зустрічається. Його попередник, перекладач старонімецького “Ісидора”, для передачі значення латинського *inf. perf. act* не вживає якоїсь певної однієї форми. Виникнення інфінітива II активного стану пов'язане з розвитком часових форм перфекта і плюсквамперфекта, що стали базою для його утворення. Поштовхом для його виникнення послужили різні інфінітивні групи, особливо конструкція знахідного з інфінітивом.

Слободян З.П. Про сталі словосполучення староверхньонімецької мови // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 57-65.

Автор детально розглядає сталі словосполучення ранніх періодів розвитку німецької мови, зокрема староверхньонімецького, щоб з'ясувати цілий ряд питань фразеології на сучасному етапі і ставить за мету виявити усі види сталих словосполучень, представлених у класифікації І. І. Чернишової.

Шрамл Й.Й. До історії вивчення німецьких говірок Закарпаття // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 46-50.

У статті йдеться про вивчення німецьких говірок Закарпаття. Розглядається монографія Теодора Легоцького, в якій він описує зовнішню історію латифундії, значення графів Шенборів в економіці та сільському господарстві. Показано погляди істориків А.Шаша, О.Міцюка на німецьку колонізацію Закарпаття. Розповідається про журнал “*Karpathenland*”, завданням якого було висвітлення історії, культури німців у країнах Північних Карпат. У цьому ж журналі з'являється декілька праць, що торкаються німецьких колоністів Закарпаття. Зазначено, що перші спроби наукового висвітлення колонізації Закарпаття робить в 1957 р. С.С.Штефуровський. Зазначено, що 1961 р. у Львівському держуніверситеті з'явилась праця О.Ф.Ріпецької, в якій порушується питання вивчення синонімії німецьких говірок Мукачівського р-ну.

Яцикевич М.Ю. Про семантику і синтаксичне вживання герундія в давньоверхньонімецькій мові // Іноземна філологія. – Вип.2. – С.78-82.

Автор статті висвітлює питання про вживання герундія в давньо- і середньонімецьких мовах. Автор зазначає, що у цих мовах давальний відмінок герундія + *zi* виступав паралельно з формою інфінітива на – *n* як друга інфінітивна форма із тими самими синтаксичними функціями. Синтаксична валентність давального відмінка герундія + *zi* проявляється у сполученнях з семантичними групами дієслів, іменників та прикметників.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Алексеева Н.Г. Періодизація історії французької мови на лексичному рівні // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 90-96.

Автор робить спробу розробити періодизацію історії французької мови на лексичному рівні для слів конкретного змісту, семантичний розвиток яких залежить від екстралінгвістичних факторів. Поділ на періоди історії мови завжди умовний, оскільки не може існувати чітких кордонів між двома послідовними етапами розвитку мови як засобу комунікації.

Бабінчук І.І. Граматична омонімія і проблема зникнення простого минулого із сфери французького розмовного мовлення. // Іноземна філологія. – 1980.-Вип.60- С. 76-86.

На основі встановлення закону непересікання дистрибуції як обов'язкової умови виникнення і збереження омонімів у мовленні автор статті приходиться до висновку про необхідність функціонування в різних сферах мовлення форм однини простого минулого і теперішнього часу дієслів другої дієвідміни для можливості їх омонімічного, фонетичного, конвергентного зближення. Визначивши за допомогою фонетичних законів розвитку французької мови час цього омонімічного зближення, автор вважав, що початок зникнення простого минулого із сфери розмовної мови північно-східних діалектів французької мови слід віднести до XIII ст.

Бабінчук І.І. Проблема “зовнішніх” причин зникнення простого минулого із сфери французького розмовного мовлення // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 97-103.

Зникнення наприкінці XIX ст. простого минулого часу з французького розмовного мовлення пояснюється лінгвістами в більшості випадків зовнішніми причинами. У статті подається критичний аналіз зовнішнього фактору зникнення простого минулого часу зі сфери розмовної мови. Робиться висновок про те, що фонетико-морфологічні фактори (строкатість, складність, неблагозвучність, омонімія форм простого минулого часу) не могли бути причинами такого зникнення.

Бабінчук І.І. Простий і складний минулий час у перших граматиках французької мови (до питання про історію граматичних вчень у XVI ст.) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 111-119.

Автор статті звертається до граматики французької мови 16 ст., шукаючи відповіді серед відомих мовознавців на питання про різницю між простим та складним минулим часом. Джон Пальграв у праці “Пояснення до французької мови” стверджує, що імперфект служить для вираження головних дій, а простий минулий час – для вираження окремих подій, що відбуваються у той самий час. Жан Гарньє у своїй граматиці (1558) вперше згадує про наявність або відсутність зв'язку з теперішнім часом, що і є засобом розрізнення цих двох часів. Найголовніше для Анрі Етьєна – відношення дій до моменту висловлювання.

Гуричева М.С. Форми взаємодії споріднених мов (На матеріалі романських мов) // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 3-11.

На матеріалі романських мов можна простежити, що взаємодія мов існує на різних рівнях не тільки у фонетиці і лексиці, а також у морфології і синтаксисі. Лексичний вплив однієї спорідненої мови на іншу більш типово явище, ніж взаємодія мов на рівні морфології і синтаксису. Лексичний вплив має інший характер у порівнянні з граматичним, тому що слова найчастіше проникають разом з реаліями. Вивчення мовних контактів споріднених мов дає матеріал для побудови їх типології, тому що стійкість запозичених елементів залежить від структурної відповідності елементам мови, яка запозичує. Ті запозичення, які не відповідають моделям мови, що запозичує, і протирічають основним тенденціям її розвитку, не зберігаються.

Крістя К.А. До питання про внутрілінгвістичні дослідження у лінгвогеографії // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 123-131.

Мета даної статті – детальніше розглянути внутрілінгвістичну методику інтерпретації лінгвогеографічних даних, зокрема, пояснити ономазіологічний аналіз і семасіологічний синтез романських діалектних факторів, що дає змогу виявити внутрілінгвістичні мотиви їхнього виникнення.

Помірко Р.С. Основні етапи розвитку франко-іспанських мовних контактів // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 112-118.

У статті проводиться порівняльне дослідження французької та іспанської мов на синхронно-діахронному рівні. Автор показує, що для французької та іспанської мов характерна конвергентна лінія розвитку на лексико-семантичному рівні, що веде до зближення морфологічної і синтаксичної систем. Схожість вираження (форми) і значення (функції) зумовлена, перш за все, генетичною схожістю мов, а також, що не менш важливо, екстралінгвістичними факторами. Тісне переплетіння екстра- та інтралінгвістичних факторів знаходить відображення у розвитку франко-іспанських мовних взаємин

Присяжнюк Г.Я. Про просту і складну комбінаторність у розвитку наголошених французьких голосних // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 103-109.

У статті розглядаються дві історичні закономірності: проста, де діє один елемент (наприклад під впливом попереднього йота у старофранцузький період а переходило в іе – сарга > chievre – “коза”), складна, де на розвиток голосного впливає два і більше звуків (комбінація к÷а÷п (sape > chien – “собака”).

Рочняк А. М. Фонетична і орфографічна асиміляція англійських запозичень у французькій мові // Іноземна філологія.—1968.—Вип.14.—С.120-129.

У статті досліджується питання "офранцузення" англійської лексики у галузі графіки та орфоєпії, яке у зв'язку з тим, що більшість англійських запозичень у французькій мові ще не втратила свого іншомовного оформлення, розглядалась побіжно і недостатньо.

Сухова Л.В. Вживання співвідносних слів у старофранцузькій мові // Іноземна філологія.— 1972. – Вип. 27. – С. 102-108.

Речення із співвідносними словами - характерне явище в синтаксисі старофранцузької мови. Ці слова зустрічаються в різних типах складнопідрядних речень. З морфологічної точки зору, конструкції із співвідносними словами неоднорідні. Вони можуть передавати відношення із сполучником – займенника, прислівника, прикметника, прийменника з повнозначним словом. Конструкції із співвідносними словами виконують функції сполучників, зв'язуючи речення і визначаючи характер відношень між частинами складного цілого. У семантичному плані конструкції з дистантним і контактним положенням компонентів не дублюють одна одну, а означають різні взаємовідносини підпорядковуючого й підпорядкованого, служать різним цілям комунікації.

Якуб'як М.В. Проблема періоду у французькій граматиці і риториці XVII-XVIII ст. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.53. – С.89-97.

Автор статті доводить, що теоретики стилю та граматики XVIII ст. значно поглибили теорію періоду. Вони віднесли його до семантико-стилістичних і синтаксичних категорій, визначивши найдосконаліші типи: чотирирозмірний та заокруглений періоди, які потім увійшли в основу визначення.

Якуб'як М.В. Період як синтаксико-стилістична категорія французької ораторської прози XVII ст. // Іноземна філологія. – 1978. – Вип.52. – С.91-99.

Автор статті визначає період як синтаксичну, семантичну, стилістичну й інтонаційну одиницю тексту симетричної будови, що складається з двох, протиставлених одна одній, частин, перша з яких (підрядна) налічує найменше два члени і відзначається інтонацією

підвищення, структурно й семантично закрита другою (головною) частиною, що характеризується зниженням тону.

ФОНЕТИКА

КЛАСИЧНІ МОВИ

Герасимчук С.І. Фонетичні особливості мови Плавта (на матеріалі комедії “Груб’яні”) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 75-80.

У даній розвідці йдеться про фонетичну систему мови рим. комедіографа Плавта, яка має багато дублетних форм і особливостей. Їх наявність пояснюється тим, що якісні зміни голосних, монофтонгізація дифтонгів, асиміляція. Ослаблення кінцевих приголосних ще не привели тоді до сталих результатів.

Думка М. С. За правильну вимову й орфографію латинських медичних та фармацевтичних термінів // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 86-90.

Стаття присвячена питанню правильної вимови й орфографії латинських медичних та фармацевтичних термінів. Наводиться багато правил: вимова дифтонгів ae, oe, ou, написання u, h, ch, ph, rh, th, написання з великої букви, написання і вимова латинізованих прізвищ. Автор робить зауваження щодо правильного читання та написання медичних термінів.

Задорожний Б.М. Ще раз про ерміонське пересування приголосних. // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 38-46.

У роботі розглядається проблематика другого, тобто верхньонімецького (ерміонського) пересування приголосних. Статтю написано на основі автореферату докторської дисертації М.В.Раєвського “Верхненемецкое передвижение согласных в его причинно-следственных связях”. Процес пересування поділено на два етапи: етап, що настав після виникнення нових сильних спірантів та завершальний етап виникнення нових африкат. Основним діючим фактором другого пересування приголосних було виникнення серед західно-германських глухих щілинних дзвінких алофонів, що призвело до повної перебудови системи приголосних фонем, у якій диференціальна ознака дзвінкості була заступлена ознакою сили. Прості глухі проривні в інтервокальній та поствокальній позиціях проходять процес асибіляції та стають сильними глухими щілинними. Після перетворення усіх глухих проривних на африкати або спіранти, ознака дзвінкості втратила будь-яку опору в системі верхньонімецького консонантизму.

Міхєєв П.І. Стойхейон як фонетичний термін у Арістотеля // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 13-17.

У статті розглядається слово $\sigma\tau\omicron\chi\epsilon\iota\omicron\upsilon$, яке при дослідженні поглядів Арістотеля на фонетичну будову мови викликає певні труднощі. В перекладах і коментарях термін $\sigma\tau\omicron\chi\epsilon\iota\omicron\upsilon$ часто передається поняттям “буква” нібито тому, що в античній граматичній традиції значення понять “буква” і “звук мови” змішуються. Подібне твердження щодо терміна $\sigma\tau\omicron\chi\epsilon\iota\omicron\upsilon$ в Арістотеля навряд чи правильне, тому що поняття “буква-звук” у нього передається словом $\gamma\rho\alpha\kappa\mu\alpha$, а $\sigma\tau\omicron\chi\epsilon\iota\omicron\upsilon$ -- щось інше, відмінне від $\gamma\rho\alpha\kappa\mu\alpha$.

Міхєєв П.І. Поняття фонетичної структури мови а античному мовознавстві // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 40-45.

У цій статті зазначається, що сучасне мовознавство є історичним продовженням досягнень античних вчених у ділянці граматики. Підкреслено, що антична лінгвістична думка обмежена лише сферою грецької та латинської мови, ніколи не переставала бути структурною. Античний лінгвістичний структуралізм – це не тільки здобуток граматиків: він спостерігається у натурфілософії Демокріта, Платона, Арістотеля. Показано визначення складу Платоном. Розглядаються дві моделі створення світу за вченням Платона. Зазначено, що питання мовної структури цікавить стоїків та александрійців. Розглядається виділення в

античній синтактиці мовних елементів висловлювання. Елементи поділяються на семантичні і асемантичні. До асемантичних належать: 1) “буква – звук”; 2) склад, до семантичних – 1) словесна одиниця; 2) речення. Вказується, що ці чотири елементи мовної форми подають певний вислів у формі звука, складу, слова, речення.

Ступінська А.Г. Відношення ікту до наголосу в клаузулах А. Корнегія Цельса // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 52-56.

У цій статті відзначається те, що згідно з словами видатного дослідника античної художньої прози Е.Нордена найістотнішою рисою давньогрецької і латинської художньої прози є її ритм. Відзначено, що найсильніше ритмічність виявляється в кінці певних частин розчленованого тексту – клаузулах. Показано, що Цицерон та Квінтіліан у своїх теоріях ритмічності стверджують, що основою ораторського ритму є стопи, а не слова. Вказано, що досліджуючи клаузули, не можна обійтися без типології. Виділено, що клаузули Цельса є наближені до типологічного методу; при цьому беруться до уваги границі слів, стопи, словесний наголос. Зазначено, що від місця цезури залежить гармонія ікту клаузули з наголосом слова, як це видно з розгляду декількох клаузульних форм з п'ятої книги Цельса “De medicina”. Показано, що в клаузулі, яка складається з кретика і трохея, цезура найчастіше виступає після першого трохея чи спондея. Безцезурні форми трапляються рідко.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Бережна Л.Г. Про інтонацію вигуків висловлювань у сучасній англійській діалогічній мові // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С.14-18.

У статті описано інтонаційні особливості вигуків висловлювань у сучасній англійській діалогічній мові на основі їх експериментально-фонетичного дослідження. Вигуків висловлювання виражають відношення співрозмовників один до одного та передають різні емоції. Досліджено, що вигуків висловлювання можуть входити в структуру речення.

Бистрова Л.В., Левицький В. В. Ще раз про символічні значення деяких голосних та приголосних // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 3-9.

У статті викладена чергова спроба звернутися до проблеми існування звуко символізму. Результати стилістичного аналізу фонетичного складу слів зі значенням *маленький* і *великий* в 26 різноспоріднених мовах, а також слів зі значенням *сильний* і *слабкий*, *твердий* і *м'який* та інш. в англійській мові дозволили зробити наступні висновки: 1) в національному плані звуковий символізм носить відносний характер (в мові маркуються не всі слова, а переважно лексеми, розташовані на полюсах ряду); 2) у міжнаціональному плані звуковий символізм носить універсальний характер; 3) між даними лінгвістики і тими, що отримані експериментальним (психолінгвістичним) шляхом, існує статично значима кореляція.

Бровченко Т.О. Із досвіду одержання достовірних автоматичних підрахунків частоти основного тону в фонетичних дослідженнях // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 58-64.

У статті описано дослід з одержання достовірних коливань основного тону. Експеримент проводився за методикою Лабораторії експериментальної фонетики Одеського державного університету ім. І.І.Мечнікова із використанням звукоаналізуючого апарата інтонографа (ОФХАРС). Інтонограф дає змогу виділити основні фізичні характеристики сигналу мовлення. Щоб отримати точні дані, визначили оптимальні умови праці інтонографа, а саме, швидкість запису сигналу і перетворення сигналу на вході інтонографа. Результати експерименту показали, що частота основного тону реєструється із надійністю 95% протягом більше 95% усієї довжини ділянок наявності основного тону. Одержані дані дають можливість використовувати компресовані інтонограми при дослідженнях інтонаційної і акцентної структури фрази.

Дворжецька М.П. Деякі питання теорії мовної інтонації в роботах американських лінгвістів // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16 – С. 24-29.

У цій статті розповідається про спроби американських фонологів дослідити інтонацію англійської мови. Зазначено, що розкриття лінгвістичної ролі значення мовної інтонації є одним з актуальних завдань дальшого розвитку структурних досліджень мови. Розглядаються спроби аналізу мовної інтонації такими американськими вченими як К.Пайк, Дж.Трейгер, Г.Сміт. Показано, що вся різноманітність тверджень американських лінгвістів у питаннях розуміння мовної інтонації як структури може бути зведена до одного: мовне інтонування в англійській мові це насамперед смисловідмінне вживання тонових рівнів. Розповідається про те, що внаслідок проведення експериментальних робіт американський вчений Ф.Ліберман доходить висновку, що чотири рівні тонів і така ж кількість наголосів в англійській мові сприймається під впливом граматичної структури і лексичного складу висловлювання.

Дубовський Ю.О. До проблеми вивчення інтонації зустрічного питання в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 40-47.

Ця стаття – перша спроба дослідити функціональні, семантичні, структурні особливості зустрічного питання. Одним з основних завдань дослідження мовної інтонації тієї чи іншої мови є визначення інтонаційних структур комунікативних типів речення. Інтонаційна структура або інтонама — це, за визначенням В. О. Артемова, "суспільно оброблена одиниця звукової системи мови".

Смельянова Л.Л. Графічне відбиття варіантної вимови в англійському художньому мовленні // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 69-76.

Завданням даної статті є опис природи фонетичних модифікацій, що лежать в основі графічних використань, показати, які звуки чи сполучення звуків схильні до змін, вказати причини цих змін. Аналіз проводиться на мовному матеріалі 95 літературних творів англійських та американських авторів. Фонетичні відхилення можуть бути зумовлені як внутрі-, так і зовнішньолінгвістичними факторами.

Крупаткин Я.Б. К историко-фонологическим реконструкциям (Комбинаторные варианты и причинность) // Іноземна філологія.– 1965. – Вип.3. – С.7-12.

Автор статті зазначає, що зменшити реконструкцію змін звуку можливо, якщо встановити відносну хронологію діахронічно релевантних варіантів. Хоч причини звукової зміни можуть виходити за межі структурних відношень, в будь-якому випадку зміну слід реалізувати в межах структури мови. Головним завданням є те, щоб використовуючи вже відомі методи, створювати нові.

Луговцева Л.О. Інтонація – важливий засіб вираження і сприйняття здивування // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 31-38.

Стаття присвячена питанню вираження емоції здивування засобами розмовної мови. Результати аудіювання фраз (у контексті і поза ним), начитаних чотирма дикторами з емоцією здивування, свідчать про те, що інтонація є найважливішим засобом вираження і сприйняття даної емоції, яка дістає оптимальну можливість виявлення при контекстуальній зумовленості. Визначені види контекстуальної обумовленості, що сприяють сприйняттю здивування, а також основні тональні контури інтонаційної структури даної емоції з урахуванням впливу різноманітних лінгвістичних факторів на її сприйняття.

Мальковський Г.Е. Классификация звуковых вариантов английского слова // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 48-53.

Досліджуються звукові варіанти слова, які виникають в результаті того, що будь-яке слово можна вимовити по-різному, і це не впливає на граматичні, семантичні та інші характеристики слова. За основу класифікації звукових варіантів взято відмінності, створені

або шляхом взаємозаміни, або шляхом випадання звукових елементів слова таких, як наголос, окремих звуків або декілька звуків, довгота звучання. Автор наголошує на стилістичних відмінностях різних звукових варіантів слова та на окермій групі варіантів, що існують тільки в певних синтаксичних умовах.

Натальїн В.П. Африкати в історії англійської фонологічної системи // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 3-7.

Дослідження англійських африкат з позицій діакронічної фонології дає підстави для наступних висновків:

а) давньо- і новоанглійські етапи в історії англійських африкат слід вважати єдиним генетично пов'язаним процесом утворення й подальшого утворення африкат.

б) цей тривалий процес був безпосередньо зумовлений динамікою англійської фонологічної системи впродовж усіх 15 століть існування англійської мови.

Нушікян Е.О. Залежність характеру висхідного завершення фрази від емоційного забарвлення (експериментально-фонетичне дослідження) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 42-49.

У статті аналізуються результати дослідження одного з надсегментних засобів— висхідного завершення фрази. Основні висновки дослідження: а) Зміна конотації фрази веде до зміни характеру руху основного тону висхідного завершення, характерного для даних конотацій; б) для вираження однієї і тієї ж самої конотації можуть використовуватися різноманітні інтонаційні засоби; в) надсегментні одиниці не залежать, при вираженні ними емоційного стану, від сегментних одиниць.

Падура М.Ф. Маркованість і немаркованість як критерій при визначенні зміщення фонологічної системи // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 83-90.

Проаналізувавши можливу появу “довгих” і “коротких” голосних сучасної німецької мови, автор дійшов висновку, що сама фонологічна система сучасної німецької мови— це результат її зміщення, яке проявилось у зміні маркованості і немаркованості членів опозиції “довгих” і “коротких” голосних. У зв'язку з тим, що одна й та ж додаткова ознака містилася то в фонетично довгих, то в фонетично коротких голосних, виникла нова кореляція між ними.

Падура М.Ф. Про зв'язок границь складу з фонологічною суттю квантитативності в історії німецької мови // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 37-45.

У цій статті розглянено загальні теорії складу. Зазначено, що дослідження фонологічного складу проводять такі лінгвісти як Е.Поліванов, Л.Сльмслев, Є.Курилович, А.Росетті. При дослідженні фонологічного складу С.Шаумян розрізняє дві проблеми: розмежування фонологічних складів і дослідження внутрішньої структури фонологічного складу. Розглядаються проблеми складоподілу старо- та середньовісньонімецького періодів. Умови функціонування “довгих” і “коротких” голосних показують, що в старо- та середньовісньонімецькі періоди “довгі” голосні в основному були обмежені відкритим складом, тоді як “короткі” функціонували у закритому так і у відкритому складі. Показано характеристику фонологічних гемінант М.Трубецького. Розглядається відмінність гемінованих приголосних від простих приголосних. Зазначається, що геміновані приголосні відрізняються від простих більшою тривалістю та енергійнішою артикуляцією.

Плоткін В.Я. Динаміка системи консонантних фонематичних опозицій в історії англійської мови // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 13-18.

У статті розглядається система консонантних опозицій в історичному розвитку англійської мови. На сучасному етапі ця система розглядається як бінарна структура, що складається з двох підсистем (М-опозиція та α -опозиція), кожна з яких, відповідно, поділяється на дві пари опозицій: М-1-змичність- незмичність, проточність-непроточність; М-11-сонорність-несонорність, шумність-нешумність, α -1-перед'язиковість-неперед'язиковість, зязиковість-незязиковість, α -11-передальвеолярність

непередальвеолярність, заальвеолярність-незаальвеолярність. Автор показує розвиток та оформлення цієї системи шляхом розвитку аффрикатів та інших змін консонантів.

Терентьев П.В., Бровченко Т.О., Бант Й.Н. Фонетика англійської мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 185-187.

Автор наголошує на тому, що поява нової праці з фонетики є, безумовно, значним явищем у розвитку української англістики. Ця книга призначається для студентів спеціальних факультетів університетів і педагогічних інститутів. П.В.Терентьев відзначає, що буквально кожне фонетичне явище досліджується в порівняльному плані обох мов: англійської і рідної. Дуже добре викладений розділ "Experimenta/ Methods".

НІМЕЦЬКА МОВА

Броницький Д.В. Вимова фонем R у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 49-54.

Жодне фонетичне явище не викликало стільки суперечок, як фонема R у німецькій мові. Але розвиток варіантності німецької фонем R показує, що об'єктивні зміни у фонологічній системі мови не підкоряються різним заборонам та нормам, якщо ці норми суперечать мовній реальності. Автор статті розглядає праці німецьких мовознавців: Зібса, К.Луїка, К., Г.Г.Венглера, В.Бегте, П.Шаха, щодо варіантів (передньоязичного та язичково-увулярного) фонем R.

Дмитровська О.І. Фонетичне засвоєння англіцизмів німецькою мовою // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 83-87.

Завданням статті є дослідження фоно-графемних закономірностей англіцизмів на ґрунті німецької мови за принципом поміркованого пристосування, оскільки вони недостатньо відображені у німецькій лінгвістичній літературі. На основі аналізу вживання англійських запозичень автор виводить певні правила читання англіцизмів.

Задорожний Б.М., Шумиляк Ф.І. Про системний статус складу (На матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 13-21.

Автори статті описують два паралельних ряди мовних сутностей. Перший належить до семантичної сфери (фонема – морфема – лексема), другий – до асемантичної (силабема або складоструктурний елемент – склад – словесна маса). Автори підкреслюють, що склад, утворений зі звуків, є сутністю, яку не можна зіставляти з морфемою, утвореною з фонем. Автори статті заперечують розповсюджене уявлення про склад як структуру фонологічного рівня.

Задорожний Б.М. Ще одна фонема в системі німецького консонантизму? // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 54-57.

У цій статті автор обговорює проблему нового приголосного звуку в німецькій мові – [h]. Ця фонема з'являється лише в початковій позиції німецьких слів, особливо в позиції між 2-ома голосними. Цей звук можна протиставити з будь-яким звуком у початковій позиції, і це підтверджує існування звуку [h]. Але все-таки автор стверджує, що функція цього звуку в сучасній німецькій мові незначна. Навіть у старо-німецьких текстах цей звук опускався у початковій позиції деяких слів. Б.М. Задорожний вивчав цю проблему і намагається в даній статті її прояснити. Він прослідковує походження цього звуку аж до старо-німецьких текстів, знаходить схожі явища в інших мовах.

Задорожний Б.М. Ще раз про ерміонське пересування приголосних. // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 38-46.

У праці розглядається проблематика другого, тобто верхньонімецького (ерміонського) пересування приголосних. Статтю написано на основі автореферату докторської дисертації М.В.Раєвського "Верхненемецкое передвижение согласных в его

причинно-слідственних зв'язках". Процес пересування поділено на два етапи: етап, що настав після виникнення нових сильних спірантів та завершальний етап виникнення нових африкат. Основним чинним фактором другого пересування приголосних було виникнення серед західно-германських глухих щілинних дзвінких алофонів, що призвело до повної перебудови системи приголосних фонем; у ній диференціальна ознака дзвінкості була заступлена ознакою сили. Прості глухі проривні в інтервокальній та поствокальній позиціях проходять процес асиміляції та стають сильними глухими щілинними. Після перетворення усіх глухих проривних на африкати або спіранти, ознака дзвінкості втратила будь-яку опору в системі верхньонімецького консонантизму.

Меліна І.І. Фонетично-фонологічна взаємодія в міждіалектному контактуванні // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 5-12.

У статті розглядається взаємодія українського, угорського та німецького діалектів на території села Підгород, що біля Мукачеве. Аналізуються якісні (економічно-соціальні, психо-фізіологічні) та кількісні (тривалість дії якості) критерії. За допомогою схем зображено відстань між артикуляційними базами діалектів та їх взаємовплив. Артикуляції та перцепції можуть збігатися лише тоді, коли обидва індивіди розмовляють на одному діалекті (але тут слід враховувати особливості індивіда та його поле артикуляції). За 200 років контактування, найменше зазнав впливу український діалект-домінант; незначних змін зазнав угорський діалект. Певних змін зазнав лише німецький діалект, що пояснюється ізольованістю від німецької мовно-територіальної спільності.

Меліка Г.І. Деякі аспекти дослідження частотності фонемовживання // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 99-109.

Метою дослідження викладеного у цій статті було вивчення деяких особливостей частотності фонемовживання (ЧФВ). Дослідження проводилось на двох рівнях: 1) на рівні глобальної дистрибуції ЧФВ у мові; 2) на рівні дистрибуції ЧФВ у різних мовних сферах. Об'єктом дослідження були німецька та угорська мови. Аналіз ЧФВ по мовних сферах вимагає високої ймовірності точності середніх частот усіх фонем, дає змогу диференціювати стилі і може служити засобом для типологізації різних мов.

Падура М.Ф. Дисимілятивна нейтралізація як фактор формування німецької фонетичної системи // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 19-24.

У статті автор розглядає питання дисимілятивної нейтралізації, базуючи своє дослідження на теоріях квантитативних змін (теорія зміни акцентів, теорія нормальної міри, теорія компенсації мір). Ці теорії пояснюють причини подовження та скорочення голосних. Лише Г. Пауль, К. Луїк, та Г. Саррацин звернули увагу на те, що одночасно подовжувалися (гемінувалися) приголосні. Довгі й короткі голосні, гоміновані й прості приголосні виступали у таких структурах типу KVKV, KKVV, а співіснування двох споріднених кореляцій підлягає дії закону дисимілятивної нейтралізації.

Падура Н.Ф. Фонема як функціональна і структурна одиниця // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 11. – С. 57-62.

Вчення про фонему виникло в результаті аналізу функцій мови та її окремих елементів. Розглядаючи фонему роздільно як функціональну, а потім як структурну одиницю, вчені зробили висновок, що фонема функціонально неподільна, а структурно – подільна. Функція фонем при творенні звукових та білатеральних комплексів зводиться до диференціації інтелектуальних значень. В статті представлено двоєке визначення фонем, а саме, у планах мовної системи і потенції мови.

Рот О.М. До питання про фонологічну адаптацію лексичних запозичень // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 7-12.

Тема статті – фонологічне засвоєння російських неологізмів радянської епохи німецькою мовою. Ці процеси досліджено на основі аналізу мови художніх творів німецьких

письменників 20ст. У фонологічній адаптації радянців німецькою мовою автор виділяє два етапи: 1) транскрибування радянців і адаптація їхніх звуків на основі функціонального трактування свого фонемного інвентаря (фонологічна адаптація на цьому етапі намагається перешкодити інкорпорації чужих німецькій мові звуків); 2) фонологічна нейтралізація окремих фонем, викликана тиском фонологічної системи німецької мови, дією каталізатора архіфонем та фонологічного вершинного складу. У статті проаналізовано вплив лексикалізації наголосу на загальну фонологічну адаптацію радянців.

Скреліна Л.М. Андре Мартіне // Іноземна філологія. - 1978. - Вип.52. - С.89-91.

А. Мартіне з 1938 р. обіймав пост проректора в Паризькій школі вищої освіти як переконаний пропагандист празького функціоналізму, сприяв розповсюдженню ідей фонології, виступаючи на конгресах, у пресі, в університетських аудиторіях.

Таранець В.Г. Мелодичний компонент окличної інтонації в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 74-79.

У даній статті описано експериментально-фонетичне дослідження, виконане у лабораторії експериментальної фонетики Одеського державного університету. Дослідження мелодичних ознак окличної інтонації передбачає вивчення її сприйманих (лінгвістичних) якостей і вивчення фізичних характеристик, які перебувають у значеннях частоти основного тону. Детальний аналіз смислових і мелодичних ознак у кожній із фраз привів до визначення деяких мелодико-ритмічних типів окличної інтонації, які й подано у цій статті. Мелодичний компонент чітко проявляє свої інваріантні фізичні характеристики в тому разі, коли розглядається один і той самий ритмічний тип фраз.

Шумиляк Ф.І. До питання про лінгвістичну інтерпретацію складоподілу в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 80-85.

Сучасні дослідники розглядають питання про складоподіл як центральне, розв'язання якого приведе у теоретичному плані до лінгвістичного розкриття лінгвальної сутності складу. У даній статті поданий критичний огляд трьох лінгвістичних інтерпретацій межі складоподілу у сучасному німецькому мовознавстві, загальним недоліком яких є те, що вони не враховують структури складу як вирішального фактора при встановлюванні лінгвальних меж між складами. Лінгвістична інтерпретація межі лінгвального складоподілу вимагає, щоб дослідник зважав на специфіку німецької складоструктури та розглядав межі між складами не як границі між звуками, а як розмежування між структурами двох лінійно зв'язаних складів.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Помірко Р.С. До питання про фонологічну адаптацію у системі голосних (франко-іспанські мовні контакти) // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 98-105.

У статті розглядаються особливості фонологічної адаптації голосних, що відбуваються при запозиченні лексичних одиниць з французької мови в іспанську і навпаки. Автор приходиться до висновку, що при запозиченні із французької мови в іспанську мають місце явища конвергентності (коли кілька фонем передаються однією і тією ж фонемою), а при запозиченні з іспанської мови у французьку найбільш характерними є дивергентні відношення (коли одна фонема передається двома або більше фонемами). Це пояснюється фонетичною будовою цих мов. Наявність 15 голосних фонем у французькій мові веде до їх спрощення або субституції, а 5 голосних фонем іспанської мови легко знаходять своє місце у фонетичній системі французької мови.

ПІВНІЧНІ МОВИ

Кузьменко Ю.К. Зникнення африкат у шведській мові // Іноземна філологія. - 1971. – Вип. 25. – С. 25-31.

У старошведській мові існували лише дорсальні африкати, що були представлені змичними корелятами [k] та [q] та одним щілинним корелятом [x]. На пізнішому етапі розвитку фонема [x] зникає з більшості діалектів, що й розглядає дана стаття. Разом із зникненням [x] зникає фонологічна значущість змичного початку як глухої, так і дзвінкої африкативних, адже це єдиний африкативний звук, що визначає глухі та дзвінкі африкати як окремі фонологічні одиниці. Альфонна зміна, яка полягає у зникненні іррелевантної ознаки, відбувається поступово, протягом багатьох віків.

Ліберман А.С. З історії ісландських сонантів // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 32-37.

У сучасній ісландській мові, особливо у її південному діалекті, існує підсистема глухих плавних та носових звуків, тобто фонем, що реалізуються як [l], [m], [n], [r] із дзвінким початком та глухим відступом. А тому, *kamprug* – “ведмідь” і *kambur* – “гребінь” – омоніми, за винятком різниці між плавними звуками. Автор висуває гіпотезу про походження глухих корелятів [l], [m], [n], [r], яка передбачає: глухі відступи звуків [l], [m], [n], [r] відносяться до преаспірації, що є різким акцентом; згідно з теорією С.Д.Кацнельсона, в старогерманських мовах різкий акцент йшов після кожної різкої голосної; преаспірація оглушує кінець голосного в сучасній ісландській мові. Вона, мабуть, оглушувала і сонорні звуки, падаючи на них; у результаті ісландського пересування голосних [pp], [tt], [kk] та [p], [t], [k] з'єдналися з [bb], [dd], [gg] та [b], [d], [g]. Функція преспірації полягала, таким чином, у вказуванні на етимологічну глухість фонем, що походять від давньоісландських [pp], [tt], [kk]; нове правило почало стосуватись усіх слів, проте преаспірація [p] у слові *kamprug* суперечила йому, бо у групі приголосних лише перший може мати кількісну вершину. Тому преаспірація у таких словах зникла. Але факт її релевантності на той час призвів до фонологізації того глухого відступу сонантів, який віками служив надлишковим сигналом різкого акценту.

ГРАМАТИКА

КЛАСИЧНІ МОВИ

Андрейчук І.І. Дієприкметник у функції предиката у грецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 22-29.

У статті проаналізовано сліди вживання дієприкметника у функції предиката у старогрецькій мові. Як свідчення цих слідів автор наводить випадки вживання сполучника *χα* та прислівників *ε'ί'τα*, *ελετα* між дієприкметником, присудком і *verbum finitum*; сполучення частки *'α* *'γ* з дієприкметником у потенціальних та ірреальних зворотах та описові дієслівні форми, виражені дієприкметником з *εγα*.

Андрейчук І.І. Синтаксичні особливості *Participium coniunctum* у грецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 35-40.

Автор розглядає такі випадки вживання дієприкметника: 1) у функції обставини часу; 2) у функції обставини причини; 3) у функції допустової обставини; 4) для вираження мети. Він стверджує, що коли в індо-європейській мові-основі присудок міг оформлятися одним дієприкметником, то він, очевидно, був головним членом речення. Після втрати самостійності та виникнення багатозначності дієприкметника, залишки його попереднього стану зберігаються в грецькій мові таким чином, що між *verbum finitum* і дієприкметником з'являються уточнювальні частки і прислівники. Тоді дієприкметник до деякої міри визволяється від головного дієслова і за своїми синтаксичними функціями наближається до дієслівного присудка.

Бодуен-Мочос В.С. Система дієслівних способів та категорія «недійсного» у грецькій мові (новітній димотиці) // Іноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С. 52-59.

Автор розглядає засоби, що їх має у своєму розпорядженні дієслівна система сучасної

грецької мови для вираження різних модальних зв'язків у сфері недійсного способу і для їхньої диференціації щодо міри нереальності здійснення.

Боровский Я.М. К употреблению падежей у Лукреция // Иноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 22-28.

Автор розглядає одну з найпомітніших рис, що характеризують вживання акузативу у Лукреція—невизначеність межі між транзитивністю і нетранзитивністю дієслів. Межа ця ще в жодну епоху розвитку мови не була чіткою. Суттєво, однак, те, що в деяких випадках Лукрецій виявляється ближче до мови Плавта, ніж до свого молодшого сучасника Вергілія.

Боровський Я.М. До вживання відмінків у Лукреція // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 46-50.

Головна мета статті – уточнити інтерпретацію тексту там, де вона хоч якось пов'язана з розглядом відмінкової форми. Разом з тим використані й деякі можливості, що розкриті з розглядом оцінки деяких окремих рис синтаксису та слововживання у Лукреція в історичній перспективі. Особливий розгляд вокативу у Лукреція робить необхідними деякі місця тексту, в яких внаслідок звичайної для латинської мови відсутності чіткої морфологічної характеристики цього відмінку можливі коливання в інтерпретації. Автор статті подає найбільш важливе з цих місць – славетний початок третьої книги, що містить одну з верхівок лукрецієвського пафосу – звернення до Епікура.

Гарасимчук С.І. Особливості граматичних форм іменників у мові комедії Плавта "Truculentus" // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 3-8.

У статті аналізується історичний розвиток літературної латинської мови, зокрема різноманітні зміни іменників на морфологічному рівні. Автор розглядає приклади переходу іменників з однієї відміни в іншу, зникнення чергування основ, звертає увагу на тенденцію до заміни синтетичних конструкцій аналітичними та ін. Іменникові форми у творах архаїчних римських письменників, особливо комедіографа Плавта, мають відтінок простонародної мови, який поступово зник у літературній мові класичного періоду. Більшість з цих форм розвивалися в народній латині, а згодом у романських мовах.

Глуценко Л.М. Дослідження питання субстантивації прикметників у латинській мові. // Иноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 18-25.

Мета даної статті – дослідити явище субстантивації в латинській мові. Серед багатьох причин цього процесу автор виділяє генетичну спільність іменника з прикметником, спільність їхніх граматичних категорій та синтаксичних функцій, однакове відмінювання в європейських мовах. В основі переходу прикметника в іменник лежить опредмечення ознаки, а основний шлях утворення субстантивованих прикметників – еліпс означуваного слова в словосполученні “ іменник + прикметник “.

Глуценко Л.М. Морфолого- синтаксические особенности субстантивированных прилагательных в латинском языке (на основе философских сочинений Марка Тулия Цицерона). // Иноземна філологія. - 1980. - Вип. 60. - С. 10-18.

Автор досліджує морфолого-синтаксичні особливості субстантивованих прикметників у латинській мові, а саме: 1) граматичні категорії роду, числа і відмінка, що перестають бути формами узгодження і змінюють свій характер із залежного на самостійний; 2) залежність родового оформлення субстантивованих прикметників від їх значення (від значення особи до абстрактного поняття); 3) вживання субстантивованих прикметників у різних граматичних конструкціях; 4) синтаксичне словосполучення з іменником, прийменником; 5) історичне порівняння субстантивованих прикметників у різних авторів (Плавта, Теренція, Квінтіліана, Тацита).

Глуценко Л.М. Субстантивация прикметников на позначення абстрактних понять (На основі аналізу трактату Марка Туллія Ціцерона “Про державу”) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 26-31.

Стаття присвячена розглядові субстантивациі прикметників на позначення абстрактних понять. Авторіві, на основі трактату Марка Туллія Ціцерона “Про державу“, вдалося визначити характерні особливості субстантивованих прикметників: вони мають тільки форму середнього роду, в результаті субстантивациі прикметники цієї групи розширюють своє значення і, нарешті, – їм притаманна контекстуальна субстантивациа.

Домбровський Р.О. Латинські граматика про демінутивність і демінутиви // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 32-41.

Мета даної статті – краще ознайомити читача із висловлюваннями латинських граматиків про демінутиви і демінутивність, правила їх утворення. Зібраний ними матеріал, включає дуже рідкісні, характерні тільки для розмовної мови приклади, що дають правильне уявлення про демінутивне словотворення і роль демінутивів у латинській мові. Питання емоційного змісту та сфери вживання демінутивів ними не розглядалося. Автор звертає увагу тільки на те, що тільки в риториці ad Herennium вказується, що приклад з демінутивами належить до найнижчого рівня щоденної розмовної мови.

Домбровський О. А., Реферовская Е. А. Развитие предложных конструкций в латинском языке позднего периода. Изд-во “Наука”, М. – Л., 1964, Истоки аналитизма романских языков, там же, 1966 // Іноземна філологія. – 1968. – Вип.14. – С.162-164.

Обидві праці Є.А.Реферовської присвячені дослідженню найважливіших питань синтаксису пізньолатинських пам’ятників. У першій роботі розглядається процес поширення вживання прийменників, що проникають у дієслівне керування. У другій праці досліджується процес часткової девербалізації латинського інфінітива та процес становлення так званого романського порядку слів, аналізуються найважливіші питання романського мовознавства.

Йордаке Р. Види подчиненных предложений у Йордака // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 63-70.

У цій статті показано, що у творах Йордана “Римська історія”, “Про походження готів” речення побудовані за всіма правилами класичної латині, чергуються з реченнями, що представляють мову народних мас. Зазначено, що заміна інфінітивного речення додатковим реченням з quod, quia, ut – явище нове. Відзначено, що із сполучників, які вводять відносні речення особливої уваги заслуговує вживання обставини quod. Quod інколи зустрічається у Йордана як незмінна форма, що заміняє quo. Наводиться приклад з “Історії готів”. Розглядаються речення ціле, яке завжди з’являється з умовним способом і вводиться сполучником ut. Відзначено, що в творчості Йордана спостерігається вживання дійсного способу замість умовного, вживання плюсквамперфекта умовного способу замість плюсквамперфекта дійсно способу. Виділено, що quod вживається в якості універсального сполучника. Зазначається, що cum temporale і causale маловживані у порівнянні з класичною латиною. Quando і dum заміняють cum temporale.

Каракулаков В.В. О характере классификации видов склонений (declinationum genera) у Варрона // Іноземна філологія. – Вип. 32. – 1973. – С. 24-26.

Автор перелічує 4 види відмінків genus nominandi, genus casuale, genus augendi і genus minuendi із трактату “Про латинську мову”. При їхньому розгляді не має жодних суттєвих відмінностей – навпаки, спільною для них рисою є відсутність аналогії і присутність аномалії.

Каракулаков В.В. Про граматичну категорію роду у Варрона // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 56-61.

Вперше в античності згадка про рід імен зустрічається у софіста Протагора (5 ст. до н.е.). До нас дійшов розділ десятої книги трактату "Про латинську мову" Марка Теренція Варрона, римського вченого-енциклопедиста 1 ст. до н.е., з системним викладом питання про граматичну категорію роду. Варрон розглядає три граматичні роди – чоловічий, жіночий і середній, але в нього немає ще твердої граматичної термінології для їх позначення. Відсутність окремих закінчень на позначення статевої відмінності у деяких іменниках і наявність в інших він пояснює практичною потребою. Варрон протиставляє середній рід чоловічому і жіночому, які виступають як різновидності первісно єдиного роду. Граматичний рід неживих предметів перетворився у безпредметну категорію. Поступово деякі суфікси і закінчення почали сприйматися як показники чоловічого або жіночого родів. Це наштовхує Варрона на думку про можливість суперечності між родом іменника, зумовленим лексичним значенням, і морфологічним показником.

Каракулаков В.В. У джерел вчення про граматичну категорію способу // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 51-56.

У статті йдеться про систематичний виклад вчення про спосіб, аналіз трактату Варрона "Про латинську мову". Вперше вчення про спосіб знайшло систематичний виклад в підручнику Діонісія Фракійського, де перераховують п'ять способів дієслова. Але в його підручнику "вчення" було лише сухим переліком способів: в підручнику нема ні визначення, ні специфіки кожного способу. Зародки вчення про спосіб спостерігаються у софіста Протагора. У главі XIX "Поетики" Арістотеля ми також зустрічаємось з поділом частин мови. Автор статті подає детальний аналіз трактату Варрона "Про латинську мову"

Каракулаков В.В. У истоков учения о видовременной системе глагола // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 51-59.

У статті розглядається видо-часова структура грецького дієслова, яка характеризується своєю складністю. У грецькій мові є 3 дієслівні основи: основа теперішнього часу, основа перфекта і основа аориста. Найдавніші спроби осмислення видо-часової структури грецького дієслова належать стоїкам і Діонісію Фракійцю. За основу класифікації видо-часових форм стоїки брали категорію виду.

Каракулаков В.В. К вопросу о формировании учения о системе акциденций имени и глагола // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 21-24.

Найдревнішим джерелом, у якому знаходимо перелік акциденцій (граматичних категорій) імені та дієслова, є підручник Діонісія Фракійця, який відносять приблизно до 120 р. до н.е. У якості акциденції імені тут зазначаються: рід, вид, стан, число, відмінок; дієслова: спосіб, стан, вид, число, час, дієвідміна. Діонісій називає супутні та супроводжуючі акциденції. Вчення про граматичні категорії розроблялося також і філософами-стоїками, але їхні твори збереглися лише в уривках. Стоїки використовують термін "вхідні ознаки", який відповідає супутнім акциденціям Діонісія Фракійця, який включив їх у число чужорідних елементів, що стосуються виключно морфологічної структури слова, і вилучив такі акциденції, як утворення ступенів порівняння та зменшувальних.

Кобів Й. У. Принципи класифікації частин мови в античній граматиці // Іноземна філологія . – 1971. – Вип. 24. – С. 31-38.

Автор статті робить короткий огляд принципів класифікації частин мови впродовж усієї історії мовознавства. Арістотель розрізняв чотири частини мови: ім'я, дієслово, сполучник і член (артикль), і першим дав їм визначення; стоїки поділили ім'я на власне ім'я і загальну назву. Александрійські філологи створили нормативну граматику з вісьмома частинами мови: ім'я, дієслово, дієприкметник, член, займенник, прийменник, прислівник, сполучник. Класифікація Діонісія Фракійця базується на кількох принципах: морфологічному, семантичному, синтаксичній функції в реченні. Римський філолог Варрон розрізняв три частини мови, керуючись суто морфологічними критеріями. Римляни перейняли александрійську систему, замінивши артикль вигуком.

У сучасному мовознавстві багато вчених виступає проти античної класифікації частин мови, закидаючи їй безсистемність, випадковість, ненауковість та відсутність єдиного принципу поділу. На думку автора, єдиної точки зору на принципи класифікації частин мови досі не вироблено, тому антична класифікація надалі утримує свої позиції.

Кобів Й.У. Значення терміна $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ у Арістотеля // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 34-39.

У цій статті розповідається про значення терміну $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ у Арістотеля. Зазначено, що Арістотеля можна вважати засновником вчення про відмінки. Вказано, що визначення вищезгаданого терміну подано в 20 главі “Поетики” Арістотеля. Виділено, що термін $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ означає будь-яку словозміну, відмінювання всіх змінних слів і стосується не лише імені, а й дієслова. Відмінками імені Арістотель називає непрямі відмінки. Показано, що називний відмінок – це ім’я, а інші форми – “відхилення” від норми. У “Поетиці” Арістотель виразно називає відмінком граматичне число. Зазначено й те, що $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ є терміном у Арістотеля на виокремлення граматичного роду. Арістотель підкреслював різницю між іменем у називному відмінку і називним відмінком імені як суб’єктом речення. Виділено, що “відмінком” відхилення від нормальної форми Арістотель вважає ступені порівняння прикметника, який в той час не становив окремої частини мови. Арістотель встановлює “дієслівні відмінки”. До категорії “відмінка” Арістотель також зараховує прислівник. Назвою “відмінок” він охоплює різні вивідні форми, утворені від інших, наприклад, “граматик” від слова “граматика”. Для вираження того чи іншого відмінка Арістотель вживає конкретні форми певних слів.

Кобів Й.І. Походження граматичного терміну *Adiectivum* // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 72-74.

Автор статті розглядає питання еволюції терміну *adiectivum*. Цей термін пройшов довгий шлях, поки почав означати прикметник як самостійну частину мови. Сам термін бере свій початок із риторики, де він з’явився набагато раніше, ніж у граматиці. Як правило прикметник поділявся в античній граматиці за філософськими категоріями: від душі, від тіла і від зовнішніх обставин. Слідом за грецькою граматичною наукою, римські граматисти не визнавали прикметника окремою частиною мови, а зараховували його до імені. Найбільш розгорнуте вчення про прикметник викладене в творі видатного римського граматиста Прісціана (Vст.н.е.). За прикладом античної граматики прикметник не виділявся в окрему частину мови і на Русі. Історія граматичного терміну *adiectivum* і назва прикметника в українській мові показує, що граматична термінологія є результатом тривалої абстрагуючої роботи багатьох поколінь учених-дослідників мови.

Кобів Й.У. Граматична термінологія стоїків // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 25-33.

Стоїчна філософія поділяється на три розділи: фізику, етику, логіку. Саме логіка відала вивченням розуму та мови. Граматичне вчення стоїків – це старанно продумана мовна теорія, яка протиставлялася іншій відомій античній граматичній системі - александрійській. Стоїки розрізняли змінні та незмінні частини мови, причому в рамки словозміни вкладали не лише поняття флексії, а й словотвору. Стоїки зробили вагомий вклад у відмінкову термінологію. Вони звузили поняття “відмінок” і віднесли його лише до відміни імені та члена, при чому створені стоїками назви відмінків збереглися до наших днів.

Лобанова-Сопітько Т.М. До питання про етимологію граматичного терміна “падеж” (*casus*) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 81-85.

У цій статті зазначається, що більшість мовознавців наслідуючи традиції, що склались ще в античні часи, вважають відмінок формою іменника, а такі мовознавці як А.Соболевський, О.Потебня, і низка болгарських мовознавців дотримуються семантичного погляду в тлумаченні терміну “відмінок”. Зазначено, що термін $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ – падіння, утворений від дієслова $\pi\acute{\iota}\pi\tau\omicron$. Вказано, що про відмінок у своєму творі “Поетика” писав Арістотель. Розглядається термін “падеж” семантично. Підкреслюється, що $\pi\acute{\omega}\sigma\tau\omicron$ “падеж” (*casus*) – це

не форма іменника, що відпадає від номінатива. Πτόστο як термін міг застосовуватися тільки до значення і означати “занепад” речового значення іменника або на позначення розпаду значення слова на речове і граматичне. Етимологія терміну “падеж” дає підставу стверджувати, що під цим терміном завжди треба було розуміти значення, а не форму. “Падеж” також залежить від випадку. При вивченні відмінювання іменника слід відрізнити два тісно пов’язаних моменти: “casus” – “падеж” і *formae casuales* – “падежная форма”, яка є способом вираження *casus*, тобто “падежа” з погляду “значення”.

Луцька Ф.Й. Латинське іам і його індоєвропейські паралелі // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 40-46.

Латинське *iam* – загальноіндоєвропейського походження. Його відповідники зустрічаються в більшості індоєвропейських мов. Первісним значенням кореня -i- було вказівне, потім пов’язаний з цим коренем латинський прислівник почав уживатися в часовому значенні, поруч з модальним. З усіх романських мов найповніше зберегла значення латинського іам іспанська. У східнослов’янських мовах з цим прислівником тісно пов’язані прийменник у та дієслівний префікс у, що вживається для творення доконаного виду.

Мах Г.С. Суфіксальний словотвір у латинській овочівницькій термінології // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 63-69.

Автор статті досліджує процес словотвору в латинській овочівницькій термінології і доходить висновку, що він характеризується в основному такими ж ознаками що і в загальнонародній мові, до термінології якої становить підсистему. Особливістю латинської суфіксальної системи є можливість більшості суфіксів з’єднуватися як з іменниковими так і з дієслівними основами, а потім групувати слова за їхньою семантичною ознакою в об’єднані семантичні класи: *nomina agentis, actionis, lici qualititatis* і т.д.

Назаренко О.Ю. Іменники *pluralia tantum* в латинській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 81-85.

Стаття розглядає множинні іменники в латинській мові. Значення слова в множині деколи відрізняється від його значення в однині. Деякі іменники, які вживалися первісно лише в множині, з часом утворюють однину. Переважну більшість латинських *pluralia tantum* становлять іменники жіночого роду I відміни і середнього роду II відміни.

Оленич Р. М. Вчення Прісціана про прислівники // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 39-45.

Автор коротко висвітлює основні положення трактату Прісціана про прислівники, що розглядається як одна з найважливіших праць у римській граматиці. Дослідник робить спробу довести, що Прісціан опирався на ранні грецькі і римські праці про прислівники, зокрема на працю Аполлонія Діскола.

Оленич Р.М. Дієприкметник у системі частин мови у античній граматиці // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 62-66.

Вперше дієприкметник як окрему частину мови трактує Діонісій Фракієць. На його думку, дієприкметник не можна зараховувати до дієслова, оскільки він відмінюється за відмінками, і не можна відносити до імені, тому що він має властивості дієслова. Аполлоній Діскол розглядає дієприкметник з точки зору його зв’язку з іншими словами в реченні. Римський графік Марк Теренцій Варрон трактує дієприкметник як частину мови, яка має відмінки й часи, визначає також за дієприкметником дві активні форми (теперішній і майбутній часи) та одну пасивну (минулий час). На думку Реммія Палемона, дієприкметник має акцидентії, характерні для імені – рід, відмінок, для дієслова – час, стан, спільні для обох – число і форму. Римський графік Прісціан підкреслює, що не можна говорити про первісне виникнення дієприкметників, оскільки вони утворюються від іншої частини мови. Свій виклад про дієприкметник він збагатив величезною кількістю прикладів і цитат з творів Плавта, Теренція, Ювенала, Вергілія, Овідія, Горація, Петронія та ін.

Оленич Р.М. Збережені фрагменти твору Плінія Старшого "Dubii sermonis" // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 59-64.

У статті йдеться про збережені фрагменти граматичного твору Плінія старшого "Dubii Sermonis". Завданням його було показати правильність граматичних форм, зокрема відмінкових і родових закінчень. Згідно з Плінієм, у флексії панує аналогія, а у словотворенні-аномалія. У "Dubii Sermonis" Пліній наводив відомості з історії латинської мови.

Оленич Р.М. Значення "Ars gramatica" Квінта Релігія, Палемона для розвитку римської науки // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 57-62.

У цій статті відзначено, що "Ars gramatica" Палемона творить цілу епоху в історії римської граматики. Заслуга Палемона в тому, що він використав грецькі джерела, зокрема граматику Діонісія Фракійського: вмів застосовувати граматичні поняття в латинській мові. Зазначається, що граматичний матеріал Палемон ілюстрував прикладами з творів авторів класичної доби: Вергілія, Ціцерона, Горация. Палемона слід вважати засновником вчення про вісім частин мови у римській граматичній науці. Вказано, що ілюстрацією значення граматичної системи Реммія Палемона для історії римської граматики є її вплив на граматику Доната і Прісціана. Видно, що ряд категорій і понять, які розглядав Палемон, ці граматисти прийняли, з доповненнями і змінами. Наводяться приклади, порівнюється дієслівна система Палемона з дієслівною теорією Доната і Прісціана. Зазначено, що виклад Реммія Палемона про прислівники ліг в основу вчення про цю частину мови всіх пізніших римських граматистів. Особливо заслуговує на увагу поділ прислівників на види. У Доната і Прісціана цей поділ зберігається повністю. Сліди палемонівського впливу видно і у вченні про сполучники у пізнішій римській граматичній науці. Відзначено, що Реммія Палемона можна назвати засновником римської граматичної термінології.

Оленич Р.М. Питання граматики в творах Марка Фабія Квінтіліана "Навчання оратора" // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 70-74.

Ця стаття стосується проблеми латинської граматики у творі Марка Квінтіліана "Institutio oratoria" ("Навчання оратора"). Ця книга була призначена для навчання ораторів і висвітлювала деякі особливості граматики, надзвичайно необхідні для ораторських промов. Багато думок та правил з цієї книги були запозичені з книг про граматику таких авторів як Асіній Поліон, Верій Флакк, Гігін і Ремій Палемон. Крім пояснення граматичних правил, ця книга містить огляди теорій інших граматистів, що говорить про її систематичний характер. Автор книги рекомендує оратору правильне застосування граматичних правил та дає деякі практичні поради. Значний інтерес викликає подана система частин мови та відмінків іменника. Як стверджує автор статті, граматика Марка Квінтіліана ґрунтується на грецьких граматиках та теоріях його учителя Палемона, які здобули широке визнання в тогочасному Римі.

Оленич Р.М. Поняття "відмінювання" і "відмінкові форми" у творах римських граматиків // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 15-21.

У статті висвітлюються різні підходи римських граматиків до відмінювання та відмінкових форм слів, розглядається проблема формування відповідної термінології. Наприклад, термін *declinatio* по різному трактувався М.Теренцієм Варроном, Реммієм Палемоном та Прісціаном. Не було однакості серед римських граматиків і в поділі імен на невідмінювані (*aperta*) та одновідмінкові (*monoptota*). Врешті подається шість відмінкових форм з назвами-транслітераціями відповідних грецьких термінів, які описав і проілюстрував прикладами Прісціан.

Оленич Р.М. Терміни – назви акциденцій сполучника у Прісціана // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 34-39.

У статті розглядається трактат римського граматака Прісціана “*Institutiones grammaticae*”, зокрема його вчення про сполучники. Прісціан розглядає три акциденції сполучника, вказує на місце сполучників щодо слів, яких вони безпосередньо стосуються; ділить їх на 17 класів, причому деяким дає дублетні назви. Він розглядає сполучники з точки зору їхнього семантичного значення, що й знайшло відображення у поділі їх на види.

Оліщук Р.Л. Ад’єктивовані дієприкметники із ступенями порівняння в латинській мові (На матеріалі мови Плавта, Цезаря і Плінія Молодшого). // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип.55. – С. 48-55.

Автор статті розглядає питання ад’єктивної прикметників, ознакою яких є ступені порівняння на матеріалі трьох видатних письменників Стародавнього Риму – представників різних літературних жанрів: Плавта – комедіографа, Цезаря – історика, Плінія Молодшого – представника епістемології. Автор робить висновок, про помітне поступове поповнення латинської мови новими дієприкметниками. Широке застосування ад’єктивованих дієприкметників із ступенями порівняння в мові Плавта і Плінія Молодшого свідчить про те, що вони були характерні для розмовної мови.

Орос В.М. Вчення Прісціана про синтаксичні функції відмінків латинської мови. // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип.55. – С. 55-62.

Стаття присвячена розглядові проблем синтаксичних функцій відмінків латинської мови. Детально розглянуто вчення Прісціана, оскільки він був перший, хто поставив собі це завдання. Автор “*Грамматичних настанов*” започаткував і розвинув це питання, але у його викладі є ряд недоліків: він охоплює не всі види синтаксичного функціонування відмінків, які трактуються у сучасних латинських граматиках.

Орос М.В. Питання синтаксису дієслівних способів у римській грамматичній науці // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 36. – С. 78-84.

У цій статті обговорюються питання латинської граматики, а саме категорія способів дієслова.

Вперше цю проблему підняли античні філософи (Протагор, Арістотель, Діонісій Фракус), що можна вважати початком наукового вивчення граматики. Одним з найвідоміших граматиків того часу був Аполоній Дісколус, який приділяв багато уваги диференціації способів дієслова. Автор статті представляє деякі ідеї Дісколуса, подає приклади з його твору “*Синтаксис*” та аналізує значення цього твору для процесу розвитку наукового вивчення граматики.

Римські граматики 1-6 ст. н. е. перейняли систему форм дієслова, розвинуту грецькими олександрійськими граматиками з деякими пристосуваннями до норм латинської мови.

Резнікова М.Ф. Дієслово *eo* як дієслово стану, зміни стану та модальне // *Іноземна філологія*. – 1968. – Вип. 17. – С. 71-74.

У статті розглядається дієслово *eo*, яке за своїм значенням повинно стосуватись тільки осіб, проте латинські автори зараховують його й до речей, і навіть до абстрактних понять. Зазначено, що перехід дієслова руху з одного стану в інший вперше відзначив Сервій у коментарі до “*Георгік*” вказуючи, що давні римляни вживали *ire-iti* в значенні *esse-бути*. Наводиться кілька прикладів вживання *ire* в значенні *esse*. Розглядаються балтійські звороти, в яких здатність дієслова із значенням *ходи* слід віднести до етнічного періоду. Вказується, що значення можливості передають і дієслова руху, що походять від інших коренів. У латинській мові дієслово *eo* в такому значенні виступає рідко, частіше у такому значенні вживаються інші дієслова руху – *cedere, proscedere*. Показано, що дієслово *eo* зазнавало змін. Спочатку воно означало: йде в якомусь напрямку, потім – посувається, і нарешті – бути в змозі, могти. Вказується, що значення стану, зміни стану та можливості часто зустрічаються і у дієсловах складених з *eo*. Розглядаються такі дієслова: *redeo* у звороті *redire adse* –

приходити до себе, transeo – змінююся, veneo – продаюся. Дієслово eo утворює 24 composita. Розглянуто лише п'ять.

Семенюк С.І. Поняття дієвідміни в римській граматичній науці // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 53-57.

Автор статті дає короткий огляд розвитку поняття дієвідміни в граматиці Стародавньої Греції. Першим це поняття ввів Арістотель, стояки звузили його. Александрійські граматики першими класифікували дієслова на дієвідміни. В римській граматичній науці класифікація дієслів на групи, що відмінюються однаково, була введена грамастиком Палеоном. Серед кількох термінів на позначення поняття дієвідміни, як найпоширеніший, автор виділяє *coniugatio*, вперше введений Палеоном, який і досі вживається у ряді західноєвропейських мов.

Семенюк С.І. Визначення дієслова в античності граматичній науці // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 75-80.

У цій статті вказується, що загальноприйнятим терміном на означення дієслова в грецькій граматичній науці було слово *ῥῆμα*. Зазначається, що софіст Протагор “перший розрізнув часи дієслова”. Докладніші відомості про дієслово знаходимо в творах грецьких філософів Платона і Арістотеля. Визначення дієслова подане в 20-ій главі “Поетики” Арістотеля. Зазначено, що великі заслуги в розробленні вчення про дієслово мала стоїчна філософська школа. Стоїчні філософи досліджували дієслово як предикат, вивчали часову систему і стани дієслова, розробляли дієслівну термінологію. Стоїкам приписують відкриття поняття так званих акциденцій, які в деякій мірі відповідають нашим граматичним категоріям. Згадується про александрійських філософів, які створили нормативну граматику, зокрема про Діонісія Фракійського і його визначення дієслова. Подається визначення дієслова візантійським грамастиком Георгієм Хіровоском. Зазначається, що найдавніші римські граматики орієнтувались на граматичну теорію стоїків. Зазначається, що дієслово в античній граматичній науці довгий час ототожнювалося з логічним предикатом, тому що початки вчення про частини мови пов'язані з логічними зацікавленнями давньогрецьких софістів і філософів.

Серкутіна М.А. До питання про систему простих часів дійсного способу незлитних дієслів // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 85-91.

Дана стаття написана на матеріалі однієї з говірок кримсько- грецького діалекту. Прості минулі часи досліджуваної говірки характеризує так званий приросток. Основною рисою дієслів даної говірки є неідентичність основ теперішнього часу, минулого тривалого і минулого неозначеного, що викликається різним звуковим складом суфіксів.

Тронский И.М. К вопросу об окончании инструменталиса в греческом языке // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 19-21.

Одна з найприкметніших рис грецького іменного відмінювання мікенської епохи полягає у тому, що воно зберігає багаточисельні сліди віддаленішого минулого. Мікенські документи допомагають вирішити суперечливі питання. Складніше з інструменталісом, оскільки не всі дослідники визнають його самостійною одиницею мікенського іменного відмінювання.

Шарипкін С.Я. Основні особливості відмінювання іменників з основою на -o в мові кріто-мікенських написів // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 13-18.

У цій статті подано загальну схему відміни –o у мові кріто-мікенських написів. З цієї схеми видно, що кожний іменник, який в родовому однині закінчується на o/jo, в давньому місцевому множини на o/i, в усіх інших відмінах на –o, можна віднести до відміни –o. Вказується, що однією з найхарактерніших рис мови кріто-мікенських написів є закінчення o-jo в родовому відмінку однини іменників з основою на -o. На наявність цього закінчення вперше вказав С.Я.Лур'є. Багато прикладів з таким закінченням навів Дж.Чедвік. Згадується

про родовий відмінок на -о. Подаються приклади написів, де зустрічається родовий на -о. К.Галаватті вважає, що закінчення -о відповідає фесалійському закінченню -а, зазначаючи, що в фесалійському діалекті мало місце чергування закінчень -ао і -а. Вказується, що внаслідок синкретизму родового і відкладного відмінків паралельні форми в родовому однини могли виникнути і в іменників чоловічого роду на -а. Виділено, що у першій відміні форми із закінченням -а вживалися у функції давального-місцевого відмінка, подібну функцію виконували у другій відміні форми на -о, -і.

Шарипкін С.Я. Відміна іменників з основою на -а у мові крито-мікенських написів // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 18-23.

У даній статті автор подає нам систему відмінювання іменників у мові крито-мікенських написів. Система відмінювання іменників у мові крито-мікенських написів в цілому охоплює ті ж самі типи відмін, що й у давньогрецькій мові класичного періоду. Проте в крито-мікенських написах зустрічаються такі форми відмінювання, які для пізнішого періоду грецької мови або зовсім невідомі, або стали архаїзмами. Відміна іменників з основою на — а представлена у мові крито-мікенських написів іменниками жіночого та чоловічого родів. Автор подає схему відмінювання іменників з основою на—а. Окремо розглядає кожний відмінок з притаманними йому особливостями. Проведений аналіз особливостей відмінювання іменників відміни на — а у мові крито-мікенських написів показує, що в основному, мікенські форми збігаються з відповідними відмінковими формами грецької мови класичної епохи.

Шарипкін С.Я. Особливості атематичної відміни в мові крито-мікенських написів // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 3-8.

У статті розглядаються імена з атенатичними основами, що становлять єдину відміну і характеризуються закінченнями, спільними для усіх цих основ. У називному відмінку однини до основ, що закінчуються на -к, -g додаються закінчення -а та -о: wa-na-ka – wanaks. У давальному та місцевому однини вживаються закінчення -е та -і, у називному та знахідному – закінчення -е. В орудному відмінку однини вживається закінчення -рі = рhі.

Шарипкін С.Я. Називний знахідний відмінок двоїни 1-ої відміни у мові крито-міленських написів // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 8-12.

У цій статті зазначається, що коли іменники другої та третьої відміни мають у двоїні в мові крито-мікенських написів ті ж самі закінчення, що й у мові післямікенської доби, то іменники першої відміни мають закінчення, яких немає у мові наступного періоду. В іменниках жіночого роду у називному-знахідному двоїни було закінчення о. Розглядається кілька іменників з різних написів. Відзначається, що закінчення називного-знахідного двоїни було запозичено з другої відміни; наявність цього закінчення у мові крито-мікенських написів є непрямым доказом того, що це було старе закінчення називного-знахідного двоїни – а вже потім поширилося на називний множини. Розглядається слово kowa, що зустрічається у клоських і піліських списках рабів. Показано що двоїна від kowa збіглась би з двоїною від kowo. Слово kowo вживається у всіх трьох числах, тим часом як kowa – лише в множині або в однині.

Яцина О.І. Особливості діеприкетникового звороту ablativus absolutus в історичних творах Публія Корнелія Таціта. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 89-95.

Автор статті досліджує властивості діеприкетникового звороту ablativus absolutus, який так часто використовував у своїх історичних творах Публій Корнелій Тацит (“Історія“, “Анали“), і вказує найбільш характерні риси цього звороту, його відмінності від класичної прози часів Республіки. Автор робить висновок, що Тацит прагнув стислості вислову й урізноманітнення мови, вживаючи цей зворот.

Яцина О.І. Особливості синтаксичної функції participium futuri activi у Таціта // Іноземна філологія. –1978. – Вип. 49. – С. 40-47.

Автор статті аналізує використання дієприкметника майбутнього часу Тацітом у творах “Історії” та “Аннали”. Дієприкметник у цих творах вживається у декількох синтаксичних функціях: виступає в ролі означення як заміник підрядних речень, субстантивується, вживається в звороті *ablativus absolutus* в підрядних реченнях умови. Автор пояснює, що історик використовував активний дієприкметник майбутнього часу з метою максимальної стислості виразу.

Яцина О.І. Субстантивація дієприкметників у творах Таціта // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 69-75.

У статті розглядається питання субстантивації *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi* та *participium futuri activi* у творах римського історика П. Корнелія Таціта. Таціт уникає субстантивації дієприкметників в називному і орудному відмінках однини. В ранніх творах історика субстантивовані дієприкметники майже не зустрічаються, але часто з’являються в “Історії”, “Анналах”.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Агурова Н.В. Інваріантне значення англійських артиклів // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 36-44.

У статті розглядаються питання, які допоможуть студентам створити “відчуття артикля”. Розглядаються інваріантні значення означених і неозначених артиклів. Подано таблиці продуктивних і рецептивних алгоритмів.

Акодес М.Й. До питання про сфери вживання односкладних і неповних бездієслівних речень // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 39-42.

У статті розглядається питання про розмежування односкладних і неповних дієслівних речень на основі формалізованого, контекстуально-синтаксичного методу. Фактичний мовний матеріал показує, що різні структурні типи бездієслівних речень знаходяться не у взаємовиключних сферах мовлення, а у взаємовиключних позиціях контексту, що зміна контексту призводить до зміни структурного типу бездієслівних речень. Матеріал також показує, що в англійській мові є неповні (еліптичні) односкладні бездієслівні речення.

Акодес М.Й. Односкладні бездієслівні речення, ускладнені конструкціями, які не є членами речення (на матеріалі сучасної англійської мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 21-24.

Односкладні бездієслівні речення можуть бути ускладнені вставними елементами, вираженими модальними словами, іменними групами, вигуками і звертаннями. Цей факт підкреслює самостійний характер односкладних бездієслівних речень як окремого структурного типу речень.

Акодес М.Й. Розмір односкладних субстантивних речень, поширених детермінуючими обставинами // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 38-42.

Визначення розміру односкладових субстантивних речень (ОСП) в сучасній англійській мові – актуальна граматична проблема. В статті ця проблема розв’язується тільки для ОСП, поширених обставинами-детермінантами. Як одиницю вимірювання автор використовував синтаксичну глибину і об’єм. Мовний аналіз свідчить, що максимальна синтаксична глибина досліджуваних ОСП містить п’ять синтаксичних рівнів, максимальний об’єм – вісім компонентів.

Акодес М.Й. Система синтаксичних відношень в односкладних субстантивних реченнях. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 8-13.

Стаття присвячена розглядові принципів внутрішньої організації односкладних субстантивних речень. Тут виділено два типи синтаксичних відношень в реченнях і

відповідні їм два типи поширення – на рівні словосполучення, і на рівні речення. Стаття також описує опозиційні властивості неядерних членів речення, можливості їхніх комбінацій, виводить структурно-позиційні моделі односкладних субстантивованих речень.

Александров А.В. Синтаксичне функціонування простих неозначених займенників у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 24-30.

Своєрідність неозначених займенників у сучасній англійській мові полягає в неконкретності їхніх значень. Дотепер немає загальноприйнятого визначення терміну, класифікації займенників неоднозначні та суперечливі. Саме ця обставина і є підставою для вибору об'єктів дослідження, що проводилось статистико-комбінаторним методом, розробленим Н.Д. Андрєєвим. Матеріалом дослідження була авторська мова в художній прозі сучасної англійської та американської літератури. Інформацію було одержано внаслідок аналізу статистичних даних та деяких числових характеристик, наведених у статті.

Александровська Т.Б. Відносно синтаксичної самостійності компонентів словосполучення з атрибутивним препозитивним іменником типу *speech sound* // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 12-18.

Принцип синтаксичного протиставлення "цільність-роздільність" застосовується як критерій для розмежування складних іменників, що утворюються з двох іменних основ, та вільних словосполучень з атрибутивним препозитивним іменником (п+п). Синтаксична самостійність компонентів словосполучення п+п виявляється в таких синтаксичних показниках: синтаксичній оборотності (п+п– – –п+прийменник+п), самостійному синтаксичному зв'язку з перемінними компонентами, співвідносності слів-замісників. Ці показники синтаксичної самостійності компонентів словосполучення з атрибутивним препозитивним іменником виявляються досить повно і системно в науково-технічній літературі.

Андрєєва І.Ю. Значення і дистрибуція суцільно-оформлених неіменних модифікаторів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – Вип. 34. – 1974. – С. 110-114.

У статті аналізується один з компонентів структур модифікації, що може виражатися прикметником, субстантивом, неозначеною формою дієслова, фразою та іншими мовними одиницями. Викладено результати статистико-дистрибутивного аналізу неіменних модифікаторів на матеріалі 1000 сторінок тексту сучасної художньої прози.

Андрєєва І.Ю. Цільнооформлені неіменні модифікатори в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 48-52.

Більшість модифікаторів мають у своїй лексичній будові суфікс -ly і утворюють ступені порівняння. В статті стверджується, що сполучення досліджуваних модифікаторів зі словами різних частин мови і з різними групами слів не вказує на те, що вони відносяться до різних частин мови. Модальні слова, що вживаються у розмовному стилі і без суфікса -ly, також відносяться до досліджуваних модифікаторів. Усі разом модифікатори складають групу кваліфікаторів – іменних та неіменних.

Ахназарова Г.Т. Структурно-семантичні особливості екватива в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. - 1978. - Вип. 52. - С. 3-7.

Структура, яка розглядається у цій статті, формально виключає зростання ознаки, оскільки *as...as* позначає рівну міру ознаки, що формально проявляється у відсутності морфологічного показника ступеня порівняння.

Байсара Л.І. Деякі синтаксичні засоби вираження поняттєвої категорії порівняння // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 76-82.

Дана стаття розглядає вираження поняттєвої категорії порівняння деякими синтаксичними засобами. У конструкції з *than* порівняння дається не в плані уподібнення, а в

плані протиставлення. При зіставленні предметів за однаковими ознаками корелюються: прикметник і ад'єктивні словосполучення різних типів з іменником, субстантивним словосполученням, займенником. При зіставленні дій за однаковими ознаками корелюється прислівник з підрядним порівняльним реченням.

Белєхова Л.І. Конструктивна значимість елементарного речення як компонента складного // *Іноземна філологія.* - 1980. - Вип.59. - С.3-7.

Стаття присвячена проблемі конструктивної значимості/незначимості елементарного речення як компонента складного. Досліджується елементарне речення з дієсловом-присудком неспрямованої дії, пр: He laughed; The pleasure increased; She passed. Даний синтагматичний тип елементарного речення характеризується семантичною завершеністю і тому його сполучуваність з підрядним реченням є факультативною. В статті виділяються фактори, що зумовлюють конструктивну значимість/незначимість елементарного речення. Досліджуване речення послаблює структуру складного речення, оскільки в більшості випадків воно характеризується конструктивною незначимістю.

Березинський В.П. Граматичні категорії роду і числа в перекладі з української мови на англійську // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 26. – С. 10-17.

У статті порушується проблема відтворення семантико-стилістичних особливостей роду та числа у перекладі з української мови на англійську. Недостатність морфологічних засобів родостатевої диференціації в англійській мові призвело до ширшого використання у цій функції елементів інших мовних рівнів, головно лексичного та синтаксичного. Найпоширеніший спосіб вираження диференціації в англійській мові – аналітичний (гетьманша – *hetman's wife*), що виконує лише номінативну функцію (значно рідше використовується лексема *female*); синтаксичний (ІІ бабка була гуцулка – *Her grandmother was a hutsul*), де іменник без показника роду співвідноситься із займенником чи іменником, які включають поняття статі; описовий, якщо не можна застосувати один із попередніх. Менш чисельну групу становлять іменники, у яких родові ознаки виражені одиницями однакових мовних рівнів: гетеронімічно (дядько, тітка – *uncle, aunt*) та суфіксально (герой, героїня - *hego, heroine*). В українській мові з метою стилістичного підсилення часто використовують форми середнього роду, але у перекладі англійською мовою експресивне навантаження таких форм не зберігається. В обидвох мовах категорія числа розділена на три групи: одна / множина, лише одна (*singularia tantum*) та лише множина (*pluralia tantum*). При перекладі на англійську мову збірних іменників (птаство – *little birds*) та пошанної множини виникають труднощі.

Беркаш Г.В. О неполных и одночленных структурах вопросных реплик в английской диалогической речи // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 6. – С. 57-64.

Мета статті - вивчити та описати запитальні репліки, що їх використовують у спонтанному діалогічному мовленні англійською мовою, та встановити норми їхнього вживання як компонентів діалогу. Для діалогічних форм усного англійського мовлення характерні особливі структурні форми. Вони розвинулися через 1) особливі умови діалогу (ситуація, тон, жести), 2) близькі синтаксичні зв'язки наступних реплік діалогу з попередніми.

Борисовська Л.І. Щодо варіантних граматичних значень конструкції *used+to* інфінітив // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 42. – С. 18-24.

Предмет розгляду статті - виявити варіантні значення моделі *used + to +* інфінітив, визначити їхню специфіку, зіставити між собою, виявити якісні та кількісні характеристики та частотність у мові. Одержані дані дають підставу вважати, що конструкція широко використовується на позначення як "монолітних" дій, так і повторних, які охоплювали необмежений період часу і контрастно протиставлені теперішньому часу.

Бреславська О.С. Дистрибуція дієслова-замісучача *do* в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1977. – Вип. 47. – С. 11-17.

Мета статті – дослідити дистрибуцію дієслова-заміщувача *do* в порівнянні з дистрибуцією самостійного дієслова *do*. Самостійне дієслово *do* майже не зустрічається без ад'юнкта. Це дієслово неповної семантики і набуває конкретного змісту лише в сполученні з іншими словами. Дієслово-заміщувач *do* зустрічається дуже часто без ад'юнкта, а коли супроводжується ад'юнктом, то це, як правило, прономінальні слова *it, this, that, so* (на відміну від смислового *do*, яке супроводиться переважно іменними ад'юнктами).

Бреславська О.С. Складні порівняльні комплекси і роль дієслівного заміщення у них // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 3-10.

Вивчаючи властивості дієслівного заміщення, автор встановила, що воно часто виступає у підрядних порівняльних реченнях. Це дало підставу вважати, що між дієслівним заміщенням і порівняльними структурами існує певна взаємозалежність. Мета статті – виявити риси цієї взаємозалежності і, зокрема, визначити, яку роль відіграє заміщення у порівняльних структурах. Для аналізу автор використала несистематичну вибірку з 150 прикладів з творів сучасних англійських та американських авторів.

Бреславська О.С. Словозміщення в предикативі // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 9-11.

У статті розглядаються замінювачі *it, that, one, so, such* у функції предикатива. Предикатив як функція відводить на задній план морфологічну характеристику слів, які вживаються для його вираження. Основною умовою нейтралізації опозиції серед заміщувачів *it, that, one, so, such* є передусім їхнє вживання у функції предикатива. Крім того, відсутність синтаксичного поширення при таких словах - їхня обов'язкова ознака в нетралізованій позиції.

Бреславська О.С. Словозаміщення в атрибутивних групах у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 33-39.

Автор статті зазначає, що додаток, який ми вивчаємо, є структурною заміною у атрибутивних групах анафоричного характеру. У англійській мові намагаються уникати нульової анафори. Структурною заміною у комбінації означення+іменник головним є іменник. Ці заміни протилежні одна до одної. Автор робить висновок, що їхні лексично-морфологічні характеристики дають можливість вважати їх повними еквівалентами іменника.

Брискін Р.У. Властивості предметових іменників і артикль // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 10-15.

У статті викладено результати дослідження загальних закономірностей вживання артикля при предметових іменниках з огляду на властивості останніх, враховуючи категорію числа, зліченості, семантичну структуру, синтаксичні функції та використання різних означуваних слів. Аналіз ґрунтується на матеріалі 5000 прикладів, взятих з творів англійських та американських авторів кінця 19 - початку 20 ст.

Бужор Ю.Ю. До питання про категорію стану в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 10 – 15.

У статті розглянуто лексичні одиниці, які багато вчених відносять до "категорії стану" (слова типу *aloof, alive, asleep*). Автор розглядає праці вітчизняних та зарубіжних англістів, а також проводить дослідження щодо вживання таких слів у препозиції до іменника (конструкція AN). Згідно з дослідженням автора, у такій конструкції найчастіше вживаються слова *alone* та *afraid*. Автор робить висновок, що лексичні одиниці такого типу відносяться не лише до "категорії стану", а й вживаються часто у ролі прикметника.

Ганжа В.С. Про синтаксичну функцію інфінітива і герундія в реченнях з так званім попереднім підметом "it" // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 16-21.

Стаття присвячена визначенню синтаксичної функції індикатива і герундія в реченнях з т.зв. попереднім підметом "it". Під час аналізу слід звернути увагу на різні зв'язки

індикатива і герундія з діячем (якщо мова йде про теперішній час), та на значення слів - наголошує автор.

Ганжа В.С. Безособові речення з придієслівним підрядним реченням у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 22-26.

У статті розглядаються речення з попереднім підметом, в яких після дієслова в активному чи пасивному стані стоїть підрядне речення. Автор перелічує семантичні групи дієслів, за якими класифікують безособові речення, а також виявляє необов'язкові та обов'язкові другорядні члени у складі речення. У безособових реченнях, говорить автор, неможливо знайти вираження виконавця дії чи носія ознаки.

Ганжа В.С. Значення і функції “непрямого суб'єкта” в реченнях з так званім попереднім підметом “it” у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С.13-18.

Автор статті зазначає, що у реченнях з так званім попереднім підметом "it" інфінітив та герундій можна вживати або з підметом або лише зі смисловим підметом. Автор робить висновок, що у першому випадку визначається компонентна частина синтаксичного комплексу з безособовими формами дієслова, а у другому випадку виконується функція додатка або означення предикатива.

Голик У.Р. Основні типи присудка та співвідношення між ними (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 39-48.

У даній статті автор спробував виділити та описати основні види присудка в сучасній англійській мові, розглянути їхні взаємозв'язки. До складу присудка в плані виразу він відносить все те, що безпосередньо позначає за спосіб і стан існування підмета в часі. Окремо розглядається фразовий присудок, оскільки він відрізняється смисловою, а не граматичною, будовою.

Григораш Г.Ф. Варіантність та структурна синонімія речень стану в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 109-112.

Предмет статті – розгляд семантичного типу речень стану, зокрема, трансформація номіналізації та синонімічної кореляції дієслівних і номінальних структур. Особлива роль у трансформації речень стану належить лексичній конверсії. Синонімічні зв'язки речень стану поповнюються одиницями фразеологічного фонду мови.

Гуляр Т.Б. Дескриптивний аналіз двоскладного присудка з конститuentами первинної і вторинної предикації в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 15 – 24.

Стаття присвячена опису структури присудка, перший елемент якого – дієслово в особовій формі, другий – те, що прийнято називати предикативом, незалежно від того, чим він виражений. Автор розглядає різні точки зору щодо граматичної суті обидвох компонентів присудка та проводить власне дослідження складників присудка.

Гурський С.О. Значення та вживання прийменників в англійській мові // Іноземна філологія –1965. – Вип.2 – С. 32-37.

У цій статті автор звертає увагу на значення та вживання прийменників. Доведено, що прийменників інколи не розрізняють у тексті. Автор вважає, що значення прийменників звичайно виникає від значень слів, пов'язаних з ними у реченні. Автор робить висновок, що один і той самий прийменник, який вживається з різними словами, одержує різні значення.

Дубовський Ю.А. Про два комунікативні типи речень питальної думки // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 21-27.

Основне завдання статті - описати два комунікативні типи речень питальної думки в сучасній англійській мові. Згідно з аналізом мета питання - набуття нової інформації та уточнення окремої.

Дубовський Ю.О. Деякі зауваження про принципи класифікації питальних речень (на матеріалі англійської мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 18-24.

Однією з основних форм розумової та пізнавальної діяльності людини є питання. Г.Суїт, Е.Зонненштейн, О.Єсперсен, К.Бругман, Г.Пальмер, Ч.Фриз, Р.Кінгдон та багато інших видатних лінгвістів зробили значний вклад у дослідження питальних речень і розробили їхню класифікацію. Але автор статті зазначає, що жодну з них не можна взяти за взірць без вивчення їхньої комунікативної природи. Відомо, що одні й ті ж синтаксичні утворення, що залежать від конкретної ситуації, мети висловлювання можна вважати різними "мовленнєвими актами". Тому, класифікуючи питальні речення, спершу слід розглянути їхню комунікативну природу.

Егреші М.М. Вживання видо-часових дієслівних форм у сценічних ремарках п'єс сучасних англійських та американських авторів // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 31-36.

Найуживаніша видо-часова форма у сценічних ремарках – це форма теперішнього непоширеного часу; далі – форма поширеного теперішнього (перфектного і неперфектного). Частотність вживання дієслова у відповідній видо-часовій формі залежить від значення дієслова, значення видо-часової форми, способу репрезентації процесу і індивідуального стиля автора. Стилістичного ефекту видо-часові форми у сценічних ремарках не мають.

Егреші М.М. Дистрибуція дієслів у поширеній формі перфекту теперішнього часу у простих реченнях у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 24-31.

Ця стаття є частиною дослідження, мета якого— всебічно описати безпосереднього оточення та вживання поширеної форми перфекту теперішнього часу в сучасній англійській мові. Автор спростовує положення, що такі слова, як *hear, see, want* і т. д. не вживаються в поширеній формі перфекту.

Женко О.Д. Залежність вибору артикля від синтаксичної функції іменника // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 105-119.

Мета статті – розглянути артикль у функції прямого додатка. Оскільки всебічний аналіз залежності вживання артикля від синтаксичної функції іменника не можна обмежувати суто граматичною стороною, досліджується і лексичне заповнення дієслів, що керують даним додатком, та іменника у функції прямого додатка.

Заяць Б.Ю. Німецький неозначений артикль як відповідник деяких англійських займенників // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 61-67.

У статті аналізуються випадки відповідності німецького неозначеного артикля англійським неозначеним займенникам *some* та *any* і вказівному займенникові *such*. Автор дійшов висновку, що німецький неозначений артикль порівняно багатозначніший на відміну від англійського неозначеного артикля. Крім того, йому притаманні структурно-граматичні значення відмінка і роду, які відсутні в англійського неозначеного артикля.

Заяць Б.Ю. Англійські препозитивні означення та їхні німецькі відповідники // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 30-36.

Характерна риса сучасної англійської мови – наявність препозитивних (лівих) означень, виражених іменником у загальному відмінку або цілою синтагмою з іменником як провідним компонентом. Щоб краще з'ясувати своєрідність функціонування усіх цих та інших англійських препозитивних означень, вони зіставляються з німецькими еквівалентами.

Зверева Л.С. Про особливості вживання неозначеного артикля з іменниками *unisa* // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 28-34.

Мета дослідження – вивчити специфіку вживання неозначеного артикля з іменниками, що позначають одиничні предмети (*sun, moon etc*), його семантичну функцію, частотність вживання та наявність після неозначеного артикля описового означення. Матеріалом дослідження слугували приклади, відібрані з 7 тисяч сторінок творів англійських та американських письменників, а також газет. Аналіз матеріалу довів, що артиклі з іменниками мають комунікативно-модальний характер; відсутність артикля – досить часте явище. Кількість випадків вживання неозначеного артикля з іменниками *unisa* є досить великою. Наявність описового означення при іменнику з неозначеним артиклем не є обов'язковою.

Зеленська О.П. Синтаксична характеристика причинового сполучника *for* у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 47-55.

Різноманітність у тлумаченні *for* зумовлена різноманітністю змістових відношень, які він виражає, та сферою його вживання. У зв'язку з цим варто нагадати слова В.Виноградова, про те, що прості морфологічно неподільні сполучники здебільшого переобтяжені значеннями, і коло відношень, які вони виражають, дуже широке. Слабкість їхньої лексичної і морфологічної ваги компенсується семантико-синтаксичними навантаженнями. Саме таку характеристику має і простий за своїм морфологічним складом англійський причиновий сполучник *for*.

Калужа Г. Present Perfect у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 43-49.

Мета статті – визначити темпоральні функції Present Perfect, оскільки досі не існувало чітко визначеної межі у вживанні Present Perfect і Past Simple. У статті розглядаються теоретичні основи часу. Темпоральні функції Present Perfect аналізуються у двох типах контексту: у нерозповідному і розповідному. Для першого вони такі: повторюваність дій у часі, тривалість у часі, а також вживання дієслів, що означають моментальну дію (*hit, catch, break*). У розповідному контексті ці функції полягають у вираженні дії, що відбувається перед іншою у теперішньому часовому ряді; дії, що відбувається перед іншою у майбутньому часовому ряді (у підрядних реченнях).

Квітковська Л.І. Російський префікс пере- та його лексичні еквіваленти у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 36-44.

Автор статті намагається довести, що в усіх смислових моделях переважає група дієслів смислової відповідності, тобто збіг у плані змісту і незбіг у плані вираження. Це пояснюється різними морфологічними системами дієслів у російській та англійській мовах. Тому дієслів відповідності значно менше і група дієслів смислової невідповідності статистично незначна. Це свідчить про високий ступінь точності при передачі змісту російських префіксованих дієслів у російсько-англійському словнику.

Кириченко Г.А. Приєднувальні зв'язки в сфері атрибутивних відношень в англійській мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 50-57.

У статті розглядаються способи вираження атрибутивних відношень в англійській мові. Ретельний аналіз складних речень у процесі їхнього історичного розвитку довів, що у багатьох реченнях дуже складно провести чітку грань між сурядним і підрядним зв'язком. Це пояснюється тим, що межа між цими граматичними категоріями досить розмита. З одного боку, речення, з'єднані за допомогою сполучника сурядності *and* (часто разом із займенником або повтореним антецедентом), можуть виражати підрядність і утворювати речення з надзвичайно складною структурою; а з іншого – речення, з'єднані сполучниками підрядності, можуть бути логічно незалежними. Речення, які відображають давні етапи розвитку мови, мають в англійській мові особливі стилістичні конотації. Вони свідчать про два боки одного процесу – становлення і розвитку складних речень в англійській мові.

Коваленко В.Є. Синтаксичний аналіз простих речень, предикативно збагачених іменними конденсаціями // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 9-13.

З'ясування планів предикативних відношень та відповідних їм типів синтаксичних зв'язків у простих, предикативно збагачених іменними конденсаціями в реченнях. Також розглядаються рівні предикативних відношень і відповідні їм типи синтаксичних зв'язків.

Коваленко В.Є., Піпенко М.І. Конструкції з *like* в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. - 1971. - Вип. 25. - С. 55-59.

У статті розглядаються функціональні, структурні та семантичні особливості використання так званих порівняльних конструкцій з "like" у сучасній англійській мові. Їхня структурна неоднорідність залежить від валентних особливостей слова "like", адже опорне слово порівняльної конструкції може належати до різних класів. На цій підставі виділено шість типів порівняльних конструкцій та розглянуто особливості кожної з них зокрема. Проте "like" може вводити не лише порівняльну конструкцію у межах простого речення, але й з'єднувати два речення, одне з яких підрядне порівняння, що виражає нереальну умову. Таким чином, конструкції з "like" відіграють важливу роль у сучасній англійській мові, і їх слід розглядати у відповідних розділах граматики.

Коваль М.М. Структурно-семантичні особливості вставлених та ввідних конструкцій у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип.52. – С.53-60.

У сучасній німецькій мові, ввідні конструкції можна розглядати самостійною, синтаксично-асоціативною, інтонаційно та графічно виділеною категорією мови. Оскільки вона пов'язана у смисловому відношенні з реченням в цілому або з його частинами, тому служить для вираження різноманітних побіжних, додаткових зауважень, які пояснюють, уточнюють і розвивають зміст основного висловлювання.

Копачева М.І. Експериментальне виділення лексико-семантичних класів іменників сучасної англійської мови на основі їх сполучуваності з прикметниками і дієсловами // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 8-13.

У статті йдеться про спробу використання одного з формальних методів для виділення лексико-семантичних класів іменників у сучасній англійській мові на основі їхньої спільної сполучуваності з прикметниками в конструкції *an* і з дієсловами в конструкції *an*. Розглядається семантична спільність іменників того чи іншого класу, що виражаються через певний набір прикметників і дієслів, з якими сполучаються іменники семантичного класу в конструкції *an* і *nv*. Матеріал експерименту – сто частотних іменників, прикметників, дієслів. При методі сполучення 100 іменників з прикметниками виділено 52 семантичних класи іменників. При методі сполучення 100 іменників з дієсловами виділено 35 семантичних класів іменників. Розглядаються співвідношення між двома групами класів іменників. Результати співвідношень показують, що даний метод класифікації іменників може бути використаний, хоча і потребує додаткового підтвердження на більшому матеріалі.

Копачева М.І. Обчислення та інтерпретація трансформаційного поля для операнда $A + N$ (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 31-36.

У дослідженні автор намагається інтерпретувати і проаналізувати трансформаційного поля для певного операнда, якому поставлено у відповідність словосполучення типу $A+N$ (прикметник + іменник) у сучасній англійській мові. У експерименті операнд – це вихідне словосполучення, яке складається із похідного або непохідного прикметника плюс похідний або непохідний іменник (*the blue sky*). Результати обчислень та аналізу 8 трансформацій показали, що прикметник, як правило, трансформується в іменникову частину складеного присудка, а іменник частіше не переходить в іншу частину мови, а тільки змінює свої синтаксичні функції. У цілому дослідження доводить, якими граматичними засобами й шляхами субстантивоване словосполучення можна перетворити у різні за своєю синтаксичною структурою словосполучення, дозволені у межах даної мови.

Корсаков А.К. Видовое содержание глагольных форм индикатива в английском языке // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 28-35.

У статті розглянуто чотири семантичні моделі, за якими всі типові випадки мовленнєвого використання простих форм у тексті обсягом 50 000 сторінок протиставляються формам поширеним: 1) Процесу "в межах" (початковій, кінцевій та фазі протікання) протиставляють процес "за межами"; 2) Обидва процеси представлені як такі, що протікають в часі, тобто "поза межами"; 3) Ту чи іншу ознаку (відношення), характерну для суб'єкта в даний момент чи проміжок часу, порівнюють з такою ж у попередній чи наступний період часу; 4) Прості форми вказують лише на те чи інше відношення, не вказуючи чи воно минуле, а поширені вказують саме на його минулу природу. Проте протиставлення за цією моделлю не засвідчені.

Корсаков А.К. До питання про місце прийменників і сполучників у системі частин мови в сучасній англійській мові // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 3-10.

Стаття є спробою встановити, чи існують на рівні синтаксису критерії, які дозволили б відмежувати прийменники від сполучників і, отже, відповісти на запитання, чи доцільно об'єднувати їх в одну частину мови. У статті відкинута частини визначення не суттєві для граматичного змісту прийменників і сполучників, виділено суттєві синтаксичні критерії та подано визначення обох частин мови. Ці розряди слів не можуть бути об'єднані в одну частину мови.

Корсаков А.К. До проблеми класифікації складних речень у сучасній англійській мові // Иноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 23-30.

Речення типів 1) *What he says is true*; 2) *That is what he says*; 3) *What I want to know is what you're going to do* належать до складнопідрядних. У статті йде мова саме про наведені три типи речень. Щоб відповісти на питання, чи вказані речення є складнопідрядними, автор порівнює їхній структурний зміст із визначенням структурного речення та з сутністю термінів, що входять у нього.

Корсаков А.К. До проблеми частин мови препозиційних модифікаторів структур типів *stone wall, stone dead, a day late, to job hunt* // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 18-23.

Щодо частин мови, існує декілька препозиційних модифікаторів структур типів *stone wall, stone dead, a day late, to job hunt*. Згідно з класифікацією Ч. Фріза, існує 4 класи слів (іменник, прикметник, дієслово, прислівник) та 15 груп слів (службові дієслова). З-поміж системи перевірочних рамок, розробленої Ч. Фрізом для даної класифікації (*the-class1[Noun]is\was-*), препозиційним модифікатором може бути або прикметник, або слово групи артиклів, до чого не можна віднести слово *stone* у словосполученні *stone wall*. На думку Ч. Фріза, *stone wall* - складне слово і задовільняє конструкцію *the stone wall is good*. Автор статті твердить про обмеженість цієї методики, яка не встановлює зв'язку між згаданими словами і ґрунтовно доводить, що перший елемент синтаксичних структур типу *stone wall* слід віднести до іменника. Основними фактами, що свідчать про це, є можливість трансформації структури (*a wall of stone*), наявності закінчення множини, що властиве іменнику (*a bother bush*), надбання *-s'(-s')* (*the car's light*), прикметник перед препозитивним елементом (*three star brandy*). Аналогічно до лексеми *day*, лексему *job* у конструкціях *a day late, to job hunt* автор відносить до іменників.

Корсаков А.К. К вопросу о характере глагола в английском языке // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 42-49.

У статті розглядається питання про поділ англійських дієслів на термінативні, нетермінативні і подвійного лексичного характеру. Проте автор статті зазначає, що такий поділ англійського дієслова штучний. Більшість дієслів, у залежності від контексту, з'являються у термінативному і нетермінативному значеннях. Автор робить висновок, що дієслово у термінативному значенні вживається набагато частіше, ніж у нетермінативному.

Корсаков А.К. Перфектно поширені форми та вираження часових відношень в англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 5. – С. 27-32.

У статті розглянуто деякі випадки вживання перфектно-поширених форм, що не відповідають традиційному погляду на них, як на такі, що виражають дії, котрі протікають деякий період часу і закінчуються безпосередньо перед моментом мовлення, або ще тривають в цей момент. Автор висвітлює такі пов'язані з ними часові відношення: 1) часова тривалість процесів, виражених дієсловами в перфектно-поширених формах; 2) проміжок часу між цими процесами і координуючим моментом; 3) вираження відношення одночасності; 4) вираження дієслівних процесів, які хронологічно змінюють один одного; 5) перфектно-поширені форми і категорія часу; 6) відношення попередності, часовий зміст перфектно-поширених форм.

Корсаков А.К. Фактори, що впливають на вибір дієслівних форм у процесі мовлення // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 7. – С. 7-12.

Дана стаття – глибокий аналіз факторів, що впливають на вибір дієслівних форм. Форми, що вживаються в процесі мовлення, залежать від змісту інформації, що передається, та від системи мови, якою користується мовець. Дієслівна форма, яку ми вибираємо при мовленні, є функцією не тільки того значення, що передається, але й цілої низки інших факторів. У результаті аналізу мовного матеріалу встановлено п'ять таких факторів: економія мовних зусиль; гармонія та протиріччя між значенням, що передається послідовністю дієслівних форм; змістом інформації, що передається; інтенціональна направленість висловлювання; фактор історичної обумовленості; стилістичні міркування.

Косолапов В.И. Сцепление вопросительных и относительных предложений с вводным предложением с think // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 2. – С. 38-41.

Автор статті зазначає, що вставні речення вживаються в кінці, або в середині висловлювання. Вони не є повністю незалежними від висловлювання елементами. Вставні речення тісно пов'язані з усім реченням. Автор робить висновок, що у вставних реченнях з think виникає лексичне значення “вважати”, і тому think у вставних реченнях не вживається у тривалих формах.

Кравченко В.О. Особливості інтонаційної структури емоційно-забарвлених речень з деякими типами інверсії у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип. 56. – С. 21-25.

Стаття присвячена розглядові інтонаційних особливостей інверсійних речень з емоційним забарвленням. Аудиторний та інструментальний аналізи досліджуваного матеріалу дозволили виявити ряд інтонаційних ознак, які характерні для емоційно забарвлених речень. Крім часового тембру, головні інтонаційні ознаки, що відрізняють емоційно забарвлені речення з інверсією від емоційно-нейтральних виявляються у різних частотних рівнях діапазону та інтенсивності зіставлюваних синтагм.

Кривошеєв О.В. Про співвідносність спрямованості і граничності у сфері обмежувальних відношень // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 33. – С. 14-16.

Граничні дієслова в парадигматиці розглядаються як дієслова, спрямовані на результат. Таким чином, будучи семантично конкретними, вони наближаються до дієслів з обмеженням часу і простору, оскільки обидва ці види представляють групу граничних дієслів незалежно від характеру граничності.

Лаєрик М.П. Граматична сполучуваність безпосередніх складників основи іменникового композита типу nephrolith // *Іноземна філологія*. – 1978. – Вип. 50. – С. 43-49.

У статті розглядається морфологічна сполучуваність комбінуючих форм у двочленних медичних термінах типу nephrolith. Згідно з твердженням автора статті, комбінуючі форми поєднуються у слова не випадково і не хаотично. Щоб дослідити закономірності їхньої сполучуваності, проаналізовано 1000 складних іменників. На основі

результатів виведено словотворчі моделі і граматичні правила, за допомогою яких можна створювати нові терміни згідно з морфологічно-синтаксичними нормами мови.

Лаврик М.П. Структура англійських медичних термінів // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38. – С. 33-39.

Автор стверджує, що в термінологічній лексиці переважають багатокомпонентні терміни, та досліджує структуру термінів з однією і більше комбінуючих форм (КФ). Теоретичні терміни можуть мати необмежену кількість компонентів, але на думку Р.Франксона, вони повинні бути афонічні і найпростіші за своєю будовою.

Лопатинська В.В. Деякі питання співвіднесеності одиниць, поєднаних спільним коренем // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 22-28.

У даній статті розглядається питання співвідношення різноструктурних одиниць, поєднаних спільним коренем, типу *to doubt, to be doubtful, to be in doubt, to have a doubt*. Оскільки однослівне дієслово – одиниця лексична і розглядається на лексичному рівні, а словосполучення – синтаксична одиниця і, відповідно, розглядається на синтаксичному рівні, питання їхнього співвідношення – це питанням співвідношення одиниць різних рівнів мови. Зіставлення та класифікація різноструктурних одиниць, поєднаних спільним коренем, дозволили встановити, що вони можуть перебувати у відношеннях синонімічної кореляції, контрастуючої опозиції або поповнювати відсутність категоріального значення дієслова. Кореляція відбувається за ознакою: 1) спільного кореня; 2) спільного денотату; 3) однакової лексичної спрямованості або локалізації дії, вираженої дієсловом. Диференціація відбувається за ознакою лексичної спрямованості або локалізації дії.

Лихошерст Н.І. Про структуру субставних словосполучень з прийменником *of* // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 14-19.

У статті розглядається аналіз способів ускладнення структури субстантивних словосполучень з прийменником *of*. Зазначаються такі засоби збільшення обсягу словосполучень, як розширення і поширення. Показано, що структурним мінімумом субстантивного словосполучення є наявність головного і залежного компонентів з'єднаних прийменником *of*: *N of N*. Поруч з термінами “розширення” і “поширення” вживаються терміни “розгортання” і “ускладнення”. Зазначено, що поширення словосполучення полягає у тому, що в структурі компонентів вживаються два і більше іменники, а також те, що поширення словосполучення відбувається за допомогою модифікаторів. Також зазначається, що прийменник *of* як єднальний елемент словосполучення повторюється тільки в структурі залежного компонента. Подано класифікацію словосполучень даного типу.

Майорова В. І Дистрибуція форм *Perfect* та *Perfect Continuous* з обставинами часу // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 21-28.

У статті автор намагається систематизувати результати статистичного аналізу частотності вживання форм *Perfect* та *Perfect Continuous* з обставинами часу. Для зручності аналізу обставини були поділені на три групи: а) обставини “означеного” часу, б) обставини “закінченості”, с) обставини “тривалості”, d) обставини “частотності”. Висновки автора проілюстровані таблицями частотності.

Майорова В.І. Сполучність дієслів різних лексичних груп у формах *Perfect* та *Perfect continuous* з обставинами способу дії // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.12. – С. 60-67.

Стаття присвячена питанням загальної дистрибуції форм *Perfect* та *Perfect Continuous*. Автор розглядає такі питання: визначення груп обставин способу дії, зареєстрованих з формою *Perfect* та *Perfect Continuous*; залежність сполучення дієслів у *Perfect* та *Perfect Continuous* з певною обставиною від лексичної групи дієслова; визначення добору з боку термінативних і нетермінативних дієслів до певної групи обставин способу дії. Результати дистрибутивного аналізу зображені на графіках частоти вживання.

Мізак А.А. Конструкції з прикладкою в англійській та українській мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 13-17.

Питання про різні типи означень в різних мовах являє собою цікаву область для лінгвістичного порівняльного дослідження. Частковим питанням цієї проблеми є питання прикладкових конструкцій і питання можливості в різних мовах виражати означення іменником у формі називного відмінка шляхом прилягання. Автор зазначає, що прикладка, як особливий тип означення, властива і англійській, і українській мовам. Автор статті досліджує різні типи прикладок: прикладки, що в обох мовах виражаються іменником та є ідентичними за формою побудови і за значенням; прикладки, які не зустрічаються в українській мові; прийменникові словосполучення з прийменником *of*, де основний іменник передає характеристику поняття, яке виражене підпорядкованим іменником. Після порівняльного дослідження автор статті наголошує на тому, що в англійській та українській мовах найбільш подібними і близькими за формою і за змістом є конструкції з прикладкою першого типу.

Мізак А.А. Субстантивні словосполучення з препозитивним атрибутом і їх синтаксичні еквіваленти в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 11-17.

У статті розглядаються атрибутивні елементи різних форм. Власні назви – означення можуть уживатися в конструкціях з прийменником *of*. Принцип заміненості одних елементів іншими далеко не послідовний. Синонімами прийменникових еквівалентів є ад'єктивні і генетивні конструкції.

Молозовенко І.О. Граматична полівалентність інфінітивних речень у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 3-9.

Автор статті проводить функціональний аналіз інфінітивних речень, вивчає різні відтінки їхньої суб'єктивно-модальної експресії, семантико-функціональної скерованості в синтаксисі, стилістичну забарвленість, основні моделі інфінітивних речень в умовах приєднувальних зв'язків. Дослідження мовного матеріалу свідчать про синтаксичну полівалентність інфінітивних речень. Автор статті пропонує класифікацію різних типів інфінітивних речень на структурно-семантичній основі для встановлення їхньої типології.

Молчанов О.О. До питання про інверсивність опозиції підмет : додаток в англійській мові // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 21-27.

Стаття розглядає випадки, коли синтаксична трансформація пасивізації супроводжується порушенням смислової співвіднесеності взаємопов'язаних синтаксичних структур. Це порушення пов'язується з присутністю кванторних слів. Їхній механізм взаємодії як з синтаксисом, так із семантикою залишається незрозумілим. Метод складання квантитативних речень і аналіз їхньої логічної структури дає змогу припустити, що неможливість включення в трансформаційні перетворення підмета і додатка зумовлена предикативною роллю підмета, який займає позицію додатка.

Огоновська О.В. Вираження граматичного напрямку дії у моделі «функціональне дієслово + віддієслівний іменник» // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 11-17.

У статті проводиться граматично-функціональний аналіз предикативної моделі функціонального дієслова і девербативного іменника, характерного для слов'янських, германських та романських мов. У цій моделі функціональне дієслово реалізує напрямок дії. Модель з дієсловом *take (get)* відповідає пасивному стану, а модель *give (make)* – дійсному. Вибір функціонального дієслова завжди мотивований, він викликаний перехідністю (неперехідністю) девербативного дієслова і напрямком дії.

Огоновська О.В. Лексична субституція у системі англійського дієслова // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 3-10.

Стаття розглядає два типи субституції – лексичну та структурну. Структурна субституція (допоміжне дієслово *do*) не може існувати без свого антецедента, на відміну від лексичної, яка носить корелюючий характер з дієсловом. Внаслідок аналізу виділено два фактори, що лежать в основі лексичної субституції – зовнішній (граматична скерованість дії дієслова-субститута) та внутрішній (лексико-семантичне поле застосування даного субститута).

Огоновська О.В. Проблеми дієслівного заміщення. // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 28-33.

Стаття присвячена розглядові проблем дієслівного заміщення на трьох рівнях: морфологічному, синтаксичному і лексичному у сучасній англійській мові. Автор намагається сформулювати деякі особливості заміщення окремо на кожному з цих рівнів. На підставі аналізу автор доходить висновку, що кожен з цих рівнів має свої правила заміщення, які не притаманні двом іншим.

Огоновська О.В. Про дві розщеплені форми простого присудка в англійській мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 21-24.

У статті проаналізовано дві форми простого присудка (*he is a slow reader; he is hopeful of support*). Ці форми трактуються як аналітичні, оскільки вони синонімічні простому присудковій і за своєю структурою ідентичні аналітичним формам у морфології дієслова. Розщеплені форми простого присудка складаються з дієслівного та іменного елементів. У традиційному синтаксисі ці форми вважаються синтаксичними антонімами складного іменного присудка, процесними моделями. Доказ цього – їхня трансформація у простий дієслівний присудок. Автор вважає, що номіналізація сучасної англійської мови є лише зовнішньою формою вираження граматичних значень дієслова (однократність, повторність), які не знаходять вираження у граматичних категоріях дієслова. У синтетичних мовах ці категорії виражаються дієслівною афіксацією.

Огоновська О.В. До питання про синтаксичну структуру сполучень типу *The Moon Rose Red* // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 39-44.

Конструкції типу “*the moon rose red*” автор поділяє на дві групи: а) складний іменний присудок; б) простий дієслівний присудок, за яким йде обставина. Синтаксична структура таких конструкцій залежить від другого елемента. Якщо до нього можна додати характерний для прислівника суфікс – *ly*, то це насправді прислівник, хоч і в усиченій формі; синтаксично він є обставиною. Коли ж цього зробити не можна, то післядієслівна форма є іменною частиною присудка.

Огоновська О.В. Значення і функції англійського дієслова // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 12-18.

У статті розглядається зв'язок лексичної семантики дієслова з його функціональністю на рівні морфології та синтаксису. Матеріалом дослідження стала найактивніша частина корпусу англійських дієслів: *be, have, get, go, give*.

Огоновська О.В. Категоріальне заміщення і транспозиція у системі англійського дієслова // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 36-43.

У статті розглядається явище заміщення, досить поширене в англійській мові. Воно здійснюється на синтаксичному, лексематичному та морфологічному рівнях. Автор робить загальний огляд категоріального заміщення – заміщення форми вираження граматичного значення та докладніше зупиняється на категоріальному заміщенні у системі англійського дієслова. У граматичній категорії аспектуальності часто заміщаються форми вираження актуальності дії, повторності та результативності.

Огоновська О.В. Нейтралізація опозиції процес : : кваліфікація на синтаксичному рівні // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39. – С. 34-41.

Автор ділить тип нейтралізації опозиції процес: кваліфікація на три варіанти. Явище перекриття сфери немаркованої опоземи маркованою є специфічним для сучасної англійської мови. Існує два ряди кваліфікативних моделей із факультативним значенням процесу: 1. Історично зумовлений розпадом груп кореневих морфем, це закритий ряд; 2. Деякі іменні моделі присудка розвивають факультативне “невласне” значення процесу, це відкритий ряд.

Огоновська О.В. Походження і вживання суфікса –ly в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1965.– Вип. 2.– С. 50-55.

Автор звертає увагу на те, що суфікс –ly є як прикметниковий, так і прислівниковий. У сучасній англійській мові прикметниковий та прислівниковий суфікси –ly не є однаково продуктивними і виявляють різні тенденції подальшого розвитку. Автор зазначає, що прислівниковий суфікс –ly, який все ще є продуктивним, виявляє все більшу тенденцію до зникнення. Прикметниковий суфікс –ly, який не є продуктивним, відновлюється і з’являється в нових словотвореннях.

Огоновська О.В. Синтаксична валентність конструкцій типу The door flung open в англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1967. – Вип.12. – С. 75-79.

Стаття досліджує своєрідності конструкцій типу the door flung open. Найцікавішою лексичною особливістю сполучень цього типу є те, що часто це тавтологічні конструкції, у яких другий елемент, по-суті, повторює перший. Конструкції поділені на такі групи: 1) чисто емфатичні конструкції; 2) конструкції уточнюючого характеру. Розглянуті конструкції є дієслівно-прикметниковими, дуже близькими до адвербіальних конструкцій типу to look up.

Огоновська О.В. Про одну опозицію на синтаксичному рівні // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 27. – С. 3-8.

У статті розглядається простий дієслівний присудок (ПДП) та складний іменний присудок (СІП), що творять бінарну опозицію на трьох рівнях: семантичному, структурному та синтаксичному. Семантично СІП є кваліфікативним присудком, який протиставляється процесному. Отже, СІП і ПДП не можуть замінити один одного. Опозиція між станом та дією нейтралізується лише тоді, коли у СІП дієсловами-зв’язками виступають слова get, become та інші. Щодо розмежування за формою, то ПДП, на відміну від СІП, може виражатися лише однією словоформою. ПДП виражає процес, тому може бути спрямований на об’єкт прямо чи посередньо. Завдяки цьому він може приймати всі види додатка - прямий, непрямий та приєдниковий, тоді як СІП, що виражає кваліфікацію, обмежується лише приєдниковим. Єдиними членами речення, до яких валентні обидва присудки, є обставини місця і часу.

Омельченко Л.Ф. Структурно-семантичні моделі дієслів-комполітів та особливості їх функціонування в словотворчій системі сучасної англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39. – С. 48-53.

Автор вказує на економію засобів висловлювання як на один із основних факторів, що впливають на виникнення дієслів-комполітів. Внутрішня морфологічна валентність складних дієслів посідає необмежені можливості. Одним із основних критеріїв стійкості складних дієслів є їх здатність утворювати дериваційні парадигми.

Орлова Г.І. Засоби вираження атрибутивності в англійській підмові обчислювальної техніки та програмування // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39. – С. 23-28.

Автор поділяє атрибутивні сполучення у технічних текстах на спеціальні, термінологічні, полікомпонентні. Позиційні можливості термінологічних АС у досліджуваній підмові не обмежуються АС з атрибутом у препозиції та АС з атрибутом у

постпозиції. Існує також комбінований тип АС (одночасне вживання препозитів і постпозитів).

Переверзева Ж.Г. Дескриптивний аналіз дієслівно-іменних предикативних моделей сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 62-69.

У статті проводиться аналіз структурних типів дієслівно-іменних предикативних моделей, частотності вживання у різних функціональних стилях. Семантичним центром дієслівно-іменної конструкції є іменний компонент. Комбінаторні можливості функціональних дієслів, що входять до складу моделей, обмежені повними семантичними класами іменних компонентів.

Підгайська С.С. Співвідношення форм активного та пасивного станів дієслова у науково-технічних текстах // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 47-51.

Автор робить спробу виявити частотне співвідношення грами активного і пасивного стану у науково-технічній літературі. Для визначення їхньої частотності була зроблена суцільна вибірка присудків з 500 сторінок науково-технічних текстів і художньої літератури.

Підгайська С.С. Співвідношення частотності вживання форм простого дієслівного і складеного іменного присудка в англійській науково-технічній літературі // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 36-37.

Матеріал статті ґрунтується на аналізі 200 сторінок науково-технічних текстів з електроніки, біофізики, хімії та деревообробної промисловості. Частотне співвідношення простого дієслівного і складеного іменного присудка у художній та науково-технічній прозі майже ідентичне. У художній прозі, на відміну від науково-технічної, досить поширеним явищем є синтаксична омонімія. Характерною рисою науково-технічної літератури є також вузьке коло дієслів, у якому реалізуються дієслова-зв'язки (переважно to be, to become, to remain, to appear). У проаналізованих науково-технічних текстах найбільш частотним є складний іменний присудок з дієсловом зв'язкою to be.

Полташевська О.С. До питання про невласне пряму мову в англійській мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 50-55.

Мета статті – дати нове тлумачення проблем, пов'язаних з вживанням часів у невласне прямій мові. Існує думка, що невласне пряма мова має морфологічні особливості непрямой (третя особа і минулі часи) та прямої (синтаксично незалежні прямі питання, окличні речення, еліпсиси, незакінчені речення) мови. Аналіз низки праць сучасних англійських і американських авторів, що його провів автор, повністю підтверджує другу частину цього твердження, але показує несумісність з фактами першої. У багатьох випадках часи та особові займенники в невласне прямій мові вживаються так само, як у прямій.

Пономаренко Л.О. Проблема тотожності семантико-граматичної структури кальки та її прототипу // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 18-23.

Стаття присвячена проблемі тотожності семантико-граматичної структури кальки та її прототипу. Автор зазначає, що повної тотожності структурної та семантичної характеристики кальки та її прототипу не може бути з огляду на те, що у всіх випадках калькування трапляється певні відхилення від буквального копіювання зразка. Щоб відрізнити кальку від описового перекладу автор пропонує: до кальок слід відносити лише такі утворення, у яких на кожному рівні є не більш, ніж одне відхилення.

Почетцов О.Г. Актуальне членування як фактор, що зумовлює логіко-граматичний тип питального речення // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 32-38.

У статті досліджується відношення між актуальним членуванням питального речення та його логіко-граматичним типом. Досліджений матеріал доводить, що контекст,

опосередкований через актуальне речення, є одним із факторів, які визначають належність питального речення до логіко-граматичного типу.

Почепцов Г.Г. Оточення обов'язкове і оточення факультативне // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 14-20.

З часу введення поняття і терміна дистрибуції подальше вивчення його виявилось однобічним. Воно було спрямоване переважно на установлення спільності або відмінності компонентного складу оточення елементів і залишало без уваги якісну сторону явища – ознаку обов'язковості або факультативності. Мета цієї статті дослідити саме цей маловивчений аспект у теорії дистрибуції.

Почепцов Г.Г. Член речення як елемент синтаксичної структури речення // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 32-39.

Стаття присвячена проблемі членів речення, яка неодноразово ставала предметом дискусії. Особливої гостроти вона набула у зв'язку з необхідністю критичної оцінки методів аналізу структури речення. Методика визначення членів речення за питанням, у значній мірі універсальний характер системи типів членів речення, схожої у мовах з істотними відмінностями у граматичній будові, – ось основні моменти, що є предметом критики.

Почепцов Г.Г. Типы дополнения в английском языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 27-34.

У статті розглядається питання про види додатків. Найбільш розповсюдженою є класифікація додатків, яка, перш за все, базується на основі зв'язку додатка з дієсловом в синтаксичній структурі речення. Система додатків в англійській мові базується на дихотонії і складається з двох основних типів: додаток об'єкта та додаток адресата. Додаток адресата має два різновиди згідно з формою: прийменниковий і безприйменниковий. Всі інші типи додатків, визнанні деякими вченими, є тільки різновидами двох основних вищезгаданих типів додатків.

Прудніков Л.Н. Последовательность времен в сложноподчиненных предложениях с многочисленным подчинением в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 24-29.

Стаття є спробою дослідити часи в реченнях з послідовною підрядністю, а саме: речення, в головній частині яких вживається Past; речення, в головній частині яких вживається Past Perfect і особливі випадки вживання часових форм у складних реченнях з послідовною підрядністю. Після докладного аналізу автор робить висновки:

Вживання форм дієслова-присудка не залежить від характеру моделі.

Часова форма Present використовується як засіб об'єктивації судження.

Часова форма Past використовується для передачі одночасності на будь-якому рівні.

Часова форма Past Perfect використовується для передачі попередньої дії.

Якщо ряд дій в реченнях з багатоступеневим підрядним передається в їхній звичній послідовності, то в усіх частинах вживається Past.

Радченко Д.Г. До проблеми аналітичних форм у морфології (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 7-13.

Автор статті, аналізуючи погляди окремих дослідників на проблему аналітичних і синтетичних форм у морфології, визначає суттєві риси аналітичних форм: 1) строга структура з обмеженим складом формальних показників; 2) узагальнене та систематизоване використання конструкцій з однаковим значенням; 3) обов'язковість появи певної форми в певній позиції; 4) строга співвідносність даної форми з іншими формами на базі певного граматичного категоріального поняття; 5) наявність службового слова (слів) та службово-формальний характер допоміжного слова (слів).

Радченко Д.Г. До проблеми структурного статусу англійських артиклів // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 18-21.

Стаття має на меті довести, що англійські артикли у сполученні з іменником (принаймні в основній співвіднесеності) можуть цілком обґрунтовано кваліфікуватись як аналітичні морфологічні форми іменника.

Радченко Д.Г. Проблема артиклів як граматичної категорії в англійській мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 12-19.

У статті розглянуто артикли як одну з граматичних категорій іменника. Цей погляд ґрунтується на загальній концепції граматичної категорії та на мовних фактах. На відміну від деяких інших дослідників, автор вважає, що існують три форми артикля: незначений, означений та нульова форма. Неозначений та нульовий артикли протиставляються означеному, отже в категорії артиклів можна виділити одне принципове співвідношення: означеність та неозначеність. Можна було б розглядати цю категорію суто граматично, якби не додатковий поділ неозначеності, з допомогою якого об'єкт протиставляють "необ'єкту". Оскільки ця вторинна опозиція носить лексичний характер, то всю категорію артиклів в англійській мові, на думку автора, слід розглядати, як лексико-граматичну.

Ровенчин Ф.М. Розчленоване питання та його підвиди // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 41-47.

Стаття є спробою систематизувати погляди на інтонацію розчленованого питання в сучасній мовознавчій літературі. Розчленоване питання вважається дійсним питанням (real question) лише при оформленні обох синтагм висхідним тоном або нисхідним тоном у першій синтагмі і висхідним тоном у другій. На основі смислового та аудиторського аналізу розчленоване питання поділяється на чотири підвиди, що розрізняються ступенем впевненості мовця у висловлюванні, необхідністю відповіді та ступенем запитальності.

Рубинштейн Г.А. О наречных словах при глаголе to be и их деадвербиализации в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.3. – С. 23-32.

У статті автор робить огляд питання про незмінні слова, які з'єднуються як з смисловими дієсловами, так і з дієсловом to be. Порівняння коефіцієнтів адвербіальних слів, з'єднаних із смисловими дієсловами з відповідними коефіцієнтами, допомагає розкрити тенденцію деадвербіалізації головним чином непохідних, частково займенникових прислівників.

Сазонова Н.М. Про поняття "опозиція" у синтаксисі // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 34-40.

У статті зазначається, що слід виходити із встановлених А.Мартине двох типів протиставлень: контрастів і опозицій. У синтаксисі таке термінологічне розмежування опозиції у плані синтагматики і парадигматики співвідноситься з синтаксичними мікроодинаміями двох планів: синтаксичними позиціями і синтаксемами. Вказано, що функціонально-структурний аналіз деяких синтаксичних структур сам по собі висунув проблему нейтралізації смислорозпізнавального протиставлення, завдяки якій даний метод аналізу вважається задовільним. Критеріями виділення будь-якої синтаксеми є семантичні ознаки в проекції парадигматичній і дистрибутивні ознаки в проекції синтагматичній. Подається визначення синтаксеми на рівні речення, опозиції встановлюються на основі певних синтаксичних зв'язків, властивих структурі речення. Виділено, що об'єктивну кваліфікацію будь-якої опозиції визначає не лише структура але й функціонування синтаксичної системи. Зазначається, що метод опозиції для аналізу розглянутих формальних ознак плану змісту ґрунтується на наявності у опозицій формальної виділеності, яка зовнішньо не виражається і належить до глибинних зв'язків між синтаксичними елементами.

Сазонова Н.М. Структурное there в английском языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 44-50.

У статті розглянуто речення зі структурним *there* у англійській мові. Автор робить такі висновки: 1) Ці конструкції використовують, коли хочуть надати підмету дієслова предикативну силу; 2) Їх використовують в основному з дієсловами неперехідного значення; 3) Їх не використовують з особовими займенниками; 4) Вони передають інформацію про існування чогось у просторі і часі, тому у реченнях з ними часто наявні обставини місця або часу; 5) Ці конструкції не зовсім синонімічні конструкціям зі структурним *it* і використовуються для передачі різної інформації про об'єкт мовлення.

Сенечкіна Л.Н. Розвиток об'єктного звороту з дієприкметником /Participle/ в англійській мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 30-38.

Матеріалом для дослідження стали літературні пам'ятки різних жанрів VIII-XVII століть. Було встановлено, що з історичним розвитком мови кількість дієслів збільшилась. Деякі дієслова, що вживались у давньоанглійській період, дали життя новим дієсловам. У середньоанглійській період конструкція частіше вживалась після дієслів "see", "find", "make". В ранньоанглійській період ця група дієслів поповнилась дієсловами: "hear" та дієсловами на позначення розумової діяльності.

Сиволапова В.І. До проблеми способу в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 52-57.

Проведений аналіз дієслівних форм, тотожних у плані вираження, але різних за граматичним (модальним) значенням, підтверджує полісемантичний характер морфологічних одиниць. Використання комбінованого аналізу (протиставлення + екстраполяція) морфологічних одиниць виявляє деяку відповідність фонологічних закономірностей морфологічним.

Спектор М.Й. До питання про неоднорідний характер значень минулого перфекта в сучасній англійській мові. Про вживання Past Perfect без вираження передування // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 26-30.

У статті аналізуються випадки вживання Past Perfect, що не відповідають традиційному розумінню цієї форми як форми передування. У таких випадках вживаються переважно граничні дієслова і дієслова двоїстого видового характеру, які у формі Past Perfect набувають значення досягнутої границі, причому часовий центр або контекст вилучають розуміння цієї форми як форми передування. Тоді Past Perfect вживається для того, щоб посилити ідею завершеності дії та увиразнити видову характеристику дієслова. У деяких випадках дана форма виступає у модальній функції непевності, сумніву.

Старикова О.М. Імпліцитність у синтаксичній побудові введення прямої мови // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 9-15.

Випущення предикативного ядра зумовлює ряд трансформацій введення прямої мови, важливих, оскільки вони створюють більшу її варіативність у структурному і функціональному відношеннях. Трансформації відбуваються в трьох основних напрямках:

1. Зміна граматичного статусу введення і утворення комплексної структури;
2. Еліпс структури введення;
3. Утворення комплексної структури без зміни граматичного статусу.

Структурна організація введення і його лексичне наповнення зумовлюють характер взаємозв'язку складових частин всього речення, а також визначають можливі шляхи переосмислення цих зв'язків.

Приклади наведені з творів А. Сілітоу та Т. Драйзера.

Терентьєв П.В. До класифікації підрядних означальних речень у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 24-30.

Традиційний у вітчизняному мовознавстві поділ підрядних означальних речень сучасної англійської мови на два підтипи – відносні та апозитивні – потребує перегляду як

неадекватний. Він не враховує третього підтипу присубстантивних речень, кон'юктурами котрих виступають сполучникові у вузькому розумінні цього терміну, тобто не відносні займенники, прислівники та сполучник *whether*, яким передує прийменник. Автор пропонує цим реченням робочий термін – прийменникові невідносні.

Отже, запропонований автором поділ означальних речень англійської мови являє собою трихотомію: 1) відносні речення; 2) прийменникові невідносні речення; 3) апозитивні речення.

Терентьев П.В. Прийменники *over* та *über* як виразники віношень домінуючого положення в сучасних англійській та німецькій мовах // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 3-8.

Метою статті є порівняльний аналіз семантичних особливостей прийменників англійського *over* та німецького *über* у значенні “вище становище однієї особи по відношенню до іншої”. Автор пропонує власний термін – відношення домінуючого положення – на позначення відношень, що виражаються прийменниками *over* та *über* у цьому значенні. Дослідження проводилось на базі мовного матеріалу, взятого з творів англійської, американської та німецької художньої літератури ХХ століття.

Результати спостережень показали, що у семантиці генетично споріднених прийменників *over* та *über* більше конвергентних, ніж дивергентних компонентів значення. Проте, німецький прийменник *über* як виразник відношення домінуючого положення має більшу функціональну навантаженість, ніж англійський *over*. Крім того, паралельно з *over* прийменник *above* вживається при вказівці на будь-яке акустичне явище, над яким домінує інше акустичне явище в розумінні сили, інтенсивності, а в німецькій мові їм обом відповідає *über*. Таким чином, в англійській мові відношення домінуючого положення виражається більш диференційовано, ніж у німецькій.

Терентьев П.В. Прийменники *over* та *über* як виразники кількісних і часових віношень у сучасних англійській та німецькій мовах // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 21-27.

Метою статті є порівняльний аналіз семантичних особливостей прийменників англійського *over* та німецького *über*, коли вони виражають кількісні та темпоральні відношення. Результати дослідження показали, що у семантиці генетично споріднених прийменників *over* та *über* більше конвергентних, ніж дивергентних компонентів значення. Відмінності між цими прийменниками полягають у тому, що в деяких випадках *over* не може виражати квантитативні відношення з відтінком міри і його заміняє *above*; *over* виражає часове значення у сполученнях типу *over coffee*, *over the meal*. Проте, основні квантитативні і темпоральні значення прийменників *over* та *über* збігаються.

Терентьев П.В. О разграничении подлежащего и предикативного члена в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.2. – С. 20-25.

У цій статті автор звертає увагу на речення, у яких як підмет так і іменна частина присудка виражаються іменниками. Автор вважає, що головна проблема полягає у тому, які із цих іменників виконують роль підмета, а які іменної частини присудка. Ретельні дослідження показують, що тут не можна покладатися на узгодження між головними частинами речення, тому зіштовхуються з необхідністю висування іншого критерію, який був би основою дискримінації між підметом та іменною частиною присудка у реченнях даного типу.

Терентьев П.В. Характер обумовленості вживання прийменників у прийменникових сполученнях після дієслова *to arrive* у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 48-54.

У статті розглядаються особливості вживання прийменників у прийменникових сполученнях після дієслова *to arrive*. Специфіка цього дієслова полягає у тому, що, по-перше, залежне від нього слово, яке виражає кінцевий пункт руху, практично ніколи не вживається з

прийменником to. По-друге, дієслово to arrive керує різними прийменниками не змінюючи свого основного значення.

Автор пропонує схему відповідності прийменників:

To be at+ Noun— to arrive at+ Noun;

To be in+ Noun— to arrive in+ Noun;

To be(up)on+ Noun— to arrive (up)on+ Noun.

Терентьев П.В. Підрядні обставинні речення виключення в англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 17-22.

Підрядні речення із структурним значенням виключення розглядаються у статті на рівні простого, їм відповідають прийменникові сполучення з *except* або його синонімами *but* та *save*. Підрядні речення із значенням виключення вводяться кон'юнкторами *except that* або *save that*, в яких другий елемент є синтаксичним сполучником. Від підрядних власне виключення слід відрізняти синкретичні обставинні і синкретичні обставинно-додаткові і обставинно-означальні речення.

Тимошенко Т.Р. До питання про членування телескопних основ сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 34-39.

У статті розглядається проблема членування телескопних основ і робиться спроба встановити морфемний статус телескопної основи та її складової – “осколкового” елемента.

Встановлено, що між структурними елементами телескопної основи існує чотири типи зв'язків: незалежний, напівзалежний, залежний і здвоєний шов.

Аналіз структури телескопного слова свідчить, що дані утворення слід виділяти в окрему категорію.

Ушакова В.Т. Вплив контексту на граматичне значення наказового способу в англійській мові (у зіставленні з українською мовою) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 14-20.

Предметом статті є різні типи контексту, що визначають категоріальне значення наказового способу в англійській мові у порівнянні з українською. Дослідження показало, що, як в українській, так і в англійській мовах на реалізацію граматичного значення наказового способу впливають граматичний (модифікатори, що можуть підсилювати або послаблювати граматичне значення дієслова), фонетичний (інтонація) і лексичний (модифікатори, звертання і дієслова з імперативним значенням) контексти.

Ушакова В.Т. Транспозиція форм імператива в англійській мові у порівнянні з українською та російською мовами // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 52-55.

Транспозиція є стилістичним прийомом, що реалізується граматичними засобами, характерним для всіх європейських мов. В англійській мові транспозиція імператива обмежується тільки вираженням умови. В українській та російській мовах існують ще інші транспозиції: імператив може виконувати функцію індикатива у допустових реченнях. Транспозиція форм імператива є виключно експресивним засобом надання вислову яскравості, забарвленості та різних емоційних відтінків.

Фрідман М.Д. Частина мови як універсальне граматичне поняття // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 23-29.

Для визначення категорії частини мови як міжмовної доцільно виходити, як вважає автор, з фактів мов, які мають нерозвинені системи словозміни. Синтаксичні поняття, пов'язані зі структурою речення, у таких мовах, як китайська, легко переносяться на мови з розвинутою морфологією – латинську, грецьку, слов'янські, фінно-угорські або семітські. Морфологічні поняття не завжди можна переносити навіть на мови, які належать до однієї мовної сім'ї.

Хричикова І.С. Процес розгортання елементів конструкції з *there* та явище синонімії // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 24 – 31.

У статті розглядаються синонімічні синтаксичні структури із значенням наявності з погляду породжуючої граматики. Автор виділяє два типи синонімії таких конструкцій – системна (при умові подібності парадигматичних значень) та контекстуальна (при умові подібності парадигматичного та синтагматичного значень). Автор аналізує функції дієприкметника теперішнього часу у конструкції з *there*.

Цвіркунова Л. П., Ахназарова Г. Т. Спроба структурного аналізу словосполучень, які виражають оцінку дії // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 29-32.

Автори статті розглядають так звану структуру суб'єктивної оцінки, де дієслово завжди вживається в своєму предметно-образотворчому значенні, а іменник вживається завжди метафорично. Замикає конструкцію прислівник, метафоричність якого обумовлена конструкцією в цілому, а не окремими компонентами.

Цьовх О.Г. Інваріантне значення і смисл слова (На матеріалі прикметників *quick* і *slow*) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 55-62.

Автор статті доводить, що у семантичну структуру проаналізованих прикметників входять диференційні семи; у *quick* – “висока інтенсивність руху”, у *slow* – “низька інтенсивність руху”. При двох спільних інтегральних семах – **ознака, рухливість** вони становлять семантичну структуру інваріантного значення досліджуваних прикметників. Актуалізуючись у мовленні, ці семи маркують і протиставляють відповідно **різні поняття**, виконуючи функції СДО і породжуючи таким чином **різні смисли**, залишаючись водночас відносно незмінними. Оскільки диференційні семи – крайні і прямо протилежні ознаки одного поняття – “інтенсивність руху”, то прикметники *quick* і *slow* визначаються як антонімічні.

Чайковська Е.Г. Інваріантне значення англійських дієслів *give, take* // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 29-34.

Наведені, а також усі інші ілюстрації словникової статті фактично представляють встановлення контакту суб'єкта з фізичним об'єктом або з повним станом, хоча автор словника інтерпретує їх як різні значення дієслова *take*.

Чайковська Е.Г. Семантична структура дієслова (На матеріалі англійських дієслів *to put, set, lay, place*) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 16-23.

На основі дослідження встановлено, що дієслова *to set, lay, place* належать до одного синонімічного ряду з дієсловом *to put*, оскільки в семантичній структурі всі вони мають об'єднуючу інтегральну сему зміни (положення або стану об'єкта у просторі і часі відповідно). Крім того, у семантичній структурі дієслів *to set, lay, place* є диференційна сема певного фіксованого результативного положення об'єкта у просторі, якою вони відрізняються від інших, а також від дієслова *to put*, у семантичній структурі якого наявна лише одна інтегральна сема зміни без додаткових диференційних сем. Відсутність диференційних сем і становить диференційну ознаку дієслова *to put* у ряді синонімічних дієслів.

Чернецька Г.В., Кернер А. А. Іменник *pluralia tantum* в англійській і українській мовах // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 15-21.

Одна з перших спроб порівняльного вивчення іменників *pluralia tantum* англійської та української мов.

Іменники були поділені на три основні групи:

1. Іменники з власне збірним значенням, тобто такі, які означають парні або складні предмети, а також виражають множинну сукупність чого-небудь і утворюють складну єдність;

2. Речовинно-збірні іменники на позначення маси речовини, матеріалу в його сукупності;

3. Іменники з абстрактно-збірним значенням, які означають складні дії, процеси, стани, а також відрізки простору і часу, що мисляться в сукупності.

Найбільша кількість співпадінь в англійській та українській мовах належить до групи іменників, які означають парні і складні предмети. У цьому випадку множина не вказує на роздільну множинність, а виступає в обох мовах показником структури означуваного одиничного предмета.

Шахрай О.Б. До питання про вираження часового співвідношення дій у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 15-20.

У цій статті автор розглядає питання про вираження часових відношень лише між діями, з яких одна позначається дієсловом у неперфектній неособовій формі, що залежить від присудка речення, а друга – присудком. Автор розглядає типові випадки експліцитного виразу й імпліцитної передачі інформації про часове співвідношення дій у межах словосполучення та речення.

Шахрай О.Б. Типи акцентуації слів грецького походження в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 35-41.

Автор дійшов висновку, що місце наголосу визначається наявністю певного кінцевого елемента. Констатація описаної закономірності характерна для значної частини грецизмів, але не властива незапозиченим англійським словам підводить до необхідної постановки питання про принципи акцентуації усічених грецизмів.

Щур Г.С. О понятии общего поля в морфологии // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 14-26.

У статті розглянуто один із шляхів синхронного та діяхронного вивчення лексики – вивчення морфосемантичних полів. Автор аналізує морфосемантичне поле "майбутній час – умовний спосіб". Розгляд мовних явищ з точки зору зв'язків і поля при розумінні системи як ієрархічної сіті зв'язків призводить до постановки ряду питань, зокрема, питання про співвідношення структури, системи і поля.

Яровенко В.Ю. Складне слово-метафора в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 37-41.

У цій статті розглядається метафора, виражена складним словом. Автор досліджує метафоричне складне слово за семантичними, синтаксичними й стилістичними ознаками. Поширеність складних слів пояснюється загальною тенденцією мовної економії.

Метафоричне складне слово через подвійність своєї семантики та складності структури подвійно економічне й експресивне.

Яровенко В.Ю. Стягнення як okazіональна одиниця мовлення // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 23-26

У англійській мові серед утворень, зареєстрованих у словнику, зустрічаються так звані фразові чи групові композити. Крім того, для сучасної мови характерне широке застосування словосполучень і навіть цілих речень в якості складних слів, створених для даного конкретного випадку. Автор підсумовує, що стягнення членів словосполучень і цілих речень слід відносити до okazіональних складних слів, якщо вони мають єдину синтаксичну функцію та єдину семантику.

Ятель Г.П. Про антонімічні зв'язки прийменників і прийменникових зворотів сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 3-13.

Дана стаття присвячена такому явищу в сучасній англійській мові, як антонімічні зв'язки прийменників і прийменникових зворотів. Реалізуються ці зв'язки лише при сполученні прийменників з повнозначними словами. Як синонімічні, так і антонімічні

зв'язки прийменників – це мовна закономірність, що відображає багатогранні зв'язки між явищами матеріальної дійсності, які існують об'єктивно.

НІМЕЦЬКА МОВА

Березинська З. І. Постпозиція прикметника-означення в середньовісньонімецькій мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 69-74.

Автор статті досліджує постпозитивне вживання невідокремленого прикметника-означення в групі іменника в середньовісньонімецькому періоді розвитку мови. Завданням статті є визначити причину та частоту вживання моделі іменник-прикметник та її різновидностей в минулому на матеріалі поетичних творів цього періоду. Постпозитивний прикметник найчастіше вживався після іменника з артиклем, у короткій формі; у флективній формі після іменника без артикля. На вживання флективної і короткої форм прикметника впливали також закони метрики і римування: перша зустрічається у першій половині рядка, до цезури, а друга – у кінці рядка, в рими. Якщо ж в групі іменника виступають два прикметники-означення, то перший прикметник у флективній формі стоїть перед іменником, другий у короткій формі – після нього. У процесі історичного розвитку спостерігається посилення граматичної зімкнутості групи іменника, прикметник-означення набирає сучасного яскраво вираженого граматичного оформлення і як узгоджений компонент групи іменника стає у препозицію.

Белашова Н.С. Субстантивовані прикметники на означення осіб у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.2. – С. 109-114.

У цій статті автор звертає увагу на класифікацію субстантивованих прикметників у сучасній німецькій мові за їх семантичними ознаками, встановлення продуктивності окремих семантичних груп та можливості їх стилістичного використання. Враховуючи деякі дослідження, автор робить висновок, що у сучасній німецькій мові на означення осіб широко вживаються субстантивовані прикметники. Вони функціонують як в розмовній мові, так і в мові художньої літератури.

Беліченко І.І. Граматична категорія виду в системі дієприкметників сучасної німецької мови у порівнянні з дієприкметниками російської мови // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 35-41.

У статті досліджується можливість моделювання граматичної категорії в системі німецьких дієприкметників. Автор наголошує на необхідності розмежування парадигматичного і синтагматичного рівнів аналізу дієприкметників. На основі аналізу видових значень німецьких дієприкметників на парадигматичному рівні робиться висновок про наявність граматичної категорії виду, яка конститується протиставленням форм дієприкметників I і II граничних дієслів. Порівняльний аналіз показав різний характер цієї категорії в системах російської та німецької мов.

Бортник Н.М. Особливості дистрибуції складних дієслів моделі іменник + дієслово // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 22. – С. 101-105.

Стаття присвячена питанню мотивації формальних характеристик складного дієслова і особливостям його дистрибуції. Опірне дієслово, входячи до складного дієслова і утворюючи нову лексичну одиницю, зберігає деякі свої характеристики, проте змінює інші. Кількісна і якісна характеристики складного дієслова не пов'язані з кількісними і якісними характеристиками опірного дієслова. Цей зв'язок виявляється тільки у відсутності транзитивної валентності у складного дієслова, що реалізується всередині з'єднання. Дистрибуція складного дієслова пов'язана тільки з його значенням, з його належністю до певного кола синонімічних конструкцій, тобто мотивована семантично.

Бублик В.Н. До питання про станові протиставлення в середньовісньонімецькій мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 106-112.

У статті зроблено спробу аналізу семантичної структури і синтаксичних функцій двох корелятивних конструкцій середньовісньонімецького періоду: *werden* + *PII* і *sîn* + *PII*.

Вже в цей період конструкція *werden* + *PII* набула статусу аналітичної форми вербального присудка і включалася в парадигматичний ряд дієслова, тоді як ста-нова семантика форми *sîn* + *PII* все ще виражається номінальною формою. З'явилась трихотомічна система станових протиставлень, в якій актив-пасив-статив були рівноправними членами. Категоріальна семантика обох форм не залежить від лексичної характеристики дієприкметника, який входить до складу цієї форми. Так само вибір зв'язки *sîn* або *werden* не залежить від лексичного видового значення дієприкметника.

Букавін С.П. Система дієслівних станів сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 46-51.

У статті розглядаються три бінарні опозиції – пасив: статив, актив:пасив, пасив: статив. Бінарну опозицію пасив: статив слід трактувати як привативну, де пасив є прикетноносним, а статив безприкетним членом опозиції. Актив і пасив утворюють асиметрично-бінарну опозицію, де пасив є спеціалізованим, актив – неспеціалізованим членом опозиції. В опозиції актив: статив спеціалізованим членом виступає статив, неспеціалізованим – актив. Автор досліджує сферу вживання трьох станів дієслова і дає класифікацію дієслів за їхньою становою характеристикою.

Букавін С.П. Вживання двочленного пасиву в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 73-77.

Автор статті розглядає специфічні моменти вживання двочленного пасиву: 1) вживання такої конструкції, коли в центрі висловлювання об'єкт, що підлягає якомусь процесу, або сам процес; 2) у висловлюваннях типу: *die versammlung wird eröffnet*; 3) у реченнях, де агенсом є той, хто висловлює думку; 4) у випадках, коли в центрі уваги предмет і процес, що відбувається над ним, а джерело цього процесу – невідоме; 5) у висловах, коли причиною процесу є обстановка, ситуація. Крім того у статті розглянуто питання про їхній агенс, важливе при аналізі двочленних пасивних конструкцій.

Букавін С.П. До питання про вживання дієслів у пасивному стані // Іноземна філологія.–1965.– Вип. 2. – С. 83-91.

У цій статті робиться огляд критеріїв, які дозволяють дієслову виступати в пасивній формі. Автор зазначає, що пасив утворюється тільки від перехідних дієслів. Пасив показує нам, що суб'єкт перебуває в певному процесі. Автор робить висновок, що дієслово може лише тоді вживатися у двочленній пасивній конструкції, коли його активна форма не має ні чисто медіальних ні медіально-пасивних відтінків.

Букавін С.П. Проблема стативу у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.3. – С.46-54.

Автор статті зазначає, що поняття “стан” не співставне з поняттям “активний” і “пасивний”. Конструкція, виражаючи стан, нейтральна до ідеї напрямку дії, результатом якої є виражений нею стан. Тому у системі дієслівних станів німецької мови поряд з активом і пасивом виступає ще й статив.

Возниця В.М. Речення у мовленні (На матеріалі німецької мови) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 67-72.

У статті розглядається речення як основна одиниця мовлення. Автор статті робить спробу визначити відповідність/невідповідність речення загальній формальній схемі S-P, оскільки існують її оказіональні варіанти, розглядається взаємозв'язок нормального та оказіонального в мові, номінальність і вербальність як основа моделі німецького речення.

Возниця В.М. Спостереження за сполучністю родового відмінка в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 14. – С. 69-73.

Стаття присвячена питанню визначення суті характеристики родового відмінка. Автор зробив висновок, що родовий відмінок виконує у висловах на зразок *Sicherung des Friedens* функції не означення, а радше додатка, оскільки функції родового відмінка у постпозиції виходять за межі норм атрибута. Вказано особливості вживання родового відмінка в сучасній німецькій мові.

Возниця В.М. Деякі особливості означення в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 10. – С. 62-66.

У статті мова йде про синтаксичні схеми означення. Характерною рисою для формування синтаксичних схем означення в сучасній німецькій мові є чітке протиставлення атрибутів, які вживаються у препозиції, атрибутам, які вживаються у постпозиції. Обидві схеми означення – препозитивна і постпозитивна – становлять у мові важливу мовну категорію, різноманітність якої конкурує з іншими способами пояснення – обставинами, предикацією.

Возниця В.М. Деякі питання речення // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 12. – С. 94-100.

Стаття розглядає проблему розуміння речення, виділення й вивчення одиниці мовлення. Різноманітні терміни в різних мовах, якими називається поняття “речення” виражають складну й відмінну суть речення. Спосіб організації одиниць мовлення становить особливість і відмінність кожної мови, а у відношенні до німецької мови виявляє помітну частоту зв'язку іменника та дієслова як однієї з часто вживаних у висловленні форм організації.

Возниця В.М. Прийменникове означення в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 7. – С. 53-57.

Дана стаття — це дослідження такої категорії, як означення в німецькій мові. Автор розрізняє типи означень: узгоджені, неузгоджені. Зокрема велика увага приділяється аналізу неузгоджених або прийменникових означень, серед яких можна помітити певні типи, які об'єднуються у дві групи:

- 1) поняття, виражені в певній ситуації,
- 2) обставини, виражені певним поняттям.

В.М. Возниця доводить, що дані поділи прийменникових означень не включають один одного, а навпаки, доповнюють, розкриваючи їх різноманітні особливості.

Возниця В.М. Про функціональну варіантність у синтаксисі (на матеріалі німецької мови) // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 35. – С. 58-63.

У цій статті автор обговорює різні атрибутивні співвідношення між поняттям та його властивостями. Дана стаття зосереджує увагу на синтаксичних та лексичних особливостях німецької мови. Автор виділяє 2 головні типи означень – препозитивне та апозитивне та досліджує їх. Він описує структури цих означень, їхні особливості сполучуваності та смислові відношення до означуваного іменника. Однією з проблем автор вважає те, що німецька мова поєднує риси як аналітичної мови, так і штучної. В цьому дослідженні автор намагається знайти різні способи атрибутивних співвідношень, тобто можливості заміни одного типу іншим. Ця проблема має першорядне значення завдяки закону “збереження мовних зусиль”.

Автор досліджує можливості зменшення мульти-лексемних означень або й усунення їх в еліптичних конструкціях.

Він також намагається пояснити ці явища беручи до уваги теорію В. Гумбольдта, в якій описано 3 фази мовного розвитку (зростання, застій, згасання).

Возниця В.М. Проблеми структури німецького речення // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 62-67.

У цій статті зазначається, що з помітним розвитком синтаксису в ХХ ст., речення вивчається на багатьох рівнях, таких як: структурний, функціональний, логічний, психологічний, семантичний. Зазначено, що складене з полярно протилежних понять речення передбачає основне і додаткове, дане і нове, суб'єкт і предикат. На цій основі створено поняття речення і його моделі, які відповідають структурі німецького речення. Складне питання визначення речення намагався розв'язати Г.Гірт шляхом відрізнення речення від висловлювання. За Гіртом речення змістовно виражає логічне відношення між двома уявленнями і складається з основного і нового члена. Вказано, що традиційна граматики визнає необхідним для організації речення наявність суб'єктивно-предикативного зв'язку. Зазначено, що предикату в германістиці відводиться дуже важлива роль, він вважається ядром і навіть організатором речення. Розглядається проблема виникнення і вживання предикативної рамки в німецькому реченні. Наближення літературної мови до розмовної сприяє невживаності дієслівної рамки. Показано, що в деяких німецьких письменників спостерігається винесення за предикативну рамку. Велике значення для організації речення в німецькій мові має слово, яким починається речення. Перше слово, починаючи речення, розкриває поле дії усіх його членів. На першому місці часто виступає психологічний суб'єкт, який є носієм відомого.

Гаврись В.І. Вживання частки *zu* перед інфінітивом // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 41-48.

Однією з актуальних проблем, що стоять перед вітчизняною лінгвістикою, є проблема інфінітива. Відомо, що інфінітив вживається в реченні, як правило, з іншими дієсловами. Такими дієсловами можуть бути допоміжні, модальні або повнозначні дієслова. Завдання даної статті — проаналізувати на основі художньої літератури різні випадки вживання дієслів *helfen, lehren, lernen*, а також дієслів руху: *gehen, laufen* з інфінітивом. Зокрема автор аналізує правила вживання частки *zu* перед інфінітивом.

Гандзюк С.П. Дієслівна валентність та зв'язкові дієслова (на матеріалі субстантивних речень сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 113-118.

Автор робить спробу встановити синтаксичний статус зв'язкових дієслів, опираючись на теорію валентності дієслова як основний із факторів, що реалізується в явищах синтаксичних зв'язків. Досліджувані речення побудовані за трикомпонентною моделлю, тобто на основі двовалентних дієслів. Їх аналіз згідно із концепцією Г. Гельбіга – Г.-Ю. Грімма проводиться на рівні поверхневої синтаксичної структури, морфологічному рівні, рівні глибинної синтаксичної структури і семантичному рівні.

Гандзюк С.П. Про логічну основу теорії дієслівної валентності (На матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип.50. – С. 21–27.

Стаття є спробою логічного обґрунтування теорії дієслівної валентності. Автор, виходячи з діалектичної єдності мови і мислення, робить висновок, що логічною основою цієї теорії є логіка відношень. Поняття валентності як властивості дієслів приймати на себе певну кількість актантів виявляється своєрідним аналогом відношень у судженні логіки відношень.

Гандзюк С.П. Про характер синтаксичного зв'язку між суб'єктивним предикативом і присудком (на матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 39-45.

У статті проводиться аналіз суті синтаксичного зв'язку між суб'єктивним предикативом і присудком у реченнях, структурованих так званими дієсловами неповної предикаці. Дослідження проводиться на синтактико-трансформаційному рівні. Використання об'єктивних методів трансформаційного аналізу дає можливість розкрити семантичну та структурну залежність суб'єктивного предикатива від підмета й присудка, яка кваліфікується

як “координаційно-комплетивний зв'язок”. Його слід віднести до тих типів синтаксичного зв'язку, які входять в обов'язкову валентність дієслова.

Гандзюк С.П. Синтаксичний статус відкритих предикативних прикметників (На матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 63-66.

Предмет дослідження – з'ясування синтаксичної та логіко-семантичної природи предикатива, вираженого так званім відкритим прикметником у реченнях, побудованих за певними моделями. Ці питання досліджують на синтаксичній основі методом елімінації не як валентні моделі. Досліджувані речення мають специфіку: у них синтаксичний мінімум визначає не валентність дієслів, а валентність предикативного прикметника. У статті автор застосовує такі прийоми синтаксичного аналізу: дистрибуційний аналіз, валентний аналіз, позиційний аналіз, синтаксично-трансформаційний і логіко-семантичний аналізи.

Грицина Н.І. До питання опозицій у словотворчому блоці “Абстрактне поняття дії” // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 83-91.

Автор використовує бінарні опозиції як метод унаочнення найпростіших зв'язків суфіксів у межах блоку “абстрактне поняття дії”, що охоплює 3129 утворень. Центральні місця блоку займають -ung, -ei, -er, на периферії знаходяться суфікси -heit, -schaft, -tum, для яких абстрактне поняття дії складає оказіональну денотацію.

Грицина Н.І. Із спостережень над системою словотворчого блоку назв осіб // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 56-61.

Об'єктом дослідження цієї статті є суфіксальні іменники різних словотворчих моделей, що співвідносяться з особою як денотатом реальної дійсності. Специфіка кожного суфікса визначається за допомогою методу опозиції.

Грицина Н.І. Поліденотативність девербальних утворень на -er // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 37-43.

У статті розглядається питання девербальних утворень на -er. На їхній основі прослідковано властивості функціонування даного суфіксального елемента в системі сучасної німецької мови. Аналіз конкретного матеріалу засвідчив, що цей суфікс співвідноситься з денотатами чотирьох типів: особи чоловічої статі; тварини чоловічої статі; конкретного предмета; абстрактних понять дії, результату дії чи стану. Першому, найпоширенішому типу, притаманна комунікативна насиченість, що характеризується трьома смисловими ознаками: постійністю чи непостійністю атрибуції (заняття особи); індикуваністю суб'єкта дії (свідчить про активне відношення особи до дії); нейтральністю чи експресивністю. Семантика основ другої групи обмежується специфікою фізичної діяльності живої особи (рух, акт приймання їжі), а у порівнянні з попередньою характеризується відсутністю семи непостійної атрибуції.

Грицина Н.І. Структура і система іменникових суфіксів сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 71 – 79.

Предмет дослідження статті - сукупність іменникових суфіксів сучасної німецької мови: -er, -ler, -ling, -ung, -ei, -heit, -tum, -schaft, безпосередній об'єкт - їх структура та система. Вибір такого об'єкта дослідження зумовлений тим, що сучасне наукове знання є не що інше як знання структур і систем.

Дмитровська О.І. Категорія числа англійських запозичених іменників у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 93-98.

Метою даної статті є дослідження деяких закономірностей освоєння категорії граматичного числа англіцизмами на основі аналізу їх вживання в сучасній німецькій мові в публіцистичній та художній літературі. Автор розглядає всі форми множини в німецькій мові і робить висновок, що вирішальна роль в оформленні множини англіцизмів належить морфологічній формі слова. Оскільки лише невелика група англійських іменників має

морфологічне оформлення, більшість їх зберігає на німецькому ґрунті множини прототипу. Широке розповсюдження суфікса -s у сучасній німецькій мові значно утруднює асиміляцію англіцизмів.

Задорожний Б.М. Wuntane bauga cheisuringu gitan (Hildebrandslied) (До питання про старогерманську вербальну префіксацію) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 65-72.

Мета цієї статті – з'ясувати первісну роль префікса ge- при утворенні форм дієприкметника. Провівши дослідження на матеріалі тексту староанглійської епопеї “Беовульф”, автор побудував гіпотезу про шлях, який пройшов префікс ge- в староанглійській мові.

Занічковський М.О. Проблема структурної класифікації засобів вираження непрямой мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 66-73.

Дана стаття присвячена розглядові багатоманітності форм вираження непрямой мови. Різні оформлення непрямой мови знаходять своє вираження в різних типах підрядних речень, у простих реченнях та інфінітивних зворотах. Автор подає думки різних мовознавців щодо розмежування видів непрямой мови та обґрунтовує спроби зарахування інфінітивного звороту до непрямой мови.

Занічковський М.О. Непряма мова і суміжні явища // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 79-84.

У статті йдеться про граматичні структури, які так само, як і пряма мова, здатні виражати думки опосередковано. Це конструкції модальних дієслів sollen і wolen з Infinitiv II (рідше з Infinitiv I, речення, які В.Гінтер називає erzählte Rede, типу Er beteuerte seine unschuld), речення із зворотним дієсловом, кілька граматичних конструкцій з дієсловом erklaren. Вони виражають опосередковану потенційну модальність. Тут відсутній структурно-семантичний критерій, який дає можливість виділити різні види непрямой мови.

Захарова Н.С. Вживання кон'юнктиву у самостійних реченнях (на матеріалі прозових творів Б. Брехта) // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 48-55.

У статті розглянуто використання кон'юнктива в самостійних реченнях з різною степінню розкриття умови, яка виражена за допомогою різноманітних лексико-граматичних засобів, а саме: інфінітивними групами, концентрованою умовою, вираженою через прийменникові групи, прислівники, партиципні групи, а також невиражену умову, контекст. Розглянуто також використання кон'юнктива як форми ввічливості.

Аналіз показує, що кон'юнктив найчастіше використовується в реченнях з концентрованою та невираженою умовою. У самостійних реченнях прозових творів Б.Брехта кон'юнктив II використовується як ірреалізм.

Заяць Б.Ю. Артикльове оформлення німецьких та англійських іменників в узагальненому значенні // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 46-53.

У цій статті розповідається про артикльове оформлення німецьких та англійських іменників в узагальненому значенні. Зазначено, що існує два типи співвідношення лексичного значення слова: 1) поодинокі або індивідуальні; 2) загальні. Вживання означеного і неозначеного артиклів перед німецькими та англійськими іменниками, що виступають в індивідуальному співвідношенні виявляє певні відмінності. Як приклад наводяться деякі німецько-англійські паралелі. Показано, що іменник в узагальненому значенні в англійській та німецькій мовах може виступати: 1) у однині з означеним артиклем; 2) в однині з неозначеним артиклем; 3) у множині з означеним артиклем; 4) у множині без артикля. Розглядається іменник в узагальненому значенні в однині. Показано, що в певних умовах означений артикль, вжитий при злічувальному іменнику у формі однини, надає цьому іменнику значення узагальненого поняття – всього класу даних предметів. Проте слід звернути увагу на різницю між узагальнюючим значенням означеного і неозначеного артикля. Також розглянуто іменник в узагальненому значенні в множині. Вказано, що те, що

іменник в узагальненому значенні виражений множиною більш дефінітивно, вказує що мається на увазі весь вид однорідних предметів. Виділено, що можливі чотири варіанти оформлення іменника в узагальненому значенні щодо його числа і супроводження тим чи іншим артиклем.

Заяць Б. Ю. Німецький неозначений артикль як відповідник деяких англійських займенників // Іноземна філологія.—1968.—Вип.14.—С.61-68.

У статті аналізуються випадки відповідності німецького неозначеного артикля англійським неозначеним займенникам *some* та *any* і вказівному займенникові *such*. Автор дійшов висновку, що німецький неозначений артикль порівняно більш багатозначний супроти англійського неозначеного артикля. До того ж, йому притаманні структурно-граматичні значення відмінка і роду, які відсутні в англійського неозначеного артикля.

Заяць Б.Ю. Німецький означений артикль як відповідник англійських вказівних займенників *this* та *that* // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 85-92.

Розвиток означеного артикля як в англійській, так і в німецькій мові відбувався шляхом ослаблення лексичного значення вказівного займенника. Проте інколи в обох мовах ще й досі означений артикль має старе займенникове (вказівне) значення. При аналізі паралельних текстів англійською та німецькою мовами дуже часто бувають випадки, коли англійський займенник *this* або *that* відповідає німецькому означеному артиклеві. Очевидно, в німецькому означеному артиклі в більшій мірі, ніж в англійському, зберігається старе вказівне значення займенника.

Заяць Б.Ю. Поширене означення в німецькій та англійській мовах // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 47–53.

На основі аналізу німецьких та англійських поширених означень, автор статті доводить, що одна і та ж думка у двох мовах може передаватися різними, характерними для кожної із них формами.

Зеленко Т.Д. Ад'єктивні словосполучення прикметник+інфінітив (A+I) у сучасній німецькій мові. // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 87-94.

Мета даної статті – виділити ряд індуктивних іменників (тих, що здатні приєднувати до себе інфінітив) а також їхні градуальні класи в сучасній німецькій мові. Крім того, розглядаються фактори (наявність інтенсифікаторів на зразок *so*, *genug*, чи здатність прикметника сполучатися з іменником або підрядним реченням), які визначають ступінь індуктивності прикметників, що розглядаються.

Зернова В.К. Особливості аналізу методом безпосередньо складових на рівні словотворення // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 104-110.

У результаті аналізу іменників з префіксами *über-*, *ober-*, *unter-* за методом БС встановлено, що похідні основи з цими префіксами мотивовані через твірні. Крім того, похідна основа, як правило, має менший обсяг значень, ніж твірна. Похідна основа може набирати нового значення порівняно з твірною внаслідок переосмислення.

Зернова В.К. Структурно-семантична характеристика німецьких медичних іменникових термінів з компонентом *unter-* // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 77-82.

Мета автора – встановити, до якої словотворчої моделі належать терміни-іменники з *unter-*. Для цього необхідно встановити з якими лексичними основами співвідноситься *unter-*, яка семантична характеристика основ, що зіставляються з компонентом *unter-* і словотворчими основами.

Івшин В. Д. Комунікативна перспектива речення // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 58-64.

Автор статті визначає комунікативну перспективу речення як його інтонаційно-семантичне спрямування. Оскільки функція цілого речення комунікативна, доцільніше говорити про комунікативну перспективу речення, а не про функціональну перспективу на синтаксичному рівні. Інтонація створює не нове речення, а нове повідомлення в словесній оболонці того ж формально-граматичного речення. Оскільки різні повідомлення співвідносяться з різними судженнями, на комунікативному рівні повідомлення буде членуватися по-різному. Таким чином, на комунікативному рівні скільки перспектив, стільки й повідомлень, стільки й суджень, а на потенційно-синтаксичному рівні функціональна перспектива може бути тільки одна.

Кисла С.В. Семантична характеристика вставних речень у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 82-87.

Автор розмежовує традиційні вставні речення на два семантичні типи (вставні і введені) і твердить, що введені речення є засобом вираження модальності, а вставні вносять додаткове повідомлення до основної думки. Останні є окремою комунікативною одиницею і, займаючи інтерпозицію в головному реченні, викликають порушення логічної послідовності подій. Перші ж самі по собі не мають змісту і не можуть вживатись без головного речення.

Кожухарь Д. А. К вопросу о теории местоимений // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.2. – С.71-77.

Автор статті зазначає, що дуже часто з'являються сумніви щодо правдивості виділення займенників самостійними частинами речення. Єдиною думкою лінгвістів є те, що не морфологічні особливості об'єднують займенники і не їх синтаксичні функції, а специфіка їх значень. Автор робить висновок, що займенники з однієї сторони формують в системі лексики самостійний своєрідний шар, а з іншої сторони об'єднують цілий ряд груп, таких різних в усіх відношеннях.

Кожухарь Д.А. Характеристика основных групп местоименной системы частей речи современного немецкого языка // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 65-74.

У статті розглянуто основні типи займенників в німецькій мові. Автор виділяє такі групи займенників: 1) особові 1-ї та 2-ї особи; 2) вказівно-особові 3-ї особи; 3) неозначено-особові та заперечно-особові: *man*, *jemand*, *einer* та інші; а також питально-особовий *wer*; 4) безособовий – *es*; 5) формальний *es*; 6) невизначено-предметні та заперечно-предметні; 7) вказівно-предметні, запитально-предметні та запитально-особові; 8) відносні; 9) взаємний займенник *einander*; 10) зворотні; 11) присвійні; 12) визначальні; 13) кількісні; 14) займенники ствердження та заперечення; 15) дієслівні; 16) еквіваленти прийменникових конструкцій; 17) вказівно-прислівникові та невизначено-прислівникові; 18) питально-прислівникові та відносно-прислівникові.

Козинська Н. Г. До питання про основні ознаки лексичної категорії стану в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 50-55.

У статті розглядаються основні диференціальні властивості лексичної категорії стану в німецькій мові – спільне лексико-граматичне значення, функціональне вживання, форми словозміни і граматичної сполучності. В результаті статистичних підрахунків визначені сила керування деяких прикметників та процент вживання обставин часу.

Козинська Н.Г. До питання про категорію стану як частину мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 55-62.

Завдання даної статті полягає в розгляді категорії стану в російській та англійській мовах і постановці питання про необхідність вивчення цієї категорії в курсі граматики німецької мови. Основоположниками вчення про категорію стану як окрему частину мови були академік Л.В. Щерба, який вперше розглянув це питання в російській мові і академік В.В. Виноградов, який вказав на головні ознаки цієї категорії і встановив її місце серед інших частин мови. Автор статті визначив найголовніші граматичні, морфологічні ознаки,

що характеризують категорію стану. Дослідження категорії стану доводить, що і для граматики німецької мови ця категорія має істотне значення.

Козинська Н.Г. Про класифікацію слів категорії стану в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 50-54.

Всебічний аналіз слів категорії стану в німецькій мові дав можливість провести їх класифікацію. Л.В. Щерба писав, що не можна класифікувати слова за будь-якими упередженими принципами; дослідник повинен розшукати, «яка класифікація особливо наполегливо нав'язується самою мовною системою». Отже, класифікація, проведена в результаті вивчення властивостей слів категорії стану в німецькій мові, свідчить про етимологічну різнорідність цих слів, що утворюють один клас на основі специфічних лексико-граматичних ознак, які відрізняють їх від інших частин мови. Можливість розглянути досліджені слова, об'єднані в певні розряди, полегшує зіставлення цього класу слів у німецькій мові із словами категорії стану в інших мовах.

Колчева Г. А. Сучасний стан розробки проблеми номіналізації присудка в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 55-59.

Довгий час використання субстантивних описів типу *Rat haben* критикувалося мовознавцями. Останнім часом був помічений відхід від загального засудження субстантивних описів. У статті зроблено аналіз робіт К. Даніельса, В. Шмідт та інших, дослідження яких дозволяють зробити висновок про те, що субстантивні описи займають суттєве місце в мові і можуть служити об'єктом дослідження.

Комлев В.І. Морфологічна асиміляція в німецькій мові іменників, запозичених із французької мови // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 44-50.

Морфологічна асиміляція запозичення полягає у тому, що воно підпорядковується усім нормам словозміни мови рецептора, змінює парадигму відмінювання. Ознакою повної або часткової асиміляції іменників, запозичених із французької мови, служать: переоформлення роду деяких іменників; оформлення множини за нормами німецької мови; зміна за парадигмами німецької мови. У французькій мові, на відміну від німецької, розрізняють два роди: чоловічий та жіночий. Значна кількість запозичених іменників зберегли рід мови-джерела (слова, що позначають осіб, та неживі предмети із суфіксами -ape, -anz, -ille, tat). Проте, зазнали асиміляції іменники, які мають подібний морфологічний склад, іменники із суфіксом -ape, які завжди жіночого роду у німецькій мові, та інші. У питанні оформлення множини автор розділяє три можливі випадки: за німецьким зразком; двояке оформлення, яке спостерігається у іменниках із двоякою вимовою; за французьким зразком (слова, не асимільовані за якимось одним аспектом – графічним чи фонетичним). Зміна за парадигмою німецької мови відбулася майже в усіх типах іменників, за винятком *Boirgeois*, *Cachenez*, *Chassis* та деяких інших. Це пояснюється збереженням цими словами французької вимови й орфографії, а також порівняно рідким уживанням.

Кусько К.Я. Кон'юнктив у невласне-прямій мові // Іноземна філологія. - 1980. - Вип. 58. - С. 44-50.

Модальність в невласне-прямій мові характеризується перш за все індикативністю. Проте в сучасній німецькій художній прозі збільшилась також продуктивність кон'юнктивних форм. В більшості випадків кон'юнктив у невласне-прямій мові поєднується з претеритальними індикативними формами. Різні види кон'юнктива зустрічаються в невласне прямій мові, проте переважаючими є системно зумовлений кон'юнктив гіпотетичного характеру. Особливо продуктивним і стилістично ефективним є кондиціоналіс I в структурі невласне-прямої мови він дещо деграматикалізується, частково втрачає кон'юнктивні властивості; його модальність лежить десь на межі кон'юнктива та індикатива.

Кусько К.Я. Темпоральна система невласне-прямої мови // Іноземна філологія. - 1980. - Вип. 58. – С. 38-44.

На матеріалі аналізу деяких творів письменників НДР встановлено, що в невласне прямій мові функціонують різні часові форми, але перш за все претеріт та презенс. Усі часові форми в багатьох випадках деграматикалізуються (не проявляють ознак, властивих відповідній часовій формі). Семантична деструкція спостерігається перш за все в претеріальних формах. Претеріт в невласне-прямій мові відноситься, як правило, не з минулим, а з теперішнім чи майбутнім часом. Чіткого правила стосовно вживання часів в невласне-прямій мові не існує, однак є достатньо підстав для висновку про функціонування в ній відносно сталої системи часових форм.

Ланецкая К.И. Интонация неполных предложений в немецком языке (Экспериментальное исследование) // Иноземна філологія. – 1965. – Вип.3. – С.55-61.

Автор цієї статті намагається дослідити інтонацію неповних речень, дізнатися про їх особливості і з'ясувати, яке вони мають практичне значення. Для цього порівнювалася граматична структура неповних речень з повними. Автор зазначає, що існує багато видів неповних речень і не всі вони можуть бути перетворені в повні. І тому для визначення інтонації вибрали такі речення, для яких можна було підібрати відповідні еквіваленти.

Левашова М.О. Про неповні структури питальних реплік діалога (на матеріалі сучасної німецької мови) // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 73-78.

Метою даної статті є висвітлення структурних особливостей питальних реплік неповного складу в сучасній німецькій мові. В результаті суцільного аналізу багатьох творів сучасних німецьких драматургів та роману Е.М. Ремарка «Три товариші», значна частина якого – діалог, було одержано 2500 питальних реплік, з них 832 (33,3 %) – неповноскладних та одночленних. Розгляд одержаних прикладів дозволяє з'ясувати їх структуру, намітити певні групи структур, виділити в межах основних груп моделі з частотними даними їх вживання.

Лимонченко В.О. До питання про синонімію відмінкових форм і прийменникових конструкцій (Дієслівні словосполучення з дативом і прийменником *zu* в сучасній німецькій мові) // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 56-64.

Об'єктом дослідження цієї статті є датив і прийменникова конструкція з *zu*, синонімічні зв'язки між ними на даному етапі розвитку мови. Автор досліджує схожості і відмінності, властиві моделям словосполучень на зразок *V+zu+D*, у реченнях з прямою мовою, у реченнях з непрямою мовою і у реченнях з додатком в акузативі.

Лимонченко В.О. Синонімія дієслівних словосполучень з дативом і прийменниковою конструкцією з *an* // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 51-57.

У цій статті розповідається про дієслівні словосполучення з дативом та прийменниковою конструкцією з *an*. А саме модель словосполучення *V+Dativ+an+Akk*, де *V* – дієслово, *Dativ* – іменник або особовий займенник у дативі, *Akk* – іменник або особовий займенник в акузативі. Показано, що лексичним наповненням зазначених синонімічних моделей служать дієслова що означають спрямовану дію та іменники, які означають конкретні особи. Показано, що як складний комплекс значень датив і прийменник *an* у сучасній німецькій мові мають спільну семантичну рису: обидва можуть означати особу. Розглядається теорія синтаксичної позиції Т.П.Ломтева. Зазначаються декілька дієслів, що можуть утворювати синонімічні словосполучення і простежуються відмінності між синонімами. Взяті такі дієслова як: *schreiben, senden, schicken*. Розглядаються декілька речень з синонімічними словосполученнями утвореними дієсловами з префіксами *ver,- emp.-* Показано, що словосполучення *V+Dativ+an+Akk* існують паралельно в сучасній німецькій мові.

Літвінов М.М. До питання про вживання прийменників у постпозиції в сучасній німецькій мові // Иноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 73-81.

Автор аналізує фактори, які зумовлюють місцезнаходження прийменника в тих реченнях, де він може стояти як перед іменником, до якого відноситься, так і після нього. Іншим завданням статті є визначення природи постпозитивного прийменника. Хоча термін "прийменник" походить від латинського *praepositio* ("місце перед іменем"), це не є основним признаком цього класу слів, оскільки деякі прийменники можуть стояти після іменника (*halber, infolge, zuwieder*); до того ж, деякі прийменники можуть змінювати свою позицію.

Литвінов М.М. Mit як прислівник // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 45- 50.

Mit відноситься до тих давніх слів, які можуть виконувати функцію як прийменника, так і прислівника. Функція прийменника у даному випадку переважає. У статті проводиться аналіз значень та комбінативності *mit* як прислівника у нормативній та розмовно-побутовій німецькій мові.

Литвінов М.М. Підсилення значення прийменника прислівником або іншим прийменником у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 76-81.

У сучасній німецькій мові існує велика група прийменникових груп, що до сих пір не знайшли однозначного трактування в лінгвістичній літературі. На основі дослідження, автор приходить до думки, що в сучасній німецькій мові є прийменникові групи, де роль підсилювача значення прийменника відіграє прислівник або прийменник.

Максимчук Б.В. Деякі аспекти парадигматики елементарних знаків типу *gut* у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 39-47.

У статті критично переглядаються методологічні принципи побудови традиційної лінгвістичної моделі класної ідентифікації лінгвальних одиниць типу *gut* і пропонується новий підхід до розв'язання проблеми *Adjective – Adverb*. У центрі уваги дослідження – взаємозв'язок лексичних і граматичних моментів у семантиці "аморфних слів" системи номінації. Виходячи з парадигматичних особливостей цих слів, а також з особливостей функціонального породжуючого механізму частини мови, елементарні знаки кваліфікуються як граматично обумовлені потенціальні одиниці мови. Цей висновок знімає питання про варіантний лексико-семантичний характер граматичної концепції "аморфного слова" типу *gut* і передбачає його інваріантну категоріальну сутність, яка потребує подальшого дослідження.

Максимчук Б.В. Кореляція між частиною мови і членом речення (На матеріалі прикметника сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 59-64.

Неоднорідність лексико-граматичної категорії прикметника в сучасній німецькій мові проявляється не тільки в неоднорідності її конкретної семантики, але й у неоднорідності синтаксичних функцій, які можна вважати транспозицією категоріальної семантики даного розряду слів на синтаксичний рівень.

Максимчук Б.В. Лінгвальна специфіка синтагматичної значимості кваліфікаторів типу *gut* у сучасній німецькій мові (На матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.54. – С.96-104.

Завдання статті – розкрити дедуктивним шляхом психолінгвальний механізм біфункціональних номінаторів типу *gut*, базуючись на найновіших досягненнях теоретичної і прикладної лінгвістики у галузі моделювання частин мови.

Максимчук Б.В. Про категоріальну семантику лексико-граматичного розряду прикметника в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 88-93.

У статті викладені існуючі концепції категоріальної семантики прикметників в німецькій мові і автор обґрунтовує лінгвальну інтуїцію про ліквідацію семантичної опозиції між прикметником і якісним прикметником. Синтаксична парадигма – основний показник меж семантичної сфери прикметника.

Максимчук Б.В. Скрита маніфестація граматичних потенцій кваліфікаторів у структурі актуальних речень (на матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 113-121.

Стаття поглиблено вивчає характер і якісні параметри співвідношення предикативних структур із граматичною реалізацією кваліфікаторів й дає можливість ідентифікувати імпліцитні типи, способи цього співвідношення в структурі актуального речення.

Максимчук Б.В. Типи і способи граматичної фіксації синтагматичної значимості кваліфікаторів у предикативних структурах актуальних речень. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 66-74.

У статті досліджуються якісна і кількісна диференціації логіко-комунікативного відношення кваліфікаторів до предикативних структур актуальних речень, ідентифікуються типи і способи фіксації цього відношення в різних граматичних моделях, розглядаються можливі контекстуальні обмеження, що накладаються на реалізацію граматичних потенцій елементарного знака в межах ендоцентричних конструкцій.

Марченко Л.Г. Синтаксичні засоби зв'язку між самостійними реченнями в романах Л.Франка // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 66-72.

Для сполучення самостійних речень Л.Франк у своїх творах широко вживає сполучники *und, aber*. Його проза вирізняється структурною оголеністю, логічною розкритістю тексту, бо автор висуває на перше місце в реченні сполучники та інші службові слова. Це означає підкреслення, виділення як самого факту зв'язку, так і характеру того логічного повороту, який підкреслює цей сполучник. *Und ma aber* у романах Л.Франка часто вводять мову автора після прямої мови, що сприяє плавності розповіді. Наявність у реченні даних сполучників вказує на те, що речення позбавлене смислової закінченості, вихоплене з контексту і є продовженням попереднього. Ці фактори надають прозі Л.Франка емоційно забарвленої синсемантиї.

Меншиков І.І. Структурні моделі німецького поширеного означення // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 67-72.

У цій статті пропонується метод структурного моделювання і розглядаються можливості його застосування при дослідженні означень у німецькій мові. Відштовхуючись від понять В-структура і В-еквівалентність, введених О.С. Куліганою, формується поняття узагальнюючої В-структури.

Мюллер А.Я. Порушення в закінченій будові німецького речення (пролепис) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 79-85.

Автор цієї статті звертає увагу на те, що поняття порушення в закінченій будові німецького речення охоплює ряд раптових змін побудови речення. Це може бути як порушення нормативної конструкції речення, так і відновлення та незавершеність його. Головним завданням автора є ознайомити читача з першим видом порушення закінченої будови німецького речення – пролепис. Автор порівнює старовинні німецькі пісні із "Піснею про Нібелунгів".

Мюллер Г.Я. Прикладка в мові Т.Манна // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 54-61.

Ця стаття присвячена дослідженню форми і вживання прикладки як стилістичного засобу в романах Т.Манна "Лотта в Веймарі" та "Чарівна гора". Дослідження проводяться методом зіставлення в граматичному, стилістичному плані, що й підтверджує синкретичну природу прикладки. Із стилістичної точки зору прикладка у різних формах підвищує значимість предмета або поняття, його вагомість і виразність.

Наумова О.В. Про один тип бездієслівних речень у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 73-75.

У статті мова йде про особливий тип комунікативної одиниці. Це бездієслівне речення, яке виникло за рахунок винесення якогось члена речення. Дослідниця стверджує, що на основне значення членів речення, які виражаються граматичними формами, покладається значення даного і нового, які реалізують комунікативне завдання висловлювання.

Нестерова Т.І. Інфінітивні групи в конструкціях з фазовими предикатами // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 65-70.

У статті досліджується семантична і синтаксична структури речень з інфінітивними групами, дистрибутивним елементом яких є дієслова, що їх автор статті позначає терміном фазові (характеризують різні фази перебігу дії, служать для вираження категорії виду і здатні сполучатися з інфінітивними групами). Здійснила спробу семантично класифікувати ці дієслова.

Нестерова Т.І. Інфінітивні групи у каузативних дієслівних конструкціях сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 74-82.

Мета статті – дослідити валентність інфінітивних груп у каузативних дієслівних конструкціях на семантичному і синтаксичному рівнях. На основі досліджень автор робить висновок, що між глибинним (семантичним) та поверхневим (синтаксичним) рівнями немає однозначної відповідності.

Нестерова Т.І. Конструкції з інфінітивними групами у функції обставини мети // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 58. – С. 50-57.

Об'єктом дослідження у статті є семантична і синтаксична структура речень, в яких інфінітивна група є обставиною мети, з точки зору синтаксичної валентності і лексичного значення лівих дистрибутивних елементів інфінітивних груп. Крім моделей семантичної структури таких речень автор подає лексико-семантичну класифікацію лексичних одиниць, від яких інфінітивна група залежить синтаксично.

Никифорова Г.М. Синтаксичні функції порівняльних конструкцій з сполучником *wie* в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 74-77.

Автор досліджує недостатньо вивчене питання про граматичні функції порівняльних конструкцій. Звичайно такі конструкції відносять до одного з підвидів обставин способу дії. Інші функції не згадуються, що пояснюється вживанням їх переважно в значенні обставин способу дії. Обставини місця, часу, мети набувають значення якісної характеристики. Автор доходить висновку, що порівняльна конструкція, яка вводиться словом *wie*, являє собою не окремий член речення, а є засобом вираження різних його членів.

Ноздрін О.М. Структура зворотів «Абсолютний знахідний» у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 73-78.

Мета статті – розглянути структуру зворотів «абсолютний знахідний» у німецькій мові. Матеріалом для аналізу слугували 35 творів 27 німецьких авторів XIX-XX століть.

«Абсолютний знахідний» – це самостійні, незалежні від інших членів речення конструкції із стрижневим словом – іменником у знахідному відмінку та дієприкметником або без нього. Ці звороти переважно бувають багаточленними чи дво-членними, рідко – одночленними. Дієприкметник і прикметник у складі зворотів виконують атрибутивну функцію, прислівник і прийменникова група – обставинну. У реченні зворот «абсолютний знахідний» може займати різні положення, але найчастіше – місце після присудка.

Олешко Г.І. Функції та структура іменних *als*-конструкцій порівняльного значення (на матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 71-76.

У статті подається розгорнута характеристика *als*-конструкцій з порівняльним

значенням. Також розглядаються функції, структурні моделі значення та їхні структурні зв'язки з іншими компонентами речення.

Олешко Г.І., Коваленко В.Є. Функції та семантика оціночно-кваліфікативних *als*-конструкцій (на матеріалі сучасної німецької мови) // *Іноземна філологія*. – Вип. 33. – 1974. – С. 33-39.

У статті подається загальна характеристика іменних *als*-конструкцій з точки зору їхнього основного призначення у реченні. Детальніше розглядається один із різновидів *als*-конструкцій, що вживаються у реченні в функції означення.

Попп Т.Ю. Про деякі особливості функціонування категорії числа іменника в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1977. – Вип. 47. – С. 62-67.

У статті розглядаються особливості функціонування граматичної категорії числа іменника в сучасній німецькій мові. Зокрема аналізуються окремі явища мовних надлишковостей (наприклад, обов'язкове узгодження підмета з присудком), а також явища економії мовних засобів, що спричиняються дією категорії числа. Автор наводить приклади з української, російської та англійської мов.

Попп Т.Ю. Про морфологічну надлишковість у вираженні категорії граматичного роду німецького іменника // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 44. – С. 23-28.

У статті розглядаються окремі явища надлишковості, викликані дією категорії роду у структурі німецького речення, а також питання синтаксичного функціонування формантів граматичного роду. Проводиться аналіз окремих аспектів граматичного роду в деяких слов'янських мовах у порівнянні з німецькою.

Попп Т.Ю. Явища мовної надлишковості у прийменникових конструкціях сучасної німецької мови // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип. 53. – С. 59-65.

Мовні надлишковості, викликані взаємодією синтаксичних функцій прийменника і системи відмінків у синтагматичному плані, зникають і як кінцевий результат висловлювання залишається екстралінгвістичне явище – площина змісту, оцінка якої вимагає інших критеріїв.

Прокопчук О.О. Partizip I у складі стійких атрибутивних словосполучень // *Іноземна філологія*. – 1972. – Вип. 29. – С. 68-73.

У плані логіки характерною особливістю стійких термінологічних словосполучень є те, що їхній перший компонент є дієприкметник, який вказує на видову ознаку родового поняття, що виражається другим компонентом. Дієприкметник I у складі стійких термінологічних словосполучень відрізняється рядом особливостей (розглянутих у даній статті) від звичайного дієприкметника. "Середовище" стійких словосполучень впливає на лексико-граматичну структуру дієприкметника I, внаслідок чого можна говорити про фразеологічний варіант дієприкметника I. Цей варіант і виражає ознаку, яка відноситься не до значення дії в її виявленні, а до загального поняття.

Прокопчук О. О. Про дієслівні граматичні значення німецьких дієприкметників // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 23. – С. 55-57.

Автор статті робить спробу визначити, яке із значень дієприкметника у німецькій мові – значення ознаки чи значення дії – слід вважати загальним, категоріальним значенням дієприкметника. Граматичне значення особових форм дієслова відрізняється від дієслівного значення дієприкметників, яке входить у їхню семантичну структуру. Для дієслова категорії стану, способу, часу, особи, числа є істинним, первинним граматичним значенням, оскільки воно зумовлюється категоріальним значенням дієслова як частини мови. Ці категорії для дієприкметника є лише вторинними, відбитими, навіть якщо і відбиваються у віддієслівних утвореннях послідовно (наприклад, значення стану в дієприкметника).

Прокончук О.О. Група дієслів і модальність номіналізованих конструкцій // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 41-48.

Предикати речень, до складу яких входять номіналізовані конструкції, можуть вмещувати інформацію не тільки про те, скільки предметних позицій слід заповнити, які з цих позицій можуть бути заповнені одиницями, які відображають ситуації, але й інформацію про граматичну семантику цих одиниць. Враховуючи властивості дієслів проектувати визначену модальність стосовно номіналізованих конструкцій, які займають обов'язкові предметні позиції у реченні, можна виділити дієслова прогресивного і регресивного спрямування, імплікативні і нейтральні дієслова.

Пророченко О.П. Прислівники, що уточнюють видову характеристику німецького дієслова в контексті // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 63-71.

Досліджуючи питання про те, як передаються при перекладі з російської та української мов на німецьку мову основні значення доконаного та недоконаного виду, автор прийшов до висновку, що цілий ряд німецьких прислівників, які служать обставинами до дієслівних форм має властивість уточнювати видову характеристику російських та українських дієслівних форм, що перекладаються німецькою мовою.

Аналіз мовного матеріалу дозволяє сказати, що роль видових уточнювачів можуть виконувати насамперед прислівники часу. Аналіз також показав велику роль контексту у визначенні характеру проходження дії. Прислівники часто одержують можливість бути уточнювачами видової характеристики дієслова лише в контексті і гублять будь-яке смислове значення поза контекстом. Тому при вживанні прислівника в німецькому перекладі повинен враховуватись, насамперед, контекст.

Ринецька О.Ф. Особливості морфосемантичної структури ойконімів НДР // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 46-51.

Вивчення актуальної глибинної семантики вимагає чіткого розмежування об'єктивних умов, необхідних для її існування, від сприйняття цієї семантики мовцями, що досі недостатньо бралось до уваги. Актуальна глибинна семантика ойконімів визначається як потенційна активізація елементів апелятивного значення в ойколексемах.

Ринецька О.Ф. Принципи фонеморфічного аналізу ойконімів НДР // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 45-55.

У статті подається розроблена автором методика синхронного вивчення ойконімів НДР. Фонеморфічна структура досліджуваних ойкоморфоконструкцій встановлюється шляхом моделювання в термінах RS (де R – кореневий, S – суфіксальний ойкоморф) і V, C (V – голосна, C – приголосна).

Розанов С.Д. Про дедуктивний метод вивчення структури зв'язного тексту німецької мови // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 58-66.

Предметом дослідження слугує прозаїчна строфа – основна одиниця складного синтаксичного цілого між реченням і зв'язним текстом. Прозаїчна строфа повніше відбиває розвиток думки, оскільки включає групу речень, взаємопов'язаних за змістом і синтаксичними зв'язками. Автор детально розглядає строфи з ланцюговим зв'язком (повторення будь-якого члена попереднього речення в наступному реченні), паралельним (зіставлення предикативних основ), централізованим (зіставлення ланок проміжних речень і кінцівки безпосередньо з ланками зачину) та кільцевим зв'язком (зіставлення ланок зачину і кінцівки при наявності ланцюгового або паралельного зв'язку між ланками проміжних речень і ланками зачину і кінцівки). Вводиться поняття «коефіцієнта складності» для оцінки вагомості структур різних строф стосовно комбінацій різних ланок.

Рознюк В.К. Особливості системи дієприкметникових форм сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 93-101.

У даній статті робиться висновок, що дієприкметників, як і дієприслівників як особливої граматичної форми в німецькій мові не існує. Розглянуті іменні форми, що входять до віддієслівної парадигми, треба визначити як віддієслівну форму на *-end* та віддієслівну форму II. Обидві форми містять потенційно протилежні значення стану та виду, одночасності та передування, позачасової якості. Крім цього, *Partizip I* може набувати у формі *zu + PI* модального значення необхідності, *PII* має специфічне значення у складних часових формах. Потенційно властиві цим формам граматичні значення визначають їх полісемію, яка реалізується у мовній діяльності. Полісемія цих форм дозволяє їм виступати у реченні у функції дієприкметника, дієприслівника, прикметника та прислівника.

Сахарчук Л.І. До питання про критерії виділення речень стану в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 23. – С. 47-54.

Мета статті – розглянути місце речень стану в існуючих класифікаціях типів речень у сучасній німецькій мові, а також виявити критерії виділення та дослідження речень стану. Речення розглядається як семантико-синтаксична одиниця з комунікативної точки зору, завдяки чому семантичний рівень на даному етапі дослідження є основним. Це передбачає створення семантичної моделі, яка визначить місце речень стану у класифікаціях типів речень. Формалізована теорія дозволить об'єднати семантичну та синтаксичну мовні інформації в єдину картину про мову, використовуючи при цьому синтаксичний рівень як формальну базу дослідження.

Сидоров В.М. Пасивна скерованість словосполучення "родовий об'єкта" в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1969. – Вип. 19. – С. 85-92.

Синтаксична одиниця, утворювана сполученням віддієслівного транзитивного *poen actionis* з іншим іменником у родовому відмінку, характеризується складною граматичною і функціональною природою. Однак термін "родовий об'єкта" (РО), яким називають у ряді мов дане словосполучення, вказує лише на об'єктні відношення і майже нічого не говорить про граматичну скерованість РО. Предметом вивчення даної статті є пасивна скерованість та деякі особливості структурної схеми РО. Словосполучення "родовий об'єкта" характеризується значною смисловою місткістю, портативністю і здатністю виконувати роль "пов'язувача" частин плану змісту, а також певних відрізків формальної структури речення.

Склярєнко О.М. Про топонімічну суфіксацію (на матеріалі німецької мови) // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 34. – С. 70-75.

У цій статті робиться спроба синхронічного аналізу однієї з словотворчих груп німецької ойконімії, а саме – деривативної, на основі її структурно-функціональних особливостей. Матеріалом для дослідження обрано ойконімію одного з регіонів Саксонії – Далемінце. У результаті дослідження було виділено дві структурно-словотворчі групи: експліцитні та імпліцитні.

Слободян З.П. Триелементний дієслівний присудок у сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 5. – С. 56-67.

Стаття дає розгорнуту характеристику однієї з форм багатоелементного присудка – триелементного, оскільки порівняно з іншими багатоелементними присудками, цей тип найвживаніший. Мета дослідження – виявити різні види триелементного дієслівного присудка, віднести їх до певних типів присудка, окреслити домінуючий тип і охарактеризувати розміщення компонентів різних видів триелементного присудка в структурі самостійного та підрядного речень. Вивчення проводиться на основі аналізу творів німецької літератури 18, 19 і початку 20ст.

Слободян З.П. Чотирикомпонентний присудок сучасної німецької мови // *Іноземна філологія*. – 1968. – Вип. 16 – С. 65-76.

У цій статті розповідається про класифікацію різних видів однієї з форм чотирикомпонентного присудка, віднесення цих видів до певних структурних типів присудка,

встановлення домінуючого типу, а також про характеристику розміщення складових частин різних видів чотирикомпонентного присудка в структурі самостійного і підрядного речень. Показано, що в синтаксичному відношенні чотирикомпонентний присудок може бути простим, складеним дієслівним, а також дієслівно-іменним. У кожному з даних типів можна виділити декілька окремих видів чотирикомпонентного присудка. Зазначено, що в складеному дієслівному присудку можна виділити: 1) двочленний складений дієслівний присудок; 2) тричленний складений дієслівний присудок; 3) чотиричленний складений дієслівний присудок. У дієслівно-іменному присудку виділено: 1) тричленний присудок; 2) чотиричленний присудок. Подано частоту вживання різних типів присудка.

Струк Т.М. До питання синтаксичного поля // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 59. – С. 65-70.

Завдяки двосторонності своєї моделі і наявності як синтаксичної форми, так і синтаксичного значення, речення можуть бути об'єднані в синтаксичні поля. Під синтаксичним полем ми розуміємо групування синтаксичних моделей на основі спільності синтаксичного значення, що ними виражаються, які є узагальненням відображення відносин об'єктивної реальності. Використання поняття синтаксичного поля в граматиці диктується намаганням відтворити ці зв'язки між синтаксичними структурами, які реально існують у мисленні носіїв мови. Для виділення синтаксичного поля важлива в першу чергу наявність певної сукупності мовних засобів (синтаксичних одиниць, що відрізняються один від одного в плані вираження, але частково чи повністю співпадають у плані змісту).

Струк Т. М. Конструкції з двома модальними дієсловами в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 80-87.

Автор робить спробу дослідити яку модальність – логіко-граматичну чи комунікативно-граматичну – виражають конструкції з двома модальними дієсловами; та які синтаксичні особливості їм притаманні. Результати дослідження показали, що конструкції з двома модальними дієсловами виражають як логіко-граматичну, так і комунікативно-граматичну модальність. При цьому модальні дієслова виражають різні ступені граматичної абстракції. У цих конструкціях виявляється тенденція німецького дієслова до дводільності. Обидві частини конструкції є структурними центрами речення. Синтаксична модель *S+V+inf.1+inf.2+Акк-об'єкт* властива лише конструкціям з двома модальними дієсловами. Це відрізняє їх від інших інфінітивних конструкцій.

Струк Т.М. Типове оточення модальних дієслів у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 55-59.

У статті аналізується валентність та дистрибуція модальних дієслів. Аналіз проводиться за тріступеневим зразком: синтаксична валентність, дистрибуція, особливості семантичного керування модальних дієслів. Модальні дієслова, виражаючи стан суб'єкта по відношенню до дії, названої інфінітивом, встановлюють відношення між суб'єктом і дією. З цього факту випливає облігаторний двосторонній зв'язок модальних дієслів, а значить – їхня двовалентність. Суб'єкт у формі номінатива іменника чи займенника є облігаторним компонентом, розташування якого зумовлене твердими правилами порядку слів. Другим компонентом є інфінітив, який займає місце в лінійній послідовності, після модального дієслова, з яким творить рамку. Що ж до семантичного керування, то в ролі суб'єкта можуть вживатися іменники, що означають особу, абстрактне поняття; займенники (особовий, неозначено-особовий, вказівний чи безособовий); у ролі залежних інфінітивів – всі семантичні розряди дієслів.

Струк Т.М. Функціональна активність форми з “*wurde*” в сучасній німецькій мові. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 82-88.

У статті розглядаються темпоральні і модальні потенції, граматичний статус, а також функціональна активність кондиціоналісу I. Вживання кон'юнктива I або його субститути та

кондиціоналіса I в непрямій мові є, на думку автора, не просто заміною невиразних форм кон'юнктива, а релевантністю кондиціоналіса I у цій функції.

Суслов І.П. Про межі присудка в німецькому реченні // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 50-54.

У статті розглядаються два підходи до розуміння присудка. Під це поняття підводиться увесь концентр присудка як та частина речення, яка в звичайних умовах спілкування приписує суб'єкту ту чи іншу ознаку, або у центрі присудка виділяється власне присудок і безпосередньо чи опосередковано залежні від нього другорядні члени. Автор акцентує й на розходженні між лінгвістами щодо розуміння меж присудка, беручи до уваги паралельне існування двох структур, реляційної (глибинної структури, що характеризується денотативним зв'язком) та предикаційної (втілює підхід автора до дійсності та способу її репрезентації).

Тимошук Л.М. Ритмічна структура прози В. Борхерта // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 79-87.

Автор досліджує прозу В. Борхерта, що вирізняється своєю чіткою структурою. На прикладах окремих цитат з оригіналу показано ту експресивність та висвітлення художнього змісту, якої В. Борхерту вдалося досягти за допомогою ритму, звуку та мелодики. Сформульовано й основні функції ритму, які є невід'ємною частиною творів В. Борхерта.

Ткаченко Т.І. Про сепаратизацію негнучких структур складнопідрядних речень у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 67-73.

Метою статті подати якомога повніший і послідовніший опис негнучких структур складнопідрядних речень сучасної німецької мови, зокрема тих, що мають тенденію до сепаратизації, визначити можливість чи неможливість, а також частотність сепаратизації цих структур, і серед структур складнопідрядних речень з можливістю сепаратизації дослідити, чим відрізняються сепаратизовані речення від однотипних несепаратизованих. Негнучкість структури і порядок частин впливають на значення речення. Сепаратизація підрядних речень негнучкої структури виконує важливі семантичні й граматичні функції: резюмування цілого абзацу, чого не може виконати несепаратизоване підрядне речення, і визначення залежності (зв'язку) між реченнями (підрядність першого ступеня чи другого), що також не може бути чітко визначено при одноразовому оформленні складнопідрядного речення.

Ткаченко Т.І. Сепаратизація гнучких нерозчленованих структур складнопідрядних речень у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 51-58.

У статті розглядаються з'ясувальні, присубстантивні, займенниково-співвідносні і прикомпаративні складнопідрядні речення з точки зору їхньої структури. Від синтаксичної структури нерозчленованих речень залежить можливість чи неможливість їхньої сепаратизації. Ці структури, розміщені в таблиці згідно з класифікацією речень, дещо відкоректованою автором, проявляють строгу закономірність у градації ряду важливих ознак: головні речення кожного типу поступово переходять від потенційно-автосемантичних до синсемантичних, ступінь зв'язаності між частинами складнопідрядного речення і мовний ефект при сепаратизації збільшуються по мірі класифікації речень і обернено пропорційні частоті сепаратизації. Сепаратизація виступає як ефективний стилістичний засіб для емоційно-експресивного і логічно-семантичного підкреслення.

Шварц М.Б. Инфинитивная конструкция с *ut...zu* в функции определения в современном немецком языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 96-100.

У статті розглянуто інфінітивну конструкцію *ut...zu* у німецькій мові. Дослідження автора виявили, що ця конструкція, змінивши свою дистрибуцію та вступивши в суб'єктно-та об'єктно-предикативні відносини з іменними частинами мови, а також виступаючи в ролі конкретизатора іменника, закріпилась у сучасній німецькій мові у новім для усної конструкції значенні, і є на даному етапі розвитку німецької мови синтаксичним неологізмом.

Шевельова П.А. Моделювання морфології сучасної німецької мови статистично-комбінаторним методом (СКМ) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 85-90.

У статті зроблено спробу моделювання морфології сучасної німецької мови методом СКМ (статистико-комбінаторний метод), розробленим М. Д. Андрєєвим. Об'єктом дослідження є підмова публіцистики. Таке дослідження передбачає два основні етапи: виділення словозмінних типів; формування морфологічних розрядів. У дослідженні використано дві гілки алгоритму: синтетичну та аналітичну.

Шумиляк Ф.І. До питання про структуру та функції складу в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 98-105.

У статті обговорюється проблема типу та функції складу у сучасній німецькій мові. На відміну від інших дослідників, автор статті вважає інкорпороване існування складу у морфемній масі вихідним моментом у дослідженні та дотримується думки про два види членування тексту: семантичне (веде до утворення морфем) та асемантичне, які інколи збігаються лінійно. Склад не має окремої матеріальної бази, відмінної від матеріальної бази морфем, тому щоразу використовує морфемну базу для своїх складоструктурних цілей. Модель складу у німецькій мові має тричленну будову, для якої обов'язковим є один вершинотворчий елемент (сонорант), оточений з обидвох боків маргінальними складотвірними елементами (асонорантами). У ролі соноранта виступає голосний, який може утворювати й окремий склад.

Шумиляк Ф.І. Проблеми темпоральної граматики дієслова в сучасній німецькій мові. // Іноземна філологія. - 1980. - Вип. 59. - С. 71-78.

Дана стаття – огляд і критичний аналіз чотирьох інтерпретацій німецької темпоральної системи дієслова. У перспективі єдина концепція темпоральних відносин потребує позбавлення від існуючих розбіжностей та лінгвістичного уточнення основних понять (дієслівного часу, темпоральності, темпорального інваріанту та ін.), а також врахування проблеми відносин категорії способу і часу із використанням відповідних наукових висновків.

Шумиляк Ф.І. Тенденції та напрями в ученні про склад у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. –1974. – Вип. 34. – С. 64-69.

В історії учення про склад є чимало різних теорій, а також дві протилежні тенденції – реалістична та фікціоналістська. Існують три напрями: фонетичний, фонологічний і структурний. Проблема складу – комплексна проблема, що вимагає, щоб у коло проблематики ввійшли загальні питання, які стосуються внутрісистемних зв'язків складу з іншими елементами мови.

Щур Г.С. О связи германского будущего времени и сослагательного наклонения // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 7-12.

У статті автор звертає увагу на германські мови, які показують певний зв'язок між майбутнім часом і умовним способом. Автор зазначає, що різноманітність форм описового майбутнього часу в окремих германських мовах залежить від різноманітності форм описового умовного способу. Різниця в хронології росту описових форм майбутнього часу і умовного способу в окремих германських мовах пояснюється неоднаковим розвитком загальної морфологічної структури.

Яцій М.З. Утворення множини іменників середнього роду в німецькій мові XVII ст. (На матеріалі творів Ганса Сакса) // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 94-103.

Стаття присвячена розглядові початкових стадій формування диференціації однини і множини іменників середнього роду в німецькій мові. Автор статті досліджує й шляхи становлення суфіксального способу творення множини іменників і надання категорії числа морфологічної самостійності в системі відмінювання.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Андрашко К.М. Варіанти прийменника *sous* у словотворенні // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 110-114.

У сучасній французькій мові префікс *sous-* представлений двома дублетними формами (*sous- ta sub-*), кожна з яких має відповідні варіанти. На даному етапі розвитку французької мови, прийменник *sous* є характерним для новоутворень, які пов'язані з термінологією (наука, техніка, преса).

Андрієвська О.О. Стирання меж між реченням та членом речення і лексикалізація речення в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 91-97.

У статті аналізується стирання меж між реченням та членом речення, що має місце в стилістичному синтаксисі сучасної французької літературної мови. Розхитує межі речення та його члена “лексикалізація речення” – продукт посиленого розвитку в сучасній французькій мові аналітичного словотвору. Стирання меж може відбуватися двобічно: з одного боку, слова і словосполучення утворюють незалежні номінальні речення, а з другого – окремі речення можуть виступати в ролі простого поширеного речення.

Бабінчук І.І. До питання про місце простого минулого часу в системі часових форм французької мови // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 103-106.

Автор статті зазначає, що одним із найбільш спірних питань у сучасній французькій мові є проблема простого і складного минулих часів. Увага на те, що дуже часто розглядають вживання простого і складного минулих часів одночасно в одному і тому ж реченні, як доказ синонімічності цих двох форм. У цьому також бачать конкуренцію цих двох форм. Автор подає імена кількох лінгвістів, які займалися цією проблемою.

Бабінчук І.І. Особливості вживання допоміжних дієслів у сучасній італійській мові в порівнянні з французькою мовою // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 105-111.

Стаття присвячена вживанню допоміжних дієслів *avere* та *essere* у сучасній італійській мові. На відміну від французьких допоміжних дієслів *avoir* та *etre*, правила вживання їх з неперехідними, безособовими та модальними дієсловами не досить чітко сформульовані, що викликає розбіжності у поглядах граматиків.

Бабінчук І.І., Шеремета М.В. Про деякі дієприкметникові конструкції з *participle passe* // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 83-89.

У статті розповідається про запозичену з латинської мови дієприкметникову конструкцію *ablativus absolutus*, розглядається схема конструкції дієприкметникового речення - N+Vp.p. У дієприкметникових реченнях спостерігається вживання лише термінативних дієслів та розглядається ще одна синтаксична конструкція абсолютного звороту способу дії. Показано, що на відміну від *ablativus absolutus* цей обставинний зворот не може з'єднуватись з головною частиною фрази - сполучниковим прислівником. Головною причиною збігу двох синтаксичних одиниць *ablativus absolutus* та обставинного звороту є те, що це дві властивості *participle passe*, властивість дієслова і прикметника.

Байдак Л.В. Диференційні ознаки субжонктива та їх місце в дієслівній системі сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 108-115.

Субжонктив, хоч і має чотири форми, втратив у сучасній французькій мові частину своїх флексій. Автор статті, для з'ясування самостійності субжонктива як способу, пропонує порівняти парадигми індикатива та субжонктива з умовою, коли вияв характерних орфографічних та звукових відмінностей між ними, хоча б на будь-якій з ділянок опозиції, свідчить про морфологічну оформленість субжонктива. Беручи за основу об'єктивні статистичні дані аналізу мовного матеріалу, слід відзначити, що на сучасному етапі розвитку

французької мови морфологічні диференційні ознаки суб'єктивних утримують свої позиції і превалюють над немаркованими, а це означає, що немає підстав заперечувати існування суб'єктивних як способу, оскільки він створює опозицію з індикативом як з формою так і змістом.

Байдак Л.В. Паралельне вживання індикатива і суб'єктивних у підрядних обставинних реченнях // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 111-118.

Автор статті ставить за мету дослідити сфери вживання суб'єктивних та індикатива у сучасній французькій мові. Він доходить висновку, що за допомогою сполучників *de sorte que*, *de façon que*, *de manière que* та їхніх варіантів, вводяться підрядні речення трьох типів (наслідку, способу дії та мети), від яких залежить членування складнопідрядного речення.

Байдак Л.В. Чергування індикативів / суб'єктивних в означальних реченнях сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 84-90.

У статті автор досліджує особливості французьких означальних речень обмежувального характеру, а саме: чергування індикативів / суб'єктивних за однакових синтаксичних умов та взаємозв'язки між означальним реченням обмежувального характеру та атцендентом. У результаті досліджень було виявлено залежність модальності підрядного речення від ступеня детермінації антецедента, що і визначає умови вживання суб'єктивних. Автор розглядає способи актуалізації антецедента, поділяє процес актуалізації на 3 етапи та виділяє різні типи модальності означальних речень і способи вираження цієї модальності.

Байдак Л.В. Чергування індикативів / суб'єктивних у підрядних реченнях, що функціонують як іменна частина присудка // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 100 – 108.

У статті автор намагається довести, що суб'єктивних у сучасній французькій мові – це не лише знак формального підпорядкування речення, а й засіб, що використовується мовцем для інтерпретації дії у плані суб'єктивної оцінки. Автор показує, що різні типи підмета у сполученні з суб'єктивним виконують у реченні різні функції.

Богомолів І.С. Про обмеженість функції прямого додатка у французьких аналітичних структурах // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 81-87.

Автор зупиняється на вивченні однієї з недосліджених проблем синтаксису – проблемі внутрішніх синтаксичних стосунків між складовими конструкцій типу *faire la vashe* та *faire la planche*. Дослідження доводять, що аналітичні конструкції такого типу суттєво відрізняються від вербо-номінальних конструкцій, якими є одночленні синтаксичні кліше.

Богомолів І.С. Про псевдоеквівалентність «двозначних» вербономінальних конструкцій їх дієслівним корелятам // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 94-102.

У статті розглядаються так звані “двозначні” фразеологізми типу “*faire la navette*”, що складаються із субдуктивного прямо-перехідного дієслова та залежного від нього іменника з детермінативом (Vt + det + N). Завдяки методу дистрибуції та структурному підходу лінгвісти мають можливість істотно переглянути та уточнити традиційну семантичну класифікацію В.В. Виноградова.

Бурцева Л. П. До питання про функції інфінітива з складеними прийменниками в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 114-120.

Метою статті є виявлення причин вживання інфінітива із складеними прийменниками в сучасній французькій мові, оскільки складені прийменники мають конкретніше значення, ніж прості, і сприяють уточненню обставинних функцій інфінітива та його значення поза контекстом. Інфінітивні конструкції із складеними прийменниками є еквівалентами підрядних обставинних речень. Автор досліджує ознаки, що зближують інфінітивні конструкції з підрядними обставинними реченнями, і ознаки, що відрізняють їх від підрядних речень. На думку автора, вживання інфінітива з прийменником замість підрядного

речення в сучасній французькій мові пояснюється тенденцією до варіювання речень із складно-підрядною структурою. Це супроводжується утворенням складених прийменників.

Бурцева Л.П. Деякі типи прийменникових інфінітивних конструкцій у сучасній французькій мові. // Іноземна філологія – 1967. – Вип. 12. – С. 107-113.

Стаття висвітлює питання про утворення стійких прийменникових словосполучень з інфінітивом, їхньої основної функції – обставин, актуалізації значень інфінітива завдяки прийменникам. Автор робить висновок, що можливість використання інфінітива з великою кількістю прийменників свідчить про те, що у французькій мові інфінітив є джерелом утворення фразеологізмів з різними значеннями, еквівалентів прислівників.

Вацєба Р.В. Відмінність зв'язаної прикладки від відокремлених конструкцій // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 103-111.

У статті досліджується аппозиція – своєрідна синтаксична структура, окремі частини якої (поряд з іншими синтаксичними одиницями) характеризуються деякою самостійністю і відокремлюються. Головна відмінність зв'язаної аппозиції від вільної полягає в тому, що зв'язана аппозиція виражає постійну, суттєву ознаку предмета, а вільна – другорядну або постійну, але таку, що має актуальність для даної мовної ситуації. Автор розглядає різні випадки застосування двох видів аппозиції, аналізує питання про внутрішню структуру зв'язаних аппозитивних груп.

Вацєба Р.В. Розмежування прикладки й означення в структурних типах NN та N de N (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 94-99.

Автор робить спробу розмежувати аппозитивні та атрибутивні зв'язки в іменних словосполученнях, другою частиною яких є іменник, приєднаний безпосередньо або за допомогою прийменника *de*.

Волощак С.А. Актуальність правил узгодження часів у французькій граматиці // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 103-111.

Під узгодженням часів у французькій лінгвістичній літературі розглядають два споріднені явища: 1) залежність часової форми дієслова підрядного речення від часової форми присудка головного речення; 2) відповідність часових форм у складному синтаксичному цілому, тобто витримання розповіді в одному часовому плані. У статті матеріалом дослідження слугують тексти, приклади з граматик та статей. Узгодження часів застосовується в додаткових реченнях не тому, що вони додаткові і що така їх формальна особливість, а тому, що в них висловлюється зміст слів або думок мовця чи персонажа.

Волощак С.А. Неумовні речення, введені сполучником *si* // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 115-123.

Автор статті зазначає, що сполучник *si*, який виконує у французькій мові кілька різних синтаксичних функцій, в складнопідрядних реченнях має не лише різні відтінки значень, але й різну з'єднуючу силу. Тому умовні, часові, додаткові і підметові речення він тісно поєднує з головним реченням. Метою статті є проаналізувати цей тип речень, показати їх структурні риси, семантичні та стилістичні особливості в порівнянні з умовними реченнями.

Волощак С. А. Синонімічні зв'язки французького імперфекта з іншими часовими формами індикатива // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 72-78.

У статті досліджується питання граматичної синонімії французького імперфекта з іншими часовими формами. Паралелізм компонентного складу імперфекта і презенса є причиною взаємозамінюваності цих форм у деяких контекстах. Крім того, імперфект, наділений багатим складом диференціюючих елементів, може бути синонімом інших дієслівних форм.

Волощак С.А. Інваріанти та варіанти французьких питальних речень // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 77-83.

Темою даної статті є проблема утворення і застосування питальних речень у сучасній французькій мові. Особливої уваги потребують так звані ненормативні форми – конструкції, не обумовлені граматиками, але існуючі в живій розмовній мові. Автор досліджує твердження сучасних граматиків та твори сучасної французької мови та визначає усі можливі форми питальних речень. Зокрема, виділяються так звані інваріанти питальних речень (визначені у граматиках нормативні конструкції), які служать для побудови інших типів питань. Автор визначає "правильні варіанти питальних речень" (видозміни, узаконені практикою мови та граматиками) та варіанти питальних речень несумісні з граматичними правилами. Після відповідного дослідження автор визначає структурні особливості побудови питальних речень різних типів, їхні стилістичні та функціональні риси, область застосування та подає рекомендації щодо вивчення практичного (елементарного) курсу граматики.

Волощак С.А. Полісемія, синонімія та омонімія форми на –rait // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 89-97.

У статті подається аналіз внутрішньої структури форми на –rait у різних випадках її вживання, полісемія та синонімічні зв'язки з іншими дієслівними формами. Автор вважає, що об'єднання *conditionnel I futur dans le passe* під одним терміном *futur hypothetique* є недостатньо обгрунтованим, оскільки *futur dans le passe* належить до індикатива як *futur simple*. Компонентний аналіз показує, що *conditionnel present I futur dans le passe* характеризуються різними наборами релевантних сем і, як наслідок, являються омонімами.

Воробйова Л.В. Про деякі засоби вираження інтенсивності якісної ознаки в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 113-118.

Інтенсивність у лінгвістичному плані – складне, головним чином, якісне, поняття з елементами кількості та міри. Ступені інтенсивності мають необмежену градацію. Стаття досліджує характер інтенсивності, засоби вираження інтенсивності та її форми.

Гойда М.М. Вживання надскладних дієслівних форм у французькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 80-85.

Надскладні форми французького дієслова визначаються, головним чином, як видові форми. Основним в їхній семантиці є видове значення результативності дії, що відноситься до теперішнього, минулого або майбутнього плану. Видове значення результативності дії особливо яскраво проявляється при вживанні цих форм у незалежних реченнях. До видового значення надскладних форм приєднується часове значення попередньої дії при їхньому використанні в підрядних обставинних реченнях часу. Аналіз мовного матеріалу XV-XX ст. показує, що за цей період у вживанні надскладних форм не спостерігається істотних змін. Найбільш вживаними формами є *passe, plus-que-parfait surcompose* та *conditionnel passe surcompose*. Використання цих форм у мові визначається їхньою семантикою. Дослідження зібраного матеріалу свідчить про те, що надскладні форми вживаються в незалежних (або головних) реченнях, а також у підрядних обставинних реченнях часу та умови.

Гойда М.М. До питання про виникнення та розвиток надскладних форм в системі французького дієслова // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 80-86.

У статті розглядається питання про надскладні дієслівні форми. Автор пояснює значення та функції надскладних форм, їхнє місце в системі французького дієслова. Зазначається, що виникнення надскладних дієслівних форм є результатом постійного розвитку мови, наслідком змін, що відбуваються в семантиці складних форм у процесі розвитку. Зміни, що відбуваються в дієслівній системі є закономірними і взаємозумовленими. Надскладні форми — це, головним чином, видові форми, створені мовою для підсилення ослабленого видового значення складних форм. До видового значення надскладних форм

приєдналось часове значення попередньої дії. Семантикою надскладних форм визначається їх вживання в незалежних реченнях та в підрядних обставинних реченнях часу.

Гойда М.М. Надскладні дієслівні форми у французькій мові та їх еквіваленти // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 108-114.

Стаття присвячена дослідженню надскладних дієслівних форм французької мови, їхніх еквівалентів, морфологічної структури і функції у мові. Аналіз вивченого мовного матеріалу дозволяє зробити висновки щодо вживання надскладної форми, яке є обов'язковим, якщо потрібно підкреслити завершеність дії та її результативність у плані теперішнього, минулого або майбутнього. Надскладна форма вжита в підрядному реченні часу або умови підкреслює завершеність дії підрядного речення до початку дії головного. Для вираження попередньої дії також уживаються так звані еквіваленти надскладної форми, а саме: інфінітивна, дієприкметникова абсолютна, неабсолютна та іменна конструкції. Проте, вони відрізняються між собою своїм уживанням, а також мовленнєвими відтінками. Вибір синтаксичної конструкції визначається особливими завданнями комунікації.

Горбач Ф.Г. Про функціональні протиставлення, пов'язані з місцем прикметника в сучасному французькому реченні // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 70-74.

Опозиція місця якісного прикметника виражає не тільки семантичні опозиції, але стилістичні та категоріальні. Постпозиція прикметника є тією граматичною ознакою, яка може сприяти вираженню предикативних відношень більшої чи меншої міри інтенсивності, в чому і є суть її функціонального протиставлення препозиції прикметника.

Горбач Ф.Г. Описові дієслівні конструкції як граматичні синоніми категорії стану у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 84-88.

У статті розглянуто описові дієслівні конструкції, які, збігаючись із основним граматичним значенням пасиву, мають певні додаткові значення та структурні особливості, що доповнюють парадигматичний та синтагматичний обсяги пасивних конструкцій, утворюючи з ними складні синонімічні взаємовідношення в їх протиставленні до активу в межах категорії стану сучасної французької мови.

Гриценко А.А. Простий минулий та імперфект у середньофранцузький період // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 124-129.

Автор статті звертає увагу на те, що імперфект, який позначає тривалість дії та ітеративність (повторність), також використовується при описах предметів. Імперфект виражає події в процесі їхнього перебігу. Тут немає вказівки на початок і кінець дії. Автор зазначає, що колись простий минулий вживався на місці імперфекта. Тому часто вважають, що простий минулий та імперфект одне і те саме.

Гузь С.І. До питання про критерії розмежування об'єктних та обставинних додатків у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 89-96.

У цій статті подається інформація про питання розмежування обставинних і об'єктних додатків. Вказується на загальноприйнятний термін об'єктного додатка у французькій мові. Зазначено, що французькі граматики вирізняють три типи дієслівних додатків: прямий об'єктний, непрямий об'єктний і обставинний додаток. Іноді дієслово і підмет не можуть висловити найголовнішого у реченні, і тут обставинний додаток надає реченню його інтерес і колорит. Непрямий об'єктний і обставинний додатки можуть бути виражені однією й тією ж формою, яка складається з прийменника та іменника. Розглядається значення перехідності і неперехідності дієслів. Показаний поділ дієслова на прямо-перехідні та непрямі-перехідні дієслова. Прямо-перехідні дієслова вживаються з об'єктом безпосередньо без прийменника. Непрямо-перехідні дієслова мають непрямий об'єктний додаток. До об'єктного додатка можна поставити тільки прийменникове питання, а до обставинного – прислівникове.

Гузь С.І. Розташування додатків на осі дії дієслова чи поза нею як критерій визначення їх функцій // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 118-123.

Мета статті – визначити та дослідити критерії розташування додатків на осі дії дієслова чи поза нею. Автор використовує поняття валентності, ступінь спаяності компонентів словосполучення, їхньої транзитивності та факультативності. Ці критерії дозволяють точніше визначити функції додатків дієслова, ніж спосіб ідентифікації за допомогою питань, що є варіантом методу субституції.

Дмитришина Г.А. Граматична структура безсполучникових складних речень // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 117-122.

У статті досліджуються безсполучникові складні речення, що складаються з двох або більше компонентів, які, в свою чергу, можуть бути простими або складними реченнями. Різні види безсполучникових речень характеризуються сукупністю явищ, які можуть бути позначені як різновиди граматичної структури: паралелізм (синтаксична побудова, при якій усі члени двох або більше компонентів складного цілого ідентичні щодо їхньої кількості, граматичної форми та порядку походження); еліпс (лексико-граматичні засоби відновлюють відсутній член); повтор (анафора, епіфора, епанора виступають засобом зв'язку, що об'єднує компоненти безсполучникового речення в єдине ціле); реприза (відокремлення слова, яке виділяється, і повторення його потім у вигляді займенника).

Дмитришина Г.А. До питання про лексико-граматичний зміст безсполучникових речень (на матеріалі сучасної французької мови) // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 128-133.

Аналіз граматичних і лексичних засобів, а також морфологічних категорій, безпосередньо пов'язаних із структурою безсполучникових складних речень, приводить до розгляду лексико-граматичного змісту безсполучникових речень, який повинен бути розчленований на найпростіші відношення. При цьому слід починати із розгляду конкретних (складних) значень і виводити з них простіші (абстрактніші). Згідно з цими принципами аналіз лексико-граматичного змісту безсполучникових речень дозволяє виділити такі конкретні поняття: перелік, категорія зіставлення, категорія обставинності, категорія об'єктності, характеристика, приєднання. Поряд із вказаними категоріями виявляється група категорій, що служать для вираження серії певних відношень у безсполучникових реченнях, а саме: питальність, імперативність, заперечення.

Ершова Л.В. Синтаксический параллелизм в сравнительных предложениях // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 89-96.

Завдання статті полягає в тому, щоб встановити загальне місце паралелізму порівняльних речень, тобто встановити, наскільки можливе співвідношення порівняльних конструкцій, які використовують і не використовують його в якості граматичного засобу; описати найочевидніші паралелі конструкцій, конструкції з неповним і схованим паралелізмом, встановити різноманітні ступені послідовності синтаксичного паралелізму, спираючись на відомі критерії.

Ершова Л.В., Яценюк М.Г. Про проблематику і шляхи вивчення неозначено-особового займенника “on” у французькій мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 126-132.

Метою даної статті є семантична інтерпретація окремих членів речення, зокрема, граматичного підмета, вираженого неозначено-особовим займенником “on”. “On” вживається не лише в розмовній мові, але і в літературній. Крім цього, НОЗ виступає субститутом окремих конкретних осіб. Результати аналізу виявляють відмінності у вживанні форм часу і вказують на чітку межу між генералізуючим значенням “on” та іншими його значеннями.

Женко О.Д. Дослідження кількісних відношень означеного і неозначеного артиклів при іменнику-підметі // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 109-116.

У статті досліджується вживання артикля при іменнику в синтаксичній ролі підмета. Для відбору, класифікації та помічення прикладів використано суцільний аналіз романів сучасних французьких письменників *Francois Mouriac "Le noeve de vipores" ma Mourise Druon "Les grandes familles"*. Контекст, загальне поняття або предмет, єдиний в своєму роді, зумовлюють у більшості випадків вживання означеного артикля при іменнику-підметі. Зате приблизно десяту частину всіх іменників-підметів вжито з неозначеним артиклем, який може бути синонімом неозначеного прикметника "*chaque*" або неозначеного прикметника "*quelques*", виражати щось несподівано або один предмет, взятий з-поміж багатьох йому подібних.

Женко О.Д. Артикль у мові та мовленні // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 95-100.

Автор статті подає диференційований підхід до артикля у ролі актуалізатора на рівні мови і мовлення (Ш. Баллі). Артикль має певні потенційні значення, притаманні йому на рівні мови, і актуалізує певне конкретне значення на рівні мовлення. Автор пропонує при вивченні французької мови як іноземної ввести диференціювання значень артикля в мові та мовленні з метою уникнення помилок при вживанні.

Колесник І.Г. Умови перетворення прямого додатка в тему висловлювання // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 121-127.

У статті досліджуються смислові відтінки прямого додатка у сегментованому реченні і в презентативній конструкції "*c'est...que*". Прямий додаток у репрізі або презентативній конструкції перетворюється в тему висловлювання за таких умов: додаток виноситься в реченні на перше місце, повторює висловлену раніше думку, розвиває думку попереднього речення. У результаті винесення прямого додатка на перше місце в репрізі або презентативній конструкції змінюється лінійний порядок слів.

Колесник І.Г. Умови перетворення прямого додатка в рему висловлювання // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 120-126.

Порядок слів виражає смислову навантаженість членів речення, а саме: вказує на те, чи виступають вони як тема, чи як рема висловлювання. У результаті дослідження, об'єктом якого вибрано антиципований прямий додаток, автор робить такі висновки: кінцева позиція сегментованого члена вираженого іменником і займенником, є ознакою реми висловлювання; антиципований додаток виконує комунікативне завдання реми висловлювання за умови, що воно повідомляє нове, невідоме, і є головним у висловлюванні; прямий додаток перетворюється на рему висловлювання, якщо на початку стоїть підрядне підметове речення; прямий додаток у негативній формі презентативної конструкції "*c'est que, ce n'est pas ... que*" має комунікативне завдання реми висловлювання у протиставленні до всіх останніх осіб. Свої твердження автор підкріплює уривками з французької літератури.

Коновалик О.М. Смислові і граматичні зв'язки ввідних речень з головним у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 109-117.

У статті показана різниця між вставними і ввідними реченнями. Пропуск ввідних речень відбивається на смислі. Автор звертає особливу увагу на смислові зв'язки ввідного речення з основним, лексико-граматичні засоби їх вираження, синтаксичну структуру цілого речення. Чим більше смислове навантаження ввідних речень, тим тісніший їхній зв'язок з основним реченням. Вони можуть включатися в основне речення за допомогою сполучників або без них.

Копитіна В.І. Зауваження до Правила Вожла // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С.81-89.

У своїх "Зауваженнях до французької мови" (1647) Вожла рекомендує вживати форму *de* замість повних партитивних форм артикля *du, de la, des* перед прикметниками. Навіть за життя Вожла розмовна мова не дотримувалася цього правила, але в книжному стилі паралелізм форм *de* і *du, de la, des* зберігається до наших днів. Виникає гіпотеза про те, що правило Вожла відображає якісь закономірності писемної мови. Ця гіпотеза була перевірена за допомогою системного аналізу французьких партитивних форм у відповідності з дихотомічним принципом по бінарним опозиціям. Такий аналіз дозволив визначити системні значення кожної форми у вигляді пучка диференціальних признаков. Значення форми *de* включає лише один позитивний признак Д, що свідчить про її здатність субстантивувати лексеми. Проте форма *de* не виражає ні роду, ні числа іменників. Тому усний код надає перевагу повним формам артикля, які є основними засобами вираження числа. У письмовому коді, де число виражається головним чином графемою *-s*, інформативна значимість повних партитивних форм зменшується, і вони вживаються рідше.

Копитіна В.Г. Протиставлення в системі артикля в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 73-78.

У статті аналізується один з головних методів фонологічного аналізу – метод протиставлення, який привів до відкриття універсального закону функціонування будь-якої граматичної системи: члени граматичної кореляції не рівноправні, якщо член кореляції А сигналізує дану позитивну ознаку, то в значенні кореляції Б дана позитивна ознака відсутня. Цей закон можна з успіхом використовувати і в системі артикля, оскільки у французькій мові сполучення артикля з іменником – це граматична форма, в якій реалізовані граматичні значення останнього.

Копитіна В.Г. Чи є у французькій мові "нульовий артикль"? // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 97-103.

Поняття «нульового артикля» в загальній лінгвістиці, і зокрема у французькій граматиці, ще остаточно не з'ясоване. Автор статті розглядає погляди різних вчених на це питання і намагається проаналізувати випадки вживання «чистого» іменника. Таким чином, можна сказати, що випадки вживання іменників без артикля в контексті мінімальної фрази дають підстави кваліфікувати їх як три різні феномени, що належать до різних рівнів мовної структури: 1) невживання артикля, що веде до ліквідації іменної синтагми, відповідає в системі мови «знаку нуль», тобто відсутності будь-якого артикля; 2) невживання артикля, що означає цілковиту нейтралізацію форми, – «нульовий артикль», як «нульовий знак», відповідає рівню норми; 3) випадки стилістичного невживання артикля можуть розглядатися як пропущений знак і повинні бути зараховані до рівня мовлення.

Костильова Е.І. До питання детермінації іменника в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 97-101.

У статті проведено аналіз групи іменника типу *Subst1+de+Subst2* з погляду залежності граматичного значення *Subst2* від функціонування детермінативів. Дистрибуція означеного артикля відрізняється від дистрибуцій інших детермінативів іменника: вживання означеного артикля перед *Subst 1* не впливає на вживання детермінативів у поширенні, тоді як вживання неозначеного артикля, вказівного і присвійного прикметників перед *Subst1* може мати такий вплив. Детермінація в іменній синтагмі виражається лексичними детермінативами в двох позиціях: перед *Subst1* (тоді поширення має характеризуюче значення); перед *Subst2* (тоді поширення визначає). Характеризація виражається відсутністю лексичних детермінативів у поширенні, а не відсутністю детермінативів взагалі.

Костильова Е.І. Детермінатив і синтаксична функція іменника в сучасній французькій мові (структурно-ймовірнісний аналіз) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 67-71.

Дана стаття присвячена питанню предикації (виділенню у предметів, явищ, дій їх ознак) у контексті речення. У сучасній французькій мові актуальна предикація може бути

виражена артиклями при іменниках (підметах і додатках), вказівними та присвійними прикметниками та деякими спеціальними формами. В цій статті автор представляє дослідження міри вживання деяких детермінативів сучасної французької мови з іменником-підметом та іменником-додатком. Дослідження проводиться на базі структурно-імовірнісного аналізу, розробленого професором М.Д. Андрєєвим на початку 60-их років. Цей аналіз показує найчастіше вживані детермінативи та парадигми. Також цей аналіз дозволяє поділити детермінативи за мірою їх вживання з іменником-підметом на референти та антиреференти. Дані детермінативи можуть бути індикаторами теми і реми у висловлюванні.

Ласка І.В. Про природу складносурядного речення // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 85-89.

Стаття є спробою знайти підхід, який би дозволив якоюсь мірою погодити різні концепції і наблизитися до розуміння суті явища складносурядного речення на прикладі французької мови. Виділено три рівні аналізу. На лексико-семантичному рівні складносурядне речення являє собою єдине ціле і виражає одну складну думку. Сполучник сурядності об'єднаний за змістом як з першим, так і з другим реченням, і вказує на конкретний відтінок семантичних відношень між ними. У формально-синтаксичному плані складносурядне речення слід розглядати як структуру, аналогічну не окремому реченню, а сполученню речень. Сполучник при цьому належить до другої частини і означає її. На актуально-синтаксичному рівні складносурядне речення являє собою комунікативну одиницю, в якій вичленовуються тема і рема, а сполучник сурядності оформляє останню.

Лобанова-Сопітько Т.М. Іменник дії в інструментальній функції // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 121-125.

У статті розглядається дія-знаряддя – дія, за допомогою якої здійснюється інша дія, – в дієслівних словосполученнях на матеріалі французької мови. Дія-знаряддя може виражатись не тільки дієсловом у формі герундія, але й прийменниковою конструкцією “прийменник+іменник”. Прийменники, які вводять обтавину із значенням дії-знаряддя, – *par i de*. За допомогою прийменника *par* переважно вводиться дія-знаряддя – агент, за допомогою *de* – дія-знаряддя – джерело. Лише дію-знаряддя – агент можна замінити герундієм. Іменник з прийменником є більш емоційний ніж відповідний герундій, що має значення обставини способу дії.

Мінкін Л.М. Предикативне і непередикативне заперечення у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 110-115.

У статті автор дає визначення заперечення в загальному та характеризує окремі його види. Він розглядає різні випадки предикативного і непередикативного заперечення, переважно в двоскладовому реченні сучасної французької мови. Спостереження над мовним матеріалом показало, що категоріальне граматичне значення заперечення є сукупністю двох значень – предикативного і непередикативного. Останнє виявляється в ряді часткових значень. Функціональні значення предикативного заперечення реалізуються в таких конструкціях: заперечення присудка, заперечення підмета, заперечення додатка, заперечно-альтернативне значення. Функціональні значення непередикативного заперечення реалізуються в таких конструкціях: заперечне значення, заперечно-виділювальне значення, заперечно-альтернативне значення.

Мищенко В.Г. Членування та похідність наукових термінів у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 122-130.

У статті розглядаються найактуальніші проблеми сучасної дериватології (науки про словотвір) – поняття членування і похідності наукових термінів сучасної французької мови. Подано таблицю членування дериватів з найпродуктивнішими суфіксами наукових термінів фізики. Сформульовані висновки щодо ступенів порівняння деяких термінів, вказані характерні особливості членування похідних у термінологічній деривації.

Мороз Б.І. Деякі моделі новоутворень в системі науково-технічної термінології сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 131-137.

Автор ставить за мету виявити основні тенденції розвитку науково-технічних термінів у французькій мові за допомогою контрастивного аналізу неологізмів. Зроблено спробу знайти продуктивні шляхи утворення нових моделей трьох семантичних полів неологізмів (*nomina instrumenti, nomina agentis, nomina actionis*), які часто вживаються у сучасній французькій мові.

Новосад Г.К. Омонімія в системі афіксів сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 89-96.

У статті висвітлюється питання омонімії в системі афіксів сучасної французької мови. У цій системі автор розрізняє зовнішню та внутрішню омонімію. Зовнішня омонімія залежить від дистрибуції афікса, а внутрішня витікає з полісемії. Аналіз семантичної структури похідних з префіксом *contre-* показав, що існує два омонімічних префікса: *contre-¹* зі значенням протиставлення і *contre-²* зі значенням подвоєння. Оскільки один звуковий елемент виконує декілька функцій одразу або об'єднує декілька позначень в одному позначеному, автор вважає, що омонімія на рівні мови сприяє економії мовних ресурсів.

Олексюк В.С. Внутрішня форма пропозитивних найменувань (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 100-104

Автор, використовуючи висунуте Б.В. Якушиним трактування поняття внутрішньої форми, розглядає внутрішню форму французьких пропозитивних найменувань як сукупність значень їх складових частин та відношень між ними. При цьому необхідно в ній розрізнати внутрішньомовний та позамовний аспекти.

Олексюк В.С. Класифікація номінативних одиниць (на матеріалі французьких найменувань особи) // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 60-64.

У статті розглянуті типи французьких номінативних одиниць, що використовуються у сфері позначення осіб, а також місце номінантики серед інших лінгвістичних дисциплін. Встановлено, що в сфері найменування осіб використовуються як мовні, так і мовленнєві номінативні одиниці. Серед розглянутих номінативних одиниць виділені такі різноструктурні найменування: а) лексичні; б) лексико-фразеологічні; в) синтаксичні.

Палятинська С.В. Вказівні нейтральні займенники *cela* і *ça* у функції підмета неособових речень сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 86-91.

У статті розглядається питання вживання займенників *cela* та *ça* у функції підмета. Розглянуті усі випадки вживання займенників *ça* та *cela*. Порівнявши частоту вживання *cela* та *ça*, автор дійшов висновку, що займенник *ça* вживається значно частіше ніж *cela*.

Палятинська С.В. Місце підмета та його вираження в безособових реченнях сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 87-93.

Функція займенника *il* середнього роду, так само як і вказівних займенників *ce, cela, ça*, в безособових реченнях зводиться до ролі службового слова, а справжнім підметом цих речень слід вважати іменну частину, залежну від безособового дієслова. Вживання безособових речень без займенника *il* та його еквівалентів слід вважати відновленням старої тенденції, зумовленим змінами в системі французької ритміки.

Погорелова Л.М. Роль дієслова в організації синтаксичних структур трьох типів репродукції у французькій мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 72-76.

У даній статті автор аналізує роль дієслова в організації синтаксичних структур трьох типів репродукції: прямої, непрямої та невластиво-прямої мови. В результаті дослідження різних варіантів синтаксичної організації репродукції у творах французьких письменників

автор приходить до висновку, що існує певний взаємозв'язок між семантикою ввідного дієслова і тим чи іншим типом синтаксичних відношень у структурі репродуктивних конструкцій. Одним із проявів такого взаємозв'язку може служити той факт, що розвиток і ускладнення типів репродукції відбувається паралельно з постійним розширенням кола дієслів, які виступають в ролі введення репродукції.

Помірко Р.С. Вплив мовних контактів на типологічні сходження у складних словах та словосполученнях (На матеріалі французької та іспанської мов) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип.52. – С. 76-82.

Спостереження дають змогу зробити висновок, що синтаксис сучасної іспанської та французької мов, на яких автор зосередив найбільшу увагу, є категорією рухомою, проникливою для іншомовного впливу, який допускає в узусі можливість паралельного співіснування різних синтаксичних форм для однієї і тієї ж мети висловлювання.

Попов М.А. Проміжний тип постпозитивного придієслівного члена у французькій мові та його конструкції з дієсловом "faire" // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 84-88.

У статті зазначено, що серед великої кількості різноманітних відношень що зв'язують дієслово з іншими категоріями особливе місце займають відношення, які знаходять своє вираження в структурному типі словосполучення *verbe+substantif*. Згідно з принципами традиційного аналізу речення даний тип словосполучення може бути трьох видів: 1) *v. couple+attribut*; 2) *verbe+object direct*; 3) *verbe+complement circonstanciel*. Перше чітко і обґрунтоване визначення функції придієслівного члена і постпозиції дали відомі французькі лінгвісти Р.Дамурет і А.Пішон. Вони запропонували свою схему класифікації відношень між підметом і придієслівним членом та вводять узагальнене поняття придієслівного члена. Вказано, що за частотністю вживання в сучасній французькій мові, за різноманітністю відношень з придієслівним членом та граматичним значенням конструкції особливе місце займає дієслово "faire". На конструктивній семантиці дієслова "faire" простежується вся рухлива шкала коливань його граматичних значень від *avoir do etre*, тобто бівалентність його семантичної динаміки.

Попович М.М. Роль артикля в семантичній структурі дистантних повторень // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 82-88.

Артикль, вжитий перед повтореним словом, не стільки детермінує, скільки актуалізує його різні семантичні об'єми вживання. Ця актуалізаторська функція артикля чітко проявляється в однофокусному повторі слова *lumiere* в творі Сент-Екзюпері "Нічний політ".

Рочняк А.М. Про два типи засобів реалізації надфразових зв'язків у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. –1968. – Вип. 15. – С. 79-85.

Автор детально аналізує два типи засобів реалізації надфразових зв'язків: експліцитний тип, що охоплює лексичні і лексико-граматичні засоби, такі як сполучники та сполучні слова, слова-субститути і слова-кореляти, та імпліцитний тип, який охоплює логіко-граматичний зв'язок, здійснений порядком слів і речень, та інтонацією.

Рочняк А.М. Речення і надфразні єдності як компоненти макроструктури тексту // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 116-122.

У синтаксичних дослідженнях великих уривків тексту дуже важливим моментом є визначення границь граматичних структур, які взаємодіють у широкому лінгвістичному контексті, щоб виявити ступінь їх взаємної формальної та семантичної спаяності. Тому ідентифікація таких мовних утворень, як речення, період, абзац, складне синтаксичне ціле та їх взаємовідношення, набувають особливого значення і є необхідною умовою для проведення аналізу уривків, що виходять за межі речення. Автор коротко розглядає надфразові єдності різного типу і приходить до висновку, що вони, поряд з актуалізованими формами речення, характеризуються відсутністю формально-граматичних ознак і тому не утворюють формальний клас детермінованих одиниць мови. Як інтегративні частини

макроструктури тексту, вони відносяться до галузі мовлення. Абстрактна модель речення є тим найвищим структурним рівнем, де синтаксичним зв'язкам властива ще системність і граматична необхідність.

Рочняк А.М. Роль порядку слів та розташування речень у з'єднанні компонентів тексту // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 21. – С. 99-105.

У статті розглядається порядок розміщення елементів мовного потоку як вияв дії ряду граматичних і неграматичних факторів, що накладають свій відбиток на лінійну організацію елементів у різних синтаксичних утвореннях. До засобів реалізації міжфразового зв'язку відноситься ретрогресивний порядок – постпозиція підмета по відношенню до присудка, а також анафоричне вживання сполучних слів, паралельна будова речень, зокрема хіазм. Порядок слів виступає як релевантна ознака будь-якого міжфразного зв'язку.

Рочняк А.М. Субституція дієслова-присудка в сучасній французькій мові // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 79 – 84.

Дієслівна субституція – характерна особливість сучасної французької мови – сприяє уникненню повторів і в цей спосіб економить мовні засоби та служить стилістичним цілям. Усі засоби дієслівної заміни можна уявити у вигляді системи: пропуск дієслова (“нульова” субституція), власне субституція, дієслова-синоніми (квазісубституція) і повтор дієслів (псевдосубституція). Як показує дослідження, субституція дієслова у французькій мові є необхіднішою, частотнішою і регулярнішою, ніж в українській і російській мовах.

Серебрянська А.А. Оказіональна субстантивація іспанських прикметників за допомогою *lo* // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 33. – С. 94-97.

Автор розглядає субстантивацію прикметників за допомогою *lo* в іспанській мові, як один з найхарактерніших способів словотворення, що збагачує мову новими словами та синонімами. В іспанській мові існує конкретна і абстрактна субстантивація.

Ступакова Л.І. Парцеляція підрядних речень у сучасній французькій мові (на матеріалах французької преси) // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 37. – С. 61-66.

Дана стаття присвячена темі такого "нововведення" сучасної французької мови як парцеляція речень. Парцеляція визначається як самостійне функціонування синтаксично залежних елементів висловлювання (окремих членів речення, підрядних речень). Цей мовний інструмент надає висловлюванню більшої емоційної насиченості, підкреслює головну думку, спрощує синтаксичну будову вислову і водночас збільшує його синтаксичну гнучкість.

Автор проводить своє дослідження на матеріалі французької преси, оскільки вона відображає сучасну живу народну мову і водночас дотримується нормативних вимог.

Автор статті досліджує французькі складні речення та сполучники, і таким чином визначає можливості парцеляції, а також вивчає готові парцельовані речення. В результаті дослідження автор встановлює передумови і закономірності цього процесу.

Ступакова Л.І. Явища парцеляції у складних конструкціях з підрядним відносним реченням (на матеріалі сучасної французької преси) // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 30. – С. 104-107.

У сучасній французькій мові йде тенденція до поширення парцельованих конструкцій, особливо у мові газетної публіцистики. Парцеляція спрощує синтаксичну будову вислову і в той же час збільшує його синтаксичну гнучкість. Стилістична функція парцеляції – у виділенні, експресивному підкресленні самостійно функціонуючої частини вислову, тобто парцелята, яким може бути будь-який член речення. Автор досліджує явище парцеляції у мові сучасної французької преси у плані складного речення з підрядним відносним. Конструкції з парцелятом наближуються до конструкцій із зв'язком сурядності. Їх зближує семантична самостійність обох частин речення.

Сухаревська В.І. Синонімія синтаксичних конструкцій, що виражають значення допустовості (На матеріалах сучасної французької мови) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 79-82.

Проаналізовано синтаксичну синонімію в області засобів, що служать для вираження значення допустовості у сучасній французькій мові. Автор намагається виявити, як можна окреслити синтаксичну синонімію. В результаті, синонімічними синтаксичними конструкціями вважаються мовні одиниці, які мають інваріантне значення, різну граматичну структуру і можуть взаємозмінюватися за чіткими правилами.

Сухова Л.В. Деякі особливості прийменниково-адвербіальних словосполучень з іменною основою // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 83-90.

Розглянуто проблему словосполучень у французькій мові. Вивчаються прийменникові, прислівникові, модальні словосполучення з іменною основою. В розглянутих словосполученнях іменник менш активний, ніж саме словосполучення, яке може керувати іншою частиною мови (іменником, дієсловом, займенником). В модальних словосполученнях іменне слово зберігає свої граматичні ознаки, але словосполучення в цілому втрачає функцію керування.

Сухова Л.В. До питання про безособові речення сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 97-102.

В даній статті розглядаються речення типу *il est normal, il est naturel, il est nécessaire* та інші, для яких характерне вираження модальних відносин. Однокорінні прислівники уподібнюються безособовим конструкціям, коли їм властиве модальне значення. Вони різняться сферою вживання, сполучникові функції деяких безособових конструкцій (*il est vrai*) вже вказані у словнику як сполучникові вирази. Тому такі конструкції модального типу можна віднести до односкладових.

Сухова Л.В. Кореляція як один з видів синтаксичного зв'язку речень (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 96-102.

Вживання співвідносних слів, або корелятив, у системі складного речення властиве всім періодам французької мови. Речення з корелятами *ce, pur, pour, par* вимагали інверсії підмета і тому були можливі тільки у старофранцузькій мові з її вільним порядком слів. У сучасній французькій мові такі відношення виражаються іншими засобами, які більше відповідають її теперішнім нормам. Речення з корелятами мають особливе інтонаційне оформлення, відзначаються більшою взаємозалежністю своїх частин та їх структурною незавершеністю. При вживанні співвідносного зв'язку відбувається логічне виділення обох частин висловлювання, а тим самим виявляється відношення того, хто говорить, до того, що він повідомляє.

Тернюк М.Ю. Складні безсполучникові речення із зіставно-протиставним значенням у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 103-109.

У статті автор ставить перед собою завдання показати, що справа не в конкретному лексичному доборі, якими виражається речовий зміст окремих речень, а в певних загальних структурно-лексичних даних, що передають абстрактне значення протиставлення.

Тимошенко Л.М. Прикметникові словосполучення з прийменником *avec* // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 121-127.

Досліджений матеріал свідчить про продуктивність прийменника *avec* у прикметникових словосполученнях, а також про модифікацію в них його функціональної семантики. *Avec*, крім свого основного значення соціативності, є формальним засобом виразу відношення і як еквівалент прийменників *a, envers, pour* та прийменникового зворота *l'égard de* виконує суто граматичну функцію. Прикметникові словосполучення з прийменником *avec* за семантико-граматичною структурою відрізняються від зовнішньо аналогічних конструкцій з семою відношення причини.

Третьяк Ф.А. Предложно-именные субституты прилагательного в современном французском языке (Образования типа предлог *de*+ бесчленное существительное) // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 83-92.

У сучасній французькій мові конструкції типу *de*+ іменник без артикля функціонують і як суто синтаксичні комплекси, і як структурно-семантичні субститути прикметників. На синхронному рівні можна виділити два типи субститутів прикметників: а) лексикалізовані комплекси – готові в мові субститути прикметника (зазвичай, використовуються в якісному або фігуральному значеннях); б) оказіональні субститути іменника – комплекси, що виникають в конкретній мовній ситуації (виражають відносні признаки).

Шеремета М.В. Система дієслівних з'єднань у сучасній французькій мові // Иноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 62-69.

З'єднання повнозначного дієслова зі службовим словом і службового дієслова з повнозначними словами утворює міжрівневі одиниці, функції яких нічим не відрізняються від функцій рівневих одиниць дієслівного класу. Вони визначають індивідуальні та загальні значення, дії та відношення дій. У більшості випадків з'єднання вживаються не автономно, а сполучаються, утворюючи ускладнені одиниці дієслова. Взаємозалежність з'єднань свідчить про наявність системи складних дієслівних одиниць, а їхній тісний зв'язок з рівневими одиницями дієслова дає можливість стверджувати, що система з'єднань являє собою частину загальної дієслівної системи мови.

Шеремета Н.В. Глагольные перифразы способа действия (mode d'action) в современном французском языке // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 110-116.

У статті розглянуто дієслівні перифрази способу дії. У французькій мові автор виділяє перифрази способу дії з такими значеннями: 1) стан готовності до дії; 2) початок дії; 3) прогресивність дії; 4) тривалість процесу дії; 5) повторюваність дії. Перифрази не лише доповнюють часові форми, але й створюють разом з ними певну систему способу дії, систему напівграматикалізованих перифрастичних конструкцій і граматичних часових форм.

Щур Г.С. Германский инфинитив претерита и связь между неличными и личными формами глагола // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 86-99.

В статті йдеться про появу в давньо-скандинавських мовах інфінітива претерита *tundu, skyldu*, утворених від інфінітива II на *-u*, та інфінітива претерита *mundi, skyldi*, утворених від інфінітива II на *-i*, так і про їхнє існування в сучасній ісландській мові, що підтверджується існуванням в цих мовах інфінітива футури II – *tundy, mundi, fara*. Також йдеться про існування інших форм претерита, що походять від особових форм, які деколи функціонують як інфінітив I в різноманітних германських мовах. Існування груп елементів, зв'язки між якими характерні для ряду мов, дозволяє говорити про існування загальної системи і структури даної групи мов в синхронії та діахронії. Спільні елементи і зв'язки забезпечують відносну тотожність мов групи, що дає можливість порівнювати не лише їх структури але й системи.

Янош З.П. Граматичний зміст прямого питання // Иноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 58 – 61.

У статті розглянуті окремі відношення граматичного змісту питання, що впливають із зіставлення питальності з мовними категоріями ствердження й заперечення. Визначено основні функції заперечення й ствердження в питанні й причини мононегативного використання деяких заперечних часток. Дослідження показало, що функції заперечення в питальному реченні є носіями семантичних значень, які між собою не перехрещуються.

Янош З.П. Корреляція як основне поняття граматичного змісту питання (На матеріалі французької мови) // Иноземна філологія. – 1971.– Вип. 23.– С. 79-85.

Стаття присвячена аналізу концептуального поняття питальності. Питальність як граматична категорія включає в себе велику кількість менших елементів граматичного змісту, властивого питальним реченням. Внаслідок аналізу категорії питальності виділено кореляцію, що координує питання з відповіддю, та ізоляцію, що вказує на розрив цього зв'язку. Кореляція включає в себе такі поняття, як тотальність, партитивність, альтернативність. Виділення ще простіших елементів граматичного змісту питання допомагає краще зрозуміти внутрішній механізм і поліморфізм граматичних форм французьких питальних речень.

Янош З.П. Про питальні слова в сучасній французькій мові та їх місце в системі прямого питання // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 90-97.

У статті розповідається про те, що основними граматичними засобами французького питального речення є питальні слова, прилягаючі до них зворот *est-ce que*, порядок слів та інтонація. Розглядаються питальні слова, до яких входять: питальні займенники *qui, que, lequel* і займенниковий прикметник *quel*, звороти типу *est-ce que*. Порівняльний аналіз функцій простих питальних займенників виявляє принцип складного розподілу їх значень. Автор розглядає займенники *quoi та qui*, а також займенниковий прикметник *quel*, що належить до простих займенникових одиниць. Зазначено, що до складних займенників належать різні форми займенника *lequel*. Розглядаються підсилювальні займенники та проводиться аналіз їх форм. Аналіз показує відмінні риси підсилювальних займенників від простих. Показано, що питальні прислівники і займенники зближуються спільністю їх граматичного значення. Розглядається цілий ряд характерних особливостей питальних прислівників.

Янош З.П. Про порядок слів як граматичний засіб прямого питання в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 92-96.

В статті розглядається прямий порядок слів та інверсія. Вживання останньої характерно для писемної французької мови, тоді як зворот *est-ce que* вживається в розмовній мові. Прямий порядок слів може бути зумовлений лексично, лексико-граматично, фонетично. Складна чи “комбінована” інверсія вживається, якщо підмет виражений іменником, займенником (крім “*ce*”, “*on*” і собових займенників).

Янош З.П. Структурні особливості деяких питальних конструкцій в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.53. – С.77-81.

Цікавими з точки зору структури є бінарні конструкції, у яких наведені два предикати питання. Проте, оскільки деякі структурно-семантичні типи бінарних конструкцій перебувають на межі між прямою і непрямою мовою, автор статті вважає за доцільне дослідити їх у безпосередньому зв'язку з невластивими прямим питанням.

ІСПАНСЬКА МОВА

Вороніна М.М. Про деякі особливості інхоативних конструкцій у сучасній іспанській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 105-109.

Проведені в статті дослідження доводять, що в сучасній іспанській мові граматизовані інхоативні конструкції вживаються значно рідше, ніж описові. У граматизованих моделях значення інхоативності передається сумою значень усіх трьох компонентів, тоді як в описових конструкціях початок дієслівної дії передається дієсловами в особовій формі.

Дорошенко В.А. Фоно-морфологічна дублетність словотворних типів на - *eria* та - *erio*, що виражають збірність у сучасній іспанській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 88-93.

Різноманіття суфіксів -*erio*, -*eria* із значенням збірності – результат семантичного розвитку відповідних моделей. Причиною утворення вищезгаданих дублетних форм є полівалентність суфікса -*eria*. Тенденція утворення іменників із збірним значенням за допомогою

суфікса *-erio* є притаманною для багатьох країн, де говорять іспанською.

Урусова Г. В. Про безсполучникову сурядність в староіспанській мові (На матеріалі “Пісні про Мого Сіда ” та “Першої Загальної Хроніки”) // Іноземна філологія . – 1971. – Вип. 23. – С. 86-92.

У статті зроблено спробу дослідити вживання та розвиток безсполучникових складних речень у синтаксисі іспанської мови XI-XIII ст. Безсполучникове зіставлення відіграє велику роль в історичному розвитку та формуванні складного речення. Найбільшою різноманітністю відображення відношень відзначаються безсполучникові конструкції паратаксічної системи (зі з'єднувальними, протиставними, розділовими відношеннями, з'ясувального типу). Вони широко вживалися у творах епічного жанру, де вони є особливим стилевим засобом, роблять мову жвавою та безпосередньою.

СЕМАНТИКА

Болтянська Р.І. До питання про розгляд проблеми омонімія / полісемія // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 3-9.

Дана стаття розглядає різні методи вивчення функціонування багатозначного слова, такі як: контекстологічний аналіз, метод структурної лінгвістики, метод інваріантного значення. Серед них відмічається компонентний аналіз, що дозволяє розглянути питання розмежування омонімів і лексико-семантичних варіантів слова в плані мови. Перераховані критерії диференціації омонімів і багатозначних слів: синтаксичний, морфологічний.

Кияк Т.Р. До питання про смисл і значення // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 3-10.

У цій статті подається інтерпретація теорії смислу та значення німецького вченого Г. Фреге. Під смислом розуміється значення слова, стійкого словосполучення, обумовлене виключно семантикою його компонентів, взаємовідношенням між ними та їх граматичною структурою. Під мовним значенням розуміється лексичне значення слова, стійкого словосполучення, яке закріпилося за ним у лексико-семантичній системі мов

Нестерова Т.І. До розмежування логіко-семантичної і синтаксичної валентності // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 110-115.

Автор статті доводить, що аналіз доцентрової валентності актантів на глибинному рівні повинен включати визначення їх семантичної функції у формі глибинних відмінків, на поверхневому рівні – характеристику актантів у формі поверхневих відмінків і членів речення, а також семантичну характеристику актантів і носія валентності за допомогою семантичного компонентного аналізу.

Оксень В.І. Деякі міркування про семантичну деривацію і деривативні значення // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 91-96.

У статті з'ясовується природа семантичної деривації і характеристика т. зв. деривативних значень. Йдеться про семантичне розгалуження одного із значень полісемантичної лінгвістичної одиниці, яке здійснюється виходом лексико-семантичного варіанта за межі «свого» значення і перетворенням його в самостійне значення у межах аналізованого слова. У дослідженні увага зверталась не на процес становлення деривативних значень, а на вияв їх у синхронному стані мови. Виділені ознаки зближують деривативне значення з іншими типами лексичних значень, що дозволяє включити їх до класифікації типів значень кореневих дієслів сучасної німецької мови.

Садікова В.К. Деякі структурно-семантичні особливості складних геологічних термінів // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 79-86.

Аналіз геологічної термінології свідчить, що найбільш продуктивною словотворчою моделлю є означальні складні іменники, в яких перший компонент семантично підпорядкований другому. Можливості утворення складних іменників у німецькій мові практично безмежні. Утворення складних термінів залежить від значення та сполучуваності компонентів, тобто від можливості утворення монолітної за змістом структури.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Гаврило Л.М. Термін *σύνταξις* у Аполлонія Діскола // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 60. – С. 3-10.

У статті розглядається значення терміна *σύνταξις* і його термінологічних сполучень в "Синтаксисі" Аполлонія Діскола. За специфікою вживання цього терміна автор виділяє такі відтінки значення: *σύνταξις* - як сполучення асемантичних елементів (букв, складів); сполучення слів у речення відповідно до їх значення; чисто синтаксичне значення; основні види і способи зв'язку слів у реченні; вираз, конструкція; правила утворення речень, правила сполучення слів; позиція, місце, розміщення, загальномовне значення слова – твір, дослідження, виклад. В українській мові термін *σύνταξις* – відповідно до значення, в якому вживається, можна передати словами *конструкція, вираз, зв'язок, сполучення, місце, порядок, позиція*.

Кобів Й.У. Визначення поняття "слово" в античному мовознавстві // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 50-55.

В античній Греції уперше в європейській науці вже в 5 ст. до н.е. філософи ставили питання, що таке мова, і яке відношення слова до позначуваного ним предмета. Піфагор і Геракліт стверджували, що між словом і предметом існує природний конечний зв'язок. Інші мислителі, зокрема Парменід, Емпедокл, софісти, Демокріт, Арістотель, відстоювали протилежну точку зору. Вони доводили, що слово як звуковий комплекс не пов'язане природно з предметом, а зв'язок між словом і його значенням має чисто умовний характер. Вперше в грецькій лінгвістичній науці ввести поняття слова як мовної одиниці намагались стоїки. Вони вперше розмежовують звукову форму слова, значення слова і предмета. Александрійські грамматики визначають слово як найменшу частину зв'язного речення. Римська граматична наука не дала нічого нового у підході до проблеми слова: вона наслідувала готові грецькі зразки.

Кондзьолка В.В. Поняття *космос* в історії досократівської філософії // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 101-105.

У даній статті йдеться про головний теоретико-пізнавальний об'єкт досократівської філософії, світ-космос, що існує незалежно від людини. Досократівська філософія твердо стояла на позиціях матеріалістичного світогляду. Вона відкриває в космосі логос—об'єктивний закон, принцип краси, гармонії, що притаманні світу.

Сенів М.Г. Семантико-стилістичні функції вигуків у латинській мові (на матеріалі римської комедії) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 21-27.

Перш за все, в статті дається загальний огляд семантико-стилістичних функцій вигуків, котрі є невід'ємною рисою емоційної мови. Далі автор звертається до вигуків у латинській мові, поділяючи їх за етимологічним принципом на власне вигуки (прості або непохідні) та вигуківі утворення (похідні або складені). Беручи до уваги комунікативно-мовну спрямованість, автор виділяє і розглядає два розряди вигуків: емоційно-оцінні та імперативні (апелятивно-спонукальні). Вигуки сприяють посиленню комічності в римській комедії та є своєрідним лексичним засобом, за допомогою якого виражаються різні почуття, емоції, психологічний стан людини, волевиявлення.

Чернишова Т.М. Про "золоту середину" Квінта Горація Флакка // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 60. – С. 69-73.

У статті розглядається значення виразу Кв. Горація Флакка із оди Х книги II (інша зазва "До Ліцинія") "auream quis-quis mediocritatem" і доводиться, що в цьому випадку *aurea mediocritas* є не інакше, як латинський відповідник грецькому терміну *χρυσή τομή* добре відомому з філософських та математичних античних джерел. Пізніші автори вживали цей вираз із зміненням значенням.

Чолач В.В. Соціальний склад спартанської агелі // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 48-54.

Стаття подає аналіз відносин у агелі – закладі, де виховували спартанських юнаків. Вона була неоднорідна за своїм соціальним складом. Крім молоді з вищих аристократичних верств, до неї входили представники з нижчих прошарків, яких називали сінефебами і касенами. Касени за своїм соціальним становищем стояли нижче від сінефебів і боагів, тоді як останні стояли на найвищому щаблі. Крім того автор розглядає етимологію слова "касени".

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Алексюк Г.М. Ад'єктивно-іменникові словосполучення з обов'язково-дистрибутивним зв'язком компонентів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 12-18.

У даній статті автор обговорює проблему прикметників з "прямою" чи "непрямою" властивістю, що створює можливості вивчення комбінацій типу "прикметник + прийменник + іменник" як неподільні єдності, в яких всі компоненти з'єднані завдяки певному впорядкуванню. З другого боку такі конструкції вивчаються як єдності, в яких взаємодія компонентів є настільки тісною, що усунення або заміна будь-якого з них змінить всю єдність.

Структурно-семантичний аналіз конструкцій "прикметник-іменник" з обов'язковими компонентами побудовано на матеріалі словосполучень "прикметник-іменник", які були застосовані в роботах 48-и авторів та в газеті "Morning Star" на протязі 1970-1973pp.

Відповідно до семантики прикметника автор поділяє всі досліджені словосполучення на 8 груп і представляє цей поділ у даній статті (з відповідними поясненнями).

Як стверджує автор, кількість груп не є остаточною. Крім того, є словосполучення, які можуть належати до кількох груп.

Андреева К.С. Про спадкоємність типів лексичної полісемії в семантичній структурі румунських слів фізичної дії // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 58-63.

Мета статті полягає у виявленні спадкоємних типів лексичної полісемії у семантичній структурі румунських слів фізичної дії, які одержали с сучасний період розвитку мови особливо велике поширення. Дослідження проводилися за даними словників та текстами літературних творів.

Архипович Т.П. Роль деїктичних слів *this, that* у процесі актуалізації // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 28-34.

У розвідці розглядається питання про актуалізацію деїктичних слів *this, that*, що безпосередньо пов'язані з проблемою номінації події. Слова *this, that* функціонують у двох основних смислах: відношенні близькості/віддаленості між двома об'єктами у просторі і тих самих відношень у часі. Вирішальну роль тут відіграють не предмети, а відносні ознаки їх протиставлення.

Ахназарова Г.Т. Структурно-семантичні особливості екватива в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 3-7.

Структура, яка розглядається у цій статті, формально виключає зростання ознаки, оскільки *as...as* позначає рівну міру ознаки, що формально проявляється у відсутності морфологічного показника ступеня порівняння.

Ахназарова Г.Т. Цвіркунова Л.П. Про природу так званих еліптичних конструкцій з *if* // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 19-22.

Автор розглядає питання про семантичну структуру сполучника “*if*” і синтаксичні функції деяких структур, до складу яких входить сполучник “*if*”. Автор робить висновок, що не кожна структура еліптична, а сполучник “*if*” може бути як підрядний так і сурядний. Автор зазначає, що у еліптичних структурах сполучник “*if*” є складовим елементом, а семантико-синтаксичні замітники – комплементарними частинами.

Базалій Е.В. Семантико-синтаксичні типи актанта, який виступає в поверхневій структурі в ролі підмета пасивної конструкції типу *the doctor was sent for* // Іноземна філологія. – 1977. – Вип.48. – С. 41-45.

У поверхневій структурі функцію підмета в пасивній конструкції типу *the doctor was sent for* виконують наступні типи актантів-пацієнтів: 1) “чистий” пацієнс, 2) експлікуючий пацієнс, 3) лімітив, 4) бенефіціант, 5) результатив, 6) ресіпрокатив. Окрім того, підметом пасивних конструкцій може бути і не пацієнс: 1) “чистий” персептив, 2) результативний персептив, 3) реципієнс, 4) результативний комунікатив, 5) об’єктив, 6) адвербіалій.

Базалій Е.В. Семантична класифікація дієслів з прийменником (типу *to send for*), які піддаються трансформації // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 42-49.

Дієслова з прийменником (типу *to send for*), які піддаються трансформації, поділяються на 8 груп. Основою поділу є вид дії, який вони реалізують. Видів дії чотири: 1) конкретна дія (*to play with, to shout at*); 2) інформаційна дія (*to apply to, to talk to*); 3) розумова діяльність (*to decide on, to reckon with*). Крім того, виділяється нечисленна група дієслів, які реалізують поняття дії, що виникає при русі від суб’єкта до об’єкта, по об’єкту і т.д. (*to run over, to play with*). Кожна з трьох перших груп поділяється ще на дві відповідно до характеру протікання дії.

Березинський В.П. Про відтворення значень українських форм суб’єктивної оцінки англійською мовою // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 47-54.

Категорія оцінки, яку в українській мові утворюють зменшувально-пестливі та збільшувально-зневажливі суфіксальні утворення, охоплює усі частини мови. У статті розглядаються способи відтворення експресивно-навантажених іменників, прикметників, дієслів, числівників та займенників англійською мовою. Окремо проаналізовано значення об’єктивного зменшення, збільшення, позитивні та негативні емоції. Подібні українські форми в англійських перекладах відтворено не більше, ніж на 2-3%. Частіше використовуються слова оцінки (*little, tiny*), епітети, синтаксичні конструкції. Проте, зазначає дослідник, при перекладі більшості форм суб’єктивної оцінки використовується емоційно-нейтральна лексика англійської мови.

Бистрова Л.В. Прикметники зі значенням “сильний” і “слабкий” у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 33-38.

Дана стаття являє собою комплексний дистрибутивно-статистичний опис семантичних груп англійських прикметників із значенням “сильний” і “слабкий”. Для аналізу було вибрано твори англійських та американських письменників загальним обсягом приблизно 5 млн. слів. Було проведено спеціальні статистичні дослідження, які показали частотність вживання кожної групи слів (“частотну маркованість” слів). В процесі статистичного аналізу виявилось, що словам властива і фонетична маркованість. Також було проведено статистичний аналіз можливих синтагматичних зв’язків даних груп слів, який показав усі можливі комбінації з вказаними прикметниками та їх парадигматичні зв’язки.

Болтянська Р.І. Розрізнення омонімів формально-семантичними методами дистрибутивного і семного аналізів // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 39 – 43.

Систематизація словникового матеріалу з точки зору розмежування омонімії та полісемії є найменш об'єктивно обґрунтованою частиною лексикографічної практики. Існує потреба формалізувати, уточнити методи дослідження цієї проблеми, дати об'єктивний критерій розмежування омонімів. Комплексне застосування формально-семантичних методів дистрибутивного і семантичного аналізів дало можливість за допомогою відповідних формул зробити отримані результати об'єктивними та наочними. Порівняння дистрибутивних і семантичних формул двох чи більше лексичних одиниць дає можливість зробити висновок про їхню тотожність чи відмінність.

Брискін Р.У. Про категорію зчислюваності іменників у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 35. – С. 48-53.

Дана стаття присвячена проблемі зчислюваності іменників у сучасній англійській мові. Інформація про зчислюваність іменників є вкрай необхідною для поєднання іменників з відповідними артиклями. Традиційний поділ іменників на зчислювані та незчислювані не є задовільним для сучасної лінгвістики. Крім того немає точного наукового визначення поняття "зчислюваність", і це не дозволяє диференціювати іменники. Автор статті стверджує, що класифікацію іменників можна створити за допомогою детального аналізу властивостей іменників, які належать до всіх груп та класів. З цією метою було проаналізовано близько 100 тис. іменників. Статистичний аналіз показує, що англійські іменники за критерієм зчислюваності можна поділити на 3 групи, а не на 2, як у традиційних граматиках. Ця класифікація усуває певні незручності традиційної класифікації та розкриває ширші можливості для правильного розуміння системи мови.

Будз О.М. До проблеми антонімії в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39. – С. 58-61.

У статті стверджується, що антонімічність двох слів є тим повніша, чим більше у них спільних дистрибуцій з відповідно протилежними смислами. Антоніми повинні мати спільну основу для порівняння. Розрізняються антоніми часткові і повні, на рівні мови і на рівні мовлення.

Василик С.В. Закономірності утворення протилежних смислів фраз з *in* та *out*. // *Іноземна філологія.* – 1980. – Вип.59. – С. 7-13.

У результаті аналізу закономірностей утворення протилежних смислів словосполучень дієслів з антонімічними постпозитивними *in* та *out* було встановлено, що : 1) у просторових відношеннях можливості утворення протилежних смислів фраз з антонімічними постпозитивами зумовлені реверсивністю процесів руху у просторі (*walk in – walk out*) і є загальною закономірністю, винятком можуть бути лише орієнтовані процеси руху (*go in - come out*) та однонаправлені відношення між суб'єктом та об'єктом *break out (of sweat)*; 2) у часових відношеннях з огляду на нереверсивність процесів зміни стану суб'єкта в часі та пряму залежність певного стану суб'єкта від відповідного процесу зміни неможливість утворення протилежних смислів фраз з антонімічними постпозитивами є загальною закономірністю (*tire out - tire in*). Винятком можуть бути лише нейтральні процеси буття (*be in be out (of fire)*) та переходу в протилежний стан (*fall in fall out (of love)*).

Верба Л.Г. Семантичне зміщення у синтаксичній ідіоматиці // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39 – С. 95-101.

У статті розглядається семантичне зміщення (невідповідність форми і змісту) у синтаксичній ідіомі, основні аспекти ідіоматизації – редукація, ампліфікація, заміщення в структурі. Виділяються три типи аналогій у синтаксичній ідіоматиці різних мов: а) структурно-семантична; б) структурна; в) семантична.

Ганжа В.С. Семантика іменника – предикативного члена в реченнях з так званім попереднім підметом *it* // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 26-31.

Автор зауважує, що у реченнях з так званім попереднім підметом *it* предикативні іменники зберігають своє лексико-граматичне значення субстантивності настільки, наскільки вони є пов'язані з словами, які характеризують суть. Автор вважає, що у визначенні речень з так званім попереднім підметом *it*, як особового так і неособового, слід взяти до уваги як значення предикативних іменників так і слів які позначають їх.

Горшкова К.О. До питання про іменники широкої семантики в розмовній мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 67-71.

У лексиці вплив особливостей розмовної мови виявляється у наявності великої кількості синсемантичних слів, тобто слів, чиє номінальне значення реалізується лише в умовах контексту. У даній статті йдеться про розвиток та зміну смислової структури іменників широкої семантики. Основна увага приділяється лексемі “thing”, яка здатна максимально розширювати своє значення. Це, звичайно, веде до втрати конкретного значення слова. Лексему “thing” можна легко і вільно вживати у будь-якій розмовній ситуації, причому без виникнення двозначності.

Гурська А.І. Англійські дієслова руху та їх семантична структура // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С.17-22

Матеріалом семантичного дослідження слугують 5 високочастотних полісемантичних і поліфункціональних слів: *to go, come, get, run, fall*. Ці дієслова були відібрані за ознакою частоти і кількості значень. Їхня семантична структура визначалась протиставленням початкової і кінцевої стадії одного й того ж процесу для визначення диференціальних ознак результатів змін, з одного боку, і даного процесу іншим аналогічним процесом для виявлення диференціальних ознак способу досягнення отриманих результатів – з другого.

Гурська А.І. Інваріантне значення дієслова і варіації смислу дієслівних сполучень (на матеріалі англійського дієслова *to get*) // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 16-24.

У протиставленні з дієсловами руху *to go, to come, to run, to fall*, які позначають рух за певними ознаками, дієслово *to get* позначає рух безвідносно до будь-якої специфічної ознаки. Саме ця відсутність ознак і є його негативною диференційною рисою, тобто значенням дієслова *to get*. Досліджуване дієслово має в плані мови одне узагальнене інваріантне значення неозначеного руху, зміни взагалі, а в плані мовлення – практично необмежену кількість різних змінних конкретних смислів, які визначаються, крім дієслова, ще двома факторами: значенням суб'єкта чи об'єкта і значеннями слів, що позначають їх наступне положення або стан. Автор статті розглядає функціонування дієслова *to get* в сучасній англійській мові і робить висновок, що в категорії англійського дієслова встановилась граматична опозиція статички / динаміки.

Гурська А.І. Спроба комбінованого методу семантичного аналізу (на матеріалі англійських дієслів руху) // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 43-49.

У лінгвістиці того часу намітилися дві лінії досліджень у галузі семантики: перша – це аналіз змісту цілих виразів, їхніх пізнавальних типів; другий напрямок характеризується увагою до значення окремих слів, які вживаються у виразі. Автор дотримується другого напрямку, тому що значення кожного окремого слова у виразі визначає смисл синтаксичного сполучення і виразу. Об'єктом дослідження виступають дієслова руху. Автор розглядає семантичну структуру дієслова *to get* та робить висновок, що у парадигматичному плані вона вичленовується шляхом протиставлення дієсловам відносного стану спокою та іншим дієсловам руху.

Гурський С.О. Взаємодія лексико-семантичної структури мови і системи мовлення // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 12-23.

У статті розглядається проблема взаємодії семантичного і синтаксичного рівнів мови. На основі прикладів з творів англійських і американських письменників автор підтверджує тезу про необхідність чіткого розмежування участі мови в пізнавальному процесі, мисленні і безпосередньому словесному вираженні всіх елементів думки в процесі спілкування. У статті також показано, що слова, які повністю і однозначно визначаються контекстом і ситуацією, не можуть мати значимості в контексті і, як правило, опускаються у висловах. Однорідні об'єкти, повністю визначені контекстом, при протиставленні самі не називаються, вказуються лише марковані ознаки їх протиставлення. Зміна в синтагматичній позиції слова чи в його оточенні не обов'язково свідчить про зміну його семантичної парадигми.

Гурський С.О. Значення слова і термін // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 24-30.

У плані виразу автор визначає термін як мовний знак – звуковий комплекс, який входить в одну і лише одну термінологічну систему і співвідноситься у плані змісту з єдиним спеціальним поняттям – компонентом певної системи понять в одній галузі науки. Кожне однозначне слово, яке в плані виразу не входить у жодну термінологічну систему, а співвідноситься з одним поняттям, вважається номенклатурною одиницею, а слово, що входить у дві (і більше) терміносистеми і співвідноситься з двома (і більше) спеціальними поняттями, виявляється загальномовним словом. Для однозначної детермінації поняття необхідно знати: семантичні диференційні ознаки (напр., у слові *foot* – “ступня” чи “12 дюйм”); спільні ознаки протиставлених об'єктів; об'єкт, поняття, якому протиставляється інший об'єкт, поняття на даній основі: людина *man* на основі виробничих відносин на виробництві стає уже “робітником”, на відміну від бригадира *foreman*).

Гурський С.О. Два типи протиставлень у семасіології // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 3-13.

У статті розповідається про два типи протиставлень у семасіології: пізнавальні і функціональні. У пізнавальних протиставлень об'єкти протиставляються один одному за своїми істотними для даної основи протиставлень ознаками. Ототожнення цілих конкретних об'єктів називання з певною суттєвою ознакою призводить до того, що окремі автори іноді розривають одне слово на два омоніми. Наводиться приклад із “Словаря русского языка” С.І.Ожегова. Розглядаються дієслова *to grow* і *to burst* в проекції семасіологічного протиставлення. Показано що обидва дієслова позначають зміну стану суб'єкта, тобто перехід з одного стану в інший. Розглядаються особливості смислорозмежовуючих ознак прикметників на прикладі прикметника *blind* та ін. Значення слова *blind* приписуються йому на основі різної суті об'єктів протиставлення, а не їх ознаки протиставлення. Зазначається, що суттєві відносні ознаки протиставлення об'єктів пізнання на основі їх функції в мовленні об'єктувалися і функціонують як найпростіші смислорозмежовуючі ознаки протиставлення на семасіологічному рівні. В обох типах протиставлень в основі релевантних ознак протиставлення лежать певні значення відношень: у першому типі між складовими частинами об'єктів; у другому – між об'єктами і суб'єктами мовлення.

Гурський С.О. Значення і смисл слова // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С.3-14.

У статті розглядається семантичний зміст полісемантичних слів. Методом семантичних опозицій встановлено наявність мінімального абстрактного інваріативного компонента значення слова в плані мови і конкретного змінного – в плані мовлення.

Данилова З.В. Принципи опису значень дієслів в англійських тлумачних словниках // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.58. – С. 12-16.

Значення дієслів в словниках традиційно описують в залежності від особливостей суб'єкта дії, що спричиняє різну кількість, якість, порядок опису. Використовуючи запропоновану С.О. Гурським методику “значення - смисл”, яка передбачає розмежування стабільних компонентів плану мови (сем) і змінних семантичних компонентів плану

мовлення, встановлено інваріантне значення дієслова break і п'ять його основних смислів, в яких воно використовується у всіх синтаксичних словосполученнях.

Дубовський Ю.О. Вибіркове питання та його семантико-інтонаційна своєрідність (на матеріалі англійської мови) // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 19. – С. 45-53.

Стаття є спробою проаналізувати комунікативну специфіку вибіркового питання в англійській мові. Особлива увага приділяється питанням на зразок: «Що це: школа чи коледж?», які можуть функціонувати і як вибіркові питання (запит про одну з потенційно присутніх інформацій), і як такі, що виражають прагнення дізнатись про цілком нову інформацію. Подібна різниця в мотивах мовних дій того, хто запитує, обумовлює різницю в засобах мовної реалізації даних висловлювань. Одним з основних дистинктивних засобів є інтонація. Вміння правильно розкривати комунікативне значення одержаної інформації дозволяє достатньо адекватно матеріалізувати свої думки англійською мовою.

Дудник Л.М. Семантична класифікація французького елемента в лексико-семантичній системі канадського варіанту англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1980. – Вип. 59. – С. 13-18.

Різноманітні екстра- та інтралінгвістичні фактори зумовили появу особливих відмінних рис канадського варіанта англійської мови. Ця стаття є спробою подати семантичну класифікацію канадизмів французького походження, що ввійшли в лексико-семантичну систему англійської мови у Канаді. Такі семантичні групи виділяються у відповідності з кількісними характеристиками у спадаючому порядку: побутова лексика, лексика сфери промисловості і торгівлі хутром, назви тварин, топографічні та географічні терміни, флорастичні терміни, політична лексика, релігійні терміни.

Єжкова Р.В. Деякі структурно-семантичні характеристики фразових дієслів (Практичний аспект) // *Іноземна філологія.* – 1980. – Вип. 59. – С. 19-24.

У багаточисельних дослідженнях присвячених природі, семантиці і структурі фразових дієслів (дієслівно-прийменникові утворення) відмічено, що вони становлять одну із характерних рис сучасної англійської мови і виявлено тенденцію до все більш широкого їх вживання. Питання їх правильного використання і розуміння в мовній практиці актуальне не лише для тих, хто вивчає англійську мову як іноземну, але й для носіїв мови. Стаття знайомить читача з класифікацією фразових дієслів, базовану на деяких їхніх характеристиках, що є суттєвими при практичному вивченні мови. Ця класифікація була запропонована викладачами Оксфордського університету слухачам літніх курсів із Радянського Союзу, що займалися в Оксфорді в 1977 р.

Смельянова Р.І., Корсаков А.К. Значення артикля і його вживання з іменниками, що вказують на заняття і стан в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 35. – С. 25-32.

Першим питанням, розглянутим у даній статті є проблема класифікації, оскільки ще досі незрозуміло, чи є артикль словом чи морфемою. Ще одна подібна проблема – кількість артиклів. Більшість лінгвістів підтверджують існування двох артиклів – означеного та неозначеного. Але деякі лінгвісти та граматисти, які вважають що артикль – це морфема, стверджують, що існує нульовий артикль. Але автори статті доводять, що в англійській мові існує лише 2 артиклі, а сам артикль – це слово, а не морфема. Також розглядаються питання щодо семантичного значення артикля у мовленні. Ще одне питання – це застосування артикля з іменниками, які позначають заняття, професію, посаду. Автори проаналізували кілька сотень випадків вживання артиклів у таких позиціях та, беручи до уваги роботи М. Ганшиної, Н. Василевської та В. Каушанської, намагаються пояснити всі випадки вживання артикля. В процесі пояснення цих випадків автори також зробили кілька поправок до граматичних правил у згаданих вище роботах.

Жабицька Н.Л. До питання про одну закономірність темпоральних іменників // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 49-53.

У статті наводяться дані, що розкривають одну цікаву закономірність темпоральних іменників, а саме мобільність їх семантичних меж. Автор робить спробу пояснити цю закономірність. Наведено приклади вживання темпоральних іменників в англійській, українській та російській мовах. Зроблено висновок про однакові шляхи розвитку семантики цієї понятійної сфери в різних мовах.

Жабицька Н.Л. Семантичні способи утворення темпоральних найменувань // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 24-28.

Дослідження етимології темпоральних іменників дозволяє встановити зв'язок між полем часу і іншими полями, дослідити 2 протилежні тенденції – конкретизацію і абстрагування часу, а також виділити 9 основних асоціацій, що лежать в основі темпоральних найменувань.

Жабицька Н.Л. Семантичні закономірності, що виявляються в процесі становлення іменників, які передають поняття “час” (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 33-36.

Дана стаття являє собою огляд спеціальних досліджень розвитку в англійській мові іменників, які позначають час. Матеріал, застосований для цього дослідження відображає період від староанглійської мови до наших днів. В ході дослідження автор зауважила певні особливості іменників, які передають поняття часу, зокрема те, що абстрактне, загальне поняття про час як потік було відсутнє у староанглійський період; час сприймався як специфічний і дуже близько пов'язаний з подіями та виконавцем дії; узагальнене поняття про час з'явилося у середньо-англійський період і остаточно утвердилось в ново-англійський період. Всі іменники, що позначали час в той період мали лише 2 значення: період часу та момент; час не сприймався як діюча сила. Будь-який згаданий час сприймався статично. Саме тому досліджені слова були вжиті переважно без дієслів, що позначають рух.

У статті представлено дослідження автора та відповідні висновки. Етимологічні дослідження доводять близький зв'язок категорії часу з категорією простору та рухом.

Комарова К.О. Лексико-семантична асиміляція та інтеграція французьких дієслів із значенням “досягати, одержувати” в англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 5. – С. 43-47.

У даній статті автор обговорює проблеми мовних запозичень та супровідних лінгвістичних явищ. Мається на увазі, що запозичені слова несуть в собі заряд властивостей мови-джерела і деякі з цих властивостей переносяться в мову-рецептор в процесі запозичення.

Автор представляє дослідження явищ асиміляції та інтеграції на матеріалі запозичених французьких дієслів "recevoir", "atteindre", "obtenir", "achever". Структурно-семантичні моделі цих слів були порівняні з структурно-семантичними моделями англійських слів "receive", "attain", "achieve", "obtain" шляхом зіставлення моделей відповідних пар. У результаті дослідження було виявлено велику кількість подібностей у структурах порівнюваних слів, а також відмінності, зумовлені процесами асиміляції та інтеграції.

Копачева М.І. Про інтерпретацію предикативної аплікативної породжуючої моделі в термінах англійської мови // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 21-27.

У статті розповідається про аплікативну породжуючу модель (АПМ) С.К. Шаумяна і П.А. Соболевої, яку можна застосовувати для вивчення морфології, словотвору, синтаксису і семантики. Робиться спроба дати часткову інтерпретацію класів символів і комплексів класів символів АПМ у термінах сучасної англійської мови. Зазначено, що для цієї спроби потрібно: 1) інтерпретувати чотири функціональні класи слів; 2) розробити процедуру інтерпретації класів символів які породжуються генераторами слів (ГС); 3) розробити процедуру

інтерпретації комплексів символів, які породжуються генераторами фраз (ГФ). Розглядаються чотири функціональні класи слів в англійській мові. Зазначено, що маючи в розпорядженні символи чотирьох розглянутих функціональних класів слів, ГС породжує абстрактні аналоги слів і елементарні конструкції шляхом відображення їх формальних парадигматичних і синтагматичних характеристик. Розглянуте конкретне значення можна приписати реляторам і термінам сучасної англійської мови. Показано, що релятор одного з функціональних класів дієслова відображає як словотворчі так і словозмінні можливості дієслова. Виділено, що генератори слів і фраз словосполучень АПМ мають необмежені можливості для породження будь-яких морфологічних об'єктів і синтаксичних структур, а також для виявлення їх граматичної інваріантності.

Куликовська Т.В. Фразове дієслово пасивного значення у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39 – С. 90-95.

Автор розглядає фразові дієслова пасивного значення, що виникають на грані граматичного і лексичного рівнів як синонімічне доповнення системи англійського дієслова. До складу таких сполучень входять дієслова із значенням інактивності суб'єкта. В ролі іменного компонента в досліджуваних дієсловах функціонують в основному абстрактні іменники.

Огоновська О.В. Функціональність англійських дієслів широкої семантики // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 34. – С. 42-46.

У статті автор аналізує функціональні можливості 7 дієслів – be, do, have, get, make, take, give, які частіше, ніж інші дієслова вживаються як оператори морфологічного і синтаксичного рівня. Всі оператори, крім give, є біфункціональними.

Олікова М.О. Експресивність зоосем у функції звертання // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 51. – С. 18-23.

Автор досліджує вживання зоосем у функції звертання, яке зумовлене виділенням загальновідомої комунікативно-релевантної ознаки в існуючій тварини. Ця ознака фіксується в семантичній структурі даної зоосеми і стає семантичною диференціальною ознакою на новій основі понять «людина». При цьому зоосема набуває нових смислів в новій функції і сфері вживання. Зоосеми-звертання мають яскраво-виражений емоційно-експресивний характер, дають позитивну або негативну оцінку адресата.

Омельченко Л.Ф. Експресивно-емоціональна характеристика конвертованих складних дієслів (на матеріалі сучасної англійської мови) // *Іноземна філологія.* – Вип. 34. – 1974. – С. 30-33

У даній статті автор припускає, що конвертовані складні дієслова як вияв тенденції до семантичної конденсації утворюються в сучасній англійській мові, щоб задовільнити соціальну потребу в більш експресивній лексиці.

Автор наводить три варіанти утворення складних дієслів (що переважно виникають в американському варіанті англійської мови).

Омельченко Л.Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика // *Іноземна філологія.* – Вип. 33. – 1974. – С. 3-8.

У статті автор розглядає явище телескопії як один з поширених засобів сучасної англійської мови, особливо її американського варіанта. Телескопійні дієслова представлені 20 лексемами. Компактність та лаконічність телескопійних слів прискорюють темп мови без шкоди для її логіко- та афективно-комунікативної функції.

Покровська Г.О. Дієслово *to get* в контексті // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 6. – С. 19-28.

У статті роблять спробу охарактеризувати всі синтаксичні засоби реалізації значень дієслова *to get*. Дослідження проводилося на матеріалі англійської та американської

літератур. Автор виділяє на синтаксичному рівні сім моделей, що діагностують різні значення дієслова to get: 1) дієслово + прийменниковий додаток; 2) дієслово + додаток (безприйменниковий) ; 3) дієслово + два додатки: а) непрямий і прямий; б) прямий і непрямий прийменниковий; 4) дієслово + додаток + обставина місця; 5) дієслово + складний додаток; 6) дієслово, як частина складного присудка; 7) дієслово + обставина місця.

Поліщук Г.Д. Про члени речення в англійській мові. // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 34-39.

У статті розглядається структура речення з функціонального і семантичного поглядів. Функцією члена речення вважається його роль в організації речення, тобто його відношення до інших слів речення. Цей підхід дає змогу випустити наявні суперечності у трактуванні структури речення і уточнити поняття члена речення.

Полюжин М.М. Про термінотворчу потенцію префіксів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 40-45.

У статті аналізуються фактори, що зумовлюють термінотворчу потенцію префіксів у сучасній англійській мові. Порівняльний аналіз квантитативних характеристик системи префіксації (продуктивність та частота вживання) в терміно- і нетермінотворчому вживанні показує, що широке вживання префіксів у конкретному тематичному контексті науково-технічної літератури не є показником їх високої термінотворчої потенції.

Радченко Д.Г. Багатозначність і проблема інваріантного значення артикля the в англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 8-11.

Автор даної статті аналізує роботи лінгвістів, присвячені поясненню всіх можливих значень означеного артикля, не беручи до уваги граматичні правила. Міркування автора базуються на роботах А.Ф. Родіонова, М.В. Нікітіна, П. Кристоферсена та Г.М. Воронцової. Дуже важливим є те, що більшість граматистів цілком заперечують будь-яку можливість існування єдиної теорії, яка могла би пояснити всі значення та випадки вживання артиклів. На основі міркувань цих авторів Г.М. Воронцова робить висновки щодо узагальнюючого значення означеного артикля та ідентифікації артиклем іменника із значенням загального поняття, яке містить тип як узагальнений образ класу.

Сви́стун Л.В. Про семантичну структуру та функціональну спрямованість репліки-стимулу в ситуації "подяки" в сучасній англійській мові. // Іноземна філологія.-1980.-Вип.58-С .33-38.

Стаття посвячена дослідженню семантичної структури реплік - подяк в сучасній англійській мові. Отримані дані свідчать про те, що семантична структура реплік - подяк може бути представлена різним набором сем: сполученням кількох сем соціального статусу, або сполученням семи соціального статусу із однією із моделюючих сем: емотивної семи, семи оцінок або апелятивно-імпресивної семи. Аналіз семантичної структури реплік - подяк дозволяє виділити в ситуації "подяки" в сучасній англійській мові два підтипи - етикетного та омоціогенного.

Семенець М.Л. До питання про відтворення та сталість словосполучень (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.11. – С. 43- 46.

Відтворення та сталість словосполучень – різні мовні явища. Словосполучення може бути відтвореним, але не сталим, сталі ж словосполучення завжди є відтвореними. Сталість словосполучень залежить від таких факторів: а) ступінь семантичної єдності компонентів; б) сталість структури; в) наявність переосмислення в усьому словосполученні. Відсутність даних характеристик у перемінних словосполученнях свідчить про те, що сталістю вони не володіють.

Синельников В.С. Слово-заместитель one в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 36-44.

У статті розглянуто слово-замісник “one”, характер та обсяг його антецедента (іменника чи іменного сполучення, що його заміщує “one”). Автор досліджує такі питання: 1) семантичні класи антецедента; 2) які слова не можна замінити словом-замісником “one”; 3) обсяг антецедента; 4) чи змінюється іменник, що безпосередньо передує слову – заміснику “one”, чи антецедент можна від нього віддалити іншими іменниками.

Трачук М.О. До питання про внутрішню форму найменування // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 54-60.

Питання про внутрішню форму найменування розглядають лінгвісти з погляду їх філософських і загальнометодичних поглядів на суть мови та природу її функцій залежно від того, до яких наукових напрямків вони відносяться. Метою статті є уточнити поняття внутрішньої форми слова, характеризуючи її своєрідність та функціонування в системі мови. В результаті дослідження мовного матеріалу, можна визначити суть розглянутого питання. Внутрішня форма найменування – це конститутивне відношення між звуковим комплексом певної мовної системи та смисловим змістом явищ реальної дійсності, що доцільно підібране в результаті розумового процесу і є основою найменування. Зміст, виражений внутрішньою формою, є первісним відношенням між відображенням у нашій свідомості об'єктивної реальності та найменуванням, яке позначає це відображення.

Трачук М.О. Про деякі питання збереження або відновлення внутрішньої форми найменування в англійській мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 3-9.

У статті порівнюються епічні вирази О.О. Потебні, пов'язані із збереженням або відновленням внутрішньої форми російською та українською мовами з відповідними виразами англійської мови. Уважне порівняння епічних виразів “чорна хмара”, sledge - hammer говорить не тільки про їхню ідентичність, що полягає у розкладанні ознаки означуваного слова, у деякому вираженні понятійного диференціалу означенням, але й у наявності істотної різниці між ними. Вирази О.О.Потебні - це аналітичне судження: розкладання підмета найменуванням виділених з нього ознак, тобто аналітичне розкладання предмета на складові його ознаки. Збереження або відновлення внутрішньої форми слова може здійснюватись за допомогою словоскладання з метою збереження ясності внутрішньої форми одного із значень слова. Це полягає не тільки у реставрації старого, але і в акті творчості. З цієї точки зору, процес відновлення внутрішньої форми слова близький до словотворчості, хоча не цілком тотожний.

Уздинська Е.Н. До питання про статус зв'язкових дієслів // Іноземна філологія. – 1978. – Вип.51. – С. 28-34.

У статті розглядаються дієслова, що традиційно називаються зв'язковими (копулятивними). Автор статті звертає увагу на різне трактування цих дієслів різними мовознавцями. Теоретичною базою для дослідження є основне положення семантичного синтаксису про взаємозв'язок семантики слова і його валентності. Застосування методу валентного аналізу дозволяє по-новому дивитися на дієслова-зв'язки і віднести їх в плані синтаксичних характеристик до повнозначних дієслів.

Цвіркунова Л.П. Зауваження до методу дистрибутивного аналізу в семантичних дослідженнях // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 37-42.

Метод дистрибутивного аналізу, що застосовується в семантології, в основному пов'язаний з інтерпретуванням частин висловлювання, а не з семантичним аспектом даного слова. Метод дистрибуції може позбавитися механічності набуття нею дійового, наукового характеру лише тоді, коли семантична структура досліджуваного слова буде вирішуватись методом семантичних протиставлень. Основна сполучуваність полісемантичного слова, тобто сполучуваність інваріантного значення, визначається основою протиставлення; сполучуваність лексико-семантична – протиставленням диференціюючих ознак.

Транзитивність/ інтранзитивність дієслова визначається у зіставленні мови й мовлення: обов'язковість дистрибуції диктується мовою й порушується мовленням без сигналу про будь-які семантичні зрушення у слові.

Цвіркунова Л. П. Проблема значення слова (До критики неопозитивізму) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 33-42.

Автор робить спробу інтерпретувати значення як: предмет, назвою якого є знак; властивість предмета; ідеальний предмет; відношення (відношення між знаками, між знаком і предметом, між знаком і думкою про предмет, між знаком і діяльністю людей, між людьми, тобто реакція суб'єкта на мовний стимул). Основним недоліком неопозитивізму, стверджує автор статті, є надмірна абсолютизація якогось дійсно існуючого, але партитивного виду значення.

Цьовх О.Г. Проблема значення прикметника // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 46-53.

У статті аналізується сучасне трактування значення прикметника, відмічається основна тенденція його опису за допомогою різних признаков іменників, з якими прикметник вживається. Це фактично виключає можливість опису власних значень прикметників. Виділені і описані інваріативні значення прикметників *tight* і *loose* у межах мови, і розкривається механізм породження різних смислів у процесі їх функціонування в мовленні.

Юшина Л.Б. До питання про структурно-семантичні особливості перемінних безприйменникових сполучень іменників в англійській мові // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.11. – С. 38-43.

Стаття висвітлює актуальну проблему сучасної англістики: опис і систематизація структурно-семантичних особливостей субстантивних безприйменникових словосполучень, дослідження взаємообумовленості застосування компонентів у залежності від структури та семантики словосполучень, виявлення частотності їх застосування. Описано безприйменникові словосполучення конкретних іменників із загальною лексико-семантичною характеристикою – означають живі предмети. Проаналізована група сполучень іменників дає можливість сказати, що ці перемінні словосполучення не мають абсолютної “свободи” сполучності, що їх зв'язки обумовлені й обмежені лексико-семантичною специфікою слів, традицією їх застосування.

Ятель Г.К. Про характерні особливості вживання прийменників у сучасній англійській мові. // Іноземна філологія. – 1966. – Вип.10. – С. 35-41.

Автор статті зосереджує увагу на закономірностях вживання прийменників у сучасній англійській мові. Прийменникова система англійської мови є стабільною і обумовлена історичним розвитком, які ще можна спостерігати на сучасному етапі існування мови, мають цілком закономірний характер. Дослідження системи сучасної англійської мови дозволили встановити характерну закономірність: нові мовні одиниці або okazійні утворення вживаються з тими самими прийменниками, що й існуючі в мові одиниці близької або спорідненої семантики.

НІМЕЦЬКА МОВА

Барик С. Прийменник *zwischen* у сучасній німецькій мові (монографічний нарис) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип.11. – С. 77-85

У нарисі подаються загальні відомості про походження прийменника *zwischen* і про його аналоги в інших мовах; з'ясовується значення прийменника *zwischen* із знахідним та давальним відмінками іменника, зокрема, його значення при вказуванні на рух будь-якого об'єкта з області між двома і більше предметами; розглядається загальна характеристика значень прийменника як прислівника і як словотворчого елемента, а також визначники прийменника *zwischen*.

Безбородько Н.І. Питання семантики та словотвору в працях академіка М.М. Покровського // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 87-92.

Стаття висвітлює багатогранну наукову діяльність академіка М.М.Покровського. До праць М.М.Покровського з питань семасіології належать дві його дисертації— "Семасиологические исследования в области древних языков" і "Материалы по исторической грамматике латинского языка". М.М.Покровський розглядає питання про взаємну асоціацію слів, подібних або протилежних за значенням. Він досліджував історію значень слів у зв'язку з синонімічними словами, причому розподілив слова на групи з подібними значеннями. Великою заслугою є те, що він встановив такі семантичні закони, як: 1) закон асоціації слів, подібних або прямо протилежних за значенням; 2) закон переходу від значення "повний чого" до значення "подібний чому"; 3) закон властивості прикметникам з основним значенням "належний чому" як значення "який приносить, що", так і значення "який почуває, що".

Береза С.А. Семантичні групи німецьких термінів кримінального права і процесу // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 55-61.

У дослідженні автор робить спробу встановити основні семантично пов'язані групи слів та словосполук у межах кримінального права і кримінального процесу НДР. Термінологічна лексика представлена в основному двома семантичними типами, які виявляються у вираженні номінальних і атрибутивних відношень. Увесь зібраний матеріал дозволяє виділити два основних поля: 1) поле з абстрактним значенням; 2) поле з конкретним значенням. Дослідження підтвердило перевагу іменникових та прикметникових форм вираження з перевагою абстрактного значення. Значна кількість термінів кримінального права і процесу має бінарний характер, що виявляється в їх можливості мати як опредмечене, так і процесуальне значення. В основі кожної семантичної групи діють родо-видові співвідношення між окремими компонентами терміна, які сприяють кращій семантичній диференціації правознавчих понять. Серед термінів з конкретним значенням значне місце належить номенклатурним термінам, які ближче, ніж наукові терміни, стикаються із загальноживаною лексикою.

Белашова Н.С. До питання про семантичну взаємодію субстантивованих прикметників та іменників прикметникового походження у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 46-52.

Мета даної статті — визначити особливості смислової структури субстантивованих прикметників і однокорених іменників сучасної німецької мови та простежити семантичні взаємовідношення. Аналіз досліджуваного матеріалу дозволяє зробити висновки, що наявність у сучасній німецькій мові паралельних однокорених лексичних одиниць — субстантивованих прикметників та іменників — обумовлена комунікативною та експресивно-стилістичною функціями мови, потребою в чіткій диференціації понять і вираженні найбільш тонких нюансів людської думки та почуттів. Досліджувані одиниці відрізняються одна від одної своїм смисловим обсягом, характером означуваних ними понять або сферою вживання, формою реалізації своїх лексичних значень та фразеологічною валентністю.

Бондаренко Л.Ф. Фразеологічна синонімія німецького прислів'я // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С.27-32

Основним джерелом синонімічних прислів'їв є метафоричне використання вільних словосполучень, зокрема – речень. Прислів'я цього типу можуть розглядатися за двома аспектами: семантико-стилістичними та семантико-структурними. У багатьох випадках спостерігається варіація компонентів, що знаходяться у відношенні тематичної чи семантичної спорідненості.

Бортник Н. М. Співвідношення структури і семантики в дієсловах з складною основою (з першим компонентом, співвідносним іменником) // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 23. – С. 35-39.

Метою статті є встановити співвідношення структурних і семантичних характеристик у складних дієсловах з першим компонентом, співвідносним іменником в німецькій мові. Автор класифікує дієслова такої моделі на 3 типи: нероз'ємні, роз'ємні, нестійкі. Проблема співвідношення структури і семантики для кожного з цих типів дієслів розглядається з таких сторін: лексичне значення, яке об'єднує дієслова в групи; емоційно-стилістичне навантаження; співвідношення значень компонентів усередині з'єднання; властивий кожній групі добір компонентів (іменники з позитивною або негативною оцінкою, емоційно-нейтральні).

Возниця В.М. Адномінальні генетивні словосполучення в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 5. – С. 78-83.

Родовий відмінок вважався найбільш поліфункціональним у німецькій мові. І хоча зараз кількість його функцій скоротилась, все ж він відіграє дуже важливу роль у системі сучасної німецької мови. Його вживають майже виключно при іменнику, виконуючи граматичну функцію неузгодженого означення, наближаючись до додатка. Його основна семантична функція – виражати відношення незалежності.

Воробйова Н.Я. Про зняття полісемії багатозначних дієслів синтаксичним способом // *Іноземна філологія*. – 1970. – Вип. 21. – С. 91-98.

У статті простежуються синтаксичні можливості диференціації лексичних значень багатозначних дієслів у німецькій мові. Матеріалом дослідження слугує 635 корінних та суфіксальних дієслів із німецького словника Е.Агриколи. При дослідженні розглядалися лише ті синтаксичні засоби усунення полісемії багатозначних дієслів, які властиві сполученню цих дієслів із залежними словами.

Дослідження показало, що синтаксичними розрізнявальними ознаками для німецьких дієслів можуть виступати: відмінок (знахідний чи давальний) з прийменником або без прийменника; сполучення кількісного числівника і нульової субстантивної форми; підрядне речення; пряма мова; інфінітив I з часткою *zu* або ін-фінітив II без частки *zu*. Отже, синтаксичним способом усувають полісемію 220 дієслів (35%), 392 дієслова (61%) – лексичним, і лише 4% – морфологічним.

Воробйова Н.Я. Пряма мова як засіб зняття полісемії у багатозначних безпрефіксних дієслів (на матеріалі сучасної німецької мови) // *Іноземна філологія*. – 1973. – Вип. 31. – С. 62-70.

Мета статті – довести спроможність прямої мови виступати формальним показником певного значення дієслова. Основні способи усунення полісемії – лексичний та синтаксичний. В основі усунення полісемії лежить явище структурної обов'язковості та факультативності компонентів у синтагматичному ланцюзі.

Гандзюк С.П. Дієслівна валентність і вербоцентричний характер структури речення в сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 41. – С. 58-65.

На основі теорії валентності дієслова як синтаксичного фактора, що організовує речення, досліджується структура простих дієслівних речень, в яких помітна актуалізація валентності по відношенню до дієслова-присудка. Згідно з прийнятою концепцією Г.Гельбіга – Г.Ю.Грімма проблему членів речення слід вивчати на чотирьох рівнях (поверхневому синтаксичному, морфологічному, глибинному синтаксичному й семантичному) з використанням єдиних і точних прийомів і однозначних критеріїв, що часто призводить до тих самих результатів, що й традиційний аналіз речення, але разом з тим змушує виділити нові члени речення (суб'єктний і об'єктний предикативи) і чітко визначити

відмінність обставин від предикативного означення. Новий метод аналізу структури речення має незаперечні переваги над традиційним.

Гандзюк С.П. Про логічну основу теорії дієслівної валентності (На матеріалі сучасної німецької мови) // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 50. – С. 21-27.

Стаття є спробою логічного обґрунтування теорії дієслівної валентності. Автор, виходячи з діалектичної єдності мови і мислення, робить висновок, що логічною основою цієї теорії є логіка відношень. Поняття валентності як властивості дієслів приймати на себе певну кількість актантів виявляється своєрідним аналогом відношень у судженні логіки відношень.

Грицина Н.І. Дистрибуція афікса і специфіка семантичної структури похідного // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 30. – С. 45-49.

У статті автор розглядає категорію похідних іменників, десигнатор яких характеризується елементами -e, -heit, -keit, -igkeit. Для цих утворень характерна поліденотативність, проте в даному дослідженні до уваги береться їх співвіднесеність тільки з одним типом денотатів. Автор користується методами дистрибуційного та компонентного аналізу. Дослідження фактичного матеріалу показало, що найбільшу кількість дистрибуційно обумовлених варіантів семантичних структур, які дають можливість забезпечити вираження різних відтінків, що не детермінуються інваріантною семантичною структурою, мають утворення на -heit. Для них характерна багата дистрибуція суфіксального елемента. Відповідно до вузької дистрибуції суфіксів меншу кількість варіантів семантичної структури мають утворення на -keit та -igkeit. Для утворень на -e властива лише інваріантна семантична структура.

Грицина Н.І. Система зв'язків полісемічних суфіксів (на основі дослідження суфіксальних елементів -schaft; i -tum) // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 44-51.

На фактичному матеріалі, взятому з різноманітних словників сучасної німецької мови, проводиться дослідження дистрибуції, денотативної співвідносності і семантичної комунікативності суфіксів -schaft i -tum, а також система їх зв'язків у різноманітних словотворчих блоках. На основі результатів аналізу робиться висновок про ступінь їх синонімічності на різних рівнях дослідження.

Грицина Н.І. Семантична структура утворень на -ung і ei // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 25. – С. 78-84.

У статті розглянуто девербальні утворення на -er. На їхній основі прослідковано властивості функціонування даного суфіксального елемента в системі сучасної німецької мови. Аналіз конкретного матеріалу засвідчив, що цей суфікс співвідноситься з денотатами чотирьох типів: особи чоловічої статі; тварини чоловічої статі; конкретні предмети; абстрактні поняття дії, результату дії чи стану. Першому, найпоширенішому типу, притаманна комунікативна насиченість, що характеризується трьома смисловими ознаками: постійність чи непостійність атрибуції (заняття особи); індикуваність суб'єкта дії (свідчить про активне відношення особи до дії); нейтральність чи експресивність. Семантика основ другої групи обмежується специфікою фізичної діяльності живої особи (рух, акт приймання їжі) і в порівнянні з попередньою характеризується відсутністю семи непостійної атрибуції.

Двухжилов О.В. Деякі особливості вживання готських слабких і сильних прикметників. // *Іноземна філологія.* – 1979. – Вип.56. – С. 105-110.

Мета даної статті – дослідити семантичні особливості сильних і слабких прикметників, а також знайти у готських текстах матеріал для виявлення синтаксичної мотивованості вживання відповідної їх форми. Аналіз готських пам'яток показує, що в системі приватної опозиції “безчленна слабка форма : сильна форма” в ролі маркованого члена виступає слабка форма.

Двухжилов О.В. Нейтралізація форм готського прикметника // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 54-57.

Стаття аналізує позиційні умови, при яких виконується нейтралізація опозиції “сильна і слабка форма готських прикметників”. Автор доходить висновку, що вживання сильної форми прикметника в позиції протиставлення призвело до значно більшого його поширення у порівнянні з слабкою формою.

Дейко Р.І. Семний аналіз і полісемія відіменникових дієслів, утворених способом нульової вербалізації // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 86-90.

Семний аналіз відіменникових дієслів переконливо доводить, що реалізуючи одне із своїх значень, дієслово поводить себе як самостійне слово, утворюючи своє семантичне, а звідси і синтаксичне поле. Конкретне значення дієслова є самостійною лексемою. Семний аналіз відіменникових дієслів дає ефективні результати при виявленні та дослідженні співвідношень між окремими лексемами одного дієслова синонімічного, антонімічного й омонімічного роду, для яких відповідно характерна тотожність суттєвих лексичних сем, вираження різних, але не полярних понять.

Заяць Б.Ю. Синонімія німецького вказівного займенника *derselbe* та прикметника *gleich* і їх англійські відповідники // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 66-72.

Завдяки зіставному дослідженню двох мов можна чіткіше виявити семантичні відтінки окремих елементів, наявній у кожній з них. Так, при аналізі паралельних англійських та німецьких текстів виразно виступає синонімія німецького вказівного займенника *derselbe* і прикметника *gleich*. З проведеного аналізу випливає і більш загальний висновок: в окремій мові два різних елементи, що їх звичайно зараховують до різних класів частин мови, можуть виконувати ту саму функцію. Даний елемент може виступати у функціях, властивих різним частинам мови, і можуть бути проміжні випадки, коли важко вирішити, у функції якої частини мови виступає даний елемент.

Зернова В.К. Дослідження структурно-семантичних особливостей іменників з префіксами *über-*, *ober-*, *unter-* методом субституції // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38. – С. 76-82.

У статті проводиться аналіз іменників з префіксами *über-*, *ober-*, *unter-*, з використанням класифікації опозицій, запропонованої Н.Трубецьким. Субституція компонентів *über-*, *ober-*, *unter-* розкриває відношення субординації між ними і твірними основами, тому що ці компоненти завжди знаходяться у препозиції, виконують функцію сателіта по відношенню до твірної основи.

Зернова В.К. Семантична структура іменників з префіксами *über-*, *ober-*, *unter-* // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С.65 – 73.

Дана розвідка присвячена аналізу семантичних особливостей іменників із даними префіксами. Шляхом трансформаційного методу та методу безпосередніх складників автор досліджує морфологічний та синтаксичний шляхи утворення даних іменників, приєднаних та означальні відношення між префіксами та твірними основами та багатозначність семантики даних префіксів.

Коваль М.М. Структурно-семантичні особливості вставлених та ввідних конструкцій у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 53-57.

Таким чином, у сучасній німецькій мові ВК можна розглядати як самостійну, синтаксично-асоціативну, інтонаційно і графічно виділену категорію мови, яка, будучи зв'язаною в смисловому відношенні з реченням в цілому або з його частинами, служить для вираження різноманітних побіжних, додаткових зауважень, які пояснюють, уточнюють і розвивають зміст основного висловлювання.

Курко П.Ф. Смысловая структура слова и семантическая классификация диминутивов // Иноземная филология. – 1975. – Вып. 38. – С. 64-69.

Автор рассматривает систему компонентов смысловой структуры слова, проследковует, как проявляется эмоциональный компонент на словотворческом уровне, особенно в сфере образования диминутивов: за счет ингерентной экспрессивности твердой основы, переносного її употребления или благодаря дисигнату суффиксальных элементов *-chen* и *-lein*. Также в статье проводится семантическая классификация диминутивов: 1) логические диминутивы; 2) субъективные диминутивы; 3) логико-субъективные диминутивы; 4) псевдодиминутивы.

Левицкий В.В. Фонетические связи слов-синонимов и слов-антонимов в немецком языке // Иноземная филология. – 1979. – Вып. 54. – С. 67-70.

Слова-синонимы в современном немецком языке характеризуются большей фонетической подобностью, чем слова-антонимы. Величина связи между словами может зависеть от отношения к определенной части языка и количества слов, входящих в синонимический ряд. Слова, входящие в более узкие синонимические ряды, имеют большую фонетическую подобность, чем слова широких рядов.

Максимчук Б.В. Лингвальная специфика синтагматической значимости квалификаторов типа *gut* в современном немецком языке // Иноземная филология. – 1979. – Вып. 54. – С. 96-104.

Процессы перетворения короткоформированных адъективно-прислывниковых слов в элементарные знаки привели к слиянию грамматических категорий с лексическими значениями в пределах абсолютной формы лексеми, смены типа її соотношения с конструкцией предложения, в конечном счете, к перераспределению синтагматических пропорций основных частей языка современного немецкого языка. Логико-коммуникативный характер синтагматической значимости элементарных знаков имеет определенное подкрепление в структуре современного немецкого языка.

Манзюкова Р.Н. Некоторые структурно-семантические особенности географических терминов // Иноземная филология. – 1975. – Вып. 38. – С. 70-75.

Автор пытается объяснить структурные особенности и некоторые наиболее продуктивные способы образования географических терминов в современном немецком языке и определить место географических терминов в словарном составе немецкого языка. Источником исследования была современная немецкая специальная географическая литература. Было отобрано при анализе 1000 специальных терминов. Большинство географических терминов создается на основе общеупотребительной лексики, преимущественно способом словосложения.

Матвеев О.Я. К вопросу о заимствованных значениях // Иноземная филология. – 1967. – Вып. 12. – С. 87-94.

Статья освещает вопросы о заимствовании значений: условия для заимствования, способы заимствования. Анализ заимствования значений сложный тем, что их переход происходит не в пределах одного языка, а охватывает и другой язык, то есть происходит актуализация значения слова в другом языке. Анализ показывает, что с иностранных языков берутся те значения, которых раньше не было в родном языке, отсюда увеличивается количество полисемичных слов.

Муниця С.М. Адъективные компаративные фразеологические единицы в немецком и украинском языках (опыт сопоставительного анализа) // Иноземная филология. – 1974. – Вып. 35. – С. 70-76.

Главной идеей этой статьи является сравнение адъективных компаративных фразеологических единиц в украинском и немецком художественной литературе. Данное исследование базируется на украинском и немецком фразеологических словарях и примерах художественной литературы 19-20 ст. обоими языками.

Статья разделена на 2 части: в первой исследуются и описываются семантические особенности адъективных компаративных фразеологических единиц, а во второй – структурные

особливості. У статті також подано класифікацію відповідних властивостей та особливостей фразеологічних одиниць.

Огоновська О.В. Семантичні особливості деяких німецьких запозичень воєнного періоду в англійській мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 13-17.

Характерною рисою англійської мови є велика кількість запозичень з інших мов. Запозичення з німецької мови за своєю чисельністю займають одне з останніх місць. У даній статті розглядаються деякі запозичення воєнного періоду. Вони зареєстровані далеко не всіма словниками англійської мови. Під час II-ї Світової війни німецька мова була тим об'єктом, з яким постійно стикались британські та американські війська, тому природньо, що іншомовні запозичення цього періоду переважно німецького походження. Це або військові терміни, або політичні та адміністративні терміни. Аналізуючи німецькі запозичення після воєнного періоду, автор прийшов до висновку, що після війни в англійську мову ввійшли тільки три слова — *Bundeswer*, *Bundestag* і *Landsmannschaft*, які означають реалії, що виникли через суспільно-політичний устрій ФРН. Усі інші німецькі запозичення походять з воєнного і довоєнного часу, але набули специфічного звуженого значення в англійській мові.

Оксень В.І. Деякі міркування про семантичну деривацію та деривативні значення // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 91-96.

У статті з'ясовується природа семантичної деривації і характеристика т. зв. деривативних значень. Йдеться про семантичне розгалуження одного із значень полісемантичної лінгвістичної одиниці, яке здійснюється виходом лексико-семантичного варіанта за межі «свого» значення і перетворенням його в самостійне значення у межах аналізованого слова. У даному дослідженні увага зверталась не на процес становлення деривативних значень, а на вияв їх у синхронному стані мови. Виділені ознаки зближують деривативне значення з іншими типами лексичних значень, що дозволяє включити їх до класифікації типів значень кореневих дієслів сучасної німецької мови.

Простакова Е.І. Контекстно неподільні обставинні словосполучення // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 59-66.

У статті розглядаються контекстно неподільні обставинні словосполучення типу *mit schnellen Schritten* в німецькій літературній мові XVIII – XX ст. Неподільність цих словосполучень зумовлена тісним смисловим зв'язком іменникового компонента з присудком (неподільність першого типу), або з підметом (неподільність другого типу). Лексичне наповнення словосполучень визначається їхнім семантичним узгодженням з елементами контексту. У реченні обставинні словосполучення виконують функцію обставини способу дії.

Резнікова М.Ф. До етимології латинського дієслова *fiō, fieri* // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 76-80.

Автор статті досліджує особливості походження латинського дієслова *fiō, fieri*. Це дієслово займає окреме місце в системі латинської дієвідміни. Насамперед для дієслова *fiō* властиве те, що воно має пасивне значення при активній формі. Друга особливість полягає в тому, що його основа неясна і питання про належність *fiō* до якоїсь певної дієвідміни нормативної граматики не з'ясоване. Третя особливість цього дієслова — це часокількість його -і. Усі ці особливості *fiō* пов'язані між собою. У даній статті мова йдеться про найбільш таємничу властивість дієслова *fiō*. А саме- про часокількість -і в ньому.

Савцова М.П. Речення як семантико-стимулятивна ієрархічна структура // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 68-75.

У статті зазначається, що речення для опису його структури можна членувати з погляду парадигматики та синтагматики. Вказується, що аналізуючи речення і з позиції того хто говорить, і з позиції того хто слухає можна говорити про існування певної залежності між планом змісту даного речення і характером, тобто особливостями індивідуальної мови,

які взяті в ситуативному плані. Зазначено, що зв'язок між планом змісту і рівнем індивідуальної мови двобічний, взаємозумовлений. Розглядається характер взаємозв'язку між окремими синтагмами в середині речення. Зазначено, що за допомогою синтагмування уся семантика висловлювання розчленовується на синтагми, що належать до одного лінгвістичного ярусу. Згадується думка про шаруватий характер семантики речення, що була розвинута Ісаченком. Розглядаються варіанти суплементно-семантичного зв'язку між елементами речення. Виділено, що користуючись способом аналізу одиниць семантичного членування структури речення з погляду їх семантичної суплементності можна уявити речення як певну ієрархічну систему, дещо шарувату, більш того навіть каскадну структуру, де на лексико-семантичний шар накладаються семантичні шари інформації різного ступеня напруги і акценту.

Силин В.Л. О свободных и несвободных значениях слова // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 88-96.

Статтю присвячено питанню про синонімічну співвіднесеність древньонімецьких дієслів *faran* та *giskehan*. Ці дієслова використовувались в ідентичних лексико-синтаксичних конструкціях, отже їх семантичний об'єм однаковий. А тому нема підстав розглядати їх як ідеографічні синоніми, але разом з тим їх не можна віднести до різних стилів. Крім того, твердить автор, відсутність помітної різниці в значеннях "відбуватись" цих слів є однією з причин того, що *faran* пізніше втрачає це значення. Але воно не щезає безслідно, а стає підґрунтям для утворення нових слів і ряду стійких словосполучень, не мотивованих з точки зору новонімецької мови.

Силин В.Л. Семантика дієслів з компонентами *wider-*, *wieder-* та *zurück-* // Иноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 84-90.

Автор досліджує просте дієслово і прислівникову частину в їхньому історичному розвитку для того, щоб визначити, як зміни в орфографії та вживанні вплинули на створення лексичного значення складного дієслова. В ході спостереження виявилось, що значення складних дієслів можна визначити безпосередньо із семантики окремих компонентів, або ж (напр. *widerruten*, *wiederkolen*, *widerlegen*, *widerfahren*) воно не залежить від значень окремих слів, його можна прослідкувати лише в процесі історичного розвитку мови. Отже, *wider* і *wieder* як фонетико-орфографічні варіанти у складі похідних дієслів реалізують або просторове значення „назад“, або часове – „знову“, або ж як часове, так і просторове одночасно. Однак у сучасній мові префікс *zurück* витісняє *wieder* – у значенні „назад“.

Скоробогатов Є.І. Елементи грецької лексики в комедіях Плавта // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 41-45.

Завдання цієї статті є аналіз деяких слів грецького походження у двох комедіях Плавта "Амфітріон" і "Осли". Ряд грецизмів повторюється в названих комедіях, а деякі є специфічними для кожної з них. В обох комедіях є слова грецького походження, що потрапили в лексику латинської мови у ранні часи. Автор статті звертає велику увагу на усні запозичення. В комедіях "Амфітріон" та "Осли" є також багато власних імен і назв грецького походження. Це імена персонажів, назви народів, країн і міст. Всі вони златинізовані і змінюються переважно за латинськими зразками. Отже в мові Плавта, як показує аналіз двох комедій є різноманітні щодо шляхів і часу проникнення грецизми. Поряд з усними запозиченнями є й літературні; джерелом запозичень для Плавта була в основному грецька мова елліністичної епохи.

Тимошук Л.М. Структура та семантика внутрішнього монологу в оповіданнях Вольфганга Борхерта // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 118-125.

В оповіданнях В.Борхерта є дві форми внутрішнього монологу: 1) ВМ в Ich-Form або прямий ВМ; 2) ВМ в Eg-Form або невласне-прямий. Обидва види відрізняються не лише

особою, а й часовими формами. В оповіданнях В.Борхерта спостерігається чергування обох видів ВМ, в деяких місцях вони переплітаються.

Троцик К.Д. Семантична характеристика прийменникових означень // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 73-78.

У статті на матеріалі сучасної німецької мови з'ясовується семантика прийменникових означень, що залежать від семантики імен, які є означувальними словами, від значень прийменників та від значень узгодженого й неузгодженого означення, які виступають як складові компоненти прийменникового означення. З погляду семантичного характеру, виділено три основні групи прийменникових означень: з добре вираженим атрибутивним означенням; з обставинним відтінком; з об'єктним відтінком значення.

Турчин В.М. Дистинктивно-семантичні синоніми в терміносистемах біології і медицини // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 70-78.

Стаття присвячена вивченню дистинктивно-семантичної синонімії в біологічній і медичній терміносистемах за допомогою компонентно-інтрасемного аналізу шляхом послідовного бінарного протиставлення в парадигмі. Аналіз фактичного матеріалу показав, що існують три види опозиції: *привативні* (характеризуються ізольованістю одиничністю диференціальних признаков) *еквіполентні* (утворюють багатомірні кореляції і кожний синонім в парадигмі має крім спільного властиве тільки йому маркування) *градуальні* опозиції (протиставлення диференційних ознак, які характеризуються пропорційною ступінчатістю).

Шаровська Л.І. Семантичні класи дієслів у субмові фармації // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 66-71.

У статті подаються результати структурно-імовірнісного аналізу десяти семантичних класів дієслів у сучасній німецькій субмові фармації. Статистичний розподіл і синтаксичне функціонування семантичних класів в заданих умовах характеризуються значною частотною диференціацією. Індивідуальні категоріальні міри входження до субмови та імовірнісні диференційні ознаки значно зумовлені прагматикою і тематикою субмови. Автор приходить до висновку, що семантика кожної лексичної групи дієслів задає деяку імовірність граматичної поведінки, яка притаманна даній групі як цілому.

Щербань Н. П. Структурно-семантичні модифікації фразеологічних одиниць у творах В. Бределя // Іноземна філологія. – 1976. – Вип.41. – С.66 – 71.

У статті досліджуються структурно-семантичні зміни фразеологізмів, їх особливості у творах В.Бределя, аналізуються різноманітні способи використання фразеологічних одиниць, виділяються принципи їх оновлення. Усі способи індивідуально-авторського перетворення фразеологізмів можна об'єднати у дві групи: а) ФО зазнає будь-яких внутрішніх змін; б) лексико-граматична структура ФО залишається без змін, а переосмислення ми знаходимо в контексті. Фразеологія творів В.Бределя стверджує життєвість фразеологізмів і постійне оновлення їх семантико-стилістичного характеру.

Ярв Л.Н. Виявлення відносних значень багатозначних іменників за допомогою присубстантивних означень (На матеріалі німецької мови) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 72-79.

У статті досліджуються основні способи усунення полісемії німецьких багатозначних іменників засобами контексту. Загалом існує два способи змісторозрізнення: лексичний і синтаксичний. У німецькій мові для усунення полісемії служать співвідносні означення. Означення мають такі форми: означення у родовому відмінку, нульова субстантивна форма, атрибутивний інфінітив і атрибутивні підрядні речення, прийменникові означення. Велику роль у знятті полісемії відіграє широкий контекст. Згідно з дослідженнями автора у

німецьких текстах близько 41% відносних значень багатозначних іменників визначається широким контекстом, 58% – лексичним способом і тільки 4% – синтаксичним.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Воробійова Л.В. Структурно-семантичний аналіз підсилювальних конструкцій (інтенсив+прикметник) у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 98-104.

У цій статті показано, що прикметники, сполучаючись з прислівниками та фразеологізмами створюють підсилювальні конструкції. Підсилювальні конструкції характеризуються граматичною спрямованістю – вони мають загальне значення ступеня безвідносно до порівняння. Наведені приклади свідчать про те, що прислівники виступають в них кількісно-оцінювальними визначниками ступеня якості. Розглядаються підсилювальні моделі трьох груп. Усім моделям властиве те, що синтаксична залежність між компонентами підсилювальних конструкцій є підрядною. Серед підсилювальних форматів слід виділити “чисті інтенсиви”, які позбавлені будь-яких емоційних відтінків. Здатність “чистих інтенсивів” сполучатися практично безмежна, оскільки семантика опорного компонента не впливає на їх значення. Внаслідок проведення семантичного аналізу, в рамках однієї підсилювальної моделі – інтенсив + прикметник – можливі заміни і підстановки підсилювальних форматів.

Гойда М.М. Семантичний аналіз дієслів, що вживаються у надскладних формах // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 132-137.

Автор статті доводить, що у надскладній формі переважно вживаються діє-слова, які мають термінативне значення, тобто вказують на завершеність дії, на досягнення її результату (*finir, terminer, partir, quitter, trouver, choisir, sortir*). Лексичне значення термінативних дієслів збігається із граматичним значенням над-складної форми, тобто дістає подвійне вираження – морфологічне і лексичне. Дієслова, які за лексичним значенням не належать до термінативних, але після припинення їхньої дії залишається певний результат (*manger, boire, diner, decider, servir*), набагато рідше вживаються у надскладних формах, переважно у підрядних реченнях часу. Атермінативні дієслова, що виражають дію, яка не передбачає досягнення результату (*aimer, marcher, attendre, jouer, etre*) не вживаються у надскладних формах.

Денисов І.Г., Семашко А.П. До розвитку значення слова "метал" у романських і германських мовах // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 73 – 81.

Детально розглянуто етимологію та історію походження слова, починаючи з діалектів індоєвропейської мови-основи і до XIX ст., коли формування його в даних мовах завершилося. Значення (сема) "метал" з'явилася ще у 1 тис. до н.е., проте існувало воно у семантичній синкретності у словах "мідь", "золото", "срібло", "залізо", "свинець", "олово". Врезультаті спеціалізації значень даного мікрополя латинське слово "metallum" було запозичене у романських та германських мовах у XII та XIII ст.

Львес Л.В. Структурно-семантична класифікація іменних конструкцій французької мови // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 100-104.

Як стверджує автор даної статті, субстантивні конструкції є базовими елементами французької мови. Ця стаття представляє систематичний опис таких конструкцій на основі внутрішніх закономірностей і пропонує загальний метод дослідження. Суть даного методу в тому, що на першому етапі субстантивні конструкції досліджуються як нероздільні єдності; після цього цю єдність поділяють на прості складники і вивчають їх співвідношення. А на

останньому етапі досліджують як ці найпростіші внутрішні закономірності проявляють себе в конкретних єдностях.

Застосовуючи цей метод автор виявив 16 структурно-семантичних типів субстантивних конструкцій у французькій мові.

Кузнецова Є.І. Семантична характеристика слів у лексикографічній практиці (до сторіччя словника Літтре) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 124-133.

Стаття присвячена аналізу пам'ятки світової лексикографії – “Словника французької мови” Еміля Літтре, першого семантико-історичного словника французької мови, побудованого на науковій основі. Історична цінність словника виявляється не тільки в багатстві його лексичного складу, але й у принципах семантичної, стилістичної та граматичної характеристики слів. У словниковій статті словника Літтре фіксується увага на семантичному змістові слова у всій його різноманітності, подається широка смислова характеристика слова за рахунок включення нових значень, виділення переносних значень, регіональних, просторічних, професійних уживань слова, включення фразеологічних елементів. Словник Літтре – це тип історико-семантичного тлумачного словника, де слова розміщені за їх первісним та остаточним значенням.

Лобанова-Сопітько Т.М. Семантика словосполучень “commencer + par + infinitif”, “finir + par + infinitif” // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 75-79.

У статті автор розглядає прийменникові конструкції *par + infinitif* після дієслів *commencer* і *finir* з метою визначення функції прийменникової конструкції та семантичної зміни цілого словосполучення. Автор розділяє словосполучення на три групи за ступенем розчленованості їхніх компонентів: словосполучення, де дієслова *commencer* і *finir* перехідні, і прийменникова конструкція виступає у функції обставинного додатка знаряддя дії; словосполучення, де дієслова *commencer* і *finir* мають прийменниковий додаток або вони неперехідні, і прийменникові конструкції мають значення способу дії; словосполучення, де дієслово *finir* має значення *reussir, parvenir*, інфінітив має функцію непрямого додатка. Проте, чітку межу між значеннями таких словосполучень провести неможливо, оскільки їхні значення переходять одне в одне або співіснують у залежності від контексту.

Мандзак І.А. Синтаксичні рамки індивідуально-стилістичної метафори // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 55-61.

Дослідження найбільш уживаних синтаксичних рамок, в яких втілюється метафоричне значення слова, проводиться на двох рівнях: малому (мікросинтагматики) та великому (макросинтагматики) синтаксису. Метафора – явище семасіологічного рівня, який залежить від синтаксичного, оскільки метафоризація відбувається лише у певних синтаксичних рамках, тобто в певному контексті. Сполучення слів на рівні малого чи великого синтаксису передбачає валентний зв'язок членів. Валентність – постійна ознака слова, а метафора – сполучення слів з новою, метафоричною валентністю.

Мартьянова Є.П. Про граматичне оформлення русизмів в французькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 93-98.

У статті розглядається питання про засвоєння російського слова французькою мовою. Особливе зацікавлення становить питання оформлення категорії роду та числа. Матеріал дослідження показує, що значна частина русизмів дотримується традицій французької граматики. Більша їх частина відноситься до післяжовтневого періоду, для якого характерна тенденція оформлення русизмів засобами французької мови.

Мищенко В.Г. Структурно-семантичні особливості похідних іменників з суфіксом *-ite* у сучасній французькій мові (на матеріалі фізичної термінології) // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 69-77.

У статті розглянута формальна й семантична структура похідних термінів, побудованих за моделлю *Ta + -ité → N*. Детальному структурно-семантичному аналізу моделі

передусе її встановлення. Вивчення моделі дозволяє виявити деякі структурні та семантичні особливості, зумовлені її функціонуванням у термінології фізики. У роботі викладена внутрішньомодельна семантична класифікація похідних термінів з суфіксом *-ité* на основі використання теорії “словникових ніш” Л.Вейсгербера.

Мищенко В.Г., Войтюк М.А. Морфологічна та семантична структура віддієслівних іменників сучасної французької мови (на матеріалі фізичної термінології) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 133-140.

Предметом даної статті є віддієслівні (поствербальні) іменники сучасної французької мови, зокрема фізичні імена-терміни типу *ajouter: ajout (m); déclencher: déclenche (f)*. Матеріалом послужили дані французьких енциклопедичних та етимологічних словників. Найбільш продуктивними є віддієслівні іменникові утворення з суфіксами *-ation, -ement, -age*. Морфологічна структура віддієслівних похідних з нульовим суфіксом виражається загальною формулою: $Rv + -\emptyset \rightarrow N$.

Олексіюк В.С. Функціональні особливості французьких пропозитивних найменувань особи // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 123-126.

У цій статті викладені результати дослідження тих французьких пропозитивних найменувань, що використовуються в сфері позначення осіб. Автор приходить до висновку, що є пропозитивні найменування:

- 1) що не мають співвідносної лексичної назви, заповнюють прогалини у відповідних словотворчих парадигмах
- 2) що мають співвідносну лексичну назву, компенсують недостатність граматичних категорій цієї назви.

Покровська Г.О. Дієслово *to get* в контексті // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 19-28.

У статті робиться спроба охарактеризувати всі синтаксичні засоби реалізації значень дієслова *to get*. Дослідження проводилося на матеріалі англійської та американської літератур. Автор виділяє на синтаксичному рівні сім моделей, що діагностують різні значення дієслова *to get*: 1) дієслово + прийменниковий додаток; 2) дієслово + додаток (безприйменниковий); 3) дієслово + два додатки: а) непрямий і прямий; б) прямий і непрямий прийменниковий; 4) дієслово + додаток + обставина місця; 5) дієслово + складний додаток; 6) дієслово, як частина складного присудка; 7) дієслово + обставина місця.

Семчинський С.В. Про «негативні» семантичні запозичення // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 115-122.

У статті автор розглянув декілька прикладів слов'янського семантичного впливу на румунську мову. Тут ми спостерігаємо “негативні” та “позитивні” ознаки семантичного запозичення: при звичайному семантичному запозиченні лексико-семантичний рівень мови збагачується за рахунок розширення полісемії слова, а при “негативному” семантичному запозиченні спостерігається втрата мовою певного слова чи значення.

Синельников В.С. Слово-заместитель *one* в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 36-44.

У статті розглянуто слово-замісник “*one*”, характер та обсяг його антецедента (іменника чи іменного сполучення, що його заміщує “*one*”). Автор досліджує такі питання: 1) семантичні класи антецедента; 2) які слова не можна замінити словом-замісником “*one*”; 3) обсяг антецедента; 4) чи змінюється іменник, що безпосередньо передусе слову – заміснику “*one*”, чи антецедент можна від нього віддалити іншими іменниками.

Соломарська А.О. До питання про структурно-семантичні типи діалогів // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 106-113.

У статті автор аналізує внутрішню структуру, типи зв'язків діалогів з метою виявлення їхніх функцій у спілкуванні (побутові, шаблонні, телефонні). Діалог – це надфразова єдність. Його репліки утворюють «дерево», гілки якого, в ідеалі, являють собою чергування даного і нового, тобто теми і реми. Ця структура дуже часто порушується втручанням емоційних факторів, які ведуть до виникнення асиметричних структур і складних надструктур.

Сухаревська В.І. Про семантичне значення власне допустових речень // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 75-78.

Розглянуто одне з питань синтаксичної семантики, а саме питання про семантичне значення власне допустових речень сучасної французької мови. Після аналізу зв'язків між подіями, про які йдеться в частинах складнопідрядного речення, автор робить висновок про те, що зміст власне допустових речень не може бути виражений лише згідно з логікою подій. Для його повного і точного опису треба взяти до уваги інтуїтивно-ймовірнісну оцінку зв'язків між подіями.

Тернюк М.Ю. Структурно-семантичні типи складних безсполучникових речень у сучасній французькій мові та їх граматичні ознаки // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 100-107.

Стаття розглядає питання про безсполучникові складні речення як про самостійну синтаксичну одиницю, доводячи граматичні ознаки, властиві цим реченням. Аналізуючи граматичні та структурні ознаки (твердий порядок частин, замкнута конструкція, особливий порядок слів) автор показує здатність даних речень експліцитно виражати різні логічні відношення.

Щур Г.С. Про поняття “синтаксичне поле” // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 3-7.

Дана стаття являє собою огляд лінгвістичних робіт, присвячених поняттю "синтаксичне поле", яке являє собою комбінації слів та синтаксичні групи, в яких всі компоненти поєднані спільним смислом, що й забезпечує поєднуваність лексем.

Автор даної статті аналізує різні теорії, описані в роботах деяких лінгвістів (наприклад, у роботах В.А. Московича, Л. Візегерберга, Г. Беха, Д. Шуттса та Г. Гризбаха) та порівнює їх. Особливо автор критикує статистичний спосіб аналізу співвідношень між семантичними групами. Л. Візегерберг пропонує встановити спеціальні моделі структури речень на основі синтаксичних полів. Г. Бех намагався розвинути топологічний підхід до цієї проблеми.

Найновіший підхід до цієї проблеми полягає в тому, що синтаксичне поле речення є системою, яка побудована на вихідній структурі речення і поєднує регулярні граматичні та семантичні трансформації.

ІСПАНСЬКА МОВА

Вороніна М.М. Про деякі особливості інхоативних конструкцій в сучасній іспанській мові // Іноземна філологія. – Вип. 34. – 1974. – С. 105-109.

Проведені в статті дослідження доводять, що в сучасній іспанській мові граматизовані інхоативні конструкції вживаються значно рідше, ніж описові. В граматизованих моделях значення інхоативності передається сумою значень усіх трьох компонентів, тоді як в описових конструкціях початок дієслівної дії передається дієсловами в особовій формі.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

КЛАСИЧНІ МОВИ

Андреева К.С. Типи синонімів в латинській медичній термінології // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 55. – С. 96-103.

Стаття досліджує причини виникнення синонімів у медичній термінології, їхні типи та класифікацію. Автор доходить висновку, що існування синонімів у латинській медичній термінології зумовлено в основному існуванням трьох анатомічних номенклатур (Базельської ВНА, Йенської ІНА та Паризької РНА). На думку автора, анатомічна термінологія базується здебільшого на латинській лексиці, клінічна – лексиці грецького походження, яка водночас характеризується вищим ступенем інформативності.

Барбу Н. И. Об употреблении одного слова у Тацита // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 34-36.

У статті автор розглядає один з прикладів того, як Тациту вдається яскраво освітити цілу ситуацію одним словом, – "ferocissimi" – "пихатий, непокірний, гордий". У тексті це слово протиставляється "ceteri nobilium" – готовим терпіти рабський режим (servitium). Контрастність, яку створює Тацит використанням цього слова, – не тільки стилістичний прийом. В дійсності йдеться про ставлення Тацита до встановленої Августом форми правління

Білевич О.С. Антична етимологія слова veterinarius // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 70-76.

У статті розглянуто дві версії походження слова veterinarius – від іменника veterina (робоча худоба) та прикметника vetus (старий). Це слово існує і вживається вже дві тисячі років. Проте його етимологію і досі не з'ясовано, з мовознавчого погляду воно не зрозуміле. Цей термін на означення спеціаліста, що лікував хворих тварин, вперше знаходимо у Колумелли, одного з найосвіченіших римських практиків і теоретиків землеробства, в творі "Про сільське господарство" (40 – 60pp н.е.).

Білецький А.О. Адаптація давньогрецького ономастикону в східнослов'янських мовах (частина 2) // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 13-18.

Морфологічної адаптації зазнають усі власні імена за винятком тих, які не можна вкласти в парадигми відмінювання мови, що їх адаптує. У статті подані деякі зразки морфологічної адаптації основних типів давньогрецьких власних імен в українських текстах. З наведеного списку видно, що фонеморфологічні труднощі ведуть до нерозрізнення в східнослов'янських мовах давньогрецьких власних імен, чітко диференційованих у давньогрецьких діалектах. Крім фонеморфологічної і морфологічної адаптацій, що відбуваються паралельно і синхронно, є ще один вид адаптації іншомовного ономастичного матеріалу – семантична адаптація. Це, по-суті, переклад ("транспозиція") тієї загальної (апелятивної) назви, що лежить в основі власної назви. Семантична адаптація також обумовлена традицією. Інтерлінгвістична транспозиція (міжмовна заміна власних імен) можлива тоді, коли в різних мовах існують певні системи власних імен.

Білецький А.О. Адаптація давньогрецького ономастикону тикону в східнослов'янських мовах // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 17-23.

Автор статті робить спробу розв'язати проблему адаптації давньогрецького ономастикону в східно-слов'янських мовах. Адаптація, яка є асиміляцією іншомовного лексичного матеріалу на фонеморфологічному, семантичному і граматичному рівнях мови має важливе значення для перекладацької практики. Труднощі виникають у зв'язку з відмінностями фонеморфологічних систем давньогрецьких діалектів і східно-слов'янських мов, а саме у відсутності тональної характеристики голосних і складів, протиставлення монофтонгів і дифтонгів, непридихових і придихових змичних приголосних, а також наявності протиставлення непалаталізованих і палаталізованих приголосних, чого не було в давньогрецьких діалектах. Автор наводить традиційні способи фонеморфологічної адаптації давньогрецького ономастикону в українській мові та пропонує свої. Відсутність в

українському вокалізмі протиставлення “довгі ~ короткі” так і залишається каменем спотикання при адаптації.

Борецький М.И. Метрические и языковые особенности позднего времени в баснях Авиана. // *Іноземна філологія.* – 1979. – Вип.55. – С.12-18.

Автор статті розглядає метричні і мовні особливості пізнього часу на прикладі байок Авіана. Стаття сприяє поглибленню знань читача про Авіана, і про особливості його стилю. Поручено проблему визначення років життя-смерті Авіана, особливостей мови його байок, які не тільки засвідчують час, коли жив байкар, але й характеризують його як поета, щільно пов'язаного зі своєю епохою.

Глуценко Л.М. Використання латинських слів і висловів у творах В.І.Леніна // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 24. – С. 3-7.

У статті наведені результати дослідження творів В.І.Леніна щодо використання у них слів і висловів латинського походження. В.І.Ленін відзначався ґрунтовним знанням латинської мови, про що свідчать окремі вирази, вжиті в його публіцистичних працях, як в оригіналі так і в перекладі

Глуценко Л.М. Субстантивація прикметників на позначення осіб (на основі I книги Марка Туллія Ціцерона "Про державу") // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 49. – С. 9-14.

Автор статті розглядає вживання субстантивованих прикметників у філософському трактаті Ціцерона “Про державу”. Це доволі велика група слів, що доповнюють і збагачують категорію іменника новими лексичними одиницями. Особливо часто у мові Ціцерона зустрічаються субстантивовані прикметники, що належать до суспільно-політичної лексики. Одні з них з'явилися в результаті повної субстантивації, інші – контекстуальної чи оказіональної субстантивації. Використання Ціцероном субстантивованих прикметників було своєрідним стилістичним засобом.

Гринбаум Н.С. Язык Пиндара и надписи Аркадии // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 28. – С. 22-27.

Между языком Пиндара и языком надписей Аркадии наблюдаются некоторые фонетические, морфологические и лексические сходства. Наибольшее количество общих элементов обнаружено лишь в некоторых центрах Аркадии (Тегее, Мантинее, Орхомене, Мегалополе, Стимфале). Это явление объясняется тем, что Аркадия, как и некоторые другие области Греции (Восточная Фессалия, Аттика), избежала дорийского нашествия. На территории Аркадии сохранилось в течение длительного времени много языковых черт додорийского периода. Нет сомнения, что наличие общих языковых явлений в эпиграфическом материале Аркадии и у Пиндара не случайно. Речь идет о восхождении языка хоровой лирики вообще, и Пиндара в частности, к древнейшей языковой среде. Эта языковая среда была создана додорийским населением Греции. Основные компоненты этого архаического языка были сохранены возникшем на его базе древнейшим поэтическим языком Греции, а его отдельные элементы продолжали бытовать в различных районах Греции и, как правило, в ее древних культовых центрах.

Данілова Є.В. Деномінативні новоутворені дієслова в пізній середньовічній латинській мові // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 24. – С. 24-30.

У статті досліджується тенденція до утворення нових дієслів від іменників, що прослідковується на матеріалі документів з IV тома збірника офіційного листування, датованих 1453-1455рр. Нові деномінативні дієслова найчастіше вживаються у термінології, утворені класичними латинськими суфіксами *-are* та *-izare*. В середньовічній латині парасинтетичний спосіб словоутворення був продуктивним. Більшість новоутворених дієслів були синонімами до лексем класичної латини. Як наслідок, деякі неологізми вийшли за рамки романських мов і стали міжнародними термінами.

Друшкевич Є.В. Антична міфологія – джерело утворення медичних термінів // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 27-29.

Медичний термінологічний словник багатий на терміни, етимологія яких виводиться з давньогрецьких міфів. Такі терміни є в анатомії, фармакології, у клінічних дисциплінах. Автор статті робить короткий огляд таких термінів і наводить декілька яскравих прикладів. Згідно зі статтею, міфологія дає ключ для кращого розуміння деяких медичних термінів.

Лисовий І.А. Епіграфічні дані про військову справу античного Херсонеса // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 9-14.

У статті подається інформація про військову справу у античному Херсонесі. Джерело даних – епіграфічні джерела, деякі фрагменти з творів античних істориків та археологічних пам'яток. У статті йдеться головню про війну з номадами та скіфами. Згідно з рельєфами, які супроводжують написи, надгробні стели поділяються на певні групи. Велику увагу, як зауважує автор, приділяли у Херсонесі заняттям спортом, проведенню змагань та спорудженню гімнасій. Тут уперше згадано такий вид спорту, як п'ятиборство. Головною збройною силою була піхота; про кінноту та військово-морський флот відомостей не віднайдено. У статті подано детальну характеристику типів зброї та її зображень.

Мах Г.С. Шляхи формування городньої лексики в латинській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 35-40.

У статті робиться огляд сільськогосподарської лексики у працях латинських авторів II ст. до н.е. – IV ст.н.е., а точніше, береться до уваги одна з тематичних груп латинської агрономічної лексики – овочівництво. Автор звертає особливу увагу на походження назв городніх культур, а також підкреслює, що багато з цих термінів ввійшли в склад європейських мов та в міжнародну наукову термінологію.

Нікітіна Ф.О. Прояви морфологічної синонімії в класичних мовах // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 27-32.

Автор статті пропонує формальний критерій для відокремлення варіантних слів від лексичних синонімів, встановлює взаємозалежність між лексичною і морфологічною синонімією.

Петришина В.У. Принципи відбору найуживаніших медичних термінів // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 50-53.

У статті розглядаються принципи відбору найуживаніших медичних термінів. Подано тлумачення терміна у лексичних рамках мови. Основні ознаки терміна такі: спеціалізований характер значення; точна відповідність з поняттям; належність до однієї з термінологічних систем. У статті згадується і низка медичних словників, які, на думку автора, є недосконалими. Автор зауважує, що останнім часом, у даній галузі є певні зрушення, зокрема, щодо визначення принципів відбору медичних термінів: тематичність, частотність та словотворча здатність. Аналіз медичної термінології доводить, що велика кількість медичних термінів може входити до складу термінологічних сполучень, а тому слід враховувати і принцип терміносполучення.

Резнікова. Прислівникові вирази *ilicet, scilicet, videlicet* // Іноземна філологія. – 1965. – Вип.4. – С. 65-70.

Автор розглядає значення прислівникових виразів *ilicet, scilicet, videlicet* у творах римських авторів. Ці прислівникові вирази – дуже старі зрощення, які досить часто вживають автори раннього періоду і римські комедіографи. В період Імперії вони зустрічаються лише в поетичних творах. Значення цих виразів нечітке і дуже різноманітне, що свідчить про те, що і в найдавніший період вони були не зовсім зрозумілими. Встановити їхнє первісне значення неможливо.

Сенів М.Г. До питання про категорію суб'єктивної оцінки якості предмета в латинській мові // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 36. – С. 95-100.

Стаття піднімає питання значення суб'єктивної оцінки у латинській мові. Проблема полягає у тому, що не існує загально прийнятого терміну для "категорії оцінки". Деякі лінгвісти включають у цю категорію емоційні суфікси, інші – всі мовні засоби, включаючи емоційні частки та вигуки. Сучасні лінгвісти розрізняють емоційні та виражаючі мовні засоби. А автор статті говорить, що при аналізі с'убективно-оцінних суфіксів слід розрізняти окремі лексеми та форми однієї лексеми. Ще однією проблемою, обговореною у статті, є процес створення та включення нових зменшувальних форм. Автор статті подає приклади латинських зменшувальних слів та виділяє найтипівіші латинські зменшувальні суфікси. Також він аналізує враження, що створюють зменшувальні суфікси у різних ситуаціях. Автор доходить висновку, що немає різниці між категорією оцінки та емоційними словами з оцінковими суфіксами, оскільки вони виконують одну і ту ж функцію.

Сенів М.Г. Емоційно-експресивні функції зменшувальних прикметників у латинській мові (на матеріалі комедії П. Теренція "Афра") // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 24. – С. 107-112.

Метою статті є виявлення особливостей семантико-функціонального використання зменшувальних утворень прикметників латинської мови для визначення ролі різних типів зменшувальних суфіксів у словотворчій системі латинської мови. Матеріалом дослідження слугували твори Теренція і Плавта.

Сенів М.Г. Мовні засоби створення емоційної експресії в сатирах Марціала. // *Іноземна філологія.* – 1979. – Вип. 55. – С. 83-88.

Мета статті – розглянути й дослідити мовні засоби створення експресії в сатирах Марціала. Йдеться про морфологічні, синтаксичні, лексичні, контекстуальні та фонетичні засоби. Ілюстровані уривки з оригіналу вказують на те, що Марціал широко використовував демінутивні форми іменників, прикметників, демінутивно-імперативні дієслова, вигуки, що свідчить про тонку диференціацію емоційних процесів, станів і реакцій за допомогою лексичних засобів мови.

Сенів М.Г. Роль зменшувальних слів у комедіях Теренція // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 28. – С. 44-49.

Розмовна латинська мова багата на зменшувальні утворення з афективно-міноративним суфіксами, які можуть надавати відповідним іменникам значень: 1) об'єктивної зменшувальності; 2) різних експресивно-емоційних відтінків; 3) похідні зменшувальні утворення іменників, які позбавлені експресивно-емоційних відтінків і втратили значення об'єктивної зменшувальності у чистому вигляді. У п'єсах Теренція кількість типів і різновидностей афективно-міноративних суфіксів, які мають іронічний та зневажливий відтінки, значно більша, ніж тих, які виражають інші семантичні відтінки. У семантичному відношенні коло іменників із зменшувальними суфіксами, що використовуються у мові як емоційний чи емоційно-експресивний засіб, загально ширше, ніж іменників, які виражають об'єктивну зменшувальність у чистому вигляді. У Теренція зменшувальних слів значно менше, ніж у його попередника Плавта. Вони виступають у Теренція як стилістичний засіб, який допомагає письменникові передати своє ставлення до людей та предметів навколишньої дійсності.

Скоробогата Є.І. Грецизми в комедіях Плавта "Канат", "Стіх", "Три монети", "Трубіян" і "Чемодан" // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 24. – С. 58-63.

Автор намагається дослідити причину частого вживання розмовних і літературних грецьких запозичень в комедіях Плавта. Предметом статті є долітературні грецизми у комедіях Плавта, які були продуктивним способом утворення нових слів. Плавт найчастіше використовує грецизми для посилення комізму. Вони майже не зустрічаються у серйозних

частинах комедій, зате часто вживаються там, де треба розвеселити глядачів. Для створення комічного ефекту Плавт вживає новоутворення та грецькі вирази.

Скоробогата Є.І. Грецизм в комедіях Плавта "Шкатулка", "Куркуліон" і "Енідек" // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 46-51.

Розглядається декілька слів в комедії "Шкатулка", у яких є грецький елемент. Це такі слова як іменники *cistela* та *cistula*, *sportula* від *sporta* – круглий плетений кошик. У таких словах спостерігається оглушення грецької дзвінкої приголосної. Зазначено, що деякі грецькі іменники на латинському ґрунті зовсім змінюють тип відміни. Виділено, що характерними для мови Плавта є вигуки грецького походження, які виражають здивування, радість, горе. Відзначається, що Плавт вживав слова грецького походження з різною метою. В його комедіях є чимало слів засвоєних з грецької мови ще до нього. Грецькі слова вживані поетом урізноманітніють його мову, надають їй експресивності.

Скоробогата Є.І. Грецькі лексичні елементи в мові Теренція // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 38-43.

Особливістю мови Теренція є її чистота, яка, насамперед, полягає у тому, що він відмовився від звичаю вводити у свої п'єси грецькі цитати. Проте, у творах Теренція є деякі грецькі запозичення, але їх менше, ніж у Плавта. До категорії запозичень належать передусім назви грецьких монет, дієслова та вигуки грецького походження, присягання на різним грецьким божествам. Багато грецьких слів вжито у Теренція з фонетичними та морфологічними змінами. Грецькими запозиченнями Теренцій користується головно тільки тоді, коли немає відповідного латинського слова, а інколи, щоб похвалити свої п'єси. Всі назви комедій Теренція є грецькими. Теренцій свідомо намагався зменшити вживання грецьких запозичень, відстоюючи тенденції, які почали з'являтися в освічених колах того часу.

Скоробогата Є.І. Імена батьків у комедіях Плавта // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 55. – С. 41-48.

Стаття присвячена розглядові імен батьків, які Плавт використовував у своїх комедіях. На дослідженому матеріалі автор робить висновок, що імена батьків у більшості випадків засвідчені грецькою традицією. Найчастіше етимологічним значенням своєї лексичної основи вони відповідають громадянам старшого віку. За своєю словотвірною структурою імена батьків є складними утвореннями. Для посилення комізму Плавт використовує імена, які він міг знайти у грецьких комедіографів, або створював сам.

Скоробогата Є.І. Імена жіночих персонажів у комедіях Теренція // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 29-34.

У статті автор розглядає 15 імен жіночих персонажів у комедіях Теренція, які можна знайти ще в грецьких комедіографів. Значна частина імен належить до *nomina loquentia*, і їх Теренцій використовує для повнішої характеристики персонажів. У статті також розглядається словотворча структура антропонімів Теренція. Автор робить висновок, що часто при виборі імен персонажів певну роль відігравали соціальна диференціація і прагнення поета до їх індивідуалізації.

Скоробогата Є.І. Грецизми в комедіях Плавта // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 15-20.

На прикладах комедій Плавта "Привид", "Перс", "Пунієць" і "Псевдол" автор розглядає вплив грецької мови на розвиток латинської, а також деякі лексичні засоби творення комічності у творах комедіографа. У його п'єсах виділено дві групи слів грецького походження – усні та літературні запозичення. До першої групи грецизмів віднесено такі слова, як *mulio*, *techina*, *scapula*. Пізніші, нелітературного походження запозичення, характеризуються наступними формальними ознаками: збереження у незмінній формі коротких голосних та дифтонгів у середині слова, дифтонгів у початкових складах,

інтервокального *s*. Для створення комічного ефекту Плавт нагромаджує в одному або двох рядках декілька слів грецького походження, створює фантастичні слова на зразок грецьких, інколи вживає і власне грецькі слова та вирази без перекладу.

Словник латинських слів, скорочень і висловів, уживаних В.І.Леніним // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 11-16.

Предметом дослідження є вживання латинських слів, скорочень і висловів у творах Леніна. Словник укладений аспірантом Запорізького педінституту Ю.Цимбалюком і студентами відділу класичної філології Львівського державного університету ім. І.Франка. Матеріалом послужило зібрання творів В.І.Леніна у 35 томах. Словник налічує більше 200 латинських слів, скорочень, висловів з перекладом на українську мову і вказівками на місце вживання.

Смольська Л.Ю. Формування римської медичної термінології (субстантивовані дієприкметники теперішнього часу активного стану в творах Цельса, Скрібонія Ларга і Плінія Старшого) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С.75-82.

Стаття розглядає проблему субстантивації дієприкметників теперішнього часу активного стану в римській медичній термінології. Твори трьох римських авторів, які в цей час писали на медичні теми – Цельса, Скрібонія Ларга і Плінія Старшого дають уявлення про процес формування медичної лексики латинської мови. Також подано ряд субстантиватів (дієприкметників теперішнього часу) які і зараз активно використовують у сучасній медицині.

Феллер М.Д. Роль класичних мов у формуванні друкарської лексики // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 50-55.

У статті вивчається роль класичних мов у формуванні друкарської лексики. Автор спростовує поширене твердження, що лексика німецьких друкарів в основі своїй запозичена з латини. Насправді далеко не вся друкарська лексика, навіть у XVI-XVII ст., була класичною за походженням; у формуванні її значну роль відіграла народна латинь.

Цимбалюк Ю.В. Віддієслівні іменники латинського походження в українській мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 72-77.

Автор статті робить спробу охарактеризувати і класифікувати віддієслівні іменники латинського походження, засвоєні українською мовою в різний час. До них зараховують іменники із суфіксами *-аці(я)*, *-атор*, *-ор*, *-мент*, префіксально-суфіксальні утворення із суфіксами *-ці(я)*, *-тор*, *-ат*, *-тур(а)*, *-ур(а)*, *-торі(я)*; а також безсуфіксальні іменники або іменники з рідковживаними суфіксами, що не піддаються класифікації. Серед безсуфіксальних знаходимо іменники, що походять від дієслівних коренів, від дієслівних основ, які втратили закінчення неозначеної форми *-re* і в українській мові набули категорії жіночого роду, відособових дієслівних форм і в нашій мові вживаються лише в однині.

Результати дослідження свідчать, що в українській мові віддієслівних іменників латинського походження небагато.

Цимбалюк Ю.В. Особливості вживання В.І.Леніним латинських слів та виразів // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 8-10.

У статті наведені результати дослідження творів В.І.Леніна щодо використання у них слів і висловів латинського походження. Ленін по-різному вживає латинізм: в оригіналі з перекладом і без нього, із вказівкою на їхнє латинське походження і без неї, дає їхнє пояснення, вживає латинські скорочення.

Цимбалюк Ю.В. Іменники з латинським суфіксом *-ent* в українській мові // Іноземна філологія. –1974. – Вип. 36. – С. 85-89.

Автор досліджує українські слова з латинським суфіксом *-ent*. Як стверджує автор, ці слова запозичено з латинської, польської, німецької, французької та англійської мов.

Походять вони від латинських дієприкметників. В українській мові їх нараховується приблизно 60, і позначають вони професію або вид діяльності. Автор поділяє ці іменники на 2 групи.

Також у цій статті автор подає споріднені слова та їх латинські еквіваленти, показує способи їх пристосування до норм української мови, обмірковує їх застосування. В результаті дослідження автор виділяє 2 групи слів з часткою *-ent*: слова з суфіксом *-ent*, і слова, в яких цей суфікс став частиною основи.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Адамова Л.М. Відтопонімні утворення з суфіксом *-ite* в англійській мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 25-31.

У статті проводиться аналіз словотворчої продуктивності суфікса *-ite* англійської мови. Початково утворення з цим суфіксом вживались на позначення мешканців тої чи іншої місцевості. Починаючи з XIX ст. За допомогою суфікса *-ite* утворюються геологічні та хімічні терміни. До цього спричинилось переносне вживання значення *мешканець*. Пізніше утворення термінів стало самостійною (й основною) функцією цього суфікса, отримавши суттєве словотворче закріплення й породивши інтернаціональну модель для утворення назв мінералів, порід і речовин.

Александровська Т.Б. До питання про характер утворень типу *Speech Sound* (на матеріалі англійської науково-технічної літератури) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 31-38.

Аналіз сполучень даного типу проводився на матеріалі наукових статей з ботанічних, біологічних та загальнонаукових журналів, що друкуються в Англії та США. У словосполученнях цього типу атрибутивний іменник вживається у формі загального відмінка. Атрибутивні препозитивні іменники мають синтаксичні риси, що властиві звичайним іменникам. Співвідносність першого компонента із вказівними займенниками спостерігається лише у вільних словосполученнях даного типу, ознакою яких можна вважати їх здатність до розпаду, переоформлення й утворення знову у разі потреби.

Александров А.В. О терминах и эвфемизмах // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 25-32.

У статті розглянуто проблему дієслівних способів. У греків Діонісій Фракійський вперше дає назви способам дієслова у виключно граматичному розумінні. У римлян проблему дієслівних способів вперше розглядає Марк Теренцій Варрон (116-27рр. до н.е.). Проте у Варрона ще немає поняття "спосіб". Його виклад про видозміни дієслів можна вважати початковою класифікацією дієслівних способів. Автор статті подає короткий аналіз праць інших римських вчених про спосіб і доводить, що з цього аналізу видно чималий вплив грецької граматики на римську. Однак, римські дослідники висловили свою власну думку, критично оцінивши спадщину минулого. Вони вказали на ряд категорій, характерних виключно для латинської мови і дали їм відповідні назви.

Асоєв О.М. До питання про розмежування складних слів і словосполучень, що наближаються до них (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 98-104.

У статті автор розглядає питання розрізнення складних слів і подібних до них словосполучень. Проаналізувавши усі відмінності між складним словом і словосполученням, автор дійшов висновку, що складне слово – це структурно закінчене утворення, яке має всі граматико-семантичні ознаки тієї чи іншої частини мови і складається з двох чи більше кореневих одиниць.

Богданович Т.Г. Лексико-стилістичні особливості функціонування слова *money* у "Трилогії Бажання" Т. Драйзера // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 32 – 38.

Автор аналізує роль вживання лексичної одиниці *money* в ідейно-художній системі трилогії Т. Драйзера. Завдяки високій частотності вживання слова у тексті воно набуває різноманітних смислових відтінків, які автор умовно поділяє на три групи: 1) *money* як науково-технічний термін; 2) *money* як елемент нейтральної загальнозживаної лексики; 3) *money* з новими okazіональними конотаціями та стилістичними відтінками в різноманітних контекстах. Перші два значення зазвичай служать засобами стилізації, у третьому спостерігається ускладнення смислового об'єму слова, головним чином за рахунок якісної своєрідності.

Будз О.М. Критерії визначення антонімів // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 53-60.

Автор багаторазово підкреслює, що антонімічність слів визначається парадигматичними, а не синтагматичними, відношеннями, на основі їхніх відносно постійних інваріантних парадигматичних значень. Робиться спроба відмежувати ці постійні парадигматичні компоненти плану мови від змінних компонентів плану мовлення в семантиці співвідносних слів. Всі антоніми поділяються в цій статті на повні, якщо всі їхні диференційні семи збігаються за кількістю і є прямо протилежними за змістом, та часткові.

Булат З.М. До питання синонімії науково-технічних термінів-словосполучень в англійській та американській літературі по залізничному транспорту // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 55-60.

Мета цієї статті—показати, що синоніміка технічних термінів-словосполучень має свої закономірності, які виявляються при розділі їх на групи за типами та у процесі вивчення вивченні семантичних і стилістичних особливостей кожної групи зокрема. Автор пропонує свою класифікацію залізничних науково-технічних термінів.

Буссел Ф.Ф. Глаголы-заместители в современном английском языке // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 40-45.

Автор цієї статті розглядає питання про різницю між так званими “дієсловами-заступниками” і “дієсловами-репрезентами” у сучасній англійській мові. Автор зазначає, що “дієслова-заступники” використовуються тоді, коли потрібно замінити попередньо згадуване дієслово, уникнути повторення. “Дієслова-репрезентативи” використовуються тоді, коли допоміжні або модальні дієслова виражають певний тип присудка. Саме цей присудок є одним із компонентів згадуваних дієслів.

Вавринюк Д.М. Труднощі передачі шекспірової гри слів слов'янськими мовами // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 48-53.

Автор статті зазначає, що гра слів належить до найхарактерніших особливостей стилю Шекспіра, тому дуже важливо відтворити їх у перекладі. Автор вважає, що це важке завдання для перекладачів творів Шекспіра будь-якою мовою, а особливо для перекладачів слов'янськими мовами, у яких корені слів і шляхи словотвору дуже відрізняються від тих, які зустрічаються в англійській мові.

Височинський Ю.І. Особливості функціонування відіменникових дієслів-неологізмів у лексичній системі англійської мови (перша половина ХХ ст.) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 72-77.

У статті застосовуються структурні принципи для аналізу семантичного розвитку лексичних одиниць. Аналізуючи такі чинники, як частотність, частота розподілу, семантичний контекст, автор робить висновки про стабільність цих лексичних одиниць. Особливу увагу звернено на вивчення лексичної та граматичної валентності досліджених дієслів, утворених шляхом конверсії.

Вікаренко В.І. Характер англіцизмів у творах українських прогресивних письменників США та Канади // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 51. – С. 9-13.

Автор розглядає використання англіцизмів у творах українських емігрантів. Англіцизми, що ввійшли в лексику українських письменників США та Канади, відображають тяжкі умови праці та життя емігрантів у цих країнах. Автор статті поділяє всі запозичення на декілька семантичних груп і намагається пояснити необхідність вживання англіцизмів письменниками, що залишалися вірними своїй рідній мові.

Вілюман В.І. Про синоніми // *Іноземна філологія.* – 1967. – Вип. 12. – С. 34-42.

У даній статті синоніми розглядаються як два або більше слів із спільним значенням і вживанням. Аналізуючи 26 дієслів-синонімів (look, see, view, behold, observe, etc.), виявилось, що склад синонімічної групи та підгрупи залежить від числа дієслів, що перебувають одне з одним у відношеннях безпосередньої та посередньої аналітичної суміжності, а також від числа їх спільних ознак у сфері вживання. Синонімічні зв'язки між цими дієсловами встановлюються на основі спільності семантичних та узуальних ознак.

Денисенко С.Н. Вивчення фразеологічної деривації в історичному аспекті // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 3-8.

Узагальнення історії дослідження утворення фразеологічних одиниць, зокрема фразеологічної деривації на основі існуючої фразеології, на матеріалі робіт А.А.Потебні, Ф.А.Буслаєва, радянських (В.В.Виноградов, Б.А.Ларін, Н.Н.Амосов, А.В.Кунін, І.І.Чернишева) і зарубіжних (Ш.Баллі, Х.Касарес) учених.

Вивчення поглядів цих учених необхідне для становлення основної концепції фразеологічної деривації, адже проблема розширення і збагачення фразеологічного складу мови є одним із розділів загального процесу фразоутворення.

Денисенко С.Н. Деякі теоретичні передумови фразеологічної деривації // *Іноземна філологія.* – 1977. – Вип. 47. – С. 81-88.

В статті розглядається процес фразеологічної деривації (ФД) у плані діахронії та синхронії. При вивченні ФД у центрі уваги постає трикутник: висхідна фразеологічна одиниця (ФО) - спосіб утворення ФО - похідна ФО. Автор зосереджує увагу на особливості способу утворення ФО за ступенями, якій називається ступінчатою деривацією. Виділяються також лінійна і об'ємна деривації.

Ємельянова Г.О., Лихошерст Н.І. Лінгвостатистична характеристика термінологічної лексики зварювального виробництва // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 43. – С. 20-24.

Для виявлення закономірностей на лексичному рівні в системі підмови зварювального виробництва було проведено дослідження термінологічного шару лексики, який у повідомленні несе найбільшу долю інформації. У результаті аналізу виявлені морфологічні характеристики англійських термінів, статистично визначені найбільш продуктивні моделі й описані компоненти термінів-складних слів і термінологічних словосполучень.

Ємельянова Г.О., Лихошерст Н.І. Структурно-семантичні особливості термінологічних словосполучень (на матеріалі термінологічної лексики зварювального виробництва) // *Іноземна філологія.* – 1977. – Вип. 48. – С. 35-41.

У результаті аналізу англійської термінологічної лексики зварювального виробництва статистично встановлено, що в ній переважають термінологічні словосполучення (ТС). Розгляд структури ТС дозволив виділити домінуючі моделі двохкомпонентних словосполучень, котрі служать ядром при розгортанні ТС в складні структурні утворення. В полікомпонентних ТС визначено види інтеркомпонентних зв'язків. Результати аналізу пропонується використовувати в практиці навчання студентів.

Жабицька Н.Л. Вираження у мові взаємозв'язків простору і часу // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 25. – С. 64-66.

Досліджений матеріал дає можливість ствержувати, що перехід від локальних значень до темпоральних є спільною закономірністю, яка виявляється у ряді мов на різних етапах їх розвитку і що відображається в системі цих мов через різні частини мови. Іменники англійської мови *stretch, span, space* стосуються як простору, так і часу; прийменники *about, over* вказують на шлях та на час. Щодо зворотнього процесу, тобто перетворення темпоральних понять у локальні, це зустрічається значно рідше і лише у розмовній мові. У статті встановлено два види зв'язку для понять часу і простору: етимологічний (*while*) та живий (сполучення в одній морфемі локальних та темпоральних значень: *space*).

Завгороднєв Ю.А. Суфіксальні показники категорії жіночого роду іменників, що означають живі істоти, в давньоанглійській та сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 13-18.

У статті описано процес відмирання флексій в середньоанглійському періоді, що привело до зникнення давньоанглійських суфіксів показників категорії жіночого роду іменників, що означали живі істоти. Суфіксальні показники або зникли взагалі, або втратили характеристику жіночого роду. Далі автор розглядає питання роду в сучасній англійській мові. Категорії граматичного роду на даному етапі англійської мови не існує, але за допомогою лексичних засобів досягається розмежування логічного (реального) роду.

Зорівчак Р.П. Спільні явища фразеологічного фонду української і англійської мов // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 15-20.

У статті на матеріалі англійських перекладів поетичних творів Т.Г.Шевченка проведений аналіз фразеологічних еквівалентів і фразеологічних аналогів англійської та української мов. Результати аналізу свідчать про наявність спільного фразеологічного фонду двох мов. Фразеологічні еквіваленти побудовані на спільних образах і включають відповідні лексичні компоненти; їх стилістичні функції в основному співпадають. Фразеологічні аналоги відмінні або образністю, або стилістичними функціями, або і тим і іншим. Тому вони виражають ту саму ідею з різним ступенем точності. Спільний фразеологічний фонд української та англійської мов включає досить обмежену кількість фразеологічних одиниць.

Зорівчак Р.П. Відтворення фразеології оригіналу методом фразеологічного калькування // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 30-37.

Мета статті – розглянути процес фразеологічного калькування, враховуючи складну глибинну структуру фразеологічної одиниці. Автор проводить дослідження на матеріалі поетичних творів Т.Г. Шевченка та їх перекладів англійською мовою. Вибір бази дослідження зумовлений, по-перше, тим, що фразеологія художнього мовлення Т.Г. Шевченка багата й різноманітна, а по-друге, тим, що англійська шевченкіана вагома не лише кількісно, але й якісно.

Каширіна М.О. Методика складання частотного словника // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 37-39.

Ця стаття має на меті висвітлити питання методики укладання англійського частотного словника фізики твердого тіла. Експеримент підтвердив думку М.Г. Зорефа про недоцільність складання окремих алфавітних списків з наступним перенесенням даних на картку, оскільки цей процес вимагає щонайменше двогодинної праці. Цілком доцільно розписувати текст в алфавітну книгу, відводячи перші сторінки для слів з високою частотою.

Квітковська Л.І. Лексичні еквіваленти російського префікса *за-* в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 38 – 45.

Автор виділяє три значення префікса *за-* в російській мові: 1) початок, 2) кінець та 3) надмірність дії. До кожного з варіантів подаються англійські відповідники на морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях. Автор статистично досліджує ці типи смислів в англійській мові з погляду просторових та часових відношень.

Квітковська Л.І. Лексичні еквіваленти префікса про- у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 10-16.

Дослідження показує, що значення обмеження тривалості дії в часі у сучасній англійській мові виражається лексичними засобами трьох різних видів – морфемами, окремими словами та словосполученнями. Використання певних мовних засобів визначається типовим значенням префікса -про-. Тому метою автора було насамперед встановити, які типові значення може мати цей префікс у російській мові. Відмінність, щодо у лексичних засобів вираження значень в англійській мові підтвердила правильність визначення та розмежування типових значень вказаного префікса у російській.

Князевський Б.М. Лексичні засоби вираження філософського поняття “man” в драмі “Гамлет” // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 61-66.

У статті робиться спроба проаналізувати лексичні засоби для вираження одного з центральних питань філософських понять у драмі "Гамлет", а саме поняття man-людина. Автор робить висновок, що серед цілої низки слів, що служать для вираження поняття “людина”, слово man в "Гамлеті" – основне.

Коваленко В.Є., Піпенко М.І. Конструкції з like в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 55-59.

У статті розглядаються функціональні, структурні та семантичні особливості використання так званих порівняльних конструкцій з “like” у сучасній англійській мові. Їхня структурна неоднорідність залежить від валентних особливостей слова “like”, адже опорне слово порівняльної конструкції може належати до різних класів. На цій підставі виділено шість типів порівняльних конструкцій та розглянуто особливості кожної з них зокрема. Проте “like” може вводити не лише порівняльну конструкцію у межах простого речення, але й з’єднувати два речення, одне з яких підрядне порівняння, що виражає нереальну умову. Отже, конструкції з “like” відіграють важливу роль у сучасній англійській мові, і їх слід розглядати у відповідних розділах граматики.

Колегаєва І.М. Про лексику роману Френсіса Скотта Фіцджеральда «Великий Гетсбі» // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 31-38.

У статті, що є лінгво-стилістичним дослідженням роману, проводиться аналіз слів, які у своїй семантичній структурі містять, крім головного денотативного компоненту, також емоційні, стилістичні й оцінні конотації. Оскільки подібні слова відіграють важливу роль у художній системі роману та складають значну частину його лексики, зроблено висновок, що присутність забарвленої лексики є одною із найсуттєвіших і характерних рис мови роману “Великий Гетсбі” і творчої манери Фіцджеральда взагалі.

Кондрат І.М. Аборигенні елементи в американському варіанті англійської мови // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 65-71.

Автор статті досліджує запозичення з мов індіанських племен в американському варіанті англійської мови, поява яких у часі з колонізацією американських територій на початку XVII століття. Загалом індіанські слова в англійській мові можна поділити на такі семантичні групи: назви дерев, рослин, назви тварин, риби, страв, суспільно-політичні відносини, культура, предмети побуту. У сучасному американському варіанті англійської мови існує лише близько 50 слів індіанського походження, відомих більшості мовців.

Кондрат І.М. Політична та соціальна лексика в англійській мові північноамериканських колоній XVII століття // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 11-15.

У статті розглянуто вплив змін у суспільстві американських колоній XVII ст. на англійську мову північноамериканського континенту. Автор також робить спробу класифікувати політичну та соціальну лексику північноамериканських колоній XVII ст. та

простежити шляхи її збагачення. У цій лексиці американізмів було дуже мало. Інтенсивно вони почали з'являтися у XVII ст., особливо після того, як американські колонії одержали незалежність. Розглянута соціальна лексика суттєво відрізняється від політичної та соціальної лексики наступних століть. Найпродуктивнішими шляхами збагачення соціально-політичної лексики північноамериканських колоній були семантичні зміни в існуючих англійських словах та утворення нових слів за допомогою словоскладання.

Кудина Н.Г. Композитні характеристики складного терміна (на матеріалі сучасної англійської лісотехнічної літератури) // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 47-50.

Розглянута група термінів, яка складається з елементів загальноновживаної лексики. Терміни, утворені від номенклатури і ботанічних термінів, складають тричленний ряд опозиції. Атрибутивний характер першого компонента підтверджується наявністю вільних словосполучень того ж компонентного складу, омонімічних складному терміну. Омонімія виражається як на лексичному, так і на граматичному рівнях.

Лаврик М.П. Комбінуючі форми та їх роль в утворенні наукової термінології // Іноземна філологія. – Вип. 34. – 1974. – С. 25-29.

Медико-біологічним термінам властива спільна риса: наявність складних слів, утворених із “комбінуючих форм”. Такі форми не є ані повними словами, ні афіксами. Знайомство з такими формами може дещо полегшити семантизацію і вивчення цих термінів.

Лопатинська В.В. Деякі питання класифікації лексико-граматичних синонімів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С.31-36.

У статті лексико-граматична синонімія розглядається як системне явище мови. Виявлені подвійні та потрійні ряди різноструктурних синонімічних одиниць, які охоплюють дієслова семантичного поля почуття, суб'єктивного ставлення, поведінки, розумової та деяких видів фізичної діяльності людини. Структура та конфігурація рядів зумовлюється наявністю певної одиниці в мові та лексико-граматичним значенням дієслова. За лексико-граматичним значенням синонімічні ряди поділяються на об'єктні, суб'єктні, диференційовані та з відхиленням значень. Відповідно з V+(d)Nv виділяються give+(d)Nv та have+(d)Nv. За співвіднесеністю з категоріальним значенням стану у дієслова з have + (d)Nv виділяються дві моделі– have+(d)Nv(a) та have + (d)Nv(p).

Лопатинська В.В. Деякі питання співвіднесеності синонімічних одиниць у межах лексико-граматичного ряду в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 38-44.

Ознака, за якою дієслова об'єднуються з однойменними словосполученнями у синонімічний ряд, в даній роботі з'ясовується шляхом аналізу співвіднесеності синонімічних одиниць. Ця ознака вважається критерієм віднесення одиниці до синонімічного ряду в разі можливості взаємозаміни одиниць у плані комутативному та експресивному. В немовній дійсності стан і дія є фактичними відношеннями між предметами або явищами, які в мові диференціюються мовними засобами – лексичними або граматичними. Спрямованість і локалізація дії можуть не збігатись. Слова та однойменні словосполучення об'єднуються в синонімічні ряди за ознакою спрямованості дії. Синонімічна співвіднесеність може бути: 1) засобом визначення семантичної належності дієслова; 2) критерієм лексико-семантичного значення самого словосполучення.

Мальковський Г.Ю. Варіантність термінологічного словосполучення // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 60-63.

Автор статті торкається питання про те, що словосполучення з подібною семантикою можуть містити різні прийменники та деякі інші компоненти при синтаксичному варіюванні. Дослідження довело, що конструкція типу “прикметник+іменник” може виражати цілий спектр відношень між обома елементами. Автор доводить, що прийменники “in“, ”on”

можуть виражати різні відношення та замінятись іншими прийомами. Деякі дослідження проведені зі словосполученнями, із герундієм у ролі домінуючим компоненту.

Миляченко Л.Г. Текстильні терміни французького походження в англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 9-13.

Об'єктом дослідження автора є група тих слів та словосполучень, які пов'язані з виробництвом тканин. Для дослідження автор відібрав текстильні терміни французького походження з письмових пам'яток середньоанглійського, ранньоновоанглійського періодів та із спеціальної науково-технічної літератури.

Мостовий М.І. До питання про експресивно-емоційне забарвлення терміна в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 10-15.

Автор статті робить спробу довести, що термін може мати експресивно-емоційне забарвлення. Це відбувається, коли термін переходить в іншу стилістичну сферу (поетичну, розмовну мову), втрачає свою термінологічність поза сферою стилю тої мови, до якої він належить. Така нестійкість експресивно-емоційних відтінків значення терміна зумовлюється постійною взаємодією термінологічної та загальноживаної лексики. Оскільки емоційне навантаження залежить від багатьох причин, різні терміни мають забарвлення різного ступеня. Надто велика кількість експресивних афектацій може призвести до виникнення нових, іноді навіть протилежних значень терміна, про що свідчать приклади із загальноживаної лексики.

Мячина А.В. Структурная основа обретного словообразования (реверсии) в англійському мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 18-21.

Мета статті — визначити структурну основу, а відповідно й суть зворотнього утворення, використовуючи матеріал. Словниковий матеріал роботи спирається на Великий Оксфордський Словник нових слів П.Берга та М.Райфера та інших. Оскільки загальноприйнятий термін "зворотне утворення" вживають процеси на позначення різного порядку, тому автор пропонує називати це явище реверсією. Розрізняють такі типи реверсії: продуктивний та непродуктивний. А.В.Мячина подає докладний аналіз продуктивних типів реверсії. На основі досліджень автор статті робить спробу сформулювати визначення реверсії.

Олікова М.О. Звертання як соціолінгвістична категорія (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 19-23.

У статті аналізуються форми звертання до людини чи групи осіб відповідно до деяких соціальних (вік, стать, становище в суспільстві) і психологічних факторів, які зумовлюють вибір певної форми звертання.

Олікова М.О. Про значення і смисл форм звертання // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 46 – 52.

Автор проводить семантичний аналіз слів, які виступають у функції звертання з метою дослідити, чи відбуваються певні семантичні зрушення при вживанні іменників у функції звертання. Автор робить висновок, що при вживанні звертань і оцінних і неоцінних змін у семантичній структурі слів не відбувається, можуть виникати лише певні функціональні зрушення слововжитку. Винятком є old + N в найбільш поширеній моделі фамільярних звертань.

Омельченко Л.Ф. Утворення гібридних дієслівно-іменних конструкцій в результаті семантичної конденсації // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 17-21.

Темою даної статті є особливість сучасної англійської мови – гібридні дієслівно-іменні конструкції, які по суті є конденсатами розгорнутих синтагм. Створення таких конструкцій є характерним для сучасних мов. Але синтагми і створені на їх основі конструкції не є абсолютними синонімами, бо вони відрізняються семантичними та стилістичними елементами. Автор статті встановлює кілька найчастіше вживаних компонентів гібридних

конструкцій та проводить аналіз їхніх зв'язків з іншими компонентами словосполучень та процесів творення нових словосполучень; для своїх досліджень автор використовує метод безпосередніх складників. Причинами виникнення таких словосполучень автор називає прагнення уникати частого повторення тривіальних дієслівних синтагм та закон "економії мовних зусиль".

Омельчук О.С. Nomina agentis у сфері радіоелектроніки // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 63-69.

Вичленення групи Nomina agentis на матеріалі фахової мови набуває чисто практичного значення при навчанні іноземної мови за фахом. На другому та третьому етапах студент повинен бути обізнаний з галузевою лексикою, щоб вільно читати літературу, яка дасть змогу отримати оперативну інформацію. З цим завданням він зможе успішно справитися, якщо добре знатиме закономірності словотвору.

Орлова Г.І. Словотворча валентність та активність вербальних основ у англійській терміносистемі обчислювальної техніки // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 3-9.

Висока термінотворча активність вербальних основ у терміносистемі обчислювальної техніки відображає специфіку її предметно-логічної області, основними поняттями якої є поняття дії, процесу, виконавця дії та її результату.

На словотворчому рівні (у дериваційних ланцюжках, гніздах і полях) твірною одиницею, як правило, виступає вербальна основа, активність якої строго обмежена її морфемною структурою. Мономорфемні основи проявляють підвищену активність у всіх рядах похідних термінів. Поліморфемні основи префіксальної та префіксально-суфіксальної структури малоактивні у суфіксальному і повністю пасивні у префіксальному терміноутворенні.

Орлова Г.І. Термінологізація загальномовних слів // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 57-66.

У статті розглянуті семантичні процеси, пов'язані з переходом загальномовних слів у терміносистеми.

Автор проводить аналіз попередніх праць на дану тему і розробляє власний підхід. Термінологізація розглядається як процес породження різних конкретних термінологічних змістів одного і того ж слова в результаті послідовного сполучення інваріантного значення даного слова як семантичної диференційної ознаки, що задається семантичною системою самої мови, з одним з двох ідентичних понять, що складають основу семантичної опозиції в момент актуалізації слова.

Перкатюк Й.М. Літерні аббревіатури як новий тип слів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 60-64.

У статті розглядається один із різновидів англійських аббревіатур, так звані літерні аббревіатури. Висвітлюються два питання, що стосуються цього типу аббревіатур, а саме: розмежування аббревіатур-слів від аббревіатур-неслів (логограм); генезис і шляхи становлення буквенних аббревіатур в англійській мові. Робиться висновок, що літерні аббревіатури – це новий тип слів в сучасній англійській мові, а аббревіація – це самостійний спосіб словотвору.

Пісочин А.А. Про деякі шляхи розпізнавання лексичних та лексико-граматичних повідомлень терміна // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 28-33.

У цій статті зазначається, що при визначенні самого терміна виникає багато труднощів. Вказано, що суть терміна трактується по-різному. С. А. Аскольдов і В. В. Виноградов вважають, що головною рисою терміна є його дефінітивна функція. С. М. Ганкін-Федорук та Винокур визначають термін як слово в функції назви поняття. Виділено, що розглянуті концепції базуються на функціональному трактуванні терміна. Виділяють чотири функції: дефінітивну, номінативну, експресивну та сигніфікативну. Показано, що в межах якоїсь однієї галузі термін не має властивості однозначності. Розглядається питання

про терміни-синоніми. Виділено, що однозначності терміни набувають лише в конкретному контексті. Також зазначається, що основною властивістю терміна є “термінологічне поле”. На конкретних прикладах простежується те, як утворюються нові терміни. В одних випадках це досягається за допомогою означених граматичних форматів, в інших – має місце приєднання прикметника до іменника.

Пономаренко Л.О. Англійські фразеологічні кальки з німецької мови // Іноземна філологія . – 1971. – Вип. 23. – С. 16-20.

Предметом статті є англійські структурно-семантичні фразеологічні кальки з німецької мови. Калькування в цьому випадку є переважаючою формою передачі німецьких фразеологізмів на англійську мову. Основні проблеми, що піднімаються у статті: причини калькування, їхні семантичні групи, значення еквівалентів, закономірність розподілу кальок та їхніх прототипів за кількістю лексичних компонентів, відмінності у системах англійської і німецької мови, які впливають на результат калькування, сфера їхнього вживання і стилістичне забарвлення.

Основні семантичні групи англійських фразеологічних кальок з німецької мови: воєнні, політико-економічні, філософські, медичні терміни.

Пономаренко Л.О. Вибір способу засвоєння мовою іноземної лексики та фразеології // Іноземна філологія. – 1972 . – Вип. 29. – С. 45-51.

Вибір способу засвоєння іншомовної лексики та фразеології, спрямований на пошук кращого засобу спілкування, зумовлюється комплексом загальних і окремих чинників:

1) ступенем знання іноземної та рідної мов; видом мовного контакту; передумовами в мові-рецепторі (словотворчими можливостями, ступенем багатства словникового складу, індивідуальними особливостями мови);

2) можливістю виділення частин прототипу; особливостями його будови; семантикою прототипу; кількістю компонентів.

Пономаренко Л.О. Засоби вираження міри та ступеня в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1972 . – Вип. 27. – С. 19-25.

Засоби вираження міри та ступеня в сучасній англійській мові поділяються на означені та неозначені показники якості. Щодо неозначених показників міри, то використовується метод порівняння із середнім показником якості. Об’єктивна міра передається в англійській мові аналітично, синтетично та лексично.

Пономаренко Л. О. Розподіл англійських структурно-семантичних кальок з російської мови та їх прототипів за кількістю лексичних компонентів // Іноземна філологія. – 1968. Вип.15. – С.33-36.

У результаті кількісного аналізу структурно-семантичних кальок з російської мови та їх прототипів, автор дійшов до такого висновку: а) англійські структурно-семантичні кальки в порівнянні з їх російськими прототипами мають більше лексичних компонентів, б) більшість англійських структурно-семантичних кальок і їх прототипів складається з двох лексичних компонентів.

Почепцова Л.Д. До питання про специфічні особливості словникового складу англійської мови в Австралії // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 14-20.

У цій статті зазначається, що англійська мова Австралії головню збігається з англійською мовою Великобританії, а також з іншими регіональними варіантами. Проте існують певні специфічні риси австралійського варіанту англійської мови. Серед них виділяються широкоживанні сленгізми. Відзначено, що походження слова kangaroo, одного з найпоширеніших австралізмів, не має до цього часу загальноприйнятого пояснення. Підраховано, що протягом 180 років Австралія додала приблизно 10 тис. нових лексичних одиниць до словника англійської мови. Виділено, що актуальним завданням дослідження

англійської мови в Австралії є вивчення процесу розвитку її лексичного складу, шляхів становлення в ньому специфічно-австралійських елементів. Показано, що основними шляхами розвитку словникового складу австралійського варіанту англійської мови є семантичні перетворення. Провідними з яких є: 1) розширення значення; 2) звуження значення; 3) зміщення значення; 4) утворення нових лексико-семантичних і фразеологічних одиниць; 5) запозичення з мов аборигенів.

Почепцова Л.Д. Про національну специфічність сленга (на матеріалі англійської мови в Австралії) // *Іноземна філологія*. – 1969. – Вип. 19. – С. 37-44.

Метою статті є висвітлення характерних рис австралійського сленгу та шляхів його утворення.

Класифікуючи за типами творення можна виділити дві основні групи сленгізмів: 1) сленгізми, утворені лексико-семантичним шляхом (зміщення найменування базується на асоціації за схожістю, розширення значення); 2) сленгізми, утворені шляхом словотвору та словоскладання. Способи утворення сленгізмів в основному не є національно-специфічними. Можна констатувати лише відмінності у вживанні того чи іншого способу. Національна специфічність австралійського сленгу полягає, насамперед, у своєрідності лексичного заповнення словотворчих та інших структурних моделей, на основі яких здійснюється утворення сленгізмів, у своєрідності їх семантичної структури.

Почепцова Л. Д. Топонімічні назви Австралії та їх структура // *Іноземна філологія*.— 1968. – Вип.15. – С.36-41.

Мета цієї статті визначити походження і структуру топонімічних назв Австралії. За своїм походженням вони поділяються на топоніми англійського походження та топоніми, побудовані на аборигенній лексиці. Запропонована структурна класифікація топонімів англійського походження, що базується на їх лексико-граматичних особливостях.

Русецька Л.О. Компаративні фразеологізми в австралійському варіанті англійської мови // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 44. – С. 13-17.

Компаративізм англійської мови в Австралії досить своєрідні. Їх специфіка полягає в національній забарвленості. Більшість з них побудована на найменуваннях місцевої флори й фауни. У статті запропонована класифікація компаративних фразеологізмів на шість груп.

Русецька Л.О. Лексичні варіанти фразеологізмів англійської мови Австралії // *Іноземна філологія*. – 1978. – Вип. 51. – С. 23-28.

Автор статті розглядає проблему фразеологічної варіантності, яка властива англійській мові Австралії. У фразеологічній варіантності беруть участь два різновиди компонентів фразеологічних одиниць: австралізми та загальноанглійські одиниці. Автор твердить, що їхні функції однакові і вони можуть виступати як в ролі стержневих, так і в ролі заступних компонентів. Варіантна валентність австралізмів і загальноанглійських одиниць різна і залежить від ступеня їхньої абстрагованості.

Сиволапова В.І. До проблеми розмежування граматичної полісемії від омонімії (На матеріалі форм англійських дієслів) // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип. 53. – С. 44-51.

Розмежування граматичної полісемії і омонімії на основі проведеного аналізу мовного матеріалу, полягає в тому, що алоформи однієї і тієї ж інваріантної форми парадигматично еквівалентні; омоформи-грамеми різних інваріантних форм граматично безеквівалентні.

Сулимовська С.В. Структура вторинної предикації і теоретичні умови її виділення в мовленні // *Іноземна філологія*. – 1979. – Вип. 54. – С.42-4

Завдання статті - розкрити зміст термінів “структура предикації” і “вторинна предикація”, визначити методика дослідження і шляхом аналізу відрізків мови з різною поверхневою структурою встановити критерії, які дозволять виділити структури вторинної

предикації із письмово зареєстрованих відрізків мови у художніх творах англійських і американських авторів.

Ушакова В.Т. Варіанти імператива в англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 29-32.

Стаття присвячена аналізу різних форм наказового способу дієслова та їх властивостей, а також різних варіативних форм.

Ушакова В.Т. аналізує різні варіанти імператива у творах англійських авторів, встановлює статистичне співвідношення застосування різних форм, а також подає приклади подібних форм із творів українських письменників.

Також автор приділяє увагу історичному розвитку цих форм.

Філановський Г.Д. Показ особливостей лексичної сполучуваності фразеологічних одиниць у тлумачних словниках // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С.13-17.

У статті на матеріалі англійських лексикографічних видань розглянутий економний спосіб демонстрації дистрибутивних особливостей фразеологічних одиниць і, перш за все, традиційних обмежень лексичної сполучуваності.

Харенко М.Ф. Співвідношення запозиченого та первинного елементів у словнику “Кентерберійських оповідань” Дж. Чосера // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 23-31.

Лінгвісти по-різному підходять до розв’язання питання співвідношення запозиченого та первинного елементів, їх питомої ваги й ролі як в англійській мові в цілому, так і в творах окремих авторів. Співвідношення запозиченого та первинного елементів у словниковому складі твору – це, певною мірою, питання про асиміляцію взагалі, важливий чинник при визначенні ступеня лексичної асиміляції. При визначенні співвідношення між іншомовним і первинним елементами у словнику автор керувався принципом розмежування поняття співвідношення етимологічних компонентів за словником, тобто враховуючи кожне слово лише один раз, і, з другого боку, в мовному потоці, рахуючи кожне слово стільки разів, скільки воно зустрічається. Прийменники, сполучники, артиклі в “Кентерберійських оповіданнях” – яскравий приклад первинних компонентів в англійській мові.

Холодна А.Л. Ствердження і заперечення як оказіональні явища у фразеологічних одиницях // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 28-35.

У статті розглядаються фразеологічні одиниці з неповною парадигмою. Ця недостатність полягає в тому, що узус обмежує функціонування ФО одним з двох типів речень – стверджувальним або заперечним. Автор також досліджує відхилення від узуса в багатьох творах сучасних англійських письменників. Стилістичний ефект, що спостерігається при оказіональному вживанні стверджувальної та заперечної форм, варіюється залежно від структурно-семантичного типу ФО.

Цьовх О.Г. Методи опису значень слова в англійських тлумачних словниках // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 22-29.

У статті автор зробив спробу дослідити принципи опису різних значень деяких прикметників сучасної англійської мови в англійських тлумачних словниках. Для прикладу було взято попарно шість різних прикметників, протилежних за значенням, а саме: fine-coarse, quick-slow, tight-loose.

Швачко С.О. Фігуральне вираження кількості словами-вимірювачами в англійській мові // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 29-32.

Автора статті турбує, чи зникнуть слова на позначення міри і ваги з мови, коли Англія перейде на метричну систему мір. На прикладі української і російської мов він намагається з’ясувати деякі особливості згаданих слів і розкрити типологічні явища. Дослідження показують, що функціонування слів-вимірювачів відбувається не тільки в межах точної вимірювальної лексики, але й за її межами, коли йде мова про фігуральне вираження

кількісних величин. Із введенням метричної системи мір слова-вимірювачі ще діючої системи не зникнуть безслідно з англійської мови, вони тільки змінять сферу функціонування.

Янков А.В. Морфологічна структура і семантика соціально-політичних неологізмів в американському варіанті англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 52. – С. 41-47.

Завдання статті дослідити і проаналізувати морфологічну структуру і семантику відібраних соціально-політичних неологізмів. Автор користується такими словотворчими засобами, як префіксація, суфіксація, словоскладання, телескопія, конверсія, скорочення слів, чисті неологізми, неосеми.

Ятель Г.П. Про динамічну синхронію прийменникових словосполучень // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 37. – С. 3-9.

У даній статті автор представляє новий метод дослідження мовних явищ та процесів. Раніше використовувані методи лінгвістичних досліджень ґрунтувались на розрізненні мовної синхронії та діахронії, що в сучасній лінгвістиці не є достатнім. Автор статті пропонує ще ввести поняття статичності та динаміки, що дозволить співставити мовні зрізи на певному категоріальному рівні сучасної мови та визначити інваріантні структури їх видозміни у різних планах.

Як приклад такої методики автор представляє аналіз прийменникових словосполучень в сучасній англійській мові. В ході цього дослідження автор доводить наявність певного лексичного значення у прийменників, встановлює наявність незмінних інваріантів прийменникових сполучень та їх відгалужень, варіантність яких на діахронній основі стала притаманною синхронічному стану розвитку мови.

Ятель Г.П. О критериях цельности некоторых типов лексических единиц в современном английском языке // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 2. – С. 13-19.

У цій статті автор звертає увагу на визначення критерію цілісності у відношенні до певних типів лексичних одиниць у сучасній англійській мові. Він робить огляд різноманітних стійких мовних одиниць з визначеним лексичним значенням, до складу яких входять різні службові елементи. У цій статті критерії цілісності мовних одиниць використовуються не лише з лексико-синтаксичними комплексами, до складу яких входять службові і повнозначні елементи, але й з іншими новоутвореннями.

НІМЕЦЬКА МОВА

Береза С.А. Формування нової термінології в правознавстві НДР // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 22. – С. 88-93.

Дослідження присвячене появі нових термінів в галузі правознавства як відображення змін у суспільно-політичному устрої НДР. Новоутворені терміни переважно виражаються стійкими словосполученнями, складними іменниками, копулятивними складними словами, аббревіатурами. Складні іменники і стійкі словосполучення з термінологічним значенням переважають серед інших граматичних категорій термінів. Однак, складні слова-терміни є продуктивнішими у порівнянні зі стійкими термінологічними словосполученнями, бо вони швидше і точніше виражають складне поняття.

Березинська З.І. Неологізми в лексиці “Пісні про Нібелунгів” // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 21. – С. 52-57.

У даній статті зроблено спробу всебічного аналізу складних слів-неологізмів у “Пісні про Нібелунгів”. Неологізми у творі можна класифікувати на такі тематичні групи: військова, пригодницька і суспільно-правова лексика. Більшість неологізмів належать до типу “підсилених складних слів” з першою частиною – архаїчними іменниками, вжитими у своїх т.зв. “епічних” значеннях.

Бортник Н. М. Особливості дистрибуції складних дієслів моделі іменник + дієслово // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 22. – С.101-105.

Стаття присвячена питанню мотивації формальних характеристик складного дієслова і особливостям його дистрибуції. Опорне дієслово, входячи до складного дієслова і утворюючи нову лексичну одиницю, зберігає деякі свої характеристики, проте змінює інші. Кількісна і якісна характеристики складного дієслова не пов'язані з кількісними і якісними характеристиками опорного дієслова. Цей зв'язок виявляється тільки у відсутності транзитивної валентності у складного дієслова, що реалізується всередині з'єднання. Дистрибуція складного дієслова пов'язана тільки з його значенням, з його належністю до певного кола синонімічних конструкцій, тобто вмотивована семантично.

Букавін С. П., Кенцало Р. С. Поле стативності в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 52-57.

Дослідження лексико-граматичного поля стативності, або результативного (афікованого) стану інактивного підмета. Поле стативності складається із домінанти і периферійних конститuentів. Домінантною є конструкція *sein+Partizip II*, граматична форма вираження статива. На периферії поля розміщені граматично-лексичні засоби, які характеризуються валентно-семантичною обмеженістю вживання, виступають нерегулярно і несуть додаткове комунікативне навантаження.

Возниця В. М. Двоскладність в організації мовлення // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 85-91.

У вивченні складників мовлення користуються трьома аспектами: логічним (речення трактовано як одиницю думки), граматичним (речення як синтаксична одиниця), актуальним (речення як одиниця мовної комунікації). Кожна мовна структура двоскладна, оскільки в основі мовлення на всіх рівнях (слово, словосполучення, речення) лежить синтаксичний зв'язок принаймні двох елементів – поясненого і пояснюваного. О.Бехаль у праці "Німецька мова" називає сполучення підмета з присудком єдиною вірною формою. Функціональна граматики спирається на актуальний аспект і твердить про необхідність у реченні двох частин – даного і нового, вираження яких може відбуватись будь-якими словами. Визначення принципу двоскладності як синтаксичної основи усіх елементів допомагає підкреслити функціонально-комунікативну здатність усіх елементів мовлення та роз'яснити поняття предикації, оскільки кожен мовний елемент передбачає якесь доповнення.

Возниця В. М. Про одну вербальну трансформу в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 40-44.

Автор статті розглядає характерний для іменників жіночого роду в сучасній німецькій мові суфікс *-ung*. Переміщення синтаксичних відношень, викликане продуктивністю девербальних іменників на *-ung*, наклало свій відбиток на всю структуру мовлення, і тому утворення цих іменників розглядається як синтаксично зумовлена трансформація. Основна особливість девербальних іменників з суфіксом *-ung* міститься в їх внутрішній формі, в основі якої є віддієслівна семантика, що вирішує їх синтаксичну суть. Особливості дієслівної природи цих іменників, їх смисловий і словотворчий зв'язок з дієсловом, назва дії в іменній формі, втрачання ними дієслівних ознак та набування вторинних конкретно-предметових значень – усе це визначає їх функціональні особливості.

Воробйов В. Т. Деякі питання термінологічного використання загальнолітературних слів // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 67-72.

У цій статті на матеріалі німецької спортивної лексики сучасного та раннього етапів її розвитку висвітлюються питання продуктивності творення термінів шляхом переосмислення загальнолітературних слів, а також питання семантичної характеристики термінів даного типу, зокрема, точності найменування і відношення до емоційно-експресивного забарвлення. Суть процесу термінологізації слів нетермінологічного характеру полягає в тому, що слово переходить в нове лексичне поле, перетворюючись у виразника специфічного поняття і

набуваючи чіткого співвідношення з іншими найменуваннями. Автор аналізує шляхи переходу загальнолітературних слів до словникового складу німецької спортивної термінології. Виходячи з аналізу мовного матеріалу, можна сказати, що роль термінологізації загальнолітературних слів як джерело творення спортивних термінів на сучасному етапі розвитку німецької спортивної термінології зовсім незначна.

Воробйов В.Т. Іншомовний лексичний вплив на сучасну німецьку спортивну термінологію // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 26. – С. 51-58.

Формування спортивної термінології відбувається як шляхом використання власних мовних ресурсів, так і завдяки запозиченню з інших мов. Висока культура Франції, Греції, Італії викликали потребу в номінації нових спортивних понять, для яких у цих державах вже існували відповідні терміни. Окрім абсолютних запозичень у словнику І. Цейдлера, зустрічаються й складні терміни, компоненти яких складаються із запозиченого та німецького слова (*Athletenspiel*). Проте у 18-19 ст. відчутним стає вплив пуристичних тенденцій на чолі з Фрідріхом Яном, який замінює чимало запозичених термінів німецькими відповідниками. З другої половини 19 ст., під впливом розвинутих країн та Олімпійських ігор, в Німеччині набуває бурхливого розвитку спортивний рух. Значна частина термінів запозичується з англійської мови. Це були переважно футбольні терміни, на які в 1903 р. професор Кох запропонував німецькі відповідники. У статті автор також розглядає питання інтернаціоналізмів, які мають тенденцію до розвитку. Це сприяє уніфікації спортивної термінології у міжнародному масштабі.

Гавриць В.І. Джерела виникнення фразеологічних зворотів німецької мови // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 19. – С. 79-84.

Автор статті розглядає джерела виникнення фразеологізмів сучасної німецької мови у розрізі двох комплексів: а) фразеологічні одиниці, що виникли в результаті відмирання суспільної практики, б) фразеологізми, що виникли внаслідок відриву від першоджерел. Як висновок, можна сказати, що поряд з мовними шляхами виникнення фразеологічних одиниць істотне значення мають зовнішні суспільні фактори життя і діяльності людини. У зв'язку з розглядом питання про походження фразеологічних зворотів німецької мови виникає проблема фразеологізації крилатих слів. У лінгвістичній літературі немає єдиної думки щодо взаємозв'язку між крилатими словами та фразеологією. Тому неправомірним є твердження, що фразеологія – сукупність всіх типів стійких словосполучень.

Гавриць В.І. Утворення нових фразеологічних одиниць внаслідок трансформації крилатих виразів // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 23. – С. 40-46.

У статті розглядається поповнення мовного фразеологічного фонду внаслідок трансформації крилатих виразів. Базові крилаті вирази піддаються таким структурним перетворенням як руйнування початкової структури; втрата окремих компонентів. Аналіз фактичного мовного матеріалу свідчить про те, що за своїми семантичними і структурними особливостями, за ступенем метафоричності, осколкові сполучення, утворені шляхом одинарного з'єднання складових компонентів крилатих виразів, належать до фразеологічних одиниць.

Гавришків Б.М. Лінгвістичні погляди Лейбніца // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 8. – С. 33-40.

Серед діячів німецької культури кінця XVII і початку XVIII ст. одне з перших місць беззастережно належить видатному філософові і математикові Готфріду Вільгельму Лейбніцу. Значну частину творчої спадщини Лейбніца становлять роботи на лінгвістичні теми. Лінгвістична діяльність Лейбніца досить широко висвітлена в роботах німецьких вчених. В нас же Лейбніц-мовознавець не привернув ще до себе належної уваги. Мета статті — коротко розглянути окремі розділи філологічної спадщини Лейбніца, зокрема, проблему мови і мислення, лексичний склад німецької мови та чистоту літературної мови. Діяльність Лейбніца-філолога — важливий етап в історії лінгвістичної думки; вона мала

вплив на розвиток та вдосконалення німецької літературної мови, сприяла поповненню її словника новими словами, термінами, поліпшенню її граматичної будови, наближенню кожної мови до мови широких народних мас.

Гладкий П.І. Про словники омонімів німецької мови // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 79-83.

Стаття дає короткий огляд німецьких словників омонімів, виданих у XIX-XX століттях. Це дає змогу судити про етапи розвитку окремого слова в семасіології. Розглядаються лексикографічні праці М.Куніча, Н.Бермана, Г.Робольського, К.Ф.Вайса, П.І.Штудера, К.В.Ойленхаупта. Усі укладачі (крім Н.Бермана) зараховували пароніми до випадків омонімії. Недоліком словників XIX століття було те, що вони фіксували насамперед лексико-граматичні омоніми, словоформи однакового або подібного звучання, і зовсім не включали лексичних омонімів. Таким чином, проаналізовані словники є безсистемними працями, оскільки різні види омонімів та паронімів у них лише перелічуються, залишаються поза увагою історії і теорії мови.

Гладкий П.І. Деякі питання про лексичний склад // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 58-65.

Автор розглядає проблему омонімії в німецькій мові. Стаття містить думки різних німецьких мовознавців щодо визначення терміну "омонім". Окремо розглянуто та проаналізовано три види омонімії: морфологічна, лексична та синтаксична. Особливу увагу автор статті приділяє способам розмежування полісемії та омонімії.

Гладкий П.І. Омоніми в німецькій лексикографії // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 62-69.

У даній статті висвітлюється історія та принципи виділення омонімічних іменників у німецькій лексикографії, починаючи від словника Адглонга і закінчуючи останнім академічним словником сучасної німецької мови. Таким чином, проаналізувавши німецьку словникову літературу, а саме історичні, етимологічні і нові тлумачні словники, можна зробити висновки, що з виникненням словників, вдосконалювалась і система реєстрації омонімів. Словник сучасної німецької мови розв'язує проблему омонімів в аспекті синхронії і реєструє омоніми за їх походженням – отожд і вважається найкращим.

Гладкий П.І. Омонімічні іменники в системі лексики сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 76-84.

У даній статті на матеріалі німецької мови досліджуються два типи словесних зв'язків для того, щоб краще ознайомитись із проблемою омонімії. Розглянутий зв'язок проблеми омонімії з теорією "лексичного поля" - завдання даної статті. Спираючись на те, що в системі лексики будь-якої мови існують окремі підсистеми; з стилістичного, хронологічного, територіального поширення аспекту, автор показує, як розміщені омонімічні іменники в різних лексичних підсистемах.

Гладкий П.І. Опозиції лінгвістичних одиниць на лексичному рівні // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 41-45.

У цій статті зроблена спроба застосувати до фактів лексики теорію опозицій, розроблену М.С.Трубецьким. Подаються тлумачення терміна "лексема". Розглядаються основні випадки опозицій лексем, зокрема вказано, що яскравим прикладом протиставлення слів є пари антонімів або ж синоніми. Наводяться приклади з української та німецької мов. Розглядаються опозиції, які можна встановити для омонімії. Вказано, які види опозицій існують між омонімічними лексемами. Значається, що опозиції лексем можна виявити не тільки у випадках омонімії, синонімії та паронімії. Принцип протиставлення можна успішно застосовувати до лексем, які входять до складу так званих лексико-семантичних груп слів, що іноді називаються ще лексичними (семантичними) полями.

Гладкий П.І. Про функціонування лексичних омонімів у мовленні // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 79-87.

У даній статті робиться спроба з'ясувати, як функціонують іменники німецької мови у зв'язаному мовленні, у реченнях, а також показати, як та якими засобами діє контекст у напрямку ідентифікації значень омонімів. Основна увага спрямована на вивчення співвідношення слова-омоніма й контексту.

Григор'єва М.В. До питання про кількісну оцінку вживаності лексики при складанні словників-мінімумів // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 82-86.

У статті розглядаються питання, пов'язані з відбором лексики для спеціальних словників, що служили б навчальним цілям. Пропонується новий критерій, що дозволяє в кількісній формі визначити вживаність лексики за допомогою двох статистичних параметрів – абсолютної (релятивної) частотності і коефіцієнта поширеності.

Грицина Н.І. Поліденотативність девербальних утворень на -er // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 37-43.

У статті розглядається питання девербальних утворень на -er. На їхній основі прослідковано властивості функціонування даного суфіксального елемента в системі сучасної німецької мови. Аналіз конкретного матеріалу засвідчив, що цей суфікс співвідноситься з денотатами чотирьох типів: особи чоловічої статі; тварини-самця; конкретного предмета; абстрактних понять дії, результату дії чи стану. Першому, найпоширенішому типу, притаманна комунікативна насиченість, що характеризується трьома смисловими ознаками: постійністю чи непостійністю атрибуції (заняття особи); індикуваністю суб'єкта дії (свідчить про активне відношення особи до дії); нейтральністю чи експресивністю. Семантика основ другої групи обмежується специфікою фізичної діяльності живої особи (рух, акт приймання їжі), а у порівнянні з попередньою характеризується відсутністю семи непостійної атрибуції.

Денисенко С.Н. Основні шляхи розвитку фразеологічного складу сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 52 – 58.

Автор розглядає фразеологічну деривацію сучасної німецької мови на основі наявної фразеології. Виділено такі шляхи фразеологічної деривації: 1) перерозклад; 2) відокремлення; 3) варіювання; 4) розширення лексичного складу. Наголошується системний характер відношень між фразеологічними одиницями (ФО)-дериватами. Існує певна структурно-семантична співвіднесеність між ФО-дериватами і фраземами та сталими ФО, хоча прямої аналогії не виявлено.

Дмитровська О.І. До питання про англійські запозичення в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 101-106.

Іншомовні запозичення з одного боку збагачують мову, а з іншого засмічують її. Мета статті – дослідити характер англійських запозичень, що засмічують німецьку мову. Автор вказує на негативні наслідки вживання, а радше зловживання, словами англійського походження. Часто це призводить до грубих помилок та непорозумінь, тавтологій, певних порушень граматичних норм, проблем з визначенням роду англійських іменників, вживання невластивих німецькій мові конструкцій та ін.

Дмитровська О.І. Розширення значень англіцизмів у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 77-82.

У цій статті викладені результати дослідження явища збагачення словника німецької мови шляхом розвитку значень англійських запозичених слів у процесі функціонування на ґрунті німецької мови, зокрема шляхом розширення значень цих слів. Показано, що в основі дослідження розширення значення слів *star*, *boy*, *losten*, *starten*, *fair* покладена “породжуюча модель” значення слова С.О.Гурського. Зазначається, що слово *star* хоча і зазнало

розширення, але в розвитку не вийшло за рамки значень свого етимону, тоді як інші англіцизми можуть набути в мові-запозичувачі значень, які не властиві їх етимонам.

Заяць Б.Ю. Синонімія означеного артикля і присвійного займенника в німецькій та англійській мовах // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 90-97.

Автор статті зазначає, що на думку певних граматистів у деяких випадках відбувається зближення функцій означеного артикля і присвійного займенника як в англійській, так і в німецькій мовах.

Автор звертає увагу на те, що джерелом синонімії означеного артикля і присвійного займенника є наявність двох можливих способів вираження означеності іменників граматичного і лексичного. Автор робить висновок, що порівняльний аналіз деяких сфер вживання означеного артикля і присвійного займенника в англійській та німецькій мовах показує, що ці структурні елементи не можна вважати повністю ідентичними.

Зернова В.К. Словотворча функція компонента *über-* у сфері іменника // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 77-86.

У цій статті авторка представляє дослідження німецьких іменників з компонентом *über-*, словотворчі функції якого ще й досі недостатньо досліджено.

Для вирішення цієї проблеми авторка проаналізувала методом безпосередніх складників іменники з компонентом *über-*, вибрані з сучасних тлумачних і термінологічних словників. Для цього було використано 13 типів моделей лексичних основ, визначених Степановою. Застосовуючи цей аналіз авторка визначила 16 типових моделей, згідно яких створюються всі сучасні німецькі іменники з компонентом *über-*. Ці моделі описано відповідними точними формулами.

Цей аналіз показує, що компонент *über-* має дуже різні потенціали поєднання з майже всіма лексичними основами. Компонент *über-* завжди зустрічається у препозитивній позиції і виконує роль сателіта, яка характерна для префіксів. Цей компонент поєднується з основами без будь-яких зв'язуючих компонентів.

Кенцало С.С. Лексико-граматичні засоби вираження медіальності в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 40-45.

Мета автора – дослідити способи вираження медіальності в німецькій мові граматичними формами активу. Суть медіальності полягає в тому, що дієслово виражає таку дію предмета або зовнішнього джерела, яка залишається тільки в сфері підмета.

Медіальність є конотативним становим відтінком денотативного значення активної форми дієслова і визначається відповідно до умов семантичного та синтагматичного характеру.

Лазарович В.В. Прямі латинські фразеологічні запозичення у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 59-66.

У статті розглядаються деякі особливості походження, структури і функціонування прямих латинських фразеологічних запозичень у сучасній німецькій мові. Стаття також аналізує можливість варіації і компонентного зіставлення. Встановлено, що досліджувані фразеологізми утворюють найчисленнішу групу серед інших запозичень у німецькому фразеологічному фонді і вирізняються стабільністю та багатоплановістю функціонування в мові.

Ланюк Є.Т. Торгівельна економічна лексика в німецькій розмовній мові // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 58-64.

У цій статті на прикладі торгівельно-економічної лексики розглядається питання взаємовпливу професійної лексики і німецької розмовної мови. Показано, що в торгівельно-економічній лексичі, зокрема в словнику Кюннера зустрічаються: діалектизми, арготизми, лексика студентських, солдатських, мисливських жаргонів. Показано, що серед запозичень багато слів із староеврейської мови. Є також запозичення з французької мови, слов'янських мов. Показано, що в етимологічному аналізі торгівельно-економічної лексики цікавим є

хронологічний аспект. Зазначено, що торгівельно-економічна лексика в тематичному плані представляє поняття і категорії торгівлі, економічного життя країни. В процесі взаємовпливу німецької мови і торгівельно-економічної лексики відбувається постійна детермінологізація професійної лексики. Детермінологізуються передусім професійні арготизми, відтак номенклатурні терміни. Спільним для детермінологізованих виразів торгівельно-економічної лексики є пейоративність значення. Показано переосмислення термінів - назв.

Левицький В.В. Фонетичні зв'язки слів-синонімів та слів-антонімів у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С.67-71.

Слова-синоніми в сучасній німецькій мові характеризуються більшою фонетичною подібністю, ніж слова-антоніми. Величина зв'язку між словами може залежати від приналежності до певної частини мови і числа слів, що входять до синонімічного ряду. Слова, що входять до вузьких синонімічних рядів, мають більшу фонетичну подібність, ніж слова широкіх рядів.

Матвеева А.Л. Латинські кальки сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 74-79.

Стаття є аналізом латинських лексичних кальок в сучасній німецькій мові. Кальки досліджуються за періодами, на які зазвичай прийнято ділити історію німецької мови, а в середині періодів, вони аналізуються по статтях. Також розглянуті окремі питання, що відносяться до історії кальок, діахронії поморфемних перекладів. Автор статті робить висновки, що німецька мова збагачувалася лексичними кальками протягом всієї історії, деякі кальки створюються лише для перекладу даного слова в даному тексті, потім щезають і ніде більше не зустрічаються.

Петлеванный Г.П. Фразеологические единицы с глаголом *MACHEN* и их роль в обогащении лексического состава современного немецкого языка (фразеологизмы типа *schicht machen*) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 68-73.

У статті розглянуто фразеологічні одиниці типу *machen* + іменник, що є однією з найпродуктивніших структурних моделей серед дієслівно-іменникових сполучень постійного контексту сучасної німецької мови. Фразеологічні одиниці розглянутого типу відіграють велику роль у збагаченні лексичного складу німецької мови.

Прокопів В.І. Географічні терміни *osten, westen, suden, norden* як політичні реалії в публіцистиці // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 69-75.

Географічні терміни напряму, що утворюють окреме семантичне поле, зустрічаються у сучасній німецькій публіцистиці із різними значеннями. У статті розрізняються значення та обсяг денотатів, що відповідають даним мовним знакам. Особливо поширена у глобальному вжитку антонімічна пара *osten – westen*. (*osten* – соціалістичні країни Європи, *westen* – капіталістичні країни Європи та Америки). Елементи даного семантичного поля на території деяких країн існують попарно тоді, коли ця країна складається з двох держав (Північна та Південна Корея, Північний та Південний В'єтнам).

Прокопів В.І. Диференціація знака і значення державно-адміністративної реалії в публіцистиці НДР // Іноземна філологія. – 1972 р. – Вип. 27. – С. 92-96.

Негативна оцінка дій уряду Кізінгера вплинула на стиль статей, зокрема на лексику. Емоційно-оцінний момент приводить до зміни знака назв, термінів, співвідносних з явищами політичного життя ФРН. Особливо це стосується таких реалій, як *die Regierung, der President, der Ranzler, der Aussenminister*. Відповідно до семантико-стилістичної характеристики, виділяються такі групи: нижчий адміністративний рівень, святково-піднесені реалії історичного минулого, стійкі грубі еквіваленти та ситуативно-зумовлені авторські неологізми, які протиставляються немаркованому члену – офіційній назві.

Ринецька О.Ф. Спостереження над лексичною синонімікою німецьких говірок // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 98-102.

Автор цієї статті звертає увагу на вивчення говірок німецького населення Закарпаття, яке поселилось там у XVIIст. Вони становлять певний інтерес в зв'язку із збереженням деяких архаїчних рис, що частково зникли в говорах німецької мови. Автор розглядає лексичні синоніми разом з найхарактернішими словотворчими і фонетичними відмінностями.

Рудий В.Г. Про походження німецьких складних слів типу багуврігі // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 62-

Автор статті зазначає, що походження складних слів типу багуврігі є однією з найважчих і найсуперечливіших проблем у галузі словотвору. Головним завданням цієї статті є висвітлення точок зору різних лінгвістів про походження багуврігі. У статті подано багато різноманітних прикладів і висловлювань лінгвістів щодо цієї проблеми.

Рудий В.Г. Складні слова типу багуврігі в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 98-108.

Автор статті зазначає, що граматичний рід складних слів типу багуврігі у більшості випадків залежить від основного слова. Проте буває і таке, коли рід цих іменників залежить не від основного слова, а від поняття, яке виражають багуврігі.

Автор звертає увагу на те, що переважна більшість багуврігі виступає в ролі назв людей. Багуврігі характеризують особу за прикметою, яка найбільше кидається в очі. Далі ідуть назви тварин, рослин та неживих предметів. Автор робить висновок, що утворення типу багуврігі становлять семантично замкнуту групу слів, які належать до експресивної лексики.

Рудий В.Г. Типи німецьких прізвищ, утворених за індивідуальними ознаками перших носіїв // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 106-110.

Автор статті досліджує німецькі прізвища, використовуючи матеріал етимологічного словника німецьких прізвищ Й.К.Брехенмахера. Спадкові прізвища виникають у 12 ст. – спочатку серед багатіїв, що пов'язано з переписом маєтку, а дещо згодом – серед біднішої верстви населення у зв'язку оподаткуванням. Більшість прізвищ походить від колишніх прізвищ, основою яких була певна індивідуальна характерна ознака (ріст, колір волосся, розумові здібності, психічні властивості). Найхарактерніша для німецької мови словотвірна модель – іменникова (переважно складна).

Рудий В.Г. Структура та семантика утворень типу багуврігі в давньоверхньонімецькій і середньоверхньонімецькій мовах // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 94-100.

Метою статті є дослідити еволюцію морфологічної структури складних слів типу багуврігі, ступінь продуктивності їхніх словотворчих моделей та семантику.

За будовою багуврігі можна розділити на такі структурні типи: безсуфіксальні (іменники-багуврігі, прикметники-багуврігі) та суфіксальні. Вони мали прихований прикметниковий характер, оскільки багуврігі означають предмет (особу) за якоюсь характерною ознакою, одразу після свого виникнення. Таким чином, пізніші утворення такого типу, будучи спершу іменниками, згодом перетворились у прикметники.

Слова-багуврігі у давньоверхньо-німецькій і середньоверхньонімецькій періоди можна поділити на такі семантичні групи: назви осіб, тварин, рослин, неживих предметів, з яких найчастіше зустрічаються власні імена, клички і прізвиська.

Семендяєв В.І. Про одне лексико-синтаксичне поле // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 73-78.

Дана стаття присвячена питанню систематичного зчеплення словникових одиниць на основі їх лексичної валентності. Творцем теорії вивчення лексики за “семантичними полями” вважається І.Трір. В процесі суміщення “сфери понять” і словесного поля кожний компонент останнього, розчленовуючи понятійну сферу, одержує свій зміст з даного змістового

комплексу. Слово набуває своєї значимості лише в межах "поля". Подібне трактування "поля" знаходимо також у працях Л.Вейсгербера. В.Порціг пропонує інший шлях вивчення семантичної структури мови. Він досліджує проблему побудови поля з окремих компонентів на основі їх лексичного та синтаксичного зв'язку. Автор коротко зупиняється на деяких аспектах теорії Порціга.

Турчин В.М. Кореляція поняття та значення (На матеріалі німецької медичної та біологічної мікротерміносистем) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 72-77.

Автор дійшов висновку, що виявлені співвідношення між значенням і поняттям проаналізовані на рівні: а) однієї мікросистеми; б) суміжних мікросистем; в) мікросистем МД і БЛ та загальнолітературної лексики; г) окремих функціональних терміносистем.

Турчин В.М. Специфічні особливості взаємовідношень іншомовних і німецьких синонімів у терміносистемах медицини і біології // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 86-96.

Автор дійшов висновку, що виявлені співвідношення між значенням і поняттям проаналізовані на рівні: а) однієї мікросистеми; б) суміжних мікросистем; в) мікросистем МД і БЛ та загальнолітературної лексики; г) окремих функціональних терміносистем.

Турчин В.М. Структурні варіанти німецьких термінів біології і медицини. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 89-96.

У статті подано результати аналізу еліптичних, деривативних і фонеморфологічних варіантів-термінів, які досліджувались шляхом структурного протиставлення в рамках їхньої семантичної тотожності. Різні види варіювання свідчать про незакінченість процесу нормативного розподілу мовних засобів в біологічній і медичній терміносистемах. Автор припускає, що найпродуктивніші типи розглянутих варіантів стануть нормою і витіснять у майбутньому інші види різноформлених термінів.

Ференц Г.Ф. Складносуфіксальні іменники з суфіксом -ung в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 72-79.

Складносуфіксальні іменники німецької мови утворюються за допомогою словоскладання та різних суфіксів, у зв'язку з чим її можна поділити на декілька груп, кожна з яких має свої структурно-семантичні особливості. На основі аналізу мовного матеріалу автор робить спробу дослідити такі особливості складносуфіксальних іменників на -und. Суфікс -und належить до найбільш поширених суфіксів німецької та інших германських мов. Складносуфіксальні іменники на -und можна поділити на п'ять словотворчих типів. Після дослідження цих п'ятьох типів автор статті робить висновок, що найпродуктивнішим і найчисленнішим є словотворчий тип, слова якого утворюються за моделлю "основа іменника + основа дієслова + und" (Fragestellung). Такі іменники звичайно бувають однозначними. Складносуфіксальні іменники на -und належать до стилістично нейтральної та емоційно не забарвленої лексики.

Чучка П.П., Меліка Г.І. Відапелятивні прізвища німецькомовного населення Закарпаття // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 65-72.

Стаття постулює ідею, що іншомовне оточення впливає на склад прізвищ певного етносу, переважно через екстралінгвальні фактори. Власне мовний фактор інтерференційного впливу, незважаючи на асемантичність прізвищ, є незначним, адже прізвища як офіційні найменування осіб повинні відповідати не лише мовній, але й державноправовій стабільності знака.

Чучка П.П., Меліка Г.І. Прізвища німецькомовного населення Закарпаття // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 65-70.

Автори проаналізували прізвища закарпатських німців і дійшли до висновку, що їх предки почали контактувати зі слов'янами задовго до переселення в Закарпаття. В статті

розглядаються прізвища з різною етимологією, а також гібридні утворення, в яких словотвірні морфеми належать до різних мов. Докладніше описуються прізвища, похідні від власних назв (імен, топонімів). Автори вважають, що майже всі прізвища цієї категорії виникли на основі верхньонімецьких діалектів.

Шевельова П.А. Моделювання морфології сучасної німецької мови статистично комбінаторним методом // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 25. – С. 85-90.

У статті зроблено спробу моделювання морфології сучасної німецької мови методом СКМ (статистико-комбінаторний метод), розробленим М. Д. Андрєєвим. Об'єктом дослідження є підмова публіцистики. Таке дослідження передбачає два основні етапи: виділення словозмінних типів; формування морфологічних розрядів. У дослідженні використано дві гілки алгоритму: синтетичну та аналітичну.

Юханов О.С. До питання про стилістичний аспект дієслівного словотворення // *Іноземна філологія*. – 1978. – Вип. 51. – С. 48-54.

Автор статті твердить, що стилістичне забарвлення похідних суфіксальних дієслів зумовлене характером твірної основи, а саме: її семантикою, приналежністю основи до тієї чи іншої частини мови, її генетичною характеристикою. Наприкінці статті автор розглядає вживання дієслівно-прислівникових одиниць. Їхня стилістична маркованість зумовлена впливом зовнішнього контексту та порушенням семантичного узгодження їхніх конститuentів.

Яре Л.Н. Об обязательной лексической сочетаемости существительных // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 3. – С. 71-78.

Автор цієї статті зазначає, що обов'язкове активне співвідношення слів обумовлюється або специфічною семантикою ведучого слова, або позицією слова у реченні. Автор звертає увагу на те, що обов'язкове лексичне співвідношення зберігається ведучим словом незалежно від його форми і функції в реченні. Автор робить висновок, що обов'язкове лексичне співвідношення це складне змінне явище, тісно пов'язане з лексичним значенням слів і його зміною.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Александрова Г.А. Власні імена як джерело утворення французької науково-технічної термінології // *Іноземна філологія*. – Вип. 33. – 1974. – С. 75-80.

Терміни-власні імена утворюють інтернаціональне ядро всередині термінологічної системи і є загальними для всіх мов світу. Можна виділити 2 типи термінів, утворених за допомогою власних імен: термін-слово і термін-словосполучення.

Андрієвська О.О. До проблеми співвідношення вільно-граматичних та фразеологічних сполучень на матеріалі французької мови // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 6. – С. 106-110.

Статтю присвячено проблемі співвідношення вільно-граматичних та фразеологічних сполучень і критеріям їх розрізнення. Автор виділяє такі критерії розрізнення, спільні для словосполучень всіх розрядів: 1) наявність або відсутність відповідної моделі; 2) співвідношення структури та значення компонентів. У статті також розглянуто фразеологізми утворені за допомогою слова *rendre*.

Андрашко К.М. Варіанти прийменника *sous* у словотворенні // *Іноземна філологія*. – Вип. 31. – 1973. – С.

У сучасній французькій мові префікс *sous-* представлений двома дублетними формами (*sous-* та *sub-*), кожна з яких має відповідні варіанти на даному етапі розвитку французької мови. На даному етапі розвитку французької мови прийменник *sous* є характерним для новоутворень, пов'язаних з термінологією (наука, техніка, преса).

Бабак А.І. Групування дієслів руху в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 85-92.

Одна з проблем при вивченні окремих лексико-семантичних груп слів – віднайдення критеріїв для виділення або об'єднання їх у групу. Для цього часто використовується ідентифікатор (слово, яке виражає ідею, спільну для всіх слів даної групи). Ш. Баллі групує дієслова руху за різновидністю, якістю та спрямуванням, застосовуючи ідентифікатор “рух” (mouvement). Автор статті звертається до словника Т. Робертсона, який групує дієслова руху, беручи за вихідний момент поняття, що лежать у основі їхнього значення. Згідно з його класифікацією, існує чотири основних підгрупи: дієслова, що означають рух взагалі; інтенсивність руху; рух, пов'язаний із застосуванням сили; направлений рух. Поль Рус, на відміну від Робертсона, у своєму словнику починає кожен статтю із слів, що виражають ідею у простішій формі, подаючи у ній слова, що виражають різноманітні нюанси. Ще одним критерієм для виділення та класифікації дієслів, що подаються у статті, є дистрибутивний та трансформаційний методи.

Берегівська Е.М. Арготизми і комічний ефект у французькій прозі післявоєнного періоду // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 141-148.

Автор стверджує, що за допомогою арготизмів у гумористичному творі здійснюється комічна транспозиція теми, яка становить “сіль анекдота”. Джерела використання арготизмів лежать в реальній мовній практиці. Каламбур за участю арготизму будується на семантичному зміщенні, але деколи в організації гри слів центром ваги стає звуковий комплекс.

Брагіна М.К., Матвіїшин Х.Л. Синоніми англо-американського походження в лексичній системі сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С.79–84.

Автори статті розглядають проблему запозичень з англійської мови і їхнього функціонування у французькій мові. Досліджуються відносини запозичених слів та їх синонімів у системі запозичуючої мови. На проникнення і подальше функціонування англо-американізмів у сучасній французькій мові суттєво впливають лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори.

Войтюк М.А. Лексикологічні та лексикографічні дослідження сучасних французьких лінгвістів // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 76-84.

У статті розглядається діяльність відомих лексикологів та лексикографів на сучасному етапі розвитку французької лінгвістики. Більшість науковців використовують структурний метод досліджень мовних факторів. Ситуативне дослідження мови дає можливість вивчити закономірності сучасної розмовної мови, що також є основним об'єктом сучасних лінгвістичних досліджень. Жан Дюбуа розглядає суспільно-політичну лексику у зв'язку з розвитком французького суспільства, вивчає словотворчі сили суфіксального слововиду, встановлює методи структуральної лексикології. Жорж Маторе вивчає співвідношення слова і поняття, залежність розвитку лексики від розвитку суспільства. Орельєн Соважо досліджує матеріальність слова, мотивованість лексики. Це – найвідоміші представники сучасної французької лінгвістики. До видатних лексикографів слід віднести П'єра Ларуса, Еміля Літро, Альберта Дозу, Жана Дюбуа. Родоначальником французької лексикографії вважають П'єра Ларуса, який у 1952 році заснував одне з перших французьких видавництв, що видало єдиний у світі енциклопедичний словник у 10 томах.

Гаврилін І.М. Про принципи підбору і класифікації синонімів у французькій мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 94-99.

У даній статті розповідається про загальну теорію синонімів та деякі практичні питання щодо написання синонімічних словників.

Однією з головних проблем даної статті є те, що існують значні розбіжності у поглядах на синоніми, їх визначення, функціонування та властивості. Автор описує погляди французьких та російських науковців на дану проблему. Він також подає приклади синонімів, взяті з існуючих синонімічних словників, та обговорює переваги та недоліки цих словників. Автор поділяє всі синоніми на 3 групи:

1. Семантичні синоніми.
2. Стилiстичні синоніми.
3. Семантико-стилiстичні синоніми.

У кінці статті автор подає рекомендації щодо написання словників синонімів.

Горбач.Ф.Г. Конструкції з іменним нексусом та дієслівна валентність в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 127- 130.

В статті розглядається дієслівна валентність у рамках обмеженої синтаксичної побудови, а саме, у рамках іменного нексуса. Поняття іменного нексуса пов'язано з вираженням подвійної предикації, зумовленої наявністю у реченні незалежних і залежних предикативних відношень, що їх виразнішими носіями є речення з об'єктивним нексусом. Іменним нексусом керують дієслова певних лексико-семантичних типів, які об'єднуються провідним значенням дії на об'єкт, щоб надати йому ознаки або привести в стан, означений предикативом. Такий іменний нексус складається з додатку та предикатива, а це свідчить про те, що дієслова мають транзитивну валентність та ознаки атрибутивних дієслів.

Домбровський О.А. Лексичні проблеми перекладу "Нового життя" Данте на українську мову // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 93-102.

Для системи етично-естетичних концепцій "Нового життя" характерна низка ключових слів, які за своїм змістом не повністю збігаються із значенням та вживанням цих слів у мовній нормі. До таких слів належать *amore, donna, madonna, gentile*. Труднощі перекладу цих лексем українською мовою розглядаються у даній статті, де автор додатково звертається до російського перекладу Ефроса, польського Порембовича та українського, 1965 р. у новому житті слово *amore* виступає у трьох основних семантичних варіантах: почуття любові, алегорична персоніфікація та запалювач кохання. *Donna* також характеризується семантичним синкретизмом, базове значення якого – людська істота жіночої статі недитячого віку Данте часто використовує слово *gentile* (благородний) і схильний до його етично-морального тлумачення. Перекладачі по-різному тлумачать ці лексеми, а тому переклад не завжди еквівалентний оригіналу.

Домбровський Р.О. Міноративний пізньолатинський суфікс –*ittus*, –*a* та його рефлексі на ранньому етапі розвитку германських мов // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 81-89.

Рефлексі латинського міноративного суфікса –*ittus*, –*a*, належать до найпродуктивніших міноративних суфіксів в сучасних романських мовах, за винятком дако-романських. Розповсюдження християнства і завоювання германськими племенами Західної Романії затримали його формування. Суфікс стає повноцінним, високопродуктивним тільки протягом певного періоду самостійного розвитку романських мов.

Донец І.І. Об одной продуктивной словообразовательной модели в современном французском языке. – 1966. –Вип.10. – С. 97-104.

Вивчення словотворчих процесів сучасної французької мови свідчить про те, що положення (префікси на відміну від суфіксів, формуючи нове слово, не змінять його граматичної категорії) розповсюджується не на всі типи префіксальної будови слова. Дослідження підтверджують, що в системі сучасного французького словотворення розвивається продуктивна словотворча модель, що спричиняє можливе утворення прикметників шляхом додавання деяких префіксів іменників. Новоутворення характерні для технічної і політичної лексики, а також для мови реклами.

Жаловський А.Д. Словотвір шляхом суфіксів *oire, atoire* віддієслівних прикметників з якісно-відносними прикметами // Іноземна філологія. – 1970. – Вип.21. – С.126-131.

Стаття присвячена питанню словотвору прикметників у сучасній французькій мові за допомогою суфіксів *oire, atoire*. Похідні із цими суфіксами вказують на відношення до дії, вираженої відповідною дієслівною основою або визначають якість, виражену основою. Приєднуючись до віддієслівних основ, суфікси *oire, atoire* є продуктивними засобами творення прикметників загальноновживаної лексики і менш продуктивними засобами у творенні термінів. Прикметники загальноновживаної лексики із суфіксами *oire, atoire* досить часто мають книжний характер. Суфікси *oire, atoire* утворюють, головним чином, прикметники з відносним значенням. Це пояснює відсутність префіксальних утворень, що означають негативну чи протилежну властивість.

Жаловський А.Д. Продуктивність суфіксів *-if, -atif* у сучасній французькій мові при утворенні віддієслівних прикметників, що означають якісно-відносні ознаки // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 118-126.

Аналіз словотвору віддієслівних прикметників у сучасній французькій мові за допомогою суфіксів *-if, -atif* дозволяє зробити такі висновки: за допомогою таких суфіксів у французькій мові утворено приблизно 430 прикметників. Семантика прикметників із суфіксами *-if, -atif* дуже різноманітна. Її узагальнене значення зводиться до вираження активної ознаки. У сучасній французькій мові словотворення прикметників за допомогою цих суфіксів відбувається, як правило, від дієслівних та іменних основ. Суфікс *-if, -atif* приєднується як до народних (утворення загальноновживаної лексики), так і до книжних основ (при утворенні термінологічної лексики).

Крючков Г.Г. Класифікація основної лексики французької мови за графічними ініціалами // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 139-145.

Згідно з вихідною робочою гіпотезою (слушність якої була доведена в ході дослідження), оптимальним для поставленої мети став розгляд кожної окремої словоформи як системи двох компонентів – *ініціалі* та *фіналі* (початкової та кінцевої частин слова), інтуїтивно відокремлюваних на основі структурно-графічної специфіки кожного з них. За час роботи над темою попередні уявлення про ініціаль та фіналь зазнали ряду уточнень, обмежень та часткового переосмислення.

Мандзак І.А. Словотворчі особливості неологізмів сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 64-68.

Словотвір сучасної французької мови відбувається за давно відомими моделями. Однак існують деякі відхилення від норм словотворчої системи. Дана стаття аналізує ці відхилення та класифікує їх у чотири моделі.

В утворенні науково-технічних неологізмів широко використовуються грецькі й латинські словотворчі елементи. Велике значення для скорочення “довгих” для розмовної мови слів відіграє апокопа.

Медведів А.Р. Довжина фрази в науково технічному мовленні (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 64-69.

Автор провів квантитативне дослідження 3 видів французьких науково-технічних текстів (науково-популярних, наукових та патентних) і зробив спробу дослідити довжину фрази в цих текстах за допомогою статистичних даних та оцінити стилерозрізнявальні особливості цього параметра. Таким чином, розмір фрази у науково-популярних текстах виявився найменшим (це пов'язано з призначенням повідомлюваної інформації).

Мищенко В.Г. Дериваційна структура похідних іменників з суфіксом *-tron* у сучасній французькій фізичній термінології // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 87 – 95.

Стаття розглядає одну з моделей словотворчої системи на матеріалі вузькогалузевої термінологічної лексики французької мови. Інтернаціональний характер термінів спричиняє

загальнолінгвістичний інтерес даної моделі. Автор виділяє три групи кореляцій у фізичній термінології на формальному рівні структури: це терміни 1) вільні, 2) зв'язані та 3) унікальні (або ізольовані); на рівні семантичної структури суфікс *-tron* служить для позначення: 1) електронних приладів (в електроніці), 2) ядерних реакторів та електронних частинок (в ядерній фізиці). Висновок: – спеціалізація та диференціація словотвірних моделей; – стандартизація афіксальних відношень.

Моренец-Дейнеко Г.О. О словаре однокоренных синонимов Б.Ларе // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 92-102.

Б.Лафе – єдиний лексикограф, що створив словник однокореневих синонімів. Він входить до складу “Словника синонімів”, проте функціонує як окремий словник. Пояснення групи синонімів у ньому подане за таким планом: спочатку вказане загальне для всіх слів значення, а потім їх відмінні семантичні признаки. У перший розділ цього словника включено синоніми, що відрізняються деякими граматичними особливостями. Їх розподілено за частинами мови: іменник, прикметник, дієслово, прислівник. Є ще й п'ятий підрозділ, присвячений синтаксису. У другому розділі розглянуто однокореневі префіксальні синоніми. В третьому розділі досліджують однокореневі синоніми з різними суфіксами і роблять висновки про результати змін у таких словах. Таким чином, словник Лафе виділяє 144 види однокореневих синонімів і співставляє близько 1000 пар лексичних одиниць.

Мякіш Є.О. Використання синонімічних латинських і грецьких морфем у французькій мові // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 69-76.

У статті зроблено спробу дослідити за допомогою ймовірно-статистичного та структурно-ймовірного методів сутність паралельного співіснування у французькій мові, зокрема в підмові медичної науки, синонімічних латинських і грецьких морфем, а також виявити потенційні словотвірчі можливості та закономірності їхнього квантитативного розподілу в мові і встановити їхні істотні та неістотні відмінності.

Новосад Г.К. До питання про класифікацію омонімів у французькій мові // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 116-121.

Проблема омонімії у французькій мові дуже складна. Існує велика кількість французьких моносилабічних слів, які мають однакове звукове оформлення, історично обумовлене розвитком мови. Ці односкладові слова породжують численні омонімічні ряди, але словесне оточення конкретного омоніма в контексті майже завжди ліквідує омонімічну колізію. Оскільки омонімія є стиранням розрізняльних рис між значеннями слів, її відносять до негативних явищ у мові. Існування омонімів зумовлене специфікою мови.

Новосад Г.К. Засоби диференціації омонімів у сучасній французькій мові // Иноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 81–87.

Внаслідок глибоких фонетичних змін у французькій мові багато різних за значенням, а також вимовою слів отримали однакове звучання. Існування понад 4 000 омонімів, на думку автора, не дуже часто спричиняє "конфлікти омонімів" ув усному мовленні завдяки використанню певних засобів, які усувають наслідки омонімії. До цих засобів відносяться: "liaison", довгота та короткість приголосних, зміна інтонації, додаткові паузи, і найчастіше дистинктивним елементом виступає контекст.

Оленич Р.М. Терміни-назви дієслівних способів у римській граматиці // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 68-71.

У статті розглянуто проблему дієслівних способів. У грецькій граматичній науці Діонісій Фракійський вперше дає назви способам дієслова у чисто граматичному розумінні. Проблема дієслівних способів стає предметом вивчення вперше у римській граматичній науці у Марка Теренція Варрона (116-27рр. до н.е.). Проте у Варрона ще немає поняття "спосіб". Його виклад про видозміни дієслів можна вважати початковою класифікацією дієслівних способів у римській граматичній науці. Автор статті подає короткий аналіз праць

інших римських вчених про спосіб і доводить, чималий вплив грецької граматики на римську. Однак, римські дослідники висловили власну думку, критично оцінивши спадщину минулого. Вони вказали на ряд категорій, характерних виключно для латинської мови і дали їм відповідні назви.

Олексюк В.С. Функціональні особливості французьких пропозитивних найменувань особи // *Іноземна філологія*. – Вип. 31. – 1973. – С. 123-126

У цій статті викладені результати дослідження тих французьких пропозитивних найменувань, що використовуються в сфері позначення осіб. Автор приходиться до висновку, що є пропозитивні найменування:

- 1) що не мають співвідносної лексичної назви, заповнюють прогалини у відповідних словотворчих парадигмах
- 2) що мають співвідносну лексичну назву, компенсують недостатність граматичних категорій цієї назви.

Панич Ф.І. Роль морфологічної структури основи у вираженні значення суб'єктивної оцінки предмета в українській і французькій мовах // *Іноземна філологія*. – 1977. – Вип. 47. – С. 94-97.

Автор порівнює роль морфологічної структури основи у вираженні ставлення мовця до предмета в українській і французькій мовах. Аналіз показує, що розглянутий спосіб використовується в обох мовах для передачі позитивної оцінки і уживається досить обмежено – лише при поповненні дитячого словника й при утворенні зменшувально-пестливих форм власних імен. Для утворення основи використовуються редуплікація, афerezис і апокопа. Редуплікація ширше уживається у французькій мові, у той час як українській мові більше властиве застосування суфіксації.

Полянцева Л. І. Про засоби вираження порівняння у французькій мові // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 42. – С. 97-104.

Аналіз засобів вираження порівняння у французькій мові показав їх різноманітність і приналежність до різних рівнів мови. Проте було виявлено, що між ними немає абсолютної відмінності, як і немає абсолютної межі між основними рівнями мови. Серед порівняльних конструкцій є такі, що займають проміжне положення між лексичним і синтаксичним рівнями. Одиниці граматичних рівнів (аналітико-морфологічного і синтаксичного) також не можуть бути повністю протиставлені. Такі взаємопроникнення і взаємодія рівнів, очевидно, зумовлені аналітичною структурою французької мови, оскільки структура словосполучення пронизує, по суті, всі рівні мови.

Помірко Р.С. Зміни в категоріальних формах числа і роду при запозиченні (на матеріалі французької та іспанської мов) // *Іноземна філологія*. – 1978. – Вип. 51. – С. 69-75.

Автор спробував прослідкувати еволюцію активності лексичного контактування французької та іспанської мови, що призвело до появи варіативності парадигм категорії числа у взаємно запозичених словах. На перерозподілі іменників за родами, окрім таких чинників як звукове і письмове оформлення запозичень, природній рід живих істот, який позначався цими іменниками, в окремих випадках при запозиченні з іспанської мови у французьку діяв фактор омонімії, що, однак, не стало перепоною до запозичення слів.

Рочняк А.М. Види субститутів у французькій мові та їх функція у тексті // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 35. – С. 87-93.

Дана стаття розповідає про проблему субститутів у французьких текстах. Автор визначає субститути як елементи, близько пов'язані з явищами циклічних повторів елементів з одним і тим же або подібним лексико-граматичним значенням. Спеціальні дослідження виявляють існування структурно визначеного застосування таких елементів (контекстуальних синонімів). У цьому дослідженні автор бере до уваги здобутки Г. Дюбуа, відображені в його книзі "Структурна граматики французької мови".

У даній статті автор представляє приклади аналізу субститутів на основі франуузських текстів і дає пояснення цих явищ. У статті також подано систему класифікації можливих субститутів.

В результаті автор поділяє всі субститути на 3 категорії:

1. Субстантивні та дієслівні субстивуючі слова.
2. Займенники, детермінативи займенників та означений артикль.
3. "Нульові субститути".

Семенюк С.І. Термінологія часів дієслова в римській граматичній науці // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 61-67.

Стаття присвячена вченню про часи дієслова; містить історію розвитку термінології. Граматична термінологія європейських мов, зокрема, термінологія дієслова, склалася на ґрунті граматичного вчення стародавніх греків і римлян. Граматична наука і досі оперує термінами, що їх виробили філософи та філологи Стародавньої Греції, стоїки та олександрійські грамматики. В цій спадщині особливе місце займає термінологія дієслівних часів. Автор статті приділяє велику увагу розгляду цієї латинської термінології, доводить, що назви часів дієслова були утворені від дієприкметників середнього роду теперішнього, минулого і майбутніх часів. Більшість римських граматистів прийняла п'ять часів і надала їм такої назви: *praesens* — "теперішній", *imperfectum* — "минулий тривалий", *perfectum* — "минулий закінчений", *plusquamperfectum* — "давноминулий", *futurum* — "майбутній".

Щитова М.А. Нові форми словотвору в науковій термінології (на матеріалі математичної термінології французької мови) // Іноземна філологія. – 1973 . – Вип. 30. – С. 122-127.

Автор статті розглядає думку відомого французького лінгвіста Е. Бенвеніста про дві нові форми складних слів. Цією першою новою формою є книжні слова, складені з греко-латинських елементів за успадкованими від греків зразками або ж створені за їх взірцем. Другу форму вчений називає "синапсією", яка відрізняється від класичного складання і є словосполученням іменника з прийменниковим додатком. У статті наведена загальна характеристика складу математичного словника, оскільки математична термінологія є лексичними нашаруваннями різних епох. Становлячи основу природничих наук, математика визначає основним способом словотворення в різних галузях науки і техніки саме синтаксичний, який не має меж у своїй продуктивності. Щодо "нових" форм словотвору, то вони ще потребують окремого дослідження й розробки.

Якуб'як М.В. Период как синтаксико-стилистическая категория французской ораторської прози XVII в. // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 91-99.

Автор статті визначає період як синтаксичну, семантичну, стилістичну й інтонаційну одиницю тексту симетричної будови, що складається з двох, протиставлених одна одній, частин, перша з яких (підрядна) налічує найменше два члени і відзначається інтонацією підвищення, структурно й семантично закрита другою (головною) частиною, що характеризується пониженням тону.

Якуб'як М.В. Проблема періоду у французькій граматиці і риторичі XVII – XVIII ст // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 89-96.

Автор статті доводить, що теоретики стилю та граматисти XVIIIст. значно поглибили теорію періоду. Вони віднесли його до семантико-стилістичних і синтаксичних категорій, визначивши найдосконаліші типи: чотирирозмірний та заокруглений періоди, які потім увійшли в основу визначення.

ІСПАНСЬКА МОВА

Дорошенко В.А. Вираження категорії сукупної множини на рівні словотворення в сучасній іспанській мові // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 89-93.

В статті представлена структура мікрополя сукупної множини (МпСМ), яка має декілька рівнів і є досить складною. Основний засіб МпСМ – збірні деривативи, до яких відносять суфіксально оформлені іменники відіменникового або віддієслівного походження, які відзначаються чіткою бінарною структурою, що легко розкривається під час словотворчого аналізу, і у формі однини означають сукупні множини окремих однорідних предметів, що розглядаються як одиниця.

ДАЛЕКТОЛОГІЯ

КЛАСИЧНІ МОВИ

Кузьма М.Й. Мовні особливості ольвійських написів // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 30-33.

У цій статті зазначається, що при вивченні культурних зв'язків між Грецією і Ольвією важливе місце займає дослідження мови ольвіополітів. Завдання полягає в тому, щоб дослідити мовні явища відомих ольвійських написів. Вказано, що дані епіграфічних матеріалів дають можливість стверджувати, що ольвіополіти користувались іонійським діалектом грецької мови. Відмічено, що у написі, виданому ольвіополітами на честь двох афінців, є закінчення іменників першої відміни, які в Dat. Sing. мають – Еі. Про те, що в еліністичну епоху були відновлені відносини між Мілетом та Ольвією, свідчить наявність в ісополітії характерного закінчення η в Dat. Sing. Зазначено, що крім елементів іонійського діалекту, в ольвійських написах зустрічаються й елементи дорійського та ахейсько-еолійського діалектів. Вказується, що ольвійські написи дають матеріал для підтвердження того факту, що мови ольвіополітів і жителів Греції знаходять свої паралелі.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Почепцова Л.Д. Аборигенізм kangaroo в австралійському варіанті англійської мови // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 34-36.

Походження слова kangaroo – одного з найпоширеніших австралізмів, запозичених з мов аборигенів, не має до цього часу загальноприйнятого пояснення. Історія цього слова та його місце в лексико-семантичній системі сучасної англійської мови Австралії наочно ілюструє, як мова досконало задовольняє потреби суспільства у найменуванні нових об'єктів.

НІМЕЦЬКА МОВА

Костюк Д.В. Германізми в діалектній лексиці української мови (На матеріалі села Чертятин Городенківського району Івано-Франківської області) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 65-68.

Завданням статті є вивчення незначної частини германізмів, їхніх говіркових значень, визначення основних семантичних груп та можливих шляхів запозичень на матеріалі говірки одного села. Більшість германізмів проникли в лексичний склад говірки через польську мову. Частина запозичень йшла безпосередньо через контакти з австро-німецьким та єврейським населенням. Три основні семантичні групи германізмів: суспільно-політична, побутова та виробнича лексика.

Кусько К.Я. До питання про діалектизми роману А. Шаррера “Кроти” // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 102-108.

У даній статті розглянуті найхарактерніші особливості діалекту, яким говорять персонажі роману А. Шаррера “Кроти”. Дослідження особливостей діалекту є частиною дослідження мовних засобів індивідуалізації персонажів роману. Охарактеризувавши фонетичні діалектизми роману, з'ясували, що для говору місцевості, де відбуваються події, характерні елементи як баварського, так і франкського діалектів. Аналіз лексичних діалектів

показав, що говір району Бамбергу за своїм словниковим складом мало відрізняється від загальнонаціональної німецької мови.

Медвідь М.Е. Еволюція відмінків іменника у німецьких говірках населення Радянського Закарпаття // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 18-22.

Характерною особливістю говірок Чинадіївського “мовного острівка” є відсутність родового відмінку, для заміни якого використовується так званий “давальний присвійний” та інші аналітичні конструкції. Давальний відмінок іменників чоловічого роду злився з називним внаслідок втрати флексій і переходу $m > n$, а давальний відмінок означеного артикля жіночого роду ще чітко вказує на своє граматичне значення в той час, як у середньому роді відбулося прирівнювання по аналогії з давальним чоловічого.

Муховецький А.М. Два аспекти у визначенні національного варіанта німецької літературної мови // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 84-88.

Національний варіант німецької літературної мови – це різновид німецької літературної мови, вживаний в межах даної комунікативної спільноти на основі державного утворення, причому німецька мова повинна мати в ньому офіційний або фактичний статус національної мови. При функціонуванні мови в різних комунікативних спільнотах виникають відмінності, які можна поділити на дві групи: 1) у мовному інвентарі, в елементах мовної системи; 2) у нормативному ставленні до мови. Німецька літературна мова розглядається як одна із форм існування мови, взаємозв'язана з іншими формами (діалектом, розмовною мовою) через інтерференцію (оказальну, факультативну і обов'язкову), причому диференційні ознаки, які з'являються в німецькій літературній мові в результаті обов'язкової інтерференції, стають нормою для визначення комунікативної спільноти.

Онишкевич М.Й. Германізми в бойківському діалекті // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 38-45.

Автор статті досліджує германізми у діалектах Бойківщини, їхнє походження, фонетику, морфологію. Оскільки майже всі германізми мають відповідники у польській мові, логічно припустити, що вони проникли на бойківський ґрунт не безпосередньо з німецької мови, а через польську, рідше єврейську. У групі бойківських стилістичних германізмів можна виділити дві основні підгрупи: військові та побутові. Потрапляючи в українську мову, німецькі слова зазнавали фонетичних змін або засвоювались у тому звучанні, в якому вони прийшли з польської.

Шин М.Ф. Спостереження над суспільно-політичною лексикою німецьких говірок Закарпаття // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 66-68.

У 18-19 ст. на Закарпатті розселяються значні групи німецького населення. В умовах іншомовного оточення вони почали зазнавати впливу сусідніх української та угорської мов. Найбільший вплив білінгвізму відчувався у сфері суспільно-політичної лексики. Зокрема, з розвитком колективізації та механізації запозичили такі слова як *brigada*, *lanka*; з нових форм торгівлі – *magazin*, *univermag*. Різні культурні та господарські заходи також збагачують німецькі говірки. Розвивається тенденція до утворення і складного слова, складові елементи якого нерідко належать до різних мов. Усі говірки, найчастіше, запозичують українські слова без особливих фонетичних змін.

Шин М.Ф. Деякі назви спорідненості, свояцтва та сімейно-родинного побуту в німецьких говірках Закарпаття // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 58-64.

Досліджувані німецькі говірки характеризуються досить складною та детальною системою найменувань спорідненості та свояцтва. Ця система, за незначними винятками, складається із давніх спільногерманських слів, які за своїм лексичним складом та фонетико-морфологічними особливостями належать до верхньонімецьких діалектів. Серед аналізованої групи є кілька іншомовних нашарувань – це українізми та мадяризи.

Шрамл Й.Й. Складні та надскладні часові форми у німецьких говірках населення Мукачівського району Закарпатської області // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 29. – С. 91-95.

Дієслівну систему говірок німецького населення Мукачівського району характеризують процеси витіснення та руйнування флективних форм, у першу чергу зникнення простого минулого часу, частково плюсквамперфекта та кон'юнктива. Певну роль відіграє редукція та уніфікація особових закінчень. У всіх говірках помічається паралельне вживання простої форми презенса та описової форми з дієсловом *тип*+інфінітив. Для вираження минулої дії в одних говірках вживається лише перфект, а в інших – перфект та плюсквамперфект, а в третіх, – крім перфекта та плюсквамперфекта, ще й накладна форма із *sein* у перфекті або у плюсквамперфекті – як індикатив, так і кон'юктив.

Шрамл Й.Й. Фонетична система німецьких говірок Мукачівського району Закарпатської області // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 30. – С. 79-90.

Частина населення Мукачівського району розмовляє німецькими діалектами, які розвиваються майже повністю відірвано від німецької літературної мови понад 150-200 років. У процесі історичного розвитку відбулися певні фонетичні зміни у звуковій системі цих говірок. У статті подана детальна характеристика змін голосних, приголосних, дифтонгів у діалектах німецької мови Мукачівського району. Автор також порівнює звукову систему цих діалектів із сучасною німецькою мовою.

СТИЛІСТИКА

КЛАСИЧНІ МОВИ

Бабенко Г.І. Про епітет *πρωτος* у другому і третьому епісодії «Ахарнян» Арістофана // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 32. – С. 65-70.

Епітет *πρωτος* відіграє провідну роль у розкритті найтипівішого явища для Афін на початку Пелопоннеської війни: зубожіння аттичного селянства через війну. Обіграючи цю мовну фігуру, Арістофан розкриває і свою авторську позицію, виступаючи як активний захисник убогих, але чесних афінських громадян. Автор надавав цій мовній фігурі особливого значення, виявлення якого вимагає старанного дослідження контексту комедії.

Безбородько Н.І. Узгоджені дієприкметники як зображальні засоби мови (До порівняльної характеристики "Іліади" Гомера та "Енеїди" Вергілія) // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 4. – С. 29-34.

Мета цієї статті – показати, як Гомер, застосовуючи дієприкметники, досягає великої наочності, динамічності та лаконічності образів. Аналізуючи "Іліаду" Гомера, автор досліджує зображальність дієприкметника. На його думку, використовуючи дієприкметник, Гомер фіксує основні дії; створює стереоскопічні, динамічні картини за допомогою дієприкметникових зворотів.

Григор'єва М.В. Поняття «функціональний стиль мовлення» та проблема відбору лексичних мінімумів // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 33. – С. 52-58.

В статті розглядаються питання підвищення ефективності кількісних методів відбору лексики при укладанні словників-мінімумів.

Викладається нова концепція функціональних стилів мовлення і пропонується їхня нова класифікація, що дозволяє однозначно визначити ті структурно-мовні комплекси, які забезпечують ефективність застосування статистико-ймовірної методики і об'єктивне виділення найбільш вживаної лексики.

Маслюк В.П. Мовно-стилістичні особливості творів Геронда // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 35-40.

Стаття присвячена розгляду мовно-стилістичних особливостей миміамбів Геронда та іонійського діалекту. При їх розгляді слід мати на увазі дві обставини: Геронд широко та вміло використовував просту розмовну народну мову та багатий грецький фольклор, по-друге, він писав іонійським діалектом, хоч жив на дорійському острові Косі, зберігаючи притому віджилі тоді вже морфологічні форми і надаючи тим самим своїм мимам так званої "ученості", характерної взагалі для всієї елліністичної поезії. Мова поета – це один із засобів типізації образу. Вже за мовою можна визначити належність героїв миміамбів Геронда до тієї чи іншої соціальної групи. Його своєрідність полягає в умілому поєднанні "вченості" з використанням усіх багатств народної творчості та милозвучності простої розмовної мови.

Мисько С.Д. До питання про мову і стиль Демокріта // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 30-34.

Завдання даної статті – коротко показати те нове, що вніс у філософський стиль один з найвидатніших старогрецьких філософів – Демокріт. Він увійшов у філософію, коли вона вже оформилась як наука. Сформувався у той час і філософсько-наукова мова, стиль, лексика. Демокріта першого серед філософів можемо назвати одним з найвидатніших філологів на світанку зародження науки про мову та літературу. В спадщині філософа налічується вісім творів, присвячених філологічним питанням. Це науково-філософські твори, де детально розробляються основні питання філології: про походження мови, про граматичні категорії, про зв'язок мови з мисленням.

Олійник Т.І. Оратор М.Антоній в оцінці Ціцерона // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 62-67.

Основні відомості про видатного римського оратора кінця другого століття до нашої ери Марка Антонія знаходяться у творах Ціцерона "Про оратора", "Брут", "Оратор". Письменник подає чимало відомостей, що стосуються біографії М.Антонія. У трактаті "Брут" Антоній блискуче охарактеризований як оратор. Сила цього ораторського хисту полягає в майстерній аргументації й емоціональному впливі на слухача. У трактаті "Про оратора" викладено три частини риторики, в яких Антоній був віртуозом: знаходження матеріалу, розташування матеріалу та пам'ять.

Сенів М.Г. До питання про експресивно-емоціональні засоби в мові дійових осіб римської комедії // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 96-101.

У цій статті розглядається питання про роль експресивно-емоційної лексики у мові дійових осіб римської комедії. Утворення з міноративно-афективними суфіксами в устах різних персонажів сприяють посиленню комічного ефекту (особливо у Плавта). У комедіях Плавта демінутиви вдвічі частіше, ніж інші дійові особи, вживають раби; у п'єсах Теренція вони вживаються майже порівну рабами, гетерами і стариками, юнаками, матронами.

Сенів М.Г. Семантико-стилістичні функції вигуків у латинській мові (на матеріалі римської комедії) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 21–27.

У статті дається загальний огляд семантико-стилістичних функцій вигуків, які є невід'ємною рисою емоційної мови. Автор звертається до вигуків у латинській мові, поділяючи їх за етимологічним принципом на власне вигуки (прості або непохідні) та вигуківі утворення (похідні або складені). Беручи до уваги комунікативно-мовну спрямованість, автор виділяє і розглядає два різновиди вигуків: емоційно-оцінні та імперативні (апелятивно-спонукальні). Вигуки сприяють посиленню комічності в римській комедії та є своєрідним лексичним засобом, за допомогою якого виражаються різні почуття, емоції, психологічний стан людини, волевиявлення.

Синюк Н.А. Роль метафор та інших тропів у зображенні постатей Помпея і Цезаря в поемі Лукана "Фарсалия" // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 109-115.

У статті розглядається використання та роль метафор та частково інших тропів і стилістичних фігур у поемі Лукана при зображенні ним головних дійових осіб – Цезаря і Помпея. За допомогою метафор Лукану вдається передати відтінки психології героїв поеми. Порівняння, метафори, антитези та інші поетичні засоби надають мові поеми сильного емоційного забарвлення, допомагають розкрити внутрішній стан дійових осіб та ставлення до них автора.

Скоробогата Є.І. Грецькі слова і звороти у п'єсах Плавта // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 75-77.

Плавт є одним із найпопулярніших драматургів Риму 3-2 ст. до н. е. Його п'єси отримали широке визнання у простого народу. Писав Плавт переважно комедії на грецькі сюжети і для того, щоб підсилити комічні ефекти, застосовував грецькі слова і вирази.

Автор статті подає приклади з п'єс Плавта, які містять грецькі елементи, аналізує їх та пояснює їх ефекти.

Скоробогата Є.І. Імена юнаків і воїнів у п'єсах Теренція // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 90-94.

У даній статті автор аналізує імена героїв п'єс Теренція. Цей аналіз є важливим, оскільки імена героїв є важливою складовою частиною літературного образу Існує спеціальний комедійний ефект ("красномовні імена"), суть якого полягає у в тому, що герой отримує певне яскраве ім'я, яке представляє його звички, риси характеру і т. п. Цей ефект широко застосовували античні драматурги у своїх роботах, де комічний ефект створювався на основі контрасту між іменем героя та його справжніми рисами характеру.

Автор статті звертає увагу не тільки на твори Плавта, але й на їхні грецькі варіанти, прослідковує їх походження та розкриває задуми авторів та очікуваний комічний ефект. Аналізу піддано 11 імен із комедій Плавта та обробок Теренція. Також аналізуються складові частини імен, а саме іменники, дієслова, прийменники та суфікси, на основі яких і було створено "красномовні імена".

Ступінська А.Г. Дитрохеїчна клаузула в Корнелія Цельса // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 64-66.

У статті досліджується застосування дитрохеїчної клаузули Авлом Корнелієм Цельсом у творі «Медицина». Автор акцентує на проблемі: чи може клаузула утворюватись лише за допомогою дитрохея, чи за допомогою його поєднання з іншими стопами. Античні прозаїки використовували дитрохеїчну клаузулу як найпоширеніший різновид клаузули для створення гармонійної, сильної кінцівки. У Цельса перед дитрохеєм використовуються ямб, трибрах, анапест, трохей, дактиль, молос, кретик. Зокрема, дитрохеїчна клаузула виступає без цезури, або ж із цезурою; або навіть із двома цезурами. Крім того, Цельс також вживає похідні дитрохеїчні клаузули.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Архипович Т.П. This, that у стилістичному синтаксисі сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 26-31.

Дейктичні слова this, that в конкретній конситуації мовної діяльності функціонують на підставі саме просторово-часових відношень. На основне вираження реальних відношень між предметами накладаються суб'єктивно-модальні і експресивні відтінки, які передаються дейктичними словами this, that. Внаслідок семантичного зрушення дейктичні слова this, that можуть перетворюватись в своєрідні формальні елементи, які виконують в реченні суб'єктно-об'єктні функції.

Богданович Т.Г. Мовно-стилістичні особливості прямої мови Каупервуда в "Трилогії бажання" Т. Драйзера // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 42-47.

Темою даної статті є стилістичні особливості "Трилогії бажання" Теодора Драйзера, а саме лінгво-стилістичні особливості прямої мови головного героя (містера Каупервуда), які відтворюють типовий образ американського бізнесмена. Це дослідження ґрунтується на статистичному аналізі та порівнянні прямої мови Каупервуда з відповідними даними, які характеризують головних героїв романів Ф. Норріса та В. Хоуелса. Т.Г. Богаданович виділяє та класифікує головні особливості мови Каупервуда.

Як стверджує автор статті, Т. Драйзер у вищезазначеній трилогії значно розширив діапазон лексичних та стилістичних засобів американської літератури. Порівняння цієї трилогії з подібними роботами Ф. Норріса та В. Хоуелса показує набагато частіше використання вищеописаних лексичних засобів, більшу яскравість образу, більшу силу експресивних засобів. Також стає помітно, що Драйзер в своїй роботі дуже часто використовує фразеологію, яка яскраво описує світ бізнесу, конкуренції, особливо фразеологію, пов'язану з тваринним світом.

Усі ці засоби застосовано з метою створення переконливого образу представника світу бізнесу.

Вікторівська І.В. Проблеми стилю в сучасній американській літературі // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С.98-103.

Стаття присвячена проблемі стилю в сучасній американській літературі. Останні романи Н.Ейлера, Дж.Апдайка, Дж.Перді розглядаються в статті як карикатури на американську дійсність в наші дні. Творчість цих письменників не ототожнюється з модернізмом.

Вороніна Я.І. Естетична функція колориту в створенні художнього образу (Роман "Власник" Дж.Голсуорсі) // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 22-27.

Кольорові і світлові зображення в романі Джона Голсуорсі розкривають художньо-естетичну манеру голсуорсівського сприйняття і передачі дійсності, його ставлення до цієї дійсності. Вибір кольору в кожному конкретному випадку відіграє певну естетичну роль. Особливе художньо-естетичне значення має використання сірого кольору у створенні образу Ірен. Естетична функція колориту стає важливим засобом розкриття внутрішнього світу героїв, загальної виразності ідейного змісту твору. Колір виступає як дуже важлива почуттєво-моральна категорія.

Вороніна Я.І. Про стилістичне вживання кольору «сірий» у творі Джона Голсуорсі «Власник» // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 146-150.

Джон Голсуорсі – великий майстер кольорового словесного образу. Кольори в романі "Власник" виконують найрізноманітніше художнє і смислове навантаження, відтворюючи соціальні картини життя Англії поч. 20ст.

Гасвий Л.А. Гальмування розповіді в художньому творі як один із засобів виділення змісту // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 18-26.

В статті аналізуються складова і синтаксично-інтонаційна структура коротких, переважно простих речень (речень-сигналів) в оригіналах та перекладах. В абзаці вони знаходяться серед складних і простих поширених конструкцій, які є своєрідним мовним оточенням речення-сигналу. Автор приходиться до висновку, що в такому оточенні основною функцією речення-сигналу є уповільнення або зупинка теми оповіді. Таким чином відбувається виділення семантично й стилістично навантажених слів та фраз художнього твору.

Егреші М.М. Стилістичне вживання поширених дієслівних форм індикатива в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 53-58.

В статті на основі аналізу автор доводить, що дієслова to know, feel, think вживаються у поширених формах, часто без емоціонального навантаження. Стилістичний ефект з always спостерігається тоді, коли лексичне значення дієслова ніби "несумісне" з лексичним

значенням *always*. Стилiстичний ефект поширених дiєслiвних форм зумовлюється не стiльки мiкро-, як макроконтекстом, змiстом вислову в цiлому.

Зеленський П.Г., Цимбалюк Ю.В. Англiйські вислови i прислiв'я в творах В.І.Ленiна // *Іноземна фiлологiя.* – 1975. – Вип. 39 – С. 101-109.

Завданням статтi є розгляд деяких англiйських висловiв i прислiв'їв, що зустрiчаються у творах В.І. Ленiна. Є випадки, коли вислiв вживається розчленовано. Крилатi вирази iз творiв Шекспiра (“to be or not to be”, “слова, слова, слова”) та англiйські прислiв'я (“the proof of the pudding is in the eating”) допомагають Ленiну глибше роз'яснити суть своєї думки.

Козланюк Т.П. Вiдтворення мовностилiстичних особливостей памфлетiв Я.Галана в англiйських перекладах. // *Іноземна фiлологiя.* □ 1979. – Вип.56. – С.14-21.

Стаття розглядає проблеми перекладу найхарактернiших особливостей памфлетiв вiдомого українського публiциста Я. Галана англiйською мовою. Звернено особливу увагу на рiзні шляхи вiдтворення лексичного i фразеологiчного рiвнiв у сатирах Я.Галана. На думку автора, А.Бiленко успiшно розв'язав цi проблеми. Він виявив лiтературно-iсторичну обiзнанiсть з матерiалом для перекладу, добрi знання української та англiйської мов, вмiння використовувати їхнi потенцiальнi можливостi.

Кухаренко В.А. Стилiстичне використання граматичної категорiї перехiдностi в сучаснiй англiйській мовi // *Іноземна фiлологiя.* – 1972. – Вип. 29. – С. 25-28.

Автор даної статтi розглядає стилiстичнi можливостi одної граматичної категорiї – перехiдностi/неперехiдностi дiєслова. Значна частина англiйських дiєслiв виступає у двох лексико-семантичних варiантах i саме ця нормативна особливість обумовила можливiсть стилiстичного вживання будь-якого дiєслова в перехiдному значеннi. Контекстуальнi змiни у вживаннi дiєслiв сприяють створенню лаконiчної i виразної мови, породжують новий смисловий та емоцiональний змiст речення.

Лiнський С.С., Пасхалова Н.А. Взаємодiя мiкро- i макроконтекстiв як показник iндивiдуального стилю письменника // *Іноземна фiлологiя.* – 1976. – Вип. 41. – С. 22-26.

Розгляд контексту i його категорiї з позицiї стилiстичного синтаксису на матерiалi аналізу тексту роману Е.Хемiнгуея “Прощай, зброе!”

Метою аналізу є дослiдження взаємодiї мiкро- i макроконтекстiв за допомогою семантико-структурного аналізу, що дозволяє максимально об'єктивiзувати оцiнку сприйняття iндивiдуального стилю автора, традицiйно визнаного як “прозорий”, “лаконiчний” i “кiнематографiчний”.

Медвiдь О.С. Використання синтаксичних засобiв української розмовної мови для вiдтворення англiйського власне просторiччя (на матерiалi перекладiв англiйської прози) // *Іноземна фiлологiя.*-1979. – Вип. - 56. - С.25-31.

Мета даної статтi – розглянути й дослiдити особливостi системи просторiччя англiйської та української мов. Оскiльки дуже важко знайти вiдповiдники англiйських просторiчних, фонетичних, граматичних i лексичних елементiв, автор статтi сконцентрує увагу на використаннi зовсiм iнших засобiв української мови, зокрема синтаксичних, для вiдтворення англiйського власне просторiччя.

Медвiдь О.С. Протидiючi тенденцiї в англiйському просторiччi // *Іноземна фiлологiя.* – 1975. – Вип. 38. – С. 26-33.

Тенденцiї до економiї мовних засобiв на всiх мовних рiвнях у просторiччi спостерiгається поряд з їх надмiрнiстю. Новi граматичнi форми американського просторiччя проникають в англiйське, про це свiдчить художня лiтература. Дiахронний аналіз англiйського просторiччя пiдтверджує зумовленiсть даних граматичних тенденцiї iсторичним розвитком англiйської мови.

Омельченко Л.Ф. Експресивно-емоціональна характеристика конвертованих складних дієслів (на матеріалі сучасної англійської мови) // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 34. – С. 30-33.

У даній статті автор припускає, що конвертовані складні дієслова як вияв тенденції до семантичної конденсації утворюються в сучасній англійській мові, щоб задовільнити соціальну потребу в експресивнішій лексиці.

Автор наводить три варіанти утворення складних дієслів (що переважно виникають в американському варіанті англійської мови).

Полташевська О.С. Внутрішнє мовлення та його передача в англійській художній прозі // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 19. – С. 61-65.

У статті розглядається передача внутрішнього мовлення тільки одним із способів передачі чужої мови, а саме, невласне-прямою мовою, вивчення якої має значення не тільки для лінгвістичного, але й для літературознавчого аналізу художніх творів.

Сидорчук Н.Г. Деякі стилістичні особливості заголовків літературно-критичних статей Ральфа Фокса // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 27-33.

Заголовок – це найстисліше і влучне вираження головної ідеї твору, він допомагає читачеві орієнтуватися в матеріалі, вибирати найцікавіше для нього.

В результаті проведеного лінгво-стилістичного аналізу заголовків літературно-критичних статей та оглядів Р. Фокса щодо їх структурних і функціонально-стилістичних особливостей, зроблений висновок, що в літературно-критичних творах заголовки, крім своєї комунікативної функції, виконує також важливу стилістичну функцію.

Сидорчук Н.Г. Роль і функція повтору в публіцистиці Ральфа Фокса // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 35. – С. 37-41.

Автор даної статті обговорює особливості публіцистичного стилю, його засоби створення певного впливу на читача. У центрі обговорення – публіцистичні роботи Ральфа Фокса. Одним із найвпливовіших і найсильніших стилістичних засобів Р. Фокса Н.Г. Сидорчук вважає різні повтори, такі як анафора, епіфора, рамочний повтор, паралелізм, градація, комбінації подібних частин мови. Це є повтори лексичні, синтаксичні та лексико-семантичні.

Автор приходить до висновку, що Р. Фокс широко застосовував повтор з метою створення сильного емоційного або логічного впливу на читача або слухача, концентрації уваги на найважливішій інформації. Деколи бажаний ефект створюється повторенням у комбінації з ритмічною структурою речення, що ідеально підходить для ораторської промови.

Повторення служать головної функції його творів – переконати, пояснити, створити певний погляд на деякі проблеми.

Танченко Г.Б. Подібність та відмінність стилістичних прийомів прямої та невласне-прямої мови // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 21. – С. 31-37.

Метою статті є виявлення спільних і відмінних рис прямої та невласне-прямої мови. Матеріалом дослідження слугували приклади з художньої англійської та американської літератур. Для невласне-прямої мови характерні такі стилістичні засоби, як неповні речення, речення із замовчуванням, еліптичні речення, повтори. У невласне-прямій мові застосовуються різноманітніші синтаксичні конструкції, ніж в авторській мові, щоб передати живі інтонації розмовної мови. Третя особа однини і вживання граматичних часів (Past Indefinite, Past Perfect, Future Perfect in the Past) уподібнюють її до непрямой мови. Невласне – пряма мова як стилістичний засіб у літературі має значно більше спільного з прямою, ніж з непрямую мовою.

Танченко Г.Б. Невласна-пряма мова як особливий стилістичний засіб у сучасній англійській та американській художній прозі // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 30-36.

У цій статті розповідається, що невласне-пряма мова – це складний засіб передачі чужої мови, який має свої специфічні риси. Наводяться приклади невласне-прямої мови з творів англійських та американських письменників: Т.Драйзера, Дж.Голсуорсі, О.Уайлда. Зазначено, що кожний письменник, який користується цим художнім засобом використовує невласне-пряму мову для повнішого розкриття внутрішнього світу героя, його душевного стану, поведінки, вчинків. Зазначено, що невласне-пряма мова, як один із багатьох художньо-стилістичних засобів, характерна для більшості відомих англійських та американських письменників. Проте, цей засіб зовсім не характерний для творчості С.Моема, який веде розповідь, як правило, від першої особи однини, і майже завжди є сам дійовою особою. Цим художнім засобом також насичені твори Голсуорсі та Драйзера, кожний з яких використовує невласне-пряму мову у своїх особливих художньо-стилістичних цілях.

Траченко О.М. Стилістичне дослідження заголовків англ. художніх та наукових текстів. // Іноземна філологія. - 1979. – Вип. – 56. – С.39-43.

У статті досліджується довжина заголовків і частота використання в них різних частин мови. Встановлено, що різниця частот у заголовках наукової та художньої літератури менша, ніж різниця у заголовка і відповідним їм текста. Це свідчить про те, що заголовки є особливим явищем у системі функціональних стилів сучасної англійської мови.

Шевченко Н.Г. Деякі стилістичні особливості повісті Стівена Крейна "Ясночервона відзнака доблесті" // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 37-42.

Стилістичними особливостями повісті Стівена Крейна "Ясночервона відзнака доблесті" є візуальна і акустична наочність зображення. Візуальна наочність досягається широким використанням кольорової гами, вживанням контрастних фарб, використанням символіки кольорів. Візуальна наочність підсилюється акустичною, де головну роль відіграють звуконаслідувальні слова, музичні терміни, терміни на позначення звуків війни, ономапотичні слова, алітерація.

Яровенко В.Ю. Складне слово-метафора в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – Вип. 34. – 1974. – С. 37-41

У цій статті розглядається метафора, виражена складним словом. Автор досліджує метафоричне складне слово за семантичними, синтаксичними й стилістичними ознаками. Поширеність складних слів пояснюється загальною тенденцією мовної економії. Метафоричне складне слово через подвійність своєї семантики та складності структури подвійно економічне й експресивне.

Яровенко В.Ю. Стягнення як оказіональна одиниця мовлення // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 23-26.

В англійській мові серед утворень, зареєстрованих у словнику, зустрічаються так звані фразові чи групові композити. Крім того, для сучасної мови характерне широке застосування словосполучень і навіть цілих речень в якості складних слів, створених для даного конкретного випадку. Автор підсумовує, що стягнення членів словосполучень і цілих речень слід відносити до оказіональних складних слів, якщо вони мають єдину синтаксичну функцію та єдину семантику.

Ятель Г.П. Про адгерентну експресивність приєднаних словосполучень сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 3-9.

Адгерентна експресивність приєднаних словосполучень, з одного боку, відображає ту експресію, що виникає при спілкуванні людей, а з другого – є формальним

засобом підсилення лексичного значення приєднаних словосполучень. Цей двоїтий характер зумовлений двома факторами:

- 1) потребою суспільства зафіксувати мовними засобами відповідні емоції;
- 2) потребою носіїв мови мати у своєму розпорядженні усталену систему денотаторів для надання висловлюванню певних відтінків згідно з запланованим комунікативним завданням.

У даній статті наведені найпоширеніші в англійській мові типи інтенсифікаторів лексичного значення приєднаних словосполучень, які становлять загально прийняту усталену систему денотаторів, систему лексико-граматичних констант на рівні словосполучення, універсальї, характерних не лише для англійської, а й для інших мов.

НІМЕЦЬКА МОВА

Баран Я.А. Використання фразеологічних одиниць у поетичних творах Бертольда Брехта // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 50-55.

Фразеологічний фонд поетичних творів Бертольда Брехта характеризується однорідністю складу. Майже всі фразеологічні одиниці належать до побутово-розмовної та літературно-розмовної лексики. Фразеологічні одиниці іншого стилістичного забарвлення становлять незначну кількість. Особливо мало піднесених фразеологізмів.

Основною стилістичною функцією фразеологічних одиниць є передача виразності та емоційності мовлення. Також фразеологічні одиниці використовуються як ритмічно-інтонаційні та композиційно-архітектонічні засоби.

Бондаренко Л.Ф. Способи вираження модальності в німецьких прислів'ях // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 28-33.

Модальність є однією з основних категорій речення в німецькій мові. Об'єктивна модальність включає в себе цілий комплекс граматичних значень, за допомогою яких виражається відношення повідомлення до дійсності. Суб'єктивна модальність за допомогою лексичних, граматичних та лексико-граматичних значень виражає відношення мовця до того, що повідомляється. Німецькі прислів'я як сталі, замкнуті конструкції мови мають ряд специфічних особливостей у плані вираження модальності в порівнянні з вільно організованими реченнями.

Бордюк Г.Д. Функціонально-стилістичний аналіз сонета Й.Р. Бехера «Вступ» // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 124-129.

У сонеті “Вступ” яскраво відобразилось те нове, що вніс Й.Бехер у цей жанр. Це, по-перше, новий актуальний соціально-політичний зміст сонета, по-друге, оновлення форми. Цей сонет – найкраща ілюстрація діалектичного зв'язку змісту і форми

Буйницька Т.О. Види гри слів та їх використання у публіцистиці Е.Е. Кіша, присвяченій Радянському Союзу // Іноземна філологія.-1979. – Вип. 56. – С.55-59.

Стаття присвячена розглядові збірників репортажів Е. Е. Кіша “Царі, попи, більшовики”, “Азія повністю змінилась”, які являють собою новий вид художнього репортажу, де події дійсності передаються у високохудожній формі. Автор аналізує стилістичні засоби, зокрема гру слів, яку так широко використовує Кіш. Публіцист (Кіш) використовує багатозначність, омонімію, звукове співпадіння, що сприяє емоційнішому вираженні змісту, акцентуванню думки.

Буйницька Т.О. Стилістичні функції емоціонального перерахування в публіцистиці Курта Тухольського // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 117-123.

Автор робить спробу проаналізувати стилістичні функції художнього прийому перерахування та його різноманітних видів, що широко використовуються К.Тухольським в його творчості.

Перерахування допомагає письменнику підкреслити і виділити найважливіші місця тексту, надає розповіді впевненості і експресивності.

Вольф А.С. Про гіперболу – полемічно // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 73-80.

Стаття направлена полемічно проти статті “До питання про природу гіпербол” (автор Р.С.Клопер, “Іноземна філологія”, 1971, вип.26). Заперечення викликає заплутана термінологія.

Автор вважає за потрібне протиставляти фігури як явища стилістичного синтаксису тропам як засобам образності, що виникають у результаті семантичного зсуву. Крім того, автор вважає, що гіпербола – не троп і не фігура, а явище особливе, хоча оказіонально воно може суміщати свою виразну функцію з функцією тропа, порівняння, епітета чи перефрази. У цьому функціональному синкретизмі відбивається діалектичний взаємозв'язок і взаємозалежність предметів та явищ об'єктивної дійсності.

Григор'єва М.В. Поняття “функціональний стиль мовлення” та проблема відбору лексичних мінімумів // Іноземна філологія. – Вип. 33. – 1974. – С. 52-58.

У статті розглядаються питання підвищення ефективності кількісних методів відбору лексики при укладанні словників-мінімумів.

Викладається нова концепція функціональних стилів мовлення і пропонується їхня нова класифікація, що дозволяє однозначно визначити ті структурно-мовні комплекси, які забезпечують ефективність застосування статистико-ймовірної методики і об'єктивне виділення найвживанішої лексики.

Занічковський М.О. Взаємовідношення непрямої мови з іншими способами передачі чужої мови // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 76-83.

У цій статті йдеться про дослідження взаємовідношення непрямої мови з іншими способами передачі чужої мови не взагалі, а саме з точки зору взаємопереходів. Взаємопереходи зустрічаються в творах натуралістів, імпресіоністів, реалістів. Вживанням переходів від одного способу передачі чужої мови до іншого письменники досягають певних стилістичних цілей. Найчастіше взаємопереходи спостерігаються між непрямою і прямою мовою. Вони можуть бути викликані зміною теми розмови.

У декількох рисах розглядається взаємовідношення прямої і непрямої мови з метою контрасту різних мовних пластів. Зазначено, що чергування непрямої і прямої мови в деяких письменників використовується для того, щоб виділити експресивніший момент. Показано, що непряма і пряма мова можуть чергуватися з композиційних міркувань.

Клопер Р.С. До питання про природу гіпербол // Іноземна філологія.– 1971. – Вип. 26. – С. 31-36.

На думку автора, гіпербола є надзвичайно важливим художнім засобом, якому в мовленні належить підсилююча функція. Грунтуючись на високому ступені емоційності, доведено походження гіперболи з вигуків та прислівників підсилення. Логічно впливає також близькість і взаємозв'язок гіперболи з метафорою-переносом, проте між ними існує і низка суттєвих відмінностей: для утворення гіперболи залучається лексема з дуже інтенсивним значенням (blitz – руйнуюче явище природи). Для метафори це зовсім необов'язково; виділена ознака у гіперболі завжди демонструє силу, у метафорі – один із диференціальних семантичних елементів; метафора може бути самостійним носієм номінативної інформації, гіпербола – лише носій вторинної. У статті проводиться розмежування між денотатом та гіперболою. Однак часте вживання “послаблює” слово і знову перетворює на денотат, але вже з новою (третьою) семантичною функцією.

Кусько К.Я. Стилістика невластивої прямої мови у романах Адама Шаррера // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 108-114.

Завдання статті – вивчити невласне-пряму мову, її стилістичне використання. Невласне-пряма мова – це синтаксичні структури у мові художнього твору, що складаються з одного або кількох речень, в яких відбувається контамінація голосів автора і персонажа з метою певного стилістичного ефекту. У романах А. Шаррера невласне-пряма мова виступає переважно в одному із трьох видів: аукторальна невласне-пряма мова (невеликі вставки мови персонажа в мову автора); аукторально-персональна невласне-пряма мова; персональна невласне-пряма мова (внутрішній монолог). Цей метод створює гумористичний, сатиричний, розмовний відтінок, допомагає краще зрозуміти проблему, виражену у творі.

Марченко Л.Г. Стилістичні функції приєднувальних зв'язків у романах Л.Франка // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 34-38.

Приєднувальні конструкції є своєрідним синтаксичним засобом індивідуалізації авторського стилю. Мета їх використання в романах Л.Франка полягає в наданні розповіді рис невимушеності, що часто проявляється як результат впливу усного мовлення на мову письменника.

За функціональним співвідношенням з “осьовим” реченням розрізняються такі приєднувальні компоненти: доповнюючі, уточнюючі, ті, що доповнюють і уточнюють, ті, що уточнюють і виділяють, та підсилюючі компоненти.

Марченко Л.Г. Стилістичне значення неповних речень у романах Л.Франка // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 77-84.

Розглядаються неповні речення, в яких відсутній член речення у співставленні з повним реченням може бути названий, бо він ясний із ситуації. Л.Франк використовує неповні речення для опису визначених мовних ситуацій і характерів своїх героїв, для створення так званих мовних портретів. Найширше представлені в романах Л.Франка неповні речення у взаємозв'язаній мові, в рамках діалогічної єдності, де неповне речення ґрунтується на взаємозумовленості реплік діалогу. Явище неповноти речень пов'язане з проблемою мовної економії, характерної для стилю Л.Франка.

Мохнюк А.Є. Звукопис в новелах А.Мальца // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 110-116.

Автор намагається вивчити тільки один з аспектів особливостей стилю А.Мальца – акустичний момент його новел (звукопис: алітерація, ономатопея). Звуковий повтор сприяє образному уявленню дійсності, передачі змісту в живій і лаконічній формі.

Перковська І.Д. Роль зменшувальних форм у творах Г. Келлера // Іноземна філологія. 1969. Вип.14.—С.78-82.

У статті автор аналізує стилістичну експресивність зменшувальних форм у творах Г. Келлера. Крім зменшувальних суфіксів –chen та –lein, Келлер використовував суфікси -li, -eli, -i, характерних для Швейцарії. Останні більш емоційно забарвлені і надають мові специфічного швейцарського колориту.

Суховецька Л.І. Стилістична роль деяких відокремлень у романі Б.Келлерманна «9 листопада» // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 46-51.

У статті проводиться аналіз відокремлень і їх стилістичних функцій у романі Б.Келлерманна. Автор зосереджує увагу на відокремленнях, що стоять в препозиції, між підметом і присудком, у постпозиції та в абсолютній позиції. Ці відокремлення містять елемент незвичайності, несподіваності і є, таким чином, одним із засобів емоційно-експресивного забарвлення висловлювання. На рівні ситуативного використання відокремлення служать автору, щоб сконцентрувати увагу читача на словах, особливо важливих для розкриття думки, та для емпатичного підкреслювання характеру дії.

Турчин І.Л. Композиційно-стилістичні функції абзаців (на матеріалі новел німецьких письменників ХХ ст.) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 64-69.

Ця стаття розповідає про функції абзаців у творах художньої літератури. В загальному, кожний абзац представляє одну завершену думку, виражену одним чи кількома реченнями. У художній літературі абзац може інформувати читача про якусь подію, характеризувати героя або описувати час і місце дії і т.п. Автор статті також виділяє абзаци, які містять мову автора, думки, звертання до читача.

Беручи до уваги велику кількість функцій абзаців, автор статті описує лише початкові та заключні абзаци, які на його думку є дуже важливими для створення структури твору. Його дослідження ґрунтується на порівнянні відповідних абзаців з творів Г. Клейста, Т. Хаклендера, Х. Келлера та А. Шамісо. Він виділяє 5 головних типів початкових абзаців та 5 головних типів завершальних абзаців.

Після дослідження функцій цих абзаців автор приходять до висновку, що багато творів художньої літератури мають багато спільних структурних рис, таких як короткий вступ, різкий перехід до головної дії, логічно зрозумілий фінал з авторськими моральними настановами.

Федоренко М.Т. Про евфемістичне вживання займенників // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 67-72.

Автор аналізує евфемістичне вживання неозначеного займенника *etwas*, який використовується для уникнення прямої назви предмета. Займенник *etwas* може бути елементом стійких словосполучень та виразів. В таких випадках справжнє значення *etwas* впливає з його мікроконтексту. Також *etwas* може бути елементом індивідуально-авторських оказіональних евфемізмів, для розуміння яких потрібен ширший контекст. Такий евфемізм вважають ситуативним.

Філь Т.І. Особливості функціонального відтворення ступенювання якості прикметників роману Т.Драйзера "Американська трагедія" в перекладі на німецьку мову // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 96-105.

Мета даної статті – проаналізувати особливості перекладу німецькою мовою прикметників з різними ступенями якості в романі Т. Драйзера "Американська трагедія". Цей аналіз проведено з урахуванням структурно-мовного, експериментально-інтенсифікуючого і функціонально-стилістичного аспектів. На думку автора, перекладач М.Шен зробила досить вдалий переклад, що свідчить про її індивідуальний творчий підхід до ряду складних питань розв'язання адекватності.

Яцій М.З. Фонетичні особливості німецької мови в творах Ганса Сакса // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 75-81.

Мета статті – охопити найтипівіші фонетико-орфографічні особливості мови видатного німецького поета XVI ст. – Ганса Сакса. У мові поета спостерігається багато коливань, паралельних форм і цілий ряд особливостей, властивих лише йому, проте в його творах вже до певної міри відбиваються загально-народні наддіалектні форми, що почали складатись на початку XVI ст. Автор досліджує вокалізм і консонантизм мови Ганса Сакса.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Возниця В.М. Двоскладність в організації мовлення // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 85-91.

У вивченні складників мовлення користуються трьома аспектами: логічним (речення трактовано як одиницю думки), граматичним (речення як синтаксична одиниця), актуальним (речення як одиниця мовної комунікації). Кожна мовна структура двоскладна, оскільки в основі мовлення на всіх рівнях (слово, словосполучення, речення) лежить синтаксичний зв'язок принаймні двох елементів – пояснювального і пояснюваного. О.Бехаль у праці "Німецька мова" називає сполучення підмета з присудком єдиною вірною формою. Функціональна граматики спирається на актуальний аспект і твердить про необхідність у реченні двох

частин – даного і нового, вираження яких може відбуватись будь-якими словами. Визначення принципу двоскладності як синтаксичної основи усіх елементів допомагає підкреслити функціонально-комунікативну здатність усіх елементів мовлення та роз'яснити поняття предикації, оскільки кожен мовний елемент передбачає яесь доповнення.

Кузнєцова Е.И. К вопросу о фразеологии во французском языке // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 104-110.

У французькій мові яскраво виділяються два типи фразеологічних одиниць: абсолютно нероздільні стійкі словосполучення - ідіоми і фразеологічні словосполучення. Фразеологія завжди була одним з основних джерел збагачення словникового складу мови, вона притаманна всім літературним стилям, що викликає необхідність різностороннього вивчення стійких фразеологічних словосполучень, які в сучасній французькій мові можуть утворювати неологізми. Як правило, фразеологію французької мови розглядають в трьох стилістичних планах – літературно-книжковому, розмовному і в плані усної народної творчості.

Палятинська С.В. Структурні особливості та стилістичні функції риторичних питань у сучасній французькій мові // Иноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 115-124.

Завдання даної статті – дослідження граматичного і лексичного контексту риторичних питань, оціночно-модальних категорій, що розвиваються на фоні цього контексту, формальних та об'єктивних критеріїв для розуміння риторичних та нериторичних питань, розмежування різних типів цих речень та їх стилістичних функцій. Для риторичних питань характерна спрямованість на викликання у слухача швидкої внутрішньої реакції, інтересу до висловленого та одержання його схвалення. Подається типологічна класифікація риторичних питань.

Рочняк А.М. Про два типи засобів реалізації надфразових зв'язків у сучасній французькій мові // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 79-85.

Автор детально аналізує два типи засобів реалізації надфразових зв'язків: експліцитний тип, що охоплює лексичні і лексико-граматичні засоби, такі як сполучники та сполучні слова, слова-субститути і слова-кореляти, та імпліцитний тип, який охоплює логіко-граматичний зв'язок, створений порядком слів і речень та інтонацією.

СОЦІОЛІНГВІСТИКА КЛАСИЧНІ МОВИ

Думка М.С. До питання про переселення неврів у країну будинів // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 40-42.

Існує багато версій щодо причин, що змусили неврів – найдавніших, на думку вчених, предків слов'ян – залишити батьківщину. Автор статті обґрунтовує твердження давньогрецького історика Геродота. Неври жили в західних областях України та на північ від Східних Карпат, згідно з Геродотом, приблизно у 550-540 рр. до н.е. вони були змушені залишити свою країну через нашествя великої кількості змії та поселитися разом з будинами.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Поляков В.О. Межі перекладності в світлі структуральних лінгвістичних теорій // Иноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 113-120.

Автор статті розглядає проблему перекладності та її меж у рамках молоді науки – перекладознавства. Переклад з однієї мови на іншу можливий у принципі. Проте часто виникають проблеми приблизності або неперекладності. Це зумовлюється, насамперед, різною структуралізацією дійсності мовами, різним баченням світу представниками різних цивілізацій.

Таким чином, не існує і не може існувати абсолютно точних перекладів. Основні причини відносного характеру перекладу: особливості мов, з яких і на які він здійснюється, співвідношення між ними, ступінь спілкування між народами – носіями цих мов, досвід перекладацької справи, час здійснення перекладу і його призначення.

Фрізман Л.Г. Вчений, поет, перекладач (пам'яті О.М.Фінкеля) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 150-154.

У статті йдеться про професора Харківського університету Олександра Мойсейовича Фінкеля (1899–1968), якому належить понад 150 книг і статей з питань теорії і практики перекладу, граматики, лексикології, фразеології, стилістики російської мови та загального мовознавства. Ще одна сфера діяльності Фінкеля – переклад віршів. Вчений перекладав Дж. Г. Байрона, Й. Бехера, П. Верлена, усі 154 сонети В. Шекспіра, які, на жаль, ще не опубліковані. Про Фінкеля-поета дізналися з книги літературних пародій “Парнас дыбом”. Вченому належать такі важливі наукові розробки, як: “Теорія і практика перекладу”(1929), статті “66-й сонет Шекспіра в русских переводах”, “Лермонтов и другие переводчики “Еврейской мелодии” Байрона”. О.М. Фінкель досліджував творчість І. Франка як перекладача І. Некрасова.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Баглай Й.О. Василь Шурат – перекладач од Горація // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 85-91.

Стаття присвячена В.Щурату – українському перекладачеві “Пісні про Роланда“, творів Гайне, Петефі, Гюго, Конопницької, Пушкіна, Некрасова, Коласа. Він є автором першого успішного перекладу Горацієвих од українською мовою, в якому він вдало відтворив не лише зміст, але й форму. Це була перша в історії українського перекладного письменства спроба познайомити в ширших масштабах нашого читача з багатством античних ритмічних форм.

Гринюк В.А. Деякі аспекти відтворення експресії оригіналу при перекладі "наукової поезії" // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 72-78.

Автор статті розглядає деякі проблеми перекладу філософського твору “Про природу речей” Тіта Лукреція Кара, викладеного у досконалій поетичній формі. У перекладі потрібно точно відтворити як наукову так і художню цінність твору. Для перекладача особливо важко передати своєрідні образи поеми Лукреція. Він повинен взяти до уваги не лише тропи, які створюють ці образи, а й асоціації, які виникали у читачів першоджерела, а тоді вже намагатися відтворити всі особливості оригіналу в перекладі.

Думка М.С. Про переклад вислову Геродота *ποιν* (IV, 58.) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 28-29.

У цій статті наводяться переклади одного з уривків опису Геродотом рік і степів Північного Причорномор'я. Ці переклади були викладені Міщенком, Латишевим. З цими перекладами важко погодитись, тому що невідомо, чи Геродот говорить про тварин в нормальному стані чи в патологічному. Переклади Міщенка і Латишева роблять опис Геродота нечітким і незрозумілим. Помічено, щоб краще передати думку Геродота, його вислів потрібно перекласти як трава дуже соковита, як це показано в одному з німецьких перекладів. Відзначається наближений до німецького переклад Теофіла Коструби. Зважаючи на розповідь Геродота про чудові і дуже поживні пасовиська Скіфії, такий переклад треба вважати правильним. В науці висловлюється думка про те, що *ποιν* у Геродота – це полин, проте, полин містить отруйні речовини, які сильно діють на організм тварин, тому худоба неохоче його їсть. Виходячи з того, що *Medica Sativa L.* (з лат.) стародавніх письменників означає люцерну – прекрасний корм для коней та худоби. Таким чином *ποιν* у Геродота це загальна назва для чудових кормових трав.

Кобів Й.І., Шомін Ю.В. Невтомний митець // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 3-7.

У цій статті розповідається про видатного митця-перекладача творів античної літератури, автора зразкових перекладів з класичних мов Бориса Тена. Зазначається, що переклади Бориса Тена свідчать про велику ерудицію, глибоку обізнаність у світовій літературі. Згадується, що ще в 20-ті роки Борис Тен разом з Кудрицьким перекладав діалоги Платона “Крітон” і “Федон”. Переломним у перекладацькій діяльності Бориса Тена став 1949 р. – рік виходу в світ повного перекладу трагедії Есхіла “Прометей закутий”. Також згадуються переклади Бориса Тена “Хмари”, “Жаби” Арістофана і “Одісею” Гомера.

Переклади Бориса Тена з давньогрецької класики відзначаються добірною мовою, адекватністю образів, майстерним відтворенням стилістичних особливостей оригіналу. Борис Тен також перекладав і твори О.Пушкіна, Л.Толстого, Міцкевича, Словацького, М.Галека, Т.Чеха, а також грузинську і вірменську поезію. Відзначено, що Борис Тен збагатив рідну культуру перекладами з французької мови: А.Шеньє, П.Верлен, В.Гюго; з німецької мови: Шіллера, Б.Брехта. Освоїв твори англійського письменства від трагедії В.Шекспіра до поезії А.Ліндсея. Акцентується, що в плеяді українських майстрів перекладу Борис Тен поправу займає визначне і почесне місце.

Корж Н.Г. Переклади творів Горація на Україні // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 68-73.

У 18 столітті вітчизняні перекладачі звернулися до лірики великого римського поета Горація. А.Кантемір, В.Тредьяковський, М.Ломоносов, Г.Сковорода поклали початок засвоєнню його творчості. На сторінках “Українського вестника” та “Українського журналу” з’являються російськомовні переклади Гулака–Артемовського, Васильківського, Срезневського. Перші переклади творів римського поета українською мовою належать І.Франку, який зумів зберегти поетичні образи, строфіку і розміри. Новітній етап ознайомлення української мови з Горацієм очолюють М.Зеров, Б.Тен, Г.Кочур, М.Білик, А.Содомора.

Кузьма Ю.М. Римські поети епохи Августа в перекладах М.Зерова // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 74-83.

Завдяки М. Зерову скарбниця української перекладацької літератури поповнилася багатьма світовими перлинами, зокрема, римською поезією. Прекрасною літературною українською мовою заговорили Лукрецій, Катулл, Вергілій, Горацій, Тібулл, Овідій. Перекладач зумів одночасно подолати темпоральну дистанцію між читачем та оригіналом та уникнути українізації твору. З особливою увагою перекладач ставиться до метафор, які відтінюють найхарактерніші риси предмета.

Луцька Ф.Й. Перший повний переклад «Трістій» Овідія в Росії // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 77-82.

“Плач Публія Овідія Назона”, видана у Москві 1795р. – одна з перших проб перекладача І.О. Срезневського. Перед кожною елегією вміщено *argumentum*, тобто стислий переказ змісту. Перекладач подає коментарі і численні пояснення міфологічних фактів і власних імен.

Мова перекладу – це російська літературна мова кінця 18ст., її стиль дещо важкуватий, громіздкий, з великою кількістю церковнослов’янізмів.

Стрільців П.С. До генезису першого українського перекладу “Батрахоміомахії” // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 99-103.

У цій статті зазначається, що Константин Данилович Думитрашко відомий як перший перекладач старогрецької пародії “Батрахоміомахія” і творець українського гексаметру. Наводяться деякі біографічні дані про К.Д.Думитрашка. Зазначається, що з усього письменницького доробку К.Д.Думитрашка досягла найбільшого розголосу і тісно пов’язалася з його прізвиськом поема “Жабомишодраківка”. У різних історико-літературних і

критичних працях – перекладач виявляє ряд модифікацій, зокрема в підзаголовній частині. Зазначено і те, що Думитрашкова “Жабомишодраківка” розповсюджувалась в рукописах. Це підтверджує лист Максимовича до Т.Г.Шевченка вказується, що “Батрахоміомахію” переклав Ілля Копієвський і надрукував в Амстердамі слов’яноноруською мовою. Пізніше В.Рубан, виходець з українських козаків, видав російською мовою свій переклад у Петербурзі в 1772 р. і повторно в 1788 р. Обидва переклади виконані у перекладі з латинської мови.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Борщевська М.В. Про переклад роману Р.Олдінгтона “Смерть героя” російською мовою // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 129-135.

У статті аналізується переклад роману Р.Олдінгтона “Смерть героя”, здійснений досвідченим перекладачем Норою Галь. Спостереження дозволяють зробити висновки про деякі негативні тенденції перекладу: перекладач не завжди уважний до інтонаційно-ритмічних факторів стилю; деякі явища поетичного синтаксису роману не завжди знаходять адекватне перевираження в російському варіанті; перекладач не скрізь відтворює синтаксичний малюнок абзаца, речення. Часто невиправдано використовується розбивка синтаксичного цілого; у перекладі знаходимо невідповідності стилістичної забарвленості; перекладач тяжіє до розміреного описового перекладу – нагромадження плеоназмів. Автор статті робить висновок про те, що перекладач намагався розв’язати проблему в цілому, не вдаючись до другорядних стилістичних деталей.

Вакуленко О.Л. Відтворення лексико-стилістичних особливостей у поетичному перекладі (На матеріалі англійських перекладів поезії В.Маяковського “Вірші про радянський паспорт”) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 3-8.

У статті проводиться зіставний аналіз двох англійських перекладів поезії В.Маяковського “Вірші про радянський паспорт”, здійснених Д. Роттенбергом та І.Шнайдером. Завдяки цьому аналізу, автор робить висновок про деякі закономірні відповідності між мовою оригіналу і мовою перекладу. Проводиться зіставлення співвідносною ролі експресивної функції образних виразів та засобів її реалізації в обох мовах. Автор статті робить деякі висновки, цінні для теорії і практики художнього перекладу.

Гаєвий Л.А. Засоби ритму художньої прози та їх відтворення у перекладі // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 39-46.

У статті на матеріалі оригіналів та перекладів на українську оповідань Джека Лондона досліджується ритм у художній прозі, зокрема його компоненти, що зводяться до синтаксичних і фонологічних. Досліджується роль цих компонентів в утворенні колонів та ритму прози взагалі.

Увага також приділяється компенсації ритму при перекладі, від якої залежить адекватне відтворення чи спрощення художніх засобів оригіналу.

Грицютенко В.І. До питання про відтворення стилістичного функціонування нелітературного мовлення у перекладі // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 56. – С. 48-54.

Стаття аналізує проблеми адекватності сатиричного зображення персонажів у п’єсі Б.Шоу “ Будинки вдівця “ на українську мову. Увага приділяється особливій формі діалекту – кокні. Аналізуються переклади В.Владко та Є.Ржевуцької. Автор доходить висновку, що в перекладі Є.Ржевуцької не відтворено стилістичні функції кокні, що вплинуло на ідейно-художню адекватність оригіналу. Інший перекладач В.Владко використав компенсуючий метод, наділивши образ Лічкіза додатковою сатиричною оцінкою, але змінивши при цьому семантику контексту.

Дулієнко Г.І. Про закономірності та критерій якості науково-технічного перекладу як об’єктивного процесу // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 29-31.

Стаття висвітлює питання про закономірності науково-технічного перекладу та критерій якості у перекладацькій практиці та навчанні перекладу. На думку автора, критерій якості науково-технічного перекладу може бути встановлений лише на основі сучасної теорії перекладу, а вона, в свою чергу, спирається на теорію мовного знака. Мірилом якості перекладу повинна бути не його формальна схожість з оригіналом, а їх смислова рівноцінність. За одиницю смислу при перекладі необхідно визнати не слово, а таку частину речення, компоненти якої не можна перекласти окремо. Автор також виводить чотири закономірності науково-технічного перекладу: рівноцінність в плані висловлювання, існування кількох варіантів перекладу, неповне співвідношення між знаками різних мов, контекст допомагає здолати існуючу невідповідність між мовами.

Козланюк Т.П. Відтворення особливостей синтаксису прози І. Франка в англійських перекладах // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 43. – С. 9-14.

На основі шести вибірок з повістей І.Франка у перекладах Ф.Саласко, Дж.Віра та Т.Бореского проведений математичний і структурний аналіз відтворення найбільш характерних особливостей синтаксичної структури прози І.Франка, який науково доводить, що розходження між першоджерелом і перекладом у цьому аспекті є незначними й випадковими.

Козланюк Т.П. Відображення семантико-структурних особливостей абзаца в англійському перекладі творів І.Франка «Бориславського циклу» // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 31. – С. 29-35.

Стаття присвячена проблемі відтворення семантико-структурних особливостей абзацу в англійському перекладі Ф.Соляску творів Франка. Різні види абзаців в прозі І.Франка відображають розвиток авторської думки і тому їхні структурно-семантичні особливості також повинні бути відображені в перекладі.

Мізак А.А. Про засоби і способи вираження означення в англійській та українській мовах // *Іноземна філологія.* – 1967. – Вип. 12. – С. 55-60.

Порівнюючи засоби і способи вираження означення в англійській і українській мові, бачимо, що в обидвох мовах засоби вираження означення подібні, проте, сучасний лад англійської мови дозволяє значно розширювати способи вираження означення і збільшувати перевагу виступати у ролі означення, цю функцію успішно виконують й інші частини мови. В англійській мові функції одних конструкцій переймаються іншими конструкціями, а надбанням української мови є багатство й різноманітність форм вираження означення.

Миловидова Л. І. Про відтворення епітетів у російських перекладах трагедії Шекспіра «Отелло» // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 42. – С.113-119.

Робота звукує вивчення поставлених і частково вивчених питань відтворення шекспірівської образності радянськими перекладачами до одного конкретного – відтворення епітетів у перекладах М.Лозинського та Б.Пастернака на матеріалі трагедії “Отелло”. Аналізуючи шекспірівські епітети, автор обмежується лише “метафоричними прикметниками, в яких зосереджена влучна ознака порівняння”.

Епітети в перекладі Лозинського – це або калька, збіг з варіацією в образі, або продукт творчості перекладача. Вони характеризуються складністю образу, неоднозначністю, іносказанням, яке не завжди просто і легко зрозуміти, глибиною змісту – тими якостями, що притаманні шекспірівському тексту, включаючи його неясність і громіздкість.

Б.Пастернак відтворює епітети в однозначній, легкій, невимушеній формі. Цей стиль Б.Пастернак зберігає і в тих випадках, коли він створює свої епітети. Переклад Б.Пастернака звучить сучасно, зрозуміло. Він легко сприймається, але не відображає особливостей мови і стилю Шекспіра, що збіднює оригінал.

Миловидова Л.І. Про переклад шекспірівських фразеологізмів російською мовою // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 29. – С. 56-62.

Метою статті є порівняння перекладів одних і тих самих шекспірівських фразеологізмів, здійснені різними перекладачами і визначити ступінь їх індивідуального підходу в кожному окремому випадку. Проаналізувавши і узагальнивши різні випадки передачі шекспірівських фразеологізмів російською мовою, можна помітити, що тлумачення окремих елементів не змінилось в різних перекладачів, починаючи з 19 ст. і кінчаючи нашими днями. Одні володіють талантом відтворювати у деталях авторський спосіб викладу, інші надають перевагу віддаленню від оригіналу.

Миловидова Л.І. Про характер Шекспірівського каламбуру і його переклад російською мовою // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 37. – С. 10-16.

У даній статті автор обговорює стилістичні функції та особливості вживання каламбурів у творах Шекспіра та їх переклад російською мовою. Зокрема, автор чітко розрізняє функції каламбурів у комедіях та трагедіях Шекспіра, і стверджує, що в комедіях найпоширеніша функція каламбура – пожартувати, викликати комічний ефект, а в трагедіях каламбур відрізняється іронією та гострим висміюванням негативних рис Шекспірівського суспільства.

Переклад Шекспірівських каламбурів російською мовою є часто утрудненим, або й неможливим через різку розбіжність лексико-семантичних систем цих мов. Автор статті наводить кілька прикладів каламбурів із творів Шекспіра та варіанти їх перекладів різними перекладачами, а також аналізує адекватність цих перекладів та можливі способи перекладу подібних стилістичних засобів.

Новосядла Є.Й. “Вічний революціонер” Івана Франка у перекладах Джона Віра й П. Канді // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 37. – С. 48-53.

Дана стаття є лінгво-стилістичним аналізом англійських перекладів вірша “Вічний революціонер” І.Я. Франка. Переклади здійснено Джоном Віром та Персівалем Канді. Також автор аналізує поетичний переклад взагалі та його значимість та особливості.

Автор аналізує відповідність формально-сміслових, стилістичних, ритмічних та образних рис вірша-оригіналу та вищезгаданих перекладів.

У результаті аналізу автор приходиться до висновку, що Джон Вір зумів при перекладі передати ідейний задум оригіналу, рівень емоційності, мелодіку вірша та враження від нього; в той час як Персіваль Канді намагався добитись вербальної точності, пожертвувавши ритмікою та способом римування, легкістю звучання, емоційністю та вірністю авторській думці та змісту оригіналу.

Перкатюк Й.М. Переклад англійських скорочених слів на українську мову // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 2. – С. 56-62.

Автор статті зазначає, що більшість загальномовних скорочень точно фіксуються у двомовних словниках. Тому перекладати їх зовсім не важко. Проте існують і такі, при перекладі яких виникають значні труднощі. Такими є скорочення-жаргонізми і скорочення-неологізми. Автор робить висновок, що переклад простих скорочених слів нічим не відрізняється від перекладу звичайних слів і не викликає особливих труднощів.

Підченко В.І. Передача національної своєрідності художнього твору в перекладі (На матеріалі англійських перекладів п’єси М.Горького “На дне”) // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 2. – С. 63-70.

Автор статті звертає увагу на переклад таких елементів як діалектизми, реалія, власні імена та ідіоми. Головною проблемою статті є те, як уникнути англізації та русифікації. Автор розглядає проблему можливості використання діалектичних елементів у перекладі п’єси Горького “На дне”, а також робить зауваження щодо перекладу деяких її реалій. Автор зазначає, що деякі спроби аналізу найкращих англійських перекладів цієї п’єси дають можливість зробити висновок, що власні імена потрібно транслітерувати.

Пономаренко Л.О. Про напівкальку // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 18. – С. 20-23.

У цій статті подана інформація про напівкальку. Зазначено, що деякі лінгвісти, такі як В.Акуленко, О.Арнольд, Н.Шанський поширюють даний термін на похідні слова. Показано, що кількість справжніх напівкальок незначна. В багатьох випадках утворення, які здаються з першого погляду напівкальками є по суті повними кальками. Розглядаються англійські слова та фразеологізми побудовані за зразком російських лексичних одиниць. Зазначається, що в результаті калькування англійською мовою російських термінів із галузі науки були утворенні такі англійські терміни як forest steppe (рос. лесостепь), meadow steppe (рос. лугостепь). Робиться висновок, що більшість так званих напівкальок являє собою повні кальки.

Тимошенко Ж.І. Поезія Лесі Українки “Contra spem spero!” в англійських перекладах // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 82-90.

Дана стаття розглядає невдачі та окремі успіхи шести перекладів поезії “Contra Spem Spero!” на лексичному, граматичному та художньому рівні. Аналіз проводиться в хронологічній послідовності. Переклад Персівала Канді має свою позитивну якість як перша спроба англомовної інтерпретації поезії Лесі Українки. Переклад Вієри Річ є найдосконалішим щодо форми. Найповніше ідейно-образна структура першотвору відтворена у перекладах Джона Віра та Гледіс Іванс.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Гресько М.М. Максим Рильський – перекладач Гі де Мопасана // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 93-102.

Предметом статті є переклади творів Мопассана М.Рильським. Перекладач не боїться відійти від букви оригіналу з метою збереження його духу та чарівності. Він знаходить для передачі окремого чужого слова таке ж окреме й єдине слово в рідній мові, ідіоматичного звороту першотвору – такий же зворот, притаманний рідній мові. У перекладах збережено стилістичні засоби оригіналу, характер мови автора, її конкретності, ритміко-глобальний та звуковий лад оригіналу, його гармонійна мелодійність. Автор статті дає високу оцінку перекладацькій спадщині М.Рильського.

Домбровський О.А. Данте в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 119-129.

Стаття є оглядом творчості одного з найбільших геніїв світової літератури – Данте Аліг'єрі в перекладах на українську мову. Її присвячено 700-літтю з дня народження поета, котре весь світ урочисто відзначав у травні 1965р. Автор аналізує різні переклади, вказуючи на їхні переваги та недоліки; висвітлює труднощі та проблеми, що виникають при перекладі творів Данте, зокрема, “Божественної комедії”.

Кравець Я.І. Лірика Е. Верхарна в українських перекладах і критиці (1894– 1966) (до історії перекладу) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 146-151.

Стаття знайомить із творами Е. Верхарна, видатного бельгійського поета, перекладених на українську мову, та іменами перекладачів. Ознайомлення українського читача із творчим доробком поета автор статті поділяє на три періоди. 1984 року з'являється перше ґрунтовне дослідження Верхарнової творчості Зеновієм Пшесмицьким. Переклади окремих віршів здійснюють О. Луцький та В. Щурат. У перший період популяризації (1894–1911) помічається вплив творів Верхарна на українських поетів, зокрема, на творчість М. Вороного. Другий період (20-30 роки ХХ ст.) відзначається виданням двох збірок Е.Верхарна (1922, 1924), що вміщують переклади М. Терещенка та його передмову, з'являється стаття “Еміль Верхарн” С. Савченка. Третій період розпочинається 1944 року, коли виходять ще дві, вдосконалені збірки. Зацікавлення творчістю Е. Верхарна в Україні пояснюється тим, що тематика його творів була актуальною на межі століть та в першій половині ХХ ст. для українського народу.

Кравець Я.І. Український Елюар: здобутки і втрати // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 120-128.

Досліджено деякі проблеми, пов'язані з виданням першого українського збірника поезій Поля Елюара, а саме відтворення українською мовою простоти та широти Елюарового вірша, врахування особливої ролі кольорової лексики, яка відображає формування світосприйняття поета, лаконічність стилю. Автор робить порівняльний аналіз перекладів М.Москаленка з деякими, створеними раніше, перекладами Поля Елюара, що належать М.Терещенку і І.Драчу.

Матвійшин В.Г. «Жерміналь» Е.Золя в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 164-169.

У статті йдеться про українські переклади роману “Жерміналь”. Перший переклад був зроблений у 1904 році О.Пашкевичем, останній – В.Черняхівською і виданий в 1961р. Автор статті вказує на недоліки і позитивні сторони перекладів, радить майбутнім перекладачам роману “Жерміналь” приділити більшу увагу відтворенню багатого, своєрідного стилю оригіналу і тим самим глибше передати закладені в ньому ідеї.

Монахова К.І. Із спостережень над перекладом власних імен з російської мови на французьку // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 112-116.

Французька мова не знає такої кількості пестливих форм, що властиві російським іменам, і тому тут часто спостерігається своєрідна стилістична нейтральність у передачі суфіксальних утворень. Деякі відомі теоретики перекладу у Франції дотримуються думки, що перекладач повинен залишити ім'я незмінним, але намагаться виразити відтінки засобами рідної мови. Інші вважають, що така уніфікація приводить до перекручення оригіналу. На думку третіх, цілком виправдано, коли перекладач вживає повне ім'я з лексичним доповненням, або замінює власне ім'я специфічним словом-зверненням, і досягає максимального наближення до оригіналу. Щодо передачі суфіксальних форм власного імені транскрибуванням, то одні перекладачі користуються ним досить широко, як Ж.Шампенуа при перекладі роману "Янтарне намисто" та Ж.Катала – "Піднята цілина", інші – значно обережніше.

Палятинська С.В. Деякі проблеми перекладу французьких діалектизмів українською мовою // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 51-57.

У статті розглянута проблема перекладу на українську мову окремих французьких діалектних слів і французького діалектного мовлення. При перекладі окремих діалектних слів виділено чотири основних способи: транслітерація або транскрибування іноземних слів буквами цільової мови, підбір еквівалента з аналогічним значенням, пояснення або підбір слова з подібним значенням і стилістичним навантаженням. Автор розглядає також деякі можливості передачі на українську мову фонетичних особливостей французьких діалектизмів.

Палятинська С.В. Засоби відтворення французьких метафор в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 61-69.

Матеріалом дослідження статті є відтворення стилістичних засобів, зокрема метафор, у перекладі. Автор підкреслює, що необхідно знаходити відповідність між явищами, щоб зберегти стилістичну домінанту і поетичну атмосферу оригіналу. Однак деякі причини, зокрема відсутність відповідності між рівноцінними еквівалентами елементів метафори, різниця в поетичній традиції і граматичній структурі обидвох мов, інколи змушують перекладачів ухилятися від оригіналу: шукати ключове слово для перетворення метафори, замінити метафору образним порівнянням, синонімом, аналогічним або неметафоричним словом, або ж усувати її без компенсації.

Руденко Н.С. Проблеми мистецтва перекладу // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 145-155.

Темою статті є робота Проспера Меріме над перекладом “Ревізора” Гоголя. Багато науковців посилаються, зазвичай, на помилки, які Меріме допустив, і які стали класичними взірцями перекладацьких ляпсусів взагалі. Проте, автор доводить художню цінність цього перекладу “Ревізора”. Він визнає окремі помилки, допущені Меріме, проте, вони, на його думку, не дають права вважати цей переклад поганим.

НІМЕЦЬКА МОВА

Березинський В.П. Передача українських фольклорних елементів в англійському перекладі “Лісової пісні” Лесі Українки // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 28-36.

У статті проаналізовано англійський переклад “Лісової пісні” Лесі Українки, здійснений канадським перекладачем Персівалем Канді. Перекладач досить вдало відтворив складну форму та ритм твору, проте, йому не вдалось передати красу мови “Лісової пісні”. Зокрема, він не переклав зменшувально-пестливих утворень, слів з суфіксами емоційного забарвлення та інші особливості, частково через відсутність відповідних форм в англійській мові, частково через неправильне розуміння певних висловів, особливо, пов’язаних з віруваннями волинських селян. Канді не зміг передати багато образів та ідіом пов’язаних з життям волинського села 19ст. Вцілому, перекладач вірно передав зміст твору і в межах можливостей англійської мови добре відтворив форму та деякі образи, проте не справився з усім мовним багатством оригіналу.

Занічковський М.О. До питання перекладу непрямої мови з німецької на українську мову // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 69-77.

У даній статті робиться спроба висвітлити деякі питання перекладу непрямої мови, а саме: питання передачі структурно-семантичних особливостей, передачі дієслів, що вводять непряму мову, та модальності. Зроблено висновок, що при перекладі німецької непрямої мови часто виникають труднощі граматичного та стилістичного характеру. При перекладі непрямої мови з німецької на українську граматичне оформлення даної конструкції здебільшого не зазнає структурних змін, тобто непряма мова в перекладі залишається, хоча може зазнати модифікації. Щодо модальності та кон’юнктива, то перша може передаватися лексично і граматично, а другий – дійсним або умовним способом.

Любіцька В.К. Деякі питання німецької економічної термінології та її перекладу // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 62-66.

Автор статті звертається до німецької економічної термінології, яка розроблена дуже мало. Вивчення природи терміна в німецькій мові пов’язане з розглядом способів утворення термінів, що відбувається за законами словотворення цієї мови. За способом творення економічні терміни в німецькій мові можна умовно поділити на такі типи: 1) терміни – загальноживанні слова, утворені шляхом зміни значень слів загальнонарадної мови; 2) терміни – похідні слова, утворені за допомогою афіксації; 3) терміни, що іноді переходять у сферу загальноживаних слів; 4) складні слова і словосполучення; 5) запозичені терміни. При перекладі економічних термінів можна рекомендувати такі способи: а) дослівний переклад терміна; б) калькування; в) термінологічним еквівалентом в іншій мові; г) описовий переклад терміна.

Мельник І.Г. Структура "würde + інфінітив" та її відтворення в українській мові // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 70-78.

Структура "würde+інфінітив" виступає як в самостійних, так і в складнопідрядних реченнях. З точки зору контрастивної лінгвістики автор статті досліджує ряд функцій цієї структури: нереально-потенційну, кон’юнктивно-майбутню, спонукально-бажальну та ін. Оскільки структура "würde+інфінітив" не має аналогії в українській мові, автор статті пропонує різні способи передачі її функцій та різноманітних відтінків значення.

Мельник І.Г. Німецький кон'юнктив як модус ірреаліс і його переклад українською мовою // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 52-59.

У статті йдеться про те, що в українській мові відтворення кон'юнктивних функцій як модус ірреаліс відбувається за допомогою морфологічних і лексико-синтаксичних засобів. Проте відсутність часових форм умовного способу не завжди дає змогу провести точну диференціацію співвідношення у структурах з категорією ірреальності і визначити семантичний рівень ірреальних компаративних характеристик.

Науково – критична література про Бориса Тена // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 139-140.

У цій статті подається бібліографія вітчизняних науковців.

Омельчук О.С. Nomina agentis у сфері радіоелектроніки // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 63-69.

Вичленення групи Nomina agentis на матеріалі фахової мови набуває чисто практичного значення при навчанні іноземної мови за фахом. На другому та третьому етапах студент повинен бути обізнаний з галузевою лексикою, щоб вільно читати літературу, яка дасть змогу отримати оперативну інформацію. З цим завданням він зможе успішно справитися, якщо добре знатиме закономірності словотвору.

Панько Т.І. Східнослов'янські кальки німецьких суспільно-політичних термінів "Капіталу" К.Маркса // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 3-7.

У цій статті згадується про перші українські кальки суспільно-політичних термінів "Капіталу" К.Маркса в економічних працях кінця ХІХ ст. Розповідається про працю одного з популяризаторів економічного вчення К.Маркса С.Подолінського "Ремесла і фабрики на Україні". Де вперше знаходимо термін "додаткова вартість", що є творчою калькою з німецької мови. Розповідається про І.Франка як про першого перекладача творів К.Маркса та Ф.Енгельса на українську мову. У перекладених працях І.Франка знайдено багато таких термінів як надвишка витворів, надвишка праці. Показано, що всі кальки німецьких складних термінів побудовані за однією моделлю в російській, українській та білоруській мовах. Розглядається метод неповного калькування. Також розглядаються і повні кальки німецьких складних термінів.

Філь Т.І. Особливості перекладу на німецьку мову ад'єктивних компонентів з атрибутивною і предикативною функціями в романі Т. Драйзера "Американська трагедія" // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 103-112.

Мета даної статті – проаналізувати особливості перекладу німецькою мовою прикметники з різними ступенями якості в романі Т.Драйзера "Американська трагедія". Цей аналіз проведено з урахуванням структурно-мовного, експресивно-інтенсифікуючого і функціонально-стилістичного аспектів. На думку автора, перекладачка М.Шен зробила досить вдалий переклад, що свідчить про її індивідуальний творчий підхід до ряду складних питань розв'язання адекватності.

Холодная А.Л. К вопросу о переводе английской фразеологии на русский язык // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 39-44.

В цій статті здійснена спроба виявити деякі закономірності перекладу англійської фразеології на російську мову на матеріалі порівняння двох перекладів роману Дж.Голсуорсі "Maid in Waiting", здійснених Ю.Корнеєвим та П.Мелковою (під назвою "В очікуванні") та Є.Голишової та Б.Ізаковим (під назвою "Дівчина чекає"). Після аналізу двох перекладів, автор статті приходять до висновку, що буквальний переклад приводить до ряду помилок, а саме: руйнується художня основа твору, мова стає біднішою та невиразною, спостерігається викривлення образів

Художні переклади Бориса Тена (бібліографія) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 138-139.

У цій статті подається повний список перекладів Бориса Тена в алфавітному порядку.

Цимбалюк Д.В. Десять перекладів німецької балади // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 157-163.

Предметом статті є десять перекладів балади Й.В.Гете “Erlkönig“ („Лісовий цар“) на українську мову. Автор робить спробу стилістичного аналізу перекладів Й.Левицького (1838р.), Б.Дідицького (1856р.), Й.Федьковича (1868р.), Б.Грінченка (1893р.), П.Куліша (1897р.), Є.Мандичевського (1898р.), Д.Загула (1966р.), Д.Ревуцького (1926р.) та М.Рильського (1949р.). Найвдалішим вважається переклад М.Рильського, який зумів точно передати задум автора, не поранити вірша словом, заставити зазвучати переклад в унісон з оригіналом.

ПЕРЕКЛАДИ

Арістотель. Поетика (Переклали з грецької Ю.Ф. Мушак і Й.І.Кобів) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 65-114.

Скорочений переклад “Поетики” генія античності – Арістотеля, здійснений Ю.Ф.Мушаком та Й.У.Кобівим.

Борецький М.І. Валерій Катулл. Елегії, 2, 3 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С.114.

Борецький М.І. Проперцій. До Кінфії (I, 19) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 113.

Гай Валерій Катулл. Епіталамій. Переклала Ю.М.Кузьма // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 123-124.

Горацій. “Пісні”. Переклад Ф. Луцької // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 120.

Горацій. Подорож до Брундізію (Сат.І, 5). До Арістія Фуска (Посл.І, 10). До своєї книги (Посл. II, 20). Еподи: До римлян (7). До Неери (15). Переклав А.О.Содомора // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 127-131.

Грецька народна лірика. Переклав А.О. Содомора // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 152 – 153.

Епіграми еллінських поетів про мистецтво. Переклав В.П.Маслюк // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 125-127.

Із поезії вагантів. Клятвенна пісня. Переклав А.О.Содомора // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 127.

Із старогрецької лірики. Переклав В.П. Маслюк // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 55. – С. 153 – 155.

Кузьма Ю.М. IV, 11. Переклала // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 114-116.

Кузьма Ю.М. Валерій Катулл. Елегії, 75, 84, 87, 101, 109 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 114-115.

Кузьма Ю.М. Валерій Катулл. Елегії. Плач Аріадни // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 111-114.

Кузьма Ю.М. Публій Овідій Назон. "Понтійські посання", 1, 4. Дружині // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 109-110.

Кузьма Ю.М. Публій Овідій Назон. "Понтійські посання", 11, 4. Аттікові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 111.

Кузьма Ю.М. Публій Овідій Назон. Метаморфози, X. Пігмаліон // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 107-108.

Кузьма Ю.М. Публій Овідій Назон. Скорботні елегії, 1, 12 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 108-109.

Лукрецій Тім Кар. "Про природу речей" -вибране. Переклад В. Гринюка // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С.114-116.

Марк Аврелій Олімпій Немесіан. Переклала Ю.М. Кузьма //Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 55. – С. 157-159.

Маслюк В.П. Автор невідомий. Скарга дівчини. (Переспів) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 122.

Маслюк В.П. Лукіан. Портрети // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 117-121.

Маслюк В.П. П.Папіній Стацій. Сільви (IV, 6) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 116-118.

Публій Овідій Назон. "Метаморфози". Переклад Ю. Кузьми // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 116-120.

Римська народна лірика. Переклав А.О.Содомора //Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 55. – С. 157.

Рудик Л.А. Способи введення та тлумачення термінів у науково-фантастичних романах Г.Уелса // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 46-49.

Сенека Л. Анней. Апофеоз (огарбузнення) божественного Клавдія. Переклали В. К. Пихтинський і Ю. М. Кузьма // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 104-111.

Содомора А.О. Івік. Весна. Ерот // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 108.

Содомора А.О. Корінна. Змагання Кіферона з Геліконом. Дочки Асопа // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 109-110.

Содомора А.О. Піндар. Перша істмійська ода // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 110-113.

Софокл Цар-Едіп / Пер. Бориса Тена // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 108-138.

Подано такі частини трагедії "Цар-Едіп": пролог, парод, чотири епісодії, чотири стасими, ексод та комос.

Стрільців П.С. Батрахоміомахія. // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 98-103.

Тит Лукрецій Кар. “Про природу речей” (вибране). Переклад В. Гринюка // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 114-116.

Феокріт. Ідилія I. Переклад А.З.Цісик // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 132-133.

Феокріт XI. Переклад А.З.Цісик // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 155 – 157.

Цісик А.З. А. Тібулл. Похвала миру (I, 10) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 115-116.

Цісик А.З. Тіртей. Елегія 8 (6) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 106.

Цісик А.З. Феогнід. 19-26; 27-38; 429-442; 783-788; 1197-1202 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 107-108.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ажнюк М.Т. Відбір слова і звороту для відтворення образності "Гамлета" У.Шекспіра в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 134-140.

У цій статті автор аналізує один з найважливіших аспектів перекладацької майстерності – добір лексико-фразеологічних відповідників художніх образів у мові персонажів трагедії «Гамлет». Проблема відбору слова та звороту з багатої скарбниці національної мови, щоб найповніше й достовірно відтворити її засобами художню потенцію образності цієї трагедії Шекспіра, – справа виняткової ваги. Тут усі персонажі, від датського принца до гробокопа, говорять своєю мовою, і в ній кожен виявляє свій спосіб мислення та дії, свій тип емоцій, своє розуміння навколишнього світу і ставлення до нього. Аналіз відбору лексичного матеріалу для відтворення образності «Гамлета» в різних українських перекладах протягом більше як століття дає підстави виділити переклади П.Куліша та М.Старицького. Хоча подекуди навіть їм не вдалося відтворити гру слів, подвійне значення деяких образів, афористично вжиті прислів'я та приказки.

Андрієвська О.О. Ідеї і стиль “нового роману” у Франції // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 131-138.

Принцип синтаксичного протиставлення цільність–роздільність застосовується як критерій для розмежування складних іменників, що утворюється з двох іменних основ, та вільних словосполучень з атрибутивним препозитивним іменником (п+п). Синтаксична самостійність компонентів словосполучення п+п виявляється у таких синтаксичних показниках: синтаксичній оборотності (п+п– – – п +прийменник+п); самостійному синтаксичному зв'язку з перемінними компонентами; співвідносності та підтеньовці слів-замісників. Ці показники синтаксичної самостійності компонентів словосполучення з атрибутивним препозитивним іменником виявляються досить повно і системно в науково-технічній літературі.

Андросова Л.А. Проблема преемственности поколений в романах Анни Зегерс // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 121-134.

Автор цієї статті подає невеличкий уривок з твору Анни Зегерс та намагається проаналізувати його. Вона зазначає, що стосунки поколінь займають значне місце у творчості романістки. У статті дається опис кількох героїв з її роману, їх рис характеру, звичок та сподівань. Можна зробити висновок, що одна і та ж тема проходить червоною ниткою по усій творчості Анни Зегерс.

Бабенко Г.І. Про епітет ΠΤΩΧΟΣ у другому і третьому епісодії «Ахарнян» Арістофана // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 32. – С. 65-70.

Епітет ΠΤΩΧΟΣ відіграє провідну роль у розкритті найтипівшого явища для Афінів на початку Пелопоннеської війни: зубожіння аттичного селянства через війну. Обігруючи цю мовну фігуру, Арістофан розкриває і свою авторську позицію, виступаючи як активний захисник убогих, але чесних афінських громадян. Автор надавав цій мовній фігурі особливого значення, виявлення якого вимагає старанного дослідження контексту комедії.

Баглай Й.О. Горгія і проблема сміху в ораторському мистецтві // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 9. – С. 121-125.

Перші дослідження комічного стилю зародилися тільки у V ст. до н.е. в середовищі софістів і були зумовлені сугубо практичними потребами ораторського мистецтва, яке на той час досягнуло в Греції великого розквіту. Автор статті приділяє велику увагу дослідженню софістів у галузі стилістики, зокрема міркуванню Горгія щодо комічного стилю. Античні теоретики красномовства розглядали проблему сміху в ораторському мистецтві в п'яти аспектах. Й.О.Баглай подає докладний аналіз цих аспектів, доводить, що вже в V ст. до н.е. можна побачити зародки спеціальної термінології і, зокрема, поділ засобів комічної характеристики на дві групи (мовні і сюжетні).

Бендзар Б.П. Публіцистичні твори Івана Франка німецькою мовою // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 15. – С. 115-122.

У статті аналізуються публіцистичні твори надруковані в 1963 році в чотирнадцятому томі матеріалів та досліджень з історії Східної Європи, присвяченій Івану Франку. Твори І. Франка, написані ним німецькою мовою, до виходу з друку цієї книги були не лише недостатньо вивчені, а навіть не всі виявлені. З публіцистичних творів у цьому виданні вміщено 29 статей. Автор знайомить читача з деякими з них.

Березинська З.І. Деякі особливості художнього мислення середньовічних епічних авторів // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 43. – С. 70-76.

У статті зроблена спроба пояснити особливості художнього відображення дійсності давніми майстрами слова, зокрема, такі засоби художнього зображення, як динамізм, стислість викладу при перенасиченні тексту семантико-художньою інформацією. Розглянуто також характерні риси емпіричного, споглядального реалізму й феномен формульності в середньовічних епічних творах.

Білевич О. А. Лоймографія в античній літературі // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 24. – С. 92-97.

Автор статті досліджує описи епізоотій у спеціальній та художній античній літературі. Ці описи можна поділити на два типи: на описи письменників та істориків, і на описи авторів-ветеринарів. Досконалі описи афінської чуми 430р. до н.е. залишені Фукидідом та Лукрецієм, Софокл і Сенека в однойменних трагедіях «Цар Едіп» згадують пошесть, яка лютувала у Фівах. В сьомій книзі «Метаморфоз» Овідія знаходимо розгорнутий опис зарази на острові Егіпі. Загалом такі описи сповнені драматизму, чума змальована понурим, величним виявом непереборної могутності ворожих людині сил природи. З іншого боку, ветеринари (Колумнелла, Апсирт, Хірон, Веґецій) у своїх працях дають ряд практичних вказівок і лікувальних засобів проти чуми та інших пошестей.

Білевич О.А. Публій Веґецій Ренат у світлі сучасної науки // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 36. – С. 47-52.

Дана стаття представляє дослідження античної ветеринарної медицини та твір одного з найвідоміших письменників у цій сфері – Публія Веґеція Рената "Ветеринарна наука, або муломедицина". Даний твір являється єдиним екземпляром античної ветеринарної медицини, який зберігся до наших днів.

"Ветеринарна наука, або муломедицина" є найохоплюючим твором у даній галузі. Але поглиблений аналіз цієї та подібних робіт показує, що "Ветеринарна медицина" є лише композицією творів відомих ветеринарів того часу. Аналіз також виявляє, що автор твору не був професійним ветеринаром, хоча мав відношення до вирощування коней. Отже, науковці припускають, що він був високо освіченою людиною, знавцем античної ветеринарної літератури, який скомпонував кілька окремих творів у один. Йому належать лише вступи до кожного тому.

Вперше цей твір було опубліковано в 1528 р., а пізніше передруковано в 1574 та 1575 рр. Починаючи з 16 ст. "Муломедицина" передруковувалась та перекладалась багато разів.

Білецький Ф.М. Т.Г. Шевченко про Вільяма Шекспіра // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 38-47.

Автор статті розглядає питання про відношення творів Т.Г.Шевченка до творчої спадщини В.Шекспіра, великого англійського драматурга. Автор використовує факти пов'язані з листуванням великого українського поета, його щоденник та спогади сучасників. Автор робить висновок, що Т.Г.Шевченко постійно цікавився спадщиною В.Шекспіра.

Бордюк Г.Д. Антифашистські сонети Й.Р.Бехера "Сім епітафій" // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 138-145.

Й.Р.Бехер дав сонету нове життя і довів, що ця форма в руках справжнього майстра стає могутньою зброєю. Особлива заслуга поета полягає у відродженні політичного сонета. Німеччину Бехер бачить як живе обличчя в глибоких зморшках страждань, спотворене наливом фашизму, що приніс народів горе. Велике поетичне досягнення поета – цикл "Сім епітафій" – сім сонетів про невідомих борців, які загинули від рук фашистських катів.

Бордюк Г.Д. Ранні сонети Йоганнеса Р. Бехера // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 91-95.

Дана стаття є коротким оглядом ранніх творів Йоганнеса Р. Бехера, аналіз їх характерних рис та особливостей, вплив нових літературних течій на характер творчості Й. Бехера. Також подано короткі відомості про опубліковані твори Бехера.

Автор статті аналізує соціальне та літературне оточення, світогляд Бехера та їх відображення у його творах, мовні засоби та ідейне спрямування творів.

Об'єктом аналізу вибрано сонети, оскільки, як вважає автор статті, у них якнайповніше відобразився талант письменника. Аналізуються найяскравіші сонети, які одночасно є етапними у становленні літературних поглядів поета. Автор розглядає структуру цих сонетів, особливу авторську систему віршування, лексичний матеріал, емоційність та образну систему. Також згадуються роботи інших дослідників творчості Бехера.

Бордюк Г.Д. Функціонально-стилістичний аналіз сонета Й.Р. Бехера «Вступ» // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 129-130.

В сонеті "Вступ" яскраво відобразилось те нове, що вніс Й.Бехер у цей жанр. Це, по-перше новий актуальний соціально-політичний зміст сонета, по-друге, оновлення форми. Цей сонет – найкраща ілюстрація діалектичного зв'язку змісту і форми.

Борецький М.И. Опыт использования систематического словаря для сопоставительного анализа басен Авиана и Бабрия // Іноземна філологія. –1978. – Вип. 49. – С. 55-72.

Намагаючись зробити порівняльний аналіз байок Авіана та Бабрія, автор статті досліджує лексичний склад (іменники та прикметники) їхніх творів за допомогою класифікаційної схеми, розробленою на основі словників-тезаурисів П.Роже та Ф.Дорнзейфа. В даній статті подається вичерпний порівняльний аналіз іменників. Автор робить висновок, що між ієрархічними структурами класів іменників і прикметників Бабрія та Авіана, а отже і між лексичними складами класів є багато спільного. Однак між байкарями є і суттєві

відмінності. Крім того, порівняльний аналіз лексики дозволяє говорити про різне бачення байкарями оточуючого світу.

Бортник Е.П. Шекспір і Бен Джонсон. // Іноземна філологія. – 1980. – Вип. 57. – С. 113-144.

Мета даної статті – провести паралель між творчістю Вільяма Шекспіра і Бена Джонсона, хоча за традицією їх протиставляють. На думку автора, у творах цих двох “ великих людей “ є багато спільних тем, хоча вони були представниками різних літературних течій.

Бортник Е.П. Словник Шекспіра в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 19-24.

Темою даної статті є оригінальна Шекспірівська мова та її застосування сучасними авторами. Дана стаття охоплює деякі дослідження Шекспіризмів у сучасній літературі, а саме роботи Г. Бредлі, Б. Грума, Д. Браунінга, Б. Еванса, А.В. Куніна та Л.Ф. Свиридової. Е.П. Бортнюк подає статистичні дані, які показують скільки Шекспірівських фраз увійшло в широкий вжиток, а також показує їх походження із творів Шекспіра. Автор також згадує кілька словників Шекспірівської мови, дає приклади популярних фраз та їх пояснення.

Значна увага у даній статті приділена фразам, які стали прислів'ями та приказками. Також автор подає результати досліджень, які показують, що багато фраз, речень та слів із Шекспірових творів стали назвами для нових творів багатьох авторів. Повне розуміння Шекспірівських слів допоможе читачеві відкрити суть назв цих творів та зрозуміти авторський намір.

Бортник Е.П. Мовні засоби вираження емоціональності в трагедії "Самсон-борець" Мільтона // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 117-121.

У даній статті подано аналіз художніх особливостей трагедії "Самсон-борець". Тут відчувається вплив Шекспіра, який особливо помітний у мові трагедії. Одним з важливих художніх завоювань Мільтона є тонка й глибока відповідність інтонаційно-ритмічної структури вірша душевному стану героя. Трагічність цієї постаті підкреслює також високий стиль його монологів. У мові Самсона знаходимо багато окличних речень, повторень, однорідних членів речення, поряд із загальною доступною лексикою є багато біблійних висловів. Емоційність та образність мови, яка відрізняє трагедію "Самсон-борець" від драматичних творів інших англійських класицистів, досягається Мільтоном за допомогою влучних епітетів, оригінальних порівнянь, а також багатством метафор.

Бортник Е.П. Шекспір і Мільтон // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 82-89.

Автор статті коротко описує діяльність великих письменників Шекспіра і Мільтона. Він зазначає, що в англійській літературі немає, здається, двох більш несхожих письменників. Тому велика увага у статті присвячена опису розбіжностей між цими двома письменниками. Можна зробити висновок, що кожен з них є представником своєї доби і, що кожен з них порізному втілював ті ідеали суспільного життя і мистецтва, яким він служив.

Борщевська М.В. Роль риторичних запитань у романі Р. Олдінгтона "Смерть героя" // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 138-142.

У статті досліджується вираження авторського “я” у стилістичній структурі мови Р.Олдінгтона (роман “Смерть героя”) за допомогою риторичних запитань. Спостереження над стилістичними функціями риторичних запитань дали можливість виділити три групи риторичних запитань: із афективною функцією; із авторською оцінкою зображуваного; із ритмомелодійною функцією. Риторичні запитання надають своєрідності і сили стилеві роману, створюють неповторне поєднання еруптивності і емоційності, навмисної аритмічності, різкості з ліричною м’якістю, плавністю, відточеністю стилю.

Борщевська М.В. Про основні типи зв'язку між абзацами в романі Р.Олдінгтона. “Смерть героя” // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 139-144.

Спостереження над елементами зв'язку в романі “Смерть героя” показують, що переважними і художньо найвиразнішими є такі засоби зв'язку: сполучники, лексичні повтори, займенникові повтори, вставні слова, приєднання. Перевага сполучникового зв'язку у перших частинах вказує на полемічність, доказовість, а стиль третьої частини – нетральний завдяки займенниковим формам зв'язку. На основі попереднього аналізу автор статті робить такі висновки: використання тих чи інших форм зв'язку між абзацами залежить від загальних тенденцій тієї чи іншої частини твору; засоби зв'язку, відображаючи закономірність стилю, є його чинниками; у романі засоби зв'язку використовуються переважно на початку абзаца.

Буйницька Т.О. Мовно-стилістичні засоби сатири в оповіданні Г. Белля “Збірка мовчання доктора Мурке” // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 152-156.

Метою статті є дослідження різноманітних мовно-стилістичних засобів для підсилення сатиричного ефекту в оповіданні Г.Белля «Збірка мовчання доктора Мурке», де описується післявоєнне життя Західної Німеччини. Виразним мовно-стилістичним засобом є слова-лейтмотиви, які, постійно повторюючись в мові автора, підкреслюють головну рису характеру чи поведінки того чи іншого образу. Широко розгорнуті сатиричні порівняння сприяють виявленню внутрішнього стану героїв. Ефективним стилістичним засобом сатиричного зображення є епітети, які Г.Белль найчастіше вживає для характеристики дійових осіб.

Буйницька Т.О. Стилістичні функції емоціонального перерахування в публіцистиці Курта Тухольського // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 117-123.

Автор робить спробу проаналізувати стилістичні функції художнього прийому перерахування та його різноманітних видів, що широко використовуються К.Тухольським в його творчості.

Перерахування допомагає письменнику підкреслити і виділити найважливіші місця тексту, надає розповіді впевненості і експресивності.

Буйницька Т.О. Алогічний лексичний зв'язок як засіб гумору та сатири в творах Егона Ервіна Кіша // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 116-123.

Автор цієї статті зазначає, що алогічний лексичний зв'язок, як засіб гумору та сатири, відомий дуже давно письменникам-сатирикам та гумористам багатьох країн. Він є одним з найбільш поширених засобів гумору та сатири. Автор звертає увагу на те, що алогічний лексичний зв'язок поєднує далекі або навіть протилежні за своїм змістом слова та речення. Щодо самого Е.Е.Кіша, то він використовував алогічний лексичний зв'язок як засіб гумору та сатири для більш яскравого розкриття свого задуму.

Буніч-Ремізов Б.Б. Андриевская А.А. Несобственно-прямая речь в художественной прозе Луи Арагона. Издательство Киевского университета, 1967 // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 150.

Рецензована монографія являє собою чи не перше в українській науці справжнє філологічне дослідження конкретного літературного матеріалу, тобто дослідження, яке органічно поєднує елементи літературознавчого, лінгвістичного та науково-психологічного аналізу. Монографію присвячено проблемі дослідження невластиво-прямої мови—особливо типового для сучасної художньої прози засобу мовної організації тексту.

Бурбело В.Б. Розвиток форм мовної характеристики персонажів у французькому лицарському романі // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 127-133.

У кращих зразках лицарського роману змальовані життєві характери героїв, психологічно правдиво описані їх вчинки, а у романах К. де Труа зображене внутрішнє становлення і розвиток персонажів. Все це сприяло вдосконаленню традиційних описових форм і розвитку нових засобів характеристики, що шляхом змалювання душевної боротьби

відображають внутрішній світ персонажа, його характер. Зосередження уваги на людській особистості, її внутрішньому світі, динаміці і боротьбі почуттів - ось головні досягнення лицарського роману, які мають велике значення для подальшого розвитку романного жанру.

Вавринюк Д.М. Засоби гумору в комедіях Шекспіра // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 67-74.

Автор статті зазначає, що засоби, які використовував Шекспір для досягнення комічного ефекту можна в основному поділити на три групи: гумор ситуацій, гумор характерів і гумор, виражений мовно-стилістичними засобами. Автор статті робить висновок, що гумор ситуацій тісно пов'язаний із змістом. Гумор не переважає у творах Шекспіра, проте займає важливе місце в них.

Великовський С.И. Альбер Камю и екзистенціалізм // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 107-117.

А.Камю (1913-1960)-французький філософ-екзистенціаліст, письменник, публіцист. Вихідний пункт його філософії - абсурд, який ставить під сумнів традиційні цінності. Камю вважав, що сам по собі світ не абсурдний, він просто не розумний, тому що він є позалюдською реальністю, яка не має нічого спільного з нашими бажаннями і нашим розумом. Камю прагне відповісти на запитання: "Як жити в світі, де вмерла релігійна надія? Що їй замінить?"

Вікторівська І.В. Сучасний американський роман і проблема "відчуження" // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 149-156.

У статті розглядається причини відчуження людей в сучасному американському суспільстві та його відображення в сучасних американських романах. Автор аналізує романи Дж.Апдайка, Дж.Перді, Дж.Джонса, Дж.Болдуїна, Р.Елісона, В.Стайрона, Дж.Селінджера і Сола Беллоу, в яких висловлюється думка про те, що відчуження людей в Америці є природним наслідком розвитку т. зв. «масового суспільства», в якому моральні цінності поступово втрачають свою вартість одночасно із зростанням виробництва матеріальних цінностей.

Вікторівська І.В. Художній час у романі Уільяма Фолкнера «Коли я помирала» // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 108-112.

У статті розглянуто питання взаємодії епічного (об'єктивного) та ліричного (суб'єктивного) часу в романі Уільяма Фолкнера "Коли я помирала". На думку автора ідейний зміст роману розкривається в діалектичній взаємодії цих двох планів. Головним героєм роману автор вважає Дарла, трагедія якого зумовлена глибокими протиріччями життя Півдня США. В образі Дарла, в повній відповідності фолкнерівській концепції часу, минуле невіддільне від теперешнього, воно постійно включається, нашаровується на теперішнє, пояснюючи і збагачуючи його.

Вікторівська І.В. Естетика англійського романтизму про роль уяви в процесі художньої творчості // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 112-119.

Стаття присвячена естетичним поглядам англійських романтистів, зокрема проблемі розуміння терміна "уява".

На основі аналізу праць славетних представників англійського романтизму, автор приходиться до таких висновків: 1) англійські романтисти вважали уяву ключовим чинником у поетичній творчості; 2) серед них лише Колрідж надавав "уяві" ідеалістичного відтінку; 3) вони розуміли "уяву" як здатність свідомості поета відображати реальність; 4) романтичне розуміння терміна "уява" не має нічого спільного з модерністською теорією "ізоляції" поета.

Вікторівська І.В. Проблеми стилю в сучасній американській літературі // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 98-103.

Стаття присвячена проблемі стилю в сучасній американській літературі. Останні

романи Н.Ейлера, Дж.Апдайка, Дж.Перді розглядаються в статті як карикатури на американську дійсність в наші дні. Але творчість цих письменників не ототожнюється з модернізмом.

Викторовская И.В. Английские романтики о Шекспире // *Іноземна філологія.* – 1964. – Вип. 1. – С. 90-97.

Автор статті зазначає, що особлива зацікавленість творами Шекспіра виникла у першій декаді ХІХ ст. у Англії. А у період процвітання романтичної літератури, Шекспіра врешті-решт визнали обдарованим драматургом, який, нехтуючи правилами класичної драми, створив свої твори у певній відповідності з життям. Також у статті робиться спроба пояснити причини не зовсім дружніх відносин між Шекспіром і Байроном.

Вільюман В.Г. Про монолог Брута в трагедії Шекспіра «Юлій Цезар» // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 113-119.

У статті, спираючись на стилістичний аналіз монологу Брута із трагедії Шекспіра «Юлій Цезар», автор приходиться до висновку, що романтичний пафос образу Брута зумовлений протиріччям між його характером і моральними принципами, з одного боку, і його участю в змові – з іншого. Це протиріччя є основою трагічного конфлікту добра і зла в тому значенні, в якому ці категорії розумілися в шекспірівську епоху.

Влодавська І.О. Роман Семюеля Батлера «Ернест Понтіфекс, або шлях всякої плоті» // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 15. – С. 100-106.

У цій статті автор заперечує критику Батлера модерністами, показавши реалістичну та сатиричну силу роману «Шлях усякої плоті». Однією з особливостей роману є те, що у ньому поєдналися кілька жанрів: «сімейна хроніка», «роман виховання», «роман пародія» і автобіографічний роман. Своїми творами Батлер вніс вагомий внесок у встановлення певних критичних тенденцій сучасного англійського роману.

Волісон Й.Я. Пряме ствердження у «Відплаті» В. Гюго // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 15. – С. 107-114.

У статті аналізуються ідейні та художні особливості збірки В. Гюго «Відплата», у якій засуджується Друга Імперія, політична реакція в інших країнах, католицька церква, армія, буржуазія. Позитивна агітаційна настанова книги багато в чому зумовила і її художні особливості. Гюго звертається до політичної пісні, народних шансоньє, бруталної лексики.

Волісон Й.Я. Конкретна образність у ліриці В.Гюго 20-30рр. // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 18. – С. 118-124.

У цій статті зазначається, що на початку 20-х рр. В.Гюго був монархістом та класицистом, в кінці десятиріччя він прийшов до романтизму. Вся поетична творчість Гюго 20-х років це поступове накопичення нових елементів. Вже у його перших одах з'являється сюжетність, як новий елемент. Показано, що у творі «Східні мотиви» Гюго остаточно відмовляється від класицистичної жанрової регламентації. Зазначається, що у своєму творі «Відповідь на акт звинувачення» Гюго дуже часто звертається до так званого кольорового епітету.

Виділено, що принципові зміни у художній системі Гюго відбуваються у 30-ті роки, коли він стає на шлях прямої соціальної і політичної критики тогочасного суспільства. З одного боку продовжується і зміцнюється у нього тенденція до конкретної образності, з іншого з'являється у її типовій для Гюго функції символіка. Показано, що у його творі «Відплата» романтична символіка досягає небачених масштабів. Спостерігається «тонкий аналіз душевних переживань» в ліриці Гюго 30-х років. Це стосується ліричного героя з його пошуками, сумнівами, вірою.

Волков А.Р. Ліро-епізм у драматургії соціалістичного реалізму маяковсько-брехтівського напрямку // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 145-155.

У статті автор аналізує жанр ліро-епічної драматургії маяковсько-брехтівського напрямку як перспективний шлях розвитку театру соціалістичного реалізму, проникнення ліро-епічного елемента в драматургію Маяковського, Брехта, Вишневського, Вишні, Хікмета. Наслідок цільової настановки—створити театр революційної агітації.

Волошина Л.Б. До питання про жанр творів Сент-Екзюпері // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 123-129.

У статті розглядається проблема жанру творів Сент-Екзюпері. Автор аналізує такі твори, як “Нічний політ”, “Південний поштовий”, “Земля людей”, “Цитадель”, і дає їм свою жанрову характеристику. Сент-Екзюпері створив новий синтетичний жанр, який увібрав у себе риси автобіографічної повісті, нарису, есе, сучасного роману, лірики і публіцистики.

Волошина Л.Б. Мотилева Т. Зарубежный роман сегодня. Изд-во “Советский писатель”, М., 1966. // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 168-171.

Нова книга Т.Мотильової присвячена актуальним проблемам радянського й світового літературознавства—долі роману в наші дні, оновленню і збагаченню реалізму в ХХ столітті. Ця праця містить цінний матеріал, щодо стилю сучасної прози. За своєю ідейною насиченістю твір Т.Мотильової входить до кагорти сучасних суперечок про реалізм та модернізм у літературі ХХ століття.

Волошина Л.Б. Ключові слова в творчості Антуана де Сент-Екзюпері // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 139-146.

Стаття присвячена творчості письменника Антуана де Сент-Екзюпері. Поетичність прози Сент-Екзюпері є не тільки оболонкою, зовнішньою формою, а істотнішим проявом світогляду письменника, його ідейно-художньої концепції. Письменник виражає свої філософські ідеї у самій манері сприймати і бачити, яка викристалізовується у ряді ключових слів, значення яких полягає не в тому, які предмети та дії вони звичайно означають: письменник наділяє їх символічним змістом, і вони слугують категоріями його мислення. Як категорія мислення письменника вони стають ударним центром фрази.

Волошина Л.Б. Роль дії в творчості Антуана де Сент-Екзюпері // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 138-144.

У статті розглянуто роль дії у творчості французького письменника цього письменника. Як твердить автор статті, елемент дії присутній в усіх провідних творах Антуана де Сент-Екзюпері і є невід’ємною рисою авторського мислення. Не несучи в собі самодовліючого значення, будучи лише засобом вираження думки, дія тут виступає як праця, джерело пізнання дійсності, дар, самопожертва в ім’я людини, засіб духовного становлення, самоудосконалення.

Волощук В.М. Децім Юній Ювенал про становищ рабів у Римі // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 99-105.

На основі праць Ювенала, його сучасників та істориків тої доби проведений аналіз ставлення Деціма Юнія Ювенала до становища рабів у Римі.

У I-II ст. н. е. рабовласництво залишалось основою господарства Римської імперії.

Децім Юній Ювенал, зображуючи у своїх сатирах тяжке становище рабів, показав, що саме у ставленні до рабів проявилися найжорстокіші, нелюдські риси римських рабовласників: скупість, розумова обмеженість, духовна збіднілість, самодурство й садизм.

Волощук В.М. Вислови із сатир Деціма Юнія Ювенала у працях К.Маркса і Ф.Енгельса // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 48-55.

Автор статті розглядає неодноразове використання цитат з творів римського сатирика Деціма Юнія Ювенала у творах Карла Маркса та Фрідріха Енгельса. Ці знавці античності та

поліглоти знаходили в сатирах Ювенала гострі та якріві вислови, які допомагали їм лаконічніше, емоційніше, переконливіше висловити ту чи іншу думку, поглибити іронію, розкрити те чи інше соціальне явище.

Волощук В.М. Децім Юній Ювенал про становище клієнтів у Римі (на основі сатири) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 64-69.

У даній статті автор обговорює сатиричні роботи Деціма Юнія Ювенала, особливо ті, які стосуються життя і становища клієнтів. Роботи Деціма Юнія Ювенала становлять значний інтерес для сучасних науковців, оскільки ще й досі не відомо чи описане в його творах життя реальне чи створене авторською уявою.

У сатирі описано життя римської імперії за допомогою змалювання стосунків між людьми. Твір зображує усі прошарки римського суспільства – від рабів і до імператора – зосереджуючи увагу на ставленні патронів до своїх клієнтів. Тут викривається велике приниження, егоїзм – всі ті почуття, які пробуджують гнів і ненависть будь-якої людини. Для Ювенала відносини між патроном і клієнтом, які були освячені законом святої дружби, стали відносинами між господарем і рабом.

Подібні твори, за твердженням автора статті, можна знайти і у Горація, Мартіала та багатьох інших.

Волощук В.М. Знатні римлянки в VI сатирі Ювенала // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 28-35.

Стаття визначає місце, відведене викриттю недоліків римської знаті, у творчості Ювенала. Поет констатує, що пройшло багато часу відтоді, як зникла соромливість. Звертає увагу на інший недолік, поширений в Римі серед жінок, - грекоманію. Не особисті невдачі нав'яли Ювеналові такі образи, а саме життя, яке він бачив і відобразив у своїх сатирах .

Вольф А.С. Із спостережень над епітетом у романах Ліона Фейхтвангера // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 115-119.

У статті досліджуються романи Л. Фейхтвангера та вживання у них стилістичних епітетів: т. зв. “несподіваних” і оксюморонних. Найчастіше епітети у Фейхтвангера є складними синтаксичними сполуками, поширеними прикладками у відокремленій постпозиції, абсолютними номінативними і акузативними конструкціями.

Вольф А.С., Култаєва М.Д. Деякі особливості вживання епітета в інтелектуальних романах Т. Манна і Л. Фейхтвангера // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 78-83.

Епітет – “один з безкінечно малих моментів” художнього твору – виражає специфічні особливості, властиві визначеній естетичній системі в цілому. Співпадіння структурно-синтаксичних особливостей епітетів у таких різних за індивідуальною манерою і предметом зображення письменників, як Т.Ман і Л.Фейхвангер, є ще одним доказом того, що творчий метод є одним із найбільш вагомих факторів, що визначають у рівній мірі як поезику, так і стилістику літературно-художнього твору.

Вольф А.С. Вплив Льва Толстого на творчість Ліона Фейхтвангера // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 15-22.

Вивчення і співставлення творчості Льва Толстого і Ліона Фейхтвангера дозволяє провести паралелі не лише стосовно побудови сюжету і композиції, техніки побудови розповіді, засобів характеристики у їх творах, але і в їх світогляді: апологія споглядального способу життя у ранніх романах Фейхтвангера як паралель до проповіді непротівлення злу насильством у Толстого; рішуча відмова від формалізму і естетизму декадентського мистецтва, переконливе відстоювання принципів реалістичного мистецтва, боротьба за мистецтво, яке служить соціальній справедливості і прогресу.

Вольф А.С. Стилiстичнi засоби вираження дiалектики людського характеру у творах Леона Фейхтвангера // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 148-152.

У цій статті розглядається оксюморон і розгорнуті несподівано-парадоксальні кінцівки речень, так звані, Schlugsätze як стилістичні засоби. Сюди ж слід віднести зіткнення антонімів. Зазначено, що оксюморон зустрічається у всіх творах Фейхтвангера. Прикладами слугують уривки з роману "Настане день". Особливу категорію у Фейхтвангера становлять оксюморони, що передають діалектику людського характеру у соціальному переосмисленні. Відзначається, що "зіткнення антонімів" – найближче за формою та змістом до оксюморона. Твори Фейхтвангера рясніють прикладами "зіткненням антонімів". Зазначається, що речення з несподівано-контрастною кінцівкою є особливим різновидом антитези, що виражає поєднання суперечностей в межах одного предмета. Огляд стилістичних засобів, які вживає Фейхтвангер доводить, що всі вони виступають антитезами особливого типу.

Вороніна Я.І. Естетична функція пейзажу у романі "Власник" Дж. Голсуорсі // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 168-174.

Роль пейзажу у цьому романі полягає не тільки у створенні настрою, але й художньої характеристики, розкритті психології персонажа. Персонажі твору по-різному сприймають природу. Значне місце у творах Голсуорсі займає тема пейзажів, в яких основним образом є туман. Криваво-червоне забарвлення місяця віщує смерть. В загальному пейзажі допомагають зрозуміти героя, підкреслюють думку автора.

Вороніна Я.І. Про стилістичне вживання кольору «сірий» у творі Джона Голсуорсі «Власник» // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 146-150.

Джон Голсуорсі – великий майстер кольорового словесного образу. Кольори в романі "Власник" виконують найрізноманітніше художнє і смислове навантаження, відтворюючи соціальні картини життя Англії поч. 20ст.

Гаврилишин Я.В. На шляху до великого образу // Іноземна філологія . – 1970. – Вип. 22. – С. 170-176.

Стаття присвячена огляду поетичної творчості німецького письменника Й.Р.Бехера, який був послідовником соціалістичних ідей. Автор прослідковує еволюцію образу В.І.Леніна у творах Бехера.

Гаврилюк А.М. Абзац у форсайтівському циклі Джона Голсуорсі // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 139-145.

У цій статті автор доводить, що всебічний розгляд абзаца сприяє розкриттю стилістичної своєрідності письменника. Автор статті виділяє два типи абзаца, що є найбільш характерними в оповіданні Голсуорсі.

Гаврилюк А.М. Літературні погляди Джона Голсуорсі // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 126-132.

Автор даної статті обговорює деякі особливості літературних поглядів Джона Голсуорсі та його вплив на розвиток літератури.

У статті розглянуто літературну ситуацію в Європі початку 20-го ст. занепад реалізму та появу нових напрямків – естетизму та модернізму. Продемонстровано літературну діяльність Дж. Голсуорсі в той період, спрямовану на захист реалізму. Дуже вживими є його ідеї про роль письменника та його відповідальність перед суспільством.

У кінці свого життя він склав "шість правил", які виражають його головні ідеї про найважливіше для письменника. Він говорить, що ніхто не народжується письменником; головне для письменника – великий життєвий довід та важка праця. Майбутній письменник повинен навчатись у одного чи двох письменників, найближчих до нього по духу. Все це відображає його особистий літературний досвід. Також багато уваги Голсуорсі приділяє сюжету літературної праці. Він говорить, що сюжет повинен бути ясным, природнім та переконливим.

Як приклад ідеального літературного стилю він називає твори І. Тургенєва. Для Голсуорсі стиль – це дотримання ідеї та тону твору.

На допомогу вчителів

Гаврилюк А.М. Час у форсайтівському циклі Джона Голсуорсі // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 148-152.

Проблема художнього часу все більше привертає увагу світового літературознавства. Вивчення художнього часу допомагає несподівано глибоко проникнути в творчу лабораторію письменника, зрозуміти його світовідчуття, визначити творчу індивідуальність, з'ясувати стиль. Джон Голсуорсі належить до тих письменників-реалістів, які прагнуть осмислити епоху в цілому, дати її синтез. Розуміння часу у Голсуорсі йде від його розуміння реальності. Для нього світ – це об'єктивна реальність, існуюча в просторі та часі, який є об'єктивним і не залежить від людини. Відчуття часу, який швидко рухається, визначає розвиток сюжету двох трилогій Голсуорсі про Форсайтів, і в цій статті автор розглядає деякі спостереження епічного та історичного часу в них. Автор статті простежує на конкретних прикладах з твору, як Голсуорсі вдалося розповісти історію цілого класу англійського суспільства за допомогою точних описів часу.

Гаєвий Л.А. Ритмічна організація тексту оповідань Дж.Лондона // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 8-12.

У цілому, ритмічна організація першотворів письменника адекватно відтворена в перекладах, що підтверджується майже точним поабзацним збігом колонів-синтагм в оригіналі й перекладі.

Геніна І.Г. «Драматичний роман» Л. Фейхтвангера «Томас Вендт» «Тисяча дев'ятсот вісімнадцятий рік» (до проблеми творчого методу письменника) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 104-109.

Театральна п'єса “Томас Вендет” була створена у 1918 – 1919рр. В період революційних подій у Німеччині. За словами автора, вона “породжена цими подіями”. До основних проблем драми належать війна і гуманізм, революція і примус. Цей твір має деякі ознаки критичного реалізму.

Прагнення до епічної перспективності, притаманне драматичному роману, дозволяє знайти в ньому передвістя тієї епічної домінанти, яка стане очевидною в історичних романах Л.Фейхтвангера.

Гладкий В.М. В. І. Ленін у житті і творчості Йоганнеса Р. Бехера // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 27-32.

Автор статті висвітлює вплив творів Леніна на суспільно-політичні, філософські, етичні та естетичні погляди талановитого німецького літератора, поета, прозаїка, драматурга, філософа, критика літератури Йоганнеса Р. Бехера, що сприяв його становленню як митця і громадського діяча.

Глебова Т.М. Проблема мови і стилю в теорії та художній творчості Уільяма Теккерей // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 109 – 117.

Уільям Теккерей зображений у статті і як письменник-практик, і як теоретик літератури. Він вважав, що від мови й стилю твору залежить правильність розуміння його основної ідеї; що вибір мовних засобів визначається тематикою художнього твору, а авторський стиль залежить від естетичних поглядів письменника. Теккерей тут не тільки як письменник-реаліст, а й як теоретик і пропагандист естетики реалізму і реалістичного методу. Детально розглядається палітра зображально-виражальних засобів, які використовував письменник і які сприяли практичному утвердженню принципів реалізму в англійській літературі ХІХ ст.

Гойда М.М. Вживання надскладних дієслівних форм у французькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 80-85.

Надскладні форми французького дієслова визначаються, головним чином, як видові форми. Основним в їх семантиці є видове значення результативності дії, що відноситься до теперішнього, минулого або майбутнього плану. Видове значення результативності дії особливо яскраво проявляється при вживанні цих форм у незалежних реченнях. До видового значення надскладних форм приєднується часове значення попередньої дії при їх використанні в підрядних обставинних реченнях часу. Аналіз мовного матеріалу XV-XX ст. показує, що у вживанні надскладних форм не спостерігається істотних змін. Найбільш вживаними формами є *passee*, *plus-que-parfait surcompose* та *conditionnel passee surcompose*. Використання цих форм у мові визначається їх семантикою. Дослідження зібраного матеріалу свідчить про те, що надскладні форми вживаються в незалежних (або головних) реченнях, а також у підрядних обставинних реченнях часу та умови.

СЕМАНТИКА

Гойда М.М. До питання про виникнення та розвиток надскладних форм в системі французького дієслова // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 7. – С. 80-86.

В статті розглядається питання про надскладні дієслівні форми. Автор пояснює значення та функції надскладних форм, їх місце в системі французького дієслова. Він зазначає, що виникнення надскладних дієслівних форм є результатом постійного розвитку мови, наслідком змін, що відбуваються в семантиці складних форм в процесі розвитку. Зміни, що відбуваються в дієслівній системі є закономірними і взаємозумовленими. Надскладні форми — це, головним чином, видові форми, створені мовою для підсилення ослабленого видового значення складних форм. До видового значення надскладних форм приєдналось часове значення попередньої дії. Семантикою надскладних форм визначається їх вживання в незалежних реченнях та в підрядних обставинних реченнях часу.

Гофман І.А. Г. Гейне про Польщу // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 23. – С. 127-134.

У статті висвітлено статтю Г.Гейне «Про Польщу», написану у 1823 році після відвідин Польщі. У ній письменник торкається селянського питання, польсь-кої шляхти, чиновників, духовництва, історії Польщі, соціального та політичного життя країни. Стаття Гейне, на думку автора, свідчить про неабиякий інтерес до слов'янського сусіда Німеччини.

Гофман І.А. Літературно-естетичні погляди письменників «Бурі і натиску» (драматургічні теорії) // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 43. – С. 89-98.

У статті розкривається зв'язок творчої еволюції штюрмерів з основними тенденціями загальноєвропейської культури напередодні Французької буржуазної революції. Ілюстративний матеріал дослідження підтверджує той факт, що письменники нової школи починають розуміти функції мистецтва в їх соціальній зумовленості. Вступаючи в суперечку з традиціями класичного мистецтва, вони вимагають демократизації літератури. Їх прагнення до самобутності та народності мистецтва чинить позитивний вплив на подальший розвиток німецької літератури, звільняє її від багаторічного запозичення іноземних зразків і направляє на шлях самостійного розвитку.

Гофман І.А. "Письма из Берлина" Генриха Гейне // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 8. – С. 126-134.

Автор статті зазначає, що вихід у світ "Фразеологічного словника німецької мови" Л.С.Осовецької і К.С.Сільвєстрової на українській основі — важлива подія в житті філологів. Цей цінний посібник являє собою тип перекладного словника. Він охоплює близько 15 тисяч фразеологічних одиниць, до складу яких входять сталі сполучення різних типів, прислів'я та приказки, "крилаті вислови" і широко вживані фрази німецької мови. Після кожної фразеологічної одиниці подається її український відповідник (еквівалент, аналог або переклад), а образні ідіоми наділено стилістичними помітками. Поруч з позитивними рисами цього словника, автор вказує й на деякі його недоліки, але зроблені зауваження не знижують цінності словника.

Гофман І.А. Гейне про Англію // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 105-112.

Дана стаття представляє особисті враження Гейне, які він одержав під час візиту до Великої Британії у 1827р. Його думки про Британію відображені в його творі "English Fragments" та в деяких інших роботах. Стаття являє собою огляд та аналіз "English Fragments" Гейне.

Стилістично "English Fragments" дуже відрізняються від його попередніх творів. У цьому творі немає поетизму та романтизму; написано його в публіцистичному стилі, який відображає авторські враження. Також даний твір має певне політичне забарвлення.

У цьому творі Гейне розповідає про здійснення своєї мрії побувати на "щасливому Альбіоні", країні з найдемократичнішими законами. Але коли він прибув до Англії, він побачив великі розбіжності між теорією та практикою. Він був шокований культом грошей в Англії та вражаючим контрастом між східною та західною частинами Лондона. Гейне висловив думку, що Англію можна описати в загальному як величезну шиплячу, грюкаючу та смердючу фабрику.

Він також критикує прогнилу політику англійського парламенту, застаріле законодавство та продажне духовенство, описує боротьбу бідних за виживання.

У цій роботі Гейне пропагує боротьбу за незалежність та краще життя.

Гофман І.А. Критика реакційної романтичної школи в нарисах Генріха Гейне "Подорож по Гарцу" // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 110-115.

Генріх Гейне — учень одного з найбільш відомих представників раннього романтизму Августа Шлегеля. Протягом усього свого життя він користувався романтичними образами і прийомами. Проте Гейне зумів критично поставитися до реакційних елементів старої романтики, спрямованої у минуле, і відкинувши їх, створити нову романтику, спрямовану в майбутнє. Найбільш повне уявлення Генріха Гейне до німецького романтизму дає його критична робота "Романтична школа". В ній автор висвітлює стан літератури сучасної йому Німеччини, характеризує німецьку романтичну школу в цілому, а також творчість окремих німецьких романтиків. Але автор статті зазначає, що найбільшої широти критика реакційної романтичної школи набула в нарисах Гейне "Подорож по Гарцу" і подає глибокий аналіз цього твору.

Грабарь-Пассек М.Е. Епитеты и сравнения в «Иллиаде» Гомера // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 17-27.

У цій статті автор розповідає про способи зображення реального життя у творах художньої літератури. Одним із важливих способів реальності автор вважає опис. Серед різних видів опису вона виділяє епітет та уподібнення. Як автор стверджує, спосіб створення епітетів та порівнянь репрезентує спосіб сприймання оточуючого світу. Тому детальне вивчення вищезгаданих тропів у творах античних авторів дає можливість відтворити світогляд древніх. Як об'єкт аналізу автор вибрала "Іліаду" Гомера та проаналізувала деякі частини (пісні) щодо вживання епітетів та порівнянь. В ході аналізу вона поділила епітети, з "Іліади" на відповідні групи.

Після цього було проведено статистичний аналіз вживання епітетів та уподібнень із кожної групи, який показав частоту вживання кожного слова із кожної категорії. Ці дані представляють не тільки світогляд античних людей, але й їхню філософію.

Цікаво, що значна кількість даних з аналізу епітетів співпадає з відповідними даними з аналізу уподібнень. Це доводить систематичний характер застосування епітетів та уподібнень і виявляє характерні риси мислення античних людей.

Гресько М.М. Ромен Роллан у перекладах і критиці на Україні // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 101-109.

Стаття присвячена 100-річчю з дня народження Ромена Роллана. Ім'я видатного французького письменника-гуманіста Ромена Роллана стало відоме на Україні ще в 1913 році. Тоді в журналі "Літературно-Науковий Вісник" була надрукована стаття Софії Русової

"Дещо про сучасне французьке красне письменство" в якій критик приділила багато уваги творчості автора "Жана Крістофа". Бажаючи познайомити читачів журналу з свіжим та оригінальним твором, С.Русова досить детально переказує сюжет роману, розкриває творчу манеру автора. Не залишила без уваги С.Русова і мову твору, художню своєрідність і новаторство Ромена Роллана. Крім С.Русової автор статті відзначає і інших українських критиків, вчених, що досліджували творчість французького письменника. Наприкінці статті М.М.Гресько подає вибрану бібліографію творів Ромена Роллана, перекладених українською мовою, та критичних відгуків на його творчість.

Грибчук І.С. Відчуження як форма відображення об'єктивної дійсності в драматургії Бертольта Брехта // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 26. – С. 103-107.

У статті розглядається праця Б. Брехта "Про експериментальний театр", у якій зазначається, що завдання епічного театру – викликати у глядача не емоції, а аналітичне, критичне ставлення до подій. Це досягається за допомогою ефекту відчуження – зображення об'єктивних предметів, явищ або характеристик у такій формі, щоб примусити глядача по-новому глянути на старі істини. Ефект відчуження виявляється не лише в сценічних засобах, а й в художніх засобах драми. Зокрема, Б. Брехт використовує вставні пісні, чергування прози з віршованою формою, алогізми, абсурдність зв'язку між двома думками, перефразоване прислів'я.

Грибчук І.С. Чужий сюжет, як художній засіб відчуження в п'єсах Б.Брехта // *Іноземна філологія* – 1969. – Вип. 18. – С. 106-111.

У цій статті автор зауважує, що у своїй творчій практиці Б.Брехт ніколи не прагнув відтворювати чужий сюжет з метою його формального "відновлення", з метою забави, а намагався надати йому нового дихання з метою "повнішого використання невмирущої традиції для завдань суспільної боротьби". Розглядається проблема сюжету при розробці нової форми драми Брехта. Зазначено, що відтворення чужого сюжету в спонукаючому до мислення ракурсі здійснюється Брехтом за допомогою різних глибоко-продуманих художніх засобів. Сюди відносять: пародію, навмисне перекручення відомих історичних фактів. Розглядається "Трьохкопійчата опера" – перша п'єса Брехта, в якій він застосував у широкому масштабі майже весь арсенал художніх засобів відчуження. Виділено, що Брехт ставить перед сюжетом епічної п'єси важливу функцію: сюжет повинен викликати в глядача відчуження стосовно тих чи інших сцен п'єси. Зазначено, що внаслідок пошуків Брехт прийшов до висновку, що таким відчужуючим сюжетом може стати чужий сюжет, якщо його окремі моменти відтворити в іншому смислі.

Грибчук І.С. Ідейно-естетичні погляди Макса Фріша // *Іноземна філологія* // *Іноземна філологія*. – 1978. – Вип. 51. – С. 85-91.

У статті автор роздумує над творчістю швейцарського письменника Макса Фріша. Основним з принципів ідейно-естетичних поглядів М.Фріша є його непримиренність до аполітичного, асоціального мистецтва; він послідовно відстоює єдність і взаємозв'язок культури і політики, мистецтва і моралі, духовної і громадської діяльності людини. Автор звертає увагу на вплив творчості німецького драматурга Б.Брехта на творчість М.Фріша. Однак Фріш прагне допомогти читачу розібратися не лише в об'єктивній дійсності, а й в самому собі.

Гринюк В.А. Адекватність у перекладі термінології Лукреція // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 36. – С. 34-39.

Ця стаття присвячена перекладу Лукрецієвого твору "Про природу речей" українською мовою, а особливо термінології. Ця термінологія є дуже важливою, тому що сам твір має науковий характер, отже термінологія є ядром цієї роботи. Ще однією важливою проблемою є те, що й сам твір Лукреція є перекладом з грецької мови, і Лукрецій замінив

грецьку термінологію простими латинськими словами, що значно ускладнює переклад твору українською мовою.

Автор статті обговорює методи заміни грецьких термінів Лукрецієм та українські переклади з цієї ж точки зору. До уваги взято українські переклади І. Рачинського, М. Зерова та Ф. Петровського. Автор статті порівнює різні варіанти перекладу цієї термінології у вищеназваних перекладачів, аналізує їх відповідність інноваціям Лукреція в оригінальному творі та подає кількісний аналіз перекладів.

Гринюк В.А. Деякі питання перекладу Лукреція (на матеріалі уривку з поеми “Про природу речей”, книга VI, вірші 1090-1286) // *Іноземна філологія.* – 1972. – Вип. 28. – С. 107-112.

В українській літературі немає повного перекладу поеми Лукреція "Про природу речей". Багатопланова, з глибоким філософським змістом, написана гексаметром поема ставить перед перекладачем цілий ряд проблем. Він повинен зосередити увагу на смисловій стороні вірша, дбаючи про його відповідну передачу рідною мовою, а також на збереження структурно-синтаксичної будови, що перебуває у взаємозв'язку зі стилем. Через невідповідності метричних систем античних і слов'янських мов перекладач не має у своєму розпорядженні багатого арсеналу ритмічних варіацій у рамках гексаметру: словесний матеріал, яким диспонує мова, його структура, смислове поле, метрична будова та інше зумовлюють вибір як слова, так і метричної схеми вірша. Поруч з проблемами перетворення першотвору важливе місце повинна займати і турбота про якість вірша—основне мірило художньої цінності перекладу.

Гузар І.Ю. Антична тематика в сучасній німецькій соціалістичній літературі // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 17. – С. 104-107.

У цій статті автор зазначає, що у письменників післявоєнних років з особливою яскравістю виявляється тенденція використовувати античну тематику для висвітлення актуальних проблем нашого часу і насамперед захисту принципів гуманності та демократії. Вказано, що прикладом використання образів античної класики можуть служити твори сучасних німецьких соціалістичних письменників (Гете, Шіллера, Гейне). Інтерес до античності виявили автори таких оповідань та романів як “Чотири кораблі” А.Шульца, “Дерево Одісея” І.Зегерса. Жива традиція античності пов’язується з образом соціалістичної людини, яка поривається в космос. У центрі уваги вищезгаданих письменників – переосмислення античної ідеї долі. Творчо використовуються античні образи в сучасній соціалістичній драматургії. Про це свідчать переробки античних п’єс “Антигона” Шаллера, “Троянці” Коррінта. Розглядається твір Мюллера “Філоктет” історія людини, яка не хоче йти на війну. Герої античних міфів близькі німецьким письменникам своєю незламністю перед небезпекою.

Гузар І.Ю. Вплив творчості Гомера на формування реалізму в німецькій літературі // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 4. – С. 76-81.

У статті розглянуто ту роль, яку відіграв давньогрецький поет Гомер у формуванні реалізму в німецькій літературі.

Автор зазначає, що Гомера згадують ще в німецьких хроніках 8ст., проте, його творчий вплив як великого митця на німецьку літературу проявився лише в 18ст., після перекладів його творів, в яких було відтворено не лише зміст, а й форму та художні методи автора.

Гузар І.Ю. Німецькі письменники XVIII ст. про Шекспіра // *Іноземна філологія.* – 1964. – Вип. 1. – С. 98-104.

Автор статті зазначає, що розвиток німецької реалістичної літератури в XVIII ст. тісно пов’язаний з поступовим ознайомленням німецьких письменників з Шекспіром. Першим, хто вказав на необхідність ретельного вивчення творів Шекспіра, був письменник Й. Еліас

Шлегель. У статті подається список ще кількох письменників, які цікавилися творчістю Шекспіра.

Данчев В.В. Тема повстання в трагедії Йоста Ван ден Вондела "Люцифер" // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 144-150.

Тематика та ідейна спрямованість голландської літератури XVII ст. тісно пов'язані з буржуазною революцією і визвольною війною проти Іспанії. Великий дослідницький інтерес представляє голландський класицизм, найяскравішим представником якого є драматург Йост ван ден Вондел (1587 – 1679). Трагедія Вондела «Люцифер» міцно увійшла в історію світової літератури як найвище творче досягнення драматурга. Твір наче ввібрав в себе революційну атмосферу часу. В Голландії XVII ст. народно-демократичні ідеї не могли бути висловлені відкрито через незрілість самих народних мас, нездатних визначити свої політичні вимоги і саме таких, які йшли за буржуазією. В стогнаннях бунтівливих ангелів Вондела, які штурмують «божественний авторитет», ми чуємо голос народу, який мріяв про щастя і справедливість

Дзюбинська В.С. Антивоєнна тема в творчості Вольфганга Борхерта // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 135-141.

Автор статті вивчає антивоєнну тему у творах письменника та безпосереднього учасника другої світової війни В.Борхерта. Матеріалом дослідження слугували драма «На вулиці, за зачиненими дверима», твори «Кульбаба», «Хліб», «Кухонний годинник», «Адже вночі пацюки сплять». Талановитого автора відзначає новизна підходу до проблем, думка про особисту відповідальність людини за злочинну війну. Тема уроків минулого дуже виразно звучить і в публіцистиці Борхерта.

Дзюбинська В.С. "Група 47" та її роль у літературному житті Західної Німеччини // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 153-160.

Післявоєнний період для західної частини Німеччини був винятково складним. Німецьке суспільство було охоплене антифашистськими настроями, прагнуло до миру і взаєморозуміння з іншими народами. Проте незабаром після падіння рейху в Західній Німеччині знайшлося чимало охочих прикрити минуле позолотою благодущності, ідеалізувати і героїзувати криваву бойню, розв'язати нову реваншистську війну. Уже в перші післявоєнні роки в Західній Німеччині визначилася досить велика група молодих письменників, які взялися за створення нової, відродженої, антифашистської літератури, вільної від брехні та нечисті гітлеризму. У 1947 р. було засноване літературне об'єднання, яке дістало назву «Група 47». Це було позитивне явище у німецькій літературі, і її заслуга в пробудженні свідомості трудящих безсумнівна.

Дмитрук В.В. Роль графічного зображення в романі К. Воннегута «Сніданок для чемпіонів» // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 145-151.

У статті зроблено спробу проаналізувати і з'ясувати призначення малюнків Курта Воннегута, які є невід'ємною частиною його твору «Сніданок для чемпіонів». Автор вважає, що графічне зображення служить К. Воннегуту не як художня ілюстрація тексту, а набуває естетичної функції, яка посилює художню виразність і вплив цього тексту на читача.

Домбровський О.А. Легенда про Трістана та Ізольду в поемі Лесі Українки «Ізольда Білорука» // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 119-124.

Статтю присвячено поемі Лесі Українки «Ізольда Білорука», що займає почесне місце серед інших сучасних обробок легенди про Трістана та Ізольду. Всупереч традиційному трактуванню сюжету головною героїнею поеми є Ізольда Білорука. Поетеса створює образ жінки, здатної боротись за своє право бути людиною. Прекрасна, молода і невинна Ізольда Білорука розраджує Трістана у мить відчаю, вона кохає лицаря по-справжньому, з усією силою своєї палкої вдачі, на відміну від Ізольди Золотосої, що передусім оцінила його

подвиги, а потім під дією чарівного напою закохалася в нього. Ця поема відзначається глибоким драматизмом, ліричністю та поетичністю.

Домбровський Р.О. Античні байки в опрацюванні Григорія Сковороди // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 79-85.

У статті автор роздумує над творчістю швейцарського письменника Макса Фріша. Основним з принципів ідейно-естетичних поглядів М.Фріша є його непримиренність до аполітичного, асоціального мистецтва; він послідовно відстоює єдність і взаємозв'язок культури і політики, мистецтва і моралі, духовної і громадської діяльності людини. Автор звертає увагу на вплив творчості німецького драматурга Б.Брехта на творчість М.Фріша. Однак Фріш прагне допомогти читачу розібратися не лише в об'єктивній дійсності, а й в самому собі.

Дорман С.Б. Антивоєнна тема в романі Генріха Манна "Голова" // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 123-130.

Творчість Г.Манна пройнята мужнім запереченням мілітаризму та імперіалістичної війни. В міру зростання ідейного кругозору письменника, збагачення його життєвого досвіду, питання мілітаризму і війни знаходили в його творчості більш глибоке тлумачення. Прикладом цього може бути роман «Голова», яким завершується трилогія «Імперія». Роман ввібрав у себе тривожні роздуми письменника над тодішньою німецькою дійсністю. Всією логікою розповіді Г.Манн сигналізував про нову грізну небезпеку, яка нависла над Німеччиною. Головне своє завдання автор вбачав не у відображенні самої війни, а в глибокому осмисленні її соціальної та політичної передісторії, викритті її реальних винуватців.

Думка М.С. Друге обличчя Медеї (Перший лікар-жінка на землях Північного Причорномор'я)// Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 58-61.

Стаття присвячена Медеї – першій жінці-лікарю на землях Північного Причорномор'я. Антична міфологія в обличчі таких авторів, як Евріпід, Овідій, Сенека свідомо і злісно сфальсифікувала образ Медеї, зробила Медею демоном і наділила її жахливими силами. Насправді ж, Медея ніколи не була такою, про що свідчать оповідання Дідора, єдиного з стародавніх письменників, який подав правдивий образ Медеї. Зазначаючи її благородний характер, талановитість та великі знання в галузі медицини, Дідор висвітлив друге обличчя Медеї.

Думка М.С. До питання про переселення неврів у країну будинів // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 40-42.

Існує багато версій щодо причин, що змусили неврів – найдавніших, на думку вчених, предків слов'ян – залишити батьківщину. Автор статті обґрунтовує твердження давньогрецького історика Геродота. Неври жили в західних областях України та на північ від Східних Карпат. І згідно з Геродотом, приблизно у 550-540 рр. до н.е. вони змушені були залишити свою країну через нашествя великої кількості змій та поселитися разом з будинами.

Забуга М.П. Житєвий шлях Лукреція в світлі новітніх досліджень. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 138-144.

Стаття присвячена біографії Лукреція. Це насамперед роки життя і смерті поета, його соціальний стан і питання про авторитетність Лукреція як філософа-матеріаліста. Автор статті доводить, що факт про безумство Лукреція – тільки фабрикація учителів раннього християнства з метою дискредитації античного атеїзму.

Закалюжний М.М. Педагогічна думка античного світу і Г.С.Сковорода // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 90-94.

Г.С. Сковорода осмислив різні сторони суспільної думки античного світу, епохи Відродження, а також своєї доби і рішуче виступив проти традицій середньовічної

схоластики, яка ще животіла в Україні. Складність умов життя в Україні наклала відбиток на його світогляд. Сковорода шукав у філософських творах грецьких і римських авторів ті демократичні ідеали, які були йому близькі, зміцнювали його матеріалістичне переконання. На етику великого мислителя особливо помітний вплив мало вчення Сократа. Г.С. Сковорода зазнав також впливу платонівської теорії ідеальної держави. У праці він бачив основу дальшого розвитку і добробуту та підвалини демократизації освіти. Під впливом Демокріта Григорій Сковорода висунув принцип «сродної праці». У питаннях виховання найбільшим авторитетом для вченого був Плутарх. Але Сковорода не був рабом ідей античної філософії, а дозволяв собі тлумачити їх відповідно до свого вчення.

Земляний О.І. Тема національно-визвольної боротьби в романі Дж.Фелана “Зелений вулкан” // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 97-102.

У романі Дж.Фелана, як і в творах інших прогресивних письменників 30-х років, на перший план висуваються питання історичної долі суспільства, місця і ролі народних мас, відповідальності людини за майбутнє світу.

Зінченко В.Г. А. Їрасек і В. Скотт (до питання про типологію історичного роману) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 130-135.

В статті розглядається відношення творів А.Їрасека до типу історичних романів В.Скотта. Аналіз романів “Пуритани” і “Роб Рой” В.Скотта показує, що першому властивий не тільки інший підхід до зображення історичного конфлікту, але і більш розвинена композиція. Чеський письменник на протязі всього творчого шляху створював романи, однотипні з вальтероскоттівськими, вдосконалюючи цей тип.

Кадук А.О. Єрскін Колдуелл в американській критиці // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 134-140.

Ця стаття присвячена майстру слова пролетарському письменнику США Е.Колдуеллу та його творам. Проте, за словами Г. Кенбі, класифікувати його творчість буде нелегко. Зазначено, що для американських критиків Е. Колдуелл – письменник, чиї твори важко віднести до певного жанру. У своїх творах письменник загалом змальовує життя рідного і близького йому американського Півдня. Про це свідчать його твори “Тютюнова дорога”, “На схід сонця”. Порівнюються У.Фолкнер та Е. Колдуелл як письменники. Відзначається, що загалом У. Фолкнер і Е. Колдуелл доповнюють один одного. Ім’я Е.Колдуелла було предметом дискусії для Г.Кенбі, Р. Уеста. Порівнюється творчість Е. Колдуела та М. Твена. Г. Кенбі називає його спадкоємцем М. Твена.

Камасва О.М. До питання про своєрідність історизму в Куаньярівському циклі А. Франса // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 103-109.

Автор досліджує характерні риси Куаньярівського циклу А.Франса, що присвячений подіям першої половини XVIII століття. Франс у період цього циклу не працює над безпосередніми історичними, фактичними документами, на відміну від своїх попередників, а вивчає філософські та літературні твори найрізноманітніших епох. Саме тому в романі Франса не зображені характерні для початку XVIII століття історичні події, а лише філософські ідеї Боеція, Франціска Асізьського, Епіктета, Епікура, що поєднані у світогляді Куаньяра.

Історичний роман отримує у Франса виняткову лаконічність і скорочення кількості персонажів, кожен з яких є самостійною проблемою, несе в собі ціле явище епохи. Новаторським досягненням Франса вважається неповторний франсівський нюанс як важливий засіб типізації, що допомагає передати найбільш характерне у явищі і водночас досконало проаналізоване.

Камасва О.М. Традиції і новаторство в створенні образу інтелектуального героя в творах А.Франса // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 136-140.

Питання про традиційність і новаторство у створенні образу інтелектуального героя А.

Франса надзвичайно складне і багатогранне. Інтелектуальний герой, що нагадує франсівського, з'являється вже в романі В.Скотта "Антикварій". Автор також досліджує зв'язок франсівських мислителів із вченими-гуманістами.

Карабутенко І.І. Ш. Бодлер у взаємозв'язках з Е. По і Т. Готьє // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 147-154.

Мета даної статті – дослідити вплив Т.Готьє і Е.По на творчість французького поета Ш.Бодлера, проаналізувати деякі аспекти його творчості, а також творчості Готьє і По, їхні взаємозв'язки, підкреслити оригінальність, незалежність образів Бодлера.

Каршиковський П.Й. Царські сармати у Страбона // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 88-93.

У статті йдеться про племена, які жили у Причорномор'ї, між Дунаєм і Дніпром, що згадані у творах Страбона. Очевидно, йдеться про три сарматські племена, а саме язигів ("невтомних"), саїв або хшайїв ("царських") та ургів ("сильних", "могутніх").

Келлер К.А. Природа у збірці оповідань Ернеста Хемінгуея "В наш час" // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 132 – 138.

У статті автор розглядає роль відображення Е. Хемінгуеєм природи при розкритті авторських ідей і задумів. Відзначено вплив французького живопису на зображальне мистецтво автора у збірці. Композиція збірки створена на основі аналогії чи контрасту людини і природи.

Князевський Б.М. Структурні і функціональні форми алітерації у творах Шекспіра // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 133-140.

У поетичному арсеналі Шекспіра алітерація відіграє значну роль саме тому, що вона дає можливість у рамках невеликої за розміром фрази, рядка чи вірша використати додаткові засоби вираження почуттів, емоцій, настрою, гармонійного звучання. Драматург вдається до звукових повторень як до важливого стилістичного засобу посилення інтонаційно-сміслової структури вірша. Можна сказати, що у Шекспіра підпорядкування алітерації змістові контексту не має прямолінійного характеру; ці взаємовідношення надзвичайно різноманітні і складні, тому що звукові повтори мають різні структурні та функціональні форми, які й доповнюють Шекспірівську риму.

Ковпак Н.Г. Ф.Еріа у радянській та французькій критиці (1898-1971) // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 116-122.

Аналіз критичної літератури радянських і прогресивних французьких дослідників творчості Ф.Еріа дозволяє зробити висновок, що всебічне висвітлення спадщина Ф.Еріа відтворено у працях вітчизняних літературознавців. Саме вони висвітлили те головне, прогресивне, що притаманне його творам. Російські дослідники вважають Ф.Еріа письменником реалістом, який працював для свого народу, збагачував його культуру.

Козовик І.Я. Вплив політичного становища на трактування Еврипідом міфу про Єлену ("Троянки", "Єлена") // Іноземна філологія. 1966. – Вип. 9. – С. 126-132.

Мета статті – дослідити міфологічні образи у творах грецьких трагіків. Зокрема Єлени у Еврипіда. При створенні трагедії епоха та індивідуальність драматурга (його світогляд,темперамент) впливали на тематику міфа. Еврипід у своїх трагедіях вільно користувався різними міфологічними сказаннями. Так на основі двох трагедій Еврипіда "Троянки" та "Єлена" автор статті досліджує образ одної з найбільш популярних грецьких героїнь – Єлени. Разом з тим автор наголошує на вплив Пелопенеської війни на творчість трагіка і доводить, що Еврипід, нерідко, свідомо перекичував міфологічне минуле спартанців.

Козовик І.Я. До питання про двоїсте трактування Стесіхором міфа про Єлену // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 43-47.

У статті розглянуто дві інтерпретації образу Єлени у давньогрецького поета Стесіхора. Міфологічні образи розвивалися і змінювалися разом зі зміною життя тих племен і народів, у яких вони виникали. Розглядаючи Єлену як богиню, звичайну жінку або як невірну, зрадливу дружину, ми маємо справу з надзвичайно важливими питаннями історії релігії, міжнародних і суспільних відносин, поглядів на жінку в стародавній Греції.

Козовик І.Я. Міф про Єлену в творах Геродота і Фукидіда // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 80-84.

У даній статті розглядаються про погляди грецьких істориків Геродота і Фукидіда на міф про Єлену. Геродот у вступі до своєї «Історії» записує легенди про неї в дусі дельфійської релігії, проте ставиться до них критично. Простодушне вірування наївної епохи в нього поступається розумові. Лейтмотив Геродотового твору – великий конфлікт між Сходом і Заходом. На його думку, приводом до першої ворожнечі між греками і варварами стало викрадення троянцем Олександром Єлени. Геродот бере під сумнів перебування Єлени в Трої. Він вважає, що троянці за злочин Паріса повинні нести відповідальність, бо вони були з ним солідарні. Єлена теж винувата, бо добровільно пішла з Парісом. На думку ж Фукидіда, причиною походу на Трою була не жінка, а економічно-політичні фактори, які також вплинули і на тривалість війни. Твір Фукидіда є в науковому відношенні великим кроком уперед порівняно з Геродотом і є найвищим досягненням античної історіографії.

Кондзьолка В.В. К. Маркс і Ф. Енгельс про античну філософію // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 78-84.

Автор статті досліджує місце античної філософії у творах К.Маркса і Ф.Енгельса. У своїх наукових працях вони відторили історію грецької філософії, розкрили її внутрішню суть, форму виразу, роль, яку вона відігравала в житті античного суспільства. К.Маркс і Ф.Енгельс знаходили в античній філософії першу історичну форму діалектики і матеріалізму.

Копистянська Н.Х. Нариси про Закарпаття та їх роль у розвитку соціалістичного реалізму в Чехословаччині 30-х років // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 129-137.

Статтю присвячено нарисам про Закарпаття чеських письменників. Ці твори були проявом справжнього гуманізму, висвітлюючи проблеми та злигодні цього краю. Звернення до Закарпаття збагатило творчість чеських письменників новою тематикою, елементами фольклору, зображенням краси Карпат. Ці нариси сприяли розвитку літературного процесу в Чехословаччині.

Копистянська Н.Х. Спір про роман у 20–30-ті роки // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 99-107.

Автор статті зазначає, що у перших дискусіях про роман намітився ряд тенденцій, характерних і для пізніших полемік, а саме: 1) тенденція видавати роман за відживаючий жанр, який з часом витіснять і замінять, навіть в естетичному плані, репортаж та інші жанри документальної літератури; 2) розмежування завдань і функцій художньої і публіцистичної літератури, не допускаючи їх взаємопроникнення; 3) погляд на літературу майбутнього як на симбіоз нарису, який вже у 20-30-х роках набув художніх якостей документального роману; 4) визнання необхідності і закономірності розвитку репортажу і роману, найрізноманітніших їхніх підтипів. Згодом художня практика підтвердила вірність саме цієї тенденції.

Копитина В.Г. Семантико-стилістичні відтінки, виражені за участю партитивного артикля в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 87-92.

Вивчення стилістичних можливостей партитивного артикля охоплює наступне коло питань: експресивні відтінки, що створюються за допомогою такого артикля, участь партитивного артикля в утворенні тропів, його валентність до різних мовних стилів. Дана стаття присвячена питанню семантико-стилістичних відтінків, що передаються за допомогою

партитивного артикля. Після докладного аналізу, автор статті стверджує, що партитивний артикль не є прямим експресивним засобом, але сприяє підвищенню стилістичної віддачі іменника. Партитивний артикль значно розширює діапазон іменника, збагачує його новими експресивними відтінками.

Корж Н.Г. Переклади творів Горація на Україні (XVIII-XIX ст) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 68-73.

У 18 столітті вітчизняні перекладачі звернулися до лірики великого римського поета Горація. А.Кантемір, В.Тредьяковський, М.Ломоносов, Г.Сковорода поклали початок засвоєнню його творчості. На сторінках “Українського вестника” та “Українського журналу” з’являються російськомовні переклади Гулака–Артемовського, Васильківського, Срезневського. Перші переклади творів римського поета українською мовою належать І.Франку, який зумів зберегти поетичні образи, строфіку і розміри. Новітній етап ознайомлення української мови з Горацієм очолюють М.Зеров, Б.Тен, Г.Кочур, М.Білик, А.Содомора.

Кравець Я.І. Багатогранність поезії Еміля Верхарна // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 149-156.

У статті висвітлено історико-літературне значення поезії видатного бельгійського поета Е. Верхарна. Поезію Верхарна умовно можна поділити на декілька періодів. В період душевної кризи поет пише трилогії “Вечори”, “Розгроми”, “Чорні смолоскипи”. Поступово виходячи з кризи, поет змальовує майбутнє народу. Він починає оспівувати місто, де народжується творча думка, де творить людський геній. У творчості Верхарна помічається та єдність природи і людини, яка була властива великим реалістам XIX і XX ст. Він був поетом великої творчої сили. М. Зеров та М. Терещенко були першими перекладачами, які доносили до українського читача його слово.

Кравець Я.І. Лірика Е.Верхарна в українських перекладах і критиці (1894 - 1966) (до історії перекладу) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 146-151.

Стаття знайомить із творами Е. Верхарна, видатного бельгійського поета, перекладених на українську мову, та іменами перекладачів. Ознайомлення українського читача із творчим доробком поета автор статті поділяє на три періоди. 1984 року з’являється перше ґрунтовне дослідження Верхарнової творчості Зеновієм Пшесмицьким. Переклади окремих віршів здійснюють О. Луцький та В. Щурат. У перший період популяризації (1894–1911) помічається вплив творів Верхарна на українських поетів, зокрема, на творчість М. Вороного. Другий період (20-30 роки XX ст.) відзначається виданням двох збірок Е.Верхарна (1922, 1924), що вміщують переклади М. Терещенка та його передмову, з’являється стаття “Еміль Верхарн” С. Савченка. Третій період розпочинається 1944 року, коли виходять ще дві, вдосконалені збірки. Зацікавлення творчістю Е. Верхарна в Україні пояснюється тим, що тематика його творів була актуальною на межі століть та в першій половині XX ст. для українського народу.

Кудін М.О. "Слід каміння" Еріка Нойча як "роман виховання" // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 105-113.

Автор статті пояснює, чому роман Е.Нойча "Слід каміння" належить до кращих творів літератури НДР. Продовжуючи традицію німецького класичного “роману виховання”, Е.Нойч змальовує неоднозначний образ головного героя Ганнеса Балли. Письменник показує складний шлях внутрішнього розвитку Балли від індивідуаліста до людини, яка усвідомлює відповідальність за всі свої дії.

Кузнецова В.С. Взаємопроникновение формы и содержания в ранних стихах Роберта Фроста // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 153-161.

Автор статті розглядає взаємодію форми і змісту у поезії Роберта Фроста. Вона зазначає, що письменник завжди намагався знайти образ, який б містив якнайбільше

інформації в лаконічній формі. Щоб висвітлити свою думку, він намагався використовувати не прості враження, а враження з реальним і людським досвідом.

Кузнєцова Л.А. Лексико-стилістичні засоби зображення розпаду буржуазного суспільства в романі Г.Уеллса "Тоно-Бенге" // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 134-137.

Автор статті аналізує лексико-стилістичні засоби у романі «Тоно-Бенге», за допомогою яких Г. Уеллс змальовує Англію як структуру, соціальний організм, що зазнає змін, для яких є характерними розлад, безлад, дезорганізація. Через увесь роман лейтмотивом проходять образи росту, збільшення пухлини, хвороби, які знаходять своє художнє втілення в архітектурі, топографії, міському й сільському пейзажах, хатньому інтер'єрі, у специфіці вживаної лексики. Внаслідок цього неживі предмети в романі «Тоно-Бенге» живуть більш яскравим і багатим життям, ніж персонажі.

Кузнєцова Л.А. Іронія у фейлетонах Арта Бухвальда // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 134-141.

У розвідці розглядаються прийоми іронії американського сатирика А.Бухвальда. Майже всі його фейлетони побудовані на ситуативній іронії, коли відношення між персонажами, хід і результат події суперечать загальноприйнятим нормам. Автор використовує алогічні сполучення, що базуються на несумісності між однаковою синтаксичною функцією слів та їх семантичною неоднорідністю.

Кузьма М.Й. Взаємовідносини Ольвії з Грецією в V-III ст. до. н. е. (за епіграфічними даними) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 72-76.

У статті автор досліджує історію взаємовідносин Ольвії з Грецією у V-III ст. до н. е. . Вже з середини V ст. до н. е. Північне Причорномор'я стало головним джерелом постачання Афін зерном. В V-IV ст. до н. е. Афіни постачали Ольвію головним чином пам'ятками скульптури. Відомо, що Ольвія входила в Афінський союз, однак неможливо визначити точний час вступу (приблизно V ст. до н. е).

Кузьма М.Й. Взаємини Пантікапея з острівною Грецією в IV-III ст. до н.е. // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 86-90.

У цій статті зазначається про відомості щодо зв'язків Пантікапея з жителями острова Хіуса за часів правління Перісада. Вважають, що Пантікапей був столицею Боспорського царства. Жителі Боспора дали хіосцям проксенію та звільнення від мита на всі товари. Згадується про письмові свідчення взаємозв'язків між Пантікапеєм та островом Лесбосом. Про це зазначено в декреті на честь Левкона, що датується 347 р. до н.е. В період розквіту Боспорського царства існував зв'язок з Сіракузами, містом Сіцилії. Про це повідомляє знайдений біля Керчі надгробний напис з іменем сіракузянця. Відзначено, що тодішній правитель Боспорського царства Перісад II укладає релігійні і торгові відносини між Пантікапеєм та Делосом. III ст. до н.е. Родос як посередник у торгівлі між Єгиптом і Грецією пов'язаний торговими і культурними зв'язками з Пантікапеєм. Вказується на відносини Пантікапея з островом Самосом. Пантікапейські монети були наслідуванням старовинних монет Мілета і Самоса. Також згадується про зв'язки Пантікапея з островом Фасосом. Про це дозволяють говорити клейма, що були знайдені на амфорних ручках під час розкопок Пантікапея.

Кузьма Ю.М. Античні мотиви в поезії М.Т.Рильського // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 148-154.

Автор статті досліджує образи грецької міфології у творчості видатного українського поета М.Т. Рильського. Він зазначає, що античні мотиви пронизують усю творчість поета, але найбільш притаманні вони ранньому її періодові. У віршах М.Т. Рильського зустрічаємо імена античних поетів: Сапфо, Архілоха, Софокла, Феокріта, Овідія, Вергілія, Горація. М.Т. Рильський захоплювався Гомером, в його поезіях зустрічаємо також імена вчених, філософів.

Поет використовує і образи грецької міфології. Ю.М. Кузьма подає докладний аналіз поезій Рильського з грецькою тематикою.

Кузьма Ю.М. Персонажі "Метаморфоз" Овідія у мистецтві // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 85-92.

“Метаморфози” Овідія завжди були джерелом натхнення для митців різних країн та різних епох. Твір Овідія з задоволенням перекладали різними мовами, його видання щедро ілюструвалися. Автор статті робить огляд творів мистецтва, де за основу взято різні епізоди “Метаморфоз”. Такі художники і скульптори, як Пуссен, Декер, Кусто, Берніні, Жіроде, Фальконе особливо часто зверталися до міфів про Аполлона та німфу Дафну, про Пігмаліона і його творіння Галатею та ін.

Кузьма Ю.М. Римські поети епохи Августа в перекладах М. Зерова // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 74-83.

Завдяки М. Зерову скарбниця української перекладацької літератури поповнилася багатьма світовими перлинами, зокрема, римською поезією. Прекрасною літературною українською мовою заговорили Лукрецій, Катулл, Вергілій, Горацій, Тібулл, Овідій. Перекладач зумів одночасно подолати темпоральну дистанцію між читачем та оригіналом та уникнути українзації твору. З особливою увагою перекладач ставиться до метафор, які відтілюють найхарактерніші риси предмета.

Кузьма-Врублевська М.Й. Взаємовідносини Пантікапея і Афіні у 5-3 ст. до н.е. // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 84-87.

У взаєминах між Афінами та Боспорським царством велику роль відіграв Пантікапей – столиця Боспорської держави. Як одне з передових міст, заснованих греками, Пантікапей був важливим джерелом постачання хліба і сировини для Афіні. Надійніші вказівки на взаємозв'язки дають епіграфічні джерела, насамперед постанови – декрети на честь громадян та написи на надгробних каменях.

Култаєва М.Д. Вживання «чужого слова» в романі Т. Манна «Доктор Фаустус» // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 105-112.

Стаття заторкує питання багатоголосся в авторській мові романів і новел Т.Манна і розглядає, зокрема, розбіжність голосів автора і оповідача в романі «Доктор Фаустус» у плані оцінки. «Чуже слово», яке містить оцінку зображених подій, у мовному потоці розповідача можливо виділити лише шляхом лінгвостилістичного аналізу його мови. Змішування носіїв цих оцінювань може призвести до спотворення гуманістичного змісту твору.

Култаєва М.Д., Вольф А.С. Синтаксичне напруження в романах Т. Манна «Чарівна гора» і «Доктор Фаустус» // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 83-89.

У статті розглянуто явище синтаксичного напруження, яке зустрічається дуже рідко в сучасній прозі. Різноманітні композиційно-мовленнєві форми мають неоднаковий потенціал для створення синтаксичного напруження в окремому відрізку тексту. Однак реалізація цього потенціалу залежить від екстралінгвістичних факторів.

Кусько К.Я. Засоби створення мовного портрета персонажа (на матеріалі роману А.Шаррера "Без Батьківщини") // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16 – С. 126-133.

У цій статті розглядаються засоби творення мовних портретів у романі “Без Батьківщини” відомого німецького письменника А.Шаррера. Розглядаються лише деякі синтаксичні засоби, що до них вдається письменник при індивідуалізації персонажів. Показано, що у романі А.Шаррера роль синтаксичних засобів досить значна. При аналізі синтаксичних засобів наводяться лише такі приклади, в яких оповідач в більшій мірі виступає як персонаж твору. Розглядаються еліптичні та номінативні речення в мові персонажів твору А.Шаррера. Показано, що в своєму творі А.Шаррер вдало вдається до

стилістичної ізоляції. Переважно розглядаються речення, порядок слів мови Бетцольда – персонажа твору. Невимушеного розмовного відтінку набирає мова Бетцольда і завдяки вживанню структур з частково порушеною рамковою конструкцією. Зазначено, що для мовного портрета Бетцольда характерні різновидні вставні елементи (парантези). Важливим стилістичним засобом, що сприяє творенню мовного портрета Бетцольда є повторення в його мові окремих слів, словосполучень, цілих речень.

Кусько К.Я. Лейтмотив у мовній характеристиці персонажа в творах А.Шаррера // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 146-151.

У романі «Без батьківщини» німецького письменника Адама Шаррера лейтмотив мовної характеристики головного героя створюється насамперед лексичними засобами, зокрема, вживанням суспільно-політичної лексики у новому семантичному наповненні, яке цілком знецінює її денотативне значення. Лейтмотив мовної характеристики персонажів має тісний зв'язок з такими явищами, як слово-мотив та індивідуальне, особливо у мові персонажа. Індивідуальне у мові в багатьох випадках підпорядковане завданням мовної індивідуалізації, мовної характерології.

Кусько К.Я. Стилістика невластиво-прямої мови в романах Адама Шаррера // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 108-114.

Завданням статті є детальне вивчення невластиво-прямої мови (НПМ), її стилістичного використання, зокрема як одного із засобів мовної характеристики персонажів. Під НПМ автор розуміє синтаксичні структури в мові художнього твору, що складаються з одного або кількох речень, в яких відбувається контамінація голосів автора і персонажа з метою певного стилістичного ефекту. НПМ у творах німецького письменника А.Шаррера виконує ряд важливих стилістичних функцій, серед яких виділяється функція мовної індивідуалізації та типізації персонажів.

Кухаренко В.А. “Опасное лето” Э.Хемингуэя (Стилистический анализ) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 147-152.

Автор цієї статті намагається точно визначити та проаналізувати емоційні засоби, які Е.Хемінгуей використовував у своїй журналістиці. Він прагне довести, що певна система вже згадуваних емоційних засобів існує разом із системою засобів, які характеризують художні твори Е.Хемінгуея.

Кухаренко В.А. Проблема вивчення мови художнього твору // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 156-161.

У статті розмежовуються особливості індивідуальних і функціональних стилів художньої мови. Подано коротку характеристику вживання таких експресивних засобів, як епітет, метафора, порівняння. Розглянуте вживання так званого графону—засобу створення мовної характеристики героя.

Лещук Т.Й. Мотиви визвольного-демократичного руху в творчості Адельберта Шаміссо // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 130-139.

Ця стаття присвячена творчості Адельберта Шаміссо—видатного представника німецької культури XIX століття. Значна частина творів Шаміссо своїми мотивами пов'язана з визвольними-демократичними рухами різних народів. Ця стаття висвітлює саме цю малодосліджену сторону творчості поета, що вкрай необхідна для розуміння його спадщини в цілому.

Лосев А.Ф. О понятии и социально-исторической природе символа и мифа // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 67-72.

Символ не обов'язково мусить бути міфом. Міф – буквальна та субстанціальна реалізація змісту символу, в той час як символ – тільки відображення дійсності, а не вона сама у всій своїй повноті. Справжня, буквальна міфологія, побудована на вірі в її образи,

складає насамперед надбання світового фольклору чи віддалених епох людської історії. Коли віра в буквально існування міфічних образів ослабла, література нової Європи широко використала міф в інтересах і реалізму, і романтизму, і символізму, і типології, і метафоризму, причому міф позбувся буквальності, набуваючи алегорії. Будь-який міф є символом, але не кожен символ є міфом. Міф найлегше піддається символістичній обробці. Всі реальні символи та міфи існують тільки в історії, всі несуть на собі відбиток епохи, класового чи станового походження, творчості окремих письменників і навіть характерних рис окремих творів.

Лосев А.Ф. Платоно-Аристотелевский стойхейон // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 83-87.

У Платона й Арістотеля автор знаходить тільки уточнення стародавніх зображень “елемента”, властивих початковому періоду грецької філософії. Платон розвиває це вчення логічно (діалектично). Арістотель, виходячи зі свого дистинктивно-дескриптивного методу, вносить у це вчення багато окремих деталей.

Лурье С.Я. Parallelismus membrorum у Демокрита и вопрос о восточном влиянии // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 13-21.

Статтю присвячено впливові Сходу на розвиток культури давньої Греції. Зокрема, автор розглядає такий стилістичний засіб, як parallelismus membrorum (що у греків носить назву горгієвих фігур) у творчості Демокріта та обґрунтовує його східне походження. У статті проаналізовано структуру різних типів parallelismus membrorum на прикладах цитат із праць Демокріта.

Луцкая Ф.И. Место и функции эпиграммы в латиноязычной поэзии Ф.Прокоповича. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 104-112.

Стаття присвячена розглядові епіграм Ф. Прокоповича, написаних латинською мовою. Вони є важливим джерелом визначення ролі й місця латиномовної літератури у формуванні російської та української літератур нового часу. Автор доходить висновку, що розуміння епіграм Ф. Прокоповича є важливим чинником усвідомлення його філософських, політичних і етичних переконань.

Мазецький Г.П. Окрилений Жовтнем // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 129-135.

У статті аналізується еволюція соціально-політичних поглядів Драйзера під впливом жовтневої революції, що особливо переконливо виявилася у його чудовій публіцистиці, яка зайняла важливе місце в творчості письменника саме після 1917 року.

Майстренко М.І. Міф про Орфея в художній інтерпретації Вергілія і Овідія // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 40-44.

У статті йдеться про інтерпретацію легенди про Орфея, дуже актуальної для висвітлення проблем мистецтва, кохання і сенсу людського життя. Якщо Вергілій наголосив на трагічному кінці розповіді, то Овідій, якого захопила чарівність грецького міфічного світу, змінив кінець так, щоб він звучав у радісних акордах.

Майстренко М.І. Образ Орфея в елліністичній літературі (Аполлоній Родоський, Гермесіанкс і Фанокл) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 53-59.

Дана стаття розповідає про способи відтворення образу Орфея у творах античних авторів. Орфей є відомим переважно за трьома класичними епізодами, відображеними в античній літературі як участь у поході аргонавтів, подорож в Аїд та смерть героя.

Результат цього дослідження показує, що ім'я Орфея згадувалось у творах художньої літератури переважно у зв'язку з мистецькими здобутками та трагічною долею. Як стверджує Джон Фрідман, "кожне століття створювало Орфея відповідно до своєї власної уяви,

надаючи йому нових рис, підкреслюючи деякі його діяння і навіть змінюючи сюжет, щоб міф співпадав із духом часу".

Максимчук С.С. Художньо-композиційні особливості трилогії Дюбуа "Чорне полум'я" (до 100-річчя від дня народження) // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 125-130.

У цій статті зазначається, що за широтою охоплення зображуваних подій, щодо багатства різноманітної інформації роман-епопея "Чорне полум'я" -- це своєрідна енциклопедія життя і боротьби негрів США. Однією з композиційних особливостей цього роману-епопеї є багатопроблемність і багатоплановість. У Дюбуа сформувався відповідний стиль трилогії "Чорне полум'я". Він характеризується насиченістю, стислістю оповіді, чіткістю фрази, економністю слова. Особливість стилю епопеї і в тому, що в ній талановитий художник, вдумливий історик і полум'яний публіцист ідуть разом. Зазначено, що історична епопея Дюбуа цікава тим, що це твір в основному автобіографічний. В образі головного героя трилогії Мануела Мансарта багато від Дюбуа. Вказано, що багатою в трилогії "Чорне полум'я" є символіка. Символічною є назва трилогії, що сприймається як символ національно-визвольної боротьби кольорових народів. Образ чорного полум'я як символ негасимої боротьби проходить через всю трилогію. Це боротьба чорного народу проти расизму.

Макушева С.П. Пародія в сатирі Бернарда Шоу // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 110-114.

Стаття присвячена пародії як одному з основних засобів досягнення комічного ефекту у драматичних творах Б.Шоу. Він створює пародію на т. зв. «приємні» буржуазні п'єси (перша дія його "неприємної" п'єси "Доми вдівця", деякі сцени з "Пігмаліона"), науковий, шкільний та інші жаргони ("Гірко, але правда" та багато інших п'єс). Дослідження показало, що пародія посідає значне місце у сатиричній творчості Б.Шоу.

Макушева С.П. Карикатура як засіб сатири в творах Б.Шоу // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 127-133.

У сатиричній творчості Бернарда Шоу значне місце відведено літературній карикатурі. Драматург рішуче зривав маски з усіх пороків буржуазної дійсності, іноді свідомо створював своєрідні карикатурні ситуації, щоб сильніше вразити, приголомшити глядача актуальністю своїх ідей. Ефективність цього засобу сатири можна спостерігати у таких п'єсах як «Візок з яблуками», «Людина і Надлюдина», «Назад до Мафусаїла», «Женева».

Макушева С.П. Музика в п'єсах Бернарда Шоу // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 125-134.

Автор статті простежує роль музики в п'єсах Бернарда Шоу. Найвідповідальнішу роль музика, співи і навіть свист відіграє у п'єсі "Людина і Надлюдина". Б. Шоу звертається до музики, щоб або різко повернути дію п'єси в іншому напрямку, або виразити її загальний настрій, або намалювати гостро сатиричну картину ("Свята Іоанна", "Учень Диявола", "Візок з яблуками").

Маргуліс О.М. Оповідь у новелах Е.Колдуелла // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 157-163.

У новелах Е.Колдуелла виділяється два основних типи розповіді: власне авторська та розповідь оповідного типу. Метою даної статті є аналіз останньої. У його новелах оповідь використовується для висловлення чужої точки зору через чуже усне слово і характеризується низкою особливостей, що містяться у самій мовній структурі твору. Одним із основних сигналів оповіді є просторіччя. За манерою викладу його оповідні новели діляться на три групи: 1) фольклорна; 2) знижувано-розмовна; 3) нормативно-розмовна.

Мартьянова Е.П. О грамматическом оформлении русизмов во французском языке // *Иноземна філологія.* – 1966. – Вип. 7. – С. 93-98.

У статті розглядається питання про засвоєння російського слова французькою мовою. Особливе зацікавлення становить питання оформлення категорії роду та числа. Матеріал дослідження показує, що значна частина русизмів дотримується традицій французької граматики. Більша їх частина відноситься до післяжовтневого періоду, для якого характерна тенденція оформлення русизмів засобами французької мови.

Марченко Л.Г. Мистецтво мовної економії в романах Леонгарда Франка // *Иноземна філологія.* – 1972. – Вип. 29. – С. 152-157.

Персональний стиль Л.Франка відзначається лаконічністю й обмежується лише найсуттєвішим, опускаючи всі мовні та інтелектуальні ускладнення. Письменник дотримується всіх вимог мовної економії: ясності, стислості, естетичності. На рівні синтаксису в романах Л. Франка найбільш вживаними засобами реалізації стислості є односкладові речення.

Марченко Л. Г. Стилiстичне навантаження парантези в романах Л. Франка // *Иноземна філологія.* – 1976. – Вип.42. – С.120 – 124.

Для Л.Франка характерне широке вживання парантези як своєрідного стилістичного прийому для вираження різної суб'єктивної оцінки й емоційного ставлення до висловлювання.

Досліджуючи зовнішні ознаки парантетичного ускладненого речення, автор виділяє два типи зв'язку: асиндетичний і полісиндетичний. Поглиблений зміст смислової структури висловлювання за допомогою парантези іде різними шляхами: уточнення, конкретизація змісту висловлення, пояснення фактів, додаткові зауваження автора, які розкривають його ставлення до описаних подій. Свідоме використання вставних конструкцій дає можливість Л.Франку робити виклад яскравішим і водночас полегшувати сприймання «важкої» структури речення.

Марченко Л.Г. До питання про лінійну будову простого речення в романах Л.Франка // *Иноземна філологія.* – 1978. – Вип. 52. – С. 60-63.

Автор доходить висновку, що найцікавіший метод об'єднання речень у Л.Франка - це комплекс нанизування. Зв'язуючою ланкою між цими реченнями є одне "осьове" речення, що повторюється декілька разів. Таким чином утворюється своєрідна ступенева структура.

Маслюк В.П. Із спостережень над першою вітчизняною риторикою 1636 р. – «Оратором могилянським» Й. Кононовича-Горбацького // *Иноземна філологія.* – 1974. – Вип. 36. – С. 28-33.

У даній статті автор описує та аналізує перший український твір про ораторське мистецтво "Оратор могилянський", знайдений у 1969 р.

Ця робота включає 3 частини: про підбір матеріалу для промов, про промову та її структуру та про типи промов. Твір базується на теорії Цицерона про ораторське мистецтво, викладений у багатьох його творах. Також, як стверджує автор статті, І. Кононович-Горбацький при написанні цього твору використовував твори Арістотеля, Квінтіліана та Кипріяна.

В.П. Маслюк ретельно обмірковує кожний розділ, пояснює деякі цікаві факти, посилається на роботи інших авторів, аналізує значення цієї роботи для студентів Могилянської академії та української культури в цілому.

Особливої уваги в цьому творі заслуговують гуманістичні ідеї. Автор статті приходить до висновку, що метою цього твору було не тільки навчати українських студентів, але також пропагувати ідеї гуманізму в Україні.

Маслюк В.П. Теорія дактилічного гекзаметра у вітчизняних латиномовних поетиках XVII – першої половини XVIII ст. // *Иноземна філологія.* – 1979. – Вип.55. – С. 112-118.

Автор статті ставить за мету ознайомити читача із теорією дактилічного гекзаметра, його перевагами й недоліками. Автор також викладає основні положення Ф. Прокоповича, І. Ярошевицького, Л. Горки та інших відомих слов'янських вчених. Він ознайомлює із основними правилами та елементами дактилічного гекзаметра.

Маслюк В.П. Теорія епіграми в українських шкільних поетиках XVII – першої половини XVIII ст // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 71-76.

У цій статті автор розглядає епіграму у контексті українських шкільних поетик. Після визначення епіграми, автор розглядає її структуру, мовно-стилістичне оформлення та зміст. На основі поетик, автор описує 3 переваги епіграми: короткість, приємність і дотепність, а також перераховує її тематики та жанри.

Маслюк В.П. Теорія стилю у вітчизняних латиномовних поетиках і риториках XVII – першої половини XVIII ст // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 3-11.

У стилістичній теорії Ф.Прокоповича значне місце займає вчення про 3 стилі: високий, середній та низький. У праці “Про риторичне мистецтво” він описує вади ораторського стилю. Стиль твору зумовлювався метою, яка ставилась перед художнім словом, а саме: повчати (*docere*), захоплювати (*delectare*), зворушувати (*movere*).

Маслюк В.П. Теорія драми в отечественних латиноязычних поетиках XVII - первой половины XVIII в. // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 92-99.

Автор статті робить огляд теоретичних праць вітчизняних авторів XVII – першої половини XVIII ст. про драматичну поезію. Більшість з них за основу беруть поетики Арістотеля та Горація, які збереглися до наших днів. У цих працях досліджується будова трагедій, комедій і трагікомедій, особливості їхнього стилю та деякі інші аспекти. Автор робить висновок, що теорія драматичної поезії, викладена в латиномовних поетиках XVII – першої половини XVIII ст., базувалася на антично-ренесансному вченні про драму.

Матвійшин В.Г. Новела Е. Золя “Безробіття” в перекладах на Україні // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 109-114.

Автор даної статті обговорює творчість французького письменника-гуманіста Е. Золя та її переклади українською мовою. У центрі уваги автора – новела "Безробіття", яка найбільше з усіх творів Золя перекладалась українською мовою. У статті коротко викладено історію цих перекладів в Україні, подано зауваження щодо адекватності та авторства перекладів.

Також подано короткий аналіз перекладів, здійснених І. Франком, Марком Черемшиною, М. Онищуком, І. Ставничим та проведено аналіз художньої вартості цих перекладів.

Мельниченко Є.К. Антропоморфізм і способи його вираження в романі У. Голдінга “Спадкоємці” // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 109-116.

Автор розглядає питання антропоморфізмів та аналізує способи їхнього вираження у романі У.Голдінга “Спадкоємці”. Зокрема пояснюється зміна точки зору письменника у кінці роману і пов'язаний з цим перехід до іншої форми розповіді, який є стилістично релевантним і сприяє повнішому втіленню ідейного і художнього задуму твору “цієї чудової, глибоко вистражданої книги, написаної художником середини ХХ ст., який осмислює діалектику історії в світлі соціального досвіду свого часу”.

Мельниченко О.К. Основні форми оповіді в романах У. Голдінга та їхні ймовірні характеристики // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 125 – 132.

У статті розглянуто стилетворчі особливості творчості У. Голдінга. Проведено якісний аналіз таких особливостей авторського стилю як пряма, непряма, невласнепряма мова, авторський опис та образ безпосереднього сприйняття. Проведений пізніше кількісний аналіз допомагає виділити ймовірні характеристики даних мовних явищ. Автор робить

висновок, що ці характеристики є стилетворчими для творів У. Голдінга та можуть використовуватися при визначенні авторства.

Мельниченко Є.К. Про стилістичні функції зображеної мови у творах Менсфілд // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 138-143.

Константною і відмінною рисою стилю К.Менсфілд є застосування невластиво-прямої мови у вигляді зображеної мови й образу безпосереднього сприйняття. Автор статті досліджує головні стилістичні функції цих прийомів і частоту їх вживання. Зображена мова в творах К.Менсфілд виступає у трьох стилістичних функціях: 1) психологічний план по відношенню до діалога та авторського опису; 2) часовий і просторовий план; 3) засіб продовження авторського опису. Наявність зображеної мови допомагає краще зрозуміти характер дійової особи і збільшити місткість оповідання. Образ безпосереднього сприйняття використовується не як засіб «художньо-естетичної трансформації внутрішньої мови», а як спосіб опису дій та подій зовнішнього плану. Застосовуючи образ безпосереднього сприйняття, автор начебто перевертається в своїх героїв і говорить їхнім голосом.

Мілясевич В.Е. Соціальні мотиви в комедії Плавта “Горщик” // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 98-102.

У статті аналізуються події і проблеми, порушені Плавтом у комедії “Горщик” з метою визначення місця творів драматурга на фоні соціального і політичного середовища. Плавт піднімає в п'єсі соціальні проблеми, актуальні для римського суспільства того часу: жіночого марнотратства на предмети розкоші, порушення сімейного ладу жінками з великим посагом, проблеми класової нерівності.

Мілясевич В.Є. Роль грецизмів у комедії Плавта "Псевдол" // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 61-64.

У статті розглянуто проблему вживання грецизмів у комедії Плавта “Псевдол”, зокрема, межу і причини цього явища. Для античної комедії характерно те, що її герої-чужинці розмовляють своєю рідною мовою. І саме Плавт у використанні грецьких і гібридних грецько-латинських слів був одним із новаторів у римській літературі. Мова Плавта – чисто латинська, і вживання грецьких слів, нехай подекуди в досить великій кількості, є лише зовнішнім. Це і є особливістю плавтівського стилю.

Мілясевич П.Є. Ідеї Великого Жовтня у творчості Й.Р. Бехера // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 9-15.

У статті подається аналіз ідейно-художнього змісту творів Бехера, присвячених країні Великого Жовтня, а також творів, у яких знайшла відображення радянська дійсність. Коротко розповідається про життєвий і творчий шлях поета, про його перебування в Радянському Союзі.

Мілясевич П.Є. Мова поеми Йоганнеса Р. Бехера “Лютер” // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 96-101.

Темою даної статті є дослідження лексико-морфологічних та синтаксичних особливостей, мовно-стилістичних прийомів поеми "Лютер", а також порівняння її з ранньою творчістю Бехера.

Автор статті виділяє у поемі найяскравіші лексико-семантичні групи та ряд морфологічних і синтаксичних явищ, описує особливості сюжету, порівнює поему з соціально-історичною дійсністю. Особливу увагу приділено лексичним засобам та системі образів і символів.

Як стверджує автор, Бехер добре знає експресивні багатства німецької мови, фразеологію та ідіоматику, які вмів використовувати при написанні поеми. Художня виразність мови досягається також майстерним використанням виражальних можливостей синтаксису.

В результаті аналізу автор статті високо оцінює ідейну і художню зрілість Бехера та його внесок у скарбницю світової літератури.

Мудесити М.П. Эрвин Штрिटтматтер и его роман «Чудодей» // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5 – С. 105-111.

Автор аналізує творчість сучасного німецького письменника Ервіна Штріттматтера, зокрема його роман “Чудодей”. Ервін Штріттматтер належить до того покоління німецьких письменників, яке називають *enttäuscht*. Про що б не писав цей автор, його основна мета – творити для майбутнього. Він приділяє багато уваги питанням новаторства і традицій.

Роман “Чудодей” (1957р.) – перша частина незакінченої діалогії. Це блискучий зразок роману-виховання (*Bildungsroman*) .

Мудесити М.П. Копелев Л. Брехт. (Жизнь замечательных людей). "Молодая гвардия", 1966 // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С.146-149.

Мета творчої роботи Л. Копелева—створення на основі документальної та мемуарної літератури, творів і щоденників самого письменника біографічної книги про Б.Брехта, Копелеву вдалося створити психологічний портрет, що відзначається багатогранністю та глибиною характеристики. У популярній формі Л.Копелев розповів про життя та творчість видатного драматурга.

Мудесити М.П. Новаторство німецького соціалістичного роману- виховання." (Дітера Нолля "Пригоди Варнера Хольта") // Иноземна філологія . – 1968. – Вип. 16. – С. 105-111.

У цій статті розповідається про новаторство німецького соціалістичного роману – виховання Дітера Нолля “Пригоди Варнера Хольта”, який був присвячений “втраченому поколінню” німців. Показані погляди Х.Вольф та Г.Коха на роман Нолля. Зазначається, що Д.Нолль виявляє великий інтерес до моралі, веде начебто “пошук людини в людині”, при якому моральні категорії досліджуються письменником як “гостро-соціальні”. Показано, що для розкриття внутрішнього світу німецької молоді Нолль насичує художню тканину роману діалогами, внутрішніми монологами. Згадується про А.Зегерс, яка визнала в романі Нолля як найвідрадніше явище уміння автора бачити історичну перспективу. Показано, що історія Хольта в епічному оповіданні Нолля пов’язана з долею “втраченого покоління” німецької молоді. Д.Нолля захоплює прагнення молоді розпочати життя спочатку. Нолль вдало змальовує образ німецької молоді, письменник малює сатиричну картину морального падіння. Зазначено, що залучення молоді до корисної діяльності та гуманістичної культури – цікавий внутрішній план дії і духовного життя героїв роману-виховання.

Мюллер Т.Я. Переклад лірики М.Рільке // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 112-117.

У цій статті розповідається, про переклади одного з найвизначніших поетів-ліриків початку ХХ ст. Р.М.Рільке. Розглядається переклад Т.І.Сільман ліричних творів Рільке. Зазначається розгляд одного з віршів із збірника поезії Рільке в перекладі Т.Сільман. При перекладі цього вірша перекладач-поет досягнула еквіметрії. Показано, що в перекладі Т.Сільман досягла: 1) адекватності образної системи; 2) адекватності ритміко-інтонаційної будови; 3) повної відповідності враження, викликаного оригіналом, такої ж співучості. Розглядається переклад вірша “Die armen Worte”. Дух поезії Рільке, відчуття ритмо-мелодики відображається в перекладі вірша “Das Lied der Bildsäule”. Розглядаються два вірші з циклу “Любов” у перекладі Т.Сільман. В її перекладі показана лаконічність в зображенні глибоких переживань. У перекладі вірша з циклу “Часослов” тонко передано стилістичну своєрідність оригіналу. В перекладах Т.Сільман лірики Р.М.Рільке є і велика культура, і глибоке проникнення в оригінал.

Мюллер Т.Я. Стилістичний аналіз сонетів Й.Бехера // Иноземна філологія – 1969. – Вип. 18. – С. 106-111.

У цій статті зазначається, що основним мотивом всієї творчості Й.Бехера виступає заклик до зміни людської особистості “Anderswerden”. Зазначено, що основною формою, в яку втілювалася поезія Й.Бехера, був сонет. Гідність сонета Й.Бехер оцінює з точки зору його пізнання. Не форма є головним у сонеті, а зміст. Суть сонета, говорить Й.Бехер, в його істинно-діалектній природі, в його внутрішньому драматизмі. Показано, що одним із основних стилістичних засобів сонета у Й.Бехера є метод “творчого повтору”. З методом “творчого повтору” пов’язана його теза про “яскраву точку”, яка необхідна для кожного письменника, щоб глибоко проникнути в дійсність і створити обширний і значний образ. Розглядаються опорні слова Stein і Mensch – камінь і людина -- з сонету “Мікельанджело”, які є “яскравою точкою”. Розглядається сонет “Der Hass” – ненависть. Показано, що сонет має політичний, викривальний характер, він спрямований проти фашистів, їх злочинів. Розглядається драматизм сонету і елементи драми.

Нагірний М.С. Соціальні проблеми роману Карла Францоza «За правду» // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 151-156.

Вершиною реалістичної майстерності К.Францоza є роман ”За правду” 1882р. Він як чесний, об’єктивний письменник зумів глибоко проникнути в суть соціально-класових напівфеодальних відносин економічно відсталої Австро-Угорщини.

Нагірний М.С. К.Е.Француз як соціальний критик // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 135-141.

У статті йдеться про Карла Еміля Францоza (1848– 1904) – прогресивного австрійського письменника, літературознавця та фольклориста. Письменник стоїть на позиціях критичного реалізму та через призму демократичного світобачення прагне “художньо відтворити правду”. Будучи вихідцем з України, Француз присвятив значну частину творів українській тематиці, що являється найдосконалішим доробком в його літературній спадщині. Сюди, зокрема, належать “Воловецьке повстання”, “Сурде з Білої”, “Боротьба за правду”, провідною темою яких є соціальні заворушення селян Прикарпаття проти польської шляхти та ворожої для народу політики віденського цісаря.

Наливайко Д.С. Роксолана в італійській і французькій класичній трагедії XVII ст. // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 149-156.

У статті досліджується образ Роксолани, української полонянки, а потім – могутньої султанші, що неодноразово знаходив відображення у західно-європейській літературі класицизму, та проблема генезису класичної трагедії XVII століття, яка все ще залишається недостатньо вивченою в літературознавстві. Це питання до певної міри належить історії українсько-європейських літературних зв’язків. Матеріалом аналізу слугували п’єси Бонареллі (“Сулейман”), Расіна (“Баязет”), Г.Бунена (“Султанша”), Ж.Мере (“Сулейман або смерть Мустафи”), які показали, що образ султанші у трагедіях XVII століття створювався за художньою системою класицизму, тобто відображені лише деякі найістотніші риси історичного прототипу, зведені до “загальнолюдського знаменника”.

Наливайко Д.С. Україна у Бальзака // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 133-140.

У цій статті автор аналізує життя та творчість Бальзака. Згадується про його перебування на Україні. Особливо велика увага у статті приділяється становищу селян. Тут як приклад береться роман Бальзака “Селяни”. Автор зазначає, що великий інтерес у Бальзака викликало галицьке повстання. Він сприйняв його як важку соціальну проблему.

Нейдорф Я.Я. К оценке деятельности “Плодоносного общества” (Fruchtbringende Gesellschaft) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 86-89.

Автор статті зазначає, що в історії німецької мови найменше досліджували мовні питання XVIIст. Він звертає увагу на так зване “Плодоносне суспільство”, до складу якого входили дворяни, бюргери-лінгвісти, письменники. Саме вони працювали над питанням

створення єдиної норми національної мови. Проте найбільше праць, присвячених питанню єдиної національної мови, створили представники бюргерського крила. Автор робить висновок, що це так зване "Плодоносне суспільство" відіграло значну роль у створенні єдиної національної мови.

Новиков А.И. Э. Золя и М.Горький в оценке А. Барбюса // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 113-121.

А.Барбюс – видатний французький письменник-публіцист і літературний критик – високо цінував творчість тих майстрів слова, які відстоювали принципи реалізму, а саме: Е.Золя, М.Горького. А.Барбюс підкреслював, що глибокий демократизм творчості Золя викликаний його гарячою любов'ю до народу. Письменник не раз підтверджував вплив Горького на творчість французьких реалістів і по-горьківськи говорив, що письменник у своїй творчій практиці повинен спиратися на глибокі знання життя і закономірностей його розвитку.

Новиков О.И. Влияние идей Великого Жовтня на формирование революционного гуманизма Анри Барбюса // Иноземна філологія. – 1977. – Вип. 48. – С. 3-9.

У статті розповідається про творчість французького письменника Анрі Барбюса, творчий шлях якого від абстрактного до революційного гуманізму був зумовлений історичними подіями. У своїх романах, новелах, картинах і статтях А.Барбюс описав революційні події того часу, один із перших виступив з різкою критикою фашистських та воєнно-політичних режимів у балканських державах.

Новиков О.И. Новаторство Анри Барбюса в романах "Вогонь" і "Ясність" // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 128-135.

Автор звертає увагу на реальне і життєве змалювання А.Барбюсом страхіть першої світової війни в романах "Вогонь" і "Ясність". А.Барбюс - яскравий представник французької революційної класики. Його суспільні та естетичні погляди на людину зумовили новаторський характер цих романів. Революційний гуманізм і новаторство виявляються також у мові й стилі романів "Вогонь" і "Ясність".

Новиков О.И. Анри Барбюс про роль мистецтва і літератури в житті суспільства // Иноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 132-139.

У статті висвітлені погляди французького письменника Анрі Барбюса на роль мистецтва і літератури в житті суспільства. Він вважає, що художні твори повинні якнайширше задовольняти духовні запити народу, сприяти його боротьбі з гнобителями. Цінність творів мистецтва і літератури Барбюс визначав з того, наскільки правдиво в них відбиваються взаємозалежність і закономірність історичних фактів суспільного життя, наскільки переконливо в них розкриті найважливіші проблеми сучасної епохи.

Новиков Ю.С. Деякі спостереження над розвитком майстерності В.Шекспіра у використанні словоповтору // Иноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 97-105.

У цій статті зазначається, що В.Шекспір вперше в історії світової літератури створив багатогранні художні образи, вивів на сцену живу людину. Вказано, що велике значення для реалістичного зображення людських переживань у драматичних творах В.Шекспіра (головним чином у трагедіях) має словоповтор. Зазначено, що у своїх зрілих творах В.Шекспір використовував традиційні фігури риторики, в тому числі словоповтор, саме з метою поетичного відтворення живої людської мови. Показано, що, як риторичний засіб, повтори вживаються у ранніх п'єсах В.Шекспіра (три частини "Генріха VI", "Річард III"). Зазначено, що багато повторів вжито В.Шекспіром для передачі обурення. Вказано, що повторення слів і фраз – постійна ознака способу висловлювання Фальстафа і судді Шеллоу, персонажів із показової діалогії "Генріх VI". Розглядаються словоповтори й анафори в "Королі Лірі" та "Отелло". Наголошується, що від повторів як риторичної фігури, яка перешкождала зображенню живих характерів людей – до максимального уподібнення

повторів у мові схвильованих реальних людей – таким є шлях розвитку у використанні В.Шекспіром цього одного з найпростіших художніх засобів.

Новиков Ю.С. Склад речі шута в трагедії “Король Лир” // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 54-60.

Автор статті зазначає, що в англійській дошекспірівській драмі постаті блазнів і жартівників були всього-на-всього абстракціями. Вони були позбавлені характеру і пристрастей. Шекспір надавав своїм героям значної індивідуальності. Склад мови блазня у трагедії Король Лир зазнає постійних змін. Це ніби мова простої людини.

Овсяніков В.В. Використання антитези у новелах С. Цвейга // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 122-126.

Антитеза є одним із улюблених стилістичних засобів С.Цвейга. Письменник користується цим традиційним засобом з великою майстерністю і надзвичайно своєрідно. Така своєрідність полягає в тому, що: 1) у створенні антитези значне місце відводиться контекстуальним антонімам; 2) надзвичайно велику роль відіграє антитеза, що поширюється на значні відрізки висловлювання; 3) дуже часто емоційний вплив антитези посилюється вживанням інших стилістичних засобів (повтору, двочленної побудови, оксиморона тощо).

Овсянніков В.В. Синтактико-стилістична характеристика новел Стефана Цвейга // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 96-101.

Автор статті досліджує мову новел С.Цвейга, яким властива стилістична єдність: в кожній з них використовуються улюблені синтактико-стилістичні засоби автора (відокремлення, повтор, паралелізм синтаксичних конструкцій, антитеза та ін.) Але ці засоби в кожній новелі використовуються не в однаковій кількості, залежно від ідейно-художнього змісту новел. Саме це неоднорідне використання синтактико-стилістичних засобів надає новелам стилістичної своєрідності.

Оленіч Р. М. Термінологія категорії імені у Прісціана // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 37-43.

У статті аналізується термінологія Прісціана, а саме акциденції імені, до яких він зараховує: species, genus, numerus, figura, casus. На його термінологію великий вплив мала робота Квінтія Палемона “Ars grammaticae”. Звертаючись до категорії імені, Прісціан створив ряд нових термінів-назв. Однак в багатьох випадках він був залежним від своїх грецьких і римських попередників.

Олійник Т.І. Оратор Гай Юлій Цезар Страбон – відомий майстер дотепу // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 99-102.

Автор статті коротко описує діяльність Цезаря як красномовця, цитуючи античних письменників, перш за все Марка Туллія Ціцерона. Ціцерон вважав Цезаря відомим промовцем, вбачаючи одну з найважливіших його заслуг у впровадженні дотепу у римське красномовство і використанні сміху як могутнього засобу впливу на слухачів.

Олійник Т.І. Ораторська діяльність Гортензія та її оцінка в творі Ціцерона “Брут” // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 35-40.

У статті розповідається про відомого представника римського азіанізму Гортензія, спосіб мовлення якого наслідував сам Цицерон. У творі “Брут” Цицерон подає критичну оцінку ораторського мистецтва Гортензія. Творча спадщина Гортензія не збереглась, хоча Цицерон свідчить, що його промова “на захист М.Валерія Мессали” була опублікована.

Олійник Т.І. Тіберій і Гай Гракхи, як оратори в оцінці Цицерона // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 94-98.

У цій статті зазначається, що Ціцерон критикував як Тіберія, так і Гая Гракха. Так у трактаті “Лелій” виступ Тіберія Гракха за поліпшення економічного становища плебеїв. Ціцерон характеризує як “божевілля”. Боротьбу Гая Гракха за демократичні права римської біднот Ціцерон називає “бунтом”. Проте у промові “Про Аграрний закон” хитрий адвокат Ціцерон розхвалює Гракхів як найвідданіших римському народу людей. Зазначено, що Ціцерон не міг не визнати знаменитих народних трибунів визначними ораторами. У творі “Про оратора” він подає характеристику красномовства Гракхів. Вказано, що Ціцерон був високої думки про Тіберія Гракха. Про нього він написав у трактаті “Брут”. Молодшого з Гракхів Ціцерон також характеризує у трактаті “Брут”. Ціцерон високо оцінив ораторське мистецтво Гая Гракха, визнаючи його одним з найвидатніших у галереї римських ораторів. Відзначено, що про ораторський хист Гая Гракха Ціцерон писав у промові “Про рішення гаруспиків”. Виділено, що Ціцерон вище ставив ораторський хист Гая Гракха, аніж Тіберія. Оцінка, яку неперевершений авторитет римського красномовства дав Гракхам, привертає особливу увагу: ніхто краще не міг оцінити місця двох братів в історії римського ораторського мистецтва. Відзначено, що портрет Тіберія Гракха намальований кількома штрихами, а портрет Гая Гракха значно рельєфніше, виразніше.

Олійник Т.І. Ціцерон про ораторів Гальбу, Лелія і Сціпіона Молодшого // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 60-63.

Дана стаття представляє деяку інформацію про кількох добре відомих античних ораторів та висловлювання Ціцерона про них.

Автор статті розглядає біографії вищеназваних ораторів, їх суспільно-політичну діяльність та їх промови. В центрі уваги – відгуки Ціцерона про цих ораторів, висловлювання про їхній рівень ораторського мистецтва.

Сервій Супітій Гальба був відомим римським оратором у 2 ст. до нашої ери. У 150-му році до н. е. його притягнули до суду за звинуваченням Катона Старшого. Але Гальба на цьому суді виголосив 2 промови і цим врятувався від покарання. Ціцерон стверджує, що ці промови палали пристрасно і патетикою. Пізніше Гальба став дуже популярним оратором завдяки своїм промовам на захист звинувачуваних людей, а також завдяки політичним промовам. Лелій та Сціпіон Молодший були сучасниками Гальби. Лелій був добре відомим державним та політичним діячем, і разом з Сціпіоном Молодшим служив консулом. Ціцерон називає Лелія по-справжньому красномовним оратором. Порівнюючи його із Сціпіоном, Ціцерон говорить, що Лелій був добре освіченим та красномовним, а Сціпіон добре знався на військових справах.

У багатьох своїх роботах Ціцерон згадує вищеназваних ораторів, розмірковує про їхні промови та оцінює ораторські таланти.

Також автор статті подає список найвідоміших промов вищеназваних ораторів.

Олійник Т.І. Оратор М.Антоній в оцінці Ціцерона // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 20. – С. 62-67.

Основні відомості про видатного римського оратора кінця другого століття до нашої ери Марка Атонія знаходяться у творах Ціцерона “Про оратора”, “Брут”, “Оратор”. Письменник подає чимало відомостей, що стосуються біографії М.Антонія. У трактаті “Брут” Антоній блискуче охарактеризований як оратор. Сила цього ораторського хисту полягає в майстерній аргументації й емоціональному впливі на слухача. У трактаті “Про оратора” викладено три частини реторики, в яких Антоній був мастак: знаходження матеріалу, розсташування матеріалу та пам’ять.

Орлова И.М. Особенности стиля художественных репортажей Эгона Эрвина Киша // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 109-115.

Автор статті зазначає, що репортажі Егона Ервіна Киша присвячені якомусь актуальному сюжету або обговоренню актуальних проблем певного періоду. Автор звертає увагу на те, що його репортажі цікаві не лише змістом і формою. Вони піднімають питання теоретичного плану як в галузі літературознавства, так і в галузі лінгвістики.

Паляниця Х.В. “Енеїда” І. П. Котляревського і “Virgile travesti” П. Скаррона // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 120-126.

У статті порівнюється поема «Енеїда» Котляревського та відома травестія П.Скаррона («Virgile travesti»). Аналіз обох “перелицьованих Енеїд” свідчить, що Котляревський орієнтувався тільки на стилістичну манеру Скаррона, беручи основні риси його бурлескного стилю, застосовуючи його засоби зовсім самостійно й оригінально. Описи головного героя Енея та інших персонажів поеми відрізняються у Котляревського і Скаррона. Скаррон у своїй травестії постійно критикує існуючі порядки, поема просякнута духом аристократизму, у той час як Котляревський виводить позитивні риси пересічних українців, у нього відчутні демократичні тенденції. Автор робить висновок, що, крім дуже загальних рис, характерних для пародійної переробки античних поем, в обох творах мало спільного.

Панько Т.І. Вплив творів К. Маркса та Ф. Енгельса на формування української економічної термінології // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 92-97.

Автор статті звертає увагу на те, що понад 60% термінів у системі української економічної термінології припадає на лексичні запозичення. В українській економічній термінології відображений економічний розвиток не лише українського народу, але й людства взагалі. Автор робить висновок, що серед запозичених економічних термінів найчисленнішу групу становлять запозичення з німецької мови. Деякі економічні терміни, що ввійшли з німецької мови, в процесі розвитку зазнали семантичних змін.

Пащенко Ю.Г. Шлях до перевалу // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 115-124.

У статті автор аналізує роман німецького письменника М. В. Шульца “Ми не порох, що летить за вітром”. Головна ідея твору – благородний пошук і прагнення до кращого. Детально розглядаються образи роману, серед яких і головний герой, гімназист Руді Хагедорн. Зміст твору – пізнання повоєнної дійсності. Шульц дає можливість героєві спочатку усвідомити нове, і лише згодом брати участь у його будівництві. Проблеми та суперечності, що виникають у романі – конкретно світоглядні та життєвопридатні. Зокрема, автор шукає відповіді на питання: “Що означає перебороти минуле та чи вільна людина у своїх вчинках”.

Пащенко Ю.Г. "Шлях по семи колах пекла" Вернера Гольта (у романі Дітера Нолля "Пригоди Вернера Гольта" // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 161-166.

Тема війни особливо хвилює “молодих” німецьких письменників – тих, хто сам виніс на собі весь тягар війни, не діставши від неї нічого, крім почуття розкаяння та вини перед іншими народами. У першій книзі трилогії “Пригоди Вернера Гольта” Дітер Нолль особливо переконливо показав проблему “розриву” з минулим, процес переосмислення дійсності і переформування молодого людини, пошук нового сенсу життя. Молодий герой іде на війну і приходиться до висновку, що реальність повністю відрізняється від того, що він читав про війну в книжках, чув у школі чи від влади. Лише за місяць до кінця війни Вернер Гольт врешті “прийшов до себе”. Він зрозумів на чьому боці йому слід воювати. Ця самооцінка і веде до того, що Гольт повертає зброю проти вбивць у чорних мундирах.

Пащук Я.І. Естетичні погляди Шарля Перро // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 76-83.

У статті вказано, що критика догматичного використання зразків античної літератури, емпірично-раціоналістський метод, виступи проти раціоналістичної точності і фотографічної достовірності тісно преплітаються у творчості Ш.Перро з питаннями загального й окремого, типового й індивідуального з новою інтерпретацією таких естетичних категорій, як прекрасне, краса, смак.

Автор розглядає розходження в поглядах між Н.Буало й Ш.Перро на ідеал прекрасного, на розуміння принципу взаємодії протилежностей в царині живопису, музики, архітектури, віршування.

Пащук Я.І. Естетичні погляди Шарля Перро // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 102-108.

У даній статті автор обговорює творчість Шарля Перро, його естетичні погляди та їх відображення у творах, його світогляд і філософію.

Автор статті аналізує філософську систему Шарля Перро та порівнює її з системами відомих філософів і вказує на їх подібності та розбіжності. Також розглядається критичний аналіз "Енеїди" Вергілія, здійснений Ш. Перро, який допомагає описати і зрозуміти систему цінностей Ш. Перро. У статті представлено погляди Перро на творчість Б. Паскаля, П. Корнеля, Ж-Б. Мольєра та інших.

Пащук Я.І. Казки Ш. Перро українською мовою // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 141-148.

У даній статті аналізуються переклади М. Терещенка прозових казок французького письменника Ш. Перро, виявляючи таким чином позитивні сторони й недоліки перекладу. Перекладач дотримується текстуальної точності, стилістичної відповідності оригіналу. Вибраний текст передано в перекладі досить близько до оригіналу, без зниження художньої та стилістичної специфіки автора французьких казок. Прослідковується також ряд нечисленних неточностей в перекладах, а саме: привнесення у казки казково-національних елементів, чужих оригіналові, вільна зміна порядку слів, зміна кінцівок окремих казок, відсутність бібліографічної довідки про Ш. Перро, огріхи в передачі сюжетної лінії.

Пащук Я.І. Казки Шарля Перро // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 142-148.

У статті йдеться про видатного французького казкаря Шарля Перро та його збірку казок, що вийшла окремим виданням у 1697 році. Нерозривна єдність двох планів розповіді – казкового і реального – становить одну з характерних особливостей казок Ш. Перро. Казкар приділяє велику увагу відтворенню колориту епохи, вводячи в казки архаїзми. За своєю тематикою вся казкова спадщина Ш. Перро має здебільшого побутовий характер, однак у його окремих творах уже порушено соціальні питання. Одним з головних мотивів є соціальна нерівність. Автор використовує гротеск та гіперболу з метою змалювання зажерливості багатіїв. У моральних поглядах Ш. Перро значне місце відведено значенню праці.

Перковська І.Д. Роль зменшувальних форм у творах Г. Келлера // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 14. – С. 78-82.

У статті автор аналізує стилістичну експресивність зменшувальних форм у творах Г. Келлера. Крім зменшувальних суфіксів –chen та –lein, Келлер використовував суфікси -li, -eli, -i, характерних для Швейцарії. Останні більш емоційно забарвлені і надають мові специфічного швейцарського колориту.

Першина О.Д. «Людська комедія» у XVII столітті // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 102-110.

Автор статті розглядає стилістичні та художні особливості «Мемуарів» герцога Сен-Сімона і робить висновок, що його можна вважати одним із ранніх попередників Бальзака. До особливостей стилю «Мемуарів» віднесено прагнення Сен-Сімона до вичерпного повного дослідження його епохи. Письменник зосереджується на власних внутрішніх переживаннях, а також на подіях, що проходять перед його очима. Велика кількість дійових осіб, глибокий психологізм, палке зацікавлення автора, сила його уяви, лексичне багатство дають підстави говорити про спільність стилістичної традиції Сен-Сімона та Бальзака.

Першина О.Д. Актуальність поезії Франсуа Війона // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 133-139.

У статті досліджується актуальність художніх творів як однієї із найцікавіших проблем літературознавства на прикладі творчості французького поета XV ст. Франсуа

Війона. Ф. Війон – поет міста, який писав для людей свого кола – писарів, веселих школярів. Дуже близько стоїть Ф. Війон до народної поезії, у якій його захоплював народний гумор, дотепність. Особливістю творчості Війона є те, що він вперше у французькій ліриці зробив центром своєї творчості самого себе (“малий тестамент”). Новаторство Війона в його неперевершеному відчутті дійсності. Його “малий тестамент” – це не тільки пародія на офіційний юридичний документ, але й широка картина звичаїв. Ф. Війон був першим поетом, який жив земним життям, а не сподіванням на небесне, що й позначилося на його творчості. Реальністю своїх творів поет заперечує куртуазну поезію. Що ж до художніх засобів, то Ф. Війон використовує іронію, висміюючи лицарство та схоластику, глузуючи над ченцями.

Першина О.Д. Н.Е. Ретіф де ла Бретон і формування реалізму у французькій літературі. // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 132-139.

Стаття розглядає особливості стилістичної традиції Н.Е. Ретіфа де ла Бретона і О.Бальзака, які полягають в широті викладу явищ сучасності, бажанні вивчити і показати в художньому творі всі сфери суспільства, проникнути в людську душу, розкрити її слабкості. Ці риси, на думку автора, у творах Ретіфа знаходяться ніби у зародку, а у творчості О.Бальзака одержали свій розвиток і логічне завершення.

Петрова І.І. Народ у творчості Ж. Валлеса // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 142-148.

Стаття присвячена аналізу художніх засобів, які використовував французький письменник-реаліст Ж. Валлес в зображенні народу. У трилогії “Жак Вентра” опис народу займає значне місце. У живописно-образній манері Валлес змальовує масові народні сцени, стійкість і самовідданість паризьких робітників. Він використовує прийоми романтичної піднесеності, скульптурно-зримої виразності, портретної характеристики, гумору.

Підлісецька Л.Б. Дитячі образи в романах Карсон Маккаллерс // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 110-115.

Автор прослідковує тему відчуженості, як результату конфлікту між природними прагненнями підлітка і суворою реальністю зовнішнього світу, яка чудово розкрита у романах Карсон Маккаллерс. У статті розглянуто три романи, героями яких є юні дівчата і хлопці, які лише починають відкривати для себе реальний світ. Гуманістичні принципи творчості, майстерність письменника дозволяють вважати К.Маккаллерс однією з кращих представниць реалістичної сучасної Америки.

Підлісецька Л.Б. Негритянська тема у творчості К. Маккаллерс. // Іноземна філологія. – 1979. - Вип.56. – С. 140–147.

У статті розглядається одна із основних тем творчості американської письменниці К. Маккаллерс – расова дискримінація на півдні Америки. Аналізуючи образи негрів, автор доходить висновку, що трактування негритянської теми пройшло значну еволюцію. Якщо герой роману “Серце – одинокий мисливець” був змальований письменницею, як пасивна жертва, то в романі “Годинник без стрілок” піднімається питання активної боротьби проти расизму.

Підлісецька Л.Б. Творчість К. Маккаллерс в американській критиці // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 122-127.

Поява навесні 1940 р. першого роману молоді письменниці Карсон Маккаллерс “Серце - одинокий мисливець” стала визначною подією у літературному житті США. Видатний американський письменник Р. Райт у своїй рецензії писав: “Глибина її (Маккаллерс) відчаю незвичайна і суцільно індивідуальна і видається мені більш достовірною і природною, ніж у Фолкнера. Найсильніше враження в романі “Серце - одинокий мисливець” справив на мене гуманізм, який дав змогу білій письменниці вперше в історії південної літератури так правдиво і чесно відтворити образи негрів, як образи героїв її власної раси.

Піхновська Г.О. Робота Р. Мартена дю Гара над романом “Сім'я Тібо” // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 141-146.

Автор цієї статті звертає увагу на життя самого письменника, його діяльність. Згадуються деякі його праці. Проте особлива увага присвячена створенню роману “Сім'я Тібо”. Це багатотомний роман, насичений гострими драматичними ситуаціями. Автор зазначає, що роман не обійшовся без критичних зауважень, хоч і був блискуче написаний.

Плаушевська В.О. Антигона та інші // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 145-149.

У трагедії Петра Карваша античну основу використано для того, аби змалювати антагонізм між фашистськими та антифашистськими силами під час Другої світової війни. Антигона, зображена у творі Карваша, – одна з багатьох борців проти фашизму. Вона отримує підтримку від тих, хто також бере участь у цій боротьбі. Креон у драмі словацького драматурга втратив віру у правду, в майбутнє. Все, що у нього залишилось, – це примус. Усе ж Карваш доводить, що не лише нова ідеологія, але й могутня матеріальна сила, що з'явилась у світі, спроможна протистояти жорстокості та фашизму задля врятування людства.

Плаушевська О.В. Антигона непримиренна // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 163-170.

Стаття присвячена трагедії “Антигона”, створеній за мотивами давньогрецького образу, та успішній спробі Жана Ануя примусити актуальні проблеми свободи, вибору, відповідальності виразно зазвучати у древньому міфі. Він наповнив старий сюжет новим актуальним змістом. Креонт у трагедії Ануя виступає типовим буржуазним політиком ХХ століття з подвійною мораллю, корисливим ставленням до влади, антигуманними методами її реалізації. Нова Антигона є ніби портретом однієї з численних героїнь французького Відродження.

Трагедія яскраво відображає внутрішнє моральне безсилля тиранічного правління. В трагічні роки нацистської окупації п'єса Ж.Ануя прозвучала як палкий протест, закликала до дії, до боротьби, до повстання.

Плаушевська О.В. Політична проблематика в ранніх героїчних п'єсах Драйдена // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 90-100.

Стаття присвячена проблемам першого періоду колоніалізму та їх відображенню в ранніх героїчних п'єсах Дж.Драйдена.

Доля монархії, шляхи та методи колоніалізму, роль християнської церкви в політиці – такі найважливіші проблеми сучасності висвітлює Драйден. Їх інтерпретація свідчить про те, що драматург вірно розумів суть історичного процесу та історичну перспективу – кризу та загибель англійської феодальної монархії під тиском суспільно-історичних сил.

Актуальністю проблематики, характером персонажів, які уособлюють ті чи інші політичні принципи і явища, а також історизмом героїчні п'єси Драйдена відрізняються від творів його сучасників і епігонів.

Плаушевська О.В. Класицистичні тенденції у ранніх героїчних п'єсах Дж.Драйдена // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 127-136.

Вивчення ранніх п'єс Драйдена дозволяє виділити такі риси англійського класицизму XVII ст. як вільне недогматичне ставлення до класицистичної теорії драми, що сформувалась в Європі; раціоналізм у створенні художнього образу; висування у центр драми подій та ідей, а не внутрішнього світу людини; гостра публіцистичність і наявність просвітительських тенденцій.

Плаушевська О.В. Макбет другий (про переробки п'єс Шекспіра у XVII столітті) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 115-123.

Поет-лауреат Вільям Девенант став першим використовувати трагедії і комедії

Шекспіра як творче літературне джерело і створив 4 п'єси-переробки Шекспіра. Його переробки є специфічною формою творчості і одночасно засобом збереження творчої спадщини Шекспіра в Англії кінця 18 ст.

Погребенник Я.Д. М.Т. Рильський–перекладач "Орлеанської діви" Вольтера // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 141-147.

Автор статті аналізує переклад М.Рильського «Орлеанської діви» Вольтера, який вийшов у світ українською мовою в 1938 році. Перекладач зумів творчо, вміло, тонко передати багатство змісту й архітектоники першотвору, «галльський дух», віршовану форму, колоритність мовної палітри геніального французького мислителя. Ця робота здійснена на найвищому мистецькому рівні і сприймається, як оригінал. «Орлеанська діва» в перекладі М.Рильського не тільки гідно репрезентує нашу літературу, вона збагатила лексико-синтаксичний фонд української мови.

Покровская З.А. Единство поэтической теории и практики Филодема // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 12-18.

Филодем написав багато изящних епіграм, з яких сохранилось около 30. Большинство из них любовного содержания. Другая тема его стихов- мотив дружеского пира, который отличается эпикурейской умеренностью. Филодем поэтически воспроизводит действительность, используя все традиционные достижения жанра. Конкретизируя их в соответствии со своей индивидуальностью.

Проскурницький В.М. Ідейне розшарування німецької інтелігенції в творі Б. Келлермана "Танець смерті" // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 92-99.

Аналізуючи причини приходу влади, Б.Келлерман звертається до теми інтелігенції. У статті розглядаються три групи, на які Б. Келлерман поділив інтелігенцію, щоб показати її всесторонньо. В першій діють прихильники нового режиму. У другій показано відкритих ворогів нового режиму. Третя група— це так звані «нейтральні», які згодом значною мірою переходять у табір Гітлера.

Проскурницький В.М. Критика буржуазної інтелігенції в творчості Б.Келлермана періоду Веймарської республіки (на роздоріжжі) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 112-121.

У цій статті розповідається про твори Б.Келлермана періоду Веймарської республіки, які віддзеркалювали спробу розв'язання майбутнього для німецького народу. Він розглядає низку романів Б.Келлермана. Основний персонаж твору "Випадок в житті Швендекля". Показано, що в ранніх тварах Б.Келлерман ідеалізував втечу від суспільства. Для цього розглядається роман "Брати Шелленберг", в якому зображається ідейний розвиток німецької інтелігенції. У цьому романі головний персонаж Міхаель Шелленберг стає носієм ідей самого Б.Келлермана. Автор показує, що в цьому ж романі приголомшлива критика буржуазного суспільства пов'язана з образом Венцеля Шелленберга – брата Міхаеля. Зазначено, що Б.Келлерман безапеляційно засуджує в образі Венцеля негативні риси буржуазної інтелігенції повоєнного періоду. Показано, що під впливом подій в Німеччині під час економічної кризи Б.Келлерман відчуває песимізм, що відбився в його останньому романі періоду Веймарської республіки "Місто Анатоль", де він змальовує реакційну інтелігенцію. Розглядаються персонажі цього роману: Жак Грегор, Янко Стірбей, Борис Стірбей. Зазначається, що в романі "Місто Анатоль" немає жодного позитивного героя. У зв'язку з цим, Т.Макарова називає його найбільш песимістичним твором Б.Келлермана.

Шайкевич Б.А. Соответствие чешской литературы и живописи в период становления реализма 40-50-х годов XIX века. (Божена Немцова и Йозеф Манес) // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 124-131.

Дослідивши творчі особливості письменниці та художника, автор статті доводить, що погляд на життя визначав і принцип відбору матеріалу для художнього відображення,

прагнення до декоративності, яскравості колориту, монументальності силуетів, лінійна їх мелодійність, близькість образів Й.Манеса до образів Б.Немцовой. Немцова й Манес, кожний особливими засобами свого мистецтва, створюють ідеальні образи чеського, словацького народу; прагнуть показати те, що відображає мрію народу, його уявлення про прекрасне. В досягненні цих цілей найшла своє вираження відповідність творчих принципів в письменниці та художника на ранньому етапі розвитку чеського реалізму.

Резник Р.О. P. Barberis. Aux sources de Balzac. Paris Les bibliophiles de l'original, 1965 // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 165-167.

У творі Барберіса “Aux sources de Balzac” описується життя видатного французького письменника Оноре де Бальзака, аналізуються романи, написані перед “Людською комедією”, які довгий час вважалися не вартими вивчення.

Ривкис Я.В. Леся Українка о проблеме изображения социалистического идеала будущего в мировой литературе // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 121-131.

Про роботу Лесі Українки «Утопія в белетристиці», у якій висловлюється думка, що письменник повинен життєво правдиво зображати майбутнє, незважаючи на різні форми відображення дійсності. На думку Л.Українки, створити психологічно переконливий образ людини майбутнього письменник може тільки в тому випадку, коли не відірве свою мрію від реального життя, наповненого контрастами, щастям і стражданням.

Рижикова Л.М. Парцеляція у творах А. де Сент-Екзюпері // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 116-121

Проаналізувавши явище парцеляції у синтаксичній будові прози А. де Сент-Екзюпері, автор робить певні висновки. Парцеляція у рамках простого речення сприяє збагаченню відтінками опорного уявлення або поняття, зафіксованого у базовій частині, а це дозволяє зрозуміти глибину та різні сторони явища. Для складних речень прози А. де Сент-Екзюпері характерна серійна парцеляція, в якій втілена серійна послідовність причинно-наслідкових зв'язків. Для письменника характерні абзаци з парцелятами-кінцівками, які сприяють узагальненню.

Романюк М.С. Проблема розвитку творчої особистості письменника в діалогії Анни Зегерс "З ким ти?" і "Довір'я" // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 106-115.

Концепція Анни Зегерс про розвиток особистості письменника знаходить своє вираження в діалогії "З ким ти?" і "Довір'я". В цих творах змальована мистецька доля Герберта Мельцера, літературна праця якого зображена на різних стадіях творчого процесу. В зв'язку з цим зображено три рівні майстерності та три етапи в еволюції Мельцера на шляху до літератури соціалістичного реалізму.

Савельєва Л.И. К генезису античной бытовой драмы // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 102-109.

У статті робиться спроба розглянути літературні традиції античної побутової драми. Побутова драма, новоаттична комедія – один з найважливіших жанрів, створених епохою еллінізму. Однак сімейно-побутова тематика в драматургії з'явилася раніше. Автор звертає увагу на зв'язок трагедій Евріпіда та побутової драми. Крім того, на формування побутової драми мала вплив древня аттична комедія Арістофана.

Савельєва Л.И. О годе рождения Теренция // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40. – С. 25-28.

У даній статті йде мова про біографію Публія Теренція Аффа, написану Светонієм і збережену Донатом. Светоній з невизначеним посиланням називає точний рік смерті Теренція. Щодо його року народження, так автор вважає його 185 р. до н.е. Однак, дехто з вчених, наприклад М. Крашенінников вважає, що Теренцій народився в 195-194 р.

Селезінка І.О. "Задушена тут доблесть підлим честолюбством ..." // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 117-125.

Автор статті розглядає проблему злочину в трагедії Шекспіра "Макбет". Співставлено зображення психології злочинців Шекспіром (Макбет) та Достоевським (Раскольніков). Подається аналіз трьох основних етапів духовного життя Макбета-злочинця. Проаналізовано тему страху в творі. Автор намагається довести протилежну до існуючої точку зору, що Макбет залишається героїчно-доблесною особистістю до кінця.

Селезінка І.А. Причини преступности, изображенной в хрониках В. Шекспіра // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 102-109.

У хроніках Шекспіра причини злочинів не пов'язуються зі спадковістю. Згідно з життєвою правдою великий драматург показав, що злочини породжені феодальним суспільством, а боротьба егоїстичних інтересів багатих феодалів неминуче призводить до порушення законів.

Селезінка І.О. Проблема морального критерію у хроніках Шекспіра // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 163-168.

Було б помилково стверджувати, що у хроніках Шекспіра відсутній моральний критерій. Хоч хроніки переповнені численними злочинами, жоден з них не виправдовується автором. Народ у хроніках виступає проти підступності і злочинців. Суворий моральний вирок позначається на свідомості самих злочинців та їх долі. Причину їх нещастя Шекспір вбачає не в божественній помсті, а в реальному житті.

Семенюк Е.П. Про інформативність зображувальних засобів у романі Г. Філдінга "Історія Тома Джонса Знайди" // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 156-162.

У статті досліджується проблема інформативності зображувальних засобів і прийомів у художній літературі як один з багатьох аспектів загального інформаційного підходу до пізнання явищ дійсності на матеріалі роману Г.Філдінга «Історія Тома Джонса Знайди». Аналіз показав, що основні зображувальні засоби і прийоми роману (протиставлення якостей через вчинки, гротеск, гумор, літературні пародії, красномовні прізвища) дають можливість автору подати читачам широку і різноманітну інформацію про реальність і через сприйняття цієї інформації виховати у читача певні погляди, смаки, переконання, і навіть певний цілісний світогляд.

Семенюк С.І. Термінологія станів дієслова у творі Прісціана // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 44-49.

У статті розглядається термінологія станів дієслів Прісціана у цьому творі "Institutiones grammaticae". Для означення дієслівного стану він вживає терміни "significatio" або "genus". Беручи до уваги в основному морфологічну форму дієслів, Прісціан виділяє два стани: активний і пасивний, а в лексичному значенні дієслів п'ять різновидів станів: species activa, species neutra, species passiva, species communis, species deponens.

Симоненко І.П. Марксистське літературознавство Англії у боротьбі за спадщину Шекспіра // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 5-11.

Автор статті аналізує головні аспекти ідеологічної боротьби, яка проходить зараз у Англії, щодо літературної спадщини Шекспіра. Автор показує антигуманістичні тенденції у сучасній літературній критиці. Велика увага присвячена діяльності марксистських літературних критиків.

Синюк Н.А. Об идеологии и стиле Лукана // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 127-132.

Автор статті ставить за мету ознайомити читача з Луканом, представником історичного епосу римської літератури і його твором "Фарсалия". Оскільки "Фарсалия

“ складається із двох частин, й ідеологічний зв’язок між ними залишається спірним питанням, то автор робить спробу проаналізувати зміст кожної, щоби точніше встановити, представником якої ідеології був Лукан.

Скоробогата Є.І. Слова грецького походження в комедіях Плавта // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 29-33.

Автор розглядає грецький вплив на творчість Квінта Еннія – поета, що відігравав значну роль в еллінізації римської літератури. Хоч свої твори поет намагався писати чистою мовою, він не міг обійтися без іншомовних слів, зокрема грецьких. В статті йдеться саме про лексичні запозичення з грецької мови. Адже початок культурного розвитку Риму припадає на ті часи, коли грецька культура досягла вже досить високого рівня. Саме тому римляни вважали греків своїми вчителями в цій сфері, а кращі твори римської художньої літератури є творчою переробкою грецької літератури різних періодів.

Скоробогата Є.І. Слова грецького походження в Еннія // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 54-61.

Автор розглядає грецький вплив на творчість Квінта Еннія – поета, що відігравав значну роль в еллінізації римської літератури. Хоч свої твори поет намагався писати чистою мовою, він не міг обійтися без іншомовних слів, зокрема, грецьких. Саме про лексичні запозичення з грецької мови йдеться в статті. Адже початок культурного розвитку Риму припадає на ті часи, коли грецька культура досягла вже досить високого рівня. Саме тому римляни вважали греків своїми вчителями в цій сфері, а кращі твори римської художньої літератури є творчою переробкою грецької літератури різних періодів.

Скреліна Л.М. Андре Мартіне // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 89-91.

А. Мартіне з 1938 р. займав пост проректора в паризькій школі вищої освіти як переконаний пропагандист празького функціоналізму, сприяв розповсюдженню ідей фонології, виступаючи на конгресах, у пресі, в університетських аудиторіях.

Скржинська М.В. Поликратов перстень. К использованию фольклорных мотивов у Геродота // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 114-120.

У розповідь про самоську тиранію (VI ст. до н.е.) Геродот включив славетну новелу про Полікратів перстень. Аналіз новели показує, що Геродот передав на лише зміст почутого, але й зберіг риси усної фольклорної розповіді. Поряд з аналізом новели, автор статті піднімає питання про правдиве існування Полікратового персня.

Скуратовський В.Л. Проблеми мистецтва в ранній творчості Т.Манна (1900-1914 рр.) // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 131-137.

Творчість Т.Манна, одного з найвидатніших письменників нашого століття, позначена глибоким його інтересом до мистецьких питань. Протягом всього життя він уважно, наполегливо досліджує проблему взаємовідносин між художником і суспільством. Аналізуючи ранню творчість Т.Манна, автор статті приходиться до висновку, що письменник, незважаючи на численні витрати, пов’язані з тиском ідеалістичної філософії, сумлінно ревізує свої помилкові погляди на сутність мистецтва і потроху наближається до висновку про необхідність його, так би мовити, демократизації.

Смикалова Л.О. Бертольд Брехт і “нова хвиля” в англійському театрі // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 120-125.

Дана стаття прояснює деякі моменти розвитку театрального мистецтва у Великобританії та розповідає про інновації Бертольда Брехта в англійському театрі.

В кінці 19 ст. класичний театр традицій почав змінюватись. По всій Європі з’явилися нові театри та нові напрямки у театральному мистецтві. У двадцятих роках з’являється новий театральний лідер Бертольд Брехт та приносить нові ідеї. Він створив добре відому теорію "епічного театру" з метою змусити театр вчити публіку. Ця теорія ґрунтувалась на здобутках

Станіславського. Багато драматургів використали ідеї Бертольда Брехта з великим успіхом. Цей феномен було названо "новою хвилею". Театральні критики схвально відгукнулись про драматургів, яким вдалось успішно змалювати життя людей у післявоєнний період.

Навіть деякі добре відомі драматурги, такі як Оскар Уайлд та Осборн застосовували ідеї Брехта. Вплив теорії Брехта ще й досі помітний у сучасному театрі.

Содомора А.О. Елементи народної поетики в поезії Алкея і Сапфо // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 56-61.

У статті розглядається лірика Алкея і Сапфо, яка, розвинувшись на релігійній основі, з огляду на глибокі соціально-економічні зрушення того періоду набуває переважно соціального, а не ритуального звучання. Соціальна спрямованість лесбійської поезії, яскраво виражений суб'єктивний характер наближали її до народної пісні.

Содомора А.О. Зображення природи в поезії Алкея і Сапфо // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 101-106.

Автор статті аналізує поезію Алкея і Сапфо, перших представників суб'єктивної лірики початку VI ст. до н.е., що жили і творили на острові Лесбосі, в місті Мітілені. У ліриці лесбійських поетів визначилися два напрямки: Алкей – повністю віддається політичній боротьбі, до якої поривалася його душа; Сапфо – заглиблюється у світ душевних переживань, обмежившись вузьким колом своїх подруг. Аналіз уривків поезії Алкея і Сапфо показує, що більшість описів природи припадає на частку Сапфо, значно менше — на частку Алкея. А.О.Содомора, після аналізу деяких поезій, робить висновок, що розвиток суб'єктивної лірики зумовив новий характер зображення природи в поезії. Також автор наголошує на важливих рисах, що відрізняють всю старогрецьку лірику від пізнішої романтичної поезії.

Содомора А.О. Концепція людської діяльності в поетичних образах оди Горація до Мецената // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 49. – С. 115-122.

В оді Горація до Мецената автор статті розкриває чудово поєднані між собою поетичні образи. В образи швидкої колісниці та працелюбного і задоволеного своєю долею селянина Горацій вкладає свої філософські погляди на світ, своє уявлення про життя як рух та перегони, пошук місця людини у цьому житті. У своїх образах Горацій підкреслює прагнення до “золотої середини”.

Содомора А.О. Пісенні розміри лесбійських ліриків в українських і російських перекладах // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 95-100.

Автор статті розглядає спосіб відтворення ритміки оригіналу на різних етапах розвитку української і російської літератур на прикладах перекладів пісень Алкея і Сапфо (7-6 ст. до н.е.). До початку XX ст. перекладачі не ставили перед собою завдання оживити метричні схеми оригіналу засобами іншої мови, вловити і передати той ритм, у якому пульсували гарячі почуття поета, наблизитись до тієї ідеальної єдності змісту і форми, якою захоплювались в античності. На зорі розвитку національних літератур розміри старогрецької лірики були джерелом становлення і формування власних систем віршування і застосовувались переважно в оригінальній поезії, а не в перекладах.

Содомора А.О. Поняття “відповідності й краси” (грепон) в морально-етичних поглядах Горація // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40. – С. 18-25.

Автор намагається визначити місце поняття грепон в життєвій мудрості поета “золотої середини”. Горацій повчає, що кожен повинен знати свої можливості й “міряти себе своєю міркою”. Вся його творчість – безперервне намагання відстояти красу в житті й мистецтві, при цьому він опирався на вчення про гармонійність.

Содомора А.О. Сапфічна строфа в українських перекладах Горацієвих од // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 40-46.

У даній статті автор розповідає про переклад специфічної сапфічної строфи, зокрема у Горацієвих одах, з латинської мови на українську. Переклад українською мовою цієї строфи є дуже ускладненим, оскільки така строфа невідома українській поезії.

Першими Горацієві оди українською мовою перекладали І. Франко, В. Щурат та М. Зеров. Григорій Сковорода намагався передати Горацієві оди за допомогою 11-ти складового силабічного вірша, але, як стверджує автор статті, передати звучання таких віршів можна лише силабо-тонічними строфами.

В. Щурат зробив першу спробу відтворити оригінальну сапфічну строфу українською мовою, але цей переклад звучить дещо штучно і нагадує силабічний вірш. А.О. Содомора стверджує, що помилкою Щурата було намагання якнайближче дотримуватись оригіналу, що й спричинило дослівний переклад. Щоб довести це, А.О. Содомора подає приклади перекладів та аналізує їх, а після цього представляє власний варіант перекладу.

Содомора А.О. Светлотеневые и цветовые контрасты в поэзии Горация // Иноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 118-127.

Стаття присвячена розглядові творчості відомого давньоримського поета Горація. Автор звертає увагу читача на світлотіньові й кольорові контрасти, де концентрується емоційно-сміслові значення твору, його провідна думка. Це і споріднює контрасти з такими стилістичними засобами, як оксиморон, антитеза тощо. Саме ці засоби, на думку автора, дали змогу поетові досягти максимуму експресії в своїх одах.

Соколянський М.Г. Бернард Шоу – критик Шекспіра // Иноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 112-121.

У цій статті автор висвітлює питання про ставлення Бернарда Шоу до творчої діяльності Шекспіра. Автор зазначає, що хоч Б. Шоу і не написав окремої книжки, присвяченої Шекспірові, він писав про великого драматурга і поета у різноманітних статтях і передмовах. Навіть у творах Б. Шоу живуть Шекспірові традиції.

Соколянський М.Г. Етична проблематика роману Г.Філдінга “Амелія”// Иноземна філологія. – Вип.31. – 1973. – С. 134-139.

Поняття “доброта” обов'язкове для всіх романів Філдінга. В “Амелії” воно набуває окремих уточнень і доповнень. Автор статті підкреслює особливі відмінності “Амелії” від “комічних епопей” Філдінга.

Соколянський М.Г. Ньюгейтський роман Генрі Філдінга // Иноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 143-148.

Предметом аналізу статті є роман Г.Філдінга «Історія життя покійного Джонатана Уайльда Великого». Роман розглядається як соціальна алегорія, підкреслюються зв'язки між «Джонатаном Уайльдом» та комедіями Філдінга. Особлива увага приділяється свіфтіанським традиціям у книзі. Автор аналізує жанрові особливості роману.

Соколянський М.Г. Экстравагантные пьеси Бернарда Шоу (заметки о жанре) // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 103-115.

У даній статті автор аналізує екстравагантні п'єси Бернарда Шоу. Це п'єси здебільшого написані протягом 30-х років. "Тележка с яблоками", "Плохо, но правда", "В золотые дни доброго короля Чарльза", "Женева" та інші докорінно відрізняються від ранніх робіт письменника. Вони надзвичайно гострі. Екстравагантні п'єси Бернарда Шоу є комбінаціями політичних дискусій та фарсових ситуацій, філософських монологів та каскаду парадоксів. Але ці п'єси цікаві не лише політичною гостротою, але й правдивою драматургією, в якій Шоу сказав нове слово не тільки для англійської, але й для світової драми.

Спивак В.Л. Синтаксические признаки художественного времени в романе У.Фолкнера "Авессалом, Авессалом!" // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 114-120.

Автор статті аналізує складну структуру деяких речень, які містять елементи темпоральної семантики. Паралелізми, прикметникові звороти та деякі інші синтаксичні засоби беруть участь у формуванні свідомості окремого персонажа, у вираженні явища його тимчасової роздвоєності. У статті робиться висновок, що синтаксична організація речень, в яких здійснюється авторська темпоральна характеристика головного персонажа роману, допомагає виразити головну думку: прокляття рабства, расизму, жорстокості на Півдні США.

Спивак В.Л. Языковые средства выражения художественного времени в романе У.Фолкнера “Сойди, Мойсей” //Иноземна філологія. – 1979. – Вип.56. – С. 43-47.

У статті аналізується складна система темпоральних мовних одиниць, яка сприяє створенню динамічного, поглинаючого художнього часу, який являє собою характерне явище творчості В.Фолкнера. Загальний образ часу утворений з різних його модусів, виражених на рівні тексту окремими мовними ознаками.

Спивак В.Л. Художній час у романі В.Фолкнера “Крик і шал” // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 149-157.

У романі “Крик і шал” автор показує взаємодію особистості і соціального оточення в історичному розрізі. Розповідний час Фолкнера можна віднести до типу “відкритого”, тобто такого, що має вихід у соціально-історичну сферу. Виходячи з глибоко суб’єктивного стихійно-інтуїтивного бачення часової перспективи, Фолкнер не пішов шляхом письменників-модерністів ХХ ст., у яких художній час виступає каталізатором діяльності ізольованої суб’єктивної свідомості.

Суздальський Ю.П. Пушкин и Гораций // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 133-139.

У статті йдеться про присутність античних мотивів у ліриці О.С.Пушкіна. Автор зазначає, що зі всіх римських поетів одним з найближчих Пушкіну був Гораций. В ліцейській ліриці Пушкіна гораційські теми розкриваються у французькому смаці. Також ці мотиви присутні і в пушкінських віршах петербурзького періоду.

Тахо-Годи А.А. Античные истоки традиционного представления о метафоре // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 133-139.

Дана стаття є коротким аналізом мовознавчих творів Арістотеля. Автор приділяє велику увагу розгляду суджень Арістотеля про стиль та метафору. Зокрема А.А.Тахо-Годі наголошує на тому, що думка грецького філософа щодо наочності метафори є відмінним фактом в історії літературознавства.

Тахо-Годи А.А. Античные источники трагедии Тредиаковского "Дейдамия" // Иноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 85-89.

«Дейдамія» В.Тредіаковського (1750) написана на тему міфів троянського циклу. Сюжет про кохання Ахіла и Дейдамії був підхоплений Біоном (2 ст. до н.е.), Квінтом Смірнским, візантійцем Іоанном Цецом, але навряд чи Тредіаковському були відомі ці зовсім не класичні грецькі джерела. Він знав міф про Ахіла в інтерпретації Аполлора, але цей сухо викладений сюжет не задовільнив В.Тредіаковського. Письменник додав багато від себе і обсяг п’єси у нього у півтора рази більший від грецької трагедії. Хор відсутній, однак на сцені можуть знаходитись більше, ніж 2-3 актори. Дія відбувається в царських палатах. В трагедії багато роздумів та міркувань, але побудована вона доволі динамічно.

Тахо-Годі А.А. Еврінома й Офіон // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 17. – С. 91-93.

У цій статті розповідається про твір Аполонія Родоського “Аргонавтика”, в якому Орфей, втихомирюючи Їдаса, співає про найдавніших володарів Олімпу. Відзначено, що судячи з мотиву, використаного Аполонієм Родоським в історії виникнення космосу, є ще одна досить незрозуміла історія. Історія про володарів Олімпу, Океаніди, Евріноми й Офіна. Зазначено, що Еврінома у Гесіода і Гігіна – дочка Океана і Тетії, тобто сестра Кроноса і

внучка Урана. Для Гомера в “Іліаді” вона – Океаніда. Проте ця прекрасна і добра богиня, “володарка давнього часу”, яка колись жила на сніжному Олімпі, виявляється, за Аполонієм, скинутою своїм братом Кроносом у “хвилі Океану”. Зазначено, що Еврінома, чоловіком якої був загадковий Офін, зображена в гігантомахії на пергамському вівтарі. Еврінома перетворюється в маловідоме божество, яке живе на дні Океану. Виділяється цікава трансформація міфологічного образу в орфічній обробці. Орфіки наділяють найдавніших жителів Олімпу всіма добродійними рисами. Вони відзначаються добродійними функціями і навіть у період свого падіння, в епоху свого повного забуття. Відзначено, що Еврінома породила символ вічної краси – Харит. Химерну суміш пізньоолімпійських елементів знайдено в розповіді Павсанія, де мова йде про храм Евріноми в Фігалії. З цієї розповіді видно картину замирення доолімпійських і олімпійських володарів.

Тимофєєва К.Д. Роман Армана Лану “Коли море відступає” // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 128-134.

У статті аналізуються найхарактерніші риси роману Армана Лану “Коли море відступає” (заперечення війни, зображення “втраченого покоління”, вплив сучасних філософських течій). В романі сконцентровані усі уявлення автора про людину, світ і війну. Автор статті стверджує, що Арман Лану продовжує реалістичну традицію французької літератури, звертаючись водночас і до сучасних літературних тенденцій.

Тимофєєва К.Д. Тема війни в романах Ж.-П. Сартра і С. де Бовуар // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 157-160.

У статті аналізується місце теми війни у романі С. де Бовуар «Кров інших» (1945) і трилогії Ж.-П. Сартра «Шлях волі» (1945-1949). Грунтовне вивчення цих екзистенціалістських творів показало, що тема війни є лише фоном для головних проблем роману, таких як проблема вибору, відповідальності, обов’язку.

Тимощук Л.М. Архітектонічні функції повтору в прозі Вольфганга Борхерта // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 167-171.

Вольфганг Борхерт намагався виразити своє ставлення до війни за допомогою жанру короткого оповідання. Вміння вкладати в малу форму великий зміст стало характерною ознакою його прози. Письменник вмів використовувати повтори, паралелізми, алітерацію для того, щоб сконцентрувати увагу читача. Автор статті досліджує архітектонічні функції повтору у «великому контексті» і приходиться до висновку, що всі види повтору, які виступають в публіцистичних оповіданнях Вольфганга Борхерта, здійснюють зв’язок між окремими архітектонічними одиницями, виділяючи головну думку, підсилюють її значення. Все це робить мову оповідань Борхерта динамічною, ритмічною, емоційною.

Тищенко Н. Ф. Світогляд К.С.Причард та її літературний метод // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 83-88.

У статті розглянута творчість К.С.Причард, присвячена таким наболілим проблемам сучасності, як народження нової людини – борця за свободу, мир; соціалізм; передова роль робітничого класу в боротьбі з капіталізмом; утвердження духовної повноцінності аборигенів. На творчість письменниці-комуністки вирішальний вплив мав здійснити метод соціалістичного реалізму.

Ужвій О.В. Прогресивні письменники Австралії (огляд) // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 133-138.

Статтю присвячено розвитку демократичних і реалістичних традицій в австралійській літературі. В другій половині 20ст. критики визнали оригінальний, національний та самобутній характер австралійської літератури. Починаючи з 1890р., в Австралії було започатковано нову літературну течію. Її особливістю є національний характер та зацікавленість в простому робітникові. Наслідуючи демократичні традиції Тома Колінза,

Генрі Лоусон у своїх оповіданнях і віршах розвинув і відкрив їх для багатьох сучасних австралійських письменників, котрі в своїх творах продовжують реалістичні традиції.

Устенко Г.А. Проблема реализма в романе Ричарда Хилдрета “Белый раб» (К столетию со дня смерти писателя – 11 июля 1965 года) // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 125-133.

У статті проаналізовано роман Річарда Хілдрета “Білий раб”, опублікований у 1852р. у розпалі аболюціоністської боротьби. Цей роман сприяв швидкому поширенню прогресивних ідей за звільнення та відміну рабства. Р.Хілдрет пішов далі у зображенні порядків рабовласницької системи США, ніж його попередники. Його роман – прямий заклик до боротьби проти рабства.

Устенко Г.О. Основні мотиви ліричної поезії Лонгфелло 20-30-х років ХІХ ст. // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 125-132.

Стаття аналізує основні мотиви поезії Генрі Лонгфелло, що увійшли до збірки “Voices of the Night” (1839). Провідна тема збірки – романтичний протест проти американської буржуазної дійсності, у якій, на його думку, панує “практицизм” та “вигода”. Індіанською тематикою Лонгфелло виявляє протест проти існуючого соціального гніту. У своїй пейзажній ліриці автор прославляє людину-творця, бо твердо вірить, що тільки наполегливою працею люди зможуть здобути світле майбутнє. У романтичних віршах 20–их років поет закликає співвітчизників до пошуку самозабуття в ідилічному світі природи, але вже у 30-х роках ставить вимогу тісного зв'язку з навколишнім світом. Автор статті високо оцінює збірку поета, яка принесла йому світову славу.

Харенко М.Ф. Особливості архаїзації лексики Джефрі Чосера (на матеріалі “Кентерберійських оповідань”) // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 38. – С. 118-125.

Архаїзацію лексичного складу мови розглядають у діахронічному плані. В залежності від ступеня архаїзації смислової структури архаїзми можна поділити на повні і неповні. В основі процесу архаїзації лежать чинники як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру. Займенник thou, як приклад неповного архаїзму, із самостійного слова перетворюється в паралельну форму по відношенню до ye (you), потім у стилістичний синонім, і, нарешті, його вживання обмежується сферою поезії.

Цвенгрош Г.Г. Вплив лєнінських ідей на формування світогляду Ромена Роллана // Иноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 13-26.

Автор статті аналізує сильні і слабкі сторони світогляду французького письменника Р.Роллана, їхню еволюцію і вплив лєнінських ідей. Значна увага приділяється нейтральній позиції Р.Роллана під час першої світової війни. Без сумніву, Р.Роллан як людина, що брала активну участь у суспільному і політичному житті, цікавився течіями та ідеологіями свого часу, які й мали вплив на його світогляд і творчість.

Цвенгрош Г.Г. Ромен Роллан, Лев Толстой, Шарль Пегі. (Про ідейно-художні основи роману “Кола Брюньйон”) // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 23.– С. 135-146.

Стаття присвячена ідейно-художнім основам роману Р.Роллана “Кола Брюньйон” та впливу творчості Ш.Пегі та Л.Толстого на письменника, зокрема при створенні образів дитинства, віри, надії. Автор підкреслює зв'язок проблем “Кола Брюньйона” з проблемами тогочасних творів французької літератури.

Цвенгрош Г.Г. От “Жана-Кристофа” до “Кола Брюньйона” // Иноземна філологія. – 1979. – Вип. 54. – С. 145-156.

Основою ідейно-естетичного оновлення Р.Роллана як автора “Кола Брюньйона” було уважне спостереження за мистецьким і суспільно-політичним життям передвоєнної Європи і, зокрема, Франції.

Цвенгрош Г.Г. В.М.Жирмунський як теоретик порівняльного літературознавства // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 26. – С. 140-145.

У статті розглядаються принципи та методологічні настанови академіка В. М. Жирмунського у галузі порівняльного літературознавства, сформовані вченим у 1967 році на V Конгресі міжнародної асоціації з порівняльного літературознавства у Белграді. На думку вченого, основна передумова порівняльного вивчення літератури різних народів – “єдність і закономірність загального процесу соціально-історичного розвитку людства”. Таким чином, в основі схожості між літературними фактами лежать дві причини: схожість у літературному та суспільному розвитку народів, культурний та літературний контакт між народами. Зазначається, що В. М. Жирмунський бере до уваги погляди А. Н. Веселовського, який вважав розвиток світової літератури єдиним, закономірним, соціально-зумовленим процесом; І. Франка, який вперше підняв питання про врахування сторонніх впливів при аналізі художнього тексту, та Поля Ван Тігеля, який зробив спробу знайти спільні причини, що викликають у літературах різних країн подібності без впливів.

Цисык А.З. Романтическая мечта и реальная действительность в сельских идиллиях Феокрита (I, VII идиллии). // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 132–138.

Автор статті ставить за мету детальніше розглянути еліністичний період літератури, бо саме тоді людина з її світом вперше постає об'єктом художнього зображення, тобто формуються традиції реалізму. Це дослідження проведено на матеріалі творчості представника еліністичної літератури – Феокрита із Сиракуз. Особливу увагу автор приділяє співвідношенню бажаної мрії і реальної дійсності як двох найважливіших категорій романтичного і реалістичного типів творчості.

Цыбенко О.П. Геллеспонтская легенда о влюбленных и поэма Мусея // Іноземна філологія. – 1979. – Вип.55. – С. 144–151.

У статті розглядається невелика поема “Геро і Леандр” невідомого автора (під іменем Мусей), що являє собою єдину художню пам'ятку пізньогрецького епосу (IV – VI). Автор ставить за мету довести відношення даного твору до александрійської і еліністичної літератур, а також показує вплив цієї поеми на таких відомих письменників, як Вергілій, Овідій, Гораций. Автор стверджує, що “Геро і Леандр” є досить відомою поемою, оскільки її сюжет ліг в основу багатьох творів європейської літератури.

Черник І.В. Лейтмотив у романі-епопеї Анни Зегерс «Мертві лишаються молодими» // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 127-134.

Лейтмотив – головна думка, почуття, настрої, що проходить через увесь твір. А.Зегерс перетворила “неодноразово використаний засіб лейтмотиву” не тільки у всеохоплюючий принцип новаторського роману-епопеї, але й зробила його композиційною основою, душею свого неповторного стилю.

Чернявська С.П. Нові праці про творчість Бернарда Шоу // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 143-145.

У 1965 році було опубліковано три книги, присвячені висвітленню багатьох питань, пов'язаних із життєвим та творчим шляхом письменника. Книга З.Т.Гражданської “Бернард Шоу” —нарис життя і творчості великого драматурга. Книга А.С.Ромма “Бернард Шоу” — науково-популярний нарис, також присвячений творчості класика англійської драматургії, І “Драматургический метод Бернарда Шоу”, А.Г.Образцової – глибоке, ґрунтовне дослідження важливих проблем творчості Б. Шоу.

Чернявська С.П. Про гумор Шекспіра // Іноземна філологія. – 1964. –Вип. 1. – С. 75-81.

У цій статті автор висвітлює проблему природи комедій Шекспіра, таких різних за сюжетом і змістом.

Чирков О.С. Брехт і Мейерхольд // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 27. – С. 125-128.

У сучасному брехтознавстві однією з найважливіших є проблема ставлення Б. Брехта до теоретичної та режисерської спадщини видатного радянського митця В. Мейерхольда. Ця проблема важлива насамперед тому, що її розв'язання дає змогу визначити певну закономірність у розвитку театрального і драматургічного мистецтва ХХ ст., а також повніше розкрити брехтівське ставлення до спадщини К. С. Станіславського. Брехт, даючи в 1951-1953 рр. конспективний огляд досягнень радянських митців у театральній справі, вбачав прогресивність методу Мейерхольда у таких засобах: подоланні особистого, акцентуванні на артистичності, відтворенні руху в його механіці, зображенні навколишнього середовища абстрактно.

Чистякова Н.А. О некоторых фольклорных жанрах греческой лирики // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 32. – С. 60-64.

У цій статті розглядається епос, як перший літературний жанр античності; пеан, як магічне заклинання; обрядовий хор – його структура і емоційне забарвлення.

Чичерин А.В. Изучение литературного стиля // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 116-123.

Автор статті зазначає, що разом з викладанням стилістики іноземної мови, народжується новий предмет для спецкурсів та спецсеминарів: проблема стилю художньої літератури. Цей предмет включає: докладний естетичний аналіз з лексики та будови мовлення, стилістичну роль граматичних явищ, форми поетичного образу, композицію в її відношенні до синтаксичної будови та образу, проникнення в характер живого образного мислення та живого почуття письменника, істинне розуміння його творчості. Автор подає короткий огляд книги Елізи Різель "Stilistik der deutschen sprache", де охоплені не лише галузі стилістики, але й проблема стилю художнього твору. Окрім цього посібника А.В.Чичерін рекомендує використовувати посібники й інших мовознавців: В.Адмоні, Т.Сільман, Гофмана, Тіка, Є.Еткінда.

Чичерин О.В. Два разные облика одного писателя // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 97-105.

Порівняльний аналіз двох послідовно написаних романів Флобера – "Мадам Боварі" та "Саламбо" свідчить про глибоку відмінність цих романів. Простоту, природність, ясність першого з цих романів можна протиставити піднесеності, надмірній пишноті, інтенсивності другого. Все ж автор статті звертає увагу на глибинну схожість двох романів: в обох відчувається наполегливий пошук досконалості літературної форми, виразність кожного образу.

Чичерин О.В. La Mise à Mort // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 122-125.

У цій статті розповідається про художній твір Луї Арагона ("роман про реалізм") "La Mise à Mort". Показано що все, про що йдеться у цьому творі, глибоко непокоїть автора й вимагає вирішення. Його непокоїть людина, істинне в ній і неправдиве, гадане і справжнє. Зазначається, що ущербність особи, її роздвоєння є сучасною трагікомедією, якій присвячений твір Арагона. У книзі Арагона чільне місце займає історія роману. Автор зазначає, що прототипом "Загибелі" Арагона є таємнича повість Стівенсона "Дивна історія доктора Джекіля і містера Хайда". Показано, що у Стівенсона і проблема, і психологічний малюнок набагато простіші, ніж в Арагона. Розглядається образ мадам Фужер з роману Арагона. Зазначено, що арагонівська теорія реалізму була визначена письменником в той самий час, коли він писав твір "Загибель". Розповідається про те, як Роб Грійє висловлюється про "новий роман". Відзначено, що теоретики нового роману, особливо Л. Гольдман, люблять говорити про те, що новаторство зумовлене докорінною зміною самої дійсності. Зазначається, що книга Арагона написана сильним поривом духу. Але відсутність сюжету,

чітко окреслених образів, які виходять з сюжету, – все це не дає викристалізуватися поетичній формі і заслоняє ідею.

Чолач В.В. Вікові угруповання хлопців і юнаків на Криті в античності // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 67-71.

У статті мова йде про вікові угруповання на Криті в античності. За свідченням багатьох грецьких авторів, усе населення Криту було поділене за віком: юнаки в агели, а чоловіки в гетерії. Час, на який припадає виховання критських хлопців, поділявся на два періоди. Перший період тривав до 17 року життя, тобто до вступу в агел. Другим періодом було виховання в агелі.

Чолач В.В. Обряд ініціації у стародавній Греції // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 101-106.

Античні джерела свідчать, що в багатьох місцях Стародавньої Греції протягом довгого часу зберігалась система поділу на вікові угруповання. Перехід від одного вікового стану до іншого супроводжувався різними церемоніями, з яких найбільш святковою і тривалою була церемонія посвячення в дорослі чоловіки. Вона мала на меті, з одного боку, відділити юнаків, які досягли зрілого віку, від жінок і дітей, а з другого боку, ознайомити їх з традиціями і звичаями роду. Період відокремлення юнаків часто тривав кілька місяців чи років. Протягом цього часу відбувалися різні обряди і випробування, спрямовані на те, щоб докорінно змінити погляди і вдачу юнака, ознайомити його з життям племені, виховати мужнім і стійким. Подібна церемонія була спільною для багатьох народів на певному ступені їх розвитку.

Шайкевич Б.Н. “Стародавні чеські легенди” А. Їрасека, пейзажний живопис

Ю. Їаржака та графічні цикли М. Алеша (Спроба типологічного зіставлення) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип.23. – С.161-168.

У статті висвітлені спільні риси у передачі історико-героїчної теми у різних видах мистецтва: «Стародавніх чеських легендах» А. Їрасека, реалістичних пейзажах Ю.Маржака та графічному циклі М.Алеша.

Шайкевич Б.О. Їрасек і Алеш // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 171-178.

Метою статті є вивчення творчих зв'язків чеського письменника А. Їрасека і чеського художника М. Алеша. У творах обох митців центральною постаттю є народ, а не вигаданий історичний персонаж. Автор виділяє спільні риси у змалюванні та реалістичному сприйнятті історичних подій.

Шайкевич Б.А. Відповідність чеської літератури та живопису в період становлення реалізму 40-50-і роки ХІХ ст. (Божена Немцова та Йозеф Манес) // Іноземна філологія. — 1966. – Вип. 7. – С. 124-131.

Дослідивши творчі особливості письменниці та художника, автор статті доводить, що погляд на життя визначав принцип відбору матеріалу для художнього відображення, прагнення до декоративності, яскравості колориту, монументальності силуетів, лінійна їх мелодійність, близькість образів Й.Манеса до образів Б.Немцовой. Немцова й Манес, кожний особливими засобами свого мистецтва, створюють ідеальні образи чеського, словацького народу; прагнуть показати те, що відображає мрію народу, його уявлення про прекрасне. В досягненні цих цілей знайшла своє вираження відповідність творчих принципів в письменниці та художника на ранньому етапі розвитку чеського реалізму.

Шайкевич Б. А. Личность и народ в исторических хрониках Шекспира ("Король Ричард III", "Король Ричард II") // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 26-37.

Автор статті зазначає, що діяльність людей у історичних хроніках Шекспіра є найважливішими факторами у визначенні поведінки і характеру героя. Ця стаття дискусійна.

Вона спрямована проти авторів численних статей, які намагаються довести, що в історичних хроніках Шекспіра сцени з народного життя не впливають на розвиток особистості.

Шайкевич Б.А. Ян Неруда и чешская реалистическая живопись 60-70-х годов XIX века // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 8. – С. 116-125.

Третя частина XIX століття в історії чеської літератури та чеського живопису відзначена великими успіхами в розвитку критичного реалізму. При всій специфіці та різноманітності своєї творчості художники та письменники-реалісти ставили за мету спільні естетичні цілі та створювали твори, керуючись відповідними спільними принципами. Відповідність творчості письменників та художників-реалістів ми знаходимо при співставленні творів Яна Неруди та художників Г.Манеса, В.Барвітуса, С.Пінкаса та К.Пуркіне — художники, що відрізнялися один від одного, але різними гранями своєї творчості торкалися творчості Яна Неруди. Характерними рисами реалізму дослідник бачить в "розумінні життєвих буднів, в розкритті складної психології простої людини", у відмові від всякої ідеалізації. Автор статті подає докладний аналіз принципів, якими користувались художники та співставляє їх з принципами Неруди.

Шанін Ю.В. Громадянин-атлет у поезії Сімоніда Кеоського // *Іноземна філологія.* – 1967. – Вип. 13. – С. 62-66.

У статті розглядається образ громадянина-атлета у величальних піснях Семоніда Кеоського. В його епінікіях та епіграмах здебільшого оспівувалося гармонійне поєднання фізичної та інтелектуальної досконалості. Необхідність писати "на замовлення" не заважала поетові висловлювати свої думки щодо обов'язків громадянина і атлета. Порівняно з творчістю попередників вірші Семоніда індивідуалізовані й конкретні.

Шанін Ю.В. Агоністична естетика Гомера // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 9. – С. 95-100.

Міфологія завжди була невичерпним джерелом, що жило давньогрецьку літературу. Найближче до міфології стоїть епос. Він виник на її ґрунті і був би просто неможливим без міфів. Автор зазначає, що в обох поемах Гомера відбито велетенський за обсягом міфологічний та історичний матеріал. "Ілліада" та "Одіссея" дали нам стільки відомостей про життя давніх греків, скільки не знайти в жодному іншому творі. Поеми Гомера – своєрідна енциклопедія агоністики. Автор статті стверджує, що численні агони (обрядові й традиційні), повсякденність гімнасів та палестр сприяли тому, що навіть в побутовій лексиці еллінів з'явилося чимало слів і виразів, пов'язаних із фізичною культурою. Звідси ці терміни потрапляють до літератури, де поширюються у формі різноманітних фігур і тропів, іноді стаючи навіть традиційними.

Шановалова М.С. Вірш і проза в драматургії Шекспіра (на матеріалі трагедії «Король Лір») // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С. 101-108.

На матеріалі трагедії "Король Лір" з'ясовується естетична функція чергування вірша і прози. Як і вся шекспірівська образність, таке чергування є засобом художнього відображення світу і людини в динаміці, в процесі безперервної мінливості. У зв'язку з цим наголошується і суттєвіша, ніж прийнято вважати, роль римованих дворядкових куплетів у ритмічній системі шекспірівської трагедії.

Шановалова М.С. Питання теорії роману в "Дон-Кіхоті" Сервантеса // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип. 14. – С. 136-144.

Автор аналізує роман Сервантеса "Дон Кіхот" як початок нової епохи в літературі.

Сервантес узагальнив досвід лицарського, пасторального та шахрайського роману і створив якісно нове художнє явище. Великою художньою цінністю та сатиричним тоном свого твору він завдав рішучого удару ідеальному напрямові роману і звернув його до дійсності.

Шаповалова М.С. Шекспірові міркування про мистецтво // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 19-25.

Автор цієї статті намагається проаналізувати міркування Шекспіра про природу мистецтва. Він зазначає, що хоч Шекспір і не створив окремої естетичної праці, його поезії і драматичні твори просякнуті міркуваннями про мистецтво. Саме це свідчить про його великий інтерес до естетичних проблем.

Шахова К.О. Шекспір у творчості Шандора Петефі // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 105-111.

Автор статті зазначає, що зацікавлення творами Шекспіра в Угорщині почалося у першій декаді XIX ст. У статті висвітлюються деякі бібліографічні дані із життя відомого угорського поета, Шандора Петефі. Також зазначається, що у Шандора Петефі великий інтерес викликали твори Шекспіра. Він постійно звертався до багатющої спадщини Шекспіра, в якій його насамперед приваблювала правдивість характерів та висока поетичність.

Швець І.М. Російський переклад вірша Полін Джонсон // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 113-119.

Дана стаття є критичним аналізом російського перекладу вірша канадської поетеси Полін Джонсон "The lost lagoon". Переклад було здійснено російським перекладачем А. Підгорним.

Вірш "The lost lagoon" є типовим представником канадської ліричної поезії; він точно передає авторські особисті відчуття та особливості стилю.

Переклад Підгорного передає загальну ідею твору – спогади про любов на фоні природи перед вечірніми сутінками, намагається якнайближче доримуватись оригіналу; він зберіг число рядків у строфах та систему римування, приблизно відтворив кількість наголошених складів у рядках. Але глибший аналіз виявляє значні розходження між оригіналом та перекладом, особливо при застосуванні експресивних та стилістичних засобів, що спричинює порушення при естетичному сприйнятті.

Автор статті приходить до висновку, що втрати при перекладі були спричинені недбалим ставленням перекладача до світогляду П. Джонсон та її особливого способу висловлення думок, а також до стилістичних особливостей оригіналу.

Якимович Т.К. Шекспір в сучасному французькому театрі та в театральній критиці // Іноземна філологія. – 1964. – Вип. 1. – С. 12-18.

У статті робиться огляд "Проблеми Шекспіра", яка тісно пов'язана з проблемами гуманізму і реалізму в мистецтві. Автор зазначає, що нова епоха життя п'єс Шекспіра у Франції розпочинається їх постановкою у Національному театрі. Автор робить висновок, що саме на сцені цього театру твори Шекспіра здобули нове життя.

Ярхо В.Н. Из наблюдений над фрагментами сатирических драм Эсхила // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 73-79.

У статті йдеться про місце, яку сатирична драма займала в художній творчості «батька трагедії», і про деякі стилістичні ознаки жанру. Згідно існуючих джерел можна нарахувати п'ятнадцять сатиричних драм Есхіла: «Кірка», «Амімона», «Прометей», «Лікурґ», «Сфінкс», «Протей», «Керкіон», «Глашатаї», «Лев», «Главк морський», «Годувальниці», «Аталанта», «Сізіф». Автор зауважує, що сполучення героїчної монументальності з елементами натуралістичної експресії є характерною рисою есхілівської образності, що зближує трагедії поета з образотворчим мистецтвом його часу. Неодмінною умовою сатиричної драми є також наявність хору сатирів. Гумористичний відтінок міфологічного сюжету створювався за допомогою повсякденно-прозаїчної лексики, що переносила богів і героїв у середовище домашнього побуту Афин V століття.

Ярхо В.Н. Еще раз об Этеокле в трагедии Эсхила "Семеро против Фив" // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 107-113.

У статті автор ще раз звертається до образу Етеокла із есхілівської трагедії "Семеро проти Фів", аналізує різні точки зору на цей образ, звертає особливу увагу на психічний стан Етеокла, доходить логічного висновку про те, чому це перший трагедійний персонаж у Есхіла.

Яхонтова Д.С. Б.Дізраелі про чартизм // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 147-151.

У даній статті охарактеризовано працю Бенджаміна Дізраелі «Сибілла, або дві нації». Хоча політичні ідеї Дізраелі є суб'єктивними, його роман містить повну картину життя англійських робітників у промислових районах. Дізраелі вперше в англійській літературі показав різкий контраст в житті «двох націй» в англійському буржуазному суспільстві. Проте його алюзії на державних мужів чи інших відомих осіб, критика буржуазного суспільства не становлять сьогодні великого інтересу, а його персонажі є досить блідими.

МЕТОДИКА

Бакулин В.Д. Самообучение иностранным языкам в лаборатории усной речи // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 138-144.

У статті обговорюються різні методи і шляхи самовивчення іноземних мов. Останні досягнення відповідних технологічних засобів створили сприятливі умови для студентів немовних вузів, для практичного вивчення іноземної мови. Серед шляхів, які розглядаються в статті, комбіноване самовивчення вважається найбільш ефективним, оскільки таке навчання проводиться як індивідуально, так і серед груп, і з успіхом використовує новинки техніки.

Бакулін В.Д. Системність – принцип інтенсивного навчання іноземної мови // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 155-160.

Статтю присвячено розробці нових ефективніших методів навчання іноземної мови, у зв'язку зі зменшенням кількості годин, виділених неспеціальним факультетам згідно з новим навчальним планом університету.

На думку автора, зменшення годин вимагає інтенсифікації навчального процесу, максимального використання всіх наявних у методиці можливостей. Системність – один з головних принципів викладання мови.

Балук М.Г. Організація та форми контролю позааудиторного читання на III-IV курсах у немовних вузах // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 146-150.

У статті йдеться про шляхи перевірки позааудиторного читання у студентів немовних вузів. Автор наголошує на важливості та корисності занять з домашнього читання як додаткових засобів вивчення мови. Запропоновано деякі методи, що допоможуть викладачу перевірити, наскільки успішно студент виконав завдання з читання. На основі власного досвіду автор робить висновок, що позааудиторне читання, якщо його належно організувати, дає можливість майбутнім спеціалістам самостійно працювати з оригінальним текстом зі спеціальності.

Березницький В.П., Князевський Б.М. Студентське бюро перекладів – нова форма позааудиторної роботи з іноземної мови // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 137-141.

Програма курсу з іноземної мови в немовному вузі ставить перед студентами дві основні вимоги: оволодіти навиками розмовної мови в певних межах, набути вміння працювати над спеціальною технічною та науковою літературою. Звичайно, при існуючій сітці годин дуже важко, згідно з цими вимогами, навчити студентів мови під час аудиторних занять. У зв'язку з цим великого значення набувають різні види позааудиторної роботи. З метою залучення більш широкого кола студентської молоді у Львівському політехнічному

університеті було створено студентське бюро перекладів. Метою створення було: на матеріалі оригінальної літератури, навчити студентів робити висококваліфікований переклад іноземної наукової та технічної літератури. Автор статті наголошує на позитивних та негативних рисах роботи цього бюро.

Бурлаков М.О., Дречевич І Є. Типологія лексики як основа системи семантичних вправ // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 51. – С. 116-123.

У статті автор досліджує проблему викладання іноземної лексики за допомогою семантичних вправ. Зміст і характер семантичних вправ повинен залежати перш за все від того, як дане значення іншомовного слова співставляється з відповідним значенням рідної мови. Згідно з цим пропонується розділити лексику мови, яку вивчають, на типологічні групи. Розглядається також детермінованість слів в реченні як фактор, від якого залежить характер семантичних вправ, які пропонуються для закріплення.

Бухбіндер В.А. Основи загальної методики навчання іноземних мов // *Іноземна філологія.* – 1978. – Вип. 51. – С. 123-124.

У статті обговорюється монографія “Основи загальної методики навчання іноземних мов”. Автори монографії (Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв) описують у своїй роботі специфіку педагогічних, лінгвістичних і психологічних понять; розмежовують природні та навчальні види комунікації, розглядають роль перекладу в навчанні іноземних мов. В кінці статті подано певні критичні зауваження щодо монографії, але загалом її рекомендовано для студентів в ролі підручника.

Возниця В.М. Лінгвістика і методика навчання іноземній мові // *Іноземна філологія.* – 1977. – Вип. 47. – С. 56-61.

Автор розглядає ряд особливостей зв'язку між методикою і лінгвістикою і виділяє три основні питання, а саме: обґрунтування лінгвістичних основ для граматичного і лексичного мінімуму, створення результативної граматики і визначення умов зв'язку методики з лінгвістикою.

Войтюк М.А., Дармограй М.І. Самостійне вивчення іноземних мов можливе // *Іноземна філологія.* – 1966. – Вип. 8. – С. 142-147.

Знання іноземних мов вважалося з найдавніших часів невід'ємною ознакою духовної культури людини. Автор статті перераховує діячів української літератури та науки, що є широко відомими поліглотами та подає їх погляди, думки, щодо вивчення іноземної мови. В наш час для самостійного вивчення іноземних мов видано багато самовчителів. Майже у кожному з них даються практичні поради щодо самостійної роботи над мовою. М.А.Войтюк та М.І.Дармограй наголошують на найбільш результативних видах роботи.

Волощак С.А. Підготовка студентів до педагогічної практики з іноземної мови // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 23. – С. 169-172.

У даній статті розглядаються основні типи помилок, які допускають студенти-практиканти відділу французької філології під час шкільної практики, їхні причини і шляхи їх подолання. Тренувальні лексико-граматичні вправи у фонетичній лабораторії, робота з мікрофільмом в аудиторії програмованого навчання, т. зв. бінарний метод – попарна робота студентів, двосторонні вправи, допомагають усувати недосконале володіння лексичним матеріалом і граматичними конструкціями. Автор пропонує включити в програму занять з методики ширше вивчення зворотів, вживаних на уроці під час шкільної практики та при обговоренні уроків, провести залік знань студентів матеріалу шкільних підручників.

Галінський В.Г. З досвіду викладання латинської мови в інституті іноземних мов // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 20. – С. 54-57.

Основна мета викладання латинської мови – сприяти всебічному розширенню загальнолінгвістичних знань студентів – майбутніх фахівців з романських та германських

мов. Виходячи з кількості відведеного часу, визначається основна мета: навчити студентів писати і читати латинські тексти, прищепити їм навички перекладу з латинської мови на рідну крилатих виразів, афоризмів, які досить часто зустрічаються в художній літературі. У статті подається розподілений курс латинської мови в годинах та тематиці, а також вказується на основні недоліки при викладанні мови, а саме: відсутність підручників, завеликі академічні групи та недосконала система перевірки знань студентів.

Гураль Л.Л. Пересказ технического текста по глагольной схеме // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 150-155.

У статті йдеться про вивчення розмовної англійської мови в технічних інститутах. Метод переказування технічних текстів, запропонований у статті, ґрунтується на дієслівній схемі, що містить серії ключових дієслів, взятих у граматичних формах, характерних для технічного тексту і записаних з пропусками з обох боків. Цей метод проаналізовано з лінгвістичного та психологічного поглядів. Як ілюстрацію взято інженерний текст, відтворений за вказаною схемою. Автор наводить результати експерименту в трьох групах студентів четвертого курсу, проведеного для порівняння цього методу з іншими. Він виявився досить успішним і продуктивним.

Дмитровська О.І. Засвоєння граматики в процесі роботи над лексикою // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 141-150.

Автор статті зазначає, що при вивченні іноземної мови у студентів виникають труднощі не тільки при перекладі певного слова на певну мову, але й з граматичним оформленням речення. Автор звертає увагу на те, що для закріплення граматики використовують найновіші матеріали з газет і журналів, а також тексти, які пов'язані з майбутньою спеціальністю студента.

Зверева Л.С. Применение картин при обучении английской разговорной речи // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 148-154.

Автор статті розглядає, що використання наочних посібників як запоруку успішного викладання. Принцип наочності було започатковано в Дидактиці ще Арістотелем, а пізніше, в наступні століття, багато видатних мислителів та педагогів приділяли найбільше уваги наочності як найдосконалішому принципу викладання. Автор подає докладний аналіз різноманітних засобів розкриття значення слів. Л.С.Зверева наголошує на успішних результатах застосування принципу наочності в педагогічній роботі, отриманих при проведенні експериментів у середніх та вищих навчальних закладах.

Зеленський П. Г. Вивчення іноземних мов на Україні за роки Радянської влади // Іноземна філологія.—1968.—Вип.14.—С.3-17.

Стаття подає детальний опис розвитку і досягнень у викладанні іноземних мов в Україні у радянські часи, у виданні науково-методичної літератури для середніх, вищих і спеціальних навчальних закладів, вказує нові методи і прийоми викладання іноземних мов.

Зеленський П.Г. Знати і вивчати іноземні мови по-ленінськи // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 3-12.

У статті зроблено спробу проаналізувати методи і прийоми, за допомогою яких Ленін вивчав іноземні мови, зібрані на основі спогадів його сучасників, друзів та рідних. Автор пропонує узагальнити досвід Леніна, методи його самостійної роботи над опануванням мов. Автор статті вказує, що Ленін неодноразово у своїх роботах використовував ідеї, образи героїв, цитати зарубіжних письменників, древні афоризми, крилаті вислови. Він досконало володів англійською, французькою, німецькою, італійською, з гімназії, знав латину і грецьку мову, читав і розумів по-польськи та по-чеськи, вивчав шведську й болгарську мови.

Зеленський П.Г. Деякі методичні основи вивчення іноземних мов К. Марксом і Ф. Енгельсом // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 151-158.

Іноземні мови мали величезне значення у житті К.Маркса і Ф.Енгельса. Вони прекрасно володіли майже всіма європейськими мовами і знали окремі діалекти. Маркс і Енгельс вивчали мови в основному самостійно, але їх вивчення було всебічним і ґрунтовним. Вони не обмежувались вивченням якогось одного аспекту мови, а вивчали і граматику, і словниковий склад, і фонетику. Дослідження різноманітного досвіду вивчення іноземних мов К.Марксом і Ф.Енгельсом заслуговує серйозної уваги, а їх творчі методи повинні зайняти належне місце в сучасній методиці.

Копик С.Г. Питання про вплив мотивації на засвоєння лексики іноземної мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 135-139.

Дана стаття ставить за мету дослідити як мотивація впливає на засвоєння іноземної лексики. У кожному виді діяльності значну роль відіграє мотивація, яка підвищує ефективність цієї діяльності. Мотиви формуються в процесі навчання, виховання та здійснюють позитивний вплив на діяльність людини. Раціональна організація навчання передбачає вмiле використання стимулів, що можуть забезпечити високу продуктивність засвоєння знань. Мотивація відіграє значну роль у різних пізнавальних процесах, зокрема, у процесах, пов'язаних з пам'яттю. Згідно думок різних вчених як свiдоме так і несвiдоме запам'ятовування залежить від мотивів діяльності. З метою дослідження впливу мотивації на засвоєння англійської лексики автор пропонує проведення експериментального заняття, після якого виводить певні висновки.

Крупаткін Я.Б. Додаткові зауваження про читання як мету навчання іноземної мови. // Іноземна філологія. – 1980. – Вип.57. – С. 152–158.

У статті розглядаються проблеми вивчення англійської мови у так званих слаборозвинутих країнах. Висвітлено також розробки вчених різних країн щодо методики навчання учнів англійської мови з акцентом на читанні різних текстів.

Кусько К.Я. Діафільм на практичному занятті з іноземної мови // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 133-137.

Стаття розповідає про методологію викладання іноземних мов, а саме про використання спеціальних діафільмів, яке дає можливість поєднати елементи візуального та слухового сприйняття, допомагає створити природне мовне оточення. Цей метод роботи є досить простим, ефективним та цікавим. Завдяки технічним можливостям можна регулювати темп демонстрації, вибрати найважливішу інформацію та повторювати її. Автор розповідає про спеціальні діафільми для навчання іноземних мов з додатковими аудіоматеріалами та стверджує, що протягом найближчого майбутнього буде створено спеціальні курси та програми вивчення іноземних мов, створені на базі діафільмів. Подається інформація про подібні програми, які уже створено спеціалістами Львівського університету. Єдиною проблемою автор вважає відсутність методології створення таких програм. Також подається інформація про створені курси та рекомендації щодо методологічних посібників.

Навальна С.Т. Питання методики застосування статистичних критеріїв вірогідності у лінгвістичних дослідженнях // Іноземна філологія. – 1979. – Вип. 53. – С. 17-23.

У статті розглядаються засоби отримання загальних оцінок подібності і відмінностей порівнюваних сукупностей текстів. У подальшому дослідженні передбачається застосування критеріїв вірогідності, які мають, по-перше, більшу відбіркову силу, а, по-друге, спроможні подати оцінку реалізації окремих елементів функціональної схеми НФД.

Обуховська І.С. За вивчення іноземної мови в усіх її аспектах // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 5-10.

Дана стаття виступає закликом до вивчення іноземних мов. Автор статті виділяє чотири аспекти мови: лексику, граматику, вимову та орфографію. На базі певної суми знань з цих аспектів учні, з одного боку, набувають чотири різні навички: дві продуктивні — навички мовлення та письма, та дві рецептивні — навички розуміння почутого та прочитаного. З іншого боку, перелічених вмій та навичок набувають внаслідок чотирьох видів діяльності: слухання, мовлення, читання та письма. Автор окремо розглядає кожний аспект мови і наголошує на тому, що для рівномірного вивчення іноземної мови необхідно використовувати різноманітні вправи в усіх видах мовної діяльності.

Омельчук О.С. Внеаудиторное чтение // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 144-145.

Позааудиторне читання має важливе значення при вивченні іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах. Воно допомагає практично оволодіти мовою як засобом спілкування. Автор статті розглядає такі питання, пов'язані з позааудиторним читанням: 1) як і коли приймають позааудиторне читання; 2) яку літературу використовують на першому та другому етапах навчання; 3) які види роботи використовують на заняттях з позааудиторного читання. Основні проблеми успішної роботи з позааудиторного читання: а) відсутність легких та цікавих книг для студентів немовного спрямування; б) відсутність літератури зі спеціальності.

Опельбаум Є.В. Програмування лабораторних занять з іноземної мови в немовних вузах // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 140-147.

Дана стаття присвячена узагальненню досвіду програмування та проведення лабораторних занять. Автор статті дає визначення поняттю “лабораторні заняття”, визначає їх мету та зміст, структуру, доводить, що лабораторні заняття становлять ефективну форму прищеплення студентам навичок усного мовлення. У статті наведено приклад лабораторного заняття для студентів 1-го курсу англійської філології.

Паук І.М. З досвіду навчання іноземних мов аспірантів немовних вузів // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 131-137.

Автор ділиться досвідом навчання аспірантів у Львівському політехнічному інституті. Основна мета навчання іноземної мови аспірантів і претендентів на науковий ступінь кандидата наук – удосконалення їх знання мови для практичного і вдалого її вжитку в науковій роботі. Отже, застосовуючи всі ці методи, кафедра іноземних мов ЛПІ організувала курси навчання іноземної мови аспірантів, розбиті на три етапи. Важлива складова правильної організації педагогічного процесу підготовки аспірантів – облік.

Песочин А.А. Применение зрительно-акустических средств во внеаудиторной работе студентов // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 148-155.

Автор статті визначає позитивні моменти використання візуально-слухових засобів при навчанні іноземної мови, принципи, що лежать в основі навчання усному мовленню. Автор статті наголошує на тому, що навички усного мовлення слід розвивати з використанням різноманітних вправ. Подано ряд вправ, що допомагають при роботі над вимовою, вправ на закріплення лексико-граматичного матеріалу з використанням магнітофона, діапроектора, аლოსкопа.

Пісочин А.А. Лінгвістичне обґрунтування концепції алгоритмічної граматики для читання // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 22-28.

Основне питання даної статті – доведення можливості створення логічних алгоритмів аналізу мовних явищ. Такий алгоритм був би корисним при вивченні іноземних мов у тих випадках, коли учні стикаються із граматичними явищами, які не мають прямого відповідника в українській мові.

Автор статті намагається розчленувати мовно-розумовий процес розпізнавання повідомлень на елементарні операції, будуючи своє дослідження на прикладі -ing форм

англійської мови, які часто зумовлюють труднощі для учнів. У процесі аналізу виявились певні закономірності груп та їх побудови, які й дозволяють створити логічні алгоритми аналізу частин речень та речень у цілому. Аналізуючи ці групи, автор статті встановлює алгоритми аналізу функції -ing форми у реченні, тим самим доводячи принципову можливість побудови алгоритмів аналізу мови в цілому.

Поскрипко А.М. Квінтіліан про викладання латинської мови // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 40 – С. 91-96.

У цій статті розглядається твір Квінтіліана “*Institutio oratoria libri XII*”, що зберігся до наших днів. Метою твору було викласти основи знань, потрібних майбутньому промовцю, дати дидактичні настанови. Граматичний курс у Квінтіліана можна поділити на фонетику, морфологію та лексико-стилістику.

Сак Ю.М. Підручник Ю.Ф.Мушака "Латинська мова" // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 157-162.

Дана стаття є рецензією на підручник для студентів університетів "Латинська мова", який уклав доцент Львівського університету Ю.Ф.Мушак. За обсягом підручник Ю.Ф.Мушака невеликий. Після короткого вступу, в якому автор знайомить нас з історичним розвитком латинської мови, йдуть чотири частини. Ю.М.Сак аналізує кожний з цих розділів. Незважаючи на вказані неточності та помилки, у підручнику багато цінного матеріалу, потрібного для вивчення латинської мови на філологічних та історичних факультетах. Ю.Ф.Мушак пішов своїм власним шляхом, він не наслідує інших авторів посібників такого типу, а сміливо висуває і самостійно розв'язує ряд питань.

Свенціцька М.І. Актуальні проблеми у викладанні фонетики німецької мови // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 176-179.

Автор статті звертає увагу на те, що головною метою практичних занять з фонетики є прищеплення студентам німецької орфоепічної вимови. Для цього використовують цілий ряд слухових та артикуляційних вправ, в яких враховується специфіка фонологічної системи німецької мови, а також специфічна артикуляція окремих фонем рідної мови. Велику роль при цьому відіграє порівняння з рідною мовою.

Семенець М.Л., Чанцев К.О. До питання про формалізацію деяких психічних операцій при вивченні іноземних мов // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 9-13.

Автори зробили спробу визначити основні етапи роботи людського мозку при вивченні іноземної мови. Символи алгебри, логіки і деякі поняття теорії кінцевих автоматів вживаються для формалізації психологічних операцій. У процесі навчання дія спрямована на подолання фонетичних, семантичних труднощів, утворення асоціацій на рівні словосполучень, утворення структури отриманої інформації.

Семенець М.Л. Про зворотний зв'язок у викладанні іноземних мов // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 155-158.

Останнім часом проблема програмованого навчання широко обговорюється на сторінках науково-методичної літератури. Значна увага приділяється питанням вибору інформації, методиці обробки інформації та зворотньому зв'язку. Одним з головних питань програмованого навчання є зворотній зв'язок. При вивченні загальнонаукових дисциплін засвоєння матеріалу контролюється шляхом запитань або спеціальних контрольних вправ. Автор ставить питання, яким же повинен бути зворотній зв'язок при вивченні іноземних мов. Щоб виробити у студентів мовні уміння, ще не досить одержати позитивну чи негативну відповідь на задане питання. Необхідно організувати роботу так, щоб у тих, хто вивчає мову, була можливість довести засвоєну модель до автоматизму. Потім слід дати студентам ряд мовних вправ, спрямованих на самостійне будування речень, застосування засвоєних граматичних конструкцій та лексики у змінених ситуаціях. Поки студенти не зможуть

самостійно побудувати речення за допомогою засвоєної лексики та граматики, не можна сказати, що досягнуто міцного зворотнього зв'язку.

Стус І.С. Деякі принципи та практичні засоби вивчення іноземної (французької) термінологічної лексики // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 12. – С. 126-132

У даній статті автор розглядає деякі методичні основи навчання перекладу технічної літератури і ділиться досвідом роботи над спеціальною літературою на молодших курсах у вищому навчальному закладі, який полягає у розробці розмовних тем за профілем майбутнього фаху з використанням лексико-граматичних структурних моделей.

Стус І.С. Опыт использования обучающей машины на занятиях по иностранному языку // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 156-162.

У статті розглядаються питання програмованого навчання. У процесі навчання виділяють три етапи: а) ознайомлення з матеріалом, що вивчатиметься; б) осмислення та оволодіння матеріалом; в) використання знань на практиці. Перший та третій етапи – добре контрольованими, другий залишається неконтрольованим. Мета статті — поділитися досвідом використання "навчальної машини" на уроках англійської мови. Автор також подає зразки уроків з програмованого навчання.

Хруленко-Варницький О.С. Вплив англійської орфографії на розуміння усної мови // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 135-140.

У статті автор коротко зупиняється на розходженнях між написанням та вимовою слів у сучасній англійській мові. Однією з причин таких розходжень є те, що у фонетичному плані англійська мова змінюється значно швидше, ніж її орфографія. Іншою причиною є те, що у словниковому складі англійської мови велика кількість слів-запозичень. Автор робить висновок, що саме цим пояснюються труднощі у сприйманні та розумінні усної мови.

Хруленко-Варницький О.С. К вопросу об усвоении лексического материала студентами неязыкового вуза // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 172-175.

Автор статті розглядає результати експерименту, який проводився для того, щоб дізнатися, як студенти вищих медичних навчальних закладів вивчають англійську мову. Головним завданням студентів було зрозуміти значення слова, написати і вимовити його. Експеримент довів, що найбільша проблема для студента – зрозуміти значення слова.

Хруленко-Варницький О.С. Отбор минимума информации по правилам чтения английского языка // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 145-151.

Дана стаття присвячена проблемі вибору мінімуму серед правил читання англійської мови для студентів технічних вузів. Для вибору такого мінімуму було проаналізовано помилки при читанні 6000 студентів, беручи до уваги їхню частотність. Внаслідок цього було виведено 25 основних правил читання, які рекомендують до уваги студентів технічних вузів.

Чечель Є.Г., Широков В.М. Лінгафонна лабораторія та сучасні технічні засоби // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 163-170.

Мета статті — поділитися досвідом створення нової навчальної установки МАГДИ-КАДІ (магнітофон і диктофон) і можливістю її використання в навчальному процесі. Програмування навчання, використання технічних засобів значно сприяє вдосконаленню методики навчання, підвищенню його ефективності. Створена навчаюча машина допомагає контролювати засвоєння знань студентами, проводити експерименти, розробляти різноманітні способи активізації діяльності студентів.

Шатух В.Г. К вопросу об эффективности видов контроля усвоения знаний при обучении грамматике иностранного языка // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 161-167.

У статті висвітлено результати експерименту, метою якого було перевірити, яка з форм засвоєння граматичного матеріалу складніша для учнів: переклад речень з рідної мови на іноземну чи вибір правильного варіанту з чотирьох запропонованих. У результаті експерименту з 225 речень правильно вибрали 70,2%, а переклали із 215 – 73,4%. Автор розглядає переваги та недоліки обох видів контролю знань.

Шатух В.Г. Усвоєння лексики на основі асоціативних зв'язей // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 165-171.

Автор статті розглядає методи вивчення слів. Він зазначає, що було проведено кілька експериментів для визначення ролі асоціацій у запам'ятовуванні лексики. Відбувся поділ студентів на експериментальну та контрольну групи. В експериментальній групі студенти вивчали слова, використовуючи різноманітні пояснення. У контрольній групі студенти використовували метод перекладу. За результатами виявилось, що студенти експериментальної групи запам'ятали набагато більше, ніж студенти контрольної групи.

БІБЛІОГРАФІЯ І ХРОНІКА

Андрієвська О.О. Л.И. Илия. Очерки по грамматике современного французского языка. М., "Высшая школа", 1970 // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 161-163.

Автор статті дає характеристику новому дуже цінному посібнику проф. Л.І.Ілії. Ця повноцінна праця з лінгвістики, цікава для всіх спеціалістів-мовознавців, може правити за ефективний курс лекцій для підвищення теоретичного рівня підготовки наших викладачів французької мови у вищих навчальних закладах.

Ауліх В.В. Пам'яті Віктора Францовича Гайдукевича // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 95-96.

Стаття присвячена пам'яті видатного радянського антикознавця, старшого співробітника Інституту археології АН СРСР, доктора історичних наук, професора Віктора Францовича Гайдукевича, життя якого передчасно обірвалося 9 жовтня 1966 року. Автор коротко описує життєвий шлях науковця.

Ахназарова Г.Т., Пікулицька І.С. Новий посібник. Шатух В.Г. Фонетичний практикум з англійської мови. К., «Вища школа», – 1971 // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 159-160.

“Фонетичний практикум з англійської мови” має на меті вдосконалити вимову “важких” звуків та основні інтонаційні структури, характерні для цієї мови. Дві частини посібника включають методичні рекомендації та систему вправ, побудованих на принципі послідовності вивчення фонем та ритміко-інтонаційних моделей на базі зіставного аналізу.

Баглай Й.О. О.І. Білецький – дослідник комедії Арістофана // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 81-85.

Автор аналізує статтю О. І. Білецького “Арістофан і його комедії”, у якій дослідник ставить питання про класовий характер грецької культури взагалі та античної комедії зокрема. Він приходить до висновку, що політична платформа комедій Арістофана – захист інтересів “середнього класу”. Оригінальне трактування О.І. Білецьким ідейних позицій Арістофана не узгоджувалося із поглядами багатьох вчених, які вважали поета аристократом і реакціонером.

Бакулін В.Д. Перша міжвузівська конференція викладачів іноземних мов // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 174-175.

Із 24 по 26 січня 1966 року у Києві відбулася Перша міжвузівська науково-методична конференція викладачів іноземної мови вузів міста Києва, присвячена темі: “Самостійна робота студентів з використанням технічних засобів та елементів програмування”. У роботі конференції взяло участь понад 230 чоловік-членів кафедр 20 вузів столиці України та було прочитано 30 доповідей з питань іноземної філології та методики викладання іноземних мов.

Балук М.Г. Учебник английского языка. Издательство Львовского университета, 1964. Автор: Л.С. Ямпольский, Г.П.Ятель, Е.Е. Реголянт // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 5. – С. 163-164.

Статтю присвячено "Учебнику английского языка" – посібнику, виданому для студентів вищих навчальних закладів, що складається з таких розділів: 1) основний курс; 2) короткий фонетико-орфоепічний курс; 3) короткий граматичний довідник; 4) англо-російський словник. Основний курс складається з 28 уроків, відповідно поділених для I, II, III курсів.

Барська Б.Т. К.Якимович. Драматургия и театр современной Франции. Издательство Киевского университета, 1968 // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 184-186.

Дана стаття є рецензією на книгу, що висвітлює розвиток драматургії і театру у Франції у 50-60-х роках ХХ століття.

Березинський В.П., Філь Т.І. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика. (О газетно-информационном и военно-публицистическом переводе). М., Воениздат, 1973 // Иноземна філологія. – 1976. – Вип. 42. – С. 127-129.

Книга складається із вступу, чотирьох глав, висновків, словника термінів та бібліографічного покажчика. Теоретичні висновки ілюструються прикладами з перекладів газетно-інформаційних та військово-публіцистичних текстів з англійської мови на російську і навпаки. У цілому рецензована праця – це систематичний виклад і спроба глибокого теоретичного аналізу основних проблем теорії та практики перекладу, стала значним внеском у радянське перекладознавство.

Блізниченко М.В. Л. М. Хохарина-Семерня. Підручник англійської мови для студентів старших курсів інститутів і факультетів іноземних мов. “Радянська школа”, – Київ – 1968 // Иноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 176-177.

Стаття містить позитивну оцінку підручника англійської мови Л. М. Хохариної-Семерні та деякі зауваження щодо системи вправ, уміщених в ній.

Бортник Е.П. Едвард Гордон Крег (1872-1966) // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 175-176.

Автор статті розповідає про життя та творчість видатного англійського актора, режисера, художника і теоретика театру, одного з творців реформістського театрального руху «антинатуралізму» – Е.Г.Крега. У цьому році театральна громадськість багатьох країн відзначила соту річницю з дня народження цього невтомного діяча, творчість якого залишила помітний слід в історії європейського театру.

Бублик В.Н. Симпозіум “Проблеми лексико-граматичного аналізу германських і романських мов” (Київ, 13-14 квітня 1977 року) // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 48. – С.121–122.

Симпозіум, організований відділом романо-германського мовознавства, розпочали В.М.Русанівський та Ю.О.Жлуктенко, які займалися напрямами розвитку іноземної філології в Україні. У доповідях йшлося про діахронічний план мови, взаємодію та національну варіативність мов, окремі аспекти контрастивної лінгвістики. Підсумки симпозіуму підвів професор Б.М. Задорожний, підкресливши актуальність обговорених на цій зустрічі проблем.

Буйницька Т.О. Т. И. Сильман. Проблемы синтаксической стилистики (на материале немецкой прозы). Ленинградский госпединститут им. А. И. Герцена. Ученые записки. – Том 315. – “Просвещение”, Л., 1967 // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 23. – С. 177-178.

Автор робить огляд лінгво-стилістичної праці науковця І. І. Сільман.

Буйницька Т.О. Riesel E., Schendels E. Deutsche Stilistik. M., Verlag Hochschule, 1975 // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 44. – С. 98-100.

Рецензований підручник відповідає потребі у новому навчальному матеріалі зі стилістики. У передмові автор визначає функціональний підхід як головний принцип, що ліг в основу підручника. Виходячи з нього, в шести наступних розділах розглянуто основні питання стилістики. Автори послідовно дотримуються одного методичного принципу – стимулювання студентів до самостійної роботи шляхом подачі певних вказівок та наукового порівняння.

Буйницька Т.О. Riesel Elise. Theorie und Praxis der Linguostilistischen Textinterpretation. M., «Hochschule», 1974 // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 41. – С.120-121.

Робота відомого радянського вченого-стиліста присвячена теорії та практиці лінгвістичної інтерпретації тексту німецькою мовою і її можна використовувати при викладанні курсу стилістики, аналітичного та домашнього читання студентів факультету іноземних мов. Книга складається з двох теоретичних і двох практичних розділів.

Рецензована робота – цінний посібник, який розглядає вже існуючі теоретичні положення та дає практичні настанови щодо інтерпретації тексту.

Буніч-Ремізов Б. Б. А.А. Андриевская. Несобственно-прямая речь в художественной прозе Луи Арагона. Издательство Киевского университета, 1967 // *Іноземна філологія.* – 1968. – Вип.15. – С.150.

Рецензована монографія являє собою чи не перше в українській науці справжнє філологічне дослідження конкретного літературного матеріалу, тобто дослідження, яке органічно поєднує елементи літературознавчого, лінгвістичного та науково-психологічного аналізу. Монографію присвячено проблемі дослідження невластиво-прямої мови – особливо типового для сучасної художньої прози засобу мовної організації тексту.

Бутрін М.Л. "Вільям Шекспір в Українській РСР" М.О. Мороза. // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 5. – С. 165-167.

Статтю присвячено бібліографії М. О. Мороза " Вільям Шекспір в Українській РСР", котру випустила наукова бібліотека Львівського університету. Книжка подає багато цікавих і цінних матеріалів про популяризацію творчості геніального англійського драматурга в Україні. Праця буде корисною для дослідників творчості Шекспіра та всіх, хто нею цікавиться.

Вікторовська І.В. Ю. Я. Лидский. “Очерки об американских писателях XX века». – “Наукова думка”. – Київ, 1968 // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 23. – С. 178-181.

Дана стаття містить огляд збірника нарисів, присвячених творчості американських письменників ХХ століття.

Вікторовська І.В. Ю.Я. Лидский. Творчество Э.Хемингуэя. К., «Наукова думка», 1973. // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 34. – С.144-146.

У видавництві “Наукова думка” вийшла з друку монографія київського літературознавця Ю.Я.Лідського, присвячена творчості Хемінгуея – перша спроба охопити в одній книзі його багатогранну і суперечливу літературну діяльність, визначити основні риси творчого методу, розкрити таємниці індивідуального стилю письменника.

Вітальний лист до завідуючого кафедрою зарубіжних літератур Чернівецького університету доц. О. П. Гулі // Іноземна філологія. – 1968. – Вип.15. – С.156.

У цьому листі редакція “Іноземної філології” вітає Ольгу Петрівну Гулю з нагоди її шестидесятиріччя, бажаючи успішно завершити роботу над дослідженням “Ромен Роллан і російська література”.

Вовк Я.Г. “Тіні забутих предків” іспанською мовою. Kotsiubinskiy Mijailo. La sombra de los antepasados olvidados. Kiev, «Dnipro», 1972 // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 41. – С. 121-124.

Стаття є аналізом “Тіней забутих предків” М.Коцюбинського у перекладі Хуана Борисюка. Хуан Борисюк вміло і тактовно підійшов до відтворення національного колориту твору, дбаючи про те, щоб примітки та роз’яснення не “закрили” його як джерела естетичної насолоди для широких кіл читачів.

У праці перекладача є певні відхилення від першотвору, але вони не численні й не применшують досягнень перекладача у роботі над художнім словом новеліста.

Возниця В.М. Нова корисна книга. Helbig G., Buscha I. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig, 1972 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 117-118.

У даній статті представлено новий підручник з граматики для іноземців, побудований за новою, науковою методикою, яка дозволяє пізнати суть мови, її комунікативний характер. Крім цього, цей метод усуває розрив між морфологією та синтаксисом, а також розв’язує питання про місце словосполучення, яке в традиційній граматиці не могло знайти постійного місця ні в морфології, ні в синтаксисі. Автор статті обговорює вищезгадану книгу, відзначає найважливіші нововведення, спосіб презентації матеріалу та загальну структуру книги. Як вважає автор статті, дана книга може бути зразком правильного розуміння суті мови та вмілої інтерпретації взаємозв’язку форми, значення і функції слів у живому мовленні.

Возниця В.М. О.І. Москальська. Теоретична граматики сучасної німецької мови. (Grammatik der deutschen Gegenwartssprache). М., "Высшая школа", 1972 // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 30. – С. 173-174.

Мета даного відгуку – інформувати широкі кола читачів про появу та зміст цікавої і корисної праці О.І.Москальської. Ця робота вводить читача у коло проблем сучасної німецької теоретичної граматики, спершу ознайомивши його з коротким оглядом розвитку німецької граматики у світлі найважливіших сучасних напрямків наукової думки. Свіжість і ясність викладу матеріалу, об’єктивна критика існуючих теорій німецької граматики дозволили їй досягти мети і зацікавити читача.

Гаврилишин С.В. Чотири самобутні таланти в поезії Німецької Демократичної Республіки. Лук’янова В.П. Голоси демократичної Німеччини. К., “Наукова думка”, 1970, 160 с. з іл // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 148-153.

Рецензується монографія, мета якої – проаналізувати поетичну творчість як майстрів німецького художнього слова, так і молодих поетів. Автор часто звертається до історичних подій, обставин життя творця та подає аналіз поезій Е.Арендта, С.Гермліна, Ф.Фюмана, Й.Бобровського, розглядаючи їх форму як сукупність поетичних засобів, яка є єдиним виразом їхнього змісту.

Гаврилюк А.М. Американская литература. Проблемы романтизма и реализма. "Науч. труды Кубан. ун-та", 1972, вып. 1, № 155; 1973, вып. 2, № 176; 1975, вып. 3, № 195 // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 47. – С. 117-122.

Йдеться про перший, другий та третій випуски наукових праць Кубанського університету, що вийшли в 1972, 1973 і 1975 роках. Проаналізовано основні статті, присвячені проблемам американського романтизму та реалізму, зроблено цікаві спостереження.

Ганжа В.С. Кошева И.Г. Типологические структуры языка. (Сфера видо-временных значений). Изд-во Киевского ун-та, 1972, 234 с. // *Иноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39 – С. 184-185.

Дана монографія присвячена дослідженню суто проблемних категорій виду і часу, які є надзвичайно складними у будові окремих мов, що мають форми слова. Визначення суті видо-часових категорій вирішується у двох взаємозв'язаних планах: 1) виявлення якісної одноманітності категорій виду і часу; 2) класифікації форм, що служать для вираження даних категорій.

Гейнши І.І. Гез Н.І., Мартенс К.К, Шлегеман Г.А. Підручник німецької мови для 9-го класу середньої школи. К., "Радянська Школа", 1972 // *Иноземна філологія.* – 1974. – Вип. 35. – С. 139-141.

У статті подано критичний аналіз підручника німецької мови для 9-го класу середньої школи, який є основним навчальним посібником відповідно до навчальної програми середньої школи. Коротко описано структуру підручника та систему викладення матеріалу. Основну частину статті складає рецензія на фонетичний матеріал підручника та матеріал для корекції навичок і вмій у техніці читання німецькою мовою. Поручено здебільшого питання обсягу й номенклатури фонетичного матеріалу та елементів техніки читання; питання закріплення фонетичного матеріалу та питання відповідності лексики фонетичних вправ лексичному матеріалу даного класу. У рецензії подано ґрунтовний аналіз фонетичного курсу підручника, вказано наявні недоліки обсягу матеріалу та системи викладу, а також подано чіткі рекомендації щодо поліпшення викладення та закріплення фонетичного матеріалу в даному підручнику.

Глускина Л.М. Памяти Соломона Яковлевича Лурье // *Иноземна філологія.* – 1966. – Вип. 9. – С. 58.

Автор коротко висвітлює питання наукової та педагогічної діяльності професора кафедри класичної філології Львівського національного університету С.Я.Лур'є, роботи якого присвячені соціально-політичній історії, епіграфіці, літературі, філософії, історії науки, мовознавству, етнології та фольклору, питанням біблістики, історії елліністичного іудейства, перекладам та коментуванню античних текстів. Він створив широку синтетичну картину розвитку Давньої Греції. Особливе місце в наукових працях Лур'є займають праці з питань історії античної математики.

Гольберг М. Семінар викладачів зарубіжної літератури // *Иноземна філологія.* – 1970. – Вип. 21. – С. 188-189.

Стаття описує роботу семінару викладачів зарубіжної лутератури, що відбувся у грудні 1968 року в м.Дрогобичі.

Гольберг М.Я. В.М.Жирмунський як літературознавець і фольклорист // *Иноземна філологія.* – 1966. – Вип. 7. – С. 194-199.

Стаття присвячена 75-річчю з дня народження В.М.Жирмунського. В.М.Жирмунський — людина широких наукових інтересів, автор важливих праць з багатьох питань літературознавства, фольклористики і лінгвістики. Він є продовжувачем кращих традицій вітчизняної науки. Список праць В.М.Жирмунського налічує кілька десятків книг, сотні статей та публікацій. Праці є різноманітними за тематикою. Серед них є монографії з теоретичних питань, "трилогія" з питань теорії вірша. В.М.Жирмунський цікавився проблемою мікроаналізу художнього тексту, проблемою порівняльного вивчення літератур, значне місце серед його праць займають історико-літературні дослідження.

Гольберг М.Я. Книга про Гергарта Гауптмана. Мандель Е.М. Гауптман (Драматургическое творчество конца XIX– начала–XX в.). Саратовский гос. пед. ин-т. 1972, 112 с. // *Иноземна філологія.* – 1975. – Вип. 37. – С.115-117.

Дана стаття – обговорення книги про видатного драматурга Німеччини Гергарта Гауптмана та його творчість у контексті німецько-українських культурних зв'язків. Метою даної книги є ознайомлення українських студентів із творчістю драматурга, що дозволить глибше зрозуміти німецький історико-літературний процес. Також подано короткий огляд структури книги, манери викладу, питань піднятих автором та літературних джерел використаних при написанні книги. У цілому, як стверджує автор статті, ця книга – глибоке самостійне дослідження та чітко побудований посібник для студентів.

Гольберг М. Нариси з історії німецької літератури В.М. Жирмунский. Очерки по истории классической немецкой литературы. Л., «Художественная литература», 1972) // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 126-129.

В.М.Жирмунський – це філолог із різноманітними науковими інтересами. Проте основну його увагу привертала проблеми германістики та німецької літератури. Дана стаття – це огляд однієї з праць В.М.Жирмунського.

Гольберг М.Я. Проблеми вивчення літературного стилю. Замітки на полях книги О.В.Чичеріна “Ритм образа. Стилистические проблемы” (М., “Советский писатель”, 1973. 274 с.) // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38 – С. 153-161.

У рецензії розглядається книга О.В.Чичеріна, у якій досліджується питання ритму в літературі, що виявляється на всіх рівнях твору: інтонаційно-синтаксичному, лексичному, образному. У цій праці поєднано принцип історизму із принципом структурно-функціонального дослідження. Автор стверджує, що стиль є виразником ідей письменника і розглядається як естетична категорія.

Гольберг М.Я. Проблеми гуманізму і сучасні зарубіжні літератури. Відповідальний редактор Д.В. Затонський. Вид-во “Наукова думка”, Київ, 1964 // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 161-166.

У наш час проблема гуманізму, питання про його зв'язок з літературою привертють увагу багатьох письменників, критиків і літературознавців. Ця тема стала провідною в багатьох дослідницьких працях. Цій важливій темі, присвятила своє дослідження група працівників відділу сучасної зарубіжної літератури Інституту літератури АН УРСР. Книга “Проблеми гуманізму і сучасні зарубіжні літератури” містить статті багатьох науковців, що охоплюють різноманітне коло літературних явищ.

Гольберг М.Я. Старійшина радянських філологів // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 140 – 146.

Автор подає огляд багатогранної діяльності академіка М.П. Алексеєва як приклад самовідданого служіння науці, аналізує особистісні якості вченого – служителя високим ідеалам гуманізму.

Гордіна М.В., М.Я. Дем'яненко Вступний курс фонетики французької мови. К., «Вища школа», 1971 // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 161-162.

Посібник М.Я.Дем'яненко є першим дійсно вступним фонетичним курсом для французької мови, присвяченим питанню постановки звуків та основних інтонаційних моделей. Його особливістю є орієнтація на українськомовну аудиторію.

Гурський І.О. Словарь антонимов современного английского языка. Составитель В.Н. Комисаров. Изд-во «Международные отношения», М., 1964 // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 171-173.

Про словник антонімів В.Н.Комісарова, у якому подано 1038 антонімічних пар найвживаніших слів у сучасній англійській мові.

Гурський С.О. A. Korsakov. The Use of Tenses in English. Lvov University Press, 1969 // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 186-189.

Автор дає рецензію посібника А. Корсакова з проблем значення і вживання часових форм дієслова в англійській мові.

Гурський С.О. Г.Г. Почепцов. Конструктивный анализ структуры предложения. К., "Высшая школа", 1971 // Иноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 158-161.

Монографія Г.Г.Почепцова – видатна подія в англістиці і значний вклад у лінгвістичну науку, зокрема, у синтаксис. Грунтовне дослідження відомих сучасних методів аналізу структури речення та перевірка їх висновків на багатому мовному матеріалі дали можливість автору не лише виявити суттєві недоліки аналізу структури речення в рамках традиційних членів речення, а також сучасних методів безпосередніх складників, трансформаційного та ланцюгового аналізу, але й розробити новий, якісно вищий метод описання структури речення. Цей метод дає можливість виділити абстраговані узагальнені і разом з тим найсуттєвіші ознаки структури речення – конструктивну значущість. Отже, у рецензованій роботі її автор виклав основи нової теорії речення – конструктивного синтаксису.

Гурський С.О. Медникова Э.М. Значение слова и методы его описания. М., «Высшая школа», 1974 – 202 с // Иноземна філологія. – 1976. – Вип. 43. – С. 106-109.

Монографія Е.М.Меднікової є важливим внеском у розробку основних теоретичних і методологічних положень семасіології з позицій матеріалістичної філософії й сучасної лінгвістики. Книга містить вдале поєднання теорії та практики, яке не часто можна зустріти у семасіологічних дослідженнях.

Гурський С.О. Важливе теоретичне дослідження. Кошова И.Г. Уровни языкового абстрагирования. Изд-во Киевского ун-та, 1973 // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 119-121.

У центрі уваги даної статті – монографія професора І.Г. Кошової, яка виступає узагальненим синтезом конкретних досліджень окремих проблем мовознавства. Центральною проблемою книги, як свідчить сам заголовок, є рівні мовного абстрагування, оскільки узагальнення і абстрагування – найважливіші процеси формування і функціонування мови як засобу спілкування. Автор книги розглядає процеси узагальнення і абстрагування на всіх рівнях структури мови, виявляючи характерні риси цих процесів. Також подано короткий аналіз книги, викладених у ній ідей та значення книги для розвитку мовознавчої науки в цілому.

Гурський С.О. Сочетания типа make up, make for в современном английском языке // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 175-178.

Стаття є оглядом книги С.Б.Берлінзон "Сочетания типа make up, make for в современном английском языке". Як твердить автор рецензії, цей посібник буде корисним для всіх, хто вивчає англійську мову і прагне збагнути не лише загальний зміст, але й найкращий спосіб його відтворення в англійській мові.

Домбровський О.А. Динніков А.Н., Лопатіна М.Г. Народна латинь. Видавництво Московського ун-ту, 1975 // Иноземна філологія. – 1978. – Вип. 48. – С. 123-125.

Рецензований збірник призначений для студентів та аспірантів романської філології, які вивчають латинську мову. У першій частині розглядаються деякі теоретичні питання народної латині, описується процес латинізації Італії і романізації римських провінцій, подається детальний огляд змін, які відбулися у фонетиці, граматиці та лексиці народної латині до кінця VI століття. Друга частина хрестоматія текстів та епіграфічних матеріалів, які подаються у хронологічному порядку і відображають розвиток латині з III століття до нашої ери по VI століття нашої ери.

Домбровський О.А. E.V. Litvinenko. Historia de la Lengua Espanola. К., «Вища школа»,

1973 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 130-133.

Підручник Е.В.Литвиненко з історії іспанської мови – дуже потрібна та актуальна книга. Вона складається з трьох частин – у 1 розглядаються витoki іспанської мови та дописьмовий період її розвитку, у 2 частині – історія іспанської мови до половини 17ст. Третя частина включає короткий огляд історичної фонетики та морфології.

Домбровський О.А. Корлэтяну Н.Г. Исследование народной латыни и ее отношений с романскими языками. М., “Наука”, 1974 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39 – С. 175-177.

Робота Н.Корлэтяну висвітлює роль слов'ян в утворенні балкано-романських національностей, містить критичний огляд основних концепцій народної латини, визначає місце латині серед індоєвропейських мов. Автор заперечує проти того, щоб вважати народну латинь окремою мовою від класичної латині, або просто стилістичним варіантом загальнолатинської мови.

Домбровский О.А. Р.А. Будагов. Язык, история и современность. Изд-во Московского ун-та, 1971 // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 163-164.

У цій книзі вміщено статті та передмову відомого мовознавця, спеціаліста в галузі романських мов Р.А.Будагова, опубліковані протягом останніх двадцяти п'яти років і сьогодні уже мало доступні. Незалежно від того, чи в поміщених у збірнику статтях розглядаються питання загального мовознавства, чи досліджуються конкретні явища окремих романських мов, у них завжди ставляться принципові теоретичні питання і розглядаються із врахуванням конкретних мовних даних.

Домбровський О.А. III Міжвузівська конференція з романської філології в Мінську // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 172-174.

У цій статті розповідається про III Міжвузівську конференцію з романської філології, що проходила в м.Мінську і була присвячена проблемам діяхронії у вивченні романських мов. Подається загальна характеристика конференції та аналіз доповідей і виступів українських романістів. Як позитивну рису конференції відзначено те, що на ній приділялась увага маловивченим і відмираючим романським мовам та діалектам. Зазначається, що тематика конференції, незважаючи на певну цілеспрямованість, була і дуже різноманітна. Основні питання конференції: проблема вульгарної латині і погодження романських мов, класифікація романських мов, зіставлення діяхронії і синхронії у вивченні романських мов, застосування структурного аналізу. Відзначено розробку питань романської діалектології і використання її даних у доповідях М.Бородіної. Декілька доповідей було присвячено історичній фонетичі і фонології окремих романських мов. Серед доповідей, присвячених слов'яно-романським мовним зв'язкам, найґрунтовнішою була доповідь І.Петканова (Софія).

Домбровський О. А. Монографія Р.А. Будагова “Сравнительно-семасеологические исследования. Романские языки” // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 183-185.

Автор статті зазначає, що монографія Р.А. Будагова є цінним досягненням вітчизняної романістики. У ній зроблено серйозну спробу довести можливість побудови порівняльної семасіології германських мов. Автор зібрав, упорядкував і пояснив багатий лінгвістичний матеріал. Йому вдалося довести, що в лексиці і семасіології існує своєрідна система, відмінна від системи у фонетичі та граматиці, і показати взаємодію значень не тільки всередині тематичних груп, але й у загальнішому плані.

Жаловський А.Д. Республіканська наукова конференція // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 172-173.

Про наукову конференцію з питань граматики та лексикології романо-германських мов, що відбулася у Київському державному педагогічному інституті іноземних мов з 11 по 14 травня 1966 р.

Жлуктенко Ю.О., Бублик В.Н. Papers and Studies in Contrastive Linguistics. Vol. 1 – 2. Poznań, 1973 – 1974 // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 89-92.

Рецензований збірник видано Познанським університетом ім. А.Міцкевича у рамках серії контрастивних граматик, запланованих Міжнародною асоціацією прикладної лінгвістики. У ньому відбито головні здобутки мовознавців Польщі з питань польсько-англійських контрастивних досліджень. Автори підняли глибокий пласт явищ і фактів у обох мовах і розглянули його через призму контрастивного аналізу. У збірнику багато цікавих думок і спостережень, які стануть у пригоді мовознавцям.

Жлуктенко Ю.О., Бублик В.Н. Романо-германське мовознавство на Україні (Підсумки десятирічної науково-дослідницької роботи) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 3-13.

Стаття є загальним оглядом досягнень у галузі романо-германського мовознавства в Україні у 1967-1977 рр. Перелічені найважливіші видання з питань мовознавства. Протягом десятиліття особливу увагу приділяли синтаксису. Деяко менше розроблялися проблеми морфології, лексикології, фразеології, стилістики і т.ін.

Задорожний Б. М. В.В.Мартынов. Славяно-германское лексическое взаимодействие древнейшей поры (к проблеме прародины славян). Издательство Академии наук БССР, Минск, 1963 // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 179-184.

Автор робить огляд монографії В.В. Мартинова у сфері слов'янсько-германської лексикології, яку називає безсумнівним вкладом у лінгвістичну науку.

Задорожний Б. М. Шрамл Й.Й. Hugo Jedig. Laut-und Formenbestand der niederdeutschen Mundart des Altai-Gebietes. Akademie-Verlag, Berlin, 1966, 107 S. Sitzungsberichte der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Philologisch-historische Klasse, Band 112, Heft 5 // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 177-178.

Стаття містить рецензію на працю, присвячену дослідженню нижньонімецького діалекту Алтайського краю. Рецензент зазначає, що спостереження щодо розвитку діалекту, ізольованого від решти мовної території, викладені у монографії, становлять особливу цінність.

Задорожний Б.М. В.М.Жирмунський як мовознавець-германіст // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 188-193.

Стаття присвячена 75-річчю з дня народження В.М.Жирмунського. Автор подає читачеві короткий огляд мовознавчої та літературної діяльності вченого. В.М.Жирмунський займався проблемами історії німецької мови; він досліджував питання німецької історичної граматики, які одержали найбільш яскраве втілення у його відомому підручнику "История немецкого языка". Його багаторічна дослідницька робота була пов'язана з питаннями німецької діалектології. Діалектологічне дослідження дало В.М.Жирмунському можливість нового підходу до розв'язання багатьох питань історії німецької мови та історично-порівняльного вивчення германських мов.

Задорожний Б. М. Проф. Ю. Р. Куриловичу – 70 років // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 154-155.

У цій статті подається бібліографія професора Ю. Р. Куриловича. Автор згадує кілька його праць. Він зазначає, що в більшості своїх праць вчений розробляє проблеми еволюції мовної структури, піднімає цілий ряд питань історичної морфології, а також фонетики індоєвропейських мов. Дослідження професора ґрунтується на загальномовознавчих принципах, які здебільшого сформулював він сам.

Задорожний Б.М. Сравнительная грамматика германских языков, т. III, Морфология. АН СССР, Институт языкознания, М., 1963. Авторы: М.М. Гухман, С.С. Кубрякова, Е.А. Макаев, О.И. Москальская, С.О. Миронов (ответственный редактор М.М. Гухман) // Иноземная филология. – 1965. – Вып. 5. – С. 157-162.

Стаття є рецензією на третій том підручника "Сравнительная грамматика германских языков". У цьому томі розглянуто морфологію іменника (слово і формотворення), займенника та числівника. Том відкривається теоретичним вступом (розділ 1), присвяченим опису морфологічної структури слова в давніх германських мовах.

Задорожний Б.М. Т.В. Катуніна, В.М. Лещинська. Deutsch. Вид. друге, перероблене і доповнене. К., "Вища школа", 1971, 446 с // Иноземная филология. – 1973. – Вып. 30. – С. 173.

Дана стаття є відгуком на книгу Катуніної – Лещинської, чи не найкращу такого роду роботу в нашій країні. Автор поставив перед собою нелегке завдання. З одного боку, йшлося про те, щоб дати в руки наших студентів-германістів матеріал для читання, а з другого – створити посібник, який стимулював би в максимальній мірі практичне оволодіння студентами германістики німецькою мовою. Загалом їм це вдалося, за що і висловлюється велика подяка.

Задорожний Б.М. Ю.Р. Куриловичу 80 років // Иноземная филология. – 1975. – Вып. 39 – С. 186-187.

Ю. Курилович розробив проблеми граматичної аналогії. Автор висуває гіпотезу про поляризацію або тенденцію контрастування членів морфологічних опозицій, що веде до редувантної гіперхарактеризації форм і одночасно є фактором поширення в синтагматичі тих чи інших фонем. До найважливіших його робіт належать *The Inflectional Categories of Indo-European*, а також колективна багатотомна праця *Indogermanische Grammatik*.

Б.М. Задорожний. Фрінгс Теодор // Иноземная филология – 1969. – Вып. 18. – С. 142-143.

У цій статті розповідається про нестора сучасної германістики професора Теодора Фрінгса. Зазначаються деякі біографічні дані Т. Фрінгса. Вказано, що Т. Фрінгс був визначним дослідником німецької діалектології, історії німецької мови та старої німецької літератури. Показано, що Фрінгс був автором 400 наукових робіт, у тому числі таких великих праць як *Grundlegung einer Geschichte der deutschen Sprache*, 1957; *Sprache und Geschichte* (3 томи) 1956; *Heinrich von Veldeke 1947-1952 pp.* та багатьох інших. У своїх мовознавчих роботах Т. Фрінгс послідовно ставить питання про нерозривний зв'язок між історією мови, зокрема її лексикою, з історією даного мовного колективу, наприклад з найдавнішими міграціями племен, з культурним впливом сусідніх суспільств. Зазначено, що Т. Фрінгс – не тільки визначний вчений-дослідник, але й невтомний організатор наукового життя. Під його керівництвом завершується гримівський історичний словник німецької мови, публікуються перші випуски великого старовірхньонімецького словника, вивчаються питання про історичні джерела сучасної німецької національної мови.

Зеленський П.Г. Беляев Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. М., 1965 // Иноземная филология. – 1967. – Вып. 11. – С. 173-174.

Про нову редакцію книги Б.В. Беляєва (1965р.), доповнену новими розділами про психологічні основи навчання фонетики і граматики іноземної мови, психологічні особливості письмової мови, про найновіші способи навчання іноземних мов.

Зорівчак Р.П. Новий посібник з методики викладання іноземних мов. *Zelensky P. A Terminological Manual on Methods of Teaching and Learning English*. К., "Вища школа", 1974 // Иноземная филология. – 1975. – Вып. 37. – С. 123-124.

Автор даної статті аналізує перший на Україні посібник з англійської шкільної педагогічної терміносистеми, який є результатом тривалих лінгвістичних досліджень

англійської дидактичної лексики з врахуванням особливостей викладання іноземних мов у школі.

У статті подано короткий аналіз згаданого посібника, способу його побудови та застосованих методів досліджень, а також реєстр поданих слів. Особливо автор статті відзначає детальний опис представлених у посібнику слів та сфер їх вживання, а також подані російські еквіваленти.

На завершення подаються рекомендації щодо застосування посібника і його значення для зіставлення шкільно-педагогічної терміносистеми української, російської та англійської мов.

Зорівчак Р.П. Англо-український словник. За ред. Ю. О. Жлуктенка. К., «Радянська школа», 1974 // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 96-98.

У 1974 році видавництво “Радянська школа” випустило “Англо-український словник” (65 000 слів), який знаменує новий етап у розвитку словникарства. Його уклали М.Л.Подвезько та М.І. Балла за редакцією Ю.О.Жлуктенка. Цей словник більший і повніший за свого попередника 1948р. Незважаючи на окремі недоліки, видання має надзвичайно широке практичне застосування серед викладачів, студентів, учнів, перекладачів та взагалі осіб, що цікавляться англійською мовою. Крім ужиткового значення, словник незамінний для теоретичних узагальнень.

Зорівчак Р.П. Симпозіум “Проблеми контрастивного аналізу романо-германських і слов’янських мов” (Київ, 23-24 листопада 1976 року) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 48. – С. 119-121.

Симпозіум, організований Відділом романо-германської філології Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні, був присвячений проблемам контрастивної лінгвістики як самостійної наукової дисципліни. З програмною доповіддю виступив професор Ю.О.Жлуктенко. Такі науковці, як В.Н.Бублик, А.М.Муховецький, Л.І.Прокопова, І.В.Корунець та інші, у своїх доповідях торкалися різноманітної тематики. Як підсумок симпозіуму, професор Ю.О.Жлуктенко інформував учасників про роботу Відділу романо-германської філології в галузі контрастивних досліджень.

Иордаке Р. Международный Конгресс латинистов в Бухаресте // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 113-114.

У даній статті йдеться про Міжнародний Конгрес латиністів, який проходив на початку вересня 1970 року в столиці Румунії під керівництвом Міжнародної Латинської академії.

Калиниченко О.С. Хороший початок. Українська література у критиці Німецької Демократичної Республіки. Хрестоматія для гуманітарних факультетів вищих учбових закладів. Упорядкування, вступна стаття та примітки М.І. Дармограя. Вид-во Львівського університету. Львів, 1969 // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 181-184.

Стаття є рецензією на хрестоматію “Українська література у критиці Німецької Демократичної Республіки”, упорядкованої М.І.Дармограєм у 1969 році у Львові.

Рот О.М. Історико-етимологічний словник угорської мови. Том 1. (А-ту), Будапешт (видавництво УАН), 1967 // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 136-138.

У цій статті зазначається, що автором першого етимологічного словника угорської мови був Йоганн Фішер, який, досліджуючи минуле сибірських народів, безкомпромісно відстоював фіно-угорське походження угорської мови. Вказано, що в кінці XIX ст. виходить історичний словник угорської мови А.Сарваша і В.Шімоні, а на початку XX ст. – словник угорських грамот Н.Самоти і Р.Золнай. Наявність цих словників, а також діалектологічних словників угорської мови дало можливість А.Гомбцу та С.Меліху зайнятись створенням угорського етимологічного словника на рівні вимог сучасного мовознавства. Зазначено, що було видано два томи цього словника. Виділено, що Г.Барці 1941 р. видав свій однотомний

Етимологічний словник угорської мови. В кінці 1967 р. вийшов перший том “Історико-етимологічного словника угорської мови” у якому знаходимо значну кількість слів, що мають уральське, фіно-угорське походження. Відзначено, що для фахівців романських мов перш, за все французької та румунської, перший том словника цінний тим, що показує конкретну роль цих мов у збагаченні словникового складу угорської мови.

Кацуба М.В. Ф. Г. Міщенко – видатний український еллініст // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 77-80.

Стаття присвячена одному з найвидатніших вчених у галузі класичної філології— Федору Міщенку (1847-1906). Багатьма працями він збагатив науку, залишивши в ній помітний слід. Його праці мають велике значення для вивчення історії і культури стародавньої Греції, а переклади на російську мову робіт Геродота, Фукидіда та Полібія залишаються неперевершеними.

Кобів Й.У. Ж. Марузо – видатний дослідник античності (1878-1964) // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 163.

Стаття є коротким підсумком творчої діяльності видатного французького філолога-класика Жюля Марузо. Багатогранною і різноманітною була наукова, педагогічна й організаторська діяльність вченого. Немає жодного класика-філолога, який не користувався б бібліографічною працею Марузо "Dix annees de bibliographie classique"-незрівняним довідником в галузі класичної філології, який містить імена вчених і заголовки їх досліджень із короткою анотацією. Й.І.Кобів зазначає, що Ж.Марузо увіковічнив своє ім'я як засновник "Revue des Etudes Latines" — журналу, присвяченого латинській філології. Йому належить велика роль у розвитку класичної філології.

Кобів Й.У. III Всесоюзна наукова конференція з питань класичної філології // Іноземна Філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 94-95.

У статті автор робить короткий огляд проведеної з 12 до 17 вересня 1966 року III Всесоюдної наукової конференції філологів-класиків СРСР. Робота конференції була зосереджена в п'ятьох секціях: історії античної літератури і культури, давньогрецької мови, латинської мови, методики викладання класичних мов та секції художнього перекладу. Учасники прийняли розгорнуту резолюцію, яка передбачає проведення наступної конференції в 1969 році, утворення Всесоюзного товариства філологів-класиків, створення всесоюзного журналу, присвяченого проблемам античних мов та літератур.

Кобів Й.У. Розвиток класичної філології ЛДУ за роки радянської влади // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 4. – С. 7-13.

У статті висвітлено роботу відділу класичної філології – найстарішої з філологічних дисциплін – у Львівському університеті з 1939р. Автор розповідає про досягнення кафедри, а саме: публікації перекладів творів античних авторів, наукових праць з класичної філології, збірника “Питання класичної філології” та ін. У статті також окреслено такі аспекти роботи цієї кафедри: підготовка спецкурсів, відкритих лекцій та семінарів, рецензування підручників та посібників та ін.

Кожухар Д.О. X Міжнародний конгрес лінгвістів // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 151-152.

З 28-го серпня до 2-го вересня 1967 року в Бухаресті відбувався X Міжнародний конгрес лінгвістів. Програма була різноманітна і її тематика ледь умістилася в 13 секціях: 1.Теорія мови. 2.Соціолінгвістика. 3.Лінгвістична географія. 4.Історія лінгвістики. 5. Семантика. 6.Синтаксис. 7.Поетика. 8.Процес опанування мовою дітьми. 9.Типологія мови. 12.Патологія мовлення. 13.Varia.

Комолова М.О., Лисий І.Я. Великовський С. Грани «Несчастливого сознания». Театр, проза, философская эссеистика Альбера Камю. М., «Искусство», 1973, 239 с // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 43. – С. 110 – 113.

Серед фундаментальних досліджень літературної класики певне місце посідає і монографія Великовського про А. Камю – надзвичайно складну й суперечливу постать у французькій літературі та філософії ХХ сторіччя. Великовський оглядає творчий шлях митця, представляє читачам Камю у різних жанрах, намагається глибоко та всебічно оцінити доробок письменника.

Копистянська Н.Х. Професор І. С. Свенціцький (1876— 1956) // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 44. – С. 102-105.

Стаття змальовує портрет Іларіона Семеновича Свенціцького, людини надзвичайних особистих якостей, талановитого дослідника, блискучого аналітика, новатора, культурного діяча, вимогливого, але чуйного вчителя.

Копистянська Н.Х. Біля джерел соціалістичного реалізму в німецькій літературі // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 22. – С. 185-188.

Автор робить огляд книги Н.М. Матузової “У истоков немецкой литературы социалистического реализма” (Київ, 1967). У книзі порушується проблема формування соціалістичного реалізму в німецькій літературі після першої світової війни. Автор високо оцінює працю Н.М. Матузової, оскільки вона написана живо, цікаво і спонукує до роздумів.

Копистянська Н.Х. Роздуми над працями чехословацьких вчених // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 18. – С. 131-136.

У цій статті розповідається про роздуми над працями чехословацьких вчених у галузі французької літератури. Зазначаються монографії В.Бретта про Мольєра та Я.Фішера про Беранже і перший том ґрунтовної колективної праці “Історія французької літератури” за редакцією Я.Фішера. Показано, що чехословацькі вчені приділяють біографіям письменників велику увагу і прагнуть допомогти читачам уявити яскраву особистість автора, а потім перейти до докладнішого аналізу його стилю. Вказано, що у своїй книзі Бретт змальовує Мольєра без ореола святості і непогрішності, а як живу людину з хибамі та недоліками, але разом з тим людину прекрасну. Ян Фішер розкриває дух епохи трьох революцій у Франції, розповідаючи послідовно й докладно про життя і творчість Беранже. Зазначено, що в першому томі “Історії французької літератури” прекрасно викладено історію філософської думки у Франції ХІХ ст., висвітлено вплив романтизму на розвиток історіографії, критики. Кожний розділ книги супроводжується великою бібліографією.

Копистянська Н.Х. Ювілей чеського вченого-філолога // *Іноземна філологія.* – 1974. – Вип. 33. – С. 133-134.

30 листопада 1973 року наукова громадськість Чехословаччини відзначила 50-річчя видатного вченого, завідувача кафедри романістики Карлового університету, професора Яна О.Фішера – автора мовознавчих статей, робіт, присвячених іспанській літературі. Його спадщина складається з монографій, статей, численних рецензій та передмов до окремих творів.

Корсаков А.К. Монография И. П. Ивановой "Вид и время в современном английском языке" // *Іноземна філологія.* – 1965. – Вип. 2. – С. 186-189.

У статті зазначається, що монографія І. П. Іванової є досить цінною, тому що присвячена значенню і використанню всіх дієслівних форм індикативу в сучасній англійській мові. Автор подає кілька прикладів, характеризує їх, висловлює свою думку щодо цього.

Кравець Я.І. П. Верлен. Лірика. Перлини світової лірики. – “Дніпро”. – Київ. – 1968 // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 181-184.

Автор зробив відгук на збірку поезій Поля Верлена українською мовою, до якої увійшли переклади М. Рильського, Г. Кочура, М. Лукаша.

Краковецька Г.О. Добрий підручник (рецензія на підручник латинської мови для медучилищ Р.Ю. Сливки та Й.У.Кобіва) // Іноземна філологія. – 1967. – Вип. 13. – С. 91-93.

Дана стаття - рецензія на підручник латинської мови для середніх медичних навчальних закладів Р. Ю. Сливки та Й. У. Кобіва. Підручник відповідає запитам сучасного розвитку науки, відображає найновіші досягнення медицини. У розділі “Фонетика” дуже добре подані правила вимови. У розділі “Морфологія” автори доступно подали всі частини мови, які трапляються в медичних текстах, рецептах. В окремій частині підручника наводяться тексти для повторення і самостійної роботи.

Крупаткін Я.Б. Focus on the learner: Pragmatic perspectives for the language teacher. Ed. by John W. Oller and Jack C. Richards, Newbury House Publishers (Rowley, Mass.), 1973 // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 92-94.

Це рецензія на збірку статей, виданих у США, присвячених вивченню відповідностей між формами мови, між тими, хто розмовляє цією мовою, і позамовною інформацією. Книга складається з шести розділів, кожен з яких починається з передмови і завершується запитаннями для обговорення, де пропонується зіставити різні погляди, пояснити суперечності різних явищ та ін.

Кузнєцова Л.А. Зеленський П.Г. Essentials of English. Вступникам до вузів. К., "Вища школа", 1972 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 35. – С. 138-139.

Дана стаття повідомляє про першу появу на Україні посібника, мета якого – допомогти абітурієнтам повторити і систематизувати знання з англійської мови в обов'язки програми середньої школи та підготуватись до вступних іспитів у вищих навчальних закладах. Автор статті коротко описує цей підручник, його структуру, поданий матеріал, підбір тематичних текстів та вправ. Зроблено кілька критичних зауважень, хоча відгук про книгу в цілому дуже позитивний. Також подано рекомендації щодо використання даного підручника.

Ларіков Т.П. Про підручники іноземних мов для немовних вузів (Всесоюзна нарада) // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 21. – С. 190-192.

Автор стисло описує роботу Всесоюдної наради зі створення підручника іноземної мови для немовних вищих навчальних закладів, що була скликана у січні 1969 року в Москві. Під час її роботи розглядалися питання структури, обсягу, матеріалів, цільової направленості і ролі нового підручника.

Лисовий І.А. Проблеми класичної філології на сторінках збірника «Іноземна філологія» (1959-1977) // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 91-95.

Стаття є оглядом 13 випусків збірника «Питання класичної філології», який став своєрідним науково-організуючим центром філологів-класиків України. У цьому збірнику публікуються наукові статті лінгвістичного характеру, праці з літературознавства, перекладознавства, а також переклади творів античних поетів та прозаїків.

Литвинов М.М. Съедин В.Н. Предлоги немецкого языка. М., 1963 // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 169-171.

У цій статті подається рецензія на посібник “Прийменники німецької мови”, мета якого з'ясувати систему прийменників і прийменникових відношень німецької мови. Зазначено, що основний зміст книги як навчального посібника складають розділи III і IV. У III розділі в алфавітному порядку перелічуються всі прийменники сучасної німецької мови. Вживання прийменників, які передають не більше одного або двох відношень

демонструються на прикладах безпосередньо після кожного прийменника в межах даного розділу. Прийменники, які передають більше ніж два відношення, детально аналізуються в IV розділі. Згадується про перший в навчальній літературі довідниковий посібник, в якому детально описано вживання прийменників англійської мови: "Прийменники англійської мови" Б.Н.Аксененка, в якому подається коротка історія розвитку прийменників. Вказано, що В.С'єдин не врахував той факт, що процес утворення прийменників триває. Зазначено, що особливу увагу слід звернути на керування прийменників.

А.Ф. Лосеву – 80 лет // Иноземна філологія. – 1974. – Вип. 36. – С. 11-16.

Ця стаття присвячена А.Ф.Лосеву, великому спеціалісту у сфері класичної філології, античної філософії та естетики.

Він народився у 1893 р. у сім'ї вчителя гімназії. У 1911 р. він закінчив гімназію із золотою медаллю. Ще під час навчання в гімназії він зацікавився античною культурою і з великим ентузіазмом вивчав грецьку і латинську мови. Також він дуже цікавився філософією, театральним мистецтвом, музикою та математикою. У 1915 р. він закінчив історико-філологічний факультет московського університету. У 1919 р., коли йому було лише 26 років, його обрали професором класичної філології в Нижегородському університеті, де він викладав філологію багато років.

З 1942 р. і до часу виходу статті професор Московського педагогічного інституту, а в 1943 р. отримав звання доктора філологічних наук.

А.Ф. Лосев видав близько 250 творів про античну філософію, міфологію, музику та історію, а також переклав багато творів Арістотеля, Прокла та інших авторів.

Лужевський Б.М. Третя міжвузівська науково-методична конференція. // Иноземна філологія. – 1967. – Вип. 11. – С. 180-182.

Про міжвузівську конференцію з питань теорії та методики викладання іноземних мов, що проводилася у Львівському державному університеті ім. Івана Франка з 24 по 26 січня 1967 р.

Макушева С.П. Листи і новели Б.Шоу (Нові публікації) // Иноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 162-163.

"Листи" Б.Шоу – це прекрасні, різні за змістом і стилем 4 "епістолярних романи". Б.Шоу у коротких новелах чітко визначив свої ідейно-естетичні погляди. Оригінальність його дотепних та гострих думок майстерно втілюється у цих творах, даючи уявлення про яскравість неповторного таланту сатирика-драматурга.

Малік О.С., Петльований Г.П. Фразеологічні словосполучення з дієсловом *machen*: Посібник для студентів педагогічних інститутів."Просвещение, 1966. /Рец. Т.П. Ларіков // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 171-172.

У цій статті розповідається про посібник для студентів педагогічних інститутів, в якому вміщено 355 найрізноманітніших варіантів фразеологічних сполучень з дієсловом *machen*. Розміщені у посібнику за алфавітом сполучення легко знайти, а алфавітний реєстр дає змогу кожному вільно ним користуватися, навіть тому, хто не має досвіду та навичок для перекладу оригінальних текстів з спеціальності. Автори посібника ілюструють словосполучення прикладами з найкращих перекладів творів класиків німецької літератури. Зазначено помітне прагнення авторів посібника подати найрізноманітніші словосполучення і підкріпити кожне з них прикладами. В цілому зазначено, що посібник дуже цінний і вкрай необхідний саме тепер, коли вимоги до вивчення іноземних мов зростають. Відмічено, що посібник є корисним не тільки для студентів педагогічних інститутів, але й для перекладачів та викладачів.

Меліка Г.І. VI Міжнародний конгрес фонетистів // Иноземна філологія. – 1968. – Вип. 14. – С. 173-175.

З 7 по 13 вересня 1867 року в Празі відбувався VI Міжнародний конгрес фонетистів з центральною темою “Акустичний сигнал і його сприймання”. На конгресі працювали такі секції: 1.Фізіологія і паталогія мовлення. 2.Акустика і сприймання. 3.Фонологія і лінгвістична фонетика. 4. Біофонетика.

Меліка Г.І. Лінгвістична інтерференція – процес чи результат? // Іноземна філологія. – 1973. – Вип. 31. – С. 157-158.

Лінгвістична інтерференція як процес є незрівнянно поширенішим явищем, ніж контактування чи взаємодія мов в інтерлінгвістиці. Результатом-продуктом цього процесу є очевидні (евідентні) та глибинні (дискретні) структурні та системні зміни інтерференційного характеру.

Меліка Г.І., Шрамл Й.Й. Schönfeld H. Gesprochenes Deutsch in der Altmark. Untersuchungen und Texte zur sprachschichtung und zur sprachlichen Interferenz. Akademie-Verlag, Berlin, 1973 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 39. – С. 177-179.

У рецензованій монографії автор ставить собі мету вивчити розвиток, взаємозалежність і взаємодію різних мовних ідіомів, що функціонують серед населення Альтмарку. Автор досліджує типологізацію окремих розшарувань мовленнєвої дійсності з виявленням у них обов’язкових і факультативних ознак, визначає регіональну диференціацію між говірками і розмовними мовами, виявляє стосунки мовців і мови.

Мінкін Л.М. Andrievskaia A. Syntaxe du français moderne. К., “Вища школа”, 1973 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38. – С. 143-145.

Автор рецензує посібник з синтаксису сучасної французької мови, призначений для студентів факультетів іноземних мов і осіб, які вивчають французьку мову. Досліджується синтаксис як простого, так і складного речення. А.А.Андрієвська вводить сегментовану фразу до розділу складних синтаксичних єдностей. Велику увагу приділено опису парцеляції і зчеплення: сепаратизації, приєднання ускладнених і надфразових конструкцій.

Мудесімі М. П. Копелев Л. Брехт. (Жизнь замечательных людей). ”Молодая гвардия”, 1966. // Іноземна філологія.—1968.—Вип.15.—С.146-149.

Мета творчої роботи Л. Копелева—створення на основі документальної та мемуарної літератури, творів і щоденників самого письменника біографічної книги про Б.Брехта. Копелеву вдалося створити психологічний портрет, що відзначається багатогранністю та глибиною характеристики. У популярній формі Л.Копелев розповів про життя та творчість видатного драматурга.

Мушак Ю. Ф. Праці А. Грільйоне про роль сновидінь у римській літературі // Іноземна філологія. – 1971. – Вип.24. – С.103-104.

Автор статті дає рецензію на твори італійського вченого А.Грільйоне, присвячені ролі сновидінь у римській літературі.

Назаренко О.Ю. Цимбалюк Ю.В., Краковецька Г.О. Крилаті латинські вислови. К., «Вища школа», 1976 // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 48. – С. 125-126.

У статті розповідається про першу повну збірку латинських висловів українською мовою. У ній міститься близько двох тисяч латинських народних прислів’їв та приказок, афоризмів римських письменників. Ця збірка є цінним довідником для широкого кола читачів.

Нікітіна І.М. Продовження і початок. Т.К.Якимович, Молодий Золя. Изд-во Киевского ун-та. – 1971 // Іноземна філологія. – Вип. 31. – 1973. – С. 27-32.

У рецензії наголошено, що Т.К.Якимович у своїй монографії “Молодий Золя” ставить і значною мірою розв’язує важливі і актуальні завдання, а саме – дивиться на творчість Золя

очима людини 20ст., реабілітує письменника, творчість якого зазнала багатьох перекручень.

Обуховская И. И. Как изучать иностранные языки? // Иноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 200-201.

Автор цієї статті аналізує статтю ректора Ленінградського університету А.Александрова і асистента Л. Ступіна. У цій статті автори пропонують відмовитися від сучасних методів вивчення іноземних мов і повернутися до старих. Проте автор статті зазначає, що мову краще вивчати, використовуючи активні методи, а не пасивні.

Обуховская И.И. Ученые записки Тульского государственного педагогического института им. А.Н.Толстого // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 171-175.

Стаття є рецензією на філологічну серію “Ученых записок”, присвячену іноземним мовам, що її випустив у світ Тульський педагогічний інститут. Книга включає два розділи: 1) питання теорії іноземних мов; 2) питання методики викладання іноземних мов.

Огоновська О.В. Б.А. Ильиш. История английского языка. Издание пятое исправленное и дополненное. "Высшая школа", Москва, 1968 // Иноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 156.

Дана стаття є відгуком на вихід у світ «Історії англійської мови» проф. Б.О.Ільїша. Загалом книга справляє приємне враження і дає відповіді на старі нерозв'язані лінгвістичні питання.

Огоновська О.В. Студентові і науковцеві. Жлуктенко Ю.О., Яворська Т.А. Вступ до германського мовознавства. К., "Вища школа", 1974 // Иноземна філологія. – 1975. – Вип. 37. – С. 121-122.

У цій статті обговорюється поява підручника з германського мовознавства, який подає вичерпний опис місця протогерманської мови в індоєвропейській сім'ї мов та її розпад на групи і діалекти, які дали початок окремим германським мовам.

Автор статті коротко описує цю книгу, аналізує поданий матеріал та висловлює певні критичні зауваження.

Огоновська О.В., Алексеева А.С. Давньоанглійська мова // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 167-168.

Стаття є коротким оглядом третього видання хрестоматії з англійської мови професора О.І.Смирницького, що появилася у 1955р. Після цього не вийшло жодного збірника такого типу, тому поява збірника вправ з історії англійської мови А.С.Алексєєвої стала визначною подією. Посібник Алексєєвої охоплює тільки давньоанглійський період. Тексти посібника систематизовані за діалектами і супроводжуються коротким вступом про автора та даний твір. Збірник вправ С.С.Лінського є необхідним доповненням до хрестоматії, на матеріалі якої проводиться аналіз текстів.

Огоновська О.В. Pyish B. The structure of Modern English. // Иноземна філологія. – 1966. – Вип. 10. – С. 161-164.

Дана стаття є рецензією на книгу Б.О.Ільїша “The structure of Modern English”, що є теоретичним курсом структури сучасної англійської мови. Зазначено, що книга кардинально відрізняється від попереднього посібника цього ж автора “Современный английский язык» (1948 р.) і новим методом дослідження, і новою термінологією. У кінці праці подано список термінів, що полегшує користування посібником.

Олексію Володимировичу Чичеріну – 70 років // Иноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 158.

Редколегія «Іноземної філології» вітає О.В.Чичеріна з 70-літтям і бажає йому ще багато років здоров'я, щастя і натхненної праці.

Орехова Н.М. Мореховская Е.Я. Практикум по теоретической грамматике (на английском языке). Л., «Просвещение». 1973, 180 с // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 43. – С. 110-113.

Посібник призначається для використання на семінарських заняттях з теоретичної граматики англійської мови. Він складається з передмови, в якій викладені завдання праці разом з коротким методичним коментарієм, та двох основних частин, присвячених морфології та синтаксису. Посібник містить також глосарій термінів, перелік символів та список літератури.

Палятинська С.В. М.М. Бобирева про типологію речення в сучасній французькій мові // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 7. – С. 173-175.

Стаття є аналізом книги М.М.Бобиревої "Про типологію речення в сучасній французькій мові". Робота М.М.Бобиревої присвячена проблемі порядку слів у французькій мові та найбільш характерній рисі французького речення — позиції підмета. В цій книзі, що складається з вступу, п'яти глав і висновку, автор на матеріалі простих і складних речень, взятих з творів різних жанрів сучасної французької літератури, науково розробляє дані питання. Ця книга є, безперечно, цінним вкладом у вивчення синтаксису французького речення. Основна її позитивна риса — це застосування методів структурного аналізу на синтаксичному рівні. У результаті використання цих методів автору вдалося довести, що порядок слів є основним структурним елементом французького речення.

Пам'яті М. С. Гуричевої // *Іноземна філологія*. – 1971. – Вип. 23. – С. 191-192.

М.С.Гуричева – професор, доктор філологічних наук, завідувач сектором романських мов Інституту мовознавства АН СРСР – померла 21 грудня 1969 року. Їй належить низка наукових робіт з французького та романського мовознавства, ряд підручників і посібників з романської філології.

Пам'яті Соломона Яковича Лур'є // *Іноземна філологія*. – Вип. 4. – С. 114-116.

Редакційна колегія присвячує статтю пам'яті доктора історичних та філологічних наук, професора кафедри класичної філології Львівського університету – Соломона Яковича Лур'є, що помер 30 жовтня 1964р.

Пам'яті талановитого дослідника // *Іноземна філологія*. – 1967. – Вип. 13. – С. 97.

Статтю, присвячену пам'яті Антона Петровича Смотрича – талановитого дослідника, якого вважали тагна спрес львівських класичних філологів, написано групою його товаришів. Помер він 19 червня 1967 року, через рік після захисту дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук. Товариші Антона Петровича коротко розповідають про його життя та творчість.

Перкатюк І.М. Жлуктенко Ю.О. Українсько-англійські міжмовні відносини. Українська мова в США і Канаді. Вид-во Київського ун-ту, 1964 // *Іноземна філологія*. – 1968. – Вип. 14. – С. 171-172.

Це рецензія на монографію київського англіста Ю.О.Жлуктенка "Українські міжмовні відносини", що є першою спробою в радянській та світовій лінгвістиці висвітлити і науково обґрунтувати взаємовідношення між англійською та рідною мовою українців, що живуть у США та Канаді.

Перкатюк Й.М. Русско-эсперантский словарь // *Іноземна філологія*. – 1967. – Вип. 12. – С. 153-159.

Петльований Г.П., Осовецька Л.С., Сільвестрова К.М. Фразеологічний словник німецької мови // *Іноземна філологія*. – 1966. – Вип. 8. – С. 168-170.

Автор статті зазначає, що вихід у світ "Фразеологічного словника німецької мови". Л.С.Осовецької і К.С.Сильвестрової на українській основі — важлива подія в житті філологів. Це цінний посібник являє собою тип перекладного словника. Він охоплює близько 15 тисяч фразеологічних одиниць, до складу яких входять сталі сполучення різних типів, прислів'я та приказки, "крилаті вислови" і широко вживані фрази німецької мови. Після кожної фразеологічної одиниці подається її український відповідник (еквівалент, аналог або переклад), а образні ідіоми наділено стилістичними помітками. Поруч з позитивними рисами цього словника, автор вказує й на деякі його недоліки, але зроблені зауваження не знижують цінності словника.

Пірогов І.С. Хруленко-Варницький О.С. М.В. Ляховицький. "Використання звукотехнічних засобів у навчанні іноземної мови в школі", К., "Радянська школа", 1967 // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 156-157.

Автор рецензії зауважує, що дана робота є однією з перших серйозних праць у галузі методики використання технічних засобів навчання, в якій глибоко та висококваліфіковано теоретично обґрунтовується методика використання звуковідтворюючої апаратури та узагальнюється існуючий досвід роботи в цій галузі.

Показчик праць, опублікованих у 1-50-му випусках республіканського міжвідомчого наукового збірника «Іноземна філологія»// Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 51. – С. 127-181.

Попов М. XII Міжнародний з'їзд романістів (Бухарест, квітень 1968) // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 15. – С. 155.

З 15 до 20 квітня у Бухаресті відбувався XII Конгрес романського мовознавства і філології, на який зібралось близько тисячі представників всіх континентів. На пленарних засіданнях було заслухано доповіді з загальних питань романського мовознавства відомих романістів, таких як, Герхард Рольфс, Джанфранко Контіні, Йоргу Йордан, Мануель Альвар, Бернар Потье.

Проскурницький В.М., Лещук Т.Й. Н.М. Матузова. Празькі німецькі соціалістичні письменники. К., "Наукова думка", 1971 // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 165-168.

Монографія Н.М.Матузової у цілому – цінний вклад у літературознавчу науку. Вона відображає процес виникнення і розвитку групи письменників, які відстоювали ідеї дружби народів колишньої Чехословаччини, вели боротьбу за світову прогресивну літературу.

Ріпецька О.Ф. W. Fleischer und E. Eicher. Bibliographie der germanistischen Sprachwissenschaft in der Sowjetunion. 1950-1960 // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 8. – С. 170-172.

Бібліографічна праця В.Флейшера та Е.Айхлера охоплює радянські германістичні дослідження за 1950-1960 роки. Вона є першою бібліографією, яка інформує німецького читача про стан германського мовознавства в Радянському Союзі. В окремих випадках бібліографія В.Флейшера, Е.Айхлера приділяє увагу важливим працям зарубіжних авторів, опублікованих російською мовою в радянських журналах. Автор подає короткий огляд кожного розділу бібліографії, вказуючи на чимале значення цієї праці.

Ріпецька О.Ф. Бібліографічний огляд праць лейпцігської ономастичної групи за 1954-1964 роки // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 7. – С. 176-184.

Автор статті зазначає, що топонімічні матеріали — це безпосередні дані для вивчення питань історії мови, вони становлять важливе джерело для лексикографії та лексикології. О.Ф.Ріпецька підкреслює значення ономастичної бібліографії, яка подає за тематичним і географічним принципом німецькі ономастичні дослідження від 1945 до половини 1963 року.

Ринецька О. Ф. Десятиріччя лейпцігської ономастичної групи // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 194-195.

Ця стаття присвячена десятиріччю лейпцігської ономастичної групи. Автор згадує деякі дослідження, які проводили члени цієї групи. Велика увага приділяється конференції, яка відбулася в Лейпцігу. На цій конференції було обговорено п'ять доповідей, в яких висвітлювалися проблеми сучасної ономастики.

Ринецька О. Ф. Дослідження з німецької топонімики R. Fischer, E. Eichler, H. Naumann und H. Walther. *Namen deutscher Städte*. Akademie-Verlang, Berlin, 1963 // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 152-154.

Ця стаття присвячена праці колективу лейпцігських учених за редакцією Р. Фішер, яка є результатом широких ономастичних досліджень. Автор статті зазначає, що перші три розділи розглядають загальні питання німецької топонімики, зокрема назви слов'янського походження. У четвертому розділі ми можемо знайти пояснення назв німецьких міст. Автор звертає увагу на те, що у лексичному складі мови, зокрема в топонімії, відбивається історія суспільно-економічних формацій і культури народів.

Рот О. М. Республіканська міжвузівська конференція // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 180-183.

Статтю присвячено міжвузівській конференції з питань теорії та методики викладання іноземних мов, що проходила з 23 по 26 грудня 1964р. в Ужгородському державному університеті. Автор розповідає про учасників, заслухані доповіді, прийняті рішення та організацію конференції в цілому.

Рудий В. Г. Лисенко Е. І. Вступний курс фонетики німецької мови. Вид. 2-ге. К., «Вища школа», Головне вид-во, 1975 // Іноземна філологія. – 1976. – Вип. 44. – С. 100-101.

Рецензований посібник призначений для студентів немовних вищих навчальних закладів і має на меті допомогти їм оволодіти основами правильної німецької вимови та навичками мовлення. Це вже друге, доповнене й перероблене видання цього посібника, створеного в лабораторії експериментальної фонетики Київського університету. До теоретичного матеріалу, викладеного у формі окремих занять, додано різноманітні практичні вправи та вказівки до їхнього виконання. Крім того в посібник включено тексти для заучування напам'ять, дев'ять таблиць та фонетичний словник. Нове видання вигідно відрізняється від попереднього великою кількістю ілюстрацій.

Рудий В. Г. Калиниченко О. С. *Deutsch*. К., «Вища школа», 1972 // Іноземна філологія. – 1975. – Вип. 38. – С. 146-148.

Рецензується підручник, мета якого – навчити студентів вести бесіду німецькою мовою і читати літературу за спеціальністю. Додаток містить таблиці з фонетики, морфології, синтаксису та греко-латинсько-німецький словник граматичних термінів. Підручник складений з орієнтацією на певну послідовність вивчення всіх аспектів мови.

Семчинський С. В., Шанін Ю. В. На IV всесоюзній конференції з питань класичної філології // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 104-106.

Сенів М. Г. Емоційно-експресивні функції зменшувальних прикметників у латинській мові (на матеріалі комедії П. Теренція Афра) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 107-112.

СкRELІНА Л. М. "Лінгвістика" – міжнародний журнал загального мовознавства // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 50. – С. 28-35.

У статті розповідається про журнал "Лінгвістика", заснований у 1965 р. з ініціативи Андре Мартіне. Цей журнал був одним з провідних серед численних видань з мовознавства. Він був створений з метою досягнення єдності в розумінні суті мови і порозуміння між лінгвістами різних шкіл та напрямів. У статті дається характеристика публікацій з теоретичного та прикладного мовознавства, вміщених у цьому журналі.

Соловей Е.С. В.П. Лук'янова "Й.Р. Бехер-поет і теоретик", Київ, "Наукова думка", 1966 // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 151-152.

Дана стаття є відгуком на книгу В.П.Лук'янової, в якій вона визначає чудову єдність поетичних творів і теоретичних праць Бехера як важливу особливість творчої манери митця. Саме ця особливість і стає предметом дослідження.

Список дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук, які захищалися у Львівському університеті в 1961-1965 рр // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 159.

Список кандидатських дисертацій з іноземної філології, які захищалися у Львівському університеті ім. Ів. Франка в 1966-1970 роках // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 29. – С. 169.

Струк Т.М., Гаврись В.І. Сталі сполучення слів у сучасній німецькій мові (походження та вживання). К., «Радянська школа». – 1971 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 33. – С. 124-125

Фразеологія – найменш розроблена галузь мовознавства. В.І.Гаврись присвятив свою працю вивченню питань класифікації, семантики, структури та синонімії німецьких фразеологізмів

Терентьєв П.В., Бровченко Т.О., Бант І.Н. Фонетика англійської мови // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 9. – С. 185-187.

Автор наголошує на тому, що поява нової праці з фонетики є, безумовно, значним явищем у розвитку української англістики. Ця книга призначається для студентів спеціальних факультетів університетів і педагогічних інститутів. П.В.Терентьєв відзначає, що буквально кожне фонетичне явище досліджується в порівняльному плані обох мов: англійської і рідної. Дуже добре викладений розділ "Experimenta/ Methods".

Тимофеева О.В. "Поэзия и перевод" Е. Г. Эткинда // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 2. – С. 190-193.

Автор статті зазначає, що книга Е.Г. Еткинда "Поэзия и перевод" буде цікавою для тих, хто захоплюється віршами закордонних поетів як класиків, так і найкращих сучасників. Автор звертає увагу на те, що ця книга має значну пізнавальну цінність і читається з великою цікавістю.

Філіпович З.М. Вшанування ювіляра // Іноземна філологія. – 1972. – Вип. 28. – С. 114-115.

26 листопада 1971 р. в Актівому залі Київського університету зібралися представники філологічної науки України, щоб вшанувати й привітати з нагоди шістдесятиріччя видатного науковця, доктора філологічних наук, професора Андрія Олександровича Білецького. Автор статті детальніше розповідає про цю зустріч.

Фляйшер В. Місце Лютера в історії німецької національної мови (Міжнародна конференція 17-18 листопада 1967 р., м. Віттенберг) // Іноземна філологія.—1968.— Вип.15.— С.153-154.

17-го та 18-го листопада 1967 року у Віттенбергу було проведено конференцію на тему “Місце Лютера в історії німецької національної мови”. У конференції взяли участь близько 115 представників Німеччини та інших країн, в тому числі мовознавці з Чехословаччини, Польщі, Угорщини, Данії, Бельгії та Австрії.

Йосип Мойсеєвич Тронський (1897 - 1970) // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 24. – С. 112-113.

Хоміцький О.В. Яким Якимович Ярема (1884-1964) // Іноземна філологія. – 1966. – Вип. 6. – С. 179-180.

Статтю присвячено пам’яті ученого-германіста, кандидата філологічних наук Якіма Якимовича Яреми, що помер 15 грудня 1964р.

Хруленко-Варницький О.С. Критичний аналіз фонетичного матеріалу підручника англійської мови для вузів // Іноземна філологія. – 1970. – Вип. 22. – С. 178-181.

Стаття містить критичні зауваження щодо фонетичного матеріалу підручника англійської мови для немовних вузів, укладеного В.Р. Гундзером та А.С. Ландою.

Хруленко-Варницький О. С. Критичний аналіз фонетичного матеріалу підручника англійської мови для студентів вечірніх відділень гуманітарних вузів // Іноземна філологія.— 1968.—Вип.15.—С.140-142.

У даній рецензії проаналізований лише фонетичний матеріал, що наводиться авторами у фонетично-орфографічному розділі підручника. Проаналізовано такі питання: обсяг теоретичного фонетичного матеріалу та закріплення його у вправах, методичні принципи побудови, введення та закріплення фонетико-офографічного матеріалу.

Хруленко-Варницький О.С. М. А. Беляєва, В. А. Королькова. Учебник английского языка для неязыковых вузов. “Высшая школа”. – Москва. – 1964. – 1996 // Іноземна філологія. – 1971. – Вип. 23. – С. 173-176.

Стаття містить аналіз підручника англійської мови, укладеного М.А.Беляєвою та В.А.Корольковою, зокрема його фонетичного матеріалу, закріплення його у вправах, відповідність лексики фонетичних вправ лексичному матеріалу словника підручника, відповідність фонетичного матеріалу граматичному матеріалу уроків підручника.

Чернявська С.П. IV Республіканська науково-методична конференція // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 140-142.

У цій статті розповідається про IV Республіканську науково-методичну конференцію, яка відбулася з 26 по 29 листопада 1968 р. у Львові і була присвячена питанням теорії іноземних мов та методики її викладання. Зазначено, що на конференції працювало 10 секцій, де було заслухано 144 доповіді. Багато цікавих питань обговорювалось на секції загального мовознавства, зокрема, високим теоретичним рівнем відзначилися доповіді Г.П.Ятеля (Київ) – “Антонімія прийменників у сучасній англійській мові”; С.О.Гурського (Львів) – “Зміна значення слова”. Вказується, що жваве обговорення викликали такі проблеми, висвітлені в доповідях секції англійської мови, як аналітизм різнорівневих одиниць структури мови, предикативність тощо. Відзначаються доповіді Н.І.Лихошерст (Київ), Г.І.Гурської (Львів), В.Б.Андронові (Харків). Виділено, що багато доповідей секції методики викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах мало практичний характер, висвітлювало досвід роботи кафедр і окремих викладачів, ілюструвалося таблицями та схемами. Зазначено, що IV Республіканська науково-методична конференція свідчить про зростання рівня науково-дослідницької роботи викладачів іноземних мов вузів України.

Чернявська С. П. Нові праці про творчість Бернарда Шоу // Іноземна філологія.— 1968.—Вип.15.—С.143-145.

У 1965 році було опубліковано три книги, присвячені висвітленню багатьох питань, пов'язаних із життєвим та творчим шляхом письменника. Книга З.Т.Гражданської "Бернард Шоу"- нарис життя і творчості великого драматурга. Книга А.С.Ромма "Бернард Шоу"- науково-популярний нарис, також присвячений творчості класика англійської драматургії, і "Драматургический метод Бернарда Шоу" А.Г.Образцової - глибоке, ґрунтовне дослідження важливих проблем творчості Б. Шоу.

Чичерін О.В. Про три дисертації // Іноземна філологія. – 1977. – Вип. 46. – С. 139–140.

Підведено підсумок захисту трьох цікавих, на думку автора, дисертацій, що відбувся на факультеті іноземних мов Львівського університету наприкінці 1975 року. Це дослідження Л.Н. Тимошук "Повтор як лінгвістичний і структурно-композиційний елемент у прозі В. Борхерта", М.О. Занічковського "Непряма мова в сучасній німецькій мові" та Л.О. Валітової "Історичні романи Еркмана-Шатріана".

Цвіркунова Л.П. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Пособие по переводу с английского языка на русский. М., «Высшая школа». – 1973 // Іноземна філологія. – 1974. – Вип. 34. – С. 141-142.

Посібник є спробою виділити найтиповіші для сучасної англійської мови особливості, які в курсах граматики, лексикології та практики мови недостатньо висвітлені в порівняльному плані двох мов.

Цвіркунова Л.П. Рецензия на книгу Т. Р. Левицкой и А. М. Фитерман "Теория и практика перевода с английского языка на русский" // Іноземна філологія. – 1965. – Вип. 3. – С. 151.

Автор статті зазначає, що ця книга є першою спробою створення систематизованого підручника з перекладу. Автори цього підручника дуже серйозно підійшли до розв'язання проблеми створення стійких перекладацьких навичок у студентів. Головне завдання підручника – навчити студентів визначати спільні риси та розбіжності в обох мовах і знаходити їм правильне практичне вирішення.

Чернявська С.П. Звіт про роботу секції зарубіжних літератур наукової конференції колективу викладачів та наукових співробітників ЛДУ, присвяченої 50-річчю Великої Жовтневої Соціалістичної Революції // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 18. – С. 139-140.

У цій статті зазначається, що на секції зарубіжних літератур наукової конференції було прочитано 13 доповідей. Вказується, що перше засідання відкрив проф.О.В.Чичерін доповіддю "Вивчення французької літератури в Радянському Союзі за 50 років". Розглядаються різноманітні доповіді доцентів, аспірантів, викладачів, молодих науковців. Зокрема доцент М.С.Шаповалова виступила з доповіддю "Велика Жовтнева Соціалістична Революція та англійська література", яка була побудована на матеріалі англійської літератури 20-30-х років. Цікавих літературних явищ торкнулись у своїх доповідях доценти І.В.Вікторівська ("Екзистенціалізм і "відчуження" в сучасному американському романі"), Л.О.Смикалова ("Проблема комунікативності в сучасній англійській драмі").

Чернявська С.П. Бортник Є.П. Л.С. Ямпольський, Г.П. Ятель, Е.Е. Реголянт. "Учебник английского языка", видання третє, виправлене і доповнене. Вид-во Львівського університету 1967 // Іноземна філологія. – 1969. – Вип. 19. – С. 153.

Рецензований підручник розрахований на студентів 1, 2 та 3 курсів загальнотехнічних факультетів, а також для студентів 1 та 2 курсів стаціонарної форми навчання, які продовжують у вищому навчальному закладі вивчати англійську мову. Автори поставили перед собою мету – підготувати студентів до читання і розуміння оригінальної літератури за спеціальністю, познайомити їх з особливостями суспільно-політичної літератури, а також навчити вести бесіди на ці теми. У статті подано детальну характеристику переваг і недоліків цього підручника.

Чичерін О.В. Дві нові книги про Бальзака. Андре Моруа. "Прометей, или жизнь Бальзака", "Прогрес", М., 1967, 638 стор. Андре Вюмстер. "Бесчеловечная комедия", "Прогрес", М., 1967, 647 с. // *Іноземна філологія.* – 1969. – Вип. 19. – С. 154-155.

Книги Моруа і Андре Вюмстера – це найгрунтовніші праці про Бальзака, не менш значні, ніж багато інших спеціальних статей, що з'являються в бальзаківських збірниках і в інших виданнях. Автор резюме звертається до деяких фактів з біографій цих письменників та зупиняється на огляді їх книг.

Чичерін О.В. Шлях довгого пошуку // *Іноземна філологія.* – 1971. – Вип. 23. – С. 190-191.

Стаття присвячена шістдесятирічному ювілею Т.Л.Мотильової, дослідника творчості Р.Ролана, та огляду її плідної наукової роботи.

Шаповалова М.С. Елізабет Гаскелл в історії англійського реалізму // *Іноземна філологія.* – 1976. – Вип. 42. – С. 125-126.

Рецензія на твір Б.Б.Ремізова "Елізабет Гаскелл. Очерк жизни и творчества". К., "Вища школа", 1974р. Книга Б.Б.Ремізова – тип серйозної, ґрунтовної наукової праці, і хоча у цілому книга не в усіх деталях вичерпує проблему, але, без сумніву, вона є цінним внеском у вивчення реалістичної традиції англійської літератури.

Шаповалова М.С. Роберт Бернс на Україні. Нечипорук О.Д. Великий поет Шотландії. К., "Знання", 1973 // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 38. – С. 142-143.

У рецензії мова йде про невелике видання, що є першою спробою охопити різноманітні форми літературної інтерпретації Роберта Бернса на Україні. О.Д.Нечипорук докладно зупиняється на перекладах І.Франка і П.Грабовського, яким належить найвизначніша роль у справі популяризації шотландського поета на Україні. Розглядає також цінний перекладацький доробок В.Мисика.

Шаповалова М.С. Роман про робітничий клас в сучасній літературі капіталістичних країн. (Матузова Н.М., Симоненко І.П., Оленева В.І. Сучасний зарубіжний роман про робітничий клас. К., "Наукова думка", 1974) // *Іноземна філологія.* – 1975. – Вип. 39. – С. 180-183.

У першому розділі даної книги І.Симоненко висвітлює стан робітничого роману. У другому розділі – «Робітник і суспільство» – йдеться про творчість романістів ФРН. Останній розділ – «Боротьба триває» – присвячений робітничому роману США. Автори розкривають багатство його змісту: умови життя і праці промислових робітників, класові битви пролетаріату. У книзі йдеться також про жанрові різновиди романів, про тенденцію до синтезу ліричного й епічного начал у них, про їх структуру.

Шах З.С. Золотницкая С.П. Учебник французского языка. М., "Высшая школа", 1974 // *Іноземна філологія.* – 1977. – Вип. 47. – С. 116-117.

Рецензований підручник створений на допомогу самостійному вивченню учнями французької мови. Тут систематизовано в доступній формі фонетичний і лексико-граматичний матеріал для системи середньої стаціонарної та заочної освіти. Складається з п'яти частин: корективного фонетико-орфоепічного курсу, основного курсу, текстів для самостійного читання та перекладу, практичної граматики та французько-російського словника. Автор рецензії високо оцінює підручник.

Яковенко В. М. Жовтень і зарубіжні слов'янські літератури. "Наукова думка". – Київ. – 1967 // *Іноземна філологія.* – 1970. – Вип. 22. – С. 185-186.

Автор робить огляд книги, укладеної за матеріалами симпозіуму Інституту літератури АН УРСР та Інституту слов'янознавства АН УРСР, що містить статті, присвячені 50-річчю Жовтневої революції.

Ярхо В.М. К восьмидесятилетию Марии Евгеньевны Грабарь-Пассек // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 36. – С. 3-10.

Ця стаття присвячена відомому російському філологу Марії Грабарь-Пассек, чий 80-ний ювілей відбувся 28 жовтня 1973 р. Дана стаття представляє коротку біографічну інформацію про Марію Грабарь-Пассек та її наукову роботу.

Марія Грабарь-Пассек була донькою професора Тартауського університету. Навчалась вона у звичайній жіночій гімназії. Самостійно опанувала латинську мову. В 1912 вона вступила на історично-філологічний факультет Московських вищих жіночих курсів.

Багато років вона викладала німецьку мову у Московському інституті іноземних мов. В той же час вона продовжувала свою роботу з античною поезією і виконала багато доповідей про античних авторів та їхні твори. В 1941-1942 рр. М. Грабарь-Пассек викладала грецьку мову у Московському університеті, а з 1942 р. до 1955 р. очолювала відділ класичних мов у Московському інституті іноземних мов.

Одночасно вона продовжувала перекладати античних авторів, зокрема Феокріта, Піндара. Її перу належать багато статей про античну літературу та авторів, рецензії на переклади, багато досліджень античної літератури і т. п. Також вона видала кілька книг власних перекладів.

Ятель Г.П. Дегтярева В.В. Учебник английского языка для студентов институтов физической культуры. К., «Вища школа». – 1971 // *Іноземна філологія*. – 1974. – Вип. 34. – С. 143-144.

Перед автором стояло важке завдання: підготувати студентів до читання оригінальної суспільно-політичної чи спеціальної літератури спортивної тематики, а також прищепити навички розмовної мови.

Ятель Г.П. Про роботу кафедр іноземних мов вузів України. Пленум Науково-методичної ради з іноземних мов при Управлінні вузів МВ і ССО УРСР // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 5. – С. 168-171.

Статтю присвячено пленарному засіданню Науково-методичної ради з іноземних мов при Управлінні вузів Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, що відбулось 16 – 18 квітня 1964 р. (за звітами вищих навчальних закладів на грудень 1963 р.), а також розглядалось питання про викладання іноземних мов у немовних вузах за новим навчальним планом, про підготовку фахівців з іноземних мов у Одеському і Харківському університетах та про перебудову викладання іноземних мов у Львівському політехнічному інституті.

Ятель Г.П. О научно-исследовательской работе на кафедрах иностранных языков вузов УССР // *Іноземна філологія*. – 1965. – Вип. 2. – С. 196-199.

Автор цієї статті звертає увагу на головні завдання кафедр іноземних мов. Наведено кілька прикладів досліджень, які проводилися на цих кафедрах. Проте автор зазначає не лише переваги цих досліджень, але й їхні недоліки.

Яхонтова Д.С. Творчий шлях А. А. Єлістратової // *Іноземна філологія*. – 1976. – Вип. 41. – С. 124-126.

Доктор філологічних наук, професор Анна Аркадіївна Єлістратова (1910-1974) була одним із найвидатніших знавців зарубіжної літератури у СРСР. Перу А. Єлістратової належать фундаментальні праці з проблем літератури, серед яких книги “Генрі Фільдінг” (1954), “Роберт Бернс” (1957), “Уільям Блейк” (1957), ґрунтовне дослідження “Англійський роман епохи Просвітництва” (1946) та інші.

НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТОВІ

Броницький Д.В. Нові тенденції у сучасній німецькій вимові та їх зумовленість // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 153-161.

У статті йдеться про комісію, створену у 1968 р., мета якої – зафіксувати норми та правила німецької вимови. Ця комісія за зразкову прийняла вимову, що є ustalеною в практиці театру. Матеріали комісії видано проф. Зібсом. Зазначено, що в 1964 р. у НДР опубліковано “Wörterbuch der deutschen Aussprache”, який є наслідком вивчення сучасної німецької вимови. Розглядається система приголосних, а зокрема пари приголосних що розрізняються за силою шуму – Lenes і Fortes, та тенденція до “послаблення” звуків у багатьох німецьких діалектах. У системі приголосних розглядається також аспірація Fortes та показано позиції, в яких аспірація сильніша і в яких вона слабша.

Павлов О.Б. Семантичні перекручення в сучасно–політичній лекції ФРН // Іноземна філологія. – 1968. – Вип. 16. – С. 162-168.

У цій статті зазначається, що мілітаристсько-клерикальний режим у ФРН ввів ряд негативних тенденцій у мову. Зокрема, характеру поганого стилю набрали промови А.Гітлера, які характеризуються великою кількістю семантичних зсувів. Зазначається, що основне, що успадкував Бонн від своїх нацистських попередників в галузі утворення суспільно-політичної лексики, це семантичні перекручення в політичних цілях. Показано, що завдяки приказці “Not Brauch Gebot” західнонімецькі генштабісти ввели в актив цілу низку перекручених найменувань, складовою частиною яких є слова: Not, Abwehr. Відзначено другу групу політичних неологізмів, в яких порушені відношення між словом і дійсністю, це найменування, що створюють враження несправедливості Потсдамських угод. Показано, що сама назва ФРН – семантично неправильна і має агресивне скерування, а назва НДР – коректна з точки зору семантики і відповідає миролюбній політиці.